

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
**KRAJOWEGO OŚRODKA
WSPARCIA ROLNICTWA
W 2024 ROKU**

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

**Sprawozdanie z działalności
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa
w 2024 roku**

**Zatwierdził
Dyrektor Generalny
Krajowego Ośrodka
Wsparcia Rolnictwa**

Henryk Smolarz

/podpisano elektronicznie/

Warszawa 2025

#KUPUJŚWIADOMIE

www.kupujswiadomie.gov.pl

Poland
tastes good

POLAND25.EU

Spis treści

Spis treści	3
1. KRAJOWY OŚRODEK WSPARCIA ROLNICTWA – AGENCJA WYKONAWCZA.....	7
1.1. Status prawny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	7
1.2. Struktura organizacyjna Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.....	8
1.3. Zakres działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	10
1.4. Beneficjenci i/lub kontrahenci Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa.....	16
1.5. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w badaniu „Polska wieś i rolnictwo”	16
2. GOSPODAROWANIE ZASOBEM WŁASNOŚCI ROLNEJ SKARBU PAŃSTWA.....	18
2.1. Przejmowanie mienia do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	20
2.1.1. Przejmowanie mienia pochodzącego z byłych ppgr, Państwowego Funduszu Ziemi i innych gruntów rolnych Skarbu Państwa	20
2.1.2. Nabywanie mienia w wyniku realizacji ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (ugnrSP).....	22
2.1.3. Przejmowanie mienia w wyniku realizacji ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne	22
2.2. Zagospodarowanie mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.....	22
2.2.1. Przetargi ograniczone i nieograniczone	24
2.2.2. Sprzedaż nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	26
2.2.3. Inne formy trwałego rozdysonowania mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	34
2.2.4. Dzierżawa nieruchomości Zasobu WRSP	39
2.2.5. Tworzenie ośrodków produkcji rolniczej	45
2.3. Grunty pozostające w Zasobie WRSP i ich rozdysonowanie.....	45
2.4. Inne zagadnienia związane z zagospodarowaniem mienia Zasobu	47
2.4.1. Zarząd i wieczyste użytkowanie nieruchomości Zasobu WRSP	47
2.4.2. Mieszkania i infrastruktura mieszkaniowa	48
2.4.3. Grunty do rozdysonowania	50
2.4.4. Pozostałe zagadnienia w obszarze gospodarowania Zasobem WRSP	51
2.5. Nadzór właścicielski nad mieniem Zasobu WRSP	52
3. REALIZACJA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z USTAWY O KSZTAŁTOWANIU USTROJU ROLNEGO.....	54
3.1. Wnioski o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnych oraz decyzje administracyjne wydawane na podstawie art. 2a ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.....	58
3.2. Realizacja obowiązku nabycia nieruchomości rolnych na pisemne żądanie zbywcy, o którym mowa w art. 2a ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	67
3.3. Prawo pierwokupu oraz prawo nabycia nieruchomości rolnych przysługujące na podstawie art. 3 ust. 4 i art. 4 ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	67
3.4. Prawo nabycia nieruchomości rolnych od spółek osobowych przysługujące na podstawie art. 3b ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	71
3.5. Prawo nabycia nieruchomości rolnych od spółek akcyjnych przysługujące na podstawie art. 3c ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	71
3.6. Nabywanie na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnych w celu poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych na podstawie art. 4b ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.....	72
3.7. Prawo pierwokupu oraz prawo nabycia udziałów/akcji w spółce handlowej przysługujące na podstawie art. 3a ust. 1 i art. 4 ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	72
3.8. Wnioski o wyrażenie zgody na wcześniejsze zbycie lub oddanie w posiadanie innym podmiotom nieruchomości rolnych oraz decyzje administracyjne wydawane na podstawie art. 2b ust. 3 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	74
3.9. Sprawowanie nadzoru nad spełnianiem przez nabywców nieruchomości rolnych zobowiązań określonych w ustawie (art. 8a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego)	75
3.10. Uprawnienie w zakresie występowania do sądu z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej (art. 9 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego)	76
4. NADZÓR WŁAŚCICIELSKI NAD SPÓŁKAMI.....	77

4.1.	Nadzór właścicielski nad spółkami hodowlanymi	77
4.1.1.	Hodowla roślin.....	80
4.1.2.	Hodowla zwierząt	82
4.1.3.	Hodowla bydła mlecznego	82
4.1.3.1.	Hodowla bydła mięsnego.....	85
4.1.3.2.	Hodowla świń	86
4.1.3.3.	Hodowla owiec	86
4.1.4.	Stadniny koni i stada ogierów	87
4.1.5.	Nadzór bezpośredni nad spółkami hodowli roślin oraz hodowli zwierząt gospodarskich	90
4.2.	Promocja i prezentacja efektów prac hodowlanych spółek nadzorowanych przez KOWR	90
4.3.	Sukcesy hodowlane spółek nadzorowanych przez KOWR	91
4.4.	Wykonywanie praw z udziałów i akcji wobec spółek, w których udziały i akcje objęto lub nabyto w ramach realizacji przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawy o KOWR oraz ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.....	93
5.	REALIZACJA „PROGRAMU DLA SZKÓŁ” WPR – WSPIERANIE KONSUMPCJI I PROPAGOWANIE ZDROWYCH NAWYKÓW ŻYWIENIOWYCH	95
5.1.	„Program dla szkół” w roku szkolnym 2023/2024	99
5.1.1.	Realizacja „Programu dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2023/2024	99
5.1.2.	Realizacja „Programu dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024	99
5.2.	„Program dla szkół” w roku szkolnym 2024/2025	101
5.2.1.	Realizacja „Programu dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2024/2025	101
6.	PROMOCJA PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH	105
6.1.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych (w ramach WPR)	107
6.2.	Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą.....	113
6.3.	Sektorowy program promocji sektora spożywczego.....	128
6.4.	Współpraca z Zagranicznymi biurami Handlowymi PAIH na rzecz wspierania eksportu i promocji polskich produktów rolno-spożywczych na wybranych rynkach zagranicznych.....	130
6.5.	Współpraca z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w obszarze wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą oraz zagranicznej promocji polskich produktów rolnych i żywnościowych	130
6.6.	Prowadzenie i wsparcie działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych	131
6.7.	Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych.....	136
6.8.	Działanie 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020	140
6.8.1.	Poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”	140
6.8.2.	Poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”	142
7.	REALIZACJA DZIAŁAŃ ROZWOJOWYCH I INWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE INNOWACYJNOŚCI W SEKTORZE ROLNO-SPOŻYWCZYM	144
7.1.	System Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych (S2MUR).....	145
7.2.	Paszportyzacja polskiej żywności	146
7.3.	Standaryzacja wykorzystania bezałogowych statków powietrznych	147
8.	DZIAŁANIA W ZAKRESIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII	149
8.1.	Wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie.....	149
8.2.	Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych.....	153
8.2.1.	Rejestr wytwórców	153
8.2.2.	Rejestr podmiotów sprowadzających	156
8.2.3.	Rejestr administratorów systemów certyfikacji	156
8.2.4.	Rejestr jednostek certyfikujących.....	157
8.2.5.	Rejestr rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek.....	157
8.2.6.	Podmioty realizujące Narodowy Cel Wskaźnikowy	158
8.3.	Monitorowanie produkcji biopłynów	158
8.4.	Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego i biometanu	159

8.5.	Ewidencja mikroinstalacji biogazu rolniczego	162
8.6.	Monitorowanie działalności spółdzielni energetycznych.....	164
9.	MONITOROWANIE RYNKÓW ROLNYCH, DZIAŁANIA KONTROLUJĄCE UPRAWY I ZADANIA W ZAKRESIE PROWADZENIA REJESTRÓW DZIAŁALNOŚCI REGULOWANEJ	167
9.1.	Monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych	167
9.2.	Rejestr pierwszych podmiotów skupujących i monitorowanie wielkości skupu mleka.....	169
9.3.	Rozliczenie roku kwotowego 2013/2014 i 2014/2015 na rynku mleka.....	171
9.4.	Monitorowanie produkcji na rynku cukru	172
9.5.	Administrowanie potencjałem produkcyjnym produktów sektora wina	174
9.5.1.	Rok winiarski 2023/2024.....	175
9.5.2.	Rok winiarski 2024/2025.....	176
9.6.	Prowadzenie rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich	179
9.7.	Prowadzenie rejestru działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych.....	180
9.8.	Prowadzenie rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego	181
9.9.	Monitorowanie i nadzór nad uprawą tytoniu oraz produkcją i zbyciem surowca tytoniowego	182
9.10.	Prowadzenie rejestru producentów wyrobów tytoniowych	185
9.11.	Monitorowanie rynku maku	185
9.12.	Monitorowanie rynku konopi włóknistych	188
9.13.	Zbieranie, przetwarzanie i przekazywanie do MRiRW danych o wielkości skupu zbóż	192
10.	MECHANIZMY WPR W RAMACH REGULACJI HANDLU ZAGRANICZNEGO Z KRAJAMI SPOZA UNII EUROPEJSKIEJ.....	193
10.1.	Działania KOWR w ramach administrowania obrotem towarowym z krajami pozaunijnymi	193
10.2.	Pozwolenia na przywóz/wywóz i kontyngenty taryfowe	195
11.	DZIAŁANIA INTERWENCYJNE WPR W CELU STABILIZACJI RYNKÓW ROLNYCH.....	197
11.1.	Dopłaty do prywatnego przechowywania produktów rolno-spożywczych	198
11.2.	Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku	198
11.3.	Interwencyjny zakup i sprzedaż masła	200
11.4.	Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż	201
12.	WSPARCIE PRODUCENTÓW ROLNYCH ORAZ INNYCH PODMIOTÓW Z SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO, W TYM BĘDĄCYCH W TRUDNEJ SYTUACJI EKONOMICZNEJ	203
12.1.	Obsługa Funduszu Ochrony Rolnictwa	203
12.2.	Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne	205
12.3.	Pożyczki udzielane przez KOWR	208
12.3.1.	Pożyczki na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich (tzw. pożyczki innowacyjne).....	209
12.3.2.	Pożyczki pomocowe Linia POM2023	209
12.3.3.	Pożyczki dla przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich Linia OWOCE2024	210
12.4.	Szacowanie strat spowodowanych wystąpieniem wirusa grypy ptaków na terenie Polski.....	211
12.5.	Bezzwrotna pomoc finansowa	212
12.6.	Portal eRolnik	214
12.7.	Działania pomocowe KOWR i nadzorowanych spółek dla rolników poszkodowanych w wyniku powodzi, przymrozków, deszczy nawalnych, suszy oraz gradobicia	216
13.	REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH PROGRAMÓW POMOCY ŻYWNOŚCIOWEJ	218
13.1.	Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)	218
13.2.	Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027	218
13.2.1.	Realizacja Podprogramu 2023 w ramach FEPŻ 2021–2027 w 2024 r.	219
13.2.2.	Realizacja Podprogramu 2024 w ramach FEPŻ 2021–2027 w 2024 r.	220
14.	FUNKCJA INFORMACYJNA I TRANSFER WIEDZY	222
14.1.	Opracowania KOWR w ramach upowszechniania informacji rynkowej	222
14.1.1.	Raporty rynkowe	223
14.1.2.	Doraźne opracowania analityczne	224
14.1.3.	Monitoring zagranicznych rynków rolnych.....	224

14.1.4.	Opracowania z zakresu polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi...	225
14.2.	Upowszechnianie informacji o mechanizmach polityki rolnej.....	225
14.3.	Działania informacyjne	227
15.	WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	229
15.1.	Organizacja wizyt delegacji zagranicznych oraz udział przedstawicieli KOWR w spotkaniach międzynarodowych	229
15.2.	Udział KOWR w pracach związanych z działaniami międzyresortowych zespołów i komisji ds. współpracy z krajami trzecimi	232
15.3.	Udział KOWR w pracach związanych ze stanowieniem prawa Unii Europejskiej.....	232
16.	SYSTEM KONTROLI	234
16.1.	Audyt wewnętrzny	234
16.2.	Kontrola zarządcza w KOWR.....	237
16.3.	Kontrola wewnętrzna	237
16.4.	Kontrole na miejscu	238
16.5.	Inne zagadnienia	240
17.	ZAGADNIENIA ORGANIZACYJNE	243
17.1.	Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji w KOWR.....	243
17.2.	Teleinformatyka	243
17.3.	Zarządzanie kadrami	244
17.4.	Zamówienia publiczne.....	245
17.5.	Obsługa administracyjna	246
18.	GOSPODARKA FINANSOWA	247
18.1.	Gospodarka finansowa Zasobu WRSP w 2024 r.	247
18.1.1.	Wpływy i wydatki związane z gospodarowaniem mieniem Zasobu WRSP w 2024 r.....	247
18.1.2.	Splatalność należności bieżących z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia Zasobu WRSP..	248
18.1.3.	Windykacja należności zaległych z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia Zasobu WRSP...	249
18.1.4.	Windykacja należności z tytułu użytkowania nieruchomości Zasobu WRSP bez tytułu prawnego	250
18.1.5.	Windykacja należności z tytułu wieczystego użytkowania nieruchomości	251
18.2.	Gospodarka finansowa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r.	251
18.3.	Podsumowanie wydatków w ramach realizacji mechanizmów WPR, krajowych, programu pomocy żywnościowej i innych działań	252
SPIS TABEL		255
SPIS WYKRESÓW		257
ANEKSY		260

1. KRAJOWY OŚRODEK WSPARCIA ROLNICTWA – AGENCJA WYKONAWCZA

1.1. Status prawny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa jest **państwową osobą prawną** działającą na podstawie **ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa** (Dz. U. z 2025 r. poz. 294), zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. poz. 624, z późn. zm.), która weszła w życie z dniem 1 września 2017 r., a także na podstawie **statutu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa** nadanego rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 kwietnia 2017 roku¹.

KOWR, w świetle przepisów art. 2 ust. 1 ustawy o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, posiada status **agencji wykonawczej** w rozumieniu art. 18 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

Nadzór nad Krajowym Ośrodkiem Wsparcia Rolnictwa sprawuje minister właściwy do spraw rozwoju wsi. Organem Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jest **Dyrektor Generalny**, który kieruje KOWR i reprezentuje go na zewnątrz. Dyrektora Generalnego powołuje Prezes Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Dyrektor Generalny wykonuje zadania przy pomocy zastępców Dyrektora Generalnego oraz dyrektorów oddziałów terenowych KOWR.

Zastępców Dyrektora Generalnego powołuje minister właściwy do spraw rozwoju wsi na wniosek Dyrektora Generalnego. Kierowników komórek organizacyjnych w Centrali i ich zastępców, głównego księgowego oraz dyrektorów oddziałów terenowych KOWR i ich zastępców powołuje oraz odwołuje Dyrektor Generalny KOWR.

W 2024 r. funkcję Dyrektora Generalnego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa sprawował Waldemar Humięcki (do 9 stycznia 2024 r.) oraz Henryk Smolarz (od 10 stycznia 2024 r.).

Funkcję Zastępców Dyrektora Generalnego KOWR w 2024 r. pełnili: Marcin Wroński (do 30 stycznia 2024 r.), Marek Chibowski (do 16 stycznia 2024 r.), Małgorzata Gośniowska-Kola (do 26 stycznia 2024 r.), Jan Białkowski (do 16 stycznia 2024 r.), Lucjan Zwolak (od 17 stycznia 2024 r.), Leszek Iwaniuk (od 17 stycznia 2024 r.), Tomasz Ciodyk (od 7 marca 2024 r.) oraz Jan Szopiński (od 18 kwietnia 2024 r.).

¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 408).

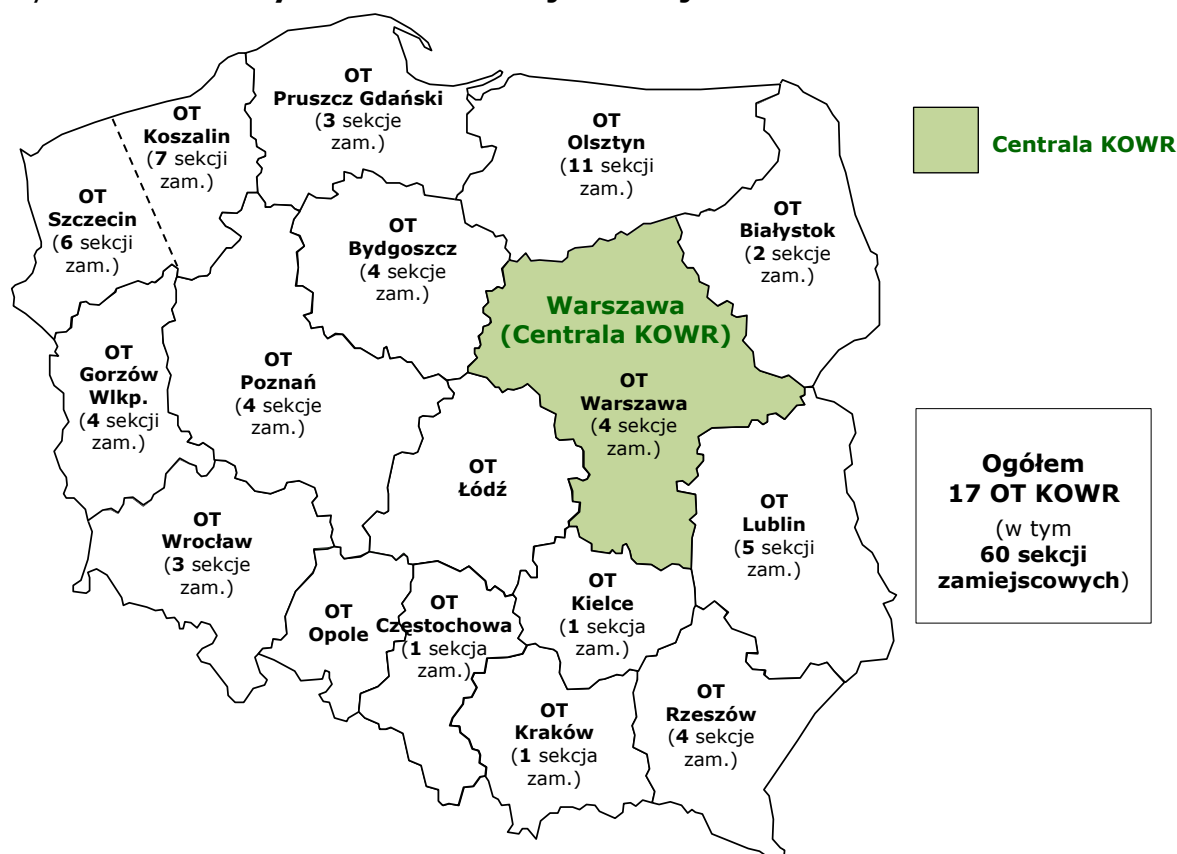
1.2. Struktura organizacyjna Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Struktura organizacyjna KOWR obejmuje cały kraj i umożliwia sprawną obsługę wszystkich beneficjentów oraz kontrahentów. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa posiada wyodrębnione jednostki organizacyjne – **Centralę w Warszawie** oraz **17 oddziałów terenowych (OT)**.

W każdym województwie znajduje się jeden OT KOWR, a w województwie zachodniopomorskim – ze względu na dużą koncentrację mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa po byłych państwowych przedsiębiorstwach gospodarki rolnej – funkcjonują dwa oddziały terenowe KOWR (w Koszalinie i Szczecinie).

Zgodnie z § 4 statutu KOWR oddziały terenowe mają siedzibę w następujących miastach: Wrocław, Bydgoszcz, Lublin, Gorzów Wielkopolski, Łódź, Kraków, Warszawa, Opole, Rzeszów, Białystok, Pruszcz Gdański, Częstochowa, Kielce, Olsztyn, Poznań, Koszalin oraz Szczecin.

Wykres 1. Oddziały terenowe i sekcje zamiejscowe OT KOWR

Źródło: opracowano w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa.

Zgodnie z treścią § 5 statutu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Dyrektor Generalny może **tworzyć i znosić filie oddziału terenowego KOWR** na wniosek dyrektora oddziału terenowego. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w strukturze KOWR nie występują filie.

Ponadto w strukturze organizacyjnej KOWR funkcjonują **sekcje zamiejscowe**, których organizację i zakres działania ustala dyrektor OT KOWR.

Dane kontaktowe jednostek organizacyjnych KOWR zamieszczono w **aneksie nr 1** sprawozdania.

Zgodnie z § 2 statutu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Centrali wydzielono następujące **piony**, w ramach których na podstawie regulaminu organizacyjnego KOWR wyodrębniono komórki organizacyjne (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.):

- **pion innowacji i rozwoju:**
 - Departament Innowacji,
 - Biuro Teleinformatyki,
- **pion gospodarowania nieruchomościami:**
 - Departament Gospodarowania Zasobem,
 - Departament Kształtowania Ustroju Rolnego,
- **pion rynków rolnych:**
 - Departament Rozwoju Rynku,
 - Departament Wsparcia Eksportu,
 - Departament Interwencji Rynkowych,
- **pion nadzoru nad spółkami:**
 - Departament Nadzoru nad Spółkami,
- **pion finansowo-administracyjny:**
 - Biuro Dyrektora Generalnego,
 - Biuro Zarządzania Kapitałem Ludzkim,
 - Biuro Audytu Wewnętrznego,
 - Biuro Kontroli Wewnętrznej,
 - Biuro Finansowo-Księgowe,
 - Biuro Prawne i Zamówień Publicznych,
 - stanowiska samodzielne – Doradcy Dyrektora Generalnego KOWR,
- **pion operacyjny:**
 - Biuro Analiz i Strategii,
 - Biuro Administracyjne,
 - Departament Wspierania Konsumpcji.

W skład struktury organizacyjnej **OT KOWR** wg stanu na 31 grudnia 2024 r. wchodziły:

- Wydział Organizacyjny,
- Wydział Finansowo-Księgowy i Windykacji,
- Wydział Rozwoju Rynków Rolnych,
- Wydział Kształtowania Ustroju Rolnego i Gospodarowania Zasobem,
- Wydział Kontroli na Miejscu i Nadzoru Właścicielskiego,
- Samodzielne Stanowisko Obsługi Prawnej/Zespół Obsługi Prawnej.

Schemat organizacyjny KOWR i OT KOWR (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.) zamieszczono w **aneksie nr 2 i 3**.

Zgodnie z § 3 ust. 1 statutu Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Dyrektor Generalny może tworzyć **komisje opiniodawczo-doradcze i zespoły problemowe o charakterze stałym lub doraźnym**, określając ich nazwę, skład osobowy, zakres zadań oraz tryb pracy.

1.3. Zakres działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

KOWR, zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, realizuje zadania wynikające z polityki państwa, w szczególności w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich.

Według zapisów art. 9 ust. 3 ww. ustawy KOWR **wykonuje również zadania inne niż wymienione w ustawie o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, w szczególności zadania delegowane**, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o KOWR **minister właściwy do spraw rozwoju wsi może powierzać Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa realizację zadań dla niego określonych**, zapewniając KOWR na ten cel odpowiednie środki finansowe.

Według zapisów art. 10 ust. 2 ustawy o KOWR **jednostki sektora finansów publicznych mogą, za zgodą ministra właściwego do spraw rozwoju wsi, powierzać Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa realizację zadań dla nich określonych**, zapewniając KOWR na ten cel odpowiednie środki finansowe.

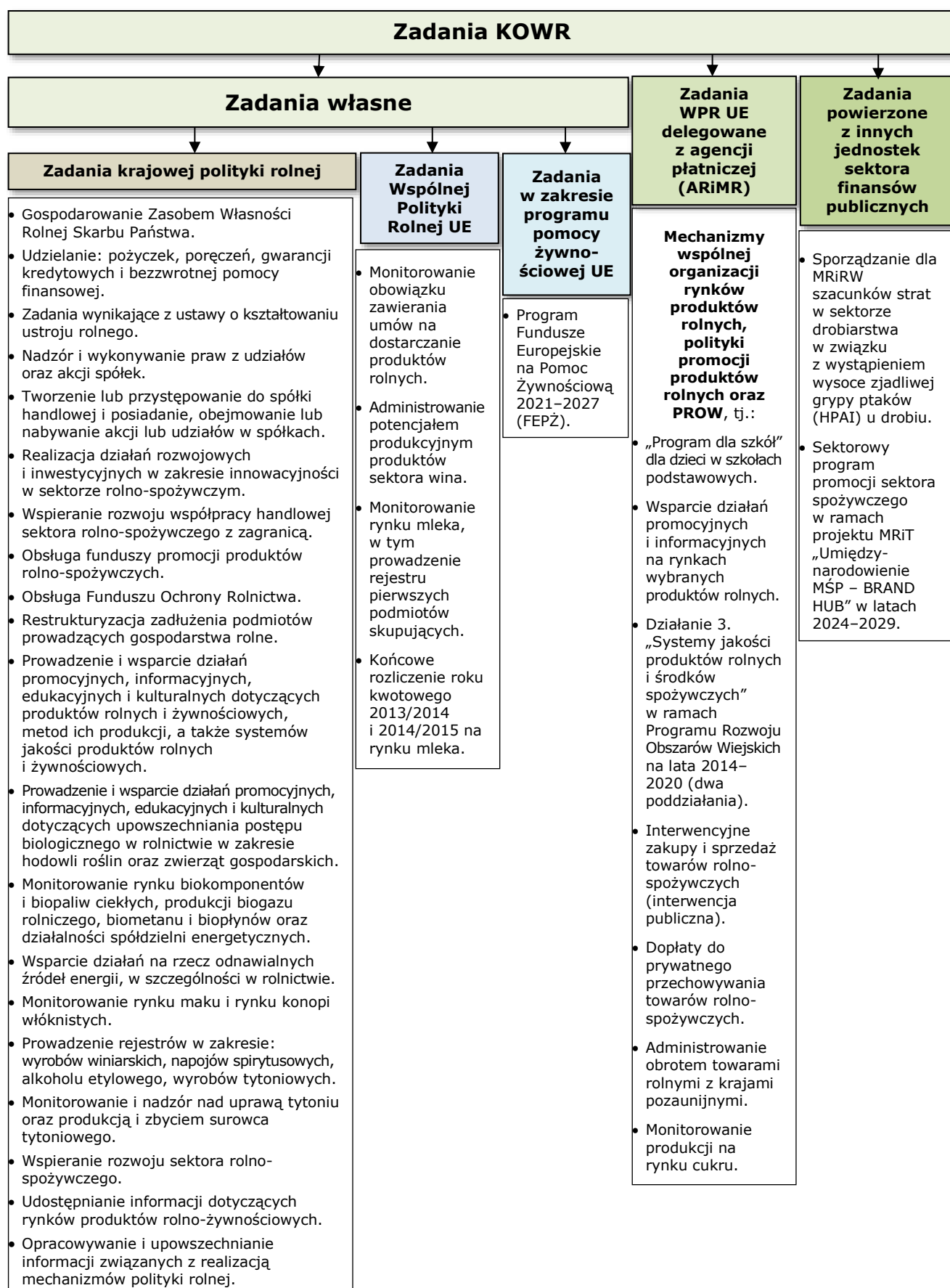
Wykres 2. Zakres działań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Źródło: opracowano w Biurze Analiz i Strategii KOWR.

Zakres działalności KOWR jest bardzo zróżnicowany – dotyczy ponad **70 procesów/mechanizmów/programów/zadań** wynikających z ustaw i rozporządzeń, w tym **skutkujących i nieskutkujących wypłatą środków finansowych** (wymaganych przepisami unijnymi i krajowymi w odniesieniu do niektórych rynków rolnych, istotnych dla organizacji tych rynków i procesów zachodzących w rolnictwie). KOWR m.in. wydaje każdego roku **kilkadziesiąt tysięcy decyzji i innych rozstrzygnięć** w sektorze rolno-żywnościowym.

Wykres 3. Grupy zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r.

Źródło: opracowano w Biurze Analiz i Strategii KOWR.

W 2024 r. do **zadań krajowych KOWR** (w tym realizowanych zgodnie z **art. 9 ust. 2 ustawy o KOWR²**) w zakresie: **gospodarowania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa, kształtowania ustroju rolnego, nadzoru nad spółkami oraz wykonywania praw z udziałów i akcji** należało:

- 1) tworzenie oraz poprawa struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych,
- 2) tworzenie warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa,
- 3) restrukturyzacja i prywatyzacja mienia Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolnicze,
- 4) obrót nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa,
- 5) administrowanie zasobami majątkowymi Skarbu Państwa przeznaczonymi na cele rolne,
- 6) zabezpieczenie majątku Skarbu Państwa,
- 7) inicjowanie prac urządzeniowo-rolnych,
- 8) popieranie organizowania na gruntach Skarbu Państwa gospodarstw rolnych,
- 9) wykonywanie praw z udziałów i akcji,
- 10) tworzenie lub przystępowanie do spółki handlowej oraz posiadanie, obejmowanie lub nabywanie akcji lub udziałów w spółkach na zasadach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych ustaw,
- 11) udzielanie pożyczek pomocowych na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich,
- 12) udzielanie: poręczeń, gwarancji kredytowych i bezzwrotnej pomocy finansowej,
- 13) realizacja zadań wynikających z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (ukur) – będących elementem polityki rolnej państwa skierowanej na powiększanie przez rolników indywidualnych gospodarstw rodzinnych – odnoszących się m.in. do obrotu na rynku prywatnym określonymi w ustawie nieruchomościami rolnymi oraz obowiązków

² Ustawy, na podstawie których KOWR wykonuje swoje zadania, to przede wszystkim:

- ustawa z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa,
- ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,
- ustawa z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego,
- ustawa z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych,
- ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych,
- ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych,
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,
- ustawa z dnia 18 października 2006 r. o wyrobie napojów spirytusowych,
- ustawa z dnia 2 marca 2001 r. o wyrobie alkoholu etylowego oraz wytwarzaniu wyrobów tytoniowych,
- ustawa z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich,
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
- ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne,
- ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych,
- ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- ustawa z dnia 9 maja 2023 r. o Funduszu Ochrony Rolnictwa.

i ograniczeń dotyczących nabywców takich nieruchomości (w tym realizacja prawa pierwokupu oraz nabycia nieruchomości rolnych),

- 14) wykonywanie praw z udziałów i akcji spółek nabytych na podstawie ustawy o KOWR, ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa i w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego oraz sprawowanie nadzoru właścicielskiego nad działalnością spółek hodowli roślin i zwierząt o strategicznym znaczeniu dla gospodarki narodowej.

W 2024 r. do zadań KOWR (w tym realizowanych zgodnie z **art. 9 ust. 2 ustawy o KOWR**) w zakresie **promocji żywności, wsparcia eksportu i zwiększania konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych, stabilizacji rynków rolnych, rozwoju obszarów wiejskich i innowacyjności** oraz **pomocy żywnościowej** należały:

I. Zadania własne KOWR (tzn.: zadania krajowe, wspólnej polityki rolnej oraz w ramach programu pomocy żywnościowej):

– zadania krajowe:

- 1) monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych, produkcji biogazu rolniczego, biometanu z biogazu rolniczego i biopłynów oraz działalności spółdzielni energetycznych,
- 2) wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie,
- 3) monitorowanie rynku maku,
- 4) monitorowanie rynku konopi włóknistych,
- 5) prowadzenie rejestrów:
 - przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich,
 - działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych,
 - podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego,
 - producentów wyrobów tytoniowych,
- 6) monitorowanie i nadzór nad uprawą tytoniu oraz produkcją i zbyciem surowca tytoniowego,
- 7) realizacja działań rozwojowych i inwestycyjnych w zakresie innowacyjności w sektorze rolno-spożywczym,
- 8) prowadzenie i wsparcie działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących:
 - produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych, z wyłączeniem działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących rolnictwa i gospodarki żywnościowej realizowanych przez ministra właściwego do spraw rolnictwa, rynków rolnych, rybołówstwa lub rozwoju wsi,

- upowszechniania postępu biologicznego w rolnictwie w zakresie hodowli roślin oraz zwierząt gospodarskich,
 - 9) wspieranie rozwoju sektora rolno-spożywczego,
 - 10) wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą,
 - 11) obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
 - 12) obsługa Funduszu Ochrony Rolnictwa,
 - 13) sporządzanie szacunków strat w sektorze drobiarstwa w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) u drobiu,
 - 14) gromadzenie, analizowanie i udostępnianie informacji dotyczących rynków produktów rolnych i żywnościowych,
 - 15) opracowywanie i upowszechnianie informacji związanych z realizacją mechanizmów aktywnej polityki rolnej na rynkach produktów rolnych i żywnościowych,
 - 16) restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne (udzielanie pomocy w formie przejęcia długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej, pod warunkiem przeniesienia własności całości lub części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa);
- **zadania wspólnej polityki rolnej:**
- 1) monitorowanie rynku mleka, w tym prowadzenie rejestru pierwszych podmiotów skupujących,
 - 2) końcowe rozliczenie roku kwotowego 2013/2014 i 2014/2015 na rynku mleka,
 - 3) monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych,
 - 4) administrowanie potencjałem produkcyjnym produktów sektora wina;
- **uczestnictwo, jako instytucja pośrednicząca i beneficjent, w realizacji operacji finansowanych ze środków:**
- 1) programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (FEPŻ) współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus (EFS+), będącego kontynuacją POPŻ (instytucją zarządzającą programami jest Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej);

II. Zadania delegowane z Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa³ w ramach wspólnej polityki rolnej (w zakresie wspólnej organizacji rynków produktów rolnych, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich i unijnej polityki promocji produktów rolnych)⁴:

³ Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, jako agencja płatnicza, dokonuje płatności beneficjentom oraz dochodzi zwrotu nienależnych kwot pomocy.

⁴ Zadania, które ARiMR deleguje KOWR, są określone w art. 6 ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.) i realizowane na podstawie umowy zadań delegowanych nr 17/2015_DDD-UM17 zawartej w dniu 28.05.2015 r. oraz umowy zadań delegowanych zawartej w dniu 01.09.2017 r. Skupienie zadań agencji płatniczej w jednym podmiocie (tj. w ARiMR) nie eliminuje możliwości delegowania

- 1) obsługa branżowych i/lub międzybranżowych programów informacyjnych i/albo promocyjnych (tzw. programów prostych) realizowanych w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”,
- 2) wdrażanie dwóch poddziałań w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (tj. poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” oraz poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”),
- 3) realizowanie „Programu dla szkół” dla dzieci w szkołach podstawowych,
- 4) prowadzenie interwencyjnych zakupów i sprzedaży towarów rolno-spożywczych (interwencji publicznej),
- 5) realizowanie dopłat do prywatnego przechowywania towarów rolno-spożywczych,
- 6) administrowanie obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach wspólnej polityki rolnej oraz towarami przetworzonymi nieobjętymi załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (towarami z grupy non-aneks I),
- 7) monitorowanie produkcji na rynku cukru.

III. Zadania powierzone z innych podmiotów niż MRiRW:

- 1) realizacja sektorowego programu promocji sektora spożywczego w ramach projektu „Umieędzynarodowienie MŚP – BRAND HUB” w latach 2024–2029 (działanie powierzone przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii).

Zarządzenia Dyrektora Generalnego dotyczące działalności KOWR w 2024 r. skierowane do podmiotów zewnętrznych zamieszczono w **aneksie nr 4**.

Misją Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa, określoną w zaktualizowanej w 2024 r. **strategii KOWR**, jest wdrażanie i stosowanie instrumentów wsparcia aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich, na rzecz polskich rolników oraz innych podmiotów funkcjonujących w sektorze rolno-żywnościowym, zapewniając jednocześnie kompetentną obsługę.

Zarówno misja, jak i cele strategiczne KOWR, wytyczające obecne oraz przyszłe kierunki działalności instytucji, wpisują się w cel główny (tj. „wielofunkcyjny rozwój gospodarczy wsi zapewniający bezpieczeństwo żywnościowe kraju i zwiększenie wartości dodanej z rolnictwa oraz trwały wzrost dochodów jej mieszkańców przy minimalizacji rozwarstwienia ekonomicznego, społecznego i terytorialnego oraz poprawie stanu środowiska naturalnego”) oraz cele szczegółowe, kierunki interwencji i działania podstawowego dokumentu strategicznego polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich, tj. „**Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030**” Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁵.

zadań agencji płatniczej innym podmiotom, co wynika z art. 9 ust. 1 akapit drugi rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2116 z dnia 2 grudnia 2021 r. w sprawie finansowania wspólnej polityki rolnej, zarządzania nią i monitorowania jej oraz uchylającego rozporządzenie (UE) nr 1306/2013, z późn. zm.

⁵ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa3> (odczyt – marzec 2025 r.).

1.4. Beneficjenci i/lub kontrahenci Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

Beneficjentami i/lub kontrahentami działań KOWR są w szczególności:

- producenci rolni (w tym rolnicy indywidualni i dzierżawcy) oraz rodzinne gospodarstwa rolne,
- przedsiębiorstwa zajmujące się produkcją, przechowywaniem lub przetwórstwem artykułów rolno-spożywczych oraz zakupem i sprzedażą tych towarów na terenie Polski, państw UE i/lub w krajach pozaunijnych,
- organizacje zrzeszające podmioty gospodarcze i rolników (grupy i organizacje producentów, organizacje branżowe oraz międzybranżowe),
- zbywcy i nabywcy nieruchomości rolnych (w tym rolnicy indywidualni),
- jednostki administracji publicznej, w tym jednostki samorządu terytorialnego,
- mieszkańcy terenów wiejskich (w tym popegeerowskich),
- organizacje pożytku publicznego realizujące zadania związane z rolnictwem, rozwojem obszarów wiejskich lub promocją produktów rolno-spożywczych, a także inne podmioty gospodarcze działające lub zamierzające podjąć działania inwestycyjne na terenie kraju,
- konsumenci (w tym dzieci ze szkół podstawowych),
- osoby najuboższe (za pośrednictwem organizacji partnerskich),
- spółki nadzorowane przez KOWR,
- uczelnie wyższe i jednostki naukowo-badawcze oraz inne instytucje z otoczenia rolnictwa.

1.5. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w badaniu „Polska wieś i rolnictwo”

W 2024 r., podobnie jak w latach poprzednich, KOWR wraz z MRiRW, ARiMR oraz KRUS wziął udział w kolejnej edycji badania „**Polska wieś i rolnictwo**”⁶. Głównym celem badania jest poznanie opinii rolników oraz mieszkańców wsi na temat zmian społeczno-gospodarczych zachodzących na obszarach wiejskich i w rolnictwie oraz instytucji pracujących na ich rzecz.

Jak wynika z **badania „Polska wieś i rolnictwo 2024” zdecydowana większość respondentów, którzy w 2024 r. skorzystali z usług Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oceniła jego działalność dobrze lub bardzo dobrze.**

W 2024 r. aż **83,4% mieszkańców obszarów wiejskich (w tym 83,3% rolników)**, którzy w okresie ostatnich 12 miesięcy załatwiali sprawy bezpośrednio w jednostkach KOWR, **oceniło dobrze i bardzo dobrze jakość otrzymanej obsługi**⁷.

Spśród wszystkich zadowolonych respondentów załatwiających sprawy bezpośrednio w jednostkach KOWR w 2024 r., blisko jedna czwarta przyznała najwyższą ocenę dla otrzymanej usługi, co świadczy o wysokim poziomie realizowanych usług na rzecz beneficjentów i interesariuszy przez pracowników KOWR.

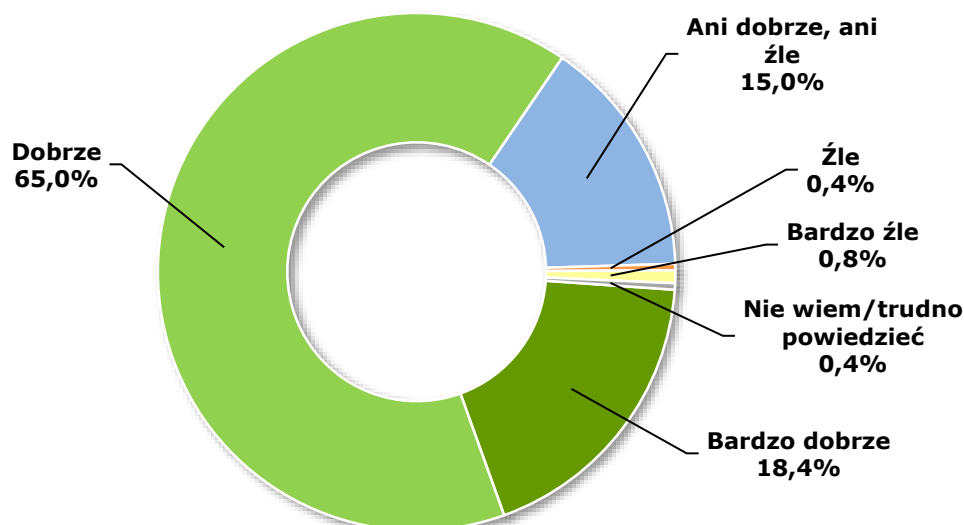
⁶ Raporty z badań „Polska wieś i rolnictwo” są dostępne pod adresami:

<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/polska-wies-i-rolnictwo>

<https://www.gov.pl/web/kowr/badanie-polska-wies-i-rolnictwo>

⁷ W 2024 r. badanie zostało zrealizowane metodą CAPI (*Computer Assisted Personal Interview*) na reprezentatywnej próbie 2 511 dorosłych respondentów, z tego 1 510 – mieszkańcach obszarów wiejskich (w tym przynajmniej połowę stanowili rolnicy) oraz 1 001 – mieszkańcach miast.

Wykres 4. **Odpowiedzi udzielone na pytanie „Jak ocenia Pan(i) jakość obsługi w jednostkach KOWR w 2024 r.?”***

* Mieszkańcy obszarów wiejskich (w tym rolnicy), którzy wzięli udział w badaniu i zadeklarowali, że w okresie ostatnich 12 miesięcy załatwiali sprawy bezpośrednio w jednostkach KOWR w 2024 rok.
Źródło: raport z badania „Polska wieś i rolnictwo 2024”.

Rolnicy uczestniczący w badaniu wypowiedzieli się również na temat sytuacji w rolnictwie i źródeł informacji dotyczących wsparcia rolników, do których mają największe zaufanie. Jako jedno z trzech najbardziej zaufanych źródeł informacji (32,4%) wskazali oni pracowników placówek KOWR, ARiMR lub KRUS. Oznacza to, że przy dynamicznym rozwoju usług administracji cyfrowej nadal bardzo ważna jest dla rolników możliwość bezpośredniego kontaktu z pracownikami KOWR. Kontakt osobisty nie tylko umożliwia uzyskanie wyczerpujących informacji, ale również daje możliwość uzyskania dodatkowej pomocy.

Wśród rolników największym zaufaniem w zakresie pozyskiwania informacji na temat wsparcia rolników i sytuacji w rolnictwie cieszą się serwisy internetowe (34,5%) oraz wiedza pozyskana od innych rolników (34%).

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/badanie-polska-wies-i-rolnictwo>

2. GOSPODAROWANIE ZASOBEM WŁASNOŚCI ROLNEJ SKARBU PAŃSTWA

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje zadania w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (zwanego dalej **Zasobem** lub **Zasobem WRSP**) określone w **art. 9 ust. 2 pkt 1–8 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa** (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz w **ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa** (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm. – zwanej dalej **ugnrSP**), a także w innych przepisach i dokumentach wyznaczających kierunki i zakres działania KOWR na rzecz **prywatyzacji mienia rolnego Skarbu Państwa oraz realizacji założeń polityki społeczno-gospodarczej państwa, zwłaszcza na rzecz wsi, rolnictwa i gospodarki żywnościowej**.

Zadania realizowane przez KOWR dotyczą m.in.:

- tworzenia oraz poprawy struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych,
- tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego Zasobu WRSP,
- restrukturyzacji oraz prywatyzacji mienia Skarbu Państwa użytkowanego na cele rolne,
- obrotu nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa.

KOWR realizuje również szereg zadań określonych zwłaszcza w **ustawie z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego** (Dz. U. z 2024 r. poz. 423). Ponadto KOWR wykonuje zadania lub współuczestniczy w wykonywaniu zadań wynikających m.in. z przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej⁸ i związków wyznaniowych, o ubezpieczeniu społecznym rolników⁹, o ochronie środowiska¹⁰ i ochronie przyrody¹¹, przepisów o lasach¹² oraz przepisów prawa wodnego¹³.

⁸ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1966).

⁹ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2025 r. poz. 197).

¹⁰ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2024 r. poz. 54, z późn. zm.).

¹¹ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478, z późn. zm.).

¹² Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2024 r. poz. 530, z późn. zm.).

¹³ Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, z późn. zm.).

Podstawowym kierunkiem rozdysponowania nieruchomości rolnych Zasobu WRSP jest ich przeznaczanie na powiększanie gospodarstw rodzinnych. W tym celu KOWR organizuje **przetargi ograniczone** dedykowane dla rolników indywidualnych. Dzięki temu rolnicy mają możliwość skorzystania z oferty nieruchomości rolnych przeznaczonych **głównie do dzierżawy** na warunkach określonych w ogłoszeniach przetargowych. KOWR podejmuje szereg działań sprzyjających zwiększeniu potencjału produkcyjnego gospodarstw rodzinnych lub zapewnieniu jego wieloletniej stabilizacji.

Nieruchomości wydzierżawione oraz rozdysponowane w innych „nietrwałych” formach są objęte przez KOWR **nadzorem właścicielskim**. Nieruchomości rolne, którymi nie są zainteresowani rolnicy indywidualni, są przeznaczane do rozdysponowania w **przetargach nieograniczonych**. KOWR oferuje w ten sposób na **cele inwestycyjne** nieruchomości z Zasobu WRSP, bardzo atrakcyjne z punktu widzenia **rozwoju przedsiębiorczości**, przeznaczone pod: obszary inwestycyjne, parki technologiczne i przemysłowe, centra logistyczne, usługowe, handlowe oraz biznesowe, a także pod budownictwo mieszkaniowe. Nieruchomości te, ze względu na swój charakter, sprzyjają efektywnemu podnoszeniu walorów gospodarczych terenu i aktywizacji zawodowej okolicznej ludności. Dużym atutem nieruchomości oferowanych przez KOWR jest ich atrakcyjne położenie, m.in. bezpośrednio lub w bliskiej odległości od węzłów komunikacyjnych. Część nieruchomości położona jest na terenie **Specjalnych Stref Ekonomicznych**.

KOWR wspiera rozwój Polski lokalnej i wpływa na trwałą poprawę warunków życia ludności na obszarach wiejskich i miejsko-wiejskich m.in. przez **nieodpłatne przekazywanie nieruchomości na rozwój infrastruktury o charakterze publicznym**. Ważną działalnością jest **współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego** polegająca na **nieodpłatnym przekazywaniu gruntów i mienia** Zasobu WRSP na realizację zadań własnych oraz udzielanie **bezzwrotnej pomocy finansowej**. Na bazie nieruchomości Zasobu WRSP jednostki samorządu terytorialnego realizują inwestycje infrastrukturalne m.in. w zakresie: wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości, porządku i urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, cmentarzy, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, edukacji publicznej, kultury oraz sportu.

Oferta KOWR obejmuje również **obiekty zabytkowe (zespoły dworskie i pałacowo-parkowe)**. Atutem nabycia od KOWR obiektów wpisanych do rejestru zabytków jest możliwość uzyskania przez kupującego do 50% obniżki ceny sprzedaży nieruchomości. Obniżka przyznawana jest tym nabywcom nieruchomości zabytkowych, którzy zobowiążą się do wykonania prac renowacyjnych obiektów i wykonają je w wyznaczonym terminie pod nadzorem wojewódzkiego konserwatora zabytków i w uzgodnieniu z nim. KOWR oferuje także grunty, które posiadają **pokłady złóż kopalin** oraz nieruchomości kwalifikujące się pod **budowę farm fotowoltaicznych i wiatrowych**.

KOWR uczestniczy, jako strona, w postępowaniach: administracyjnych, geodezyjnych, planistycznych i scaleniowo-wymiennych. Grunty Zasobu WRSP stanowią również bazę do realizacji **zadań o charakterze regionalnym i krajowym zawartych w ustawach oraz specustawach** (np.: drogowych, teleinformatycznych, środowiskowych, CPK).

2.1. Przejmowanie mienia do Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Zgodnie z **art. 13 ugnrSP do 30 czerwca 2000 r.** do Zasobu WRSP przejmowane były: **nieruchomości rolne Skarbu Państwa**, niewydzielone geodezyjnie **las**y wchodzące w skład tych nieruchomości, a także **inne nieruchomości i składniki mienia pozostałe po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej (ppgr) oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń**. Nieruchomości nieprzekazane do Zasobu WRSP ostatecznymi decyzjami w tym terminie stały się z mocy prawa własnością gmin, na których terenie były położone.

Do Zasobu WRSP wchodzi także nieruchomości rolne **przejmowane na rzecz Skarbu Państwa na podstawie przepisów szczególnych i nabywane na własność Skarbu Państwa przez państwowe jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej**, a także nabywane m.in. **w trybie ugnrSP, ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (ukur) i ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne¹⁴**.

2.1.1. Przejmowanie mienia pochodzącego z byłych ppgr, Państwowego Funduszu Ziemi i innych gruntów rolnych Skarbu Państwa

Przejmowanie większości mienia pochodzącego z byłych ppgr zakończyło się w połowie lat 90. XX wieku. W kolejnych latach były przejmowane do Zasobu WRSP jedynie niewielkie powierzchnie, głównie lasy, grunty leśne i zadrzewione niewydzielone geodezyjnie oraz sporadycznie inne grunty przejmowane aneksami do wcześniejszych protokołów zdawczo-odbiorczych. Przejmowane były również grunty z Państwowego Funduszu Ziemi (PFZ) oraz inne grunty rolne Skarbu Państwa.

W 2024 r. przejęto do Zasobu WRSP grunty w trybie przepisów ugnrSP, ukur i ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne.

Od początku gospodarowania Zasobem WRSP (tj. od 1992 r.) do końca 2024 r. przejęto ze wszystkich źródeł 4 762,03 tys. ha, w tym 3 762,8 tys. ha (79,0%) z byłych państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej.

Przejęte do Zasobu WRSP nieruchomości (głównie ze względu na uwarunkowania lokalizacyjne byłych ppgr z uwagi na ich przeważającą powierzchnię) położone są przede wszystkim w **rejonach północnej i zachodniej Polski**. Miało to swoje konsekwencje również w **lokalizacji Zasobu WRSP w 2024 r., gdyż na terenie 6 województw (zachodniopomorskiego, wielkopolskiego, dolnośląskiego, warmińsko-mazurskiego, lubuskiego i pomorskiego) nadal znajdowało się 991,1 tys. ha gruntów (74,5% ogółu gruntów Zasobu WRSP)**. Mniejsza powierzchnia Zasobu WRSP w pozostałych województwach ogranicza możliwości KOWR w zakresie aktywnego oddziaływania na poprawę struktury obszarowej rolnictwa indywidualnego w centralnych, południowych i wschodnich rejonach kraju.

¹⁴ Ustawa z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne (Dz. U. z 2019 r. poz. 33).

2.1.2. Nabywanie mienia w wyniku realizacji ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (ugnrSP)

Stosunkowo niewielkie powierzchnie gruntów pozyskiwano w trybie art. 29 ust. 4 i 5 ugnrSP, gdzie zastosowano **prawo pierwokupu na rzecz Skarbu Państwa** przy odsprzedaży nieruchomości przez nabywcę w okresie 5 lat od jej nabycia od ANR/KOWR, a także **prawa odkupu** [na podstawie ugnrSP lub ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, z późn. zm.), zwanej dalej Kodeksem cywilnym] – również w okresie 5 lat, licząc od dnia nabycia od ANR/KOWR¹⁸.

Łącznie notarialne oświadczenia woli skorzystania z prawa pierwokupu i odkupu złożono:

- **od początku działalności w 1992 r. do końca 2024 r. w stosunku do 2 742,7 ha,**
- **w 2024 r. w stosunku do 69,6 ha, które dotyczyło nabycia gruntów w trybie odkupu (w 2024 r. przypadki pierwokupu i nabycia w trybie art. 32a ust. 1 nie wystąpiły).**

2.1.3. Przejmowanie mienia w wyniku realizacji ustawy o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne

Na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne (Dz. U. z 2019 r. poz. 33) KOWR może przejąć dług podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne, powstały w związku z prowadzeniem działalności rolniczej, pod warunkiem przeniesienia własności całości albo części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa.

W latach 2019–2024 KOWR przejął ogółem **1 405,3 ha** na podstawie **35 umów**, w tym **65,1 ha** (4,6%) na podstawie **3 umów** w 2024 r. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. wszystkie przejęte grunty zostały wydzierżawione dotychczasowym właścicielom (więcej na ten temat w podrozdziale „**Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne**”).

2.2. Zagospodarowanie mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Przejęte do Zasobu WRSP nieruchomości, zwłaszcza pochodzące z większych obszarowo gospodarstw (z zakładów, folwarków) pegeerowskich, przed ich dalszym rozdysponowaniem poddawano restrukturyzacji. Jej istotą było wydzielenie mniejszych jednostek gospodarczych nie tylko zdolnych do samodzielnego, racjonalnego funkcjonowania,

– parkowe podlegają przeglądowi przy udziale wojewódzkich służb konserwacji zabytków, w wyniku których weryfikowany jest m.in. status i zakres rzeczowy obiektów tworzących „zespół”, jak również są wprowadzane do ewidencji nowe zespoły dworskie i pałacowo-parkowe, już uznane w Zasobie WRSP przez służbę ochrony zabytków za obiekty zabytkowe.

¹⁸ Stosownie do treści art. 46 ust. 1 i 2 ustawy – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2017 r. poz. 624, z późn. zm.) **KOWR z dniem 1 września 2017 r. z mocy prawa wstąpił w ogół praw i obowiązków zniesionych Agencji Nieruchomości Rolnych (ANR) oraz Agencji Rynku Rolnego (ARR), z wyjątkiem praw i obowiązków, w które wstąpiła ARiMR.** Wobec tego m.in. **Zasób WRSP w całości został powierzony KOWR i gospodarowanie tym Zasobem odbywa się w sposób ciągły.**

ale także „dopasowanych” do możliwości organizacyjnych i finansowych nowych użytkowników. Z uwagi na występujące pod wieloma względami zróżnicowanie ppgr (powierzchnia, rozłóg, ukierunkowanie produkcyjne, sposób organizacji gospodarstw itp.) dla każdego przedsiębiorstwa był opracowywany indywidualny program restrukturyzacji. W programach tych uwzględniano m.in. potrzebę przygotowania możliwie szerokiej i zróżnicowanej oferty nieruchomości, w tym również niewielkich powierzchni, które – mimo że same nie tworzyły gospodarstw – mogły służyć poprawie struktury obszarowej już istniejących, okolicznych gospodarstw indywidualnych.

Dodatkowym efektem restrukturyzacji gospodarstw pegeerowskich było wyodrębnienie i wydzielenie majątku o charakterze „nieprodukcyjnym”, zwłaszcza budynków mieszkalnych z towarzyszącą infrastrukturą oraz obiektów służących działalności socjalnej (kulturalnej, oświatowej), obiektów sklepowych, hotelowych, zespołów dworskich i pałacowo-parkowych. Państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej w całym okresie swego istnienia spełniały szereg funkcji, także o charakterze społecznym i kulturalnym. Często w świadomości pracowników i okolicznych mieszkańców funkcjonowały jako ośrodki wielokierunkowo aktywizujące lokalną społeczność. Państwowe przedsiębiorstwa gospodarki rolnej prowadziły też działalność gospodarczą inną niż rolnicza (np.: handlową, usługową lub wytwórczą).

Wydzielenie składników mienia niezwiązanego z produkcją rolniczą, a zwłaszcza mienia „społeczno-socjalnego”, nie tylko odciążało finansowo „część gospodarczą”, ale było jednym z koniecznych warunków przygotowania tych nieruchomości do prywatyzacji. Równocześnie wyodrębnione obiekty najczęściej stanowiły przedmiot odrębnych transakcji trwałego rozdysponowania lub umów czasowego użytkowania (głównie dzierżawy). Zasób mieszkaniowy był trwale rozdysponowywany w osobnym trybie, przede wszystkim sprzedawany dotychczasowym najemcom lub przekazywany nieodpłatnie uprawnionym podmiotom (gminom, spółdzielniom mieszkaniowym).

W stosunku do gospodarstw zajmujących się hodowlą roślin i zwierząt programy restrukturyzacji brały pod uwagę ocenę stopnia przydatności i potrzeby utrzymania tej działalności. W wyniku dokonanego przeglądu część ośrodków hodowlanych zlikwidowano, natomiast dla tych, które okazały się niezbędne dla rozwoju polskiej hodowli, ponownie określono zadania hodowlane (stosownie do aktualnych i przewidywanych potrzeb rolnictwa) oraz dostosowano ich powierzchnię i inny majątek do powierzonych zadań.

Pierwszy etap restrukturyzacji przejętego mienia zakończono w latach 90. XX wieku. Był to proces trudny, ale stosunkowo krótkotrwały. Znacznie bardziej długotrwałym procesem jest wykonywana tzw. wtórna restrukturyzacja. Dotyczy ona nieruchomości pozostających wprawdzie w Zasobie WRSP, ale w przeważającym stopniu rozdysponowanych w różnych formach czasowego zagospodarowania, nierzadko na podstawie wieloletnich umów – szczególnie umów dzierżawy. Restrukturyzacja takich nieruchomości musi być rozłożona w czasie. W tych przypadkach KOWR korzysta z prawa do wyłączania gruntów z większych obszarowo umów dzierżawy (zwłaszcza powyżej 300 ha) i przeznacza je do odrębnego zagospodarowania, przede wszystkim na potrzeby rolników indywidualnych powiększających gospodarstwa rodzinne.

KOWR zagospodarowuje nieruchomości i inne mienie Zasobu WRSP w różnych formach przewidzianych przepisami prawa. Rozdysponowanie w sposób trwały, polegające na przeniesieniu prawa własności, obejmuje przede wszystkim: sprzedaż, nieodpłatne przekazanie uprawnionym podmiotom oraz wniesienie aportem do spółek prawa handlowego. Nieruchomości pozostające w Zasobie zagospodarowywane są również poprzez formy nietrwałego rozdysponowania, zwłaszcza dzierżawę. Część nieruchomości, które nie mogły być rozdysponowane również w tej formie (np. z powodu czasowego braku zainteresowania nimi), a także nieruchomości stanowiące zorganizowane gospodarstwa – które „wróciły” z dzierżawy – do czasu kolejnego rozdysponowania w przeszłości przekazywano okresowo w administrowanie. **Stosunkowo niewielkie powierzchnie pozostawały w takich formach rozdysponowania, jak trwały zarząd i wieczyste użytkowanie.**

2.2.1. Przetargi ograniczone i nieograniczone

Poprawie struktury obszarowej, a zwłaszcza tworzeniu warunków do powiększania gospodarstw rodzinnych, sprzyjają także uregulowania określone w ugrnSP oraz ogłaszanie przez KOWR przetargów ograniczonych. Przetargi ograniczone są organizowane przede wszystkim dla rolników indywidualnych powiększających gospodarstwa rodzinne. Od początku obowiązywania tego uprawnienia, tj. od połowy czerwca 1999 r. do 31 grudnia 2024 r. rozstrzygnięto przetargi ograniczone dla rolników na powiększenie gospodarstw rodzinnych **na zakup 235,9 tys. ha oraz na dzierżawę 522,1 tys. ha.**

Sprzedaż i dzierżawa nieruchomości Zasobu WRSP są realizowane w trybie przetargów publicznych organizowanych zgodnie z uregulowaniami określonymi w ugrnSP oraz w przepisach wykonawczych wydanych przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁹.

Od początku gospodarowania Zasobem (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2024 r. odbyło się 1 575,2 tys. przetargów, z tego:

- **1 149,0 tys. przetargów na sprzedaż, w których zaoferowano grunty o łącznej powierzchni 3,8 mln ha (w tym rozstrzygnięto 359,6 tys. przetargów na powierzchnię 1,6 mln ha),**
- **426,3 tys. przetargów na dzierżawę, w których zaoferowano grunty o łącznej powierzchni 7,7 mln ha (w tym rozstrzygnięto 349,2 tys. przetargów dotyczących łącznej powierzchni 4,8 mln ha²⁰).**

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. z 2021 r., poz. 2092) oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 14 stycznia 2009 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2021 r. poz. 1944).

²⁰ Część gruntów była oferowana i wystawiana do przetargów więcej niż jeden raz.

Skuteczność przetargów mierzona liczbą przetargów rozstrzygniętych w relacji do przetargów odbytych wyniosła w przypadku sprzedaży 31,3%, a w przypadku dzierżawy – 81,9%.

W 2024 r. przeprowadzono 22,5 tys. przetargów, z tego 17,2 tys. przetargów na sprzedaż i 5,3 tys. przetargów na dzierżawę. W przetargach tych zaoferowano do nabycia 10,7 tys. ha oraz 53,3 tys. ha do dzierżawy. Rozstrzygnięto 4,0 tys. przetargów na sprzedaż 3,0 tys. ha i 3,7 tys. przetargów na dzierżawę 41,7 tys. ha²¹.

W 2024 r. skuteczność **przetargów na sprzedaż** (ograniczonych i nieograniczonych) mierzona liczbą przetargów rozstrzygniętych do przetargów przeprowadzonych wyniosła 23,5% (w 2023 r. – 24,0%), a skuteczność przetargów mierzona powierzchnią rozstrzygniętych przetargów do zaoferowanej powierzchni do sprzedaży wyniosła 27,8% (w 2023 r. – 24,2%).

W 2024 r. skuteczność **przetargów na dzierżawę** nieruchomości Zasobu WRSP mierzona liczbą przetargów rozstrzygniętych w relacji do przetargów przeprowadzonych wyniosła 69,2% (w 2023 r. – 62,7%). Skuteczność przetargów mierzona powierzchnią rozstrzygniętych przetargów do powierzchni zaoferowanej do dzierżawy wyniosła 78,3% (w 2023 r. – 77,7%).

W KOWR istnieje możliwość **przeprowadzania przetargów przy użyciu środków komunikacji elektronicznej**. W związku z panującą od marca 2020 r. do lipca 2023 r. sytuacją epidemiczną Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi – w porozumieniu z KOWR – w 2020 r. zmienił rozporządzenia w sprawie sprzedaży i dzierżawy gruntów Zasobu WRSP²². Od dnia wejścia w życie ww. rozporządzenia KOWR rozpoczął wdrażanie nowych przepisów, wykorzystując do tego celu środki komunikacji elektronicznej. Stosowne informacje dotyczące takich możliwości znajdowały się w ogłoszeniach o przetargach, w których wskazywano warunki dla uczestników przetargów, jakie należy spełnić, aby w nich uczestniczyć i wydzierżawić lub kupić grunty Zasobu WRSP. **W 2024 r. KOWR przeprowadził 501 przetargów elektronicznych na sprzedaż i 93 przetargi elektroniczne na dzierżawę.**

Przepisy ustawy z dnia 6 maja 1999 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 49, poz. 484), a także

²¹ Należy zwrócić uwagę, że od momentu ogłoszenia przetargu do jego przeprowadzenia, a następnie do czasu zawarcia umowy upływa pewien okres – w szczególnych okolicznościach nawet kilku miesięcy. W rezultacie zdarza się – zwłaszcza na przełomie roku – że w innym okresie sprawozdawczym przeprowadza się przetarg, a w innym jest zawierana umowa. Dotyczy to zarówno przetargów nieograniczonych, jak i ograniczonych oraz odnosi się do transakcji zarówno sprzedaży, jak i dzierżawy. Ponadto samo rozstrzygnięcie przetargu (tj. wyłonienie potencjalnego nabywcy lub dzierżawcy) nie gwarantuje zawarcia stosownej umowy, gdyż niekiedy – mimo wygrania przetargu – kontrahent nie przystępuje do jej zawarcia.

²² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz. U. z 2020 r. poz. 683) oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 kwietnia 2020 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania przetargów na dzierżawę nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2020 r. poz. 682).

przepisy ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego umożliwiły ANR/KOWR aktywne kształtowanie zmian struktury agrarnej poprzez nadanie prawa organizowania **przetargów ograniczonych**, w których uczestniczyć mogą osoby wskazane w tej ustawie. Najliczniejszą grupą, dla której organizuje się przetargi ograniczone – z uwagi na dyspozycję art. 24 ust. 1 pkt 1 ugnrSP – są **rolnicy zamierzający powiększyć gospodarstwo rodzinne**²³.

Łącznie od połowy 1999 r. do 31 grudnia 2024 r. w ponad 49,3 tys. przetargach ograniczonych zaoferowano do sprzedaży 332,5 tys. ha oraz w 53,4 tys. przetargach ograniczonych – 652,5 tys. ha do dzierżawy. Rozstrzygnięto 22,5 tys. przetargów ograniczonych na sprzedaż 238,2 tys. ha (w tym 235,9 tys. ha dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne) i 42,6 tys. przetargów ograniczonych na dzierżawę 557,8 tys. ha (w tym 522,1 tys. ha dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne).

W 2024 r. zorganizowano 609 przetargów ograniczonych na sprzedaż 2,0 tys. ha (wszystkie dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne) i 3,2 tys. przetargów ograniczonych na dzierżawę 43,1 tys. ha (wszystkie dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne).

W 2024 r. **rozstrzygnięto:**

- **208 przetargów ograniczonych na sprzedaż 1,1 tys. ha** (wszystkie dla rolników powiększających gospodarstwo rodzinne). Powierzchnia sprzedana w przetargach ograniczonych stanowiła 37,7% gruntów sprzedanych w przetargach ogółem,
- **2,6 tys. przetargów ograniczonych na dzierżawę 37,0 tys. ha** (wszystkie dla rolników zamierzających powiększyć gospodarstwo rodzinne).

Skuteczność przetargów ograniczonych na sprzedaż mierzona liczbą przetargów rozstrzygniętych do przetargów przeprowadzonych w 2024 r. wyniosła 34,2%, a skuteczność przetargów ograniczonych mierzona powierzchnią rozstrzygniętych przetargów do zaoferowanej powierzchni do sprzedaży wyniosła 56,4%. Analogiczny wskaźnik dla przetargów ograniczonych na dzierżawę wyniósł odpowiednio 82,5% i 85,9%. Średnia powierzchnia nieruchomości sprzedanych w przetargach ograniczonych wyniosła 5,4 ha i była o 4,2 ha wyższa od średniej powierzchni wszystkich nieruchomości rolnych sprzedanych w trybie przetargowym i bezprzetargowym w 2024 r.

2.2.2. Sprzedaż nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Od początku gospodarowania Zasobem WRSP (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2024 r. z Zasobu WRSP sprzedano 2 739,9 tys. ha gruntów, tj. 57,5% powierzchni przejętej do Zasobu, w tym 2 633,0 tys. ha gruntów bez transakcji obejmujących: grunty pod budynkami (również mieszkalnymi) i wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin i pod wodami), a także grunty nierolne.

²³ Ukur wprowadziła definicję gospodarstwa rodzinnego – jednym z kryteriów uznania gospodarstwa za gospodarstwo rodzinne jest jego powierzchnia użytków rolnych, która nie może przekraczać 300 ha.

Tabela 1. **Powierzchnia gruntów sprzedanych z Zasobu WRSP* wg grup obszarowych****

Wyszczególnienie	Od 1992 r. do 31.12.2024 r.			W 2024 r.		
	Ogółem	z tego		Ogółem	z tego	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)						
do 2,00	140 851	138 395	2 456	1 325	1 267	58
2,01–4,99	147 755	143 980	3 775	199	193	7
5,00–9,99	182 502	176 144	6 358	232	223	9
10,00–19,99	290 947	276 292	14 655	531	531	-
20,00–49,99	695 578	625 431	70 147	435	409	27
50,00–99,99	222 441	189 916	32 524	322	322	-
100,00–499,99	704 836	473 839	230 997	632	417	215
100,00–299,99	x	x	x	632	417	215
300,00–499,99	x	x	x	-	-	-
500,00–999,99	187 484	89 437	98 047	-	-	-
1000,00 i więcej	60 639	16 622	44 017	-	-	-
Ogółem	2 633 032	2 130 057	502 976	3 677	3 361	316
w tym do 99,99	1 680 074	1 550 160	129 915	3 045	2 944	101
100,00 i więcej	952 958	579 897	373 061	632	417	215

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.

** W 2004 r. wprowadzono dodatkowe przedziały obszarowe 100,00–299,99 ha i 300,00–499,99 ha w związku z ustanowieniem obszaru gospodarstwa rodzinnego do 300 ha.

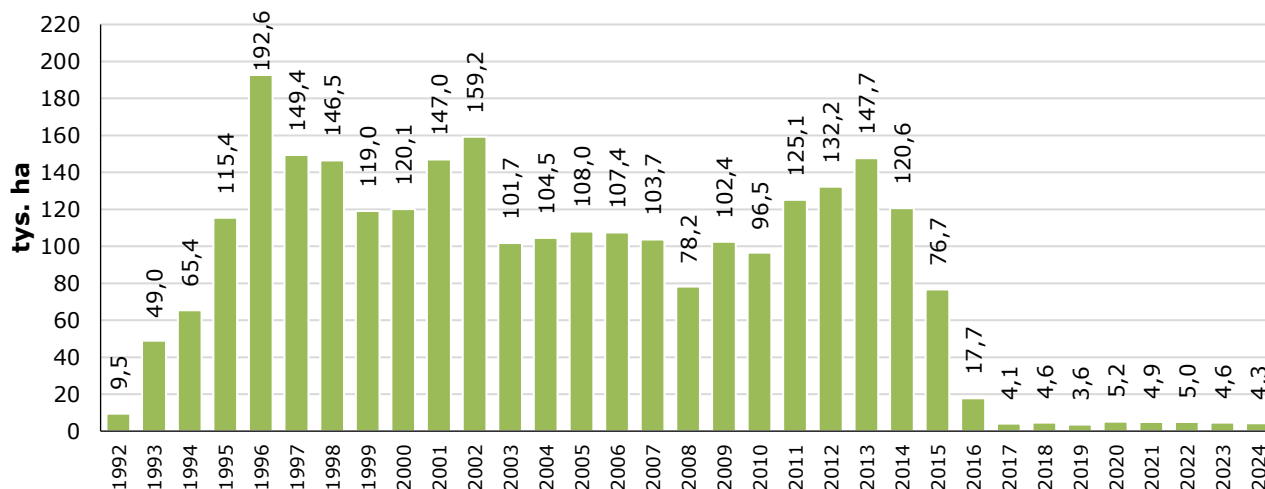
Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

Od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (tj. **od 30 kwietnia 2016 r.**) **podstawową formą zagospodarowania państwowych gruntów stała się dzierżawa, a nie jak w ubiegłych latach – sprzedaż**. Zgodnie z przepisami ww. ustawy sprzedaż nieruchomości lub ich części wchodzących w skład Zasobu WRSP została wstrzymana na 10 lat, z wyłączeniem:

- nieruchomości i ich części przeznaczonych w:
 - miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego lub
 - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, lub
 - ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu na cele inne niż rolne, w szczególności na parki technologiczne, parki przemysłowe, centra biznesowo-logistyczne, składy magazynowe, inwestycje transportowe, budownictwo mieszkaniowe, obiekty sportowo-rekreacyjne, lub
- nieruchomości położonych w granicach specjalnych stref ekonomicznych, lub
- domów, lokali mieszkalnych, budynków gospodarczych i garaży wraz z niezbędnymi gruntami oraz ogródków przydomowych, lub
- nieruchomości rolnych o powierzchni do 2 ha,
- udziałów we współwłasności nieruchomości, o których mowa powyżej.

Wykres 6. **Sprzedaż gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024 (w tys. ha)**

Źródło: dane KOWR.

Ustawowe ograniczenia i uwarunkowania, które zaczęły obowiązywać od dnia wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw spowodowały, że sprzedaż nieruchomości rolnych możliwa jest na ściśle określonych warunkach i dotyczy jedynie następujących sytuacji:

- gdy nieruchomość rolna ma powierzchnię do 2 ha,
- w przypadku nieruchomości rolnej o większej powierzchni (po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi), o ile taka sprzedaż jest szczególnie uzasadniona ze względów społeczno-gospodarczych.

W 2024 r. OT KOWR przygotowywały do sprzedaży głównie nieruchomości o powierzchniach do 2 ha. Niewielkie powierzchniowo nieruchomości rolne nie cieszyły się zainteresowaniem rolników, co miało wpływ na skuteczność ogłaszanych przetargów. Pomimo zaoferowania do sprzedaży gruntów rolnych w przetargach ograniczonych na rzecz rolników indywidualnych grunty znalazły nabywców jedynie w co piątym przypadku. W większości były to nieruchomości pochodzące z byłego Państwowego Funduszu Ziemi, charakteryzujące się niską bonitacją gleb.

W 2024 r. nastąpiła również sprzedaż nieruchomości rolnych o większej powierzchni, po uzyskaniu zgody Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Minister wydał 255 zgód na sprzedaż 4 320 ha, w tym 93 zgód na sprzedaż gruntów o powierzchni 2–5 ha (łącznie 303 ha). Sprzedano **135 nieruchomości** o powierzchni **2 376,7 ha**.

W 2024 r. zrealizowana sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP wyniosła 4 268 ha.

Z tej powierzchni uprawnionym podmiotom sprzedano **bez przetargu 2 043 ha** (w tym 1 945 ha dzierżawcom w ramach przysługującego im prawa pierwszeństwa w nabyciu), a **2 225 ha sprzedano w trybie przetargowym**. W ogólnej powierzchni sprzedanych nieruchomości **sprzedaż gruntów rolnych** wyniosła **3 679 ha**.

W strukturze obszarowej gruntów sprzedanych w 2024 r., podobnie jak w latach ubiegłych, dominowały – pod względem liczby zawartych umów – nieruchomości mniejsze obszarowo. W ogólnej liczbie **3 074 zawartych umów sprzedaży** (bez transakcji obejmujących: grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, wodami i służące do

wydobywania m.in. kopalin, a także grunty nierolne) 2 918 umów (94,9%) stanowiły umowy zawarte na zakup nieruchomości o powierzchni do 2 ha, a 97 umów (3,2%) zawarto na zakup nieruchomości o powierzchni od 2,01 do 9,99 ha. Na nieruchomości o powierzchni od 10 do 99,99 ha zawarto 55 umów (1,8%), a na sprzedaż nieruchomości o powierzchni 100 i więcej ha zawarto 4 umowy (0,1%). W 2024 r. średnia powierzchnia sprzedanych nieruchomości na 1 umowę wyniosła 1,20 ha, w tym w grupach obszarowych do 100 ha – 0,99 ha, a powyżej 100 ha – 158,02 ha. Nieruchomości pochodziły głównie z byłego Państwowego Funduszu Ziemi i były mniej atrakcyjne rolniczo.

Tabela 2. **Liczba umów zawartych na sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP* wg grup obszarowych****

Wyszczególnienie	Od 1992 r. do 31.12.2024 r.			W 2024 r.		
	Ogółem	z tego		Ogółem	z tego	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)						
do 2,00	210 990	207 368	3 622	2 918	2 790	128
2,01–4,99	46 621	45 468	1 153	66	64	2
5,00–9,99	25 698	24 803	895	31	30	1
10,00–19,99	20 535	19 533	1 002	35	35	-
20,00–49,99	21 278	19 318	1 960	15	14	1
50,00–99,99	3 138	2 697	441	5	5	-
100,00–499,99	3 034	2 163	871	4	3	1
100,00–299,99	x	x	x	4	3	1
300,00–499,99	x	x	x	-	-	-
500,00–999,99	295	143	152	-	-	-
1000,00 i więcej	37	12	25	-	-	-
Ogółem	331 626	321 505	10 121	3 074	2 941	133
w tym do 99,99	328 260	319 187	9 073	3 070	2 938	132
100,00 i więcej	3 366	2 318	1 048	4	3	1

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.

** W 2004 r. wprowadzono dodatkowe przedziały obszarowe 100,00–299,99 ha i 300,00–499,99 ha w związku z ustanowieniem obszaru gospodarstwa rodzinnego do 300 ha.

Źródło: dane KOWR.

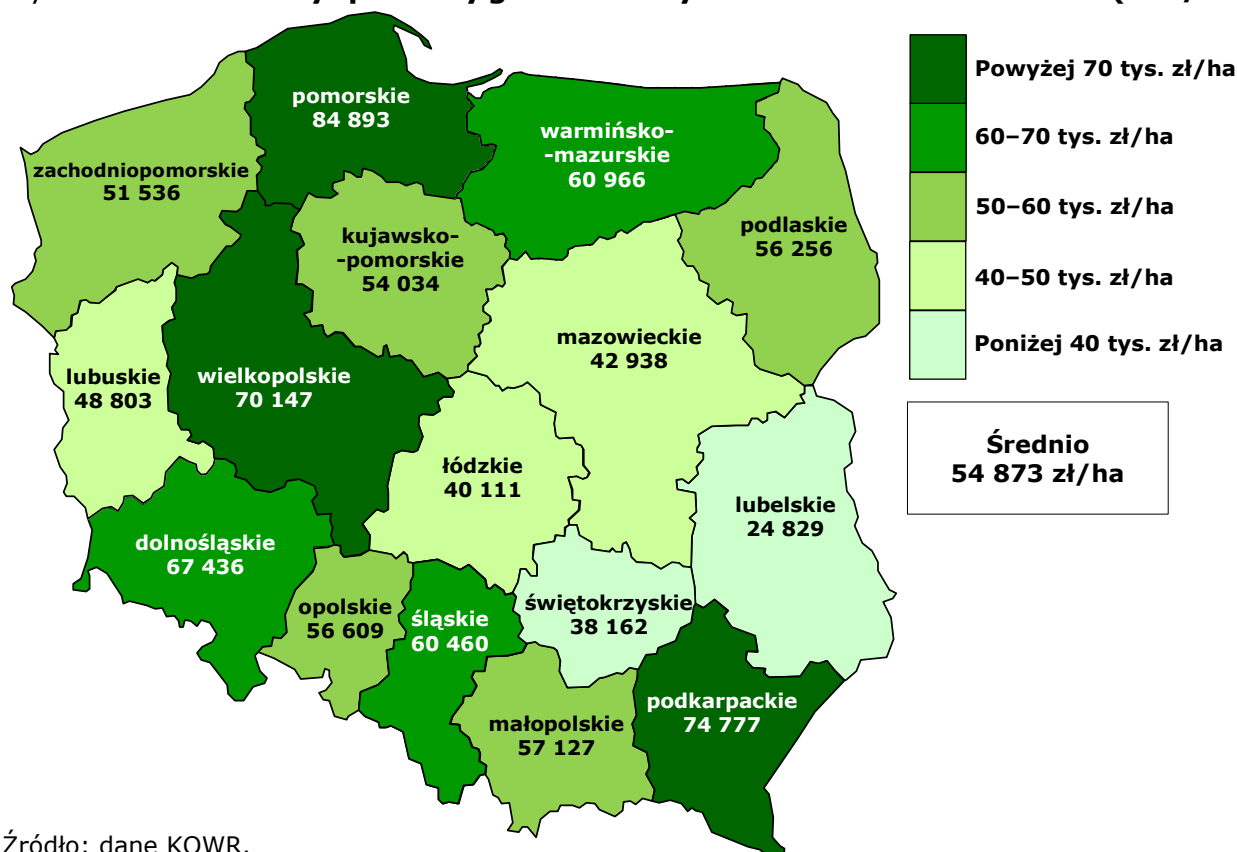
W całym okresie działania na Zasobie WRSP (w latach 1992–2024), na ogólną liczbę 331,6 tys. umów sprzedaży (również bez transakcji obejmujących: grunty pod budynkami, także mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, wodami i służącymi do wydobywania kopalin, jak też grunty nierolne), 211 tys. umów (63,6%) dotyczyło nieruchomości do 2 ha, a 72,3 tys. umów (21,8%) nieruchomości o powierzchni w przedziale od 2,01 do 9,99 ha. Na sprzedaż nieruchomości o powierzchni od 10 do 99,99 ha zawarto 45 tys. umów (13,6%), a na sprzedaż nieruchomości o powierzchni 100 ha i więcej – 3,4 tys. umów (1,0%).

Nabywcami nieruchomości Zasobu WRSP są zarówno osoby fizyczne, jak i prawne.

Struktura udziału obu tych grup nabywców wskazuje, że w całym okresie działania na Zasobie WRSP (w latach 1992–2024) osoby prawne stanowiły 3,1% ogółu nabywców (wg liczby zawartych umów) oraz były one zainteresowane nieruchomościami większymi obszarowo. W 2024 r. średnia powierzchnia nieruchomości sprzedanych na 1 umowę osobom prawnym wyniosła 2,37 ha (1,69 ha – w 2023 r.), a osobom fizycznym – 1,14 ha (0,83 ha – w 2023 r.).

W 2024 r. najwyższą średnią cenę za 1 ha uzyskano w województwie **pomorskim (84 893 zł/ha)**, następnie w **podkarpackim (74 777 zł/ha)** oraz **wielkopolskim (70 147 zł/ha)**. W transakcjach sprzedaży gruntów rolnych zawartych przez KOWR w 2024 r. uzyskano za 1 ha **średnią cenę** w wysokości **54 873 zł²⁴**.

Wykres 7. Średnie ceny sprzedaży gruntów rolnych z Zasobu WRSP w 2024 r. (w zł/ha)

Źródło: dane KOWR.

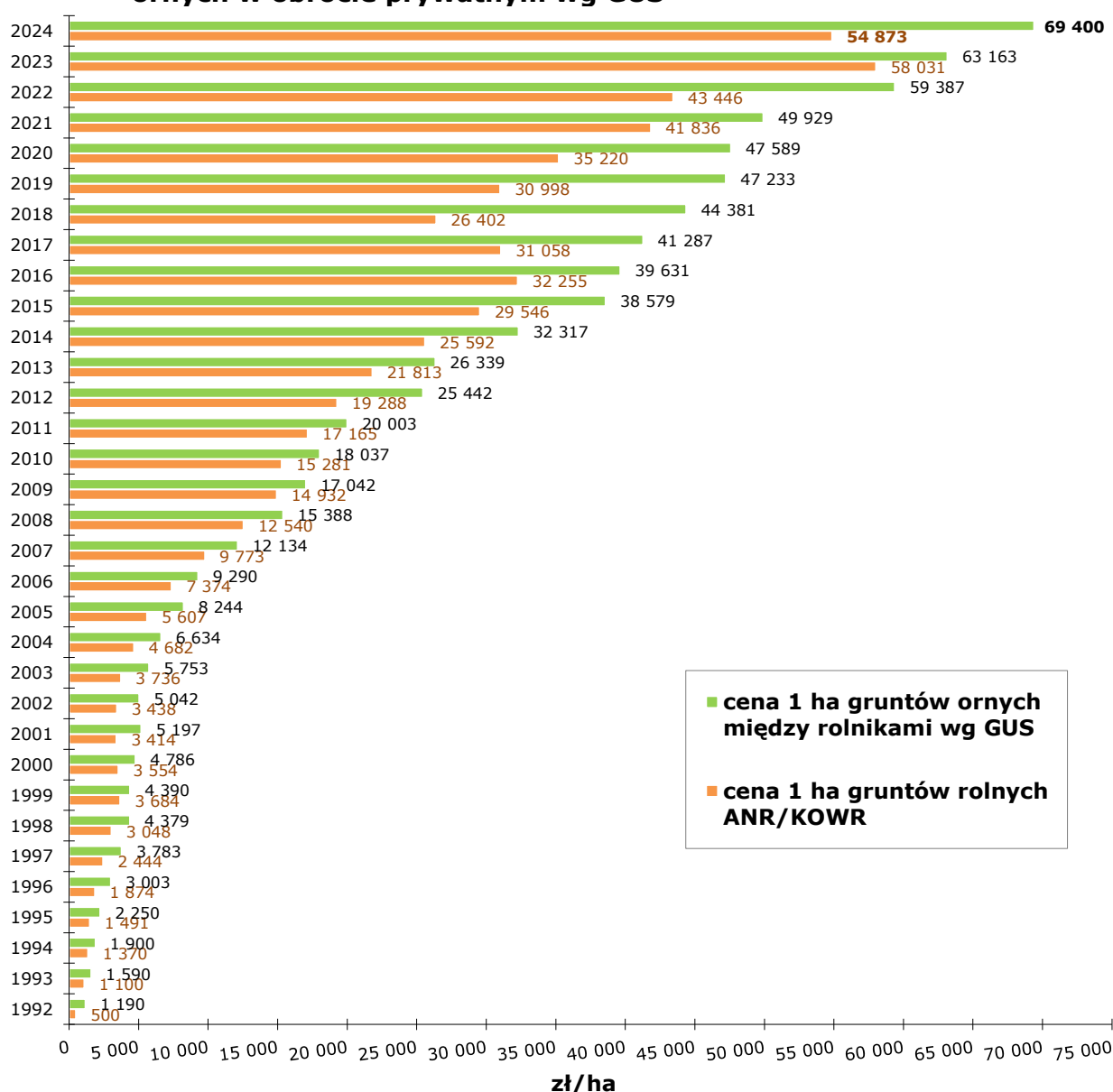
Od 2004 r. do 2016 r. średnie roczne ceny uzyskiwane za grunty rolne miały wyraźną tendencję rosnącą. Dotyczyło to wszystkich grup obszarowych i regionów kraju. W latach 2017–2018 nastąpił spadek cen (w 2017 r. o 4% w porównaniu z 2016 r., a w 2018 r. o 15% w porównaniu z 2017 r.). Natomiast wzrost cen sprzedaży gruntów rolnych odnotowano w latach 2019–2023: kolejno – w 2019 r. (o 17% w stosunku do 2018 r.), w 2020 r. (o 14% w porównaniu z 2019 r.), w 2021 r. (o 19% w porównaniu z 2020 r.), w 2022 r. (o 4% w porównaniu z 2021 r.) i w 2023 r. (o 34% w porównaniu z 2022 r.)

²⁴ KOWR monitoruje zmiany cen i czynszów płaconych za grunty rolne przez nabywców i dzierżawców nieruchomości Zasobu. Z tego względu z obserwacji wyłączono transakcje dotyczące gruntów zabudowanych lub o specyficznym charakterze (np. pod wodami, samodzielnymi obiektami, służące do wydobywania kopalin), a także gruntów nierolnych. Nie uwzględniono także transakcji charakteryzujących się ekstremalnymi cenami lub czynszami. W rezultacie obserwacja dotyczy 99,9% gruntów rolnych sprzedanych i 99,8% gruntów wydzierżawionych. Monitorowanie obejmuje dane na moment zawarcia umowy, co oznacza, że nie wyłączono z niego umów anulowanych lub rozwiązanych, a w części dotyczącej dzierżawy nie uwzględniono także zmiany obszaru dzierżaw aneksami do wcześniej zawartych umów. Uzyskiwane w przetargach ceny transakcyjne gruntów rolnych Zasobu WRSP oraz poziomy czynszów w grupach obszarowych wynikają m.in. z czynnika koniunktury oraz lokalnych różnic w popycie na zakup lub dzierżawę.

W 2024 r. odnotowano spadek cen sprzedaży gruntów rolnych z Zasobu WRSP o 5% w porównaniu z 2023 r. Wpływ na ceny gruntów rolnych miały rodzaj, jakość i struktura sprzedanych gruntów, które były przedmiotem transakcji (95% zawartych umów sprzedaży dotyczyło grupy obszarowej do 2 ha).

Tendencje wzrostowe cen **gruntów rolnych** występują w obrocie prywatnym. Jak wynika z informacji GUS ceny użytków rolnych wynosiły w 2024 r. średnio w kraju 68 027 zł/ha (od 39 266 zł/ha w woj. zachodniopomorskim do 89 904 zł/ha w woj. wielkopolskim). Wzrost cen sprzedaży użytków rolnych w obrocie prywatnym w 2024 r. w porównaniu z 2023 r. wyniósł 10,4%.

Wykres 8. **Ceny gruntów rolnych uzyskiwane przez ANR/KOWR i ceny gruntów ornych w obrocie prywatnym wg GUS***

* Przy analizie powyższych danych należy mieć na uwadze, że w skład średniej ceny gruntów rolnych uzyskiwanej przez ANR/KOWR wchodziły ceny gruntów ornych, łąk, pastwisk i nieużytków. Natomiast GUS do 2004 r. podawał dane dotyczące średnich cen tylko gruntów ornych, a od 2005 r. podaje średnie ceny oddzielnie dla gruntów ornych i łąk. Jednak w celu kontynuacji porównań podano ceny gruntów ornych wg GUS.
Źródło: dane KOWR i Bank Danych Lokalnych GUS (data odczytu – maj 2024 r.).

Z porównania danych GUS i ANR (obecnie KOWR) wynika, że średnie ceny **gruntów ornych** w obrocie prywatnym w latach 1992–2005 były o 40–50% wyższe niż średnie ceny gruntów rolnych uzyskiwane przez ANR. Od 2006 r. różnica ta zmalała i utrzymuje się na poziomie 20–30%. Przy analizie powyższych danych należy mieć na uwadze, że w skład średniej ceny gruntów rolnych uzyskiwanej przez ANR wchodziły ceny gruntów ornych, łąk, pastwisk i nieużytków. Natomiast GUS do 2004 r. podawał dane dotyczące średnich cen tylko gruntów ornych, a od 2005 r. podaje średnie ceny oddzielnie dla gruntów ornych i łąk. Jednak w celu kontynuacji porównań podano ceny gruntów ornych wg GUS. W 2024 r. średnia cena za grunty orne w obrocie prywatnym w Polsce wyniosła **69 400 zł/ha**.

Oprócz nieruchomości Zasobu WRSP sprzedawano także obiekty rolno-przemysłowe, usługowe i handlowe, zespoły dworskie i pałacowo-parkowe, jak również jeziora (mające charakter wód stojących) oraz stawy. Do końca 2024 r. sprzedano m.in.: 622 gorzelnie, winiarnie i browary (74%), 586 suszarni zbóż i zielonek (67%), 394 mieszalnie pasz (64%), 86 obiektów hotelowo-restauracyjnych (70%), 303 sklepy (82%) i 1 522 zabytkowe zespoły dworskie i pałacowo-parkowe (63%)²⁵. W roku 2024 sprzedano 6 nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków z zastosowaniem obniżenia ceny sprzedaży²⁶.

Z przejętych **272,8 tys. ha** gruntów pod jeziorami²⁷, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2024 r. poz. 1087, z późn. zm.), do 31 grudnia 2024 r. przekazano regionalnym zarządom gospodarki wodnej i marszałkom województw 244,6 tys. ha oraz sprzedano 2,2 tys. ha (dotyczy jezior o wodach stojących). Z powierzchni **48,6 tys. ha** przejętych stawów (po uwzględnieniu zmian klasyfikacyjnych wód) sprzedano 23,9 tys. ha i przekazano nieodpłatnie 8,0 tys. ha. W dzierżawie pozostawało 14,8 tys. ha, w trwałym zarządzie i użytkowaniu wieczystym – 2,3 tys. ha, a w innych formach zagospodarowania i do rozdysponowania – 1,5 tys. ha.

Równolegle prowadzono sprzedaż gruntów o charakterze inwestycyjnym. W 2024 r. powierzchnia sprzedaży gruntów nierolnych wyniosła **581,1 ha**. Dokonano **1 228 transakcji sprzedaży**, a średnia cena 1 ha gruntów wyniosła **575,7 tys. zł**. Na wyżej wymienioną cenę najbardziej wpływały transakcje sprzedaży w OT w Warszawie, Krakowie, Białymstoku, Rzeszowie i Opolu. Najwięcej gruntów nierolnych w 2024 r. sprzedano w OT: w Olsztynie (156 ha), we Wrocławiu (72 ha) i w Warszawie (56 ha). Wśród nabywców gruntów nierolnych przeważały osoby fizyczne, które stanowiły 82% nabywców.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami²⁸ nieruchomości Zasobu mogą nabywać cudzoziemcy, przy czym nabycie nieruchomości przez osoby z państw nie będących stroną umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym wymaga uzyskania stosownych zezwoleń. Od początku gospodarowania Zasobem WRSP do końca 2024 r. **cudzoziemcy zakupili**

²⁵ Procentowy udział sprzedanych obiektów odnosi się do ich stanu po weryfikacji.

²⁶ Zgodnie z art. 30 ust. 4 ugnrSP.

²⁷ Po uwzględnieniu zmian klasyfikacyjnych wód.

²⁸ Ustawa z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez cudzoziemców (Dz. U. z 2017 r. poz. 2278).

2,6 tys. ha (tj. około 0,1% wszystkich sprzedanych gruntów) na podstawie **446 zawartych umów. W 2024 r. cudzoziemcy zakupili 10,1 ha na podstawie 7 zawartych umów.**

Były to w większości grunty o charakterze nierolnym. Niezmiennie od kilku lat głównymi (pod względem liczby zawartych umów) nabywcami gruntów Zasobu WRSP są inwestorzy niemieccy, niderlandzcy i duńscy, a nieruchomości nabywane przez cudzoziemców znajdują się głównie na terenie województw: warmińsko-mazurskiego, śląskiego, dolnośląskiego, zachodniopomorskiego oraz lubuskiego.

Nabywcami nieruchomości Zasobu WRSP mogą być również podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego, niebędące cudzoziemcami. Od 1 stycznia 2001 r. nie jest wymagana zgoda organów administracji państwowej na zawarcie umowy sprzedaży nieruchomości Zasobu podmiotom z udziałem zagranicznym, niebędącym cudzoziemcami (jak również dla umów dzierżawy – także przez cudzoziemców), wobec tego brak jest możliwości dokładnej identyfikacji tych podmiotów²⁹. Można jedynie szacować, że do końca 2024 r. podmioty te kupiły z Zasobu WRSP nieruchomości o powierzchni **66,7 tys. ha**, tj. 2,4% wszystkich gruntów sprzedanych przez ANR/KOWR³⁰. W 2024 r. podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego niebędące cudzoziemcami nie nabyły nieruchomości Zasobu WRSP.

Szczególną grupę nabywców nieruchomości Zasobu WRSP stanowią osoby fizyczne określane jako **Zabużanie**. Nabywanie nieruchomości Zasobu przez Zabużan uregulowała ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2017 r. poz. 2097), a przed jej wejściem w życie – ustawa z dnia 12 grudnia 2003 r. o zaliczaniu na poczet ceny sprzedaży albo opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami państwa polskiego (Dz. U. z 2004 r. Nr 6, poz. 39, z późn. zm.).

Osoby z uprawnieniami zabużańskimi mogą uczestniczyć w organizowanych przetargach na sprzedaż nieruchomości Zasobu. Od wejścia w życie przepisów ww. ustaw do końca 2024 r. Zabużanie zakupili z Zasobu WRSP 5,5 tys. ha za łączną kwotę 103,0 mln zł, w tym „uprawnieniami” zapłacili 97,3 mln zł (94,5%). W 2024 r. osoby z uprawnieniami zabużańskimi nabyły z Zasobu WRSP 0,1 ha w ramach jednej umowy za cenę 133,5 tys. zł.

KOWR, niezależnie od sprzedaży Zabużanom nieruchomości Zasobu WRSP, został ustawowo zobowiązany do przeznaczania na **Fundusz Rekompensacyjny** (utworzony w celu wypłaty Zabużanom rekompensat w postaci pieniężnej) wpływów ze sprzedaży nieruchomości Zasobu WRSP z ich częściami składowymi – realizowanej w trybach przetargowych o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400 tys. ha – oraz wpływów z tytułu odpłatnego korzystania

²⁹ Ustawa z dnia 19 listopada 1999 r. Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178, z późn. zm.) uchyliła ustawę z dnia 14 czerwca 1991 r. o spółkach z udziałem zagranicznym (Dz. U. Nr 60, poz. 253, z późn. zm.) m.in. w części dotyczącej uzyskiwania przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego zgody Ministra Skarbu Państwa na przeniesienie własności lub używanie mienia państwowej osoby prawnej.

³⁰ Liczba umów i powierzchnia obejmuje korektę z wcześniejszych okresów.

z mienia Zasobu WRSP. Sposób naliczania zobowiązania wobec funduszu określił Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w drodze rozporządzenia³¹.

W 2024 r. do Funduszu Rekompensacyjnego została przekazana kwota 121,2 mln zł.

Łącznie od 2006 r. do 31 grudnia 2024 r. Fundusz Rekompensacyjny został zasilony kwotą 6 838,3 mln zł.

2.2.3. Inne formy trwałego rozdysponowania mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, a także inne przepisy, upoważniają bądź zobowiązują KOWR do **nieodpłatnego przekazywania części gruntów Zasobu WRSP uprawnionym podmiotom**. W latach 1992–2024 przekazano nieodpłatnie jednostkom samorządu terytorialnego (głównie gminom) z różnych tytułów – 61,5 tys. ha gruntów, Lasom Państwowym – 156,6 tys. ha, kościelnym osobom prawnym różnych wyznań – 90,4 tys. ha i innym uprawnionym podmiotom – 69,3 tys. ha.

Tabela 3. **Nieodpłatne przekazywanie gruntów z Zasobu WRSP**

Nieodpłatne przekazanie gruntów z Zasobu WRSP	Od 1992 r. do 31.12.2024 r. (w ha)	W tym w 2024 r. (w ha)
– jednostkom samorządu terytorialnego	61 451	542
– Lasom Państwowym	156 637	580
– na rzecz kościelnych osób prawnych	90 394	75
– innym uprawnionym podmiotom (np. parkom narodowym, spółdzielniom mieszkaniowym, Polskiej Akademii Nauk, Izbowi Rolniczym, Krajowej Radzie Izb Rolniczych, państwowym szkołom wyższym lub państwowym jednostkom badawczo-rozwojowym, fundacjom i organizacjom pożytku publicznego, nadanie na własność osobom – dożywotnim użytkownikom)	69 311	250
– grunty pod wodami, przekazane organom właściwym do spraw gospodarowania wodami publicznymi	251 243	1 656
– wniesione jako aport do spółek	24 820	-
– rozdysponowane trwale w pozostałych formach	38 289	294
Ogółem	692 145	3 397

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

Nieodpłatne przekazywanie gruntów Zasobu WRSP na rzecz jednostek samorządu terytorialnego (gmin, powiatów, województw) realizowane jest w szczególności na cele związane z inwestycjami infrastrukturalnymi wykonywanymi przez te jednostki, przy czym majątek przekazywany jest gminom z niezbędnymi gruntami, służącymi wykonywaniu innej działalności niż gospodarcza (np.: parki, przedszkola, świetlice).

³¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 września 2017 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2017 r., poz. 1746, z późn. zm.).

Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu WRSP mogą zostać w drodze umowy nieodpłatnie przekazane na własność jednostce samorządu terytorialnego:

- na cele związane z realizacją inwestycji w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 8 lipca 2010 r. o szczególnych zasadach przygotowania do realizacji inwestycji w zakresie budowli przeciwpowodziowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 274),
- w celu umożliwienia realizacji miejscowego planu odbudowy, o którym mowa w ustawie z dnia 11 sierpnia 2001 r. o szczególnych zasadach odbudowy, remontów i rozbiórek obiektów budowlanych zniszczonych lub uszkodzonych w wyniku działania żywiołu (Dz. U. z 2024 r. poz. 1190, z późn. zm.),
- na cele służące wykonywaniu zadań realizowanych przez te jednostki – pod warunkiem że jest to zgodne z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, miejscowego planu rewitalizacji, ostateczną decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, a w przypadku braku miejscowego planu lub ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – z ustaleniami planu ogólnego gminy.

Przejęciu przez jednostki samorządu terytorialnego podlegały nieruchomości z Zasobu na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.). W związku z art. 60 ww. ustawy mienie Skarbu Państwa, będące we władaniu instytucji i państwowych jednostek organizacyjnych przejmowanych z dniem 1 stycznia 1999 r. przez jednostki samorządu terytorialnego (na podstawie ww. ustawy oraz tzw. ustawy kompetencyjnej³²), z tym dniem stało się z mocy prawa mieniem właściwych jednostek samorządu terytorialnego. Przepis ten dotyczy także mienia Zasobu WRSP będącego w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, które z dniem 1 stycznia 1999 r. zostały przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego (tj. domy opieki społecznej, średnie szkoły rolnicze przejęte przez starostów). W 2024 r. nieodpłatnie przekazywano na rzecz jednostek samorządu terytorialnego głównie grunty związane z realizacją zadań związanych z **kulturą i kulturą fizyczną** (np. **pod place zabaw, boiska**) oraz **pod drogi**.

Przekazywanie nieruchomości na rzecz Lasów Państwowych odbywało się z uwzględnieniem przepisów ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2024 r. poz. 530, z późn. zm.)³³ oraz założeń „Krajowego programu zwiększania lesistości”. Lasy przejęte do Zasobu WRSP, po ich geodezyjnym wydzieleniu, przekazano nieodpłatnie Państwowemu Gospodarstwu Leśnemu – Lasy Państwowe. Grunty wchodzące w skład

³² Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668, z późn. zm.).

³³ Ustawa z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej (Dz. U. Nr 238, poz. 1578, z późn. zm.) uchyliła art. 24 ust. 4a ugnrSP w brzmieniu: „Agencja może nieodpłatnie przekazywać Lasom Państwowym wydzielone geodezyjnie lasy, a także grunty nadające się do zalesienia, inne niż określone w ust. 4. Przekazanie następuje w drodze umowy zawartej między Prezesem Agencji a Dyrektorem Generalnym Lasów Państwowych.”.

Zasobu mogły być również przekazane nieodpłatnie Lasom Państwowym do zalesienia. Przekazanie gruntów wydzielonych geodezyjnie przeznaczonych do zalesienia w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (albo w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu) następowało na wniosek ANR/KOWR w drodze decyzji starosty. Inne grunty nadające się do zalesienia, ale nieprzewidziane na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, można było przekazywać nieodpłatnie Lasom Państwowym w drodze umowy.

Od 5 października 2023 r., na mocy nowelizacji ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, przekazywanie Lasom Państwowym wchodzących w skład Zasobu działek ewidencyjnych użytkowanych, jako lasy, gruntów na cele związane z zalesianiem (pod warunkiem że jest to zgodne z ustaleniami miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub planu rewitalizacji i planu odbudowy lub ostateczną decyzją o warunkach zabudowy i zagospodarowania albo z ustaleniami planu ogólnego gminy) czy innych gruntów na potrzeby gospodarki leśnej, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki rolnej, następuje w drodze umowy zawartej między Dyrektorem Generalnym KOWR a nadleśniczym Lasów Państwowych.

Od 1992 r. do końca 2024 r. przejęto do Zasobu WRSP łącznie ponad 170 tys. ha lasów, gruntów leśnych i zadrzewionych, w tym 110,03 tys. ha lasów. Niezależnie od ich sukcesywnego przekazywania Lasom Państwowym są one rozdysponowywane w takich samych formach jak pozostałe grunty, tj. są: sprzedawane, przekazywane w dzierżawę lub przekazywane nieodpłatnie innym uprawnionym podmiotom.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w Zasobie WRSP pozostawało **27,7 tys. ha lasów**, w tym 14,6 tys. ha rozdysponowano nietrwale w formie dzierżawy. Pozostała powierzchnia znajduje się na działkach nierozdysponowanych, rozdrobnionych, położonych w większości w Polsce północno-zachodniej.

Do końca 2024 r. zgłoszono Lasom Państwowym około **167,9 tys. ha gruntów do zalesienia**, w tym 146,4 tys. ha objęto przeglądami, w wyniku których zakwalifikowano do przekazania około 133,8 tys. ha. Faktycznie przekazano protokolarnie 138,8 tys. ha. Przekazania dotyczą w dużej mierze gruntów klas VI i VIz położonych na wododziałach i zbiornikach wód podziemnych oraz stanowiących enklawy i półenklawy wśród lasów zarządzanych przez Lasy Państwowe oraz przylegające do takich lasów.

Rozpatrywanie wniosków kościelnych osób prawnych³⁴ o zaspokojenie roszczeń z tytułu utraty własności nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa następuje w postępowaniu regulacyjnym. Regulowanie tych roszczeń może polegać na:

- przywróceniu własności upaństwowionych nieruchomości rolnych i nierolnych lub ich części, gdy znajdują się one w Zasobie WRSP,

³⁴ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1966).

- wydzieleniu z Zasobu odpowiednich nieruchomości zamiennych w przypadku braku możliwości przywrócenia utraconej nieruchomości rolnej oraz w razie jednoznacznego stwierdzenia braku możliwości zrealizowania uprawnień kościelnych osób prawnych z mienia innych jednostek niż KOWR, które władają upaństwowionymi nieruchomościami rolnymi.

Niezależnie od możliwości zaspokojenia roszczeń kościelnych osób prawnych w postępowaniach regulacyjnych mogą one także występować o nieodpłatne przyznanie nieruchomości na utworzenie lub powiększenie gospodarstw rolnych albo na cele sprawowania kultu religijnego lub działalności w zakresie m.in. charytatywno-opiekuńczym i oświatowo-wychowawczym.

Do 31 grudnia 2024 r. przekazano z Zasobu WRSP kościelnym osobom prawnym łącznie 90,4 tys. ha. Zdecydowana większość postępowań dotyczyła nieodpłatnego przekazania nieruchomości osobom prawnym Kościoła Katolickiego (90,9% przekazanej powierzchni). W 2024 r. kościelnym osobom prawnym przekazano **75,5 ha**, z czego 18,6 ha na rzecz Kościoła Katolickiego i 56,9 ha na rzecz Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego.

Niezależnie od wymienionych głównych tytułów nieodpłatnego przekazania gruntów **KOWR przekazuje nieruchomości Skarbu Państwa innym podmiotom uprawnionym w trybie ugnrSP lub w trybie innych przepisów.** Z łącznej powierzchni **69,3 tys. ha** największy areał został przekazany na rzecz osób – dożywotnich użytkowników (18,9 tys. ha) oraz **parków narodowych** w związku z utworzeniem parku lub zmianą jego granic (13,7 tys. ha). Ponad 10,6 tys. ha przekazano byłym właścicielom w trybie przywracania własności nieruchomości.

Od 1992 r. do 31 grudnia 2024 r. aportem do spółek prawa handlowego wniesiono 24,8 tys. ha (w 2024 r. nie odnotowano takich transakcji). Przedmiotem wniesienia aportem były również: 132 zabytkowe zespoły dworskie i pałacowo-parkowe, 176 obiektów socjalnych, kulturalnych i sportowych, 66 mieszalni pasz, 51 gorzelni, winiarni i browarów, 43 sklepy, 40 suszarni zbóż oraz zielonek. Do spółek wniesiono także w formie aportu 1 760 mieszkań.

Wykonując zapisy ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne, **przekazano wody i grunty pokryte wodami**, które z mocy prawa przeszły w trwały zarząd wymienionych w tej ustawie podmiotów. Od 1992 r. do 31 grudnia 2024 r. podmiotom tym (regionalnym zarządom gospodarki wodnej i marszałkom województw) przekazano **251,2 tys. ha**, w tym **1,7 tys. ha** w 2024 r. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. do przekazania pozostawało około 22,97 tys. ha gruntów. Tempo przekazywania gruntów pod wodami nie zależy od KOWR, gdyż zgodnie z zapisami ustawy ich przejście stwierdza właściwy starosta na wniosek zainteresowanego.

Od 1992 r. do 31 grudnia 2024 r. z Zasobu WRSP także trwale rozdysponowano **38,3 tys. ha** na pozostałe cele (tzn. przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, rozdysponowanie w trybie przepisów o scalaniu i wymianie gruntów oraz zniesienie współwłasności). W 2024 r. w tej grupie rozdysponowań z Zasobu przekazano **293,7 ha**.

W 2006 r., w związku ze zmianami w przepisach dotyczących specjalnych stref ekonomicznych, powstała możliwość nieodpłatnego przekazywania na własność, w drodze umowy, nieruchomości wchodzących w skład Zasobu WRSP zarządzającemu **specjalną strefą ekonomiczną** w rozumieniu ustawy z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych. Przedmiotem umowy mogły być wyłącznie nieruchomości przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego **na cele inwestycyjne**. Umowę zawierał z zarządcą strefy Prezes ANR na wniosek ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa (od 2007 r. ministra właściwego do spraw rozwoju wsi), w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw gospodarki. Podmiotom zarządzającym specjalnymi strefami ekonomicznymi przekazano łącznie około **300 ha**. W wyniku wprowadzenia ustawy z dnia 26 listopada 2010 r. o zmianie niektórych ustaw związanych z realizacją ustawy budżetowej, z dniem 1 stycznia 2011 r. utracił moc art. 24 ust. 7a, stanowiący podstawę prawną tych transakcji. Ustawa z dnia 10 maja 2018 r. o wspieraniu nowych inwestycji (Dz. U. z 2025 r., poz. 469) wprowadziła do ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa art. 29d przywracający możliwość nieodpłatnego przekazania na własność zarządzającemu specjalną strefą ekonomiczną, w drodze umowy, nieruchomości wchodzących w skład Zasobu. Przedmiotowa nieruchomość musi być przeznaczona w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego **na cele przemysłowo-usługowe**, a cel transakcji jest związany ze wspieraniem rozwoju nowych inwestycji. Rozpoczęcie procedury następuje na wniosek zarządzającego specjalną strefą ekonomiczną złożony za zgodą ministra właściwego do spraw gospodarki, a zawarcie umowy wymaga zgody ministra właściwego do spraw rozwoju wsi. Do końca 2024 r. nie odnotowano transakcji w tym trybie.

Na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. o Krajowym Zasobie Nieruchomości – KZN (Dz. U. z 2024 r. poz. 1026, z późn. zm.) KOWR przekazuje do KZN nieruchomości wchodzące w skład Zasobu **przeznaczone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego na cele mieszkaniowe**. **Do 31 grudnia 2024 r. przekazano z Zasobu WRSP do KZN łącznie 770,7 ha gruntów, w tym 11,5 ha w 2024 r.**

Na podstawie ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym – CPK (Dz. U. z 2024 r. poz. 1747) **do 31 grudnia 2024 r. przekazano do CPK łącznie 320,7 ha gruntów z Zasobu WRSP. W 2024 r. nie odnotowano takich transakcji.**

W związku z wejściem w życie z dniem 5 października 2023 r. zmian w ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, obejmujących nieodpłatne przekazanie nieruchomości wchodzących w skład Zasobu WRSP na rzecz Agencji Mienia Wojskowego (AMW) na cele związane z zakwaterowaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, na podstawie art. 24 ust. 4c, **do 31 grudnia 2024 r. przekazano do AMW łącznie 31,1 ha gruntów z Zasobu WRSP. W 2024 r. nie odnotowano takich transakcji.**

Ogółem od 1992 r. do końca grudnia 2024 r., w wyniku sprzedaży i nieodpłatnego przekazania z różnych tytułów uprawnionym podmiotom, z Zasobu WRSP ubyło 3 432,0 tys. ha (72,1% powierzchni przejętej), w tym 7,7 tys. ha w 2024 r.

2.2.4. Dzierżawa nieruchomości Zasobu WRSP

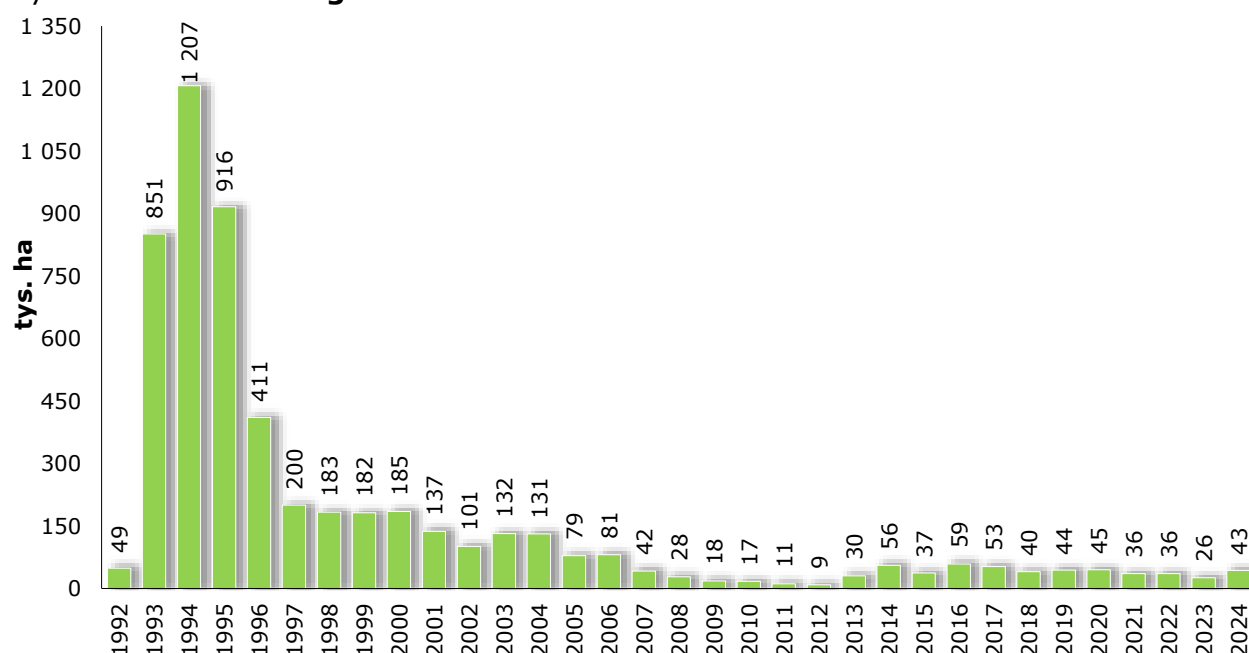
Dzierżawa jest głównym kierunkiem nietrwałego rozdysponowania i zagospodarowania nieruchomości Zasobu WRSP. Od początku gospodarowania Zasobem WRSP w 1992 r. dzierżawa nieruchomości rolnych była dogodnym sposobem użytkowania znacznych powierzchni niewymagającym angażowania dużych środków finansowych, jak ma to miejsce przy nabywaniu nieruchomości. Wykupowi podlegały tylko ruchome środki trwałe i majątek obrotowy (głównie produkcja w toku), a płatność była często rozkładana na raty.

Zgodnie z ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa **umowy dzierżawy zawierane są na czas oznaczony**. Długość okresu zależy od charakteru i przeznaczenia nieruchomości (rolna zabudowana albo niezabudowana, pod budowę i eksploatację elektrowni wiatrowych).

Przy ustalaniu okresu dzierżawy, który – aby zapewnić stabilność funkcjonowania – co do zasady wynosi 10 lat, jest uwzględniana możliwość udziału dzierżawcy w programach finansowanych lub współfinansowanych ze środków pomocowych. Wyzdzierżawienie nieruchomości rolnych na okres dłuższy niż 10 lat, z wyjątkiem nieruchomości pod budowę i eksploatację elektrowni wiatrowych, może nastąpić w szczególnych sytuacjach, np. gdy:

- nieruchomość wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, aby było możliwe prowadzenie na niej działalności,
- przedmiotem dzierżawy są nieruchomości stawowe lub też grunty, na których znajdują się plantacje kultur wieloletnich (tj. sady i plantacje krzewów owocowych),
- przemawiają za tym względy społeczno-gospodarcze (np. możliwość stworzenia nowych miejsc pracy, profil produkcji).

Wykres 9. Dzierżawa gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024

Źródło: dane KOWR.

Od początku działalności (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2024 r. (wg danych narastająco) zaoferowano dzierżawcom 7,7 mln ha (w tym część gruntów więcej niż jednokrotnie), a wydzierżawiono 5,2 mln ha (również część gruntów więcej niż jednokrotnie), na podstawie 369,5 tys. zawartych umów.

W 2024 r. wydzierżawiono ogółem 43,1 tys. ha, w tym 43,0 tys. ha gruntów rolnych, na podstawie 3,8 tys. zawartych umów³⁵.

Tabela 4. **Powierzchnia gruntów wydzierżawionych z Zasobu WRSP* wg grup obszarowych****

Wyszczególnienie	Od 1992 r. do 31.12.2024 r.			W 2024 r.		
	Ogółem	z tego		Ogółem	z tego	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)						
do 1,00	76 980	76 643	337	340	333	7
1,01–1,99	94 705	94 051	654	497	496	1
2,00–4,99	178 607	176 388	2 219	1 843	1 840	3
5,00–9,99	215 417	211 113	4 305	3 896	3 860	36
10,00–19,99	381 060	371 846	9 214	13 631	13 592	40
20,00–49,99	584 651	553 760	30 891	14 912	14 842	70
50,00–99,99	360 420	321 480	38 940	3 296	3 117	180
100,00–499,99	1 342 292	924 441	417 850	4 000	2 686	1 314
100,00–299,99	x	x	x	4 000	2 686	1 314
300,00–499,99	x	x	x	-	-	-
500,00–999,99	981 125	419 180	561 945	617	-	617
1000,00 i więcej	940 203	180 090	760 113	-	-	-
Ogółem	5 155 460	3 328 992	1 826 468	43 033	40 765	2 268
w tym do 99,99	1 891 840	1 805 281	86 560	38 415	38 079	336
100,00 i więcej	3 263 620	1 523 711	1 739 909	4 618	2 686	1 932

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin i pod wodami) oraz grunty nierolne.

** W roku 2004 wprowadzono dodatkowe przedziały obszarowe 100,00–299,99 ha i 300,00–499,99 ha w związku z ustanowieniem obszaru gospodarstwa rodzinnego do 300 ha.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

W całym okresie rozdysponowania Zasobu WRSP (w latach 1992–2024) dominowały umowy zawierane na dzierżawę działek rolnych do 1 ha (stanowiły 41,9% liczby wszystkich umów). W umowach zawieranych w 2024 r. dzierżawy tak małych nieruchomości stanowiły 20,7% ogólnej liczby zawartych umów (w 2023 r. – 25,5%). W 2024 r. w grupie obszarowej od 1,01 do 9,99 ha udział zawieranych umów dzierżawy kształtował się na poziomie 38,0% (w 2023 r. – 45,1%), a udział umów w grupie obszarowej 10–99,99 ha wyniósł 40,6% (w 2023 r. – 29,0%).

³⁵ Bez umów przedłużanych lub przywróconych.

Tabela 5. **Liczba umów zawartych na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP* wg grup obszarowych****

Wyszczególnienie	Od 1992 r. do 31.12.2024 r.			W 2024 r.		
	Ogółem	z tego		Ogółem	z tego	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)						
do 1,00	154 918	154 238	680	781	771	10
1,01–1,99	67 549	67 139	410	350	349	1
2,00–4,99	57 498	56 857	641	569	568	1
5,00–9,99	30 225	29 633	592	515	510	5
10,00–19,99	27 062	26 438	624	946	943	3
20,00–49,99	19 354	18 408	946	539	536	3
50,00–99,99	5 222	4 680	542	48	45	3
100,00–499,99	5 676	4 177	1 499	23	17	6
100,00–299,99	x	x	x	23	17	6
300,00–499,99	x	x	x	-	-	-
500,00–999,99	1 416	632	784	1	-	1
1000,00 i więcej	561	135	426	-	-	-
Ogółem	369 481	362 337	7 144	3 772	3 739	33
w tym do 99,99	361 828	357 393	4 435	3 748	3 722	26
100,00 i więcej	7 653	4 944	2 709	24	17	7

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin i pod wodami) oraz grunty nierolne.

** W roku 2004 wprowadzono dodatkowe przedziały obszarowe 100,00–299,99 ha i 300,00–499,99 ha w związku z ustanowieniem obszaru gospodarstwa rodzinnego do 300 ha.

Źródło: dane KOWR.

Dzierżawcami nieruchomości są zarówno osoby fizyczne, jak i prawne. Od początku działalności w 1992 r. do 31 grudnia 2024 r. osoby fizyczne zawarły (narastająco) 98,1% ogólnej liczby umów dzierżawy, które obejmowały 64,6% wydzierżawionej powierzchni. Dzierżawcy, będący osobami fizycznymi, dzierżawili najczęściej nieruchomości o małych obszarach, zwłaszcza do 1 ha (42,6% umów zawartych przez osoby fizyczne). Osoby prawne natomiast częściej dzierżawiły nieruchomości duże, głównie w przedziale 100–499,99 ha (21,0% ogółu zawartych umów przez osoby prawne).

Czynsze uzyskiwane za grunty rolne oscylowały przez początkowe lata funkcjonowania Zasobu wokół równowartości 2 dt pszenicy rocznie za 1 ha, mimo wahań wynikających głównie z indywidualnych cech dzierżawionych nieruchomości (jakość gruntów, rozłóg i lokalizacja), a także wahań powodowanych czynnikami koniunkturalnymi oraz mimo różnic w lokalnym popycie na dzierżawę.

Co do zasady przetargi ograniczone ofertowe były organizowane na wniosek rolników lub organizacji rolniczych. W odróżnieniu od przetargów licytacyjnych, czynsz dzierżawny w trybie przetargu ofertowego jest niezmienny oraz ustalany na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 sierpnia 2016 roku³⁶.

³⁶ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości czynszu dzierżawnego w umowach dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 433, z późn. zm.).

Tabela 6. Powierzchnia gruntów Zasobu WRSP w dzierżawie wg grup obszarowych, w podziale na osoby fizyczne i prawne (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2024 r.		
	Ogółem	z tego:	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)			
do 1,00	8 551	8 445	105
1,01–1,99	13 849	13 688	161
2,00–4,99	43 461	42 839	622
5,00–9,99	64 142	62 986	1 156
10,00–19,99	157 797	155 694	2 103
20,00–49,99	186 475	179 840	6 635
50,00–99,99	89 509	78 489	11 019
100,00–299,99	176 742	110 761	65 981
300,00–499,99	106 718	37 239	69 479
500,00–999,99	59 779	9 051	50 728
1000,00 i więcej	137 732	2 209	135 523
Ogółem	1 044 752	701 242	343 510
w tym do 99,99	563 781	541 981	21 800
100,00 i więcej	480 970	159 261	321 710

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

Analiza struktury nieruchomości, będących w dzierżawie na 31 grudnia 2024 r., wskazuje, że 25,3% umów „czynnych” (17,8 tys. umów) dotyczyło nieruchomości o powierzchni do 1 ha, a 2,1% liczby wszystkich umów „czynnych” (1,4 tys. umów) dotyczyło nieruchomości 100 ha i większych.

Tabela 7. Liczba umów dzierżawy gruntów Zasobu WRSP w dzierżawie wg grup obszarowych, w podziale na osoby fizyczne i osoby prawne (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)

Wyszczególnienie	Stan na 31.12.2024 r.		
	Ogółem	z tego:	
		Osoby fizyczne	Osoby prawne
Grupa obszarowa (w ha)			
do 1,00	17 808	17 548	260
1,01–1,99	9 673	9 559	114
2,00–4,99	13 708	13 518	190
5,00–9,99	8 858	8 699	159
10,00–19,99	11 001	10 855	146
20,00–49,99	6 465	6 256	209
50,00–99,99	1 297	1 146	151
100,00–299,99	1 012	654	358
300,00–499,99	282	100	182
500,00–999,99	89	14	75
1000,00 i więcej	65	2	63
Ogółem	70 258	68 351	1 907
w tym do 99,99	68 810	67 581	1 229
100,00 i więcej	1 448	770	678

Źródło: dane KOWR.

Na 31 grudnia 2024 r. umowy na dzierżawę nieruchomości do 1 ha obejmowały powierzchnię 8,6 tys. ha (0,8% powierzchni Zasobu WRSP pozostającej w dzierżawie), natomiast umowy na dzierżawę nieruchomości 100 ha i większych dotyczyły 481,0 tys. ha (46,0% powierzchni aktualnych dzierżaw).

Dzierżawcami nieruchomości są zarówno osoby fizyczne, jak i prawne. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. liczba umów dzierżawy z osobami fizycznymi wyniosła **68,4 tys.** i stanowiła 97,3% wszystkich umów dzierżawy (70,3 tys.). Osoby fizyczne z pozostających w dzierżawie **1 044,8 tys. ha** dzierżawiły 67,1% powierzchni (tj. 701,2 tys. ha). W 2024 r. liczba umów dzierżawy wzrosła o 1,3 tys. szt. w stosunku do umów dzierżawy na koniec 2023 r.

Podmioty z udziałem kapitału zagranicznego stanowią niewielką grupę dzierżawców. Z uwagi na brak możliwości bieżącego monitorowania zmian w strukturze własności kapitału w spółkach prawa handlowego, dane w tym zakresie mogą mieć jedynie charakter szacunkowy. Na 31 grudnia 2024 r. w dzierżawie przez cudzoziemców znajdowało się **37,4 tys. ha** nieruchomości Zasobu, a w dzierżawie przez podmioty z udziałem kapitału zagranicznego niebędące cudzoziemcami – **12,8 tys. ha**. Wśród dzierżawców będących cudzoziemcami dominują podmioty pochodzące z Unii Europejskiej.

Tabela 8. **Struktura obszarowa umów dzierżawy zawartych, zakończonych i aktualnych***

Wyszczególnienie	Wydzierżawiono od 1992 r. do 31.12.2024 r.		Wygasło lub rozwiązano** od 1992 r. do 31.12.2024 r.		Stan na 31.12.2024 r.	
	Liczba umów	Powierzchnia	Liczba umów	Powierzchnia	Liczba umów	Powierzchnia
Grupa obszarowa (w ha)						
do 1,00 ha	154 918	76 980	137 110	68 430	17 808	8 551
1,01–1,99 ha	67 549	94 705	57 876	80 857	9 673	13 849
2,00–4,99 ha	57 498	178 607	43 790	135 146	13 708	43 461
5,00–9,99 ha	30 225	215 417	21 367	151 276	8 858	64 142
10,00–19,99 ha	27 062	381 060	16 061	223 263	11 001	157 797
20,00–49,99 ha	19 354	584 651	12 889	398 177	6 465	186 475
50,00–99,99 ha	5 222	360 420	3 925	270 911	1 297	89 509
100,00–499,99 ha	5 676	1 342 292	4 382	1 058 832	1 294	283 460
500,00–999,99 ha	1 416	981 125	1 327	921 347	89	59 779
1000,00 i więcej ha	561	940 203	496	802 471	65	137 732
Ogółem	369 481	5 155 460	299 223	4 110 709	70 258	1 044 752

* Liczba umów – w szt., powierzchnia – w ha, bez gruntów pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, gruntów o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin i pod wodami), a także gruntów nierolnych. Zestawienie nie obejmuje także przypadków wyłączonych z analiz z uwagi na ekstremalnie wysokie czynsze.

** Łącznie z gruntami wyłączonymi z dzierżawy. Pozycja „wygasło lub rozwiązano” ma charakter wynikowy w grupach obszarowych („wydzierżawiono” minus „stan”). Pozycja „stan” zawiera przesunięcia w grupach w wyniku wyłączeń lub zmian obszaru aneksami oraz jako skutek zmian geodezyjno-gruntowych.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

Dzierżawa, jako sposób użytkowania czasowego, z założenia posiada cechę rotacji. Wraz z upływem czasu część wcześniej wydzierżawionych nieruchomości wraca do ponownego rozdysponowania. Wiąże się to zarówno z wygasaniem umów dzierżawy w związku z upływem terminów, na jakie zostały zawarte, jak i z rozwiązywaniem umów³⁸, a także wyłączaniem części nieruchomości z trwających umów dzierżawy. **W 2024 r. z dzierżawy powróciło 54,4 tys. ha.**

Największa liczba umów dzierżawy wygasła lub została rozwiązana w grupach obszarowych do 10 ha (86,9% wszystkich umów wygasłych lub rozwiązanych i 70,4% wszystkich umów zawartych). Umowy te dotyczyły tylko 10,6% powierzchni. Umowy na dzierżawę relatywnie małych powierzchni często były zawierane na stosunkowo krótkie okresy. Największe powierzchnie gruntów pochodziły z grup obszarowych 100 ha i więcej – ogółem 67,7% powierzchni (łącznie z gruntami wyłączanymi z trwających umów).

2.2.5. Tworzenie ośrodków produkcji rolniczej

W 2020 r. zainicjowano proces tworzenia **ośrodków produkcji rolniczej (OPR)**. Z Zasobu WRSP wyodrębniono nieruchomości, które wraz z innymi składnikami mienia tworzą nierozzerwalną, zorganizowaną całość gospodarczą o powierzchni przekraczającej 50 ha, której podział byłby nieuzasadniony ekonomicznie. Po uzyskaniu stosownych zgód MRiRW przeprowadzono przetargi nieograniczone na wydzierżawienie nieruchomości na okres 10 lat.

W wyniku powyższych działań na koniec 2024 r. funkcjonowały **trzy Ośrodki Produkcji Rolniczej** na terenie działania OT KOWR w Poznaniu, tj.:

- OPR Dąbki o powierzchni 274,2 ha – ukierunkowany na produkcję krzewów owocowych i ozdobnych oraz hodowlę zwierzyny łownej i koni ras szlachetnych,
- OPR Grąblewo o powierzchni 310,2 ha – ukierunkowany na chów i hodowlę bydła mlecznego,
- OPR Różanna o powierzchni 263,0 ha – ukierunkowany na chów i hodowlę bydła mlecznego oraz chów trzody chlewnej.

2.3. Grunty pozostające w Zasobie WRSP i ich rozdysponowanie

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w Zasobie WRSP znajdowały się nieruchomości Skarbu Państwa o powierzchni 1 330 027 ha.

Tabela 9. **Stan zagospodarowania gruntów Zasobu WRSP od początku działalności (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2024 r.**

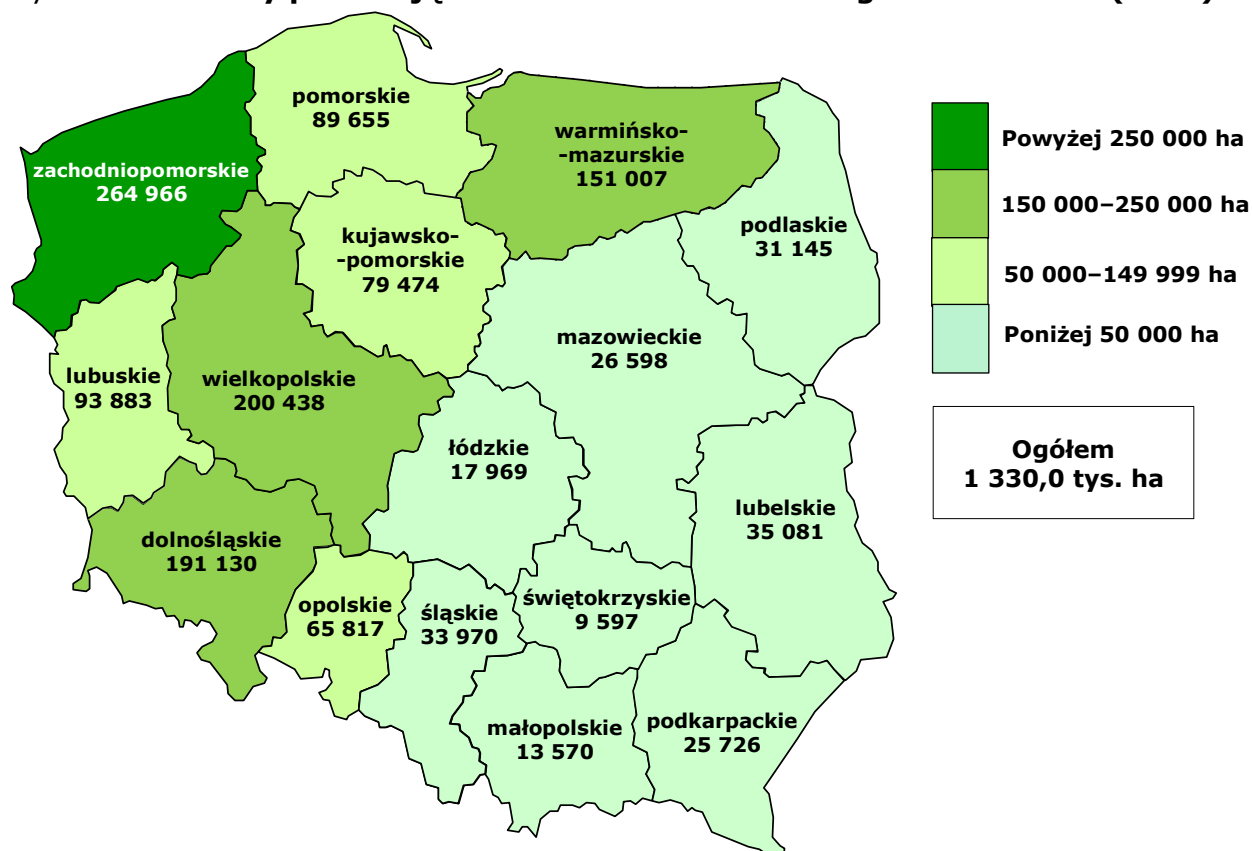
Wyszczególnienie	tys. ha
Grunty przejęte do Zasobu WRSP	4 762,0
Grunty rozdysponowane trwale, z tego:	3 432,0
– sprzedano	2 739,9
– przekazano, w tym nieodpłatnie	692,1

³⁸ Pod pojęciem „rozwiązanie umowy” rozumie się także sytuacje, gdy umowy kończą się przed terminem na skutek skorzystania przez dzierżawcę z pierwszeństwa w nabyciu.

Wyszczególnienie	tys. ha
Ogółem pozostaje w Zasobie WRSP, z tego:	1 330,0
– w dzierżawie	1 044,8
– w trwałym zarządzie	16,9
– w użytkowaniu wieczystym	52,1
– w innych formach rozdysponowania „nietrwałego” (np. dożywotnie i bezumowne użytkowanie)	12,3
– „obce grunty w Zasobie WRSP” (grunty, które z mocy prawa przeszły w gestię innych podmiotów, lecz pozostają w ewidencji Zasobu do czasu ich protokolarnego przekazania tym podmiotom)	25,6
– pozostaje do rozdysponowania	178,3

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

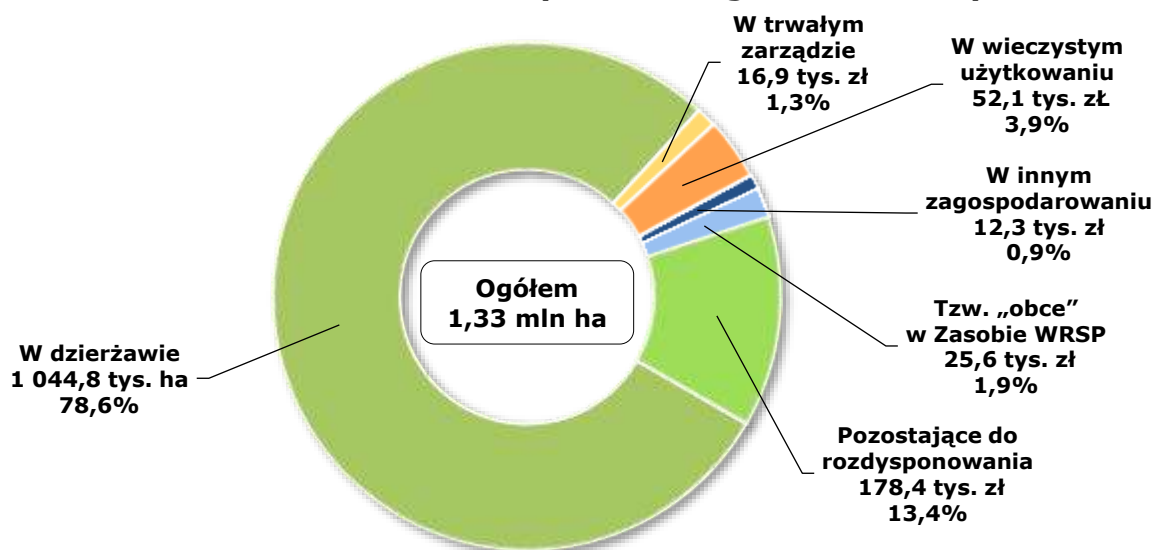
Wykres 11. **Grunty pozostające w Zasobie WRSP na 31 grudnia 2024 r. (w ha)**

Źródło: dane KOWR.

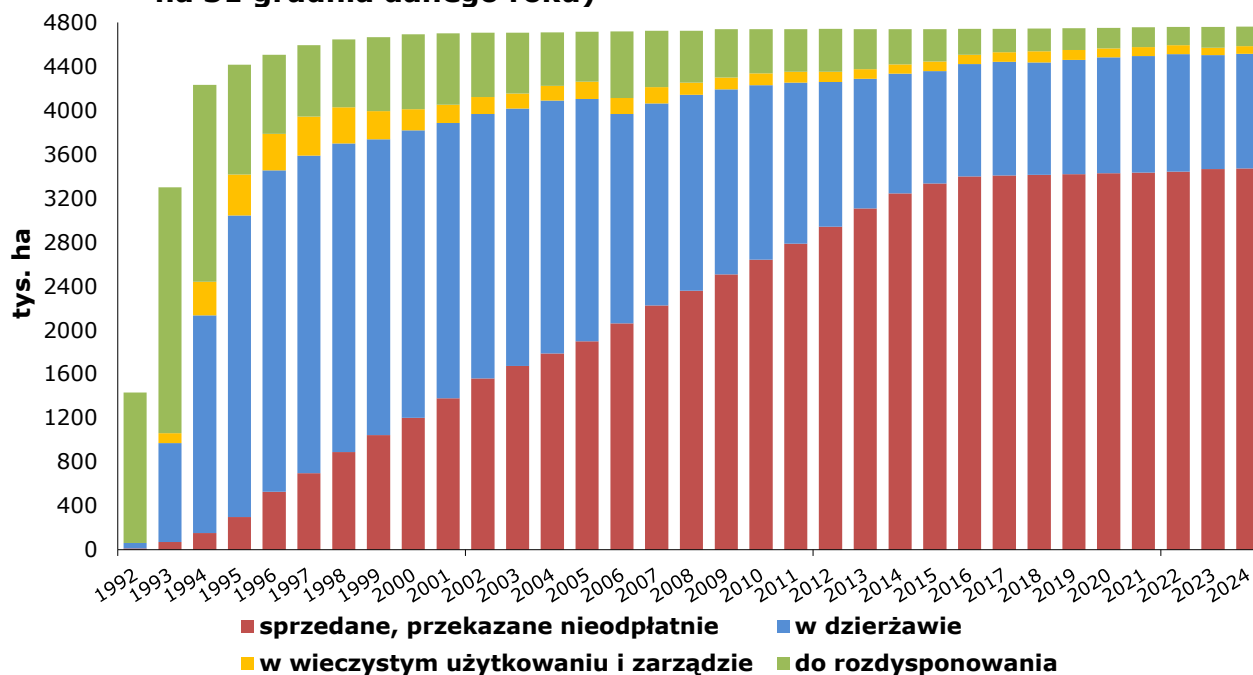
Powierzchnia gruntów Zasobu WRSP obejmowała także 25,6 tys. ha (1,9%) gruntów określanych, jako „obce grunty w Zasobie”. Były to grunty, które z mocy prawa przeszły w zarząd lub na własność innych podmiotów, lecz nie zostały jeszcze protokolarnie przejęte. W powierzchni tej dominują grunty pokryte wodami płynącymi, fizycznie nieprzejęte jeszcze z Zasobu przez PGW Wody Polskie. Jeśli grunty te potraktuje się, jako faktycznie trwale rozdysponowane, to ogółem z Zasobu WRSP ubyło **3 457,6 tys. ha** (tj. **72,6% powierzchni gruntów przejętych**).

Wykres 12. Powierzchnia Zasobu WRSP (stan na 31 grudnia 2024 r.)

Źródło: dane KOWR.

Wykres 13. Rozdysponowanie gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)

Źródło: dane KOWR.

2.4. Inne zagadnienia związane z zagospodarowaniem mienia Zasobu

2.4.1. Zarząd i wieczyste użytkowanie nieruchomości Zasobu WRSP

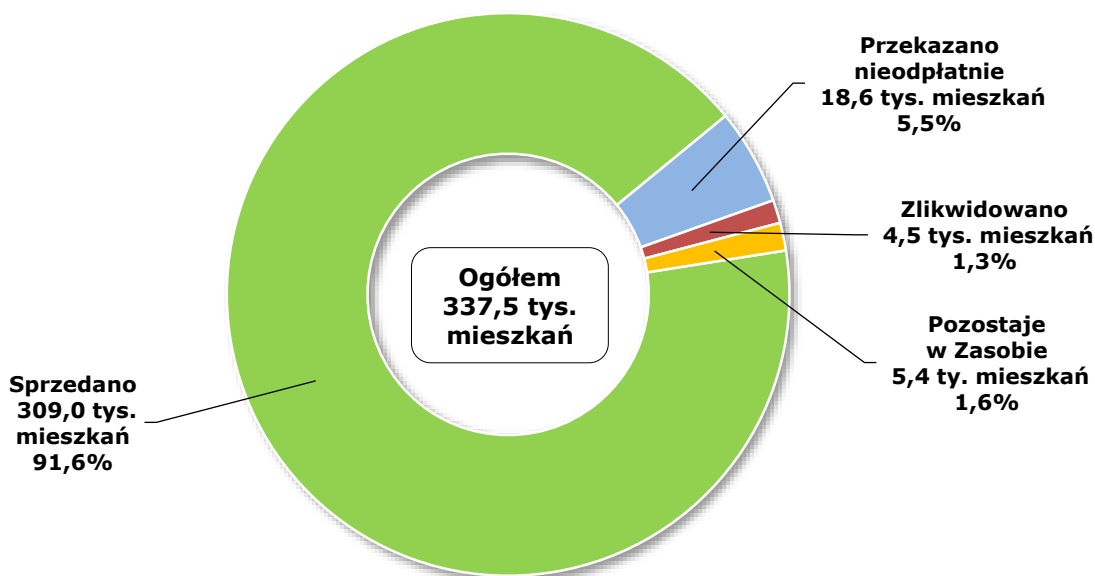
Formami użytkowania mienia Skarbu Państwa są: zarząd (trwały zarząd) i wieczyste użytkowanie. Obserwowany jest proces wygaszania zarządu oraz wieczystego użytkowania (zrzeczenie, wygaśnięcie, zamiana na prawo własności lub przekształcenie w prawo własności, sprzedaż wieczystemu użytkownikowi). Na 31 grudnia 2024 r. w obu tych formach znajdowało się **69,0 tys. ha**, z tego w zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej – 16,9 tys. ha, a w użytkowaniu wieczystym – 52,1 tys. ha.

2.4.2. Mieszkania i infrastruktura mieszkaniowa

W wyniku restrukturyzacji mienia przejętego do Zasobu WRSP, głównie po zlikwidowanych ppgr, został wyodrębniony **majątek służący celom nieprodukcyjnym**, w tym także mieszkania, które najemcy mogą wykupić na preferencyjnych warunkach.

Do 31 grudnia 2024 r. do Zasobu przejęto **337,5 tys. mieszkań**³⁹. W 2024 r. – przede wszystkim z ujawnienia w wyniku przeprowadzonych inwentaryzacji, podziału lokali i korekty stanów ewidencyjnych – wprowadzono do ewidencji 8 mieszkań. Od początku działalności w 1992 r. do 31 grudnia 2024 r. sprzedano **309,0 tys. mieszkań** (91,6% przejętych), w tym **110 mieszkań w 2024 r.** Od początku działalności trwale rozdysponowano w wyniku nieodpłatnego przekazania i wniesienia aportem 18,6 tys. mieszkań, w tym 32 mieszkania w 2024 r. Nieodpłatne przekazania dotyczyły uprawnionych podmiotów (spółdzielni i gmin). Ponadto 1,8 tys. mieszkań wniesiono aportem do spółek, a 4,5 tys. – zlikwidowano. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w Zasobie WRSP pozostawało **5,4 tys. mieszkań** (tj. 1,6% przejętych mieszkań).

Wykres 14. **Rozdysponowanie mieszkań Zasobu WRSP wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Liczba mieszkań sprzedawanych najemcom od 1994 r., w którym sprzedano blisko 75,7 tys. mieszkań, systematycznie obniżała się do 2018 r. W latach 2018–2024 roczna sprzedaż kształtowała się na poziomie 100–200 mieszkań. Pomimo przysługujących nabywcom bonifikat i szeroko stosowanej praktyki rozkładania ceny na raty, maleje zainteresowanie nabywaniem mieszkań na własność. W 2024 r. sprzedano 124 mieszkania, w 2023 r. – 110 mieszkań, w 2022 r. – 127 mieszkań, w 2021 r. – 175 mieszkań, w 2020 r. – 213 mieszkań, w 2019 r. – 166 mieszkań, w 2018 r. – 128 mieszkań, w 2017 r. – 255 mieszkań, w 2016 r. – 364 mieszkania, a w 2015 r. – 470 mieszkań.

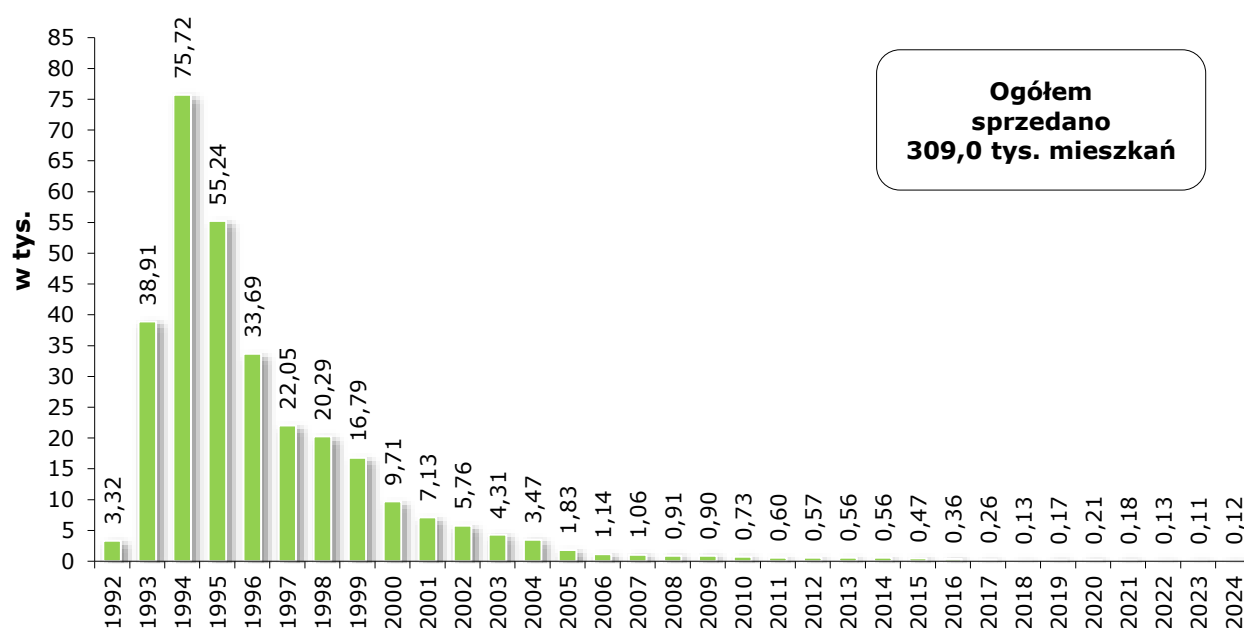
³⁹ Z uwzględnieniem 2,2 tys. mieszkań, które powstały w Zasobie WRSP (na skutek zakończenia inwestycji rozpoczętych, adaptacji na mieszkania innych pomieszczeń i podziału lokali), a także korekt stanów ewidencyjnych.

Do ważniejszych powodów spadku zainteresowania nabywaniem mieszkań na własność należą:

- wyczerpywanie się w Zasobie WRSP mieszkań o stosunkowo dobrym standardzie oraz atrakcyjnie zlokalizowanych, o czym może świadczyć fakt, iż część najemców nie skorzystała w ostatnich latach z przedstawionej oferty nabycia, mimo że wielokrotnie tę ofertę ponawiano,
- konieczność ponoszenia przez nabywców wszystkich kosztów utrzymania wykupionych mieszkań,
- brak chęci zakupu mieszkań na własność, niezależnie od ceny zakupu, przez część najemców nieposiadających spadkobierców zainteresowanych takimi mieszkaniami.

Część mieszkań pozostających nadal w Zasobie WRSP nie może być zaoferowana najemcom do nabycia z przyczyn formalnoprawnych, niektóre położone są w obiektach zabytkowych lub w budynkach niesłużących wyłącznie zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych albo funkcjonalnie związanych z działalnością gospodarczą i nie będzie przeznaczonych do sprzedaży najemcom.

Wykres 15. **Sprzedaż mieszkań z Zasobu WRSP w latach 1992–2024**

Źródło: dane KOWR.

Pomimo że większość mieszkań przejętych do Zasobu została sprzedana najemcom lub przekazana uprawnionym podmiotom (zwłaszcza gminom i spółdzielniom mieszkaniowym), pozostające w Zasobie WRSP mieszkania nadal stanowią problem organizacyjny i finansowy.

Największe wydatki wiążą się z: koniecznością dokonywania konserwacji i remontów mieszkań pozostających w Zasobie WRSP oraz związanej z nimi infrastruktury, pokrywaniem części kosztów związanych z utrzymaniem mieszkań, których najemcami są emeryci i renciści zwolnieni z opłacania czynszu najmu⁴⁰, a także faktem, że pewna liczba lokatorów uchyla się od płacenia czynszu lub ponoszenia opłat za świadczone usługi (np. kanalizację, wywóz śmieci, utrzymywanie porządku na terenie).

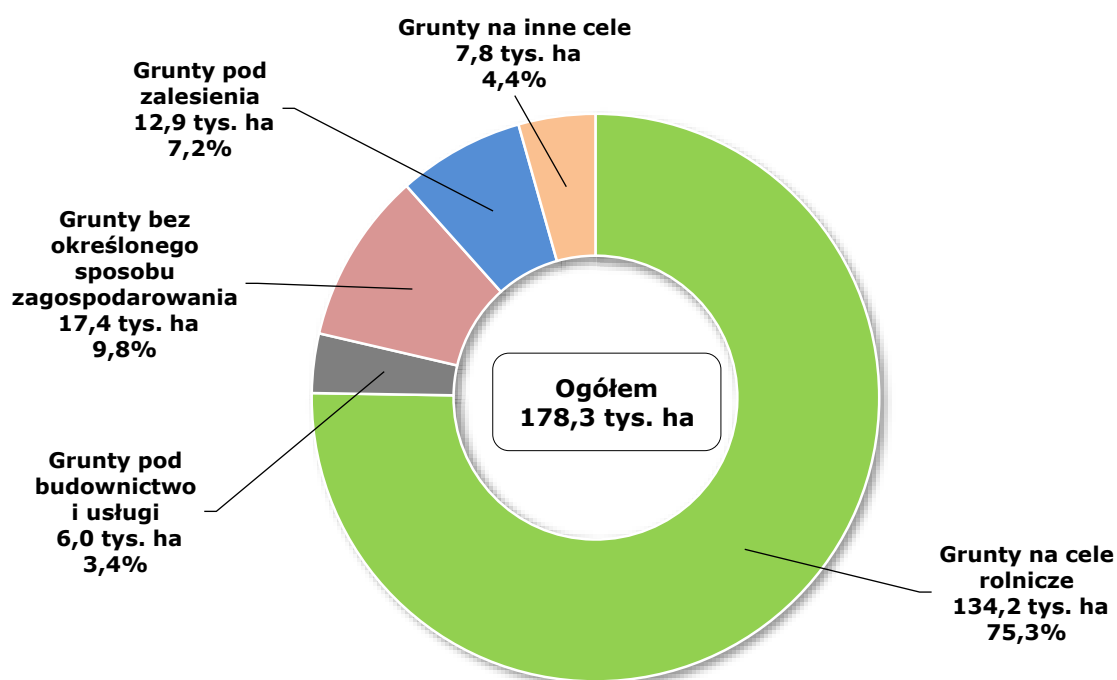
⁴⁰ Na podstawie art. 47 ugrnSP.

2.4.3. Grunty do rozdysponowania

Na 31 grudnia 2024 r. w ogólnej powierzchni gruntów Zasobu pozostawało do rozdysponowania **178,3 tys. ha**, tj. o 9,7 tys. ha mniej niż na koniec 2023 r. Ocenia się, że znaczna część gruntów do rozdysponowania charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem (zajmują **357,6 tys. działek**) oraz innymi niekorzystnymi cechami (np. nieuregulowanymi stosunkami wodnymi, zakamienieniem, położeniem na skarpach, urwiskach i między wałami przeciwpowodziowymi).

Średnia powierzchnia działki nierozdysponowanej wynosi 0,5 ha. W poszczególnych OT KOWR średnia powierzchnia waha się od 0,2 ha w południowo-wschodniej i centralnej Polsce do 1,0 ha w części północnej, południowej (woj. opolskie) i zachodniej. Tak duża liczba nieruchomości wymaga poniesienia znacznych nakładów pracy (w tym uregulowania stanu geodezyjno-prawnego), aby w przyszłości dokonać ich rozdysponowania.

Wykres 16. **Grunty Zasobu WRSP pozostające do rozdysponowania oraz szacunkowa ocena możliwości ich zagospodarowania według kierunków (stan na 31 grudnia 2024 r.)**

Źródło: dane KOWR.

Dokonana w jednostkach terenowych KOWR szacunkowa ocena przydatności tych gruntów do różnych celów (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.) wskazała, że znaczna część gruntów (**134,2 tys. ha – 75,3%**) może być sprzedana lub wdzierżawiona kontrahentom KOWR na cele związane z produkcją rolną, z tym że większość z tych gruntów jest o niskiej przydatności rolniczej i znacznym rozdrobnieniu.

Kolejna grupa gruntów (26,7 tys. ha – 15,0%) określona jest, jako kwalifikująca się do wykorzystania w celach nierolniczych – zwłaszcza pod zalesienie i budownictwo, a także na cele rekreacji i związane z ochroną przyrody. Dla pozostałych gruntów (17,4 tys. ha – 9,8%) nie zdefiniowano możliwych kierunków ewentualnego wykorzystania. Ocenia się,

że znaczna część tych gruntów charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem oraz innymi niekorzystnymi cechami (np.: nieregulowanymi stosunkami wodnymi, zakamienieniem, położeniem na skarpach, urwiskach i między wałami przeciwpowodziowymi).

2.4.4. Pozostałe zagadnienia w obszarze gospodarowania Zasobem WRSP

W obszarze gospodarowania Zasobem WRSP wpływ na realizację powierzonych zadań KOWR mają m.in.:

- **brak w wielu gminach obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także wieloznaczność (alternatywność) zapisów w studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz związana z tym niepewność co do przyszłej funkcji nieruchomości.** Może to utrudniać identyfikację gruntów, które są i mają być w przyszłości przeznaczone na cele rolne. Przykładem może być uwzględnianie w studiach dla terenu całych gmin bądź ich znacznej części możliwości lokalizacji np.: siłowni wiatrowych, usług rekreacyjnych i turystycznych lub aktywizacji gospodarczej. Przy ograniczonej możliwości ustalenia, które tereny będą w przyszłości służyć wyłącznie produkcji rolniczej, a które można wykorzystać w alternatywny sposób, trudno jest określić wartość rynkową gruntów, a na jej podstawie – właściwą cenę sprzedaży. W takich sytuacjach podejmowanie decyzji o sprzedaży nieruchomości przez KOWR jest utrudnione;
- **trudności w odzyskaniu władania nieruchomością od byłych dzierżawców oraz innych bezumownych użytkowników (BUM) w wypadku odmowy dobrowolnego wydania nieruchomości.** Problem bezumownego korzystania i odmowy wydania KOWR nieruchomości Zasobu WRSP jest zauważalny od lat w skali całego kraju. Podejmowane są działania systemowe, których celem jest wyeliminowanie lub znaczące ograniczenie skali tego zjawiska. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w bezumownym użytkowaniu znajdowały się nieruchomości Zasobu WRSP o powierzchni **7,7 tys. ha**. Odmowa wydania nieruchomości dotyczyła w większości byłych dzierżawców (95,1%). W przypadkach, w których stwierdzono bezprawne zajęcie gruntów Zasobu WRSP, a użytkownicy odmawiają ich wydania, KOWR powiadamia odpowiednie instytucje o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Niezależnie od tego bezumowni użytkownicy (zarówno byli dzierżawcy, jak i osoby samowolnie zajmujące grunty Zasobu WRSP) są wzywani do wydania nieruchomości. W przypadku odmowy wydania w określonym terminie KOWR występuje z pozwami do sądów, a kiedy jest to możliwe, kierowane są wnioski bezpośrednio do komornika. Za okres bezumownego korzystania z nieruchomości naliczane jest wynagrodzenie, które od 3 grudnia 2011 r. stanowiło równowartość pięciokrotności wywoławczej wysokości czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu. Po wejściu w życie w dniu 26 czerwca 2019 r. ustawy z 26 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego i niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1080) 6-krotnie podniesiono wysokość wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości wchodzącej w skład Zasobu WRSP – obecnie

osoba władająca nieruchomością wchodzącą w skład Zasobu bez tytułu prawnego jest zobowiązana do zapłaty na rzecz KOWR wynagrodzenia za korzystanie z tej nieruchomości w wysokości stanowiącej **30-krotność wywoławczej wysokości czynszu, który byłby należny od tej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu**. Spowodowało to **zwiększenie skuteczności odzyskiwania przez KOWR powierzchni z bezumownego użytkowania**, gdyż w ciągu 6 lat uległa ona zmniejszeniu o **70,2%** (na koniec 2018 r. wyniosła 25,9 tys. ha, po wejściu w życie ustawy – na koniec 2019 r. zmniejszyła się do 17,3 tys. ha, na koniec 2020 r. – do 11,1 tys. ha, na koniec 2021 r. – do 8,1 tys. ha, na koniec 2022 r. – do 7,3 tys. ha, na koniec 2023 r. – 11,2 tys. ha, a na koniec 2024 r. powierzchnia wynosiła 7,7 tys. ha). Wsparciem w odzyskiwaniu gruntów użytkowanych bez tytułu prawnego z Zasobu WRSP było zarówno zwiększenie opłaty za bezumowne użytkowanie do 30-krotności czynszu dzierżawnego, jak i wprowadzenie ustawowego wymogu posiadania tytułu prawnego do gruntów Zasobu WRSP zgłaszanych do płatności bezpośrednich w celu uzyskania tych płatności. Dodatkowo bezumowny użytkownik nie może uczestniczyć w przetargach organizowanych przez KOWR w okresie 5 lat od momentu niewydania nieruchomości na wezwanie KOWR.

2.5. Nadzór właścicielski nad mieniem Zasobu WRSP

Rozdysponowanie większości mienia Zasobu WRSP w różnych formach powoduje, że istotnym zadaniem jest nadzór właścicielski sprawowany przez KOWR. Jednym z głównych celów nadzoru jest zapewnienie prawidłowego wykorzystywania majątku Skarbu Państwa przez jego użytkowników, w tym także zgodności sposobu jego użytkowania z zapisami zawartymi w umowach oraz z wymogami wynikającymi z przepisów szczególnych. Nadzorem objęte są też nieruchomości trwale rozdysponowane, gdzie na nabywców nałożone zostały określone zobowiązania. KOWR sprawuje nadzór właścicielski nad sposobem wykorzystywania mienia Zasobu WRSP przekazanego użytkownikom poprzez wszystkie swoje komórki organizacyjne, zwłaszcza przez oddziały terenowe.

Nadzór właścicielski prowadzony nad realizacją obowiązków wynikających z umów dotyczących zagospodarowania Zasobu WRSP jest niezbędny głównie dla oceny prawidłowego i zgodnego z przeznaczeniem wykorzystania nieruchomości na zasadach określonych w umowie (decyzji).

W ramach realizowanego nadzoru właścicielskiego w 2024 r. przeprowadzono między innymi kontrolę wykonywania obowiązków wynikających z umów lub decyzji dokonując lustracji w terenie. Przeprowadzono **6 149 kontroli** dotyczących:

- **4 672 umów dzierżawy** nieruchomości (w tym 613 umów nieruchomości zabudowanych i 4 059 umów nieruchomości niezabudowanych),
- **361 umów sprzedaży nieruchomości**, których cena rozłożona została **na raty**,
- **6 umów sprzedaży nieruchomości** obejmujących **obiekty zabytkowe**,

- **461 umów nieodpłatnego przekazania nieruchomości** na własność jednostkom samorządu terytorialnego, w myśl art. 24 ust. 5 pkt 1 i 2 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, na cele związane z inwestycjami infrastrukturalnymi służącymi wykonywaniu zadań własnych,
- **dwóch umów nieodpłatnego przekazania nieruchomości** na rzecz innych podmiotów,
- **646 innych umów (decyzji o szczególnym charakterze m.in.: użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, darowizn na rzecz instytucji pożytku publicznego),**
- **jednej umowy administrowania.**

Dzierżawa nieruchomości Zasobu WRSP

W wyniku kontroli 4 672 umów dzierżawy, w odniesieniu do 2 287 umów nie stwierdzono żadnych uchybień i nieprawidłowości w wywiązywaniu się dzierżawców z postanowień zawartej umowy. W pozostałych 2 385 umowach stwierdzono ogółem 3 772 uchybienia, z czego 1 049 – dotyczyło 418 umów dzierżawy nieruchomości zabudowanych, a 2 723 uchybienia odnosiło się do 1 967 umów dzierżawy nieruchomości niezabudowanych.

Sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP

Przeprowadzono kontrole 361 umów sprzedaży nieruchomości, których cena została rozłożona na raty lub w umowach sprzedaży zapisano inne zobowiązania nabywcy. Kontrole wykazały 53 uchybienia. Natomiast kontrola 6 umów sprzedaży nieruchomości obejmujących obiekty zabytkowe wykazała 4 uchybienia.

Nieodpłatne przekazanie nieruchomości Zasobu WRSP

Przeprowadzone kontrole 461 umów nieodpłatnego przekazania nieruchomości jednostkom samorządu terytorialnego w 115 wypadkach wykazały nieprawidłowości w sposobie użytkowania nieruchomości. W odniesieniu do 30 umów KOWR zażądał zwrotu aktualnej wartości pieniężnej tych nieruchomości. Natomiast kontrola dwóch umów nieodpłatnego przekazania nieruchomości na własność na rzecz innych podmiotów nie wykazała żadnych uchybień.

Inne umowy (umowy o szczególnym charakterze decyzji m.in.: użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, darowizn na rzecz pożytku publicznego)

W wyniku kontroli 646 umów w 96 przypadkach stwierdzono nieprawidłowości.

Kontrola jednej umowy administrowania nie wykazała nieprawidłowości.

Szczegółowe tabele dotyczące gospodarowania przez KOWR Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa zamieszczono w **aneksie nr 5**.

3. REALIZACJA ZADAŃ WYNIKAJĄCYCH Z USTAWY O KSZTAŁTOWANIU USTROJU ROLNEGO

Uregulowania objęte **ustawą z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego** (Dz. U. z 2024 r. poz. 423) – zwaną dalej **ukur** – stanowią jeden z elementów polityki rolnej państwa prowadzonej m.in. w trosce o zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego obywateli oraz sprzyjanie rozwojowi obszarów wiejskich. Przepisy ww. ustawy, wraz z kolejnymi jej nowelizacjami, mają na celu wzmocnienie ochrony i rozwoju gospodarstw rodzinnych, zapewnienie właściwego zagospodarowania gruntów rolnych w Rzeczypospolitej Polskiej oraz wspieranie zrównoważonego rolnictwa prowadzonego w zgodzie z wymogami dobrej praktyki rolniczej i ochrony środowiska. W myśl art. 23 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej **gospodarstwa rodzinne** stanowią podstawę ustroju rolnego państwa⁴¹. Zgodnie z art. 5 ust. 1 ukur **gospodarstwo rodzinne** zostało prawnie zdefiniowane, jako prowadzone przez rolnika indywidualnego gospodarstwo rolne, w którym łączna powierzchnia użytków rolnych jest nie większa niż 300 ha.

W 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizował m.in. **zadania określone w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego** związane z:

- poprawą struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- przeciwdziałaniem nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych,
- zapewnieniem prowadzenia działalności rolniczej w gospodarstwach rolnych przez osoby o odpowiednich kwalifikacjach,
- wspieraniem rozwoju obszarów wiejskich,
- wdrażaniem i stosowaniem instrumentów wsparcia rolnictwa,
- aktywną polityką rolną państwa.

Na podstawie przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego KOWR mógł m.in. **nabywać nieruchomości rolne na rynku prywatnym. Nabyte nieruchomości wchodziły w skład Zasobu WRSP, a następnie są przeznaczane głównie na powiększanie przez miejscowych rolników indywidualnych ich gospodarstw rodzinnych.**

Przywołana powyżej ustawa stworzyła prawne podstawy nabywania nieruchomości rolnych do Zasobu WRSP. Przepisy ukur umożliwiają m.in. wykorzystanie gruntów rolnych

⁴¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483, z późn. zm.).

pochodzących z obrotu prywatnego do wspierania pozytywnych przemian strukturalnych w rolnictwie oraz wprowadzają mechanizmy wspierające rozwój gospodarstw rodzinnych.

Ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego reguluje m.in. **obróć określonymi ustawą nieruchomości rolnymi na rynku prywatnym** (np. jeśli nabycie takich nieruchomości rolnych następuje między osobami fizycznymi, osobami prawnymi). Pod pojęciem „nabycie nieruchomości rolnej” należy rozumieć przeniesienie własności nieruchomości rolnej lub nabycie własności nieruchomości rolnej w wyniku dokonania czynności prawnej lub orzeczenia sądu, albo organu administracji publicznej, a także innego zdarzenia prawnego. Do **nabycia nieruchomości rolnej** może dochodzić m.in. w wyniku: sprzedaży, zamiany, darowizny, zniesienia współwłasności, stwierdzenia nabycia spadku, działu spadku, podziału majątku wspólnego, przysądzenia własności, wniesienia nieruchomości, jako aportu do spółki handlowej, podziału spółki, przekształcenia spółki cywilnej w spółkę kapitałową, łączenia spółek kapitałowych.

Przepisy ukur dotyczące **nabycia nieruchomości rolnej** stosuje się odpowiednio także do nabycia:

- 1) użytkowania wieczystego nieruchomości rolnej albo udziału w użytkowaniu wieczystym nieruchomości rolnej,
- 2) udziału we współwłasności nieruchomości rolnej,
- 3) gospodarstwa rolnego.

Nabywcami nieruchomości rolnych mogą być wyłącznie rolnicy indywidualni, chyba że ukur stanowi inaczej. Określone ustawą **wyjątki** od powyższej reguły dotyczą m.in. nabycia nieruchomości rolnej:

- 1) przez:
 - a) osobę bliską zbywcy,
 - b) jednostkę samorządu terytorialnego,
 - c) Skarb Państwa lub działający na jego rzecz KOWR,
 - d) osoby prawne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania,
 - e) parki narodowe, w przypadku nabycia nieruchomości rolnej na cele związane z ochroną przyrody,
 - f) spółdzielnię produkcji rolnej,
 - g) członka spółdzielni produkcji rolnej, mającego wkład gruntowy w tej spółdzielni, w przypadku zbycia na jego rzecz wkładu gruntowego przez innego członka tej samej spółdzielni,
- 2) o powierzchni mniejszej niż 1 ha,
- 3) w wyniku dziedziczenia oraz zapisu windykacyjnego,
- 4) na podstawie art. 151 lub art. 231 Kodeksu cywilnego,
- 5) w toku postępowania restrukturyzacyjnego w ramach postępowania sanacyjnego,
- 6) w toku postępowania egzekucyjnego i upadłościowego,

- 7) w wyniku zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa oraz działu spadku,
- 8) w wyniku podziału albo łączenia spółek handlowych,
- 9) położonej na obszarze górniczym lub terenie górniczym w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. – Prawo geologiczne i górnicze,
- 10) w wyniku przekształcenia przedsiębiorcy albo spółki cywilnej w spółkę handlową na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych.

Nieruchomość rolna o powierzchni **1 ha lub większej** może być też nabyta przez osobę niebędącą rolnikiem indywidualnym (lub innym uprawnionym podmiotem) po wcześniejszym uzyskaniu stosownej **zgody Dyrektora Generalnego KOWR** (tj. zgody, o której mowa w **art. 2a ust. 4** ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego). Zgoda taka wyrażana jest w drodze **decyzji administracyjnej** na wniosek złożony przez strony postępowania (czyli zbywcę i nabywcę danej nieruchomości rolnej). W tych sprawach organem wyższego stopnia jest minister właściwy do spraw rozwoju wsi.

Jednocześnie należy wskazać, że przepisy ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego m.in. **nie dotyczą nabycia takich nieruchomości rolnych:**

- a) w których powierzchnia użytków rolnych jest mniejsza niż 0,3 ha (do 5 października 2023 r. – w których powierzchnia ogółem była mniejsza niż 0,3 ha),
- b) które są drogami wewnętrznymi,
- c) które w całości położone są na obszarach przeznaczonych w planach zagospodarowania przestrzennego na cele inne niż rolne,
- d) w których grunty oznaczone w ewidencji gruntów i budynków jako grunty podstawami stanowią co najmniej 70% powierzchni nieruchomości,
- e) które wchodzą w skład Zasobu WRSP, o którym mowa w ustawie z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,
- f) które zostały sprzedane na podstawie art. 42 ust. 1 lub 6 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,
- g) które zostały nabyte na podstawie art. 6 ustawy z dnia 24 lutego 1989 r. o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników indywidualnych i członków ich rodzin oraz o zmianie ustawy o podatku rolnym.

Ponadto należy podkreślić, że ustawa o kształtowaniu ustroju rolnego **nie dotyczy także nabycia nieruchomości gruntowych innych niż rolne** (tj. budowlanych, przemysłowych, leśnych itp.) oraz **nieruchomości lokalowych** (samodzielnych lokali wraz z udziałem w nieruchomości wspólnej). Przepisy ww. ustawy dotyczą natomiast **nieruchomości tzw. mieszanych** (tj. w części rolnych, a w części innych niż rolne).

Ustawodawca przyznał Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa **uprawnienia** służące do realizacji wyżej wymienionych zadań ustawowych, m.in. w zakresie:

- 1) wydawania przez Dyrektora Generalnego KOWR decyzji administracyjnych dotyczących zgód na nabycie nieruchomości rolnych (tj. zgód, o których mowa w art. 2a ust. 4 ukur),

- 2) wydawania przez Dyrektora Generalnego KOWR decyzji administracyjnych dotyczących zgód na zbycie nieruchomości oraz oddanie ich w posiadanie innym podmiotom przed upływem 5 lat od nabycia (tj. zgód, o których mowa w art. 2b ust. 3 ukur),
- 3) prawa pierwokupu oraz prawa nabycia nieruchomości rolnych – w przypadku zbywania nieruchomości rolnych,
- 4) nabywania na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnych w celu poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych – na pisemne wystąpienie właściciela danej nieruchomości rolnej,
- 5) prawa nabycia nieruchomości rolnych od spółek osobowych, które są właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha – w przypadku zmiany wspólnika lub przystąpienia nowego wspólnika do spółki,
- 6) prawa pierwokupu oraz prawa nabycia udziałów i akcji spółek kapitałowych, które są właścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha – w przypadku zbywania udziałów lub akcji takich spółek,
- 7) obejmowania i nabywania – za zgodą ministra właściwego do spraw rozwoju wsi – akcji i udziałów w spółkach handlowych,
- 8) występowania do sądu o nabycie własności nieruchomości rolnej za zapłatą określonej ceny – w przypadku niewywiązania się nabywcy z obowiązków określonych ustawą,
- 9) występowania do sądu z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej – jeżeli została ona dokonana niezgodnie z przepisami ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

Równolegle ustawodawca nałożył na Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa **obowiązki**, do których zaliczyć należy m.in.:

- 1) nabywanie przez KOWR nieruchomości rolnych na pisemne żądanie zbywcy – w przypadku niewyrażenia określonej zgody na nabycie nieruchomości rolnej,
- 2) obejmowanie i nabywanie – na wniosek ministra właściwego do spraw rozwoju wsi – akcji i udziałów w spółkach handlowych,
- 3) sprawowanie nadzoru nad spełnianiem przez nabywców nieruchomości rolnych zobowiązań oraz warunków określonych w ustawie, tj.:
 - a) zobowiązania do prowadzenia działalności rolniczej na nabytej nieruchomości – jeżeli nabycie nieruchomości rolnej nastąpiło za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR wyrażoną w formie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek zbywcy oraz nabywcy – osoby fizycznej,
 - b) zobowiązania do zamieszkiwania w okresie 5 lat od dnia nabycia nieruchomości na terenie gminy, na obszarze której położona jest jedna z nieruchomości rolnych, która wejdzie w skład tworzonego gospodarstwa rodzinnego, albo powiększonego gospodarstwa rolnego – jeżeli nabycie nieruchomości rolnej nastąpiło za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR wyrażoną w formie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek nabywcy – osoby fizycznej,

- c) zobowiązania do rozpoczęcia realizacji inwestycji celu publicznego w terminie 12 miesięcy od dnia nabycia nieruchomości rolnej oraz zrealizowania tej inwestycji w terminie określonym we wniosku – jeżeli nabycie nieruchomości rolnej nastąpiło za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR wyrażoną w formie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek inwestora,
- d) obowiązku wykorzystywania nabytej nieruchomości rolnej na cele rolnicze – jeżeli nabycie nieruchomości rolnej nastąpiło za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR wyrażoną w formie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek uczelni,
- e) obowiązku prowadzenia przez nabywcę nieruchomości rolnej gospodarstwa rolnego, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna, przez okres co najmniej 5 lat od dnia nabycia przez niego tej nieruchomości, a w przypadku osoby fizycznej – prowadzenia tego gospodarstwa osobiście,
- f) ograniczeń w zbyciu nieruchomości oraz oddaniu jej w posiadanie innym podmiotom – w okresie 5 lat od nabycia przez niego danej nieruchomości rolnej.

3.1. Wnioski o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnych oraz decyzje administracyjne wydawane na podstawie art. 2a ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Zgodnie z postanowieniami **art. 2a** ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego nabycie nieruchomości rolnej o powierzchni 1 ha i większej przez podmioty inne niż rolnik indywidualny (lub podmioty wymienione w art. 2a ust. 3 pkt 1 ww. ustawy) lub w przypadkach innych niż ustawowo określone (art. 2a ust. 3 pkt 1a-14 ww. ustawy) **może nastąpić jedynie za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR, wyrażoną w drodze decyzji administracyjnej**. Wydanie takiej decyzji następuje na wniosek (art. 2a ust. 4 ww. ustawy). Ustawodawca określił, że przy wydawaniu ww. zgód priorytetem ma być zapewnienie należytego prowadzenia działalności rolniczej oraz przeciwdziałanie nadmiernej koncentracji gruntów rolnych w rękach jednego podmiotu.

Określone ustawą wyjątki od powyższej reguły dotyczą m.in.: osób bliskich zbywcy, jednostek samorządu terytorialnego oraz Skarbu Państwa, a także określonych ustawą przypadków (np. nabycia nieruchomości rolnej w wyniku dziedziczenia, nabycia nieruchomości rolnej o powierzchni mniejszej niż 1 ha czy też nabycia w wyniku zniesienia współwłasności, podziału majątku wspólnego po ustaniu małżeństwa oraz działu spadku – pełen katalog wyjątków określony został w art. 2a ust. 3 ukur).

Zgoda Dyrektora Generalnego KOWR na nabycie nieruchomości rolnej o powierzchni 1 ha i większej (tj. zgoda, o której mowa w art. 2a ust. 4 ukur) wydawana jest **na wniosek**:

1) zbywcy nieruchomości rolnej, jeżeli:

- a) wykaże, że nie było możliwości sprzedaży nieruchomości rolnej rolnikowi indywidualnemu, chyba że nabycie tej nieruchomości ma nastąpić na podstawie innej niż sprzedaż czynności prawnej,
- b) nabywca nieruchomości rolnej zobowiąże się do prowadzenia działalności rolniczej na nabywanej nieruchomości rolnej,

- c) w wyniku nabycia nieruchomości rolnej nie dojdzie do nadmiernej koncentracji gruntów rolnych,
 - d) cena sprzedaży nieruchomości rolnej nie jest niższa niż 95% ceny zawartej w ogłoszeniu o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej;
- 2) **osoby fizycznej zamierzającej utworzyć gospodarstwo rodzinne**, która:
- a) posiada kwalifikacje rolnicze,
 - b) zobowiąże się do prowadzenia działalności rolniczej na nabywanej nieruchomości rolnej,
 - c) zobowiąże się do zamieszkiwania w okresie 5 lat od dnia nabycia nieruchomości rolnej na terenie gminy, na obszarze której położona jest jedna z nieruchomości rolnych, która wejdzie w skład tworzonego gospodarstwa rodzinnego;
- 3) **osoby fizycznej zamierzającej powiększyć gospodarstwo rolne**, jeżeli:
- a) przyznano jej pomoc finansową w ramach:
 - podziałania, o którym mowa w art. 3 ust. 1 pkt 6 lit. a ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020,
 - interwencji, o której mowa w art. 69 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylającego rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, ze względu na rozpoczynanie działalności przez młodych rolników, a nabycie nieruchomości rolnej będzie zgodne z warunkami przyznanej pomocy,
 - b) zobowiąże się do prowadzenia działalności rolniczej na nabywanej nieruchomości rolnej,
 - c) zobowiąże się do zamieszkiwania w okresie 5 lat od dnia nabycia nieruchomości rolnej na terenie gminy, na obszarze której położona jest jedna z nieruchomości rolnych wchodzących w skład posiadanego gospodarstwa rolnego,
 - d) w wyniku nabycia nieruchomości rolnej nie dojdzie do nadmiernej koncentracji gruntów rolnych;
- 4) **uczelni**, jeżeli nieruchomość rolna:
- a) jest niezbędna dla realizacji przez nią celów dydaktycznych lub prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
 - b) będzie wykorzystywana na cele rolnicze;
- 5) **nabywcy nieruchomości rolnej**, jeżeli:
- a) nieruchomość rolna położona jest w obszarze rozmieszczenia inwestycji celu publicznego, stanowiącej realizację celów, o których mowa w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami lub w granicach linii rozgraniczających teren lokalizacji takiej inwestycji ustalonych w ostatecznej decyzji administracyjnej,
 - b) zobowiąże się do rozpoczęcia realizacji inwestycji w terminie 12 miesięcy od dnia nabycia nieruchomości rolnej,

c) określi termin zrealizowania inwestycji, o której mowa w lit. a.

Ustawowe warunki uzyskania ww. zgody wiążą się nierozdzielnie zarówno z przedmiotem nabycia, jak również z osobą nabywcy. Stosowne wnioski o wyrażenie zgody na nabycie konkretnej nieruchomości rolnej przez określoną osobę składa się w oddziale terenowym KOWR właściwym ze względu na położenie nieruchomości rolnej.

W przypadku wniosku, o którym mowa w art. 2a ust. 4 pkt 1) ukur (tj. wniosku składanym przez zbywcę nieruchomości rolnej) – w celu wykazania przez zbywcę przesłanki dotyczącej braku możliwości sprzedaży nieruchomości rolnej rolnikowi indywidualnemu – konieczne jest m.in. wcześniejsze zamieszczenie ogłoszenia o zamiarze sprzedaży danej nieruchomości rolnej na **portalu teleinformatycznym udostępnionym przez KOWR**. Należy wskazać, że sama publikacja takiego ogłoszenia nie wypełnia przywołanej przesłanki – muszą zostać również spełnione wszystkie inne wymogi określone w art. 2a ust. 4a-4h ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

Ogłoszenie o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej (według ostatniego brzmienia tych przepisów) winno zawierać co najmniej informacje określone przez ustawodawcę w art. 2a ust. 4d ww. ustawy, tj.:

- oznaczenie sprzedawanej nieruchomości rolnej z podaniem danych z ewidencji gruntów i budynków dotyczących jej oznaczenia, powierzchni, klasy bonitacyjnej i rodzaju użytków rolnych oraz numeru księgi wieczystej albo zbioru dokumentów prowadzonego dla tej nieruchomości,
- opis budynków i innych składników majątkowych wchodzących w skład sprzedawanej nieruchomości rolnej,
- informację o przeznaczeniu sprzedawanej nieruchomości rolnej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w miejscowym planie odbudowy, a w przypadku ich braku – informację o lokalizacji inwestycji celu publicznego ustalonej w ostatecznej decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, informację o sposobie zagospodarowania terenu i warunkach zabudowy ustalonych w ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy (w przypadku braku ostatecznej decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu – profil funkcjonalny strefy planistycznej obejmującej nieruchomość w planie ogólnym gminy),
- cenę nieruchomości rolnej,
- termin składania odpowiedzi na to ogłoszenie, który nie może być krótszy niż 30 dni, licząc od dnia zamieszczenia go w ww. systemie teleinformatycznym.

Ogłoszenie zamieszcza w systemie teleinformatycznym zbywca nieruchomości rolnej albo uprawniony pracownik oddziału terenowego KOWR (właściwego ze względu na położenie nieruchomości rolnej) na podstawie złożonego do tego oddziału przez zbywcę nieruchomości rolnej stosownego wniosku (art. 2a ust. 4b pkt 1 ww. ustawy).

Odpowiedź na takie ogłoszenie może złożyć rolnik indywidualny zamierzający kupić daną nieruchomość rolną na określonych warunkach. Stosownie do postanowień art. 2a ust. 4e ukur odpowiedź na ogłoszenie o zamiarze sprzedaży konkretnej nieruchomości rolnej:

- 1) zawiera co najmniej:

- a) proponowaną cenę zakupu nieruchomości rolnej,
 - b) imię i nazwisko rolnika indywidualnego, który zamierza kupić nieruchomość rolną, wraz z podaniem adresu zameldowania na pobyt stały,
 - c) oświadczenie (złożone pod rygorem odpowiedzialności karnej) osoby składającej odpowiedź na ogłoszenie o nieruchomości rolnej, że jest rolnikiem indywidualnym,
- 2) składa się za pośrednictwem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w ust. 4a ww. ustawy, lub w OT KOWR właściwym ze względu na położenie nieruchomości rolnej, we wskazanym w ogłoszeniu terminie, przy czym termin uważa się za zachowany także, jeżeli przed jego upływem odpowiedź na to ogłoszenie została nadana w polskiej placówce pocztowej operatora wyznaczonego w rozumieniu art. 3 pkt 12 ustawy z dnia 23 listopada 2012 r. – Prawo pocztowe lub w placówce podmiotu zajmującego się doręczaniem korespondencji na terenie Unii Europejskiej,
- 3) uważa się za oświadczenie woli o zamiarze zawarcia umowy sprzedaży nieruchomości rolnej,
- 4) złożona w OT KOWR, przekazywana jest niezwłocznie zbywcy nieruchomości rolnej.

Uważa się, że warunek, o którym mowa w art. 2a ust. 4 pkt 1 lit. a ukur, został spełniony, jeżeli:

- 1) żaden rolnik indywidualny nie złożył odpowiedzi na ogłoszenie o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej zamieszczone w systemie teleinformatycznym (o którym mowa w art. 2a ust. 4a ukur) albo przez OT KOWR właściwy ze względu na położenie nieruchomości rolnej – na wniosek złożony do tego oddziału przez zbywcę nieruchomości rolnej oraz
- 2) podana w ogłoszeniu o zamiarze sprzedaży cena nieruchomości rolnej niezabudowanej lub bez nasadzeń nie przewyższa o 50% lub więcej średniej ceny sprzedaży gruntów ornych za 1 ha w obrocie prywatnym w danym województwie podanej przez Główny Urząd Statystyczny za kwartał poprzedzający dzień publikacji ogłoszenia, chyba że zbywca nieruchomości rolnej dysponuje operatem szacunkowym, z którego wynika, że wartość nieruchomości rolnej przewyższa określony w powyższy sposób próg,
- 3) okoliczności wskazują, że składający odpowiedź na ogłoszenie o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej utracił zainteresowanie nabyciem nieruchomości rolnej.

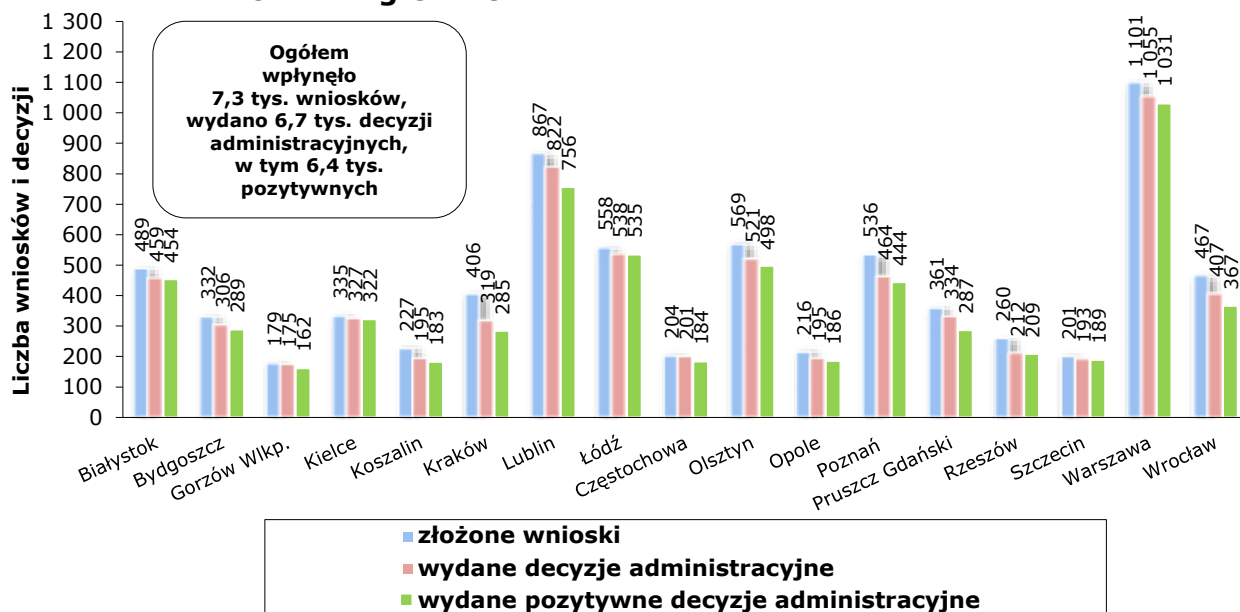
Ponadto uważa się, że odpowiedź na ogłoszenie o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej nie została złożona także w przypadku, gdy:

- 1) proponowana cena nieruchomości rolnej była niższa o ponad 5% niż określona w tym ogłoszeniu lub
- 2) została złożona po upływie terminu wskazanego w tym ogłoszeniu.

Należy również mieć na uwadze zapisy art. 2a ust. 4h ukur stanowiące, że jeżeli wniosek, o którym mowa w ust. 4, został złożony po upływie 6 miesięcy od dnia upływu terminu, o którym mowa w ust. 4d pkt 5, Dyrektor Generalny KOWR odmawia wyrażenia zgody na nabycie nieruchomości rolnej.

Wyrażenie zgody na nabycie danej nieruchomości rolnej **nie oznacza automatycznie, iż w każdym przypadku dojdzie do planowanego nabycia** (tj. przeniesienia własności nieruchomości rolnej na wskazanego w decyzji nabywcę). **Uzyskanie wspomnianej decyzji daje prawne możliwości nabycia konkretnej nieruchomości, nie stanowi zaś zobowiązania do dokonania planowanych czynności prawnych.**

Wykres 17. **Wnioski i decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR**

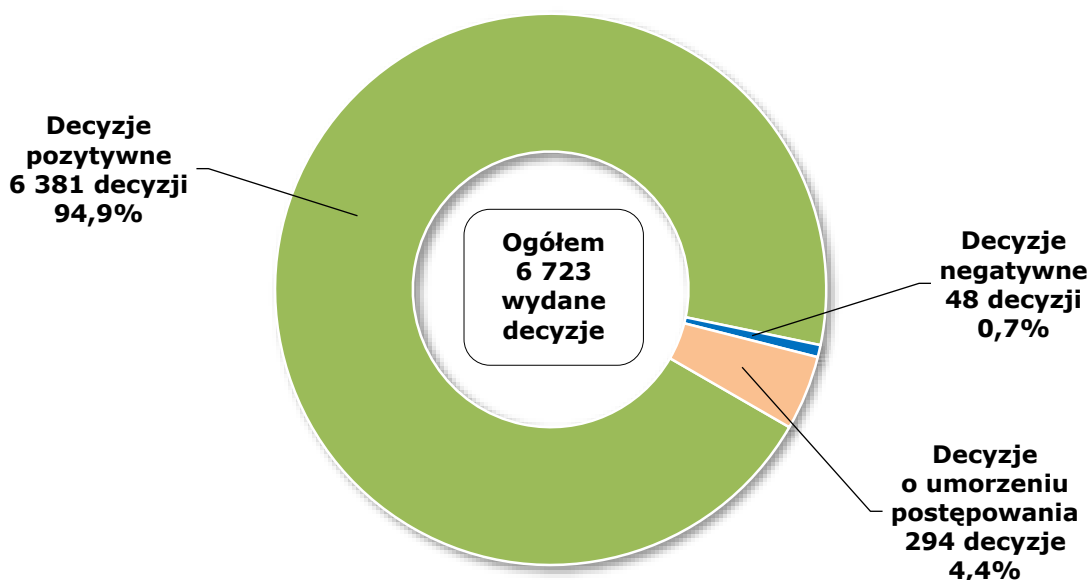

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. do OT KOWR wpłynęło łącznie **7 308 wniosków** o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni **31,44 tys. ha**. W OT KOWR wydano ogółem **6 723 decyzje administracyjne**, które dotyczyły nieruchomości rolnych o powierzchni **30,02 tys. ha**, z tego:

- 6 381 decyzji pozytywnych (dla nieruchomości o powierzchni 26,73 tys. ha), co stanowiło 94,9% wszystkich wydanych decyzji,
- 294 decyzje o umorzeniu postępowania (dla nieruchomości o powierzchni 1,70 tys. ha),
- 48 decyzji negatywnych (dla nieruchomości o powierzchni 1,59 tys. ha).

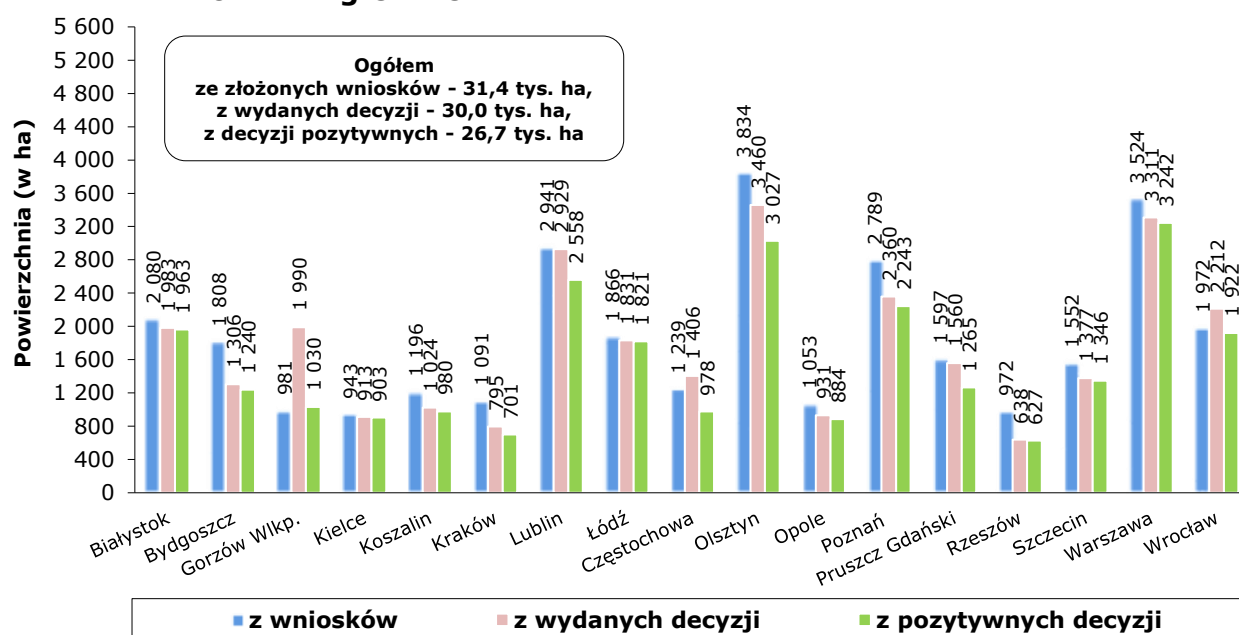
Wykres 18. **Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane w 2024 r. na podstawie art. 2a ust. 4 ukur**

Źródło: dane KOWR.

Spośród wydanych przez Dyrektora Generalnego KOWR w 2024 r. **decyzji pozytywnych**, 380 dotyczyło zgody na nabycie nieruchomości rolnych przez **osoby prawne** (6% wszystkich pozytywnych decyzji), a 6 001 (94%) – dotyczyło nabycia nieruchomości rolnych przez **osoby fizyczne**.

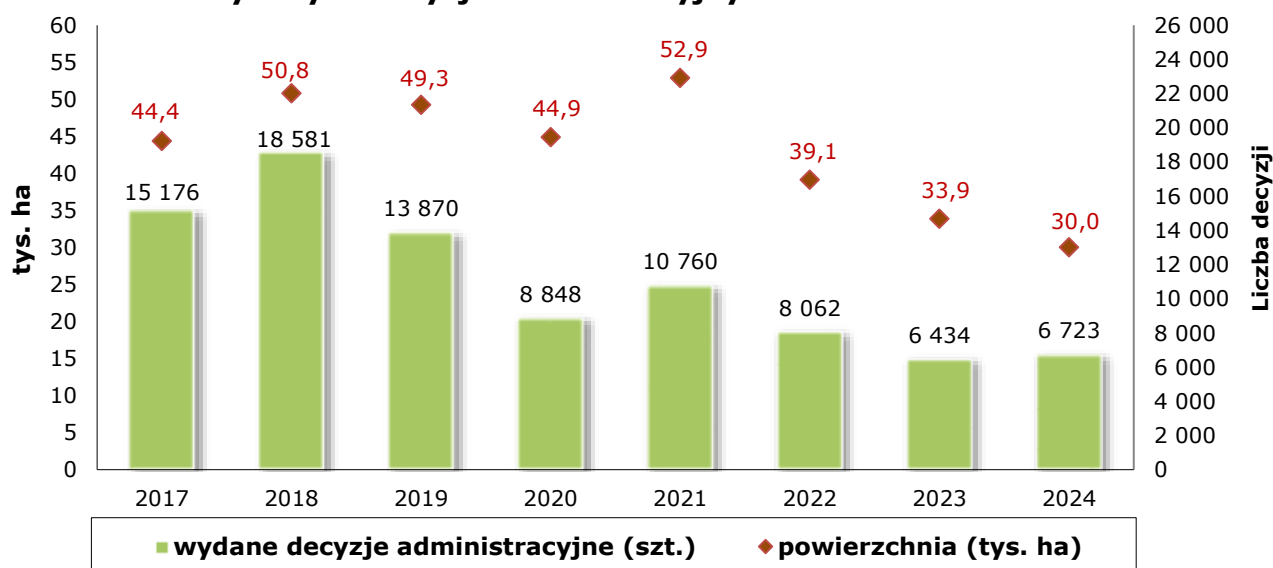
Wykres 19. **Powierzchnia wynikająca z wniosków i wydanych decyzji administracyjnych na nabycie nieruchomości rolnych na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR**

Źródło: dane KOWR.

Dodatkowo **506 spraw** zakończono w inny sposób (tj. pismem o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania lub postanowieniem o odmowie wszczęcia postępowania).

Wykres 20. **Decyzje administracyjne na nabycie nieruchomości rolnych wydane na podstawie art. 2a ust. 4 ukur oraz powierzchnia wynikająca z wydanych decyzji administracyjnych w latach 2017–2024**

Źródło: dane KOWR.

W określonych przepisami sytuacjach, od wydanej decyzji stronom przysługuje odwołanie do organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, którym jest w takich przypadkach minister właściwy do spraw rozwoju wsi.

W 2024 r. wniesiono łącznie **9 odwołań** do organu wyższego stopnia – dotyczyły one nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni ponad 1 tys. ha. We wskazanym okresie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jako organ II instancji, utrzymał w mocy 3 decyzje Dyrektora Generalnego KOWR, a w stosunku do jednej decyzji – umorzył postępowanie administracyjne.

Tabela 10. **Wnioski o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnej na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR**

Oddział terenowy KOWR	Wnioski o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnych, które wpłynęły do KOWR (art. 2a ust. 4 ukur), z tego:								
	Ogółem		W tym od zbywców (art. 2a ust. 4 pkt 1 ukur)		Od nabywców (art. 2a ust. 4 pkt 2–5 ukur)				Liczba spraw zakończonych w sposób inny niż wydanie decyzji administracyjnych
					Ogółem		W tym od osób fizycznych (art. 2a ust. 4 pkt 2-3 ukur)		
	Liczba wniosków	Powierzchnia nieruchomości	Liczba wniosków	Powierzchnia nieruchomości	Liczba wniosków	Powierzchnia nieruchomości	Liczba wniosków	Powierzchnia nieruchomości	
	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)
Białystok	489	2 080,1639	169	806,1042	320	1 274,0597	319	1 264,2525	15
Bydgoszcz	332	1 808,3476	118	757,7898	214	1 050,5578	213	1 043,9132	15
Gorzów Wlkp.	179	980,5600	96	539,1792	83	441,3808	83	441,3808	10
Kielce	335	942,7547	150	428,4787	185	514,2760	182	484,3680	17
Koszalin	227	1 196,2345	142	712,7463	85	483,4882	84	481,4880	30
Kraków	406	1 090,5928	289	812,9187	117	277,6741	116	276,3884	59
Lublin	867	2 940,5796	308	1 267,4749	559	1 673,1047	559	1 673,1047	37
Łódź	558	1 866,2448	232	652,7179	326	1 213,5269	323	1 207,6259	6
Częstochowa	204	1 239,2208	144	1 116,0233	60	123,1975	60	123,1975	4
Olsztyn	569	3 833,9564	311	2 163,0865	258	1 670,8699	258	1 670,8699	32
Opole	216	1 052,7509	68	477,5298	148	575,2211	148	575,2211	6
Poznań	536	2 788,5197	207	1 340,1854	329	1 448,3343	325	1 440,2712	74
Pruszcz Gdański	361	1 596,6076	205	801,5143	156	795,0933	154	789,5957	20
Rzeszów	260	971,5333	155	478,7611	105	492,7722	105	492,7722	23
Szczecin	201	1 552,3036	116	1 055,9805	85	496,3231	85	496,3231	7
Warszawa	1 101	3 524,1189	581	1 810,9729	520	1 713,1460	512	1 681,3831	94
Wrocław	467	1 972,0760	221	901,9266	246	1 070,1494	243	974,8180	57
Ogółem	7 308	31 436,5651	3 512	16 123,3901	3 796	15 313,1750	3 769	15 116,9733	506

Źródło: dane KOWR.

Tabela 11. **Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnej na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR**

Oddział terenowy KOWR	Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych (art. 2a ust. 4 ukur), z tego:											
	Ogółem		Decyzje pozytywne				Decyzje negatywne				Decyzje o umorzeniu postępowania	
			Ogółem		Z tego dla nabywców – osób prawnych		Ogółem		Z tego na wniosek zbywcy			
	Liczba	Powierzchnia nieruchomości	Liczba	Powierzchnia nieruchomości	Liczba	Powierzchnia nieruchomości	Liczba	Powierzchnia nieruchomości	Liczba	Powierzchnia nieruchomości	Liczba	Powierzchnia nieruchomości
	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)
Białystok	459	1 982,8635	454	1 963,3652	26	250,5838	1	9,7704	1	9,7704	4	9,7279
Bydgoszcz	306	1 305,7896	289	1 239,7125	9	106,5727	0	0,0000	0	0,0000	17	66,0771
Gorzów Wlkp.	175	1 989,7397	162	1 030,4436	14	204,3857	5	901,1414	5	901,1414	8	58,1547
Kielce	327	912,5634	322	903,4234	20	88,8453	1	1,1800	1	1,1800	4	7,9600
Koszalin	195	1 023,7358	183	979,5968	12	131,4408	2	6,6144	1	5,1631	10	37,5246
Kraków	319	795,3377	285	700,8056	15	35,6984	4	12,0295	2	6,1528	30	82,5026
Lublin	822	2 929,3402	756	2 557,7685	28	558,8646	5	232,4460	3	229,9061	61	139,1257
Łódź	538	1 830,6435	535	1 820,5480	21	158,3907	0	0,0000	0	0,0000	3	10,0955
Częstochowa	201	1 406,3695	184	977,9729	19	310,0002	0	0,0000	0	0,0000	17	428,3966
Olsztyn	521	3 460,4054	498	3 026,8799	44	486,8612	4	340,9538	4	340,9538	19	92,5717
Opole	195	930,9933	186	883,8189	4	147,7588	0	0,0000	0	0,0000	9	47,1744
Poznań	464	2 359,8324	444	2 242,6676	20	375,3286	4	16,4039	3	15,2539	16	100,7609
Pruszcz Gdański	334	1 560,3599	287	1 265,4663	17	156,2788	3	17,9798	0	0,0000	44	276,9138
Rzeszów	212	637,6548	209	627,4169	7	30,9993	1	3,8006	1	3,8006	2	6,4373
Szczecin	193	1 376,7148	189	1 345,6524	23	620,6753	0	0,0000	0	0,0000	4	31,0624
Warszawa	1 055	3 311,4272	1 031	3 242,3277	84	332,1596	0	0,0000	0	0,0000	24	69,0995
Wrocław	407	2 212,1608	367	1 921,7714	17	222,5987	18	49,6793	7	8,8399	22	240,7101
Ogółem	6 723	30 025,9315	6 381	26 729,6376	380	4 217,4425	48	1 591,9991	28	1 522,1620	294	1 704,2948

Źródło: dane KOWR.

3.2. Realizacja obowiązku nabycia nieruchomości rolnych na pisemne żądanie zbywcy, o którym mowa w art. 2a ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Ustawodawca, dopuszczając możliwości niewyrażenia zgody na nabycie nieruchomości rolnej, w określonych sytuacjach nałożył na KOWR **obowiązek nabycia nieruchomości rolnej na pisemne żądanie zbywcy**. Żądanie dotyczy przypadków, gdy decyzja negatywna została wydana po przeprowadzeniu postępowania wszczętego na wniosek zbywcy. Ustawodawca, ograniczając właścicielowi nieruchomości rolnej możliwości zbycia swojej własności, jednocześnie stworzył mu możliwość żądania, aby KOWR nabył tę nieruchomość. Powyższe dotyczy sytuacji, gdy nie było chętnych do nabycia danej nieruchomości rolnej wśród podmiotów ustawowo uprawnionych (przede wszystkim rolników indywidualnych) oraz gdy z konkretnych przyczyn wskazanych w ustawie nie została wyrażona zgoda na nabycie tej nieruchomości przez osoby wskazane przez zbywcę w jego wniosku. Nałożony na KOWR obowiązek nabycia nieruchomości rolnej w ww. okolicznościach jest więc swoistego rodzaju „rekompensatą” dla właściciela, który tym samym „zachowuje” jeden z podstawowych atrybutów swojego prawa własności, tj. prawo do dysponowania. Jeżeli właściciel chce zbyć swoją nieruchomość, to ma taką możliwość – jeżeli nie na rzecz wskazanej przez niego osoby, to na rzecz Skarbu Państwa.

W przypadku wpłynięcia takiego żądania KOWR obowiązany jest w terminie 2 miesięcy od dnia otrzymania żądania zbywcy danej nieruchomości rolnej poinformować go o wysokości ceny odpowiadającej wartości rynkowej nieruchomości określonej zgodnie z przepisami o gospodarce nieruchomościami, z uwzględnieniem jej obciążeń. Zbywca może wówczas w terminie miesiąca wystąpić do sądu o ustalenie ceny lub złożyć pisemne oświadczenie o cofnięciu żądania nabycia tej nieruchomości przez KOWR.

W 2024 r. do OT KOWR **nie wpłynęło żadne żądanie zbywców** o nabycie przez KOWR nieruchomości rolnej, ale na podstawie art. 2a ust. 6 KOWR nabył **dwie nieruchomości rolne** o powierzchni ponad **13,92 ha** w stosunku do żądań złożonych w latach poprzednich.

3.3. Prawo pierwokupu oraz prawo nabycia nieruchomości rolnych przysługujące na podstawie art. 3 ust. 4 i art. 4 ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

W wypadku sprzedaży nieruchomości rolnej – w sytuacjach określonych w ustawie – KOWR działającemu na rzecz Skarbu Państwa przysługuje **prawo pierwokupu tej nieruchomości**, natomiast **prawo nabycia nieruchomości rolnej** przysługuje KOWR, jeżeli nabycie danej nieruchomości rolnej następuje w wyniku:

- zawarcia umowy innej niż umowa sprzedaży lub
- jednostronnej czynności prawnej, lub
- orzeczenia sądu, organu administracji publicznej albo orzeczenia sądu lub organu egzekucyjnego wydanego na podstawie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym, lub
- innej czynności prawnej albo innego zdarzenia prawnego, w szczególności:

- zasiedzenia nieruchomości rolnej (które nastąpiło przed 5 października 2023 r.), dziedziczenia oraz zapisu windykacyjnego, którego przedmiotem jest nieruchomość rolna lub gospodarstwo rolne,
- podziału bądź łączenia spółek handlowych,
- przekształcenia przedsiębiorcy albo spółki cywilnej w spółkę handlową na podstawie przepisów ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych.

Powyższe uprawnienia (tj. prawo pierwokupu i prawo nabycia) polegają na tym, że w przypadkach określonych w uku **KOWR działającemu na rzecz Skarbu Państwa przysługuje prawo „wejścia” w miejsce nabywcy i nabycia nieruchomości na warunkach określonych (m.in. przez strony umowy) oraz za zapłatą ceny danej nieruchomości rolnej.**

Jeżeli KOWR przysługuje prawo pierwokupu danej nieruchomości rolnej, to strony transakcji (tj. sprzedający i kupujący) zawierają najpierw warunkową umowę sprzedaży, która powinna być niezwłocznie przesłana do KOWR. Prawo pierwokupu nieruchomości rolnej KOWR może wykonać w ciągu miesiąca od otrzymania zawiadomienia o treści zawartej warunkowej umowy sprzedaży. Przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące pierwokupu nieruchomości stosuje się w takim wypadku odpowiednio.

Oświadczenie KOWR o nabyciu danej nieruchomości rolnej na podstawie przysługującego prawa pierwokupu składane jest w formie aktu notarialnego. Jeżeli cena sprzedaży nieruchomości rażąco odbiega od jej wartości rynkowej, KOWR może w terminie 14 dni od dnia złożenia oświadczenia o wykonaniu prawa pierwokupu wystąpić do sądu o ustalenie ceny tej nieruchomości.

Niezłożenie w powyższym terminie przez KOWR ww. oświadczenia o nabyciu danej nieruchomości, pisemne poinformowanie zobowiązanego o niekorzystaniu przez KOWR z prawa pierwokupu lub upływ określonego terminu bez reakcji ze strony KOWR – oznacza możliwość zawarcia przez strony docelowej umowy przenoszącej własność tej nieruchomości.

Natomiast jeżeli następuje nabycie nieruchomości rolnej, w stosunku do której KOWR przysługuje prawo nabycia, niezwłocznie po nabyciu zawiadamia się o tym KOWR. Zawiadomienia dokonuje wskazany podmiot (odpowiednio: notariusz, sąd, organ administracji publicznej, organ egzekucyjny lub nabywca nieruchomości rolnej). Do zawiadomienia, obok dokumentu potwierdzającego nabycie nieruchomości rolnej, dołącza się wypisy z ewidencji gruntów i budynków dla wszystkich działek będących przedmiotem nabycia.

Prawo nabycia nieruchomości rolnej KOWR może wykonać w ciągu miesiąca od otrzymania skutecznego zawiadomienia (czyli zawiadomienia dokonanego z dochowaniem wszystkich wymogów ustawowych). Przepisy dotyczące pierwokupu nieruchomości stosuje się w takim wypadku odpowiednio.

Oświadczenie KOWR o nabyciu danej nieruchomości rolnej na podstawie przysługującego prawa nabycia, składane jest w formie aktu notarialnego. Jeżeli cena nieruchomości rolnej, wynikająca z treści czynności prawnej, rażąco odbiega od wartości rynkowej tej

nieruchomości, KOWR może w terminie 14 dni od dnia złożenia oświadczenia o wykonaniu prawa nabycia wystąpić do sądu o ustalenie ceny dla tej nieruchomości.

Niezłożenie w powyższym terminie przez KOWR ww. oświadczenia o nabyciu danej nieruchomości lub pisemne poinformowanie właściciela nieruchomości o niekorzystaniu przez KOWR z prawa nabycia lub upływ określonego terminu bez reakcji ze strony KOWR – oznacza, że KOWR nie skorzystał z możliwości nabycia tej nieruchomości.

Ustawodawca określił katalog wyłączeń w zakresie ww. uprawnień – KOWR nie przysługują uprawnienia w zakresie prawa pierwokupu oraz prawa nabycia m.in., gdy nabycie nieruchomości rolnej następuje:

- przez osobę bliską zbywcy,
- za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR, o której mowa w art. 2a ust. 4 ww. ustawy,
- przez członka spółdzielni produkcji rolnej mającego wkład gruntowy w tej spółdzielni, w przypadku zbycia na jego rzecz wkładu gruntowego przez innego członka tej samej spółdzielni,
- przez jednostkę samorządu terytorialnego lub Skarb Państwa.

Tabela 12. Prawo pierwokupu nieruchomości rolnych przysługujące KOWR (zgodnie z art. 3 ust. 4 ukur) – dane dotyczące warunkowych umów sprzedaży nieruchomości rolnych w 2024 r. wg OT KOWR

Oddział terenowy KOWR	Akty notarialne (umowy warunkowe), które wpłynęły do KOWR		Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa pierwokupu (art. 3 ust. 4 ukur)		
	Liczba aktów notarialnych	Powierzchnia nieruchomości wymieniona w aktach notarialnych	Liczba aktów notarialnych	Powierzchnia nieruchomości wymieniona w aktach notarialnych	Cena podana w aktach notarialnych*
	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w zł)
Białystok	932	966,5558	8	17,3833	494 500,00
Bydgoszcz	1 007	1 281,8443	0	0,0000	0,00
Gorzów Wlkp.	543	492,2693	1	2,1000	80 000,00
Kielce	1 385	1 254,4072	7	24,5794	982 000,00
Koszalin	655	687,0548	3	143,7605	12 308 440,00
Kraków	2 429	1 769,0245	36	27,0255	2 246 030,00
Lublin	2 168	1 724,4301	19	103,5512	3 884 300,00
Łódź	1 915	1 489,6490	12	11,2672	525 657,50
Częstochowa	1 194	824,6369	0	0,0000	0,00
Olsztyn	1 505	2 021,9399	13	359,9250	15 863 100,00
Opole	513	655,9873	2	96,5493	5 825 000,00
Poznań	1 497	1 797,3864	0	0,0000	0,00
Pruszcz Gdański	1 297	1 120,9946	2	74,6044	4 476 264,00
Rzeszów	2 061	1 730,1380	12	81,2432	3 538 000,00
Szczecin	828	692,1665	5	86,6620	3 357 280,00
Warszawa	3 343	2 550,3189	2	12,9500	384 480,00
Wrocław	1 275	1 650,6149	5	195,5840	11 988 086,00
Ogółem	24 547	22 709,4184	127	1 237,1850	65 953 137,50

* W razie skorzystania z uprawnień określonych w art. 3 ust. 8 ukur podano cenę z umowy warunkowej.

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. do OT KOWR wpłynęło:

- **24 547 warunkowych umów sprzedaży** dotyczących nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni **22,71 tys. ha**, w stosunku do których KOWR przysługiwało prawo pierwokupu na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego,
- **3 240 zawiadomień** dotyczących nieruchomości rolnych o powierzchni **9,81 tys. ha**, w stosunku do których KOWR przysługiwało prawo nabycia na podstawie art. 4 ust. 1 ww. ustawy.

W 2024 r. KOWR złożył **127 oświadczeń o skorzystaniu z prawa pierwokupu** w stosunku do nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni **1,24 tys. ha**. Złożono również **22 oświadczenia o skorzystaniu z prawa nabycia** nieruchomości rolnych o powierzchni **521,70 ha**.

Tabela 13. **Dane dotyczące zawiadomień w zakresie przysługującego KOWR prawa nabycia nieruchomości rolnych (zgodnie z art. 4 ust. 1 ukur) w 2024 r. wg OT KOWR**

Oddział Terenowy KOWR	Zawiadomienia, które wpłynęły do KOWR		Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa nabycia (art. 4 ust. 1 ukur)		
	Liczba zawiadomień	Powierzchnia nieruchomości, których dotyczą zawiadomienia	Liczba aktów notarialnych	Powierzchnia nieruchomości	Cena podana w aktach notarialnych*
	(w szt.)	(w ha)	(w szt.)	(w ha)	(w zł)
Białystok	192	648,9814	2	28,1594	888 846,75
Bydgoszcz	142	589,2302	0	0,0000	0,00
Gorzów Wlkp.	108	689,7734	2	41,8800	1 505 000,00
Kielce	206	477,0445	2	99,3800	1 162 675,00
Koszalin	58	309,6493	0	0,0000	0,00
Kraków	255	318,2382	2	4,3500	209 700,00
Lublin	400	698,6700	5	16,8845	958 952,50
Łódź	231	764,8443	0	0,0000	0,00
Częstochowa	157	369,5310	0	0,0000	0,00
Olsztyn	156	959,3913	2	203,7486	8 730 000,00
Opole	75	142,4914	0	0,0000	0,00
Poznań	216	1 428,5275	2	40,5370	1 530 800,00
Pruszcz Gdański	149	430,2508	3	73,1687	3 825 758,40
Rzeszów	233	360,6854	1	3,2823	189 000,00
Szczecin	68	188,5503	1	10,3051	450 000,00
Warszawa	470	1 069,3736	0	0,0000	0,00
Wrocław	124	367,3635	0	0,0000	0,00
Ogółem	3 240	9 812,5961	22	521,6956	19 450 732,65

* W razie skorzystania z uprawnień określonych w art. 3 ust. 8 w zw. z art. 4 ust. 3 ukur podano cenę z zawiadomienia.

Źródło: dane KOWR.

Złożenie przez KOWR notarialnego oświadczenia o nabyciu nieruchomości w trybie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego nie jest równoznaczne z faktycznym przejęciem nieruchomości przez KOWR. Przejęcie nieruchomości od dotychczasowego właściciela następuje na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego lub w razie sporu z zainteresowanym – na drodze postępowania sądowego.

3.4. Prawo nabycia nieruchomości rolnych od spółek osobowych przysługujące na podstawie art. 3b ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Ustawodawca określił możliwość nabycia przez KOWR nieruchomości rolnej na podstawie art. 3b ust. 1 ukur, ale – jak pokazała praktyka – tego rodzaju przypadki nie występują zbyt często. W razie dokonania czynności prawnej, w wyniku której **nastąpiła zmiana bądź przystąpienie nowego wspólnika do spółki osobowej**, która jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha, KOWR przysługuje **prawo nabycia** tych nieruchomości (poza wyjątkami określonymi w art. 3b ust. 6 ukur, tj. gdy zmiany te dotyczą osób bliskich).

Powyższe prawo jest specyficznym uprawnieniem różniącym się od prawa nabycia nieruchomości rolnej, o którym mowa w art. 4 ust. 1 ww. ustawy, gdyż KOWR – wykonując swoje uprawnienie – może nabyć nieruchomość rolną, mimo że nie była ona przedmiotem obrotu.

Spółka osobowa, o której mowa wyżej, jest obowiązana powiadomić KOWR o zmianie bądź przystąpieniu nowego wspólnika do spółki w terminie miesiąca od dnia dokonania czynności prawnej, w wyniku której nastąpiła zmiana bądź przystąpienie nowego wspólnika. Do powiadomienia dołącza się wypis z ewidencji gruntów i budynków dla wszystkich działek ewidencyjnych wchodzących w skład nieruchomości rolnych stanowiących własność lub użytkowanie wieczyste spółki. KOWR w terminie miesiąca od otrzymania ww. powiadomienia spółki może złożyć oświadczenie o nabyciu nieruchomości rolnych tej spółki za zapłatą ceny odpowiadającej ich wartości rynkowej, którą określa się zgodnie z przepisami o gospodarce nieruchomościami (tj. na podstawie wyceny rzeczoznawcy majątkowego), z uwzględnieniem jej obciążeń. Przepisy dotyczące pierwokupu nieruchomości stosuje się w takim wypadku odpowiednio. Spółka w terminie miesiąca od dnia otrzymania oświadczenia KOWR o nabyciu nieruchomości rolnych może wystąpić do sądu o ustalenie ich ceny.

W 2024 r. do OT KOWR wpłynęło **14 powiadomień** o zmianie lub przystąpieniu nowego wspólnika do spółki osobowej. Na podstawie art. 3b ust. 1 ww. ustawy KOWR przysługiwało prawo nabycia nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni **464,66 ha**. KOWR **nie złożył żadnego oświadczenia** o skorzystaniu z prawa nabycia nieruchomości rolnych od spółek osobowych na podstawie art. 3b ust. 1 ww. ustawy.

3.5. Prawo nabycia nieruchomości rolnych od spółek akcyjnych przysługujące na podstawie art. 3c ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

W przypadku podjęcia przez spółkę akcyjną – która jest właścicielem lub użytkownikiem wieczystym nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości

rolnych o łącznej powierzchni co najmniej 5 ha – uchwały, o której mowa w art. 27 ust. 2 pkt 3a ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, KOWR – działający na rzecz Skarbu Państwa – może złożyć **oświadczenie o nabyciu** nieruchomości za zapłatą ceny odpowiadającej wartości rynkowej tej nieruchomości określonej zgodnie z przepisami o gospodarce nieruchomościami, z uwzględnieniem jej obciążeń. Przepisy dotyczące pierwokupu nieruchomości stosuje się w takim wypadku odpowiednio.

Spółka taka jest obowiązana powiadomić KOWR o powyższej uchwale w terminie miesiąca od dnia jej podjęcia, dołączając do powiadomienia wypis z ewidencji gruntów i budynków dla działek ewidencyjnych wchodzących w skład każdej nieruchomości rolnej stanowiącej własność spółki oraz będącej w użytkowaniu wieczystym spółki. Spółka w terminie miesiąca od dnia otrzymania oświadczenia KOWR o nabyciu nieruchomości rolnych może wystąpić do sądu o ustalenie ich ceny. Jest to specyficzne uprawnienie, gdyż KOWR – wykonując swoje uprawnienie – może nabyć nieruchomość rolną, mimo że nie była ona przedmiotem obrotu.

W 2024 r. **KOWR nie został zawiadomiony o tego rodzaju zdarzeniu** skutkującym powstaniem uprawnienia, o którym mowa w art. 3c ust. 1 ukur.

3.6. Nabywanie na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnych w celu poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych na podstawie art. 4b ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Ustawodawca dał KOWR podstawę prawną (art. 4b ust. 1 ukur) do **bezpośredniego nabywania na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnych w celu poprawy struktury obszarowej gospodarstw rolnych**. Właściciel nieruchomości rolnej może w tym zakresie skierować do KOWR pisemny wniosek. Nabycie takie następuje po cenie nie wyższej niż wartość rynkowa tej nieruchomości z uwzględnieniem jej obciążeń.

W 2024 r. do OT KOWR wpłynęły **64 wnioski** od sprzedających nieruchomości rolne o łącznej powierzchni **702,86 ha**. KOWR kupił **15 nieruchomości rolnych** o łącznej powierzchni **127,34 ha**.

3.7. Prawo pierwokupu oraz prawo nabycia udziałów/akcji w spółce handlowej przysługujące na podstawie art. 3a ust. 1 i art. 4 ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (art. 3a ust. 1 oraz art. 4 ust. 6 ukur) KOWR przysługuje **prawo pierwokupu oraz prawo nabycia udziałów/akcji w określonej ustawowo spółce handlowej** (poza wyjątkami wskazanymi w ustawie, np. zbyciem udziałów i akcji na rzecz osoby bliskiej). W przypadku zbywania udziałów lub akcji takich spółek KOWR może nabyć udziały lub akcje tych spółek. Prawo pierwokupu przysługujące KOWR dotyczy sytuacji, gdy sprzedawane są udziały oraz akcje spółek handlowych określonych ww. ustawą. Z kolei z prawem nabycia przysługującym KOWR mamy do czynienia w sytuacji, gdy doszło do nabycia udziałów

oraz akcji w takiej spółce na podstawie innego tytułu niż sprzedaż (z wyłączeniem przypadków, gdy nabywcą udziałów lub akcji jest Skarb Państwa).

Przed nabyciem udziałów i akcji w spółce handlowej KOWR przysługuje prawo przeglądania ksiąg i dokumentów spółki. Uzyskane przez KOWR informacje stanowią w takich przypadkach tajemnicę przedsiębiorstwa w rozumieniu ustawy o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

Do wykonania ww. praw stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące skorzystania przez KOWR z prawa pierwokupu oraz prawa nabycia nieruchomości rolnej.

Ustawodawca określił, że do czynności prawnych związanych z realizacją przez KOWR prawa pierwokupu, o którym mowa w art. 3a ust. 1 ukur, oraz uprawnienia KOWR, o którym mowa w art. 4 ust. 6 ww. ustawy, w stosunku do umów zawartych przed 26 czerwca 2019 r. stosować się będzie przepisy wówczas obowiązujące. W związku z powyższym w stosunku do umów warunkowych sprzedaży udziałów/akcji lub innych czynności prawnych zrealizowanych do 25 czerwca 2019 r., w przypadku wpływu takiej warunkowej umowy sprzedaży udziałów/akcji lub stosownego zawiadomienia, KOWR m.in. ma miesiąc na złożenie notarialnego oświadczenia o skorzystaniu z przysługującego prawa pierwokupu lub prawa nabycia udziałów/akcji. Powyższe uprawnienia KOWR dotyczą wówczas takich spółek handlowych, które były właścicielami nieruchomości rolnych.

Nowelizacją ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, która weszła w życie 26 czerwca 2019 r. ustawodawca określił, że przepisy ww. ustawy w zakresie prawa pierwokupu i prawa nabycia udziałów i akcji, odnosząc się będą do spółek kapitałowych, które są właścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 5 ha. Zmieniono także termin na realizację przez KOWR przysługujących mu uprawnień, który został określony na dwa miesiące. Ponadto zmianie uległ też sposób zawiadomienia.

Ustawodawca określił, że przepisy ukur w zakresie prawa pierwokupu i prawa nabycia udziałów i akcji odnoszą się również do spółek dominujących, które posiadają udziały lub akcje w spółkach kapitałowych (które są właścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości rolnej o powierzchni co najmniej 5 ha albo nieruchomości rolnych o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 5 ha).

W 2024 r. do OT KOWR wpłynęło od spółek handlowych **626 zawiadomień**, z tego:

- **528 zawiadomień** dotyczyło sprzedaży udziałów/akcji na łączną kwotę 1 240 mln zł (tj. przypadków, w których KOWR przysługiwało prawo pierwokupu udziałów/akcji zgodnie z art. 3a ust. 1 ukur),
- **98 zawiadomień** dotyczyło nabycia udziałów/akcji na kwotę ogółem blisko 1 327 mln zł (tj. przypadków, w których KOWR przysługiwało prawo nabycia udziałów/akcji zgodnie z art. 4 ust. 6 ww. ustawy).

KOWR złożył **36 oświadczeń** o skorzystaniu z prawa pierwokupu łącznie **467 udziałów** oraz **251 847 akcji** w spółkach handlowych oraz nie złożył żadnego oświadczenia o skorzystaniu z prawa nabycia udziałów/akcji w ww. spółkach.

3.8. Wnioski o wyrażenie zgody na wcześniejsze zbycie lub oddanie w posiadanie innym podmiotom nieruchomości rolnych oraz decyzje administracyjne wydawane na podstawie art. 2b ust. 3 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego

Zgodnie z art. 2b ust. 1 ukur nabywca nieruchomości rolnej obowiązany jest prowadzić gospodarstwo rolne, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna, przez okres co najmniej 5 lat od dnia nabycia przez niego tej nieruchomości, a w przypadku osoby fizycznej – prowadzić to gospodarstwo osobiście. W okresie tym nabyta nieruchomość nie może być zbyta, ani oddana w posiadanie innym podmiotom (art. 2b ust. 2 ww. ustawy). Przez „oddawanie nieruchomości rolnej w posiadanie innym podmiotom” należy rozumieć przekazywanie takiej nieruchomości do faktycznego władania innym osobom na podstawie jakichkolwiek tytułów (np. w dzierżawę, użyczenie czy do użytkowania).

Ustawa określa przypadki, które stanowią wyjątki od powyższego, a ich zamknięty katalog został wskazany w art. 2b ust. 4 ukur (np. gdy nieruchomość rolna została nabyta w wyniku dziedziczenia oraz działu spadku lub zapisu windykacyjnego). Generalnie – poza określonymi ustawą odstępstwami od ogólnej zasady – wcześniejsze zbycie lub oddanie w posiadanie innym podmiotom nieruchomości rolnej przed upływem 5 lat od jej nabycia jest możliwe jedynie po wcześniejszym uzyskaniu stosownej zgody (wskazanej w art. 2b ust. 3 ww. ustawy).

Dyrektor Generalny KOWR, na wniosek nabywcy nieruchomości rolnej, może wyrazić zgodę w drodze decyzji administracyjnej na zbycie nieruchomości rolnej lub oddanie jej w posiadanie innym podmiotom przed upływem 5 lat od dnia przeniesienia własności tej nieruchomości, ale **wyłącznie w przypadkach uzasadnionych ważnym interesem nabywcy nieruchomości rolnej lub interesem publicznym** (art. 2b ust. 3 ukur).

Od 1 września 2024 r. wnioski o wyrażenie zgody na wcześniejsze zbycie nieruchomości lub oddanie jej w posiadanie innym podmiotom (tj. zgody, o której mowa w art. 2b ust. 3 ukur) dotyczące powierzchni poniżej 1 ha **rozpatrywane są w OT KOWR** właściwych ze względu na położenie nieruchomości będącej przedmiotem wniosku.

W 2024 r. do KOWR wpłynęły **3 903 wnioski** o wyrażenie zgody, o której mowa w art. 2b ust. 3 ww. ustawy (z tego: 3 632 wnioski na wcześniejsze zbycie nieruchomości rolnych i 271 wniosków na oddanie nieruchomości rolnej w posiadanie innym podmiotom). Wydano **3 129 decyzji administracyjnych**, z tego:

- 2 561 decyzji pozytywnych (81,9% ogółu wydanych),
- 335 decyzji o umorzeniu postępowania (10,7%),
- 233 decyzje negatywne (7,4%).

Ponadto 911 spraw zakończone zostały w inny sposób niż wydanie decyzji administracyjnej (tj. postanowieniem o odmowie wszczęcia postępowania lub zawiadomieniem o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania bądź wniosek został zwrócony w związku z brakiem uiszczenia opłaty skarbowej).

3.9. Sprawowanie nadzoru nad spełnianiem przez nabywców nieruchomości rolnych zobowiązań określonych w ustawie (art. 8a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego)

Stosownie do postanowień art. 8a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego KOWR sprawuje nadzór m.in. nad spełnianiem przez nabywców nieruchomości rolnych:

- zobowiązania do prowadzenia działalności rolniczej na nabytej nieruchomości,
- zobowiązania do zamieszkiwania w okresie 5 lat od dnia nabycia nieruchomości na terenie gminy, na obszarze której położona jest jedna z nieruchomości rolnych, która weszła w skład tworzonego lub powiększonego gospodarstwa,
- zobowiązania do rozpoczęcia realizacji inwestycji celu publicznego w terminie 12 miesięcy od dnia nabycia nieruchomości rolnej oraz zrealizowania tej inwestycji w terminie określonym we wniosku,
- obowiązku do wykorzystywania nabytej nieruchomości rolnej na cele rolnicze – jeżeli nabycie nieruchomości rolnej nastąpiło za zgodą Dyrektora Generalnego KOWR wyrażoną w formie decyzji administracyjnej wydanej na wniosek uczelni,
- obowiązku prowadzenia przez nabywcę nieruchomości rolnej gospodarstwa rolnego, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna przez okres co najmniej 5 lat od dnia nabycia przez niego tej nieruchomości, a w przypadku osoby fizycznej – prowadzenia tego gospodarstwa osobiście,
- warunków dotyczących ograniczeń w zbywaniu nieruchomości oraz oddaniu jej w posiadanie innym podmiotom – w okresie 5 lat od nabycia tej nieruchomości.

W ramach sprawowania ww. nadzoru m.in. są przeprowadzane kontrole przez jednostki terenowe KOWR zgodnie z przyjętym i zatwierdzonym **planem kontroli**. Kontrole przeprowadzone są przez pracowników oddziałów terenowych na podstawie imiennych upoważnień. W ramach prowadzonej kontroli osoby upoważnione do jej przeprowadzenia mają **prawo wstępu** na teren nieruchomości rolnych kontrolowanych podmiotów oraz **prawo żądania**: pisemnych lub ustnych informacji oraz okazania i udostępniania dokumentów związanych z przedmiotem kontroli. Z przebiegu kontroli sporządzany jest protokół, który przedstawia się osobie kontrolowanej. Osoba kontrolowana ma **prawo wnieść swoje uwagi** do protokołu. Protokół kontroli podpisuje osoba kontrolowana oraz kontrolujący. W razie odmowy złożenia podpisu przez osobę kontrolowaną, przeprowadzający kontrolę zamieszcza o tym wzmiankę w protokole. Jeden egzemplarz protokołu pozostawia się osobie kontrolowanej.

Sankcje, jakie przewidział ustawodawca za niewywiązywanie się z ww. obowiązków, mogą być dotkliwe. W określonych ustawą przypadkach, na wniosek KOWR, **sąd może orzec o nabyciu własności danej nieruchomości rolnej przez KOWR działający na rzecz Skarbu Państwa** za zapłatą ceny odpowiadającej jej wartości rynkowej określonej zgodnie z przepisami o gospodarce nieruchomościami, z uwzględnieniem jej obciążeń.

Na podstawie art. 8a ust. 2 ww. ustawy wg stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. przeprowadzono **1 567 kontroli** odnoszących się do wskazanego wyżej zakresu dotyczącego wywiązywania się przez nabywców nieruchomości rolnych z ciążących na nich zobowiązań oraz ograniczeń ustawowych.

W wyniku ww. kontroli w ponad 96% przypadków nie stwierdzono uchybień, tj. ustalono, że kontrolowani nabywcy nieruchomości rolnych prawidłowo realizują zobowiązanie do zamieszkania w terminie 5 lat od dnia nabycia nieruchomości na terenie gminy, w której położona jest jedna z nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rodzinnego oraz osobiście prowadzą gospodarstwo rolne, w skład którego weszła nabyta nieruchomość rolna, wywiązują się ze zobowiązania do prowadzenia działalności rolniczej na nabytej nieruchomości rolnej i jednocześnie respektują ograniczenia, o których mowa w art. 2b ust. 2 ukur. W pozostałych przypadkach (około 4% kontroli), gdzie stwierdzono uchybienia związane z naruszeniem przez nabywców nieruchomości rolnych ciążących na nich zobowiązań, sprawy poddawano dalszej analizie pod kątem podjęcia stosownych działań prawnych włącznie z zastosowaniem odpowiednich sankcji przewidzianych w art. 9 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego.

3.10. Uprawnienie w zakresie występowania do sądu z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej (art. 9 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego)

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego nabycie nieruchomości rolnej, udziału we współwłasności nieruchomości rolnej, użytkowania wieczystego, udziału we współużytkowaniu wieczystym takiej nieruchomości oraz nabycie akcji i udziałów w spółce handlowej, o której mowa w art. 3a ust. 1 ww. ustawy, dokonane na podstawie czynności prawnej niezgodnie z przepisami ustawy jest nieważne.

W szczególności nieważne jest:

- dokonanie czynności prawnej bez zawiadomienia uprawnionego do prawa pierwokupu lub bez powiadomienia KOWR – w przypadkach określonych w art. 3b, art. 3c i art. 4 ust. 1 ustawy,
- zbycie albo oddanie w posiadanie nieruchomości bez zgody Dyrektora Generalnego KOWR, o której mowa w art. 2b ust. 3 ustawy,
- nabycie nieruchomości rolnej w oparciu o nieprawdziwe oświadczenia albo fałszywe lub potwierdzające nieprawdę dokumenty.

Z powództwem o stwierdzenie nieważności czynności prawnej z przyczyn, o których mowa wyżej – oprócz osób mających w tym interes prawny – **może wystąpić Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa**.

Zestawienie dotyczące realizacji niektórych zadań wynikających z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego w latach 2017–2024 zamieszczono w **aneksie nr 6**.

4. NADZÓR WŁAŚCICIELSKI NAD SPÓŁKAMI

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa **sprawuje nadzór właścicielski nad spółkami m.in.** na podstawie:

- art. 9 ust. 2 pkt 9 i 9a ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294),
- art. 5 ust. 6 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.),
- art. 46 ust. 5 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. poz. 624, z późn. zm.),
- art. 4b ust. 2 ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego (Dz. U. z 2024 r. poz. 423).

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wykonywał prawa z udziałów i akcji w **47 spółkach** (z tego w: **31 spółkach hodowli roślin i zwierząt** oraz **16 spółkach w ramach wykonywania ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego i innych ustaw**).

4.1. Nadzór właścicielski nad spółkami hodowlanymi

Przejmowane do Zasobu WRSP nieruchomości po byłych państwowych przedsiębiorstwach gospodarki rolnej – przed objęciem ich procesami prywatyzacji – podlegały daleko idącej restrukturyzacji, m.in. w celu wyodrębnienia z nich jednostek gospodarczych zajmujących się działalnością hodowlaną. W części tych jednostek zlikwidowano działalność hodowlaną i przeznaczono je do prywatyzacji. Z kolei na bazie majątku tych gospodarstw, w których prowadzona była działalność hodowlana (uznana przez Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej⁴² za szczególnie ważną dla postępu biologicznego w całym rolnictwie) oraz tych gospodarstw, które charakteryzowały się dużym i trudno podzielonym majątkiem (gdzie podział mógłby prowadzić do spadku efektywności ekonomicznej, np. gospodarstw rybackich i szklarniowych), tworzone były **jednoosobowe spółki Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa** (obecnie Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa). Łącznie utworzono 150 jednoosobowych spółek, w tym 104 spółki specjalizujące się w hodowli roślin (38) lub zwierząt (66) i 3 spółki związane z trenowaniem koni⁴³. Pozostałe (tzw.

⁴² Obecnie – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

⁴³ Były to: Tory Wyścigów Konnych (w Warszawie), Centrum Wyszkożenia Jeździeckiego – Hipodrom Wola (w Poznaniu) i Hipodrom Sopot (w Sopocie).

komercyjne) spółki (43) zajmowały się działalnością produkcyjną, w tym rolniczą w zakresie przetwórstwa rolnego, handlu i usług. Zgodnie z ustawą z dnia 20 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 64, z późn. zm.)⁴⁴ akcje i udziały w spółkach nabyte przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa, jako mienie Skarbu Państwa oraz pozostałe po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej, zostały przekazane ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa. Jednocześnie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi określił – w drodze rozporządzenia – wykaz spółek hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich **„o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej”**, których prawa z akcji lub udziałów wykonywała Agencja Własności Rolnej Skarbu Państwa, biorąc pod uwagę strategiczne znaczenie tych spółek w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie. Zbycie udziałów w tych spółkach wymagało zgody Rady Ministrów.

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, zgodnie z rozporządzeniem z dnia 5 stycznia 2022 r.⁴⁵, **wykreślił 7 spółek nadzorowanych przez KOWR z wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych i hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej** (tj.: „DANKO” Hodowla Roślin sp. z o.o., Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o., Małopolska Hodowla Roślin sp. z o.o., Kutnowska Hodowla Buraka Cukrowego sp. z o.o., Pomorsko Mazurska Hodowla Ziemniaka sp. z o.o., Hodowla Zwierząt i Nasiennictwo Roślin Polanowice sp. z o.o. oraz Kombinat Rolny Kietrz sp. z o.o.). Rozporządzenie to weszło w życie z dniem 12 stycznia 2022 r. Z dniem 29 marca 2022 r. **KOWR przekazał na podstawie porozumienia⁴⁶ 7 ww. spółek do Ministerstwa Aktywów Państwowych**. Do 29 marca 2022 r. KOWR nadzorował 38 spółek hodowli roślin i zwierząt, a po przekazaniu – 31 spółek.

Ujęte w przedmiotowym sprawozdaniu dane odnoszą się do spółek strategicznych, w których KOWR wykonywał prawo własności na dzień 31.12.2024 r. Wykaz **31 spółek hodowlanych nadzorowanych przez KOWR w 2024 r.**⁴⁷ zamieszczono w **aneksie nr 7**.

Ze względu na wiodący kierunek hodowli, rodzaj prowadzonych prac hodowlanych oraz zakres prowadzonej działalności wydzielono **3 grupy spółek**:

- 1) spółki **hodowli roślin – 1 spółka**,
- 2) spółki **hodowli koni i stada ogierów – 13 spółek**,
- 3) spółki **hodowli zwierząt gospodarskich** (bydła, trzody chlewnej, owiec) – **17 spółek**.

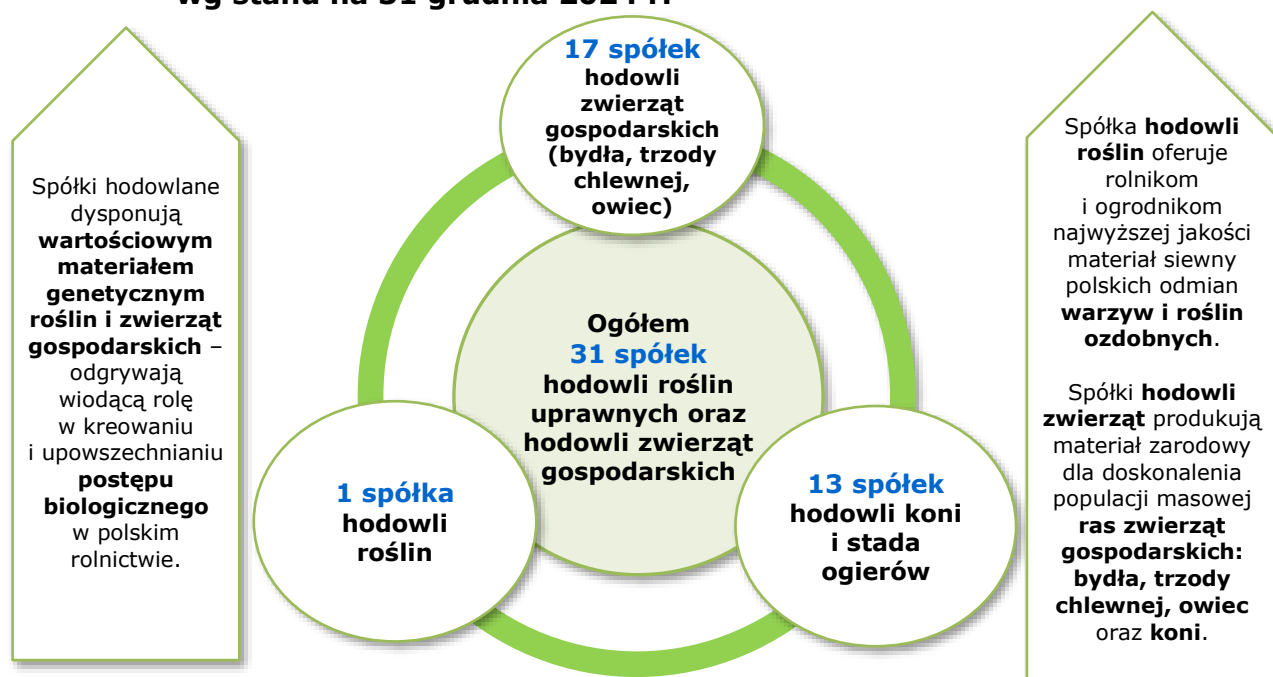
⁴⁴ Ustawa weszła w życie 6 lutego 2003 r.

⁴⁵ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 5 stycznia 2022 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. poz. 49).

⁴⁶ W dniu 29 marca 2022 r. KOWR zawarł na podstawie art. 5 ust. 8 i 9 ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa Porozumienie w sprawie nieodpłatnego przekazania udziałów na rzecz Ministra Aktywów Państwowych.

⁴⁷ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. poz. 1525, z późn. zm.).

Wykres 21. **Spółki hodowlane, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: opracowanie KOWR.

Zadania KOWR w zakresie nadzoru właścicielskiego nad spółkami hodowlanymi polegały m.in. na:

- wykonywaniu praw z udziałów w rozumieniu ustawy z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 18, z późn. zm.) i aktów założycielskich spółek,
- określeniu zadań i wytyczaniu kierunków działalności poszczególnym spółkom,
- analizie wyników w zakresie hodowli roślin i zwierząt gospodarskich uzyskanych w danym roku,
- analizie sytuacji ekonomiczno-finansowej spółek,
- prowadzeniu działań restrukturyzacyjnych i promocyjnych.

Spółki hodowlane odgrywają **wiodącą rolę w kreowaniu i upowszechnianiu postępu biologicznego w polskim rolnictwie**, który jest uważany za najważniejszy czynnik oddziałujący na wzrost efektywności produkcji rolniczej, zarówno z punktu widzenia wzrostu ilości, jak i jakości produktów rolnych. Spółki dysponują wartościowym materiałem genetycznym roślin i zwierząt gospodarskich. Stanowi on bazę dla osiąganego postępu biologicznego, który w postaci nowych odmian roślin oraz kolejnych pokoleń zwierząt hodowlanych, jest dostępny dla krajowego rolnictwa.

Nadzorowana przez KOWR **spółka hodowli roślin** oferuje rolnikom najwyższej jakości **materiał siewny polskich odmian warzyw i roślin ozdobnych**.

Podstawowym celem pracy hodowlanej prowadzonej w nadzorowanych przez KOWR spółkach **hodowli zwierząt** jest produkcja materiału zarodkowego do doskonalenia populacji masowej zwierząt gospodarskich. Doskonalenie ras zwierząt gospodarskich prowadzone jest zgodnie z wewnętrznymi programami hodowli opracowanymi w oparciu o krajowe programy doskonalenia ras: **bydła, świń, owiec** oraz **koni**. Rola i znaczenie spółek w realizacji tych

programów, ze względu na wysoki potencjał genetyczny utrzymywanych zwierząt, jest bardzo duża.

Na koniec 2024 r. spółki dysponowały powierzchnią gruntów własnych wynoszącą **3,91 tys. ha** oraz dzierżawiły grunty o powierzchni **72,50 tys. ha**. Łączna nominalna wartość udziałów w spółkach, zgodnie z Krajowym Rejestrem Sądowym, wyniosła **555 634,50 tys. zł**. Ogólny majątek spółek w 2024 r. osiągnął wartość **1 927 463,76 tys. zł** (powyższe dane są zgodne z dokumentami sprawozdawczymi, tj. F-01 za IV kwartał 2024 r. oraz „Kwartalnym kwestionariuszem informacyjnym za IV kwartał 2024 r.”).

Łączny wynik finansowy netto za 2024 r. wyniósł **10 681,27 tys. zł**. W 2024 r. suma przychodów spółek wyniosła 1 094 403,0 tys. zł, a suma kosztów – 1 082 891,8 tys. zł (powyższe dane są zgodne z informacjami z formularzy sprawozdawczych GUS F-01 za IV kwartał 2024 r.).

4.1.1. Hodowla roślin

Wynik finansowy netto **spółki hodowli roślin ogrodnich „PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki” sp. z o.o.** po IV kwartale 2024 r. ukształtował się na poziomie **1 129,3 tys. zł**. Przychody ogółem w spółce hodowli roślin wyniosły 68 801,4 tys. zł, a koszty ogółem osiągnęły poziom 67 672,1 tys. zł (powyższe dane są zgodne z informacjami z formularzy sprawozdawczych GUS F-01 za IV kwartał 2024 r.).

W spółce hodowli roślin ogrodnich prowadzona była zarówno hodowla twórcza, jak i zachowawcza oraz zgrupowany był najlepszy materiał genetyczny **warzyw i roślin ozdobnych**.

W 2024 r. hodowla twórcza roślin ogrodnich prowadzona była w spółce PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki sp. z o.o. w **11 taksonach**, a do rejestru odmian wpisano **2 nowe odmiany roślin warzywnych** (ogórek gruntowy ‘Lokus F1’ i ‘Bond F1’). W 2024 r. w Krajowym Rejestrze Odmian spółka miała **304 odmiany własne**, a w badaniach rejestrowych znajdowało się **18 nowych odmian roślin warzywnych**. Hodowla zachowawcza prowadzona była dla **31 taksonów warzyw** (328 odmian) oraz dla **18 gatunków kwiatów** (230 odmian).

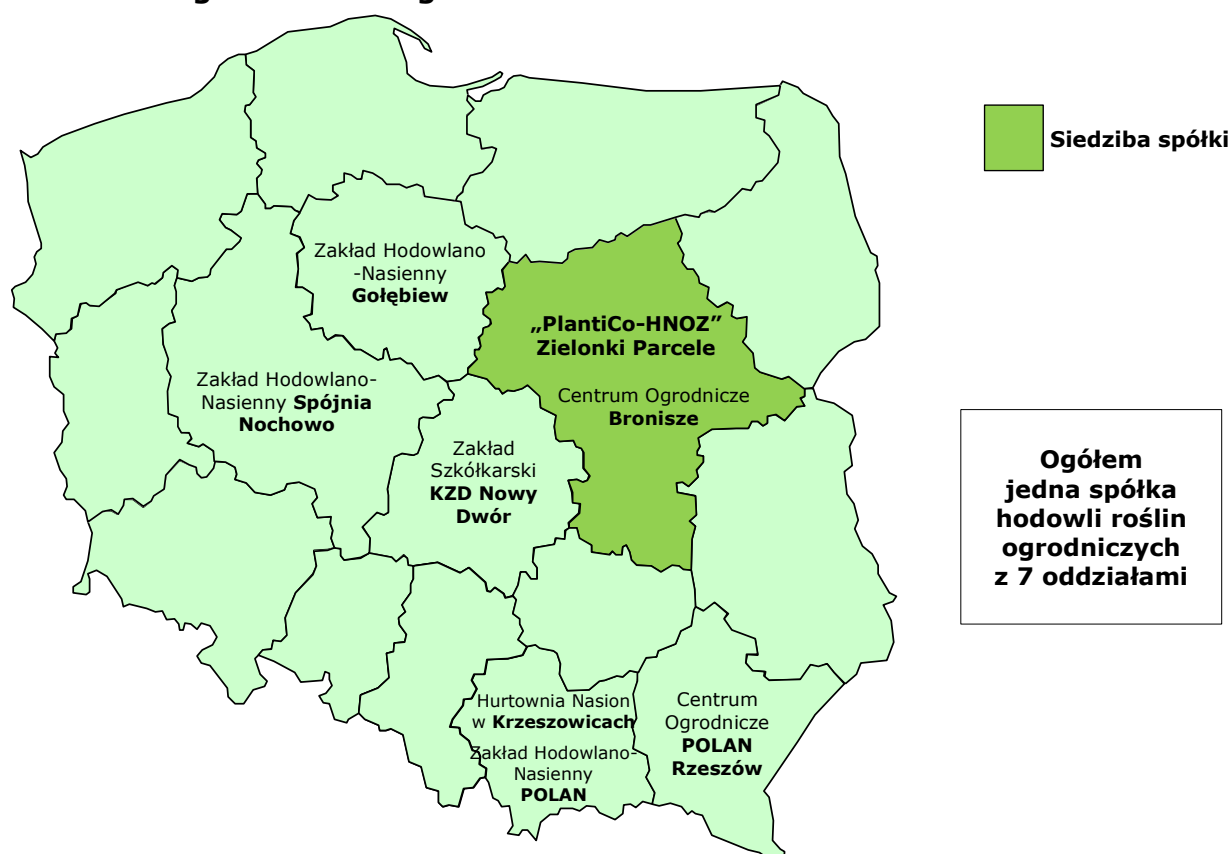
Spółka hodowli roślin ogrodnich odgrywa dominującą rolę w hodowli roślin warzywnych w Polsce – posiada **52,5%** odmian roślin warzywnych, w których prowadzona jest hodowla oraz pochodzących z krajowej hodowli wpisanych do Rejestru Odmian. Z kolei udział odmian spółki we wszystkich odmianach wpisanych do Rejestru Odmian wynosi **49,8%**.

Spółka nadzorowana przez KOWR miała zarejestrowanych **55 odmian roślin ogrodnich w 6 krajach**. Są to odmiany zarejestrowane w krajowych rejestrach odmian, których sprzedaż miała miejsce w ostatnich 5 latach.

Prowadzone w spółce kierunki hodowli roślin warzywnych są zróżnicowane w zależności od specyfiki gatunku. Głównymi priorytetami są: plonowanie, odporność na stresy biotyczne i abiotyczne, specyficzne dla gatunku cechy jakościowe oraz cenne

właściwości użytkowe. W związku ze zmianami klimatycznymi coraz większego znaczenia nabiera hodowla odmian o zwiększonej tolerancji na suszę oraz o wyższym, niż dotychczas akceptowanym, poziomie zimotrwałości. Rolnictwo zrównoważone i integrowana produkcja wymagają odmian o większej polowej odporności na choroby i szkodniki, szczególnie biorąc pod uwagę ograniczanie listy środków ochrony roślin.

Wykres 22. **Spółka hodowli roślin, nad którą KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Koszty hodowli roślin ogrodniczych w 2024 r. wyniosły **8 098,33 tys. zł.** Podobnie jak w latach poprzednich pokryto je z przychodów własnych spółki (99,9%), w tym przede wszystkim z marży handlowej sprzedawanego materiału siewnego. Pozostałe 0,1% kosztów hodowli pokryte zostały z opłat licencyjnych, a udział tych opłat w finansowaniu kosztów hodowli w porównaniu z 2023 r. nie zmienił się. Całkowita kwota opłat licencyjnych zebranych przez spółkę ogrodniczą w 2024 r. wyniosła 4,9 tys. zł.

Produkcja nasienna roślin ogrodniczych była prowadzona na powierzchni **760,89 ha**, w tym na 403,35 ha gruntów należących do spółki, a pozostałe nasiona wyprodukowano w ramach kontraktacji.

W strukturze gatunkowej upraw nasiennych **rośliny warzywne** stanowiły **58,4%**, **rośliny rolnicze** – **37,0%**, a **rośliny ozdobne** – **4,6%**.

W 2024 r. wartość sprzedanego materiału siewnego roślin ogrodniczych wyniosła ogółem **41 626,21 tys. zł.**

4.1.2. Hodowla zwierząt

Grupa **17 spółek hodowli zwierząt** (wg danych za IV kwartał 2024 r.) wygenerowała **dodatni wynik finansowy**, który wyniósł łącznie **20 447,1 tys. zł netto**. Przychody ogółem w grupie spółek hodowli zwierząt gospodarskich w 2024 r. wyniosły 689 343,4 tys. zł, a koszty ogółem osiągnęły poziom 668 257,7 tys. zł (powyższe dane są zgodne z informacjami z formularzy sprawozdawczych GUS F-01 za IV kwartał 2024 r.).

4.1.3. Hodowla bydła mlecznego

W 2024 r. hodowlę bydła mlecznego prowadziło **29 spółek**, w których na koniec grudnia utrzymywano **21 595 krów**. Najwyższy udział w populacji krów posiadała rasa polska holsztyńsko-fryzyjska (PHF) – 20 650 szt., w dwóch odmianach: czarno-białej (HO) – 18 766 szt. i czerwono-białej (RW) – 1 884 szt. Ponadto utrzymywane były następujące rasy krów: simentaliska (SM) – 347 szt., jersey (JE) – 430 szt., polska czerwono-biała (ZR) – 107 szt. oraz polska czerwona (RP) – 61 szt.

Według informacji Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka (PFHBiPM) w 2024 r. ocenę mleczną w Polsce prowadzono w 16 877 oborach⁴⁸. Spośród hodowlanych krów najliczniej reprezentowana była rasa polska holsztyńsko-fryzyjska odmiany czarno-białej (HO). W 2024 r. ogółem w Polsce oceniono 791 185 krów. Przeciętna wydajność krów ocenianych w zakresie wartości użytkowej wyniosła: 9 611 kg mleka, 388 kg tłuszczu (4,03% tłuszczu w ogólnej masie mleka) i 338 kg białka (3,51% białka w ogólnej masie mleka).

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w stadach spółek nadzorowanych przez KOWR znajdowało się 20 650 krów rasy PHF (tj. o 302 krowy więcej w porównaniu z poprzednim rokiem) oraz 945 krów w pozostałych rasach mlecznych. Przeciętna wydajność mleczna krów w 2024 r. w 29 spółkach KOWR wyniosła **12 036 kg** i była o 2 425 kg wyższa w porównaniu z krajową przeciętną wydajnością mleczną. Średnia wydajność tłuszczu w spółkach KOWR ukształtowała się na poziomie **471,5 kg** (3,95% tłuszczu w ogólnej masie mleka) i była o 83,5 kg wyższa w porównaniu z krajową przeciętną wydajnością tłuszczu. Przeciętna wydajność białka w spółkach KOWR wyniosła **410,2 kg** (3,47% białka w ogólnej masie mleka) i była o 72,2 kg wyższa w porównaniu z krajową przeciętną wydajnością białka.

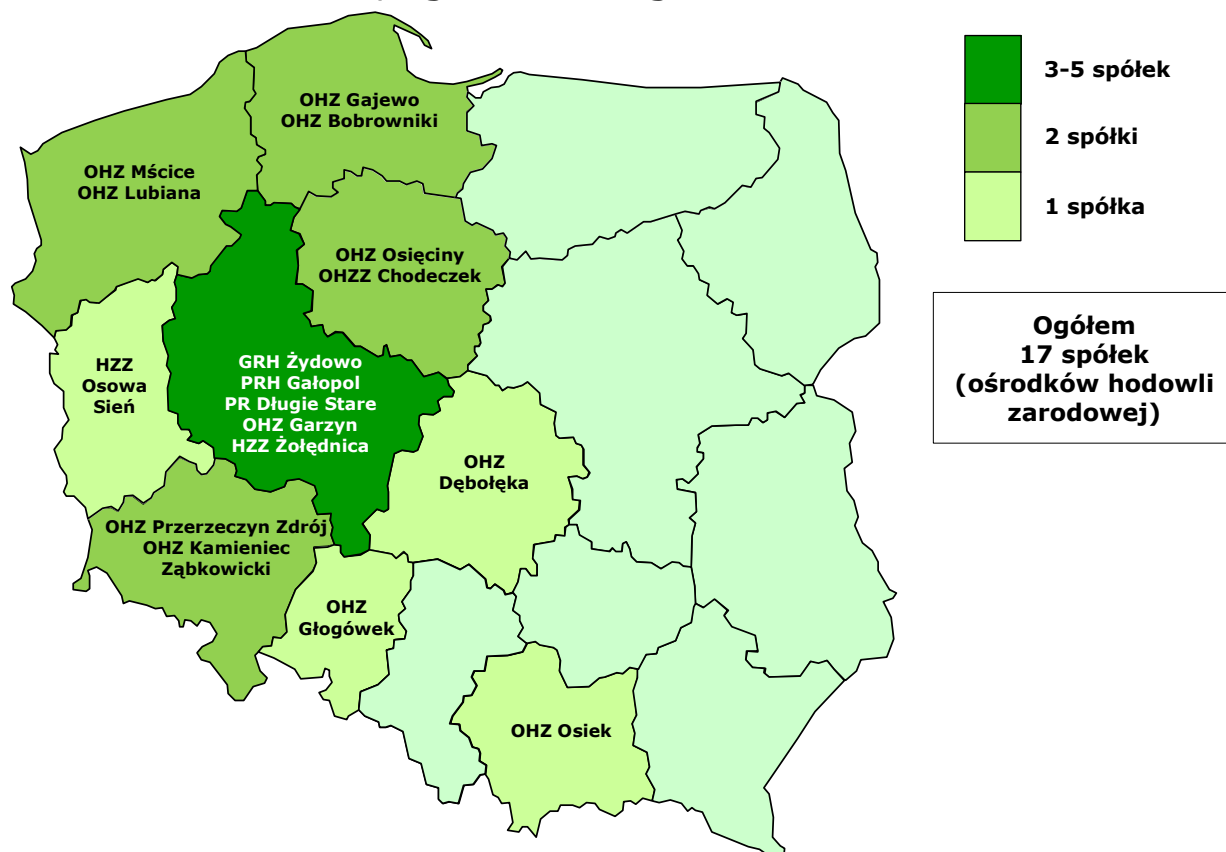
W 2024 r. najwyższą przeciętną wydajność krów rasy polskiej holsztyńsko-fryzyjskiej (powyżej 14 tys. kg mleka) uzyskały 3 spółki: SK Pępowo sp. z o.o. (14 455 kg), SK Racot sp. z o.o. (14 329 kg) i HZZ „Żołędnica” sp. z o.o. (14 218 kg).

Przeciętną wydajność powyżej 13 tys. kg mleka uzyskało 5 spółek: OHZ Lubiana (13 743 kg), SK Dobrzyniewo (13 703 kg), HZZ Osowa Sień (13 608 kg), OHZ Garzyn (13 499 kg) oraz SK Nowe Jankowice (13 474 kg).

⁴⁸ „Ocena i hodowla bydła mlecznego. Dane za rok 2024” – Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka, <https://pfhb.pl/ocena/publikacje>, (odczyt - kwiecień 2025 r.).

Następnych 8 spółek uzyskało wydajność powyżej 12 tys. kg mleka: OHZZ Chodeczek (12 937 kg), GR-H Żydowo (12 762 kg), OHZ Dębołęka (12 533 kg), OHZ Głogówek (12 445 kg), OHZ Osieczyny (12 361 kg), OHZ Osiek (12 365 kg), PR-H Gałopól (12 315 kg) oraz SK Prudnik (12 014 kg).

Wykres 23. **Ośrodki hodowli zarodowej, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Kolejnych 5 spółek przekroczyło 11 tys. kg mleka, tj.: PR Długie Stare sp. z o.o. (11 625 kg), OHZ Kamieniec Ząbkowicki sp. z o.o. (11 498 kg), OHZ Gajewo sp. z o.o. (11 427 kg), OHZ Przerzeczyn Zdrój sp. z o.o. (11 274 kg) i SO Starogard Gdański sp. z o.o. (11 079 kg).

Średnia rzeczywista wydajność mleka w stadach KOWR za 2024 r. wyniosła **11 283 litry** i była o 270 litrów wyższa od wydajności w 2023 r. W porównaniu ze wstępnymi danymi opublikowanymi przez GUS wydajność rzeczywista krów ze spółek nadzorowanych przez KOWR była o 3 971 litrów (o 54%) wyższa od średniej wydajności krów mlecznych w Polsce (7 312 litrów).

W 2024 r. najwyższą średnią rzeczywistą wydajność mleka uzyskały spółki: SK Pępowo sp. z o.o. (14 061 litrów), SK Racot sp. z o.o. (13 331 litrów), HZZ „Żołędźnica” sp. z o.o. (12 947 litrów), SK w Dobrzyniewie sp. z o.o. (12 684 litry), OHZ „Garzyn” sp. z o.o. (12 514 litrów), SK „Nowe Jankowice” sp. z o.o. (12 454 litry), OHZ Lubiana sp. z o.o. (12 203 litry), OHZZ Chodeczek sp. z o.o. (12 189 litrów) oraz OHZ Dębołęka sp. z o.o. (12 143 litry).

Następnych 10 spółek przekroczyło 11 tys. litrów mleka, tj.: HZZ Osowa Sień sp. z o.o. (11 769 litrów), OHZ w Osieku sp. z o.o. (11 675 litrów), OHZ Głogówek sp. z o.o. (11 655 litrów), PR Długie Stare sp. z o.o. (11 476 litrów), OHZ Kamieniec Ząbkowicki sp. z o.o. (11 368 litrów), GR-H Żydowo sp. z o.o. (11 217 litrów), SK Prudnik sp. z o.o. (11 195 litrów), OHZ Przerzeczyn Zdrój sp. z o.o. (11 058 litrów), PR-H Gałopol sp. z o.o. (11 018 litrów) oraz OHZ Osięciny sp. z o.o. (11 003 litry).

W 2024 r. sprzedaż mleka w spółkach ogółem wyniosła blisko **231,7 mln litrów** i była o 4,4 mln litrów wyższa niż w 2023 r. Sprzedaż stanowiła 96,68% produkcji.

Istotnym wskaźnikiem charakteryzującym potencjał genetyczny stada jest liczba buhajów pozytywnie wycenionych i proponowanych do wykorzystania w sztucznym unasiennianiu. Na 31 grudnia 2024 r. spółki posiadały **347 buhajów zakwalifikowanych do hodowli**. Do stacji unasienniania przekazano 22 buhaje (o 14 szt. mniej niż w 2023 r.), a do krycia naturalnego sprzedano 272 buhaje (o 8 szt. więcej niż w 2023 r.). Spółki sprzedały 1 560 krów (o 99 szt. więcej niż w 2023 r.). Sprzedano również 1 920 jałowic cielných (o 569 więcej niż w poprzednim roku). Świadczy to o strategicznej roli spółek nadzorowanych przez KOWR, jaką jest dostarczanie najwyższej jakości materiału hodowlanego polskim rolnikom. Ośrodki hodowlane podległe KOWR odgrywają szczególną rolę w realizacji **krajowego programu hodowli bydła mlecznego i w doskonaleniu populacji masowej tego gatunku zwierząt gospodarskich**.

Dla zwiększenia efektywności pracy hodowlanej nad doskonaleniem bydła w spółkach realizowane są założenia **„Zrównoważonej strategii hodowli bydła mlecznego i mięsnego w jednoosobowych spółkach hodowli zwierząt o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej nadzorowanych przez KOWR” na lata 2022–2030**. Strategię opracowano w 2022 r., a wdrożono do realizacji z początkiem 2023 r. Program uwzględnia zmiany, jakie zachodzą w hodowli światowej i na rynku mleka, dlatego główny nacisk skierowany jest na poprawę cech funkcjonalnych (zdrowie i płodność), które decydują o długowieczności krów.

Stada dostarczają polskim hodowcom materiał hodowlany gwarantujący jak najlepszą opłacalność prowadzonych gospodarstw, co jest związane z obniżeniem kosztów produkcji oraz jednoczesną poprawą wydajności i jakości mleka. Realizowana w spółkach strategia hodowlana zakłada optymalizację i przyspieszenie postępu genetycznego poprzez jak największe wykorzystanie **selekcji genomowej** oraz **biotechnologii**. Selekcja genomowa stwarza dużo większe możliwości dla postępu genetycznego na ścieżce żeńskiej.

W ramach prac hodowlanych związanych z doskonaleniem populacji bydła mlecznego, spółki KOWR w 2024 r. wykonały **10 107 genotypowań**. Techniki MOET w połączeniu z selekcją genomową są skutecznym narzędziem dla uzyskania zamierzonych celów w pracy hodowlanej bydła mlecznego. Ocena wartości hodowlanej materiału żeńskiego na podstawie genomu oraz stosowanie superowulacji i przenoszenia zarodków w celu lepszego wykorzystania potencjału genetycznego najwartościowszych samic przyczynia się do przyspieszenia postępu hodowlanego. W ostatnich kilku latach w spółkach prowadzony

jest rozwój tej metody rozrodu. W 2024 r. w 19 spółkach poddano superowulacji i płukaniu 141 dawczyń, pozyskując ogółem 1 070 zarodków, w tym 806 (75,3%) przydatnych do transplantacji. Ogółem dokonano transferu 1 005 zarodków (świeżych i mrożonych), a skuteczność przenoszenia wyniosła 56,5%. Procent przydatnych do transplantacji zarodków uległ zwiększeniu z 67,1 do 75,3 (tj. o 8,2 pp.). W 2024 r. po transplantacjach urodziło się 847 cieląt, tj. o 57 więcej niż w 2023 r.

Spółki stosują technologię do intensyfikacji prac hodowlanych i przyspieszenia postępu w postaci **polskiego indeksu selekcyjnego dla rasy polskiej holsztyńsko-fryzyjskiej „Produkcja i funkcjonalność” (PF)**, przez co zwiększają swój wpływ na hodowlę masową w kraju. Podstawowe składowe indeksu i ich wagi to: cechy produkcyjne (40%), cechy pokroju (25%), cechy płodności (15%), liczba komórek somatycznych (10%) oraz długowieczność (10%).

W 2024 r. w spółkach KOWR średni indeks wyniósł 126,7 pkt i był o 4,3 pkt wyższy w stosunku do 2023 r. Liczba krów ocenianych indeksem PF w 2024 r. wyniosła 18 381 szt., a indeksem gPF 21 810 szt. Indeks PF powyżej 120 uzyskało 16 077 krów. Średnia 10% ocenianych krów o najwyższym indeksie PF wynosi 141,7 pkt., a o najwyższym indeksie gPF – 153 pkt. W związku z zatwierdzeniem przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w grudniu 2024 r. istotnych zmian w programie hodowlanym dla bydła rasy polskiej holsztyńsko-fryzyjskiej, od kwietnia 2025 r. zostanie wdrożona **nowa, jednostopniowa metodyka oceny genetycznej**.

4.1.3.1. Hodowla bydła mięsnego

Hodowlę bydła mięsnego w 2024 r. prowadziło **6 spółek** nadzorowanych przez KOWR – tj.: PR Długie Stare sp. z o.o. (220 krów), PR-H Gałopol sp. z o.o. (64 krowy), OHZ Garzyn sp. z o.o. (16 krów), HZZ Osowa Sień sp. z o.o. (55 krów), OHZ Przerzeczyn Zdrój sp. z o.o. (114 krów) i SO Starogard Gdański sp. z o.o. (75 krów) – w których stan pogłowia wynosił ogółem **1 435 szt. bydła**, w tym **544 szt. krów**, tj.: 453 szt. krów rasy limousine (LM), 75 szt. krów rasy hereford (HH) i 16 szt. krów rasy highland (HI).

Najważniejszym celem hodowli bydła mięsnego w spółkach KOWR jest maksymalizacja postępu genetycznego dla cech o dużym znaczeniu dla zrównoważonej produkcji wołowiny oraz sprzedaż zwierząt hodowlanych o wysokiej wartości genetycznej. Głównymi odbiorcami materiału hodowlanego byli hodowcy indywidualni, którzy zakupili 223 szt. zwierząt. Ponadto prowadzona była sprzedaż żywca wołowego (299 szt.).

W celu dalszego doskonalenia hodowli bydła mięsnego w spółkach nadzorowanych przez KOWR realizowana jest **„Zrównoważona strategia hodowli bydła mlecznego i mięsnego w jednoosobowych spółkach hodowli zwierząt o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej nadzorowanych przez KOWR”** na lata 2022–2030. Strategię opracowano w 2022 r. przy współpracy z Instytutem Nauk o Zwierzętach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a wdrożono do realizacji z początkiem 2023 r.

4.1.3.2. Hodowla świń

Podstawowym założeniem programu doskonalenia ras świń w chlewniach spółek KOWR jest dostarczanie hodowli terenowej najlepszego materiału reprodukcyjnego. W tym celu m.in. prowadzony jest **program hybrydyzacji** umożliwiający hodowcom zakup mieszańców, knurków i loszek w odpowiednich zestawach genotypowych. Spółki KOWR prowadzące hodowlę świń realizują założenia „**Strategii hodowli świń w spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej nadzorowanych przez KOWR**” na lata **2022–2030**. Strategię opracowano w 2022 r., po uprzedniej analizie wyników hodowlanych, a wdrożono do realizacji z początkiem 2023 r.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. hodowla świń prowadzona była w **3 spółkach**: OHZZ w Chodczku sp. z o.o. (94 lochy pod oceną), OHZ Garzyn sp. z o.o. (276 loch pod oceną) i OHZ Głogówek sp. z o.o. (73 lochy pod oceną), w których znajdowały się **442 lochy objęte oceną**. W stadach spółek hodowane są rasy świń wykorzystywane w programie doskonalenia: wielka biała polska (wbp), polska biała zwisłoucha (pbz) i duroc. W 2021 r. w Ośrodku Hodowli Zwierząt Zarodowych sp. z o.o. w Chodczku wprowadzono hodowlę świń rasy puławskiej, a w 2023 r. – rasy złotnickiej pstrej objętych **Programem Ochrony Zasobów Genetycznych Zwierząt Gospodarskich**.

Potwierdzeniem wartości genetycznej świń jest **bardzo dobra mięsność tuczników** pochodzących z tych hodowli. W 2024 r. sprzedaż materiału hodowlanego z chlewni spółek wyniosła **1 688 prosiąt** do dalszej hodowli. Ogólna liczba sprzedanych w 2024 r. świń wyniosła **11 301 szt.** (z tego: 417 szt. materiału hodowlanego, 1 688 prosiąt oraz 9 196 szt. tuczników).

4.1.3.3. Hodowla owiec

W celu dalszego doskonalenia hodowli owiec spółki nadzorowane przez KOWR realizują założenia „**Strategii hodowli owiec w spółkach o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej nadzorowanych przez KOWR**” na lata **2022–2030**. Strategię opracowano w 2022 r. przy współpracy z Instytutem Nauk o Zwierzętach Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, a wdrożono do realizacji z początkiem 2023 r.

W 2024 r. hodowla owiec i produkcja owczarska prowadzona była w **4 spółkach** KOWR. Stada owiec utrzymywano w następujących spółkach: OHZ Lubiana sp. z o.o. (447 maciorem), OHZ „Garzyn” sp. z o.o. (190 maciorem), HZZ „Żołędznica” sp. z o.o. (155 maciorem) i GRH Żydowo sp. z o.o. (80 maciorem). **Średnia liczba matek** w 2024 r. wyniosła **902 szt.** Na 31 grudnia 2024 r. liczba matek, które co najmniej raz się wykociły, wyniosła **940 szt.**

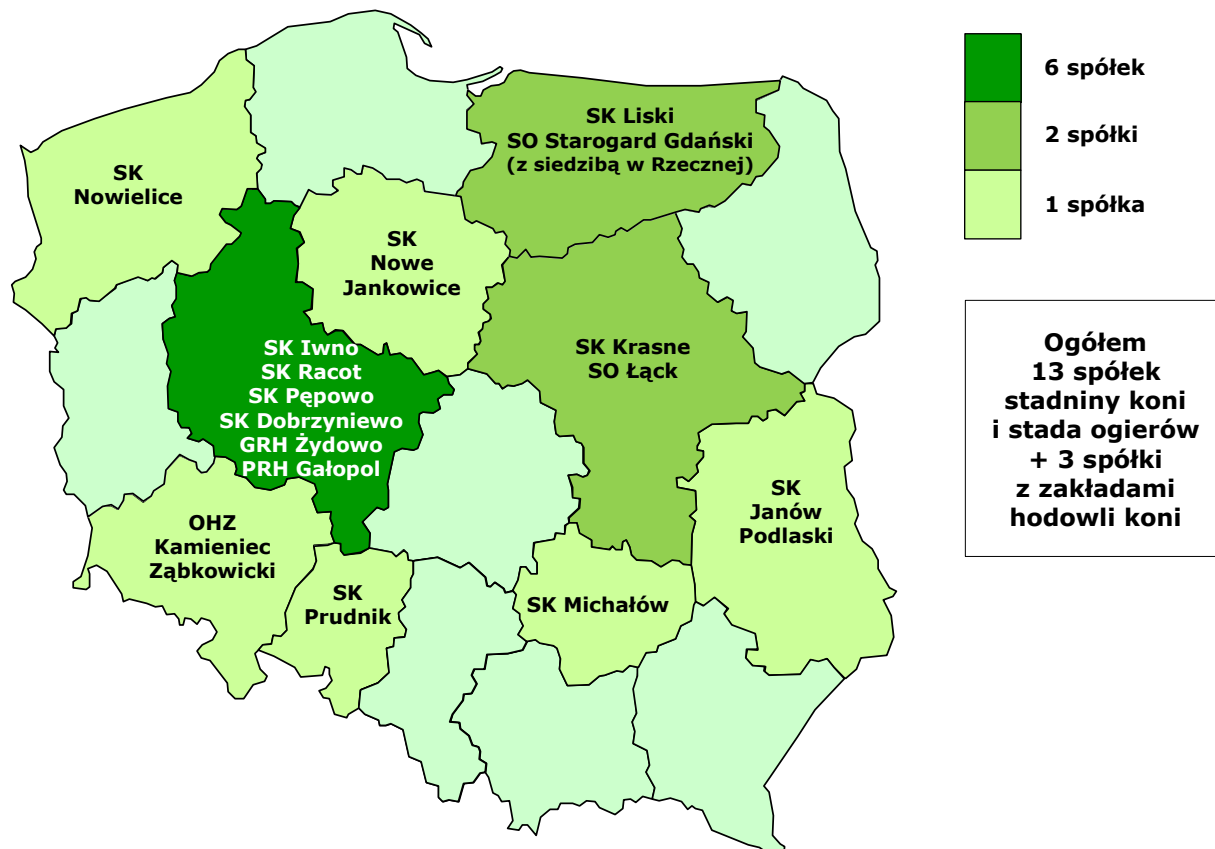
W spółkach hodowane są następujące rasy owiec: merynos polski, merynos polski w starym typie, berrichon du cher oraz suffolk. Najliczniejszą grupą są owce merynosowe – 833 matki owcze z co najmniej jednym wykotem. W 2024 r. sprzedano łącznie: **22 tryki hodowlane, 90 jarek hodowlanych** oraz **783 jagnięta**.

4.1.4. Stadniny koni i stada ogierów

W 2024 r. łączny wynik finansowy w grupie spółek hodowli koni wyniósł **(-)10 895,2 tys. zł netto**. Przychody ogółem osiągnęły poziom 336 258,25 tys. zł, natomiast koszty wyniosły ogółem 346 962,00 tys. zł (powyższe dane są zgodne z informacjami z formularzy sprawozdawczych GUS F-01 za IV kwartał 2024 r.).

Spółki, w których nadzór właścicielski sprawuje KOWR, hodują ogółem **8 ras koni**, z tego: 6 ras koni, dla których księgi stadne prowadzi Polski Związek Hodowców Koni (tj.: małopolskiej, wielkopolskiej, polski koń sportowy, śląskiej, polski koń zimnokrwisty, konik polski), oraz 2 rasy, których księgi prowadzi Polski Klub Wyścigów Konnych (tj.: pełnej krwi angielskiej oraz czystej krwi arabskiej). W 2024 r. hodowlę koni prowadziło **13 spółek i 3 zakłady** wchodzące organizacyjnie do innych spółek hodowlanych, których działalnością zasadniczą jest hodowla innych zwierząt gospodarskich.

Wykres 24. **Stadniny koni i stada ogierów, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. łączna liczba koni w spółkach hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej wynosiła **2 290 szt.**, w tym 1 892 konie hodowlane (82,6%). Liczba klaczy elitarnych w stadninach wyniosła **747 szt.** W Stadach Ogierów było 179 ogierów hodowlanych, a 33 ogiery – reproduktory stanowiło własność Stadnin Koni (w tym 29 arabskich czystej krwi). Łącznie w spółkach KOWR utrzymywano **212 ogierów hodowlanych**.

Hodowla koni pełnej krwi angielskiej w 2024 r. prowadzona była w dwóch spółkach – SK „Iwno” sp. z o.o. z oddziałem w Golejewku oraz SK „Krasne” sp. z o.o. Na koniec 2024 r. utrzymywały one 190 koni, w tym 158 hodowlanych. W 2024 r. urodziło się 38 źrebiąt, z których 35 odchowano.

Konie hodowli spółek nadzorowanych przez KOWR wygrały w gonitwach krajowych łącznie kwotę 408 475 zł. SK Krasne znalazła się na 1. miejscu, a SK Iwno na 9. miejscu pod względem sumy wygranych nagród przez konie jednego hodowcy (wg PKWK). Dwuletnia klacz Formuła hod. SK Krasne wygrała dwie gonitwy pozagrupowe – Skarba (kat. B) i Dakoty (kat. A). W dwóch kolejnych gonitwach pozagrupowych najwyższej kategorii A, tj. Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi (Przychówku) oraz Efforty zajęła odpowiednio miejsce trzecie i drugie. Są to najlepsze wyniki odniesione w ostatnich latach na torze wyścigowym przez konia pełnej krwi angielskiej polskiej hodowli. Dzięki wynikom odniesionym na torze wyścigowym w sezonie 2024 Stadnina Koni Krasne została wybrana **Hodowcą Roku koni pełnej krwi angielskiej**.

W 2024 r. sprzedano ogółem 33 konie pełnej krwi angielskiej, uzyskując 373 715,04 zł. Średnia cena uzyskana za 1 konia wyniosła 11 324,70 zł. Głównym „produktem” stadnin koni pełnej krwi są konie jednoroczne przeznaczone na wyścigi. W tej kategorii sprzedano 19 koni za 233 066,88 zł, uzyskując średnią cenę 12 266,68 zł za konia. Hodowla koni pełnej krwi i ceny za nie uzyskiwane od lat są ściśle związane z funkcjonowaniem torów wyścigowych w Polsce, w szczególności z pulą i poziomem nagród w rozgrywanych wyścigach, które od wielu lat utrzymują się na zbliżonym poziomie.

W stadninach koni hodujących **konie arabskie czystej krwi** – tj. SK Michałów sp. z o.o. oraz SK Janów Podlaski sp. z o.o. – na dzień 31 grudnia 2024 r. znajdowały się 652 konie, w tym: 228 klaczy hodowlanych, 327 młodych koni i 39 koni w treningu wyścigowym. W 2024 r. urodziło się 150 źrebiąt, z których odchowano 146. Stadniny Koni hodujące konie arabskie posiadały 29 ogierów – reproduktorów używanych do stanowienia klaczy własnych oraz klaczy będących własnością innych podmiotów.

W 2024 r. ww. stadniny sprzedały 176 hodowlanych i użytkowych koni arabskich czystej krwi za kwotę 4 040 983,18 zł, uzyskując średnią cenę za konia 22 960,14 zł. Wynik licytacji w czasie sierpniowych aukcji w Janowie Podlaskim wyniósł 466 500 EUR. Średnia wylicytowana cena za 1 konia na Aukcji Pride of Poland wyniosła 64 166,67 EUR.

Konie własności i hodowli obu spółek odnosiły sukcesy na arenie krajowej (m.in. podczas Narodowego Pokazu w Janowie Podlaskim) i międzynarodowej (m.in. Czempionat Europy i Czempionat Świata). Stadnina Koni Janów Podlaski została wyróżniona Nagrodą Specjalną dla Najlepszego Hodowcy Europy.

Konie hodowli obu spółek startowały w wyścigach płaskich na torach wyścigowych w Warszawie i Wrocławiu, wygrywając łącznie 262 445 zł. SK Michałów znalazła się na 2. miejscu, a SK Janów Podlaski na 6. miejscu pod względem sumy wygranych nagród przez konie jednego hodowcy (wg PKWK).

Hodowla koni ras szlachealnych prowadzona była w 9 stadninach na bazie 317 klaczy hodowlanych, z tego: 63 rasy małopolskiej, 111 rasy wielkopolskiej, 114 rasy polski koń sportowy i 29 rasy śląskiej. W 2024 r. urodziły się 203 źrebięta, z których 190 odchowano.

Konie ras szlachealnych wyhodowane w spółkach KOWR odnoszą sukcesy w sporcie jeździeckim na poziomie krajowym i międzynarodowym, przede wszystkim w dyscyplinach skoki przez przeszkody i WKKW. Wśród największych sukcesów w 2024 r. należy wymienić medale Mistrzostw Polski Młodych Koni w konkurencjach skoki przez przeszkody i WKKW (2 złote, 2 srebrne i 3 brązowe), jak również najlepszy wynik konia Bon Ton hodowli SK Racot wśród koni z polskich ksiąg stadnych w rankingu WBFSH w sezonie 2024.

Stado Ogierów Książ wchodzące do struktur spółki OHZ Kamieniec Ząbkowicki sp. z o.o. prowadzi hodowlę koni **rasę śląską**, która jest rasą najcięższych koni szlachealnych hodowanych w Polsce. Konie własności spółki doskonale sprawdzają się w sporcie zaprzęgowym i w 2024 r. zdobyły medale: złoty – Mistrzostw Polski Seniorów w powożeniu zaprzęgami parokonnymi i 4 – srebrne Mistrzostw Polski Młodych Koni w powożeniu zaprzęgami jednokonnymi.

Stadnina Koni Nowe Jankowice sp. z o.o., jako jedyna spółka nadzorowana przez KOWR, prowadziła hodowlę koni **rasę polski koń zimnokrwisty**. Na koniec 2024 r. stado hodowlane liczyło 75 klaczy hodowlanych wyselekcjonowanych pod względem rodowodowym, pokrojowym oraz użytkowym. W 2024 r. urodziło się 45 źrebiąt, z których 41 odchowano. Spółka była gospodarzem XXII Ogólnopolskiego Czerwionatu koni rasy polski koń zimnokrwisty, w czasie którego tytuł Najlepszego Konia Pokazu uzyskał ogier Balhir hodowli spółki oraz X Ogólnopolskiego Czerwionatu koni rasy arden polski w Kętrzynie, połączonych z pokazami konnymi.

W dwóch spółkach (tj. SK Dobrzyniewo sp. z o.o. i Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol sp. z o.o.) prowadzona była **hodowla zachowawcza konika polskiego**. Łącznie stadniny te na koniec 2024 r. posiadały 55 klaczy hodowlanych rasy konik polski. W 2024 r. urodziły się 32 źrebięta, z których 32 odchowano. PR-H Gałopol zorganizowało w SO Sieraków XXII Krajową Wystawę koni rasy konik polski „Tarpaniada”, w której czołowe lokaty zajmowały konie wyhodowane w obu spółkach.

Stada Ogierów od 2007 r. nie otrzymują dopłat z Funduszu Postępu Biologicznego do utrzymania rozplodników, a w terenie liczba aktywnych w rozrodzie klaczy pozostaje od paru lat na zbliżonym poziomie. Poza tym w rozrodzie jest używanych coraz więcej dobrych jakościowo ogierów prywatnych oraz nasienie bardzo dobrych ogierów ras sportowych. Wymienione czynniki powodują stopniowe zmniejszanie liczby ogierów w Stadach Ogierów przeznaczonych do stanowienia klaczy prywatnej własności. Na koniec 2024 r. utrzymywano w SO **179 ogierów**, a w sezonie 2024 użyto w rozrodzie **164 ogiery**. Pokryły one łącznie 2 109 klaczy (12,9 kl./og.). Ogólna liczba pokrytych klaczy i średnia liczba pokrytych klaczy przez jednego ogiera na przestrzeni lat 2018–2024 utrzymuje się na zbliżonym poziomie, z niewielkimi wahaniami. Najwyższą średnią pokryć w 2024 r. zanotowało Stado Ogierów w Łącku oraz Stado Ogierów Kętrzyn.

W celu zwiększenia efektywności pracy hodowlanej nad doskonaleniem koni spółki KOWR od 1 stycznia 2023 r. realizują założenia „**Aktualizacji strategicznego programu hodowli koni w spółkach ANR (obecnie KOWR)**”.

4.1.5. Nadzór bezpośredni nad spółkami hodowli roślin oraz hodowli zwierząt gospodarskich

W 2024 r., w zakresie **nadzoru i wykonywania praw z posiadanych udziałów w stosunku do 31 spółek hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich** o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, zrealizowano następujące zadania:

- przeprowadzono analizy i zaopiniowano dla zgromadzenia wspólników biznesplany oraz wieloletnie programy inwestycyjne spółek,
- sporządzono analizę wyników w zakresie hodowli roślin i zwierząt gospodarskich uzyskanych w 2023 r. Na tej podstawie przygotowano coroczną „Informację o stanie hodowli roślin i nasiennictwa oraz hodowli zwierząt w spółkach KOWR w 2023 r.”,
- przeprowadzono Zwyczajne Zgromadzenia Wspólników, podczas których zatwierdzono sprawozdania finansowe spółek i sprawozdania zarządów z działalności spółek w 2023 r.,
- przeprowadzono Nadzwyczajne Zgromadzenia Wspólników, w wyniku których podejmowano uchwały dotyczące wyrażania zgód korporacyjnych (akty założycielskie spółek oraz kodeks spółek handlowych),
- przeprowadzono 9 kontroli, z tego: 7 kontroli planowych (zgodnie z zakresem zatwierdzonego „Planu kontroli planowych Departamentu Nadzoru nad spółkami na rok 2024”) oraz dodatkowo 2 kontrole doraźne,
- w stadninach koni i stadach ogierów przeprowadzono 26 przeglądów hodowlanych.

4.2. Promocja i prezentacja efektów prac hodowlanych spółek nadzorowanych przez KOWR

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 16b ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR w 2024 r. prowadził i wspierał działania promocyjne, informacyjne, edukacyjne i kulturalne (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczące **upowszechniania postępu biologicznego w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz zwierząt gospodarskich**. W ramach ww. artykułu KOWR wydatkował **4 310,38 tys. zł**.

W celu upowszechniania postępu biologicznego w hodowli koni arabskich czystej krwi, KOWR zorganizował XLVI Narodowy Pokaz Koni Arabskich Czystej Krwi w Janowie Podlaskim w dniach 9-11 sierpnia 2024 r. KOWR zaangażował się również w cykl gonitw w Warszawie, Sopocie i Wrocławiu w sezonie wyścigowym 2024, chcąc przywrócić znaczenie wyścigów, jako próby dzielności koni arabskich czystej krwi hodowanych w Polsce, która jest odpowiedzią nie tylko na jakość cech użytkowych, ale także wspomaga rozwój fizyczny i psychiczny koni oraz przyczynia się do uzyskania dodatkowego waloru, jakim jest praca koni pod siodłem.

KOWR angażował się w wydarzenia na skalę ogólnopolską i międzynarodową, z możliwością dotarcia do: hodowców, rolników, potencjalnych klientów, partnerów biznesowych oraz konsumentów, prezentując efekty prac hodowlanych spółek.

Tabela 14. **Wydarzenia informacyjno-promocyjne w 2024 r. mające na celu m.in. promocję i prezentację efektów pracy hodowlanej spółek nadzorowanych przez KOWR**

Lp.	Termin realizacji	Rodzaj działania	Nazwa przedsięwzięcia
1.	Sezon wyścigowy 2024	Pakiet usług informacyjno-promocyjnych wraz z patronatem	Cykl gonitw w sezonie wyścigowym 2024 (Wrocław, Sopot, Warszawa)
2.	09-11.08.2024 r.	Kompleksowa organizacja wydarzenia na terenie Stadniny Koni Janów Podlaski	XLVI Narodowy Pokaz Koni Arabskich Czystej Krwi
3.	31.08-01.09.2024 r.	Stoisko informacyjne	Ogólnopolskie Dożynki Jasnogórskie i XXXIII Krajowa Wystawa Rolnicza
4.	13.09.2024 r.	Pakiet świadczeń informacyjno-promocyjnych	Dzień Otwarty OHZ Dębówka
5.	06.10.2024 r.	Stoisko informacyjne	Wielka Warszawska

Źródło: dane KOWR.

4.3. Sukcesy hodowlane spółek nadzorowanych przez KOWR

Główne osiągnięcia spółek nadzorowanych przez KOWR w 2024 r.:

- rejestracja przez spółkę PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki sp. z o.o. **dwóch nowych odmian roślin warzywnych** (ogórek gruntowy 'Lokus' F1 i 'Bond' F1);
- spółka PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki sp. z o.o. otrzymała **Złoty Medal MTP GARDENIA** w kategorii „produkt” za odmianę sałaty 'Juleczka';
- zwierzęta ze spółek nadzorowanych przez KOWR ponownie zajęły **wysokie pozycje w rankingach hodowlanych** (np.: bydło mleczne w rankingu jałówek, buhajów i stad prowadzonym przez Polską Federację Hodowców Bydła i Producentów Mleka). Zwierzęta ze spółek KOWR znalazły się w czołówkach rankingów pod względem **indeksu ekonomicznego** (IE) oraz indeksu „**produkcja i funkcjonalność**” (PF). W rankingu „**Top pokrój**” – sezon oceny 2024 – do lipca (również prowadzonym przez PFHBiPM), spośród krów rasy polskiej holsztyńsko-fryzyjskiej (PHF) ocenionych pod kątem typu i budowy, 31 krów uzyskało **ocenę doskonałą „excellent”**, w tym aż **12 zwierząt** ze stad spółek nadzorowanych przez KOWR. Pierwsze miejsce w rankingu uzyskała

krowa **G/G RUBICON ELKA** (PL005323462429) – **92 pkt**, z **Przedsiębiorstwa Rolniczo-Hodowlanego Gałopol sp. z o.o.** (data oceny: 2024/7);

- w dniach 22-23.06.2024 r. podczas **XII Ogólnopolskiej Wystawy Bydła Hodowlanego w Bratoszewicach** tytuł **superczempiona** zdobyli:
 - w kategorii jałowic rasy PHF – **Ośrodek Hodowli Zarodowej „Głogówek” sp. z o.o.**,
 - w kategorii krów rasy PHF – **Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol sp. z o.o.**,
 - w kategorii krów ras kolorowych (w tym przypadku rasa simental) – **Stadnina Koni Pępowo sp. z o.o.**

Ponadto spółki nadzorowane przez KOWR zdobyły **9 tytułów czempiona** i tyle samo **tytułów wiceczempiona**;

- w dniach 24-25.08.2024 r. podczas **XIX Krajowej Wystawy Bydła Simentalskiego** w Rudawce Rymanowskiej tytuł **superczempiona** w kategorii krów i **superczempiona** w kategorii jałówek rasy simental zdobyły zwierzęta **Stadniny Koni Pępowo sp. z o.o.**;
 - stada krów mlecznych, będących własnością spółek KOWR, zajmują czołowe miejsca w **rankingach wydajności mlecznej poszczególnych regionów** oceny Polskiej Federacji Hodowców Bydła i Producentów Mleka. **Mleczna Gala**, która odbyła się 13 czerwca 2024 r., potwierdziła bardzo wysoki poziom wydajności stad bydła należących do spółek nadzorowanych przez KOWR. Zostały one uhonorowane za **wybitne osiągnięcia** posiadanych stad w zakresie wyników oceny wartości użytkowej i hodowli bydła mlecznego;
 - spółki KOWR (tj. **SK Janów Podlaski** i **SK Michałów**) zdobyły łącznie **5 tytułów czempionów** i **5 tytułów wiceczempionów** **46. Narodowego Pokazu Koni Arabskich Czystej Krwi w Janowie Podlaskim**, a najlepszym koniem pokazu została janowska klacz Adelita;
 - w **Czempionacie Europy koni arabskich czystej krwi w Lier (Belgia)** konie hodowli lub własności spółek KOWR **zdołyły następujące tytuły**:
 - Czempion Europy Ogierków Rocznych – Comoros własności SK Janów Podlaski,
 - II Wiceczempionka Europy Klaczy Młodszych – Wildonara własności SK Michałów,
 - I Wiceczempionka Europy Klaczy Starszych – Pustynna Noc hodowli SK Michałów,
 - II Wiceczempionka Europy Klaczy Starszych – Adelita własności SK Janów Podlaski,
 - Czempion Europy Ogierów Starszych – Erantis własności SK Janów Podlaski,
 - I Wiceczempion Europy Ogierów Starszych – Paris hodowli SK Janów Podlaski,
 - II Wiceczempion Europy Ogierów Starszych – Pinito hodowli SK Janów Podlaski.
- Ponadto Stadnina Koni Janów Podlaski została w 2024 r. wyróżniona Nagrodą Specjalną dla **Najlepszego Hodowcy Europy**;
- w **Czempionacie Świata koni arabskich czystej krwi w Paryżu (Francja)** konie własności lub hodowli spółek KOWR zakwalifikowały się do najlepszych dziesięciu (tzw. TOP 10) w następujących kategoriach:
 - Klacze Młodsze – Wildonara własności SK Michałów i Ebonita własności SK Janów Podlaski,

- Klacze Starsze – Pila własności SK Janów Podlaski, Emarella i Pustynna Noc hodowli SK Michałów oraz Poganinka własności SK Michałów,
- Ogierki Roczne – Comoros własności SK Janów Podlaski,
- Ogierzy Starsze – Pinito i Paris hodowli SK Janów Podlaski;
- **Hodowcą Roku koni pełnej krwi angielskiej**, dzięki wynikom koni odniesionym na torach wyścigowych w sezonie 2024, została **Stadnina Koni Krasne**;
- w **Mistrzostwach Polski Seniorów w powożeniu zaprzęgami parokonnymi złoty medal** zdobył zawodnik klubu SLKS Książ Hubert Kozłowski powożący końmi rasy śląskiej Frombork, Rigoletto i Romantyk hodowli oraz własności OHZ w Kamieńcu Ząbkowickim – Zakład SO Książ;
- w **Mistrzostwach Polski Młodych Koni w powożeniu zaprzęgami jednokonnymi** tytuły **I Wicemistrza Polski** koni 4, 5, 6 i 7-letnich zdobyły konie rasy śląskiej hodowli OHZ w Kamieńcu Ząbkowickim – Zakład SO Książ (Fortel-Książ, Rokitnik-Książ, Fanatyk i Rigoletto). Końmi powozili zawodnicy SLKS Książ (Arkadiusz Szpojda i Hubert Kozłowski);
- w **Mistrzostwach Polski Młodych Koni w skokach przez przeszkody** w kategorii koni 6-letnich tytuł **II Wicemistrza Polski** zdobyła klacz Ceta z SK Nowielice, a w kategorii koni 7-letnich tytuł **I Wicemistrza Polski** – klacz Herona także hodowli SK Nowielice;
- w **Mistrzostwach Polski Młodych Koni w WKKW** w kategorii koni:
 - 4-letnich tytuł **Mistrza Polski** zdobył Neapol hodowli SO Starogard Gdański/SK Rieczna,
 - 5-letnich tytuł **I Wicemistrza Polski** zdobyła klacz Calmenia hodowli SK Nowielice, a tytuł **II Wicemistrza Polski** – Emigrant hodowli SK Prudnik,
 - 6-letnich tytuł **Mistrza Polski** zdobył Chacco Namikor hodowli SK Nowielice, a tytuł **II Wicemistrza Polski** – Polgard hodowli SK Prudnik;
- **najlepszym koniem polskiej hodowli w konkurencji WKKW w sezonie 2024**, sklasyfikowanym w rankingu Światowej Federacji Hodowców Koni Sportowych (WBFSH), został Bon Ton hodowli **Stadniny Koni Racot sp. z o.o.**

4.4. Wykonywanie praw z udziałów i akcji wobec spółek, w których udziały i akcje objęto lub nabyto w ramach realizacji przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawy o KOWR oraz ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa

W 2024 r. **KOWR wykonywał prawa z udziałów i akcji w 16 spółkach**, w których udziały i akcje nabyto lub objęto w ramach realizacji przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, ustawy o KOWR oraz ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.

Do zadań KOWR w zakresie wykonywania praw z udziałów i akcji w 2024 r. należało:

- prowadzenie ewidencji udziałów i akcji spółek nabytych oraz objętych na podstawie ww. ustaw,
- wykonywanie praw z udziałów i akcji w czasie zgromadzeń wspólników lub akcjonariuszy w nadzorowanych spółkach, w których KOWR posiada całość lub większościowy pakiet udziałów,

- przeprowadzanie w nadzorowanych spółkach kontroli doraźnych i planowych oraz ich koordynacja,
- opiniowanie i kontrolowanie programów inwestycyjnych w nadzorowanych spółkach ze 100-procentowym lub większościowym udziałem KOWR,
- wybór biegłych rewidentów do corocznych badań nadzorowanych spółek, w których KOWR posiada 100% lub większość udziałów,
- opiniowanie sprawozdań zarządów nadzorowanych spółek, z pakietem 100-procentowym zarządów i większościowym pakietem udziałów w ramach wykonywania ww. ustaw,
- przygotowywanie, opiniowanie i nadzorowanie procesów restrukturyzacji w nadzorowanych spółkach, w których KOWR posiadał wszystkie udziały lub ich większość,
- analiza procesów oraz danych ekonomicznych w nadzorowanych spółkach,
- przygotowywanie okresowych informacji i analiz na temat sytuacji ekonomicznej spółek,
- opracowywanie projektów zmian organizacyjnych i kapitałowych w spółkach.

Tabela 15. **Wykaz spółek, w których KOWR posiadał udziały w 2024 r.**

Lp.	Nazwa spółki	Udział KOWR w kapitale zakładowym
1.	Widawa sp. z o.o. z siedzibą w Biestrzykowicach	100%
2.	Vitra Trade sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Częstochowie	100%
3.	TDM „ARRTRANS” S.A. w likwidacji i upadłości z siedzibą w Łodzi	100%
4.	Wesoła sp. z o.o. z siedzibą w Rowie	100%
5.	Rolno-Spożywcza Spółka Inwestycyjna sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Warszawie	100%
6.	POLGRUNT sp. z o.o. z siedzibą w Lubianie	100%
7.	GPW Ventures Asset Management sp. z o.o. Alternatywna Spółka Inwestycyjna Spółka Komandytowo Akcyjna z siedzibą w Warszawie	99,93%
8.	Terminal Intermodalny Bydgoszcz Emilianowo sp. z o.o. w likwidacji z siedzibą w Bydgoszczy	88%
9.	Jurajski AGRO FRESH Park S.A. z siedzibą w Kościelcu	67%
10.	EURO-PARK ZĄBKOWICE sp. z o.o. z siedzibą w Ząbkowicach Śląskich	49,99%
11.	Gospodarstwo Agro-Turystyczne KUTY sp. z o.o. z siedzibą w Kutach	46%
12.	Stacja Hodowli i Unasienienia Zwierząt sp. z o.o. z siedzibą w Bydgoszczy	29,02%
13.	Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna „INVEST-PARK” sp. z o.o. z siedzibą w Wałbrzychu	18,97%
14.	Wielkopolskie Centrum Hodowli i Rozrodu Zwierząt w Poznaniu z siedzibą w Tulcach sp. z o.o.	6,18%
15.	PPZ Trzemeszno sp. z o.o. z siedzibą w Trzemesznie	0,37%
16.	Krajowa Grupa Spożywcza S.A. z siedzibą w Toruniu	0,27%

Źródło: dane KOWR.

5. REALIZACJA „PROGRAMU DLA SZKÓŁ” WPR – WSPIERANIE KONSUMPCJI I PROPAGOWANIE ZDROWYCH NAWYKÓW ŻYWIENIOWYCH

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej (UE) 2016/791, zmieniającego m.in. rozporządzenie (UE) nr 1308/2013, od roku szkolnego 2017/2018 obowiązują nowe wspólne ramy prawne i finansowe (pod nazwą „**Program dla szkół**”) w zakresie pomocy unijnej na rzecz dostarczania dzieciom w placówkach oświatowych świeżych i przetworzonych owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych⁴⁹. Program powstał z połączenia dwóch programów WPR – „Mleko w szkole” (realizowanego w Polsce w latach szkolnych 2004/2005–2016/2017) oraz „Owoce i warzywa w szkole” (realizowanego w Polsce w latach szkolnych 2009/2010–2016/2017).

W myśl art. 22 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 program pomocy ma **poprawić dystrybucję produktów rolnych i polepszyć nawyki żywieniowe dzieci**.

Celem „**Programu dla szkół**” jest: **trwała zmiana nawyków żywieniowych dzieci poprzez zwiększenie udziału owoców i warzyw oraz mleka i przetworów mlecznych w ich codziennej diecie oraz upowszechnianie zdrowej, zbilansowanej diety i wzrost świadomości społecznej w tym zakresie wśród dzieci i rodziców**. W ramach realizacji programu finansowane są:

- dostawy owoców i warzyw oraz mleka i produktów mlecznych,
- działania edukacyjne,
- określone koszty związane z promocją oraz oceną programu.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.) od 1 września 2017 r. administrowanie „Programem dla szkół” wspólnej polityki rolnej jest **zadaniem delegowanym** do KOWR z agencji płatniczej (ARiMR)⁵⁰. Program jest realizowany przez KOWR również m.in. na podstawie przepisów rozdziału 7d ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502).

⁴⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/791 z dnia 11 maja 2016 r. zmieniające rozporządzenie (UE) nr 1308/2013 i (UE) nr 1306/2013 w odniesieniu do programu pomocy dotyczącej dostarczania owoców i warzyw, bananów oraz mleka w placówkach oświatowych.

⁵⁰ KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

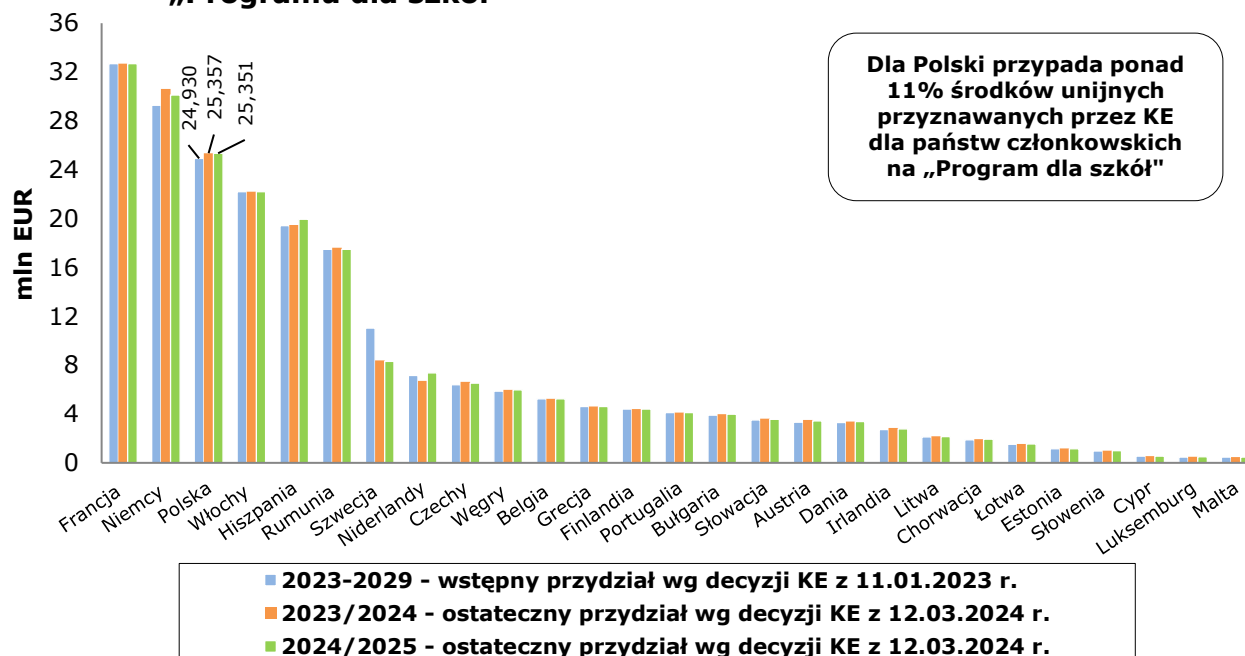
W 2024 r. „Program dla szkół” był realizowany także w oparciu o następujące akty prawne:

- 1) rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.,
- 2) rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/39 z dnia 3 listopada 2016 r. w sprawie zasad stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie owoców i warzyw, bananów oraz mleka do placówek oświatowych, z późn. zm.,
- 3) rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2017/40 z dnia 3 listopada 2016 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do pomocy unijnej na dostarczanie owoców i warzyw, bananów oraz mleka do placówek oświatowych oraz zmieniające rozporządzenie delegowane Komisji (UE) nr 907/2014, z późn. zm.,
- 4) rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1302),
- 5) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę pomocy krajowej i pomocy unijnej w ramach finansowania programu dla szkół oraz wysokości stawek pomocy finansowej z tytułu realizacji działań w ramach tego programu w roku szkolnym 2023/2024 (Dz. U. poz. 1031, z późn. zm.),
- 6) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 sierpnia 2023 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu dla szkół (Dz. U. poz. 1764, z późn. zm.),
- 7) rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę pomocy krajowej i pomocy unijnej w ramach finansowania programu dla szkół oraz wysokości stawek pomocy finansowej z tytułu realizacji działań w ramach tego programu w roku szkolnym 2024/2025 (Dz. U. poz. 966, z późn. zm.),
- 8) rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 sierpnia 2024 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu dla szkół (Dz. U. poz. 1276).

Wstępny roczny przydział unijnej pomocy finansowej dla Polski na okres od 1 sierpnia 2023 r. do 31 lipca 2029 r. na realizację „Programu dla szkół” wynosi **24 930 tys. EUR**, z tego 12 138 tys. EUR na komponent owocowo-warzywny (5. budżet wśród krajów UE) oraz 12 792 tys. EUR na komponent mleczny (1. budżet wśród krajów

unijnych)⁵¹. Pod względem wstępnie przyznanego całkowitego unijnego budżetu Polska plasuje się na 3. miejscu, za Francją (32 699,7 tys. EUR) i Niemcami (29 284,0 tys. EUR).

Wykres 25. **Przydział środków unijnych dla państw członkowskich UE na realizację „Programu dla szkół”**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie decyzji wykonawczych Komisji Europejskiej. Państwa członkowskie mogą również **dokonywać płatności krajowych** na rzecz dostarczania dzieciom w placówkach oświatowych kwalifikujących się produktom, a także na rzecz związanych z tym kosztów lub działań towarzyszących o charakterze edukacyjnym. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów **pomoc państwa** na realizację „Programu dla szkół” w **roku szkolnym 2023/2024** wynosiła **138 100 tys. zł** (74 050 tys. zł na komponent owocowo-warzywny i 64 050 tys. zł na komponent mleczny)⁵². W **roku szkolnym 2024/2025** łączna **pomoc państwa** na realizację programu również wyniosła **138 100 tys. zł** (74 050 tys. zł na komponent owocowo-warzywny i 64 050 tys. zł na komponent mleczny)⁵³.

Budżet na realizację programu w roku szkolnym 2023/2024

Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z 10 marca 2023 r., zmienioną decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z 12 marca 2024 r., **ostateczny przyznany budżet na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2023/2024** wyniósł

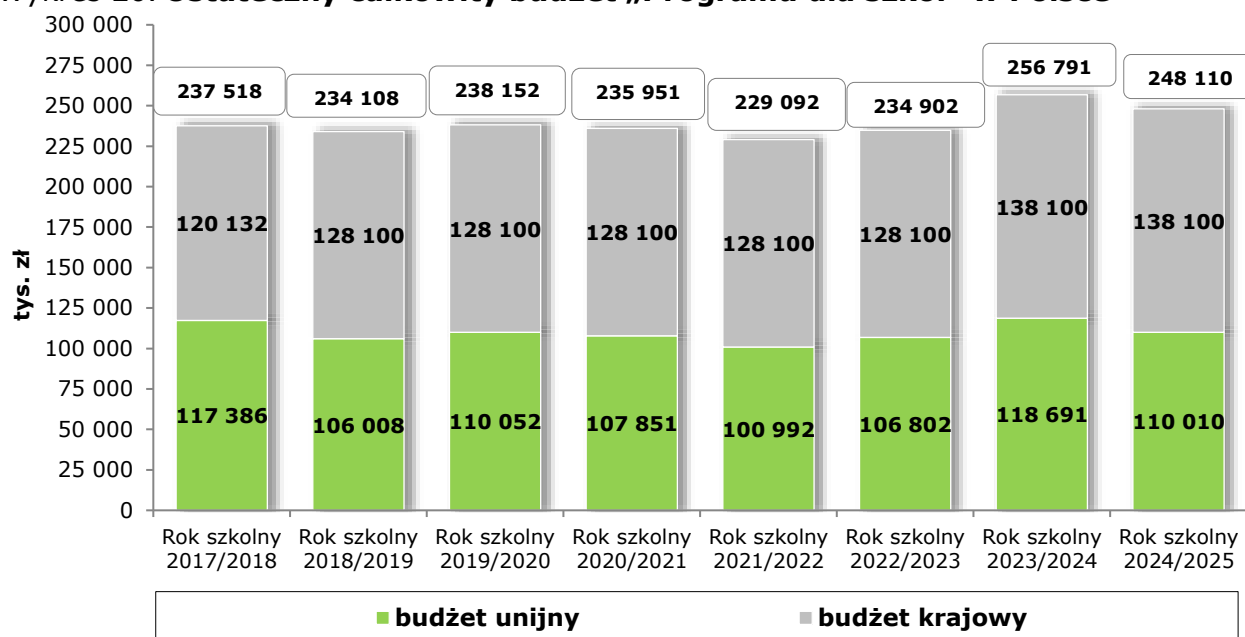
⁵¹ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2023/106 z dnia 11 stycznia 2023 r. w sprawie wstępnych przydziałów pomocy Unii państwom członkowskim na rzecz programu „Owoce i warzywa w szkole” i „Mleko w szkole” na okres od dnia 1 sierpnia 2023 r. do dnia 31 lipca 2029 r.

⁵² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2023 r. w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę pomocy krajowej i pomocy unijnej w ramach finansowania programu dla szkół oraz wysokości stawek pomocy finansowej z tytułu realizacji działań w ramach tego programu w roku szkolnym 2023/2024 (Dz. U. poz. 1031, z późn. zm.).

⁵³ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2024 r. w sprawie wysokości środków finansowych przeznaczonych na wypłatę pomocy krajowej i pomocy unijnej w ramach finansowania programu dla szkół oraz wysokości stawek pomocy finansowej z tytułu realizacji działań w ramach tego programu w roku szkolnym 2024/2025 (poz. 966).

25 357 tys. EUR (118,69 mln zł)⁵⁴, z tego: 12 565 tys. EUR (58,82 mln zł) na komponent owocowo-warzywny i 12 792 tys. EUR (59,87 mln zł) na komponent mleczny⁵⁵. Pod względem przyznanego budżetu Polska uplasowała się na 3. miejscu – po Francji (32 700 tys. EUR) i Niemczech (30 613 tys. EUR). Łączny ostateczny budżet na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2023/2024, po zsumowaniu przyznanych przez KE środków z budżetu unijnego oraz środków przyznanych przez Radę Ministrów z budżetu krajowego, wyniósł **256 791,4 tys. zł** (z tego: 132 866,5 tys. zł na komponent owocowo-warzywny i 123 924,9 tys. zł na komponent mleczny).

Wykres 26. **Ostateczny całkowity budżet „Programu dla szkół” w Polsce**

Źródło: opracowanie Biura Analiz i Strategii KOWR na podstawie rozporządzeń Rady Ministrów.

Budżet na realizację programu w roku szkolnym 2024/2025

Zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji Europejskiej z 12 marca 2024 r. **ostateczny przyznany budżet na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2024/2025** wyniósł **25 351 tys. EUR** (110,01 mln zł)⁵⁶, z tego: 12 559 tys. EUR (54,50 mln zł) na komponent owocowo-warzywny i 12 792 tys. EUR (55,51 mln zł) na komponent mleczny⁵⁷. Pod względem przyznanego budżetu Polska uplasowała się na 3. miejscu – po Francji

⁵⁴ Stosownie do przepisów art. 32 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/127, przy przeliczeniach walutowych zastosowano kurs wymiany 4,6808 PLN/EUR z 30 grudnia 2022 r.

⁵⁵ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2024/845 z dnia 12 marca 2024 r. ustalająca ostateczny przydział pomocy unijnej państwom członkowskim na owoce i warzywa dla szkół oraz na mleko dla szkół na okres od dnia 1 sierpnia 2024 r. do dnia 31 lipca 2025 r. oraz zmieniająca decyzję wykonawczą (UE) 2023/655.

⁵⁶ Stosownie do przepisów art. 32 rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) 2022/127, przy przeliczeniach walutowych zastosowano kurs wymiany 4,3395 PLN/EUR z 29 grudnia 2023 r.

⁵⁷ Decyzja wykonawcza Komisji (UE) 2024/845 z dnia 12 marca 2024 r. ustalająca ostateczny przydział pomocy unijnej państwom członkowskim na owoce i warzywa dla szkół oraz na mleko dla szkół na okres od dnia 1 sierpnia 2024 r. do dnia 31 lipca 2025 r. oraz zmieniająca decyzję wykonawczą (UE) 2023/655.

(32 700 tys. EUR) i Niemczech (30 125 tys. EUR). Łączny ostateczny budżet na realizację programu w Polsce w roku szkolnym 2024/2025, po zsumowaniu przyznanych przez KE środków z budżetu unijnego oraz środków przyznanych przez Radę Ministrów z budżetu krajowego, wyniósł **248 110 tys. zł** (z tego: 128 551 tys. zł na komponent owocowo-warzywny i 119 559 tys. zł na komponent mleczny).

W Polsce grupą docelową „Programu dla szkół” są dzieci, które regularnie uczęszczają do klas I–V szkół podstawowych, ogólnokształcących szkół muzycznych I stopnia oraz klas I–II ogólnokształcących szkół baletowych (zwanych dalej „szkołami podstawowymi”)⁵⁸.

5.1. „Program dla szkół” w roku szkolnym 2023/2024

W roku szkolnym 2023/2024 uczniowie **bezpłatnie** otrzymywali **owoce i warzywa** oraz **soki** (tj.: jabłka, gruszki, śliwki – w I semestrze, truskawki – w II semestrze, soki owocowe, soki malinowo-jabłkowe, marchewki, rzodkiewki, paprykę słodką – w I semestrze, kalarepę, pomidorki), a także **mleko i produkty mleczne** (tj.: mleko białe, serki twarogowe, jogurty i kefiry naturalne).

5.1.1. Realizacja „Programu dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2023/2024

Liczba porcji owoców i warzyw otrzymywanych przez jedno dziecko w ramach komponentu owocowo-warzywnego wynosiła 32, natomiast w zakresie komponentu mlecznego – 25. W każdym z 8, 9, 10, 11 albo 12 wybranych tygodni I semestru dzieciom miały być udostępniane co najmniej **2 porcje** owoców i warzyw oraz co najmniej **2 porcje** mleka i produktów mlecznych.

W I semestrze roku szkolnego 2023/2024 w „Programie dla szkół” uczestniczyło:

- w komponencie owocowo-warzywnym – **11 607 szkół podstawowych** oraz **1 752 tys. dzieci**, które stanowiły **90,2%** grupy docelowej dzieci w Polsce,
- w komponencie mlecznym – **11 762 szkół podstawowych** oraz **1 753 tys. dzieci**, które stanowiły **90,3%** grupy docelowej dzieci w Polsce.

Umowy ze szkołami podpisało **82 zatwierdzonych dostawców** owoców i warzyw oraz **81 zatwierdzonych dostawców** mleka i produktów mlecznych.

5.1.2. Realizacja „Programu dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024

Liczba porcji owoców i warzyw otrzymywanych przez jedno dziecko w ramach komponentu owocowo-warzywnego wynosiła 32, natomiast w zakresie komponentu mlecznego – 26. W każdym z 8, 9, 10, 11 albo 12 wybranych tygodni II semestru dzieciom miały być udostępniane co najmniej **2 porcje** owoców i warzyw oraz co najmniej **2 porcje** mleka i produktów mlecznych.

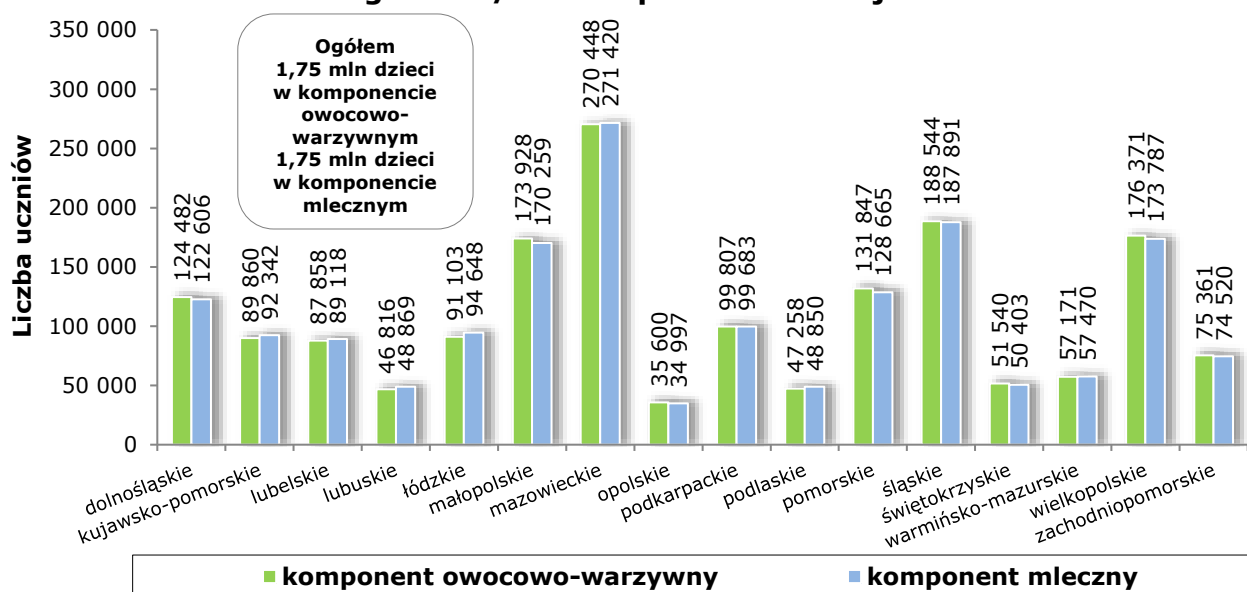
⁵⁸ Zgodnie z § 2 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 sierpnia 2024 r. w sprawie szczegółowego zakresu zadań realizowanych przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa związanych z wdrożeniem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej programu dla szkół (Dz. U. poz. 1276) wszystkie uprawnione szkoły uczestniczące w programie nazywamy „szkołami podstawowymi”.

W **II semestrze roku szkolnego 2023/2024** w „Programie dla szkół” uczestniczyło:

- w komponencie owocowo-warzywnym – **11 658 szkół podstawowych** oraz **1 748 tys. dzieci**, które stanowiły **90,0%** grupy docelowej dzieci w Polsce,
- w komponencie mlecznym – **11 825 szkół podstawowych** oraz **1 746 tys. dzieci**, które stanowiły **89,9%** grupy docelowej dzieci w Polsce.

Umowy ze szkołami podpisało **80 zatwierdzonych dostawców** owoców i warzyw oraz **81 zatwierdzonych dostawców** mleka i produktów mlecznych.

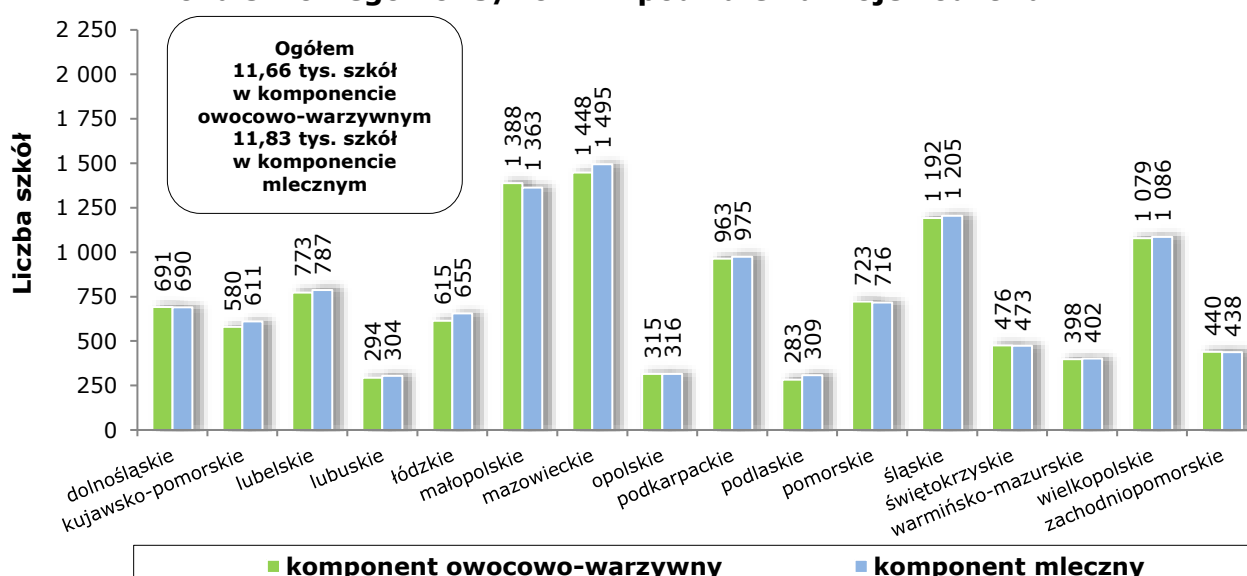
Wykres 27. **Liczba dzieci uczestniczących w „Programie dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024 w podziale na województwa**

Źródło: dane KOWR.

Ogółem w roku szkolnym 2023/2024 dzieciom udostępniono około **199 mln porcji** (z tego: 111 mln porcji owocowo-warzywnych oraz 88 mln porcji mlecznych).

Wykres 28. **Liczba szkół uczestniczących w „Programie dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024 w podziale na województwa**

Źródło: dane KOWR.

5.2. „Program dla szkół” w roku szkolnym 2024/2025

W roku szkolnym 2024/2025 uczniowie **bezpłatnie** otrzymywali **owoce i warzywa** oraz **soki** (tj.: jabłka, gruszki, śliwki – w I semestrze, truskawki – w II semestrze, soki owocowe, marchewki, rzodkiewki, paprykę słodką – w I semestrze, kalarepę, pomidorki), a także **mleko i produkty mleczne** (tj.: mleko białe, serki twarogowe, jogurty, maślanek i kefir naturalne).

5.2.1. Realizacja „Programu dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2024/2025

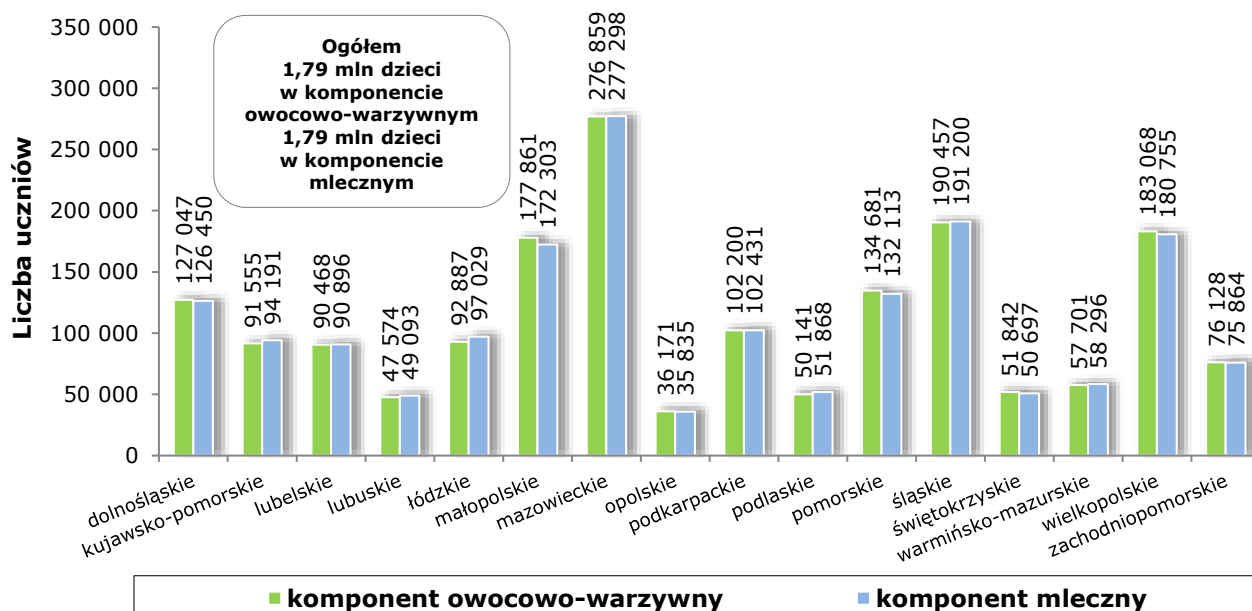
Liczba porcji owoców i warzyw otrzymywanych przez jedno dziecko w ramach komponentu owocowo-warzywnego wynosiła 24, natomiast w zakresie komponentu mlecznego – 20. W każdym z 8, 9, 10, 11 albo 12 wybranych tygodni I semestru dzieciom miały być udostępniane co najmniej 2 porcje owoców i warzyw oraz co najmniej 1 i nie więcej niż 4 porcje mleka i produktów mlecznych.

W **I semestrze roku szkolnego 2024/2025** w „Programie dla szkół” uczestniczyło:

- w komponente owocowo-warzywnym – **11 693 szkół podstawowych** oraz **1 787 tys. dzieci**, które stanowiły **88,0%** grupy docelowej dzieci w Polsce,
- w komponente mlecznym – **11 835 szkół podstawowych** oraz **1 786 tys. dzieci**, które stanowiły **87,9%** grupy docelowej dzieci w Polsce.

Umowy ze szkołami podpisało **82 zatwierdzonych dostawców** owoców i warzyw oraz **84 zatwierdzonych dostawców** mleka i produktów mlecznych.

Wykres 29. Liczba dzieci uczestniczących w „Programie dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2024/2025 w podziale na województwa

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. do KOWR wpłynęło **2 618 wniosków** o pomoc w ramach „Programu dla szkół”, z tego: 1 909 wniosków dotyczących roku szkolnego 2023/2024 (w tym 16 wniosków w zakresie działań edukacyjnych) i 709 wniosków dotyczących roku szkolnego 2024/2025.

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wystawił agencji płatniczej (ARiMR) zlecenia płatności i faktury na kwotę ogółem **256 842,16 tys. zł** brutto (118 191,05 tys. zł z budżetu unijnego oraz 138 651,11 tys. zł z budżetu państwa) z tytułu:

- dostarczania produktów – 251 054,69 tys. zł (113 048,32 tys. zł z budżetu środków europejskich oraz 138 006,37 tys. zł z budżetu państwa),
- realizacji działań o charakterze edukacyjnym – 4 430,43 tys. zł brutto (3 892,60 tys. zł z budżetu środków europejskich oraz 537,83 tys. zł z budżetu państwa – podatek VAT),
- realizacji działań promocyjnych – 1 357,04 tys. zł brutto (1 250,13 tys. zł z budżetu środków europejskich oraz 106,91 tys. zł z budżetu państwa – podatek VAT).

W 2024 r. KOWR wydał ogółem 2 716 decyzji i innych dokumentów w zakresie administrowania „Programem dla szkół”.

Ogółem od roku szkolnego 2017/2018 do końca I semestru roku szkolnego 2024/2025 w ramach realizacji programu dostarczono około **1 647 mln porcji owocowo-warzywnych i mlecznych** (z tego: 865 mln porcji owocowo-warzywnych i 782 mln porcji mlecznych).

Państwa członkowskie UE, mając na celu zapewnienie skuteczności programu, są zobowiązane do organizowania obowiązkowych **działań edukacyjnych** wspierających program, które mogą obejmować:

- informowanie o zdrowych nawykach żywieniowych oraz właściwej diecie, bogatej w owoce i warzywa oraz mleko,
- przybliżenie dzieciom tematyki związanej z rolnictwem, w tym zapoznanie ich z różnorodnymi produktami i ich pochodzeniem,
- przeciwdziałanie marnotrawieniu żywności, w tym upowszechnianie wiedzy, jak przechowywać i przygotowywać żywność oraz jak postępować z odpadami spożywczymi i kuchennymi.

Strona główna / Program / Działania edukacyjne / Scenariusze zajęć / Klasy 1-3 / Scenariusz 1 - Lekcja - Kolorowy świat warzyw i owoców i mleka

Scenariusz 1 - Lekcja - Kolorowy świat warzyw i owoców oraz mleka.

Klasy: 1-3

Działanie: Stosowanie innych sposobów upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców, warzyw, mleka i ich przetworów, w szczególności przez organizowanie wystaw, przygotowywanie prezentacji oraz wydawanie gazetek

Metoda Projektu - I ETAP EDUKACYJNY (klasy 1-3)

Temat: Kolorowy świat warzyw i owoców oraz mleka

Miejsce Realizacji: sala lekcyjna

Czas Realizacji: wrzesień/październik, 2 x 45 minut

Źródło: <https://www.programdla szkol.org/> (odczyt – marzec 2025 r.).

Działania te mają być skoncentrowane na najmłodszych uczniach, ponieważ w tym okresie ich rozwoju kształtują się nawyki żywieniowe. Katalog działań edukacyjnych, określonych w Polsce przez Ministerstwo Edukacji Narodowej, obejmuje:

- organizowanie konkursów i festynów tematycznych,
- organizowanie warsztatów kulinarnych,
- zakładanie i prowadzenie ogródków szkolnych w różnych formach,
- wspólne spożywanie drugiego śniadania połączone z degustacją owoców i warzyw oraz mleka i jego przetworów (w tym produktów ekologicznych i regionalnych),
- organizowanie wycieczek do gospodarstw rolnych, gospodarstw ogrodniczych, zakładów przetwórstwa owoców i warzyw (w tym ekologicznych), zakładów mleczarskich oraz na rynki lokalne,
- stosowanie innych sposobów upowszechniania informacji o korzyściach płynących ze spożywania owoców i warzyw oraz mleka i jego przetworów, w szczególności przez organizowanie wystaw, przygotowywanie prezentacji oraz wydawanie gazetek⁵⁹.

W 2024 r. w ramach działań edukacyjnych były realizowane **bezpłatne warsztaty** oraz **wycieczki edukacyjne** dla dzieci ze szkół podstawowych uczestniczących w „Programie dla szkół”, sfinansowane z budżetu programu. W ramach realizacji działań edukacyjnych w „Programie dla szkół” KOWR w roku szkolnym 2023/2024 zorganizował:

- **3,2 tys. warsztatów edukacyjnych (200 warsztatów** w województwie), w których uczestniczyło **64 tys. uczniów** z klas I–V,
- **320 wycieczek edukacyjnych (20 wycieczek** w województwie), w których udział wzięło **9,6 tys. uczniów** z klas I–V. Wycieczki te odbyły się w różnego rodzaju lokalizacjach w gospodarstwach rolnych i zakładach przetwórczych itp. (w tym również częściowo w gospodarstwach ekologicznych). W trakcie wycieczek edukacyjnych odbyły się **degustacje**, w ramach których każde dziecko otrzymało m.in. co najmniej jedną porcję **certyfikowanych ekologicznych produktów owocowo-warzywnych** i jedną porcję **certyfikowanych ekologicznych produktów mlecznych**.

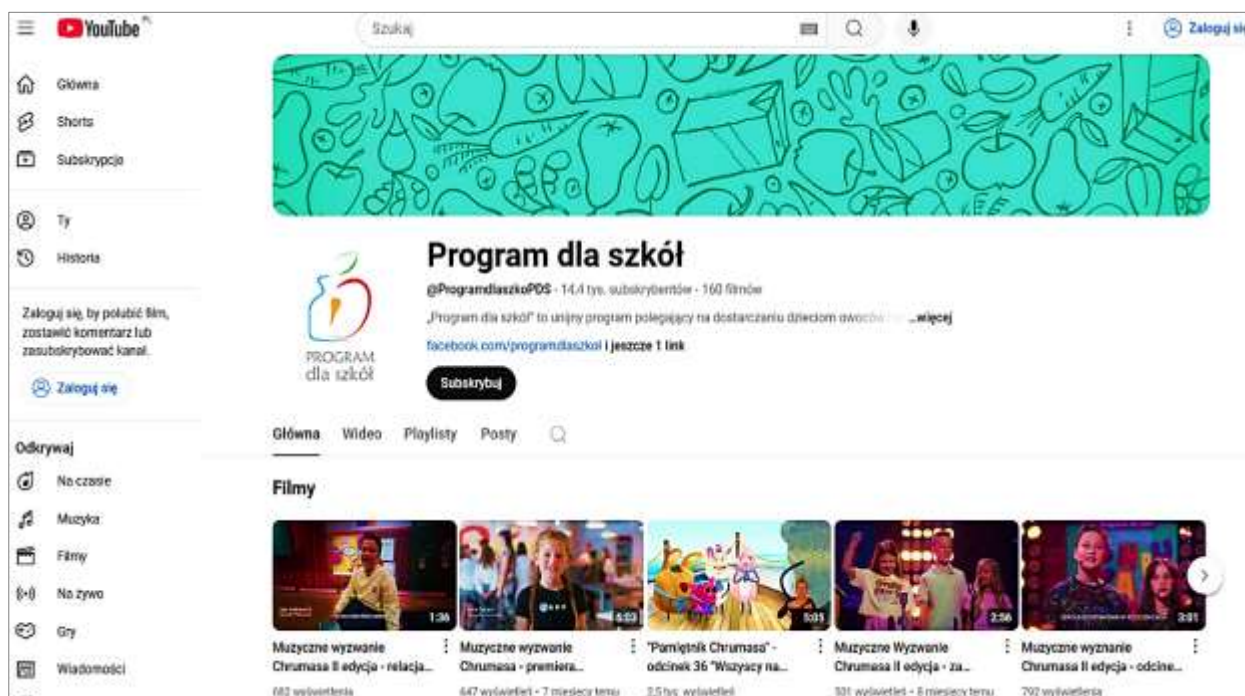
Z budżetu unijnego finansowane są także **działania promocyjne** dotyczące propagowania wśród dzieci zdrowych nawyków żywieniowych oraz upowszechniania wiedzy o „Programie dla szkół”. W roku szkolnym 2023/2024 zrealizowano szereg działań skierowanych do dzieci w wieku 6–12 lat, rodziców, nauczycieli oraz ogółu społeczeństwa, tj.:

- przeprowadzenie **kampanii w dzienniku elektronicznym**,
- druk i dystrybucja **plakatu promującego „Program dla szkół”**,
- organizacja **konkursu plastycznego na komiks**,

⁵⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowego sposobu realizacji w szkołach środków towarzyszących o charakterze edukacyjnym, które służą prawidłowej realizacji programu dla szkół oraz upowszechniają wśród dzieci zdrowe nawyki żywieniowe (Dz. U. z 2020 r. poz. 1302).

- **zakup materiałów informacyjno-promocyjnych** (w tym: kostki Rubika, ścianki modułowe i kartonowe zestawów kreatywnych dla dzieci do samodzielnego składania, teczki, kartonowe puchary),
- **produkcja nowych odcinków II edycji plebiscytu Muzyczne Wyzwanie Chrumasa i ich emisja w telewizji**,
- przeprowadzenie **kampanii informacyjno-promocyjnej kolejnej edycji plebiscytu muzycznych wyzwań Chrumasa** obejmującej: działania promocyjne, PR, nagranie materiałów wideo, wyprodukowanie 12 materiałów filmowych, rozmowa w telewizji śniadaniowej, zakup materiałów promocyjno-informacyjnych, działania promocyjne minimum w jednym kinie w każdym województwie, organizacja premiery plebiscytu,
- wynajem sali do przeprowadzenia premiery ww. plebiscytu,
- produkcja trzy minutowego **filmu animowanego** na podstawie komiksu narysowanego przez dziecko oraz produkcja **filmu instruktażowego** i publikacja na kanałach w social mediach,
- produkcja i emisja w radiu **spotu zachęcającego do głosowania w ww. plebiscybie**,
- produkcja **spotu radiowego** na bazie zwycięskiego utworu plebiscytu i jego emisja w radio.

Działania komunikacyjne obejmowały również **bezpośredni kontakt ze szkołami**.

Źródło: <https://www.youtube.com/@Programdla szkółPDS> (odczyt – marzec 2025 r.).

Wszystkie materiały promocyjno-informacyjne zostały opublikowane na **kanale „Program dla szkół”** na YouTube oraz na **stronie internetowej www.programdla szkół.org** oraz **www.wyzwaniechrumasa.org**. Komunikacja odbywała się także poprzez profil na **portalu społecznościowym Facebook**.

6. PROMOCJA PRODUKTÓW ROLNO-SPOŻYWCZYCH

Funkcjonowanie krajowego rolnictwa i przemysłu rolno-żywnościowego na jednolitym rynku unijnym oraz rynku światowym – w warunkach postępującego procesu globalizacji, liberalizacji handlu, zaawansowanej integracji w łańcuchu dostaw żywności, zakłóceń na rynku, zmian preferencji zakupowych oraz rosnącej konkurencji – powoduje, że bardzo istotne znaczenie mają działania promocyjne oraz informacyjne realizowane w Polsce i za granicą.

Jednym z zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa jest wspieranie rozwoju polskiego eksportu produktów rolno-spożywczych oraz promocja i zwiększanie konkurencyjności polskiej żywności w kraju i na świecie.

Silna marka krajowych produktów żywnościowych jest budowana za granicą pod wspólnym hasłem/znakiem „Poland tastes good” oraz w oparciu o ogólny i wspólny przekaz, że polska żywność to połączenie wysokiej jakości, konkurencyjnych cen, bogactwa produktów i smaków, przy zachowaniu restrykcyjnych wymogów bezpieczeństwa oraz standardów technologicznych produkcji.

W kraju kontynuowane są działania informacyjne, promocyjne, edukacyjne i kulturalne pod wspólnym hasłem #KupujŚwiadomie, w szczególności dotyczące: znaku PRODUKT POLSKI, logo produkcji ekologicznej UE oraz krajowych i unijnych systemów jakości żywności.

Wdrażanie instrumentów polityki promocji w sektorze rolno-spożywczym jest realizowane przy współpracy z: innymi instytucjami administracji publicznej i samorządowej, organizacjami i stowarzyszeniami konsumenckimi, krajowymi przedsiębiorcami, organizacjami branżowymi i międzybranżowymi skupiającymi przedsiębiorców (producentów i przetwórców), a także z polskimi placówkami zagranicznymi zaangażowanymi w promocję żywności i wspierającymi eksport produktów żywnościowych oraz krajowych przedsiębiorców działających w sektorze rolno-spożywczym.

Spójna polityka promocji produktów żywnościowych, przez świadome uczestnictwo i angażowanie podmiotów działających w branży rolno-spożywczej w aktywne promowanie marki polskiej żywności pod wspólnym hasłem/znakiem graficznym (tzw. branding narodowy i obywatelski), zapewnia lepszą koordynację i synergię działań promocyjnych, wpływa na lepsze wykorzystanie dostępnych środków finansowych (unijnych, krajowych i branżowych) oraz koncentruje wsparcie promocji produktów spożywczych na kluczowych

rynkach docelowych i odbiorcach, co przyczynia się do zwiększenia rozpoznawalności marki polskiej żywności (efektu skali), a także wzrostu efektywności działań.

W „**Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030**” MRiRW jednym z celów szczegółowych jest „Wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego i odporności na kryzysy”. Cel ten ma zostać osiągnięty m.in. dzięki realizacji następujących kierunków interwencji i działań:

- I.1. „Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego kraju i jakości żywności” – działania w tym zakresie:
 - zwiększenie udziału w rynku produktów wytwarzanych w systemach jakości żywności, w tym rolnictwa ekologicznego,
 - działania na rzecz podnoszenia jakości żywności,
 - wspieranie tworzenia krótkich łańcuchów wartości i łańcuchów rynkowych,
 - upowszechnianie w społeczeństwie wiedzy w zakresie zasad żywienia oraz jakości artykułów rolno-spożywczych i promowanie zdrowych wzorców konsumpcji, m.in. przez włączenie producentów do systemów edukacji,
 - działania informacyjno-promocyjne realizowane w celu kształtowania pozytywnego wizerunku polskiej żywności w kraju i na rynkach światowych oraz zwiększenia rozpoznawalności marki i eksportu polskich produktów spożywczych;
- I.5. „Przygotowanie polskiego sektora rolno-spożywczego do rozszerzenia UE i nowych uwarunkowań handlu zagranicznego” – działania w tym zakresie:
 - wsparcie ekspansji i promocji zagranicznej polskich eksporterów,
 - skuteczna promocja polskiej żywności na rzecz jak najpełniejszego wykorzystania dostępu do rynków pozaunijnych wynikającego z umów handlowych UE, w szczególności działania w zakresie likwidacji barier technicznych i prawnych (pozataryfowych) w dostępie do zagranicznych rynków i uzgadnianie procedur weterynaryjnych, fitosanitarnych i sanitarnych, a także szersze wykorzystywanie procedur i działań instytucji UE w tych uzgodnieniach⁶⁰.

Wymienione kierunki interwencji **wymagają realizacji i wsparcia aktywnych działań promocyjnych oraz informacyjnych w kraju i za granicą.**

Sytuacja zagrożenia epidemicznego koronawirusem oraz towarzyszący jej *lockdown*, a także sytuacja geopolityczna związana z wojną w Ukrainie uzmysłowiły, jak bardzo ważne jest bezpieczeństwo żywnościowe (zapewniane głównie przez krajowych producentów rolnych i przemysł spożywczy) oraz nieprzerwany przepływ towarów w łańcuchu dostaw żywności „od pola do stołu”. **Dlatego tak istotna jest promocja produktów rolno-spożywczych za granicą oraz promocja w kraju świadomych decyzji zakupowych krajowych konsumentów, które wpływają na sytuację ekonomiczno-gospodarczą kraju.** Wsparcie eksportu oraz rosnący patriotyzm konsumencki, który znajduje odzwierciedlenie w nabywaniu rodzimych towarów, budują silną markę polskiej żywności, wspierają rodzimych producentów rolnych i przedsiębiorstwa, zwiększają sprzedaż polskiej

⁶⁰ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa3> (data odczytu – marzec 2025 r.).

żywności oraz wspierają funkcjonowanie polskiej gospodarki, w tym krajowego rolnictwa i przemysłu rolno-spożywczego. Przekłada się to także m.in. na: utrzymanie i tworzenie nowych miejsc pracy, zwiększanie wpływów podatkowych do budżetów samorządowych i budżetu państwa, pozyskiwanie środków na inwestycje, rozwój rodzimych przedsiębiorstw oraz ochronę środowiska i klimatu, dzięki skróceniu łańcucha dostaw żywności.

W 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, zgodnie z zapisami ustawowymi, uczestniczył w realizacji działań wspierających promocję produktów rolno-spożywczych w kraju oraz za granicą, prowadząc je w **kilku obszarach**, tj. poprzez:

- 1) obsługę branżowych i/lub międzybranżowych programów informacyjnych i/albo promocyjnych (tzw. programów prostych) realizowanych w ramach mechanizmu WPR **„Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”**,
- 2) **wspieranie rozwoju współpracy handlowej** sektora rolno-spożywczego z zagranicą,
- 3) realizację **sektorowego programu promocji sektora spożywczego** (w ramach projektu „Umiedzynarodowienie MŚP – Brand HUB”, działania 2.26 Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027),
- 4) **współpracę z Zagranicznymi Biurami Handlowymi PAIH** na rzecz wspierania eksportu i promocji polskich produktów rolno-spożywczych na wybranych rynkach zagranicznych,
- 5) **współpracę z Ministerstwem Spraw Zagranicznych** w obszarze wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą oraz zagranicznej promocji polskich produktów rolnych i żywnościowych,
- 6) prowadzenie i wsparcie **działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych i kulturalnych** (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących **produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji**, a także **systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych**,
- 7) obsługę **funduszy promocji produktów rolno-spożywczych**,
- 8) wdrażanie **poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”** w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020,
- 9) wdrażanie **poddziałania 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”** w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

6.1. Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych (w ramach WPR)

Wspólna polityka rolna Unii Europejskiej wspiera działalność promocyjną i informacyjną prowadzoną w sektorze rolno-spożywczym. O dofinansowanie mogą się ubiegać organizacje zrzeszające producentów, przetwórców i dystrybutorów, które są reprezentatywne dla danej branży rolnej, jak również organizacje producentów lub ich zrzeszenia oraz inne organy sektora rolno-spożywczego, których celem i przedmiotem działalności są promocja

produktów rolnych i informowanie o takich produktach. Podmioty te, w odpowiedzi na coroczne zaproszenie Komisji Europejskiej, za pomocą specjalnego portalu internetowego zgłaszają (inicjują) do akceptacji KE oferty programów promocyjnych i/lub informacyjnych.

Celem działań informacyjnych i promocyjnych jest zwiększanie konkurencyjności rolnictwa unijnego, a tym samym osiągnięcie stabilizacji na rynku wewnętrznym.

Działania informacyjne i promocyjne w szczególności sprzyjają: podniesieniu wiedzy konsumentów o zaletach unijnych produktów rolnych, metodach produkcji oraz systemach jakości, jak również poprawie rozpoznawalności tych produktów. Ponadto powinny wpływać na zwiększenie spożycia unijnych produktów rolnych w UE i poza nią, a także na zwiększenie udziału tych produktów w rynku, przy zwróceniu szczególnej uwagi na rynki państw trzecich, charakteryzujące się najwyższym potencjałem rozwojowym.

W przypadku wystąpienia poważnych zakłóceń na rynku, utraty zaufania konsumentów lub innych szczególnych problemów, działania te powinny wspierać poprawę warunków rynkowych oraz uzupełniać i wzmacniać działania realizowane przez państwa członkowskie UE.

Dodatkowym celem działań informacyjnych i promocyjnych jest podkreślanie znaczenia autentyczności produktów unijnych, co poszerza wiedzę konsumentów na temat zalet produktów oryginalnych w porównaniu z imitacjami i towarami podrobionymi. Przyczynia się to znacząco – zarówno w UE, jak i w państwach trzecich – do podniesienia poziomu znajomości oznaczeń świadczących o uczestnictwie w europejskich systemach jakości.

W 2024 r. KOWR kontynuował realizację mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”. Wszystkie programy promocyjne i/lub informacyjne (tzw. programy proste) zostały zatwierdzone przez KE, a następnie były realizowane według zasad unijnej polityki promocji, obowiązujących dla programów akceptowanych przez KE od 1 grudnia 2015 r.

Zasady dotyczące polityki informowania o unijnych produktach rolnych i rolno-spożywczych oraz promowania tych produktów, które obowiązują od 1 grudnia 2015 r., określono w **rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014**⁶¹. Główne zasady unijnej polityki promocji dotyczą:

- unijnego poziomu finansowania do 70% kosztów kwalifikowalnych realizacji programów prostych na rynku wewnętrznym UE i 80% – w przypadku programów prostych realizowanych na rynkach krajów trzecich oraz w przypadku programów, w których uczestniczy wiele państw. Jednocześnie przewidziano 85% udział UE w finansowaniu programów kryzysowych. Pozostałą część wydatków ponoszą wyłącznie organizacje inicjujące – wydatki te mogą pochodzić z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
- zniesienia współfinansowania programów ze środków budżetu krajowego,

⁶¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 z dnia 22 października 2014 r. w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych wdrażanych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 3/2008, z późn. zm.

- wprowadzenia europejskiej strategii promocji,
- wprowadzenia jednoetapowego procesu wyboru programów przez KE,
- rozszerzenia zakresu stosowania środków, tj.: włączenia do grup beneficjentów wsparcia organizacji producentów lub ich zrzeszeń oraz innych organów sektora rolno-spożywczego, których celem i przedmiotem działalności są promocja i informowanie o produktach rolnych,
- rozszerzenia zakresu promowanych produktów, w szczególności o przetworzone produkty rolne (np.: chleb, makaron, czekoladę),
- umożliwienia stosowania oświadczeń o pochodzeniu produktów i wskazywania ich marek (z pewnymi ograniczeniami),
- ułatwionego zarządzania programami, w których uczestniczy wiele państw członkowskich, przygotowanymi wspólnie przez podmioty z kilku państw członkowskich UE, przy wykorzystaniu punktu kompleksowej usługi w KE (za pośrednictwem Agencji Wykonawczej ds. Badań Naukowych, tj. REA),
- wprowadzenia unijnego rocznego programu prac.

Dla programów akceptowanych przez KE po 1 grudnia 2015 r., oprócz zapisów rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014, unijnymi aktami prawnymi regulującymi zasady realizacji tego mechanizmu WPR są także rozporządzenia: delegowane Komisji (UE) 2015/1829⁶² oraz wykonawcze Komisji (UE) 2015/1831⁶³.

Jednoroczne, dwu- lub trzyletnie programy mogą być realizowane odrębnie na rynku unijnym lub na rynkach krajów spoza UE. Programy obejmują głównie działania dotyczące: public relations, udziału w targach i misjach handlowych, organizacji spotkań biznesowych b2b⁶⁴, akcji degustacyjnych, szkoleń, seminariów/webinariów i konferencji, funkcjonowania serwisu internetowego i mediów społecznościowych, a także produkcji i emisji reklam internetowych, telewizyjnych, radiowych, zewnętrznych (outdoor) oraz w prasie branżowej i konsumenckiej.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 6 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.), od 1 września 2017 r. administrowanie mechanizmem WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” jest **zadaniem delegowanym** do KOWR z agencji płatniczej (ARiMR)⁶⁵.

⁶² Rozporządzenie delegowane Komisji (UE) 2015/1829 z dnia 23 kwietnia 2015 r. uzupełniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich.

⁶³ Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2015/1831 z dnia 7 października 2015 r. ustanawiające zasady stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 w sprawie działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących produktów rolnych wdrażanych na rynku wewnętrznym i w państwach trzecich.

⁶⁴ b2b (ang. *business to business*) – transakcje/spotkania pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami gospodarczymi, określenie relacji występujących pomiędzy przedsiębiorstwami.

⁶⁵ KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

W 2024 r. realizowano działania i/lub udzielano wsparcia organizacjom branżowym i/lub międzybranżowym w ramach prowadzonych w **16 krajach** na **3 kontynentach** następujących **12 programów informacyjnych i/lub promocyjnych** (tj. programów prostych), o łącznym budżecie około **26 310 tys. EUR**:

- 1) **„Dar polskich sadów. Jabłka z serca Europy”** – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego owoców (ze szczególnym uwzględnieniem jabłek), o łącznym budżecie blisko **2 881,07 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynki: Tajlandii i Malezji. Program realizowano do 30 listopada 2023 r., a ostatecznie rozliczono 18 lipca 2024 r.,
- 2) **„Drób z europejskim paszportem”** – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego mięsa drobiowego, o łącznym budżecie blisko **3 010,65 tys. EUR** (brutto), skierowanego na rynki: Chin z Hongkongiem i Japonii. Program był realizowany do 31 maja 2024 r.,
- 3) **„Przestaw się na eko – szukaj Euroliścia”** – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego koszyka produktów rolnictwa ekologicznego (obejmującego: zboża, sery i produkty mleczne, jaja, świeże oraz przetworzone owoce i warzywa, przetwory z warzyw, owoców i orzechów, włączając oliwki stołowe), o łącznym budżecie **629,53 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynek Polski. Program był realizowany do 31 marca 2024 r.,
- 4) **„Europejska wołowina na rynkach azjatyckich”** – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżego, schłodzonego oraz mrożonego mięsa wołowego, o łącznym budżecie blisko **1 243,68 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynki: Hongkongu i Japonii. Program był realizowany do 31 marca 2024 r.,
- 5) **„Czas na zrównoważoną produkcję owoców”** – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżych i suszonych owoców, o łącznym budżecie **1 893,65 tys. EUR** (brutto), skierowanego na rynki: Austrii, Niemiec i Polski. Zakończenie realizacji działań w ramach programu planowane jest na 31 marca 2025 r.,
- 6) **„Czas na jabłka z Europy”** (kontynuacja wcześniej realizowanego programu) – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżych i suszonych owoców (ze szczególnym uwzględnieniem jabłek), o łącznym budżecie blisko **2 997,38 tys. EUR** (brutto), skierowanego na rynki: Egiptu i Jordanii. Zakończenie realizacji działań w ramach programu planowane jest na 31 marca 2025 r.,
- 7) **„Żywność ekologiczna z UE – dobry wybór”** – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego koszyka produktów rolnictwa ekologicznego (obejmującego: świeże, schłodzone i zamrożone mięso wołowe i drobiowe, przetwory mleczne z wyłączeniem serów, miód i produkty pszczelarskie, świeże lub suszone owoce, świeże, schłodzone i suszone warzywa, a także zboża z wyłączeniem kukurydzy), o łącznym budżecie blisko **2 600,74 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynek Zjednoczonych Emiratów Arabskich. Zakończenie realizacji działań w ramach programu planowane jest na 28 lutego 2026 r.,
- 8) **„Papryka z Europy. Trzy kolory radości”** – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżych, schłodzonych i suszonych warzyw (ze szczególnym uwzględnieniem papryki), o łącznym budżecie blisko **1 936,73 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynki:

Niemiec, Czech i Słowacji. Zakończenie realizacji działań w ramach programu planowane jest na 30 września 2025 r.,

- 9) **„Smak Europy”** – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżego, schłodzonego, mrożonego i przetworzonego mięsa wołowego i wieprzowego oraz jabłek i ich przetworów, o łącznym budżecie blisko **5 121,84 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynki: Japonii, Singapuru i Wietnamu. Zakończenie realizacji działań w ramach programu planowane jest na 30 listopada 2026 r.,
- 10) **„Europejska wołowina na rynkach azjatyckich”** (kontynuacja wcześniej realizowanego programu) – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżego, schłodzonego i mrożonego mięsa wołowego, o łącznym budżecie blisko **1 335,84 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynki: Japonii i Hongkongu. W dniu 8 lutego 2024 r. KOWR zawarł umowę o udzielenie dotacji na realizację programu,
- 11) **„Czas na jabłka z Europy w Azji”** – 3-letniego programu promocyjnego, dotyczącego świeżych i suszonych owoców (ze szczególnym uwzględnieniem jabłek), o łącznym budżecie **1 485,25 tys. EUR** (brutto), skierowanego na rynki: Indii i Wietnamu. W dniu 8 lutego 2024 r. KOWR zawarł umowę o udzielenie dotacji na realizację programu,
- 12) **„Przestaw się na eko – szukaj Euroliścia 2”** (kontynuacja wcześniej realizowanego programu) – 2-letniego programu promocyjnego, dotyczącego koszyka produktów rolnictwa ekologicznego, o łącznym budżecie ponad **1 173,65 tys. EUR** (netto), skierowanego na rynek Polski. W dniu 8 lutego 2024 r. KOWR zawarł umowę o udzielenie dotacji na realizację programu.

Ponadto, zgodnie z decyzją wykonawczą Komisji nr C(2024) 7881 final z dnia 18 listopada 2024 r., zostało zaakceptowanych **6 kolejnych programów prostych** z Polski o łącznym budżecie **18 112,66 tys. EUR**⁶⁶, tj.:

- 1) **„Kęs zdrowia – jabłka grójeckie z europejskim oznaczeniem ChOG”** – 3-letni program promocyjny, dotyczący świeżych i suszonych jabłek grójeckich, o łącznym budżecie ponad **2 461,66 tys. EUR**, skierowany na rynki: Finlandii i Szwecji,
- 2) **„Europejska żywność ekologiczna – wspólna radość i smak”** – 3-letni program promocyjny, dotyczący koszyka produktów rolnictwa ekologicznego, o łącznym budżecie blisko **3 101,52 tys. EUR**, skierowany na rynki: Francji i Holandii,
- 3) **„Szybko i ekologicznie – ulubione smaki z europejską jakością”** – 3-letni program promocyjny, dotyczący koszyka produktów rolnictwa ekologicznego, o łącznym budżecie blisko **2 699,83 tys. EUR**, skierowany na rynki: Kanady i Stanów Zjednoczonych Ameryki,
- 4) **„Kropla doskonałości. Europejskie mleko i przetwory mleczne wysokiej jakości”** – 3-letni program promocyjny, dotyczący serów i produktów mlecznych, o łącznym budżecie blisko **2 293,05 tys. EUR**, skierowany na rynki: Korei Południowej i Wietnamu,

⁶⁶ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 18 listopada 2024 r. w sprawie wyboru programów prostych służących promocji produktów rolnych w roku 2024 zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1144/2014 [C(2024) 7881 final].

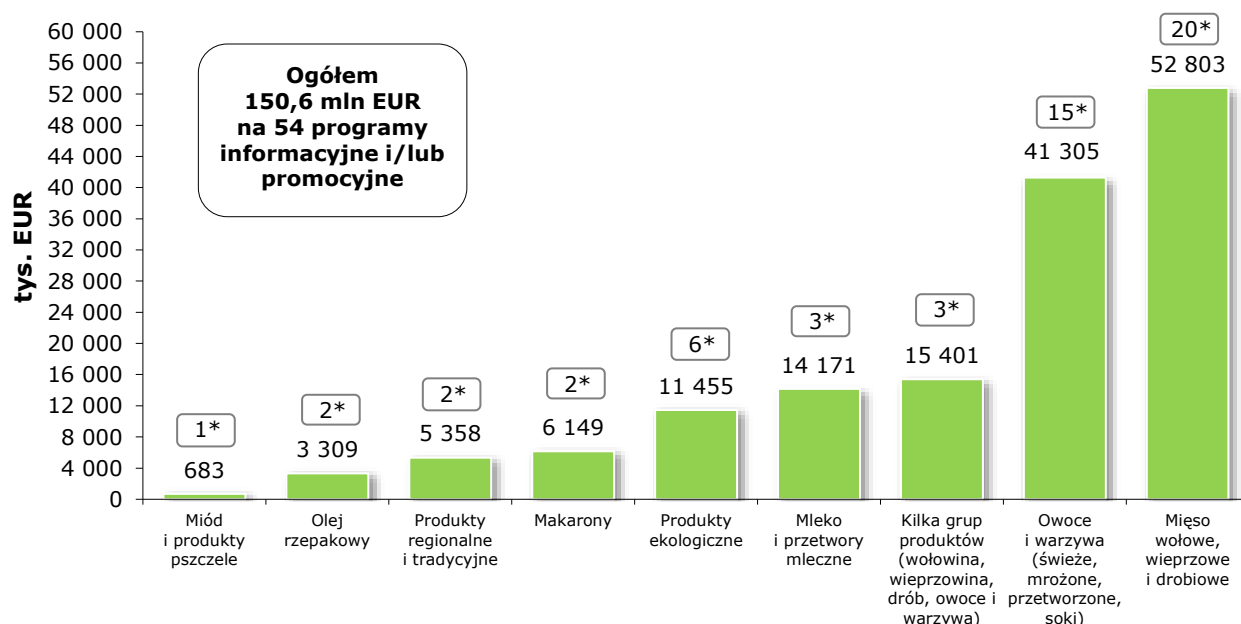
- 5) **„Europejski drób – z naszych ferm na Twój stół”** – 3-letni program promocyjny, o łącznym budżecie ponad **4 690,09 tys. EUR**, dotyczący mięsa drobiowego i jego przetworów, skierowany na rynki: Filipin, Korei Południowej oraz Wietnamu.
- 6) **„Dziś dzień jabłka! Poznaj wysokiej jakości jabłka z Unii Europejskiej”** – 3-letni program promocyjny, o łącznym budżecie ponad **2 866,51 tys. EUR**, dotyczący świeżych i suszonych jabłek, skierowany na rynki: Brazylii i Kolumbii.

Do 17 lutego 2025 r. zostały zawarte przez KOWR **4 umowy o udzielenie dotacji** w ramach czterech programów prostych zaakceptowanych ww. decyzją wykonawczą Komisji (tj. „Kęs zdrowia – jabłka grójeckie z europejskim oznaczeniem ChOG”, „Europejska żywność ekologiczna – wspólna radość i smak”, „Szybko i ekologicznie – ulubione smaki z europejską jakością” oraz „Europejski drób – z naszych ferm na Twój stół”).

W 2024 r. organizacje inicjujące złożyły do KOWR łącznie **8 wniosków o płatność** (tj. 5 wniosków o płatność okresową i 3 wnioski o wypłatę salda). Nie został złożony żaden wniosek o płatność zaliczkową. Zweryfikowano i wypłacono wsparcie finansowe wnioskowane w **6 wnioskach o płatność** (tj. w 4 wnioskach o płatność okresową i 2 wnioskach o wypłatę salda), z których 4 zostały złożone do KOWR jeszcze w 2023 r., natomiast 2 wnioski (tj. wniosek o płatność okresową i wniosek o wypłatę salda) zostały złożone w kwietniu 2024 r. Dodatkowo w ramach 2 wniosków o wypłatę salda płatności dokonano w styczniu 2025 r. Pozostałe 4 wnioski o płatność okresową, złożone w 2024 r., były procedowane w 2025 r., co nie uchybia terminom określonym w unijnych aktach prawnych.

W 2024 r., w ramach **sześciu programów prostych**, KOWR wystawił dla agencji płatniczej (ARiMR) dokumenty płatnicze na kwotę **14 840,74 tys. zł** (środki finansowe pochodziły z budżetu UE).

Wykres 30. **Budżety polskich programów branżowych i/lub międzybranżowych w okresie maj 2004 r. – grudzień 2024 r. wg grup produktów**

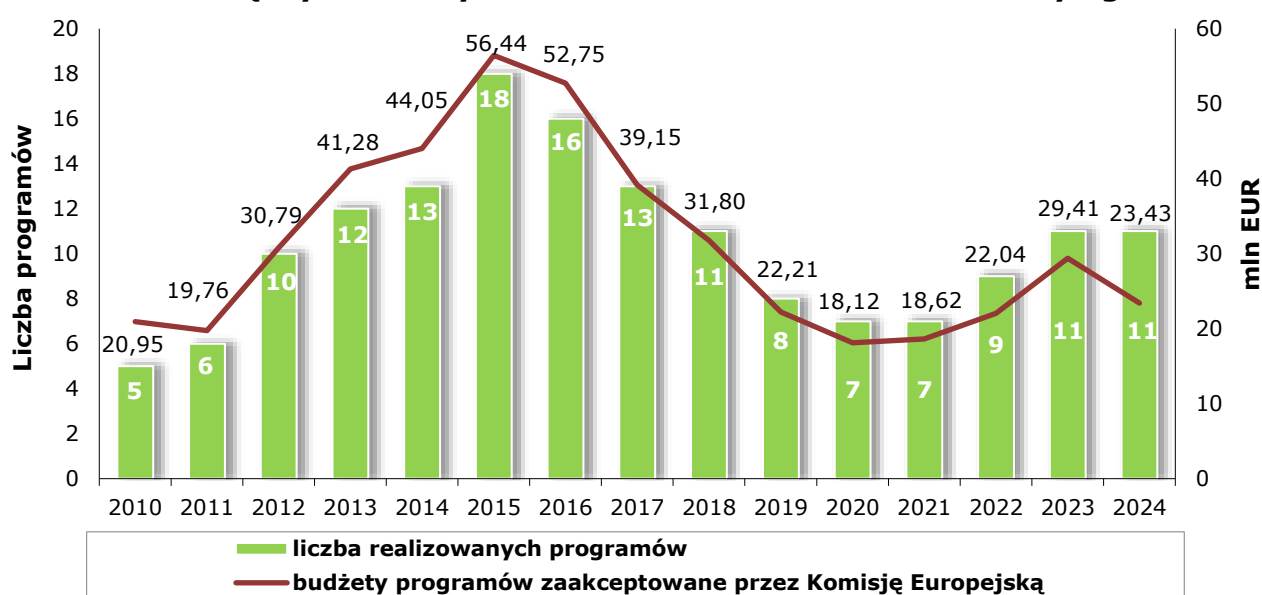

* Liczba programów informacyjnych i/lub promocyjnych zatwierdzonych przez KE oraz na które podpisano umowy.
Źródło: dane KOWR.

W zakresie realizacji mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”, KOWR w 2024 r. wydał ogółem 9 decyzji i innych dokumentów⁶⁷.

Od akcesji Polski do UE do końca 2024 r. Komisja Europejska zatwierdziła, a organizacje branżowe i/lub międzybranżowe zawarły umowy o udzielenie dotacji na realizację **54 polskich programów informacyjnych i/lub promocyjnych** o łącznym budżecie **150,6 mln EUR**⁶⁸. Najwięcej programów dotyczyło mięsa czerwonego i drobiowego (20 programów o budżecie ogółem 52,8 mln EUR, 37% wszystkich programów), a następnie owoców i warzyw (15 programów o budżecie ogółem 41,3 mln EUR, 28% wszystkich programów).

Wykres 31. **Liczba realizowanych polskich programów branżowych i/lub międzybranżowych w latach 2010–2024 i ich budżety ogółem**

Źródło: dane KOWR.

6.2. Wsparcie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 17 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294), **KOWR prowadzi działania mające na celu wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą**

⁶⁷ „Liczba wydanych decyzji w zakresie administrowanych mechanizmów” – liczba wydanych dokumentów finalnych (skutkujących i nieskutkujących płatnościami), którymi mogą być np.: decyzja pozytywna, decyzja odmowna, pozwolenie, umowa, deklaracja, przedsięwzięcie, projekt, rozstrzygnięcie. Jeden z mierników stosowanych przez KOWR przy sporządzaniu planu finansowego w układzie zadaniowym i w procesie kontroli zarządczej. Na liczbę decyzji w przedmiotowym mechanizmie WPR składają się płatności i podpisane umowy o udzielenie dotacji na realizację programu prostego.

⁶⁸ Nie uwzględniono czterech polskich programów, które zostały zaakceptowane przez KE, ale nie zawarto umów na ich realizację z beneficjentami (organizacjami zgłaszającymi programy).

poprzez organizowanie udziału uczestników tego sektora w międzynarodowych przedsięwzięciach promocyjnych i informacyjnych.

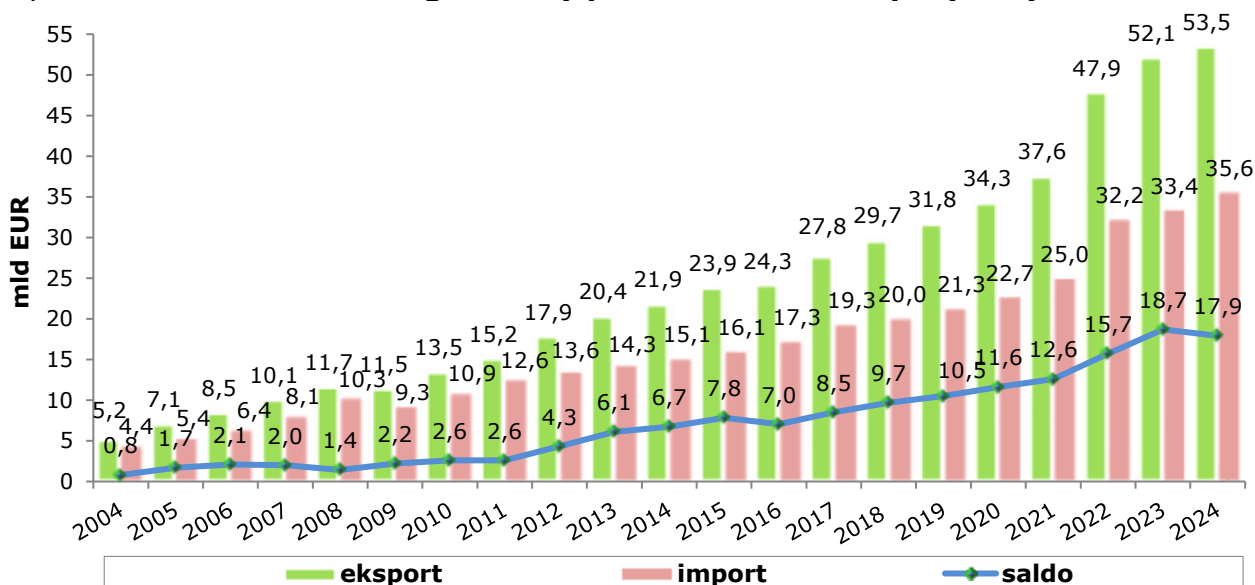
Potencjał produkcyjny i eksportowy polskiego sektora rolno-spożywczego jest znaczący, a polskie produkty żywnościowe skutecznie konkurują na rynkach światowych. Od lat notowany jest **dodatni bilans handlowy** w obrocie towarami rolno-spożywczymi. Z uwagi na to, że w Polsce są produkowane znaczne nadwyżki żywności, dalszy rozwój krajowego sektora rolno-spożywczego w dużym stopniu zależy od możliwości zwiększania wywozu.

Eksport potrzebuje silnego wsparcia instytucjonalnego, aby zachować rosnący trend, szczególnie w czasach niestabilnej sytuacji geopolitycznej wywołanej m.in. wojną w Ukrainie.

Zdobywanie nowych rynków zbytu – zwłaszcza spoza UE – i pozyskiwanie nowych partnerów handlowych mają kluczowe znaczenie dla możliwości dalszego rozwoju krajowych przedsiębiorstw sektora rolno-spożywczego.

W 2024 r. sprzedaż artykułów rolno-spożywczych za granicę osiągnęła nienotowany dotąd poziom **53,5 mld EUR**, o około **2,7%** wyższy w porównaniu z rokiem 2023 i ponad **10-krotnie** wyższy niż w roku 2004 (tj. w roku akcesji Polski do UE).

Wykres 32. **Polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi**

Źródło: obliczenia KOWR na podstawie danych Ministerstwa Finansów. Rok 2024 – dane wstępne.

Krajowe produkty rolno-spożywcze są promowane przez KOWR pod wspólnym **hasłem „Poland tastes good”**. Dzięki temu budowana jest za granicą **silna i rozpoznawalna marka polskiej żywności**. Beneficjentami tych działań są krajowi przedsiębiorcy z sektora rolno-spożywczego, którzy korzystają przede wszystkim z organizowanych przez KOWR **wystąpień na polskich stoiskach narodowych na targach zagranicznych**, towarzyszących im **misji handlowych** oraz **spotkań biznesowych**.

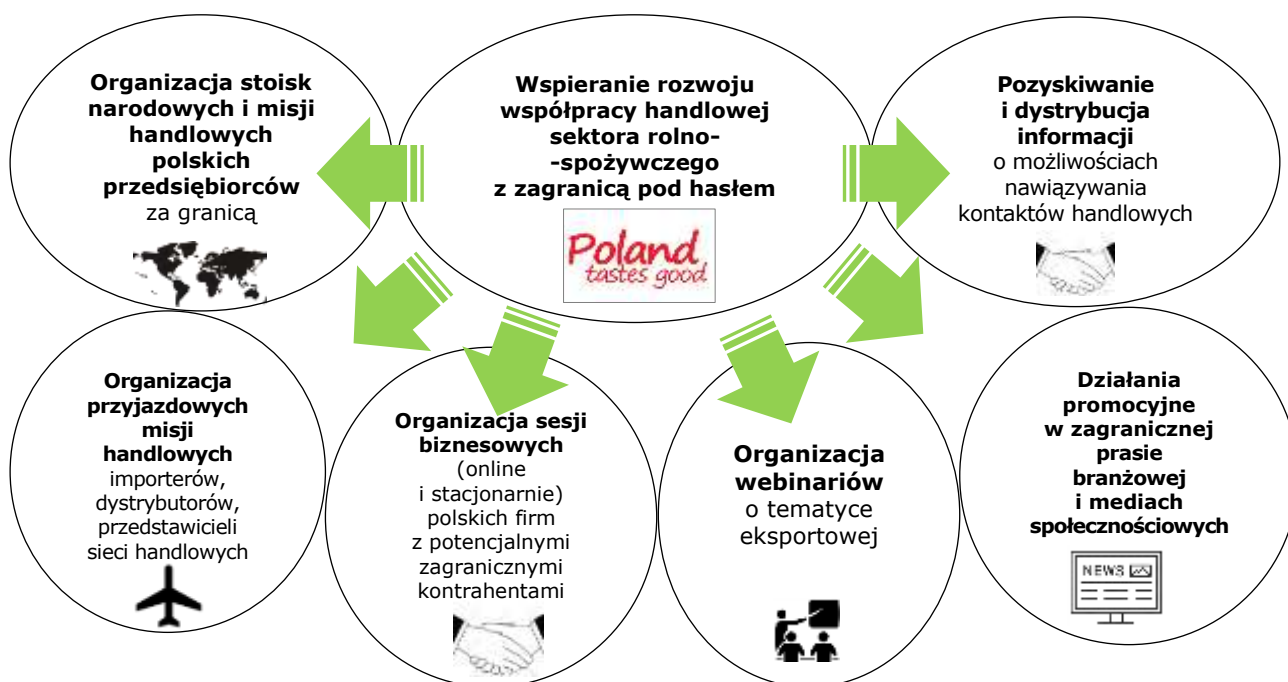
W ten sposób podejmowane są działania w kierunku **zwiększania eksportu i umacniania pozycji, rozpoznawalności oraz konkurencyjności krajowych produktów rolno-spożywczych**, a także w celu **dywersyfikacji i zdobycia nowych perspektywicznych rynków zbytu** (również w państwach trzecich o największym potencjale w tym zakresie).

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

Celem KOWR jest prowadzenie działań w krajach o **dużym potencjale importowym**, na których polska żywność jest jeszcze nieobecna lub występuje w niewielkim stopniu, a także w miejscach, w których krajowa żywność jest już znana, ale wymaga dalszego wsparcia promocyjnego. Dzięki KOWR producenci żywności mogą promować swoje produkty **na największych targach sektora rolno-spożywczego na świecie** na korzystniejszych warunkach, niż jeśli mieliby uczestniczyć w nich indywidualnie. Krajowi przedsiębiorcy są wspierani począwszy od spraw związanych z wyjazdem, poprzez organizację wizyt w punktach handlowych, a skończywszy na spotkaniach biznesowych.

Wykres 33. **Główne obszary działań w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą**

Źródło: opracowanie KOWR.

W ramach wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą prowadzone są następujące **działania skierowane do krajowych producentów, przetwórców i eksporterów**:

- organizacja **narodowych stoisk informacyjno-promocyjnych na największych zagranicznych targach i wystawach rolno-spożywczych w wybranych krajach**,

- realizacja zagranicznych **misji handlowych** dla krajowych przedsiębiorców sektora rolno-spożywczego (samodzielnych lub powiązanych z udziałem w targach) w wybranych państwach pozaunijnych,
- organizacja w Polsce **przyjazdowych misji handlowych importerów, dystrybutorów i przedstawicieli sieci handlowych**, które obejmują **spotkania b2b** z krajowymi przedsiębiorcami oraz **wizyty w zakładach produkcyjnych**,
- realizacja i obsługa **spotkań biznesowych b2b**, tradycyjnych i wirtualnych (online), z przedstawicielami zagranicznych przedsiębiorstw, będących potencjalnymi kontrahentami dla krajowych przedsiębiorców sektora rolno-spożywczego,
- wsparcie polskich przedsiębiorców w przygotowaniu się do ekspansji na rynki zagraniczne poprzez organizację **spotkań i webinarów informacyjno-szkoleniowych** poświęconych najbardziej perspektywnym rynkom dla polskiego eksportu rolno-spożywczego, w celu przybliżenia specyfiki prowadzenia biznesu oraz szans dla polskich produktów na wybranych rynkach zagranicznych,
- organizacja **pokazów kulinarnych i degustacji** polskich produktów żywnościowych w kraju i za granicą,
- budowanie rozpoznawalności i pozytywnego wizerunku polskiej żywności wśród konsumentów na rynkach zagranicznych poprzez **publikowanie artykułów w zagranicznych mediach branżowych, ogólnych oraz społecznościowych** na temat polskiej żywności i polskiego sektora rolno-spożywczego,
- **organizacja oraz obsługa multi- i bilateralnych spotkań, seminariów i konferencji** w kraju i za granicą,
- organizacja **misji przyjazdowych dla zagranicznych dziennikarzy i influencerów kulinarnych, lifestylowych, a także podróżniczych**,
- **obsługa spotkań z przedstawicielami polskich i zagranicznych organizacji oraz stowarzyszeń branżowych**, jak również z **przedsiębiorcami z sektora rolno-spożywczego** w kraju i za granicą,
- **realizacja innych działań** mających na celu promowanie polskiej żywności i sektora rolno-spożywczego na rynkach zagranicznych **w ramach współpracy z innymi instytucjami**, tj.: Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Ministerstwem Spraw Zagranicznych, Ministerstwem Rozwoju i Technologii, Polską Agencją Inwestycji i Handlu, Polską Agencją Rozwoju i Przedsiębiorczości, Zagranicznymi Biurami Handlowymi PAIH, a także z polskimi placówkami dyplomatycznymi,
- **przygotowywanie opracowań i analiz** dotyczących rynków zagranicznych.

W działania mające na celu rozwój współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą włączane są również nadzorowane przez KOWR **spółki hodowlane o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej**, w celu wykorzystania ich potencjału eksportowego oraz stworzenia szansy na pozyskanie nowych rynków zbytu.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

W 2024 r. KOWR zorganizował w **19 krajach** dla polskich przedsiębiorców **23 stoiska narodowe na zagranicznych/międzynarodowych targach**, tj.:

- 1) stoisko narodowe na targach **Internationale Grüne Woche (IGW) 2024**, które odbyły się w **Berlinie w Niemczech** w dniach **19–28 stycznia 2024 r.** Była to kolejna, 98. edycja tych targów, zaliczanych do jednych z największych światowych wystaw żywności, rolnictwa i ogrodnictwa. W 2024 r. odbyły się one na powierzchni wystawienniczej 118 tys. mkw., na której swoją ofertę zaprezentowało 1,4 tys. wystawców z 61 krajów. W wydarzeniu wzięło udział łącznie ponad 300 tys. uczestników targów. W ramach realizacji działań promujących polskie artykuły rolno-spożywcze na rynkach zagranicznych KOWR zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 156 mkw. pod hasłem „Polen shmeckt”. Na stoisku ofertę zaprezentowało łącznie **12 firm**, oferujących szeroką gamę produktów (m.in: sery i twarogi, octy i kiszonki, przetwory rybne, zupy na zakwasie, piwo rzemieślnicze, miody pitne, przetwory z grzybów, musy owocowe i soki NFC, batony wegańskie oraz lody). Na stoisku odbywały się **pokazy kulinarne**, podczas których zwiedzający mogli spróbować tradycyjnych polskich dań serwowanych przez rodzimych szefów kuchni z wykorzystaniem polskich produktów. Podczas pierwszego weekendu targowego na polskim stoisku narodowym obecne były również przedstawicielki Koła Gospodyń Wiejskich (KGW) „Szaflary” z woj. małopolskiego, które zwyciężyły w finale VIII edycji konkursu kulinarnego dla KGW pn. „Bitwa Regionów” zorganizowanego w 2023 r. przez MRiRW i KOWR. Członkinie zwycięskiego zespołu KGW zapoznały się z szeroką ofertą targów, a także przygotowały oraz zaprezentowały w trakcie pokazu kulinarnego na stoisku KOWR tradycyjne polskie dania regionalne;
- 2) stoisko narodowe podczas targów dedykowanych branży słodczy i przekąsek **ISM Cologne 2024**, które odbyły się w **Kolonii w Niemczech** w dniach **28–31 stycznia 2024 r.** Była to kolejna edycja najważniejszego wydarzenia targowego z branży słodczy i przekąsek na rynku światowym skupiającym 1,4 tys. wystawców z 74 krajów z całego świata. Targi zgromadziły około 30 tys. odwiedzających. Na zorganizowanym przez KOWR stoisku o łącznej powierzchni 150 mkw. ofertę eksportową zaprezentowało

- 16 firm** z branży słodczy i przekąsek (w tym: krówki, pierniki, wyroby czekoladowe, ciasta, a także wafle zbożowe oraz produkty bezglutenowe);
- 3) stoisko narodowe podczas targów **Biofach 2024**, które odbyły się w **Norymberdze w Niemczech** w dniach **13–16 lutego 2024 r.** KOWR po raz siódmy wziął udział w największych międzynarodowych targach żywności ekologicznej w Europie. Targi odwiedziło blisko 35 tys. uczestników ze 128 państw. Różnorodną ofertę produktów i usług oferowało łącznie 2,6 tys. wystawców z 94 krajów. Na zorganizowanym przez KOWR polskim stoisku narodowym o powierzchni 187,63 mkw. swoją ofertę eksportową promowało **13 firm** indywidualnych oraz firmy zrzeszone w organizacji branżowej Polska Izba Żywności Ekologicznej. Prezentowane były m.in.: soki owocowe i warzywne, kawa, miody, herbaty i zioła, świeże i mrożone owoce, warzywa, makarony, kasze i inne produkty zbożowe, przekąski, czekolady, naturalne batony owocowe oraz produkty mleczne;
- 4) stoisko narodowe na targach **Gulfood 2024** w **Dubaju w Zjednoczonych Emiratach Arabskich (ZEA)** w dniach **19–23 lutego 2024 r.** Kolejna, 29. edycja międzynarodowych targów, jednych z największych i najważniejszych wydarzeń branży spożywczej na Bliskim Wschodzie, zgromadziła ponad 5 tys. wystawców ze 190 krajów. Szacuje się, że wydarzenie to ściągnęło około 200 tys. odwiedzających. KOWR po raz ósmy zorganizował na tych targach polskie stoisko narodowe pod hasłem „Poland tastes good”. Stoisko o łącznej powierzchni 360 mkw. zlokalizowane było w trzech sektorach branżowych: ogólnospożywczym „World Food” (168 mkw.), produktów mlecznych „Dairy” (96 mkw.) oraz napojów „Beverages” (96 mkw.). Polską ofertę eksportową prezentowało łącznie **28 firm** z następujących grup produktowych: owoce i warzywa, soki, żywność bezglutenową, produkty piekarnicze, makarony, produkty przemiału zbóż, mięso i produkty mięsne, mleko oraz wyroby mleczne (w tym mleko w proszku), przyprawy, a także napoje i kawa. Uroczystego otwarcia stoiska dokonał Ambasador Rzeczypospolitej Polskiej w ZEA, Dyrektor Generalny KOWR oraz zaproszeni goście, w tym przedstawiciele Dubai Municipality. Na polskim stoisku narodowym odbywały się także **pokazy kulinarne**, podczas których zwiedzający mogli spróbować tradycyjnych polskich dań, serwowanych przez rodzimych szefów kuchni;
- 5) stoisko narodowe na targach **Foodex Japan 2024**, które odbyły się w **Tokio w Japonii** w dniach **5–8 marca 2024 r.** Była to 49. edycja tych międzynarodowych targów branży spożywczej, jednego z najważniejszych wydarzeń wystawienniczych branży spożywczej w Azji. Podczas wydarzenia KOWR po raz piąty zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 198 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z ofertą **30 firm** reprezentujących następujące grupy produktowe: słodczy, owoce i warzywa, soki owocowe, produkty mleczne i pochodzenia roślinnego, zioła, przyprawy, produkty ekologiczne, przetwory zbożowe, miody, kawior z jesiotra, herbaty, napoje bezalkoholowe i alkoholowe. Każdego dnia targów na polskim stoisku narodowym odbywały się **pokazy kulinarne**

i **degustacje** prowadzone przez polskich szefów kuchni, które przybliżyły gościom targów smaki krajowych potraw oraz tradycję i kulturę kulinarną. Polskie stoisko cieszyło się bardzo dużą popularnością i zainteresowaniem odwiedzających targi, a polscy przedsiębiorcy przeprowadzili liczne rozmowy z potencjalnymi partnerami biznesowymi;

- 6) stoisko narodowe na targach **Alimentaria & HOSTELCO** w **Barcelonie** w **Hiszpanii** w dniach **18–21 marca 2024 r.** To jedno z najważniejszych i największych wydarzeń wystawienniczych branży spożywczej w Europie. KOWR zorganizował stoisko narodowe o powierzchni 144 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z ofertą **20 firm** prezentujących zagranicznym kontrahentom m.in.: słodczyce, mięso i produkty mięsne, mrożone owoce i warzywa, grzyby, produkty mleczne, produkty zbożowe, przetwory owocowo-warzywne oraz soki. W oficjalnym otwarciu targów uczestniczył król Hiszpanii;

Źródło: <https://www.polandtastesgood.pl/pl/> (odczyt – marzec 2025 r.).

- 7) stoisko narodowe na targach **IFE London 2024 (International Food & Drink Event)**, które odbyły się w **Londynie** w **Wielkiej Brytanii** w dniach **25–27 marca 2024 r.** Targi IFE London to największe wydarzenie z branży spożywczej w Wielkiej Brytanii skupiające ponad 1,5 tys. wystawców z całego świata. KOWR po raz trzeci zorganizował na targach polskie stoisko pod hasłem „Poland tastes good”. Na polskim stoisku narodowym o powierzchni 180 mkw. swoją ofertę eksportową (w tym: mięso, słodczyce, owoce, soki, napoje energetyczne, przetwory owocowe i warzywne, miody oraz ryby) prezentowało **30 polskich firm**;
- 8) stoisko narodowe na targach **FRESKON 2024**, które odbyły się w **Salonikach** w **Grecji** w dniach **11–13 kwietnia 2024 r.** Była to 8. edycja targów branży sadowniczej, na których KOWR po raz trzeci zorganizował stoisko promocyjne o powierzchni 92 mkw. Stoisko powstało w ramach współpracy KOWR z Ambasadą RP w Atenach, MRiRW oraz Grecko-Polską Izbą Inwestycji i Handlu, co stworzyło polski pawilon o łącznej powierzchni 120 mkw. Na stoisku KOWR swoją ofertę zaprezentowało **13 firm** z branży świeżych owoców (głównie jabłka i borówki). Uroczystego otwarcia polskiego pawilonu dokonali Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR oraz radca-minister (kierownik Wydziału Konsularnego Ambasady RP w Atenach) wraz z przedstawicielami organizatora

- targów. Zastępca Dyrektora Generalnego KOWR wziął również udział w oficjalnym otwarciu targów FRESKON 2024, jako reprezentant kraju honorowego „Country of Honor”;
- 9) stoisko narodowe podczas targów **Food & Hotel Asia 2024 (FHA)**, które odbyły się w **Singapurze** w dniach **23–26 kwietnia 2024 r.** KOWR po raz kolejny wziął udział w jednych z największych i najważniejszych międzynarodowych targach żywności w Azji Południowo-Wschodniej, na których swoją ofertę produktową prezentowało łącznie 1,5 tys. wystawców z ponad 50 krajów. KOWR zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 126 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający mogli zapoznać się z ofertą **18 firm** reprezentujących następujące grupy produktowe: soki, słodczy, produkty zbożowe, produkty mięsne, mrożone warzywa, przekąski, miody oraz żywność ekologiczną. Każdego dnia targów na polskim stoisku narodowym odbywały się **pokazy kulinarne** i **degustacje** prowadzone przez polskich szefów kuchni, które przybliżyły odwiedzającym targi smaki polskich potraw i polską tradycję oraz kulturę kulinarną. Polskie stoisko narodowe odwiedził zespół singapurskiej influencerki, który nagrał materiał promujący polską żywność i polską obecność na targach. Targom towarzyszyła również **misja handlowa**, w której ramach odbył się tzw. **store-check** (czyli wizyty w sieciach handlowych i rozmowy polskich przedsiębiorców z ich przedstawicielami). W dniu 22 kwietnia 2024 r. odbyło się wydarzenie networkingowe „CEEfood Experience! Delights from Central and Eastern Europe” z udziałem przedstawicieli europejskich krajów, takich jak: Polska, Węgry, Litwa i Rumunia. Podczas wydarzenia przedstawiciel KOWR przedstawił prezentację dotyczącą polskiej obecności na targach w Singapurze;
- 10) stoisko narodowe podczas targów **Sweets & Snacks Expo**, które odbyły się w **Indianapolis** w **Stanach Zjednoczonych Ameryki** w dniach **14–16 maja 2024 r.** Jest to jedno z najważniejszych wydarzeń wystawienniczych branży słodczy i przekąsek w USA. KOWR po raz pierwszy zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 74,32 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z ofertą **8 firm** prezentujących zagranicznym kontrahentom m.in.: sosy, pomadki mleczne, ciastka, krówki, liofilizowane owoce i przekąski z liofilizowanych owoców, wafle (ryżowe, z ciecierzycy i z komosy), wafle w czekoladzie (ryżowe, kukurydziane), ciastka zbożowe, podkłomyki, bezy, masła orzechowe, produkty niskokaloryczne (w tym syropy, ciastka bezglutenowe i wegańskie oraz lody);
- 11) stoisko narodowe podczas targów **Interfood Azerbaijan**, które odbyły się w **Baku** w **Azerbejdżanie** w dniach **15–17 maja 2024 r.** KOWR po raz pierwszy zorganizował stoisko narodowe o powierzchni 63 mkw., na którym swoją ofertę eksportową prezentowało **8 firm** z następujących branż: owoce i warzywa, soki, produkty rybne, przekąski, słodczy, żywność ekologiczna oraz dodatki cukiernicze do jogurtów i lodów. W trakcie wydarzenia KOWR we współpracy z Ambasadą RP w Baku zorganizował szereg **spotkań biznesowych** dla polskich firm z przedstawicielami największych lokalnych sieci handlowych (Araz Supermarket, Oba Market, Bravo Supermarket) oraz z liczącymi się na rynku importerami produktów spożywczych (Veyseloglu);

- 12) stoisko narodowe podczas targów **PLMA „World of Private Label”**, które odbyły się w **Amsterdamie** w **Niderlandach** w dniach **28–29 maja 2024 r.** Targi należą do największych i najważniejszych międzynarodowych wydarzeń branży spożywczej w Europie. Swoją ofertę produktową prezentowało łącznie blisko 3 tys. wystawców z 73 krajów. Targi odwiedziło 18 tys. osób ze 125 państw. Na zorganizowanym przez KOWR stoisku narodowym o łącznej powierzchni 144 mkw. swoją ofertę eksportową promowało **15 firm**, w tym: mrożone i suszone owoce i warzywa, produkty zbożowe, produkty mięsne i mleczne, soki, słodczy, przekąski oraz produkty i półprodukty dla przemysłu piekarniczego;
- 13) stoisko narodowe podczas targów **Thaifex Anuga Asia 2024**, które odbyły się w **Bangoku** w **Tajlandii** w dniach **28 maja – 1 czerwca 2024 r.** Targi należą do największych i najważniejszych targów spożywczych w Azji. KOWR po raz kolejny zorganizował na targach polskie stoisko narodowe o powierzchni 126 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z ofertą **14 producentów** polskiej żywności m.in.: produktami mlecznymi, mięsem drobiowym, owocami i warzywami, słodczymi, przekąskami proteinowymi i wegańskimi, suplementami diety, ziołami, sokami i syropami owocowymi oraz kawiozem z jesiota. W ramach stoiska odbywały się **pokazy kulinarne**, podczas których zwiedzający mogli spróbować tradycyjnych polskich dań serwowanych przez rodzimych szefów kuchni z wykorzystaniem polskich produktów. Ich celem była promocja kanonów polskiej kuchni i polskiej żywności oraz upowszechnienie wizerunku Polski, jako kraju łączącego tradycję i nowoczesność pod względem kulinarnym;
- 14) stoisko narodowe podczas targów **Seoul Food & Hotel 2024**, które odbyły się w **Seulu** w **Korei Południowej** w dniach **11–14 czerwca 2024 r.** W wydarzeniu uczestniczyło około 1,6 tys. wystawców z 53 krajów. KOWR po raz kolejny zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 90 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z ofertą **12 polskich firm** reprezentujących następujące grupy produktowe: słodczy i produkty cukiernicze, nabiał, produkty zbożowe, ziarna i przyprawy, produkty rybne i kawior z jesiota. Polskie stoisko cieszyło się dużą popularnością wśród odwiedzających, a polscy przedsiębiorcy przeprowadzili wiele rozmów z potencjalnymi partnerami biznesowymi;
- 15) stoisko narodowe podczas targów **Vietfood & Beverage 2024**, które odbyły się w **Ho Chi Minh City** w **Wietnamie** w dniach **8–10 sierpnia 2024 r.** Są to jedne z wiodących międzynarodowych targów żywności i napojów w krajach Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). KOWR po raz kolejny zorganizował na ww. targach polskie stoisko narodowe o powierzchni 144 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”, na którym swoje produkty zaprezentowało **18 polskich firm** oferujących m.in: mięso i produkty mięsne, nabiał, słodczy i produkty cukiernicze, produkty rybne (w tym kawior z jesiota), produkty zbożowe, ziarna i produkty owocowo-warzywne. Każdego dnia targów na stoisku narodowym prowadzone były przez polskich szefów kuchni **pokazy kulinarne** i **degustacje**, które przybliżyły

odwiedzającym smaki polskiej kuchni, jak również tradycję i kulturę kulinarną. W ramach działań powiązanych z udziałem w targach, KOWR we współpracy z ZBH PAIH w Ho Chi Minh City, zorganizował **misję handlową**, podczas której odbyły się wizyty w największych w Wietnamie sieciach handlowych z importowaną żywnością i rozmowy polskich przedsiębiorców z ich przedstawicielami;

- 16) stoisko narodowe na targach **Foodex Saudi 2024**, które odbyły się w **Rijadzie w Królestwie Arabii Saudyjskiej** w dniach **16–19 września 2024 r.** Była to jedenasta edycja tych targów, jednego z wiodących wydarzeń wystawienniczych w Arabii Saudyjskiej poświęconego branży spożywczej i napojów. KOWR po raz trzeci zorganizował polskie stoisko narodowe o powierzchni 96 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. Na stoisku narodowym **16 polskich firm** prezentowało swoją ofertę eksportową, w tym: słodycze, ciastka, miody, produkty mleczne, produkty piekarnicze bezglutenowe, mieszanki mąk, makarony, soki, sery, hummus i papryczki nadziewane. Polskie stoisko było jednym z dwóch (obok Grecji) stoisk narodowych krajów unijnych;

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

- 17) stoisko narodowe podczas targów dedykowanych branży słodczy i przekąsek **ISM Middle East 2024**, które odbyły się w **Dubaju w ZEA** w dniach **24–26 września 2024 r.** Jest to najważniejsze wydarzenie targowe z branży słodczy i przekąsek na Bliskim Wschodzie. KOWR po raz czwarty zorganizował na tych targach polskie stoisko narodowe pod hasłem „Poland tastes good”. Na stoisku narodowym o powierzchni 138 mkw. swoją ofertę eksportową zaprezentowało **16 polskich firm** z branży słodczy i przekąsek (w tym: wyroby czekoladowe, ciastka, lody, produkty cukiernicze, produkty i półprodukty dla przemysłu piekarniczego, przekąski słone oraz produkty śniadaniowe). Targi są istotne dla polskiej branży słodczy, o czym świadczy fakt, że wzięło w nich udział **36 wystawców** z Polski;
- 18) stoisko narodowe podczas targów **Espacio Food Service**, które odbyły się w **Santiago w Chile** w dniach **1–3 października 2024 r.** KOWR po raz pierwszy zorganizował na tych targach polskie stoisko narodowe o powierzchni 90 mkw. pod hasłem „Poland tastes good”. W targach udział wzięło **10 firm** oferujących następujące produkty: liofilizowane owoce, proszki z liofilizowanych owoców, przekąski z liofilizowanych owoców i przecierów, ciastka, wafle, rurki wafłowe, czekoladki, cukierki, bezy, świeże jabłka, mrożone owoce i warzywa, przeciery owocowe i warzywne, wyroby czekoladowe, kawę

zbożową, napoje rozpuszczalne z prażonego jęczmienia, żyta lub cykorii, słodyczne, produkty czekoladowe, draże, posypki cukrowe, ekstruzja, produkty zbożowe powlekane czekoladą, proszki owocowe, ogórki konserwowe, suszone pomidory, sałatki warzywne, kapustę kiszoną, dania gotowe, soki. W ramach działań powiązanych z udziałem w targach KOWR zorganizował **misję handlową**, podczas której odbyły się rozmowy polskich przedsiębiorców z przedstawicielami największych sieci handlowych w Chile oraz wizyta w sieci handlowej z importowaną żywnością;

- 19) stoisko narodowe podczas targów **Sial Paris 2024**, które odbyły się w **Paryżu we Francji** w dniach **19–23 października 2024 r.** Była to jubileuszowa 60. edycja jednego z najważniejszych wydarzeń targowych dla branży rolno-spożywczej na świecie, odbywającego się w cyklu dwuletnim. Targi zgromadziły w 11 halach około 7,5 tys. wystawców ze 130 krajów. Polska była dziewiątym krajem pod względem wynajętej powierzchni. Jubileuszowa edycja targów przyciągnęła łącznie 253 wystawców z Polski. Podczas wydarzenia KOWR po raz kolejny zorganizował polskie stoisko narodowe pod hasłem „Poland tastes good” w trzech halach („Fine Food”, „Confectionery” i „Beverages”) o łącznej powierzchni 539,38 mkw. Odwiedzający polskie stoisko mogli zapoznać się z produktami **55 firm**, oferujących m.in.: świeże jabłka, soki i koncentraty owocowe, przetwory z owoców, warzyw oraz grzybów, zioła i herbaty, produkty mleczne, ryby i produkty rybne, proszki jajeczne, nasiona i rośliny strączkowe, produkty zbożowe, produkty ekologiczne, produkty bezglutenowe, przyprawy, sosy i majonezy, dania gotowe, cukierki, ciastka i wyroby czekoladowe, słodyczne, przekąski, napoje;
- 20) stoisko narodowe podczas targów **Food Expo Qazaqstan (World Food Kazakhstan)**, które odbyły się w **Ałmaty w Kazachstanie** w dniach **13–15 listopada 2024 r.** Jest to najważniejsze wydarzenie wystawiennicze branży spożywczej w Kazachstanie. KOWR po raz pierwszy od 2015 r. zorganizował na tych targach stoisko narodowe pod hasłem „Poland tastes good”. Ofertę eksportową zaprezentowało **8 polskich przedsiębiorców** z sektora rolno-spożywczego. Promowane były m.in.: wyroby czekoladowe i inne słodyczne, napoje, produkty ekologiczne, produkty bezglutenowe, półprodukty dla przemysłu mleczarskiego, cukierniczego i piekarniczego. Reprezentujący KOWR Zastępca Dyrektora Generalnego, odebrał z rąk dykcji targów nagrodę uznania za znaczący wkład i wsparcie targów Food Expo Qazaqstan 2024;
- 21) stoisko narodowe podczas targów **Food Service & Hospitality Expo**, które odbyły się w **Bukareszcie w Rumunii** w dniach **16–18 listopada 2024 r.** KOWR po raz pierwszy uczestniczył w wydarzeniu, na którym zorganizował stoisko narodowe o powierzchni 72 mkw. Na stoisku ofertę eksportową zaprezentowało **10 polskich firm**. Promowane były m.in.: mrożone owoce i warzywa, dżemy, herbaty, wyroby czekoladowe i inne słodyczne, nabiał, proszki mleczne, produkty ekologiczne, dania gotowe. Targi przyciągnęły około 250 wystawców (w tym 60 spoza Rumunii) oraz ponad 20 tys. odwiedzających (głównie handlowców i dystrybutorów żywności);

- 22) stoisko narodowe podczas targów **PLMA Chicago**, które odbyły się w **Chicago w Stanach Zjednoczonych Ameryki** w dniach **17–19 listopada 2024 r.** KOWR po raz pierwszy zorganizował stoisko narodowe podczas tych największych targów marek własnych na kontynencie amerykańskim. Targi odwiedziło około 14 tys. osób, głównie: handlowców, importerów, przedstawicieli największych supermarketów, sieci handlowych, dyskontów, sklepów online i hurtowni. Swoją ofertę produktową prezentowało ponad 1,8 tys. wystawców z 60 krajów (w tym na 52 stoiskach narodowych). Na stoisku KOWR o powierzchni 72 mkw. pod hasłem „Poland tastes good” promowane były produkty **7 przedsiębiorców** z sektora spożywczego. Polskie firmy zaprezentowały potencjalnym zagranicznym kontrahentom m.in.: soki NFC, soki i syropy owocowe, smoothie, napoje funkcjonalne, liofilizowane owoce, przetwory z warzyw i owoców, produkty rybne, wafle ryżowe i kukurydziane, ciastka zbożowe, mąkę i przetwory mączne, olej rzepakowy, produkty alkoholowe;
- 23) stoisko narodowe podczas targów **Food Africa Cairo 2024**, które odbyły się w **Kairze w Egipcie** w dniach **3–5 grudnia 2024 r.** KOWR zorganizował po raz siódmy polskie stoisko narodowe o łącznej powierzchni 192 mkw., na którym swoją ofertę eksportową przedstawiło **18 polskich przedsiębiorców** prezentujących m.in.: proszki mleczne i artykuły mleczne, sery, produkty rybne, świeże jabłka i gruszki, soki, liofilizowane owoce, warzywa i zioła, pikle, kasze, fasole, słodycze, mleko dla niemowląt, suplementy diety dla sportowców, półprodukty dla przemysłu mleczarskiego, cukierniczego i piekarniczego oraz produkty typu convenience food. Na stoisku odbywały się **pokazy kulinarne**, podczas których zwiedzający mogli spróbować tradycyjnych polskich dań serwowanych przez polskich szefów kuchni z wykorzystaniem polskich produktów. Ich celem była promocja kanonów polskiej kuchni i polskiej żywności oraz upowszechnienie wizerunku Polski, jako kraju łączącego tradycję i nowoczesność pod względem kulinarnym. Targom towarzyszyła **misja handlowa**, w której ramach odbył się tzw. **store-check** (tj. wizyty w sieciach handlowych i rozmowy polskich przedsiębiorców z ich przedstawicielami). Ponadto zrealizowano dodatkowe działanie polegające na promocji polskich produktów żywnościowych i kuchni przez dwóch popularnych egipskich influencerów (kucharza oraz prezenterkę telewizji kulinarnej promującą gotowanie w mediach społecznościowych).

W zakresie działań wspierających eksporterów polskich produktów rolno-spożywczych w przygotowaniu się do wejścia ze swoją ofertą handlową na rynki zagraniczne, KOWR zorganizował w 2024 r. szereg **webinariów szkoleniowo-informacyjnych** dotyczących uwarunkowań prowadzenia działalności gospodarczej na najbardziej perspektywicznych rynkach, tj.:

- 1) 25 kwietnia 2024 r. zorganizowano we współpracy z Ambasadą RP w Baku webinarium **„Możliwości eksportowe na rynek Azerbejdżanu”**. Prelegenci przedstawili tematykę dotyczącą: potencjału rynku, nawiązywania kontaktów biznesowych, barier i kwestii logistycznych,

- 2) 12 czerwca 2024 r. zorganizowano we współpracy z Polską Agencją Inwestycji i Handlu webinarium **„Możliwości dla polskiego eksportu do Kazachstanu – sektor rolno-spożywczy”**. Uczestnicy webinarium mogli zapoznać się z zagadnieniami dotyczącymi: potencjału rynku, transportu i dystrybucji oraz wymagań obowiązujących na terenie Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej,
- 3) 27 czerwca 2024 r. zorganizowano we współpracy z ZBH PAIH w Santiago webinarium **„Rynek spożywczy w Chile – szanse dla polskich eksporterów”**. W trakcie webinarium omówiono kwestie dotyczące m.in.: eksportu rolno-spożywczego z Polski do Chile, aktualnych trendów na rynku chilijskim, barier i trudności oraz zasad współpracy z lokalnymi importerami,
- 4) 21 listopada 2024 r. odbyło się webinarium informacyjne pt. **„Eksport do Arabii Saudyjskiej – jak zbudować sukces na rynku spożywczym”**. W webinarium wzięli udział eksperci z Zagranicznych Biur Handlowych PAIH, Ambasady RP w Rijadzie oraz konsultant ds. rozwoju biznesu w Krajowej Administracji Skarbowej. Przedstawiono potencjał rynku Arabii Saudyjskiej dla polskiego eksportu żywności, aktualne trendy rynkowe, bariery i trudności we współpracy oraz możliwości współpracy z importerami. W webinarium udział wzięło 132 uczestników,
- 5) 26 listopada 2024 r. odbyło się webinarium informacyjne dla polskich przedsiębiorców z branży rolno-spożywczej pt. **„Egipski rynek spożywczy: jak skutecznie wprowadzić polskie produkty”**. Jako prelegenci w webinarium wystąpili przedstawiciele: Ambasady RP w Kairze, Zagranicznego Biura Handlowego PAIH w Kairze, Egipsko-Polskiej Rady Biznesu oraz międzynarodowej spółki – konglomeratu Mansour Group. W webinarium uczestniczyło 92 przedstawicieli firm z branży rolno-spożywczej.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

W **marcu 2024 r.** KOWR objął patronatem i wsparciem finansowym udział polskiego kucharza w **konkursie kulinarnym „Bocuse d’Or” w Trondheim w Norwegii**, prezentującym najnowsze światowe trendy kulinarne. Udział w konkursie miał na celu promowanie i rozwijanie młodych talentów w kraju oraz za granicą, promowanie różnorodności dziedzictwa kulinarnego i polskiej gastronomii, jak również zwiększenie świadomości kulinarnej kucharzy i szefów kuchni.

W dniu **24 lipca 2024 r.** w siedzibie KOWR odbyła się **sesja rozmów b2b** polskich firm z przedstawicielami **amerykańskiej sieci WALMART**. Jest to największa amerykańska

sieć supermarketów (posiada około 12 tys. sklepów w 27 krajach na świecie). W trzech krajach, w których ma najwięcej sklepów (tj. w: Stanach Zjednoczonych Ameryki, Kanadzie i Meksyku) jest uznawana za największego pracodawcę. Tylko w USA zatrudnia około 1,4 mln osób. Głównym celem wizyty było nawiązanie kontaktów z potencjalnymi dostawcami produktów spożywczych, jak również z sektora non-food do sieci sklepów Walmart na całym świecie. W rozmowach wzięło udział ponad 30 polskich firm.

W dniu **15 października 2024 r.** KOWR zorganizował promocję polskiej żywności podczas **spotkania** Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z **przedstawicielami korpusu dyplomatycznego** placówek zagranicznych akredytowanych w Polsce.

W dniu **25 listopada 2024 r.** w siedzibie KOWR odbyła się **sesja rozmów b2b** polskich firm z przedstawicielami **tajwańskiej firmy I-Mei Foods Co. Ltd.** zainteresowanej nawiązaniem współpracy. W rozmowach udział wzięło **8 polskich firm** reprezentujących branżę mleczarską (sery i składniki nabiałowe) oraz mrożonych owoców i warzyw.

W dniach **17–30 października 2024 r.** KOWR zorganizował dodatkowe działanie promocyjne przy okazji targów **Sial Paris**, we współpracy z influencerką prowadzącą profil w serwisie społecznościowym. W ramach działania na jej profilu zostały nagrane i opublikowane materiały (tzw. rolki) promujące polską żywność. Działanie składało się z trzech etapów. Na trzy dni przed wizytą na targach Sial Paris w dniu 17 października 2024 r. influencerka opublikowała zaproszenie do odwiedzenia polskiego stoiska. W dniu 20 października 2024 r. opublikowała materiały (stories i materiał wideo „rolkę”) nagrane podczas wizyty na stoisku. W dniu 30 października 2024 r. influencerka opublikowała materiał wideo z gotowania dań z użyciem polskich produktów w ramach tzw. dnia na moim talerzu.

W dniach **1–15 grudnia 2024 r.** zrealizowano dodatkowe działanie przy okazji targów **Food Africa w Kairze w Egipcie** polegające na promocji polskich produktów żywnościowych i polskiej kuchni przez **dwóch popularnych egipskich influencerów** (kucharza oraz prezenterkę telewizji kulinarnej promującą gotowanie w mediach społecznościowych). Działanie składało się z trzech etapów. Przed targami odbywającymi się w dniach 3–5 grudnia 2024 r. w dniu 1 grudnia 2024 r. influencerzy opublikowali zaproszenie do odwiedzenia polskiego stoiska. Podczas targów w dniach 4 i 5 grudnia influencerzy opublikowali w mediach społecznościowych materiały wideo prezentujące polskie stoisko, wystawców obecnych na stoisku i ich ofertę produktową oraz nagrania ze wspólnego gotowania z polskimi szefami kuchni na stoisku polskich potraw (pierogów i szarlotki). Po targach influencerzy opracowali własne przepisy i nagrali w formie materiałów wideo proces gotowania dań z wykorzystaniem i prezentacją polskich produktów żywnościowych, które otrzymali od wystawców na polskim stoisku. Przedmiotowe materiały wideo opublikowano w czterech serwisach społecznościowych w dniu 15 grudnia 2024 r. Wszystkie prezentowane materiały promocyjne opatrzone były logo „Poland tastes good” oraz zawierały w opisie link do strony internetowej www.polandtastesgood.pl.

Ponadto KOWR zajmował się **pozyskiwaniem ofert produktowych krajowych przedsiębiorców** dysponujących towarami poszukiwanymi przez importerów żywności

zgłaszających się z zapytaniami z różnych państw, w tym z: **Egiptu, Japonii, Algierii, Azerbejdżanu, Tunezji, Indii, Kuwejtu, Indonezji, Norwegii, Pakistanu, Peru, Jordanii** oraz **Izraela**.

Prowadzono **bieżącą współpracę międzynarodową na szczeblu instytucjonalnym w kraju i za granicą**. Regularne kontakty miały na celu m.in. rozpoznanie nowych możliwości współpracy handlowej w sektorze rolno-spożywczym oraz pozyskanie materiałów dotyczących uwarunkowań rynków trzecich i możliwości eksportu. Informacje wykorzystywano w bieżącej współpracy z krajowymi przedsiębiorcami.

KOWR w 2024 r. w ramach **współpracy z placówkami dyplomatycznymi RP za granicą** przygotował i przekazał **materiały informacyjne na temat polskiego potencjału eksportowego oraz możliwości współpracy handlowej** do wykorzystania przez placówki w bieżącej współpracy z miejscowymi instytucjami sektora rolno-spożywczego oraz z przedstawicielami biznesu.

KOWR współpracował z **mediami branżowymi** – publikowano **artykuły i wywiady** poświęcone polskiemu sektorowi rolno-spożywczemu oraz działaniom KOWR na rzecz wspierania rozwoju współpracy handlowej z zagranicą.

W dniu 19 kwietnia 2024 r. w **singapurskim dzienniku „The Business Times”** opublikowano artykuł „Poland’s agricultural riches coming to Singapore” (tłum. **„Najlepsze produkty polskiego rolnictwa przybywają do Singapuru”**).

Opublikowano także artykuły promujące polską żywność na stronach internetowych organizatorów targów: **Food Expo Qazaqstan (World Food Kazakhstan)** i **Food Service & Hospitality Expo** w Rumunii, a także w magazynie **„Food from Poland”** dystrybuowanym podczas wybranych międzynarodowych targów.

Jednym z zadań KOWR było informowanie przedsiębiorców o realizowanych działaniach promocyjnych i zapraszanie ich do udziału oraz informowanie o możliwościach prowadzenia działalności eksportowej na poszczególnych rynkach. W tym celu wykorzystywano portal internetowy **www.polandtastesgood.pl** (zakładki **„Aktualności”** i **„Kalendarz wydarzeń”**), stronę internetową KOWR (zakładki **„Aktualności”** i **„Promocja zagraniczna”**), a także skrzynki mailowe: **eksporter@kowr.gov.pl** oraz **KOWR-events@kowr.gov.pl**.

Źródło: <https://www.polandtastesgood.pl/pl/> (odczyt – marzec 2025 r.).

Jednocześnie informacje związane z rozwojem współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą (w tym m.in. zaproszenia do udziału w targach, misjach handlowych i webinarach oraz relacje z tych wydarzeń) zamieszczano na administrowanym przez KOWR **profilu „Poland tastes good”** na portalu Facebook, a od czerwca 2024 r. także na intensywnie rozwijanym profilu „Poland tastes good” na platformie „LinkedIn”.

Prowadzono prace związane z rozwojem prowadzonego przez KOWR w kilku językach (w tym: polski, angielski, niemiecki, francuski, hiszpański, chiński) **portalu internetowego www.polandtastesgood.pl**, który ma na celu wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą i promocji polskiej żywności.

Ponadto KOWR zamieszczał informacje na temat prowadzonych działań zagranicznych na portalu dedykowanym wsparciu polskiego eksportu **www.trade.gov.pl**.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

W 2024 r. zaktualizowano opracowaną w kilku językach **broszurę** poświęconą polskim specjalnościom żywnościowym i kierunkom ich eksportu **„Polish agri-food sector”**, która wzmacnia przekaz zagranicznych działań promocyjnych prowadzonych pod hasłem „Poland tastes good”.

Na potrzeby działań związanych ze wspieraniem rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą i rozwojem współpracy międzynarodowej zakupiono **materiały promocyjne „Poland tastes good”**, w tym materiały rękodzielnicze i artystyczne oraz wykonaną na zlecenie KOWR grafikę plakatów przedstawiających polskie produkty rolno-żywnościowe.

W 2024 r. KOWR zrealizował ogółem **131 przedsięwzięć promocyjnych i informacyjnych** w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą (dla **ponad 500 polskich przedsiębiorców**), na których organizację wypłacono z budżetu krajowego **21 251,76 tys. zł**.

W latach 2015–2024 r. na realizację **0,7 tys. przedsięwzięć** wspierających rozwój współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą wypłacono ogółem **93,1 mln zł**.

6.3. Sektorowy program promocji sektora spożywczego

W dniu 3 kwietnia 2024 r. pomiędzy KOWR a Ministerstwem Rozwoju i Technologii została zawarta **umowa o partnerstwie** przy wspólnej realizacji projektu pozakonkursowego

pn. „Umiejdzynarodowienie MŚP – Brand HUB”, działania 2.26 Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021–2027⁶⁹.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/relacje-z-wydarzen> (odczyt – marzec 2025 r.).

Projekt zorientowany jest na wsparcie **małych i średnich przedsiębiorstw z sektora spożywczego w ekspansji ze swoją ofertą eksportową na rynki zagraniczne**. Działania realizowane przez KOWR w ramach projektu obejmują organizację: narodowych stoisk informacyjno-promocyjnych na najważniejszych targach sektora spożywczego na świecie, misji handlowych i innych działań informacyjno-promocyjnych. Projekt realizowany będzie w latach 2024–2029.

W ramach projektu w 2024 r. KOWR zorganizował następujące wydarzenia promocyjne:

- **misję przyjazdową 7 importerów z Japonii, Korei Południowej, Singapuru i Tajlandii do Polski**, która odbyła się w dniach **8–12 września 2024 r.** Jej celem było zaprezentowanie zagranicznym przedsiębiorcom potencjału eksportowego polskiego sektora rolno-spożywczego oraz polskich marek i specjalności żywnościowych, aby za ich pośrednictwem wzmocnić efekt działań promocyjnych i utrwalić pozytywny wizerunek polskiej żywności na świecie. Misja swoim zakresem objęła **rozmowy b2b z 68 polskimi przedsiębiorcami** branży spożywczej w dniach 9 i 10 września 2024 r. oraz **wizyty w zakładach produkcyjnych i store-check** w dniu 11 września 2024 r.;
- podczas targów **Sial Paris 2024**, które odbyły się w dniach **19–23 października 2024 r. w Paryżu we Francji, stoisko o powierzchni 50 mkw.** Na wydzielonym stoisku przeprowadzane były **spotkania i rozmowy biznesowe** polskich firm z potencjalnymi kontrahentami zagranicznymi, wyświetlane **filmy** firm oraz **prezentacja multimedialna** dotycząca potencjału polskiego sektora. Podczas wszystkich dni targowych na stoisku obecny był **ekspert branżowy**, którego zadaniem było udzielanie informacji o polskim sektorze spożywczym, w tym: przedstawienie polskich produktów rolno-żywnościowych, jako naturalnych, smacznych i reprezentujących wysokie standardy jakości, oraz promocja Polski, jako kraju o bogatych tradycjach kulinarnych, i jednocześnie otwartego na innowacje i zaawansowanego technologicznie pod względem produkcji

⁶⁹ Zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294).

oraz przetwórstwa żywności. Dostępne były również **ulotki i katalogi** w języku angielskim/francuskim oraz **gadżety** przeznaczone do dystrybucji wśród zwiedzających targi. Na stoisku wyeksponowano także **kody QR** prowadzące do oferty eksportowej firm w języku angielskim/francuskim. W ramach projektu każdego dnia na polskim stoisku narodowym odbywały się **pokazy kulinarne** prowadzone przez szefów kuchni, które przybliżyły smaki polskiej kuchni oraz tradycję i kulturę kulinarną.

W 2024 r. na organizację ww. wydarzeń KOWR wypłacił ogółem z budżetu unijnego kwotę w wysokości **664,14 tys. zł.**

6.4. Współpraca z Zagranicznymi Biurami Handlowymi PAIH na rzecz wspierania eksportu i promocji polskich produktów rolno-spożywczych na wybranych rynkach zagranicznych

Polska jest jednym z największych producentów żywności w UE, jednak potencjał w tej dziedzinie nie jest w pełni wykorzystany. Kluczowe znaczenie dla możliwości dalszego rozwoju polskiego rolnictwa i przemysłu spożywczego ma zdobywanie nowych rynków zbytu – zwłaszcza spoza UE – i pozyskiwanie nowych partnerów handlowych.

Biorąc pod uwagę potrzebę wzmocnienia wsparcia udzielanego polskim przedsiębiorcom sektora rolno-spożywczego na rynkach zagranicznych, w dniu **17 listopada 2022 r.** pomiędzy **KOWR** a **Polską Agencją Inwestycji i Handlu (PAIH)** zawarta została **umowa ramowa**, która zakłada pogłębienie współpracy pomiędzy stronami umowy na rzecz wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą, w tym promocji produktów rolnych i żywnościowych.

Współpraca realizowana będzie z wybranymi **Zagranicznymi Biurami Handlowymi PAIH** działającymi na rynkach o największym potencjale eksportowym dla polskich firm. Szczegóły dotyczące współpracy zostaną określone w umowach wykonawczych, które będą zawierane dla każdego rynku zagranicznego objętego współpracą z osobna.

6.5. Współpraca z Ministerstwem Spraw Zagranicznych w obszarze wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą oraz zagranicznej promocji polskich produktów rolnych i żywnościowych

W ramach realizacji **porozumienia dotyczącego współpracy w obszarze wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą oraz zagranicznej promocji polskich produktów rolnych i żywnościowych**, zawartego pomiędzy KOWR a Ministerstwem Spraw Zagranicznych w dniu 5 maja 2023 r., w 2024 r. zrealizowano **trzy działania w kooperacji z polskimi placówkami dyplomatycznymi podległymi MSZ**, tj. z:

- **Ambasadą RP w Atenach** – „**Promocja polskich produktów rolno-spożywczych w formie pokazu kulinarnego podczas obchodów Święta Konstytucji 3 Maja**”. W ramach wydarzenia przeprowadzono **pokaz kulinarny i degustację**. W czasie pokazu sporządzono dania na bazie polskich produktów (głównie warzyw i owoców) otrzymanych m.in. od wystawców biorących udział w międzynarodowych targach **FRESKON 2024** w **Salonikach w Grecji**,

- **Ambasadą RP w Bogocie – „Promocja polskich jabłek”**. Działanie objęło organizację **jednodniowego wydarzenia promującego polskie jabłka** podczas targów **EXPOAGROFUTURO w Bogocie w Kolumbii** w dniu 24 października 2024 r. oraz organizację **spotkania b2b online** z udziałem **7 polskich producentów jabłek** i kolumbijskich importerów w dniu 25 października 2024 r.,
- **Ambasadą RP w Dżakarcie – „Promocja polskiej żywności oraz polskiego sektora spożywczego podczas Poland Festival”**. Działanie objęło organizację **wydarzeń promujących polską żywność i kuchnię w Indonezji z udziałem dwóch polskich kucharzy** w listopadzie 2024 r. oraz **publikację dwóch artykułów** promujących polską żywność w najważniejszych dziennikach indonezyjskich w grudniu 2024 r.

6.6. Prowadzenie i wsparcie działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 16a ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR prowadził **działania promocyjne, informacyjne, edukacyjne i kulturalne (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczące produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych** (z wyłączeniem działań informacyjnych i promocyjnych dotyczących rolnictwa i gospodarki żywnościowej realizowanych przez ministrów właściwych do spraw rolnictwa, rynków rolnych, rybołówstwa lub rozwoju wsi).

Działania promocyjne realizowane przez KOWR były prowadzone w ramach **spójnej i jednolitej strategii komunikacji**, która miała na celu zbudowanie rozpoznawalnego wizerunku produktów rolno-spożywczych z wykorzystaniem **hasła #KupujŚwiadomie**, a także utrwalenie w świadomości konsumentów konkretnych skojarzeń z produktami

spożywczyymi wytwarzanymi w Polsce. Do tych oznaczeń należą np.: znak **PRODUKT POLSKI**, inne oznaczenia krajowe (tj.: **Poznaj Dobrą Żywność, Integrowana Produkcja, Wolne od GMO, QAFP, QMP, Jakość Tradycja, Produkt Tradycyjny**) oraz **oznaczenia unijne** (logo produkcji ekologicznej UE, **Chroniona Nazwa Pochodzenia, Chronione Oznaczenie Geograficzne i Gwarantowana Tradycyjna Specjalność**). Więcej informacji na stronie <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/>

#KUPUJŚWIADOMIE

Aktualności Jarmarki Festiwal – Konkurs – Kalendarz Znaki Jakości – Formularz zgłoszeniowy Kontakt

Aktualności

21 stycznia, 2025
Wielkopolskie smaki na targach Internationale Grüne Woche w Berlinie

10 stycznia, 2025
Jabłko – oficjalny owoc przewodnictwa Polski w Radzie UE

31 grudnia, 2024
Podsumowanie roku 2024
Badania pokazują (raport Polska wieś i rolnictwo), że oznaczenia PRODUKT POLSKI,

Źródło: <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/> (odczyt – luty 2025 r.).

Działania promocyjne na rynku krajowym były realizowane przez Centralę KOWR w ścisłej współpracy ze wszystkimi OT KOWR. W 2024 r. realizowano **wydarzenia ogólnopolskie i regionalne** związane z promocją **żywności wysokiej jakości**. KOWR dążył do synergii zadań o zasięgu ogólnopolskim, uzupełnionych o działania regionalne.

Głównym celem działań promocyjno-informacyjnych była **popularyzacja żywności wysokiej jakości wytwarzanej w ramach systemów jakości oraz oznaczeń** (w tym żywności regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej), a także **zwiększenie spożycia żywności produkowanej w kraju**, a przez to **wzrost konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych**. Działania realizowane były w **dwóch kluczowych obszarach**:

- a) pierwszy – adresowany do **konsumentów** – polegał na budowaniu świadomości konsumentów w zakresie **krajowych i unijnych systemów jakości żywności** oraz **oznaczeń**, zachęcaniu do **patriotyzmu konsumenckiego**, kształtowaniu **pozytywnych wzorców zakupowych** poprzez wybieranie krajowych produktów rolno-spożywczych wysokiej jakości,
- b) drugi – dedykowany **regionalnym i ogólnopolskim producentom żywności** – polegał na informowaniu na temat **krajowych i unijnych systemów jakości żywności** oraz **oznaczeń**, a także udzielaniu wsparcia promocyjnego w celu skuteczniejszego dotarcia do konsumentów.

Działania KOWR były oparte z jednej strony na **idei zintegrowanej i spójnej promocji**, a z drugiej strony – **na znajomości panujących trendów**, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb konsumentów, a także producentów i rolników z sektora rolno-spożywczego.

Działania skierowane zarówno do konsumentów, jak i producentów rolnych, były prowadzone z wykorzystaniem **różnych kanałów komunikacji**, ale przy zachowaniu spójnego komunikatu z wykorzystaniem np.: **strony internetowej www.kupujswiadomie.gov.pl, telewizji, radia, prasy, internetu** (w tym **mediów społecznościowych**), **kin, reklam zewnętrznych, quizów i innych działań online, podcastów, konferencji, spotkań, warsztatów, wykładów, olimpiad i konkursów** (w tym podczas **konkursu kulinarnego „Bitwa Regionów”**), w trakcie **pokazów kulinarnych i degustacji**, podczas **krajowych i regionalnych wydarzeń** (w tym o **charakterze targowym**, np. podczas corocznego **Festiwalu Polskiej Żywności #KupujŚwiadomie** oraz **kiermaszów i jarmarków #KupujŚwiadomie**), a także w formie **druków i zakupów materiałów informacyjno-promocyjnych, nagród, produktów spożywczych** czy **wyposażenia stoisk**.

KOWR w ramach „**Planu działań promocyjnych produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych na 2024 r.**” kontynuował realizację **działań pod hasłem #KupujŚwiadomie**, których jednym z głównych celów było **budowanie rozpoznawalności znaków w ramach systemów jakości żywności i oznaczeń** wśród producentów oraz konsumentów.

Działania skierowane do wybranych grup odbiorców (tj. konsumentów i producentów) były prowadzone równolegle z wykorzystaniem **różnych kanałów komunikacji** (np.: **telewizji, radia, gadżetów, reklam zewnętrznych**), ale przy zachowaniu spójnego komunikatu.

Na **stronie internetowej www.kupujswiadomie.gov.pl** publikowano bieżące informacje na temat prowadzonych kampanii i działań.

W realizację założeń kampanii **#KupujŚwiadomie** wpisał się również **II Festiwal Polskiej Żywności #KupujŚwiadomie** zorganizowany we wrześniu 2024 r. w Warszawie na PGE Narodowym. Do udziału w zainicjowanym przez KOWR przedsięwzięciu targowo-konferencyjnym i branżowym zgłosiło się **116 regionalnych producentów żywności z całego kraju** oraz **organizacje branżowe**. Wydarzenie odwiedziło blisko **10 tys. osób**.

Źródło: <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/festiwal/> (odczyt – marzec 2025 r.).

Celem wydarzenia było przede wszystkim zwiększenie świadomości konsumentów na temat polskiej żywności wysokiej jakości oraz promocja żywności certyfikowanej w ramach systemów jakości oraz z oznaczeniami. Podczas festiwalu zorganizowano **panele dyskusyjne** z udziałem ekspertów, **warsztaty kulinarne i rękodzielnicze** oraz **pokazy kulinarne**, a w specjalnie zaaranżowanej przestrzeni – **warsztaty edukacyjne dla dzieci**.

Źródło: <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/festiwal/> (odczyt – marzec 2025 r.).

W 2024 r. KOWR promował polską żywność także podczas **szeregu innych wydarzeń**, m.in.: **Kiermaszów Wielkanocnych i Jarmarków Bożonarodzeniowych #KupujŚwiadomie**, **Targów „Polska smakuje” w Augustowie**, **Dnia Dziecka w KPRM**, **X edycji Olimpiady Zwolnieni z Teorii**, **konkursu Młody Ambasadorki Regionu** czy **Wikimani**.

Z okazji obchodów **Dnia Rolnictwa Ekologicznego UE** (23 września 2024 r.) KOWR prowadził działania promujące rolnictwo ekologiczne na kilku płaszczyznach, a ich przekaz kierowano do rolników, producentów i konsumentów. Działania skierowane do producentów miały na celu zwiększanie zainteresowania rolnictwem ekologicznym i produkcją ekologiczną (z przekazaniem wskazówek, przepisów, know-how oraz przedstawieniem dobrych praktyk). Działania skierowane do konsumentów polegały na budowaniu rozpoznawalności logo produkcji ekologicznej UE, edukowaniu w zakresie metod produkcji ekologicznej i zalet posiadania unijnego certyfikatu w celu zwiększenia spożycia żywności produkowanej w kraju i podniesienia konkurencyjności polskich produktów rolno-spożywczych. Powyższym celom służyły m.in. strony **KUPUJŚWIADOMIE.gov.pl** i **PL EKO** na Facebooku, na których promowano zagadnienia związane z rolnictwem ekologicznym i ekożywnością.

W 2024 r. działania **#KupujŚwiadomie produkty ekologiczne** w dużej mierze odbywały się w przestrzeni internetowej. KOWR zrealizował dedykowany **quiz online**, który był okazją do pogłębienia wiedzy o rolnictwie ekologicznym i produktach certyfikowanych w ramach tego systemu. Produkcji ekologicznej i żywności certyfikowanej został poświęcony również **cykl podcastów „Z pola na stół #KupujŚwiadomie”**.

Źródło: <https://bitwaregionow.pl/>

Jednym z kluczowych projektów zrealizowanych w 2024 r. przez KOWR (we współpracy z MRiRW oraz Narodowym Instytutem Kultury i Dziedzictwa Wsi) był **Ogólnopolski Konkurs Kulinarny dla kół gospodyń wiejskich (KGW) „Bitwa Regionów” – IX edycja** konkursu została przeprowadzona w trzech etapach: zgłoszenia internetowe i eliminacje w regionach, półfinały wojewódzkie i finał z udziałem 16 najlepszych KGW i stowarzyszeń (po jednym z każdego województwa), łącznie **117 wydarzeń w całej Polsce**, które odwiedziło około **250 tys. osób**. W 2024 r. do konkursu „Bitwa Regionów” zgłosiło się **2 006 kół gospodyń wiejskich i stowarzyszeń**, a wzięło udział **1 876 drużyn**. Finał konkursu odbył się 22 września 2024 r. w Gnieźnie, a w wydarzeniu – oprócz 16 KGW – uczestniczyli lokalni producenci polskiej żywności wysokiej jakości.

Źródło: <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/jarmarki2024/>

W grudniu 2024 r. zorganizowano w całej Polsce „**Jarmarki Bożonarodzeniowe**” pod hasłem #KupujŚwiadomie, w których wzięli udział producenci i wytwórcy żywności lokalnej, regionalnej oraz posiadającej oznaczenia i certyfikaty jakości żywności, którzy zgłosili się do udziału w ramach naboru prowadzonego przez Oddziały Terenowe KOWR.

Podsumowując, w 2024 r. KOWR zrealizował **454 przedsięwzięcia** w ramach ww. krajowych działań promocyjnych, na które z budżetu krajowego wydatkowano ogółem **13 467,92 tys. zł.**

W latach 2012–2024 na działania promujące produkty rolne i żywnościowe – ze szczególnym uwzględnieniem certyfikowanej żywności regionalnej, tradycyjnej i ekologicznej – wypłacono **71,2 mln zł** i zrealizowano **4,5 tys. przedsięwzięć promocyjno-informacyjnych.**

6.7. Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 13 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1496, z późn. zm.), obsługuje **dziesięć funduszy**:

- 1) Fundusz Promocji **Mleka**,
- 2) Fundusz Promocji **Mięsa Wieprzowego**,
- 3) Fundusz Promocji **Mięsa Wołowego**,
- 4) Fundusz Promocji **Mięsa Końskiego**,
- 5) Fundusz Promocji **Mięsa Owczego**,
- 6) Fundusz Promocji **Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych**,
- 7) Fundusz Promocji **Owoców i Warzyw**,
- 8) Fundusz Promocji **Mięsa Drobiowego**,
- 9) Fundusz Promocji **Ryb**,
- 10) Fundusz Promocji **Roślin Oleistych**.

Fundusze promocji zostały utworzone w celu wspierania marketingu rolnego, wzrostu spożycia i promocji produktów rolno-spożywczych. Do zadań realizowanych w ramach funduszy należą m.in.: finansowanie i/lub współfinansowanie kampanii informacyjnych i promocyjnych (obejmujących promocję spożycia określonych produktów rolno-spożywczych oraz edukację grup docelowych, głównie młodzieży i dzieci), prowadzenie badań naukowych, badań rynkowych i prac rozwojowych w zakresie poprawy jakości produktów spożywczych oraz szkoleń dla producentów i przetwórców, a także wspieranie krajowych organizacji branżowych, w tym ich przedstawicieli biorących udział w pracach specjalistycznych stałych i roboczych komitetów organizacji międzynarodowych lub będących członkami statutowych organów tych organizacji, zajmujących się problemami danego rynku. Organizacje te mogą również finansować tzw. wkład własny kampanii promocyjnych i/lub informacyjnych współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej w formie:

- programów prostych prowadzonych w ramach delegowanego z ARiMR do KOWR mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych”,
- programów wielonarodowych, w których uczestniczą co najmniej dwa państwa UE.

Do zadań KOWR należy wyłącznie administrowanie funduszami promocji oraz obsługa rachunków bankowych poszczególnych funduszy.

Każdy fundusz jest zarządzany przez komisję zarządzającą składającą się z 9 członków (przedstawicieli przetwórców produktów rolnych właściwych dla danego funduszu, producentów oraz izb rolniczych). Do kompetencji komisji zarządzających należy:

- reprezentowanie interesów branż, których dotyczą fundusze promocji, wobec ministra właściwego do spraw rynków rolnych, innych organów administracji publicznej i Dyrektora Generalnego KOWR w zakresie zarządzania funduszem właściwym dla danej branży,
- ustalanie zasad gospodarowania środkami finansowymi danego funduszu określających głównie szczegółowe warunki i tryb przedkładania propozycji programów oraz działań,
- opracowywanie planu finansowego funduszu,
- sporządzanie sprawozdania rzeczowego funduszu,
- uchwalanie regulaminu danej komisji,
- opracowywanie strategii promocji dla branż, których dotyczą fundusze promocji,
- przekazywanie ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych:
 - regulaminu danej komisji,
 - zasad gospodarowania środkami finansowymi i planów finansowych danego funduszu promocji w zakresie realizacji celów,
 - sprawozdania rzeczowego i sprawozdania z wykonania planu finansowego funduszy,
 - strategii promocji opracowanej dla branży.

Dyrektor Generalny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa:

- dysponuje środkami funduszy promocji na podstawie uchwał komisji zarządzających,
- zapewnia obsługę prawną i techniczno-biurową funduszy oraz komisji zarządzających,
- sporządza sprawozdania z wykonania planu finansowego funduszy promocji,
- odmawia realizacji uchwał komisji zarządzających niezgodnych z przepisami prawa,
- ustala w drodze decyzji administracyjnej kwoty nienależnie lub nadmiernie pobranych środków finansowych funduszy promocji udzielonych w ramach wsparcia finansowego.

Realizacja zadań przez KOWR polega również m.in. na: obsłudze deklaracji wpłat na fundusze promocji i wydawaniu decyzji w sprawie ustalenia wysokości zobowiązania dla podmiotów skupujących mleko oraz egzekwowaniu obowiązku dokonywania wpłat na fundusze promocji.

Źródłami finansowania funduszy są głównie wpłaty dokonywane przez zobowiązane podmioty z poszczególnych branż. Fundusze promocji są zasilane z wpłat naliczanych i pobieranych od podmiotów skupujących i przetwarzających produkty rolne w wysokości 0,1% wartości netto z faktur zakupu/sprzedaży, z wyłączeniem Funduszu Promocji Roślin Oleistych, gdzie obowiązuje naliczenie w wysokości 0,2%, a w przypadku Funduszu Promocji Mleka – w wysokości 0,001 zł od każdego skupionego kilograma mleka. Dodatkowym źródłem zasilania funduszy są odsetki bankowe naliczane od środków pieniężnych gromadzonych na rachunkach bieżących funduszy oraz odsetki od należności i koszty upomnień. Szczegółowy wykaz towarów, od których są naliczane wpłaty na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych, określa rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi⁷⁰.

Tabela 16. **Wpływy na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych w 2024 r.**

Lp.	Wyszczególnienie	Wpływy (tys. zł)
1.	Fundusz Promocji Mleka	13 438,20
2.	Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego	17 925,68
3.	Fundusz Promocji Mięsa Wołowego	10 011,67
4.	Fundusz Promocji Mięsa Końskiego	151,43
5.	Fundusz Promocji Mięsa Owczego	38,42
6.	Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych	12 870,54
7.	Fundusz Promocji Owoców i Warzyw	15 088,39
8.	Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego	24 691,93
9.	Fundusz Promocji Ryb	708,88
10.	Fundusz Promocji Roślin Oleistych	8 845,98
Ogółem		103 771,12

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. na rachunki funduszy wpłynęło **103 771,12 tys. zł**. Ponad **9 tys. podmiotów gospodarczych** złożyło deklaracje wpłat na fundusze promocji. Odbyły się **93 posiedzenia** komisji zarządzających. W planach finansowych na 2024 r. komisje zarządzające przyjęły do realizacji **594 zadań**. Wydano **1 137 decyzji w sprawie udzielenia i wypłaty wsparcia**, w których wyniku ze środków zgromadzonych na rachunkach bankowych funduszy wydatkowano ogółem **113 913,84 tys. zł**.

W 2024 r. KOWR wydał **2 866 rozstrzygnięć administracyjnych** w ramach wpłat i wypłat (z tego: 1 137 decyzji w sprawie udzielenia i wypłaty wsparcia, 1 357 decyzji w sprawie ustalenia wysokości zobowiązania podmiotów skupujących względem Funduszu Promocji Mleka za IV kwartał 2023 r. oraz I–III kwartał 2024 r., a także 372 inne rozstrzygnięcia administracyjne – decyzje i postanowienia). Przeprowadzono **219 kontroli**, w tym kontrole: podatkowe oraz techniczne i księgowe. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. w trakcie rozpatrywania było ponad 300 wniosków o udzielenie i wypłatę wsparcia z funduszy promocji.

⁷⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 26 lipca 2019 r. w sprawie szczegółowego wykazu towarów, od których są naliczane, pobierane, przekazywane i wpłacane wpłaty na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych (Dz. U. poz. 1411).

Tabela 17. **Wydatki z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych w 2024 r. na zrealizowane zadania***

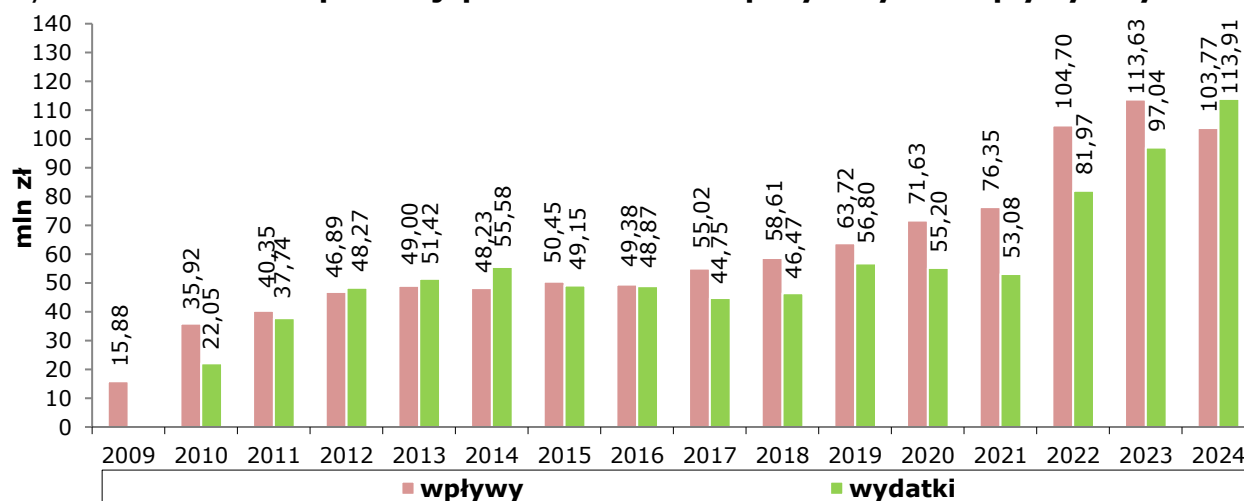
Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
1.	Fundusz Promocji Mleka	12 981,86
2.	Fundusz Promocji Mięsa Wieprzowego	15 742,31
3.	Fundusz Promocji Mięsa Wołowego	11 446,40
4.	Fundusz Promocji Mięsa Końskiego	133,76
5.	Fundusz Promocji Mięsa Owczego	15,38
6.	Fundusz Promocji Ziarna Zbóż i Przetworów Zbożowych	15 707,76
7.	Fundusz Promocji Owoców i Warzyw	17 568,28
8.	Fundusz Promocji Mięsa Drobiowego	26 479,77
9.	Fundusz Promocji Ryb	1 009,66
10.	Fundusz Promocji Roślin Oleistych	12 828,66
Ogółem		113 913,84

* Wydatki nie uwzględniają kosztów związanych z obsługą funduszy promocji i z obsługą komisji zarządzających (tj. 3,5% rocznych wpływów na poszczególne fundusze promocji) oraz pozostałych kosztów niezwiązanych z bezpośrednimi działaniami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych.

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. rozpoczęto proces tworzenia planów finansowych na rok 2025. W związku z powyższym KOWR prowadził obsługę techniczno-biurową posiedzeń komisji. Do końca grudnia 2024 r. wpłynęły **483 propozycje zadań** do planów finansowych na 2025 r., które KOWR na bieżąco weryfikował pod kątem formalnoprawnym, z czego wprowadzono **202 zadania** do planów finansowych funduszy promocji.

Wykres 34. **Fundusze promocji produktów rolno-spożywczych – wpływy i wydatki***

* Wydatki nie uwzględniają kosztów związanych z obsługą funduszy promocji i z obsługą komisji zarządzających (tj. 3,5% rocznych wpływów na poszczególne fundusze promocji) oraz pozostałych kosztów niezwiązanych z bezpośrednimi działaniami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych.

Źródło: dane KOWR.

Od utworzenia funduszy promocji produktów rolno-spożywczych w 2009 r. do końca 2024 r. na konta funduszy wpłynęło ponad **983 mln zł**, a ze środków zgromadzonych na rachunkach bankowych funduszy na realizację działań informacyjno-promocyjnych wydatkowano ogółem ponad **862 mln zł**.

6.8. Działanie 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2298) KOWR był podmiotem wdrażającym **działanie 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” delegowane z agencji płatniczej (ARiMR)**⁷¹. W zakresie ww. działania realizowane były **2 poddziały**, tj.:

- poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”,
- poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”.

Wspierani byli producenci rolni przystępujący do systemów jakości oraz grupy producentów realizujące inicjatywy informacyjne i promocyjne na rynku wewnętrznym w zakresie certyfikowanych produktów żywnościowych wysokiej jakości.

W 2024 r. w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020 KOWR wydał łącznie **427 decyzji** skutkujących płatnością przez agencję płatniczą (ARiMR) w kwocie ogółem **32 023,92 tys. zł** (z tego: 20 376,82 tys. zł z budżetu UE oraz 11 647,10 tys. zł z budżetu krajowego).

6.8.1. Poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości”

Poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” PROW 2014–2020 było realizowane na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania, wypłaty oraz zwrotu pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2019 r. poz. 449), które weszło w życie 19 sierpnia 2015 r.

Poddziałanie miało na celu zwiększenie uczestnictwa rolników w unijnych i krajowych systemach jakości. Pomoc była związana z refundacją kosztów wynikających z przystąpienia do systemu jakości, m.in. kosztów: kontroli (po której przeprowadzeniu jest wydawany stosowny certyfikat), rocznej składki na rzecz grupy producentów posiadającej odpowiednią formę organizacyjną oraz zakupu specjalistycznych publikacji związanych z prowadzeniem produkcji w zakresie danego systemu jakości. Wsparcie było skierowane do rolników aktywnych zawodowo, którzy wytwarzają produkty rolne lub środki spożywcze przeznaczone do spożycia. Aby skorzystać z pomocy, należało wytwarzać produkty:

⁷¹ KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

- których nazwy zostały wpisane do rejestru gwarantowanych tradycyjnych specjalności lub chronionych nazw pochodzenia i chronionych oznaczeń geograficznych⁷² lub
- objęte systemami: Rolnictwa ekologicznego⁷³, Ochrony nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich⁷⁴, Integrowanej Produkcji Roślin⁷⁵,
- zgodnie ze specyfikacją i standardami systemów: Jakość Tradycja, Quality Meat Program (QMP), Quality Assurance for Food Products (QAFP) – „Tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej”, Quality Assurance for Food Products – „Kulinarne mięso wieprzowe”, Quality Assurance for Food Products – „Wędliny”.

Wnioski o pomoc mogli składać rolnicy, którzy nie otrzymali tego rodzaju wsparcia dla tego samego systemu jakości żywności w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” PROW 2007–2013. Ponadto wnioskodawca nie mógł uzyskiwać wsparcia na dofinansowanie kosztów transakcyjnych ze środków działania „Rolnictwo ekologiczne”. Wsparcie finansowe w formie refundacji było przewidziane w okresie maksymalnie 5 lat od przystąpienia do systemu jakości.

W 2021 r. KOWR ogłosił dwa nabory wniosków o przyznanie pomocy w ramach poddziałania 3.1., tj. **siódmy nabór** z terminem składania wniosków **od 31 maja do 1 lipca 2021 r.** oraz **ósmego naboru** z terminem składania wniosków **od 29 listopada do 30 grudnia 2021 r.** Według stanu na 31 grudnia 2022 r. w ramach powyższych naborów w OT KOWR złożono ogółem **181 wniosków o przyznanie pomocy**. W ramach siódmego naboru wniosków wydano 52 decyzje o przyznaniu pomocy, natomiast w ramach ósmego naboru wniosków – 30 decyzji o przyznaniu pomocy.

W celu rozliczenia powyższych naborów do KOWR w 2024 r. w ramach poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” beneficjenci złożyli **267 wniosków o płatność** na kwotę ponad **369,22 tys. zł**. Wydano ogółem **349 decyzji skutkujących płatnością** na kwotę **438,60 tys. zł** (z tego: 279,08 tys. zł z budżetu środków europejskich i 159,52 tys. zł z budżetu państwa).

Ogółem w ramach **ośmiu naborów wniosków o przyznanie pomocy** (w latach 2015–2021) w zakresie poddziałania 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” do OT KOWR do końca 2024 r. złożono **4,4 tys. wniosków o przyznanie pomocy**. KOWR wydał **7,9 tys. decyzji przyznających płatność**.

⁷² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1143 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie oznaczeń geograficznych w odniesieniu do wina, napojów spirytusowych i produktów rolnych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności i określeń jakościowych stosowanych fakultatywnie w odniesieniu do produktów rolnych, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, (UE) 2019/787 i (UE) 2019/1753 oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1151/2012.

⁷³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 834/2007 z dnia 28 czerwca 2007 r. w sprawie produkcji ekologicznej i znakowania produktów ekologicznych i uchylające rozporządzenie (EWG) nr 2092/91, z późn. zm.

⁷⁴ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

⁷⁵ Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin (Dz. U. z 2023 r. poz. 340, z późn. zm.).

6.8.2. Poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym”

Poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” było wdrażane na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 7 lipca 2016 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (Dz. U. z 2019 r. poz. 2401, z późn. zm.), które weszło w życie w dniu 23 lipca 2016 r.

Poddziałanie 3.2. obejmowało wsparcie operacji w zakresie informacji i promocji produktów wysoko jakościowych podejmowanych przez uczestników systemów jakości, tj. przez grupy producentów składające się co najmniej z dwóch producentów, którzy wytwarzali produkty rolne lub środki spożywcze przeznaczone do spożycia przez ludzi w ramach systemów jakości, o których mowa w art. 16 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013⁷⁶.

O wsparcie ubiegały się w Polsce grupy producentów wytwarzające produkty wysokiej jakości w ramach unijnych systemów jakości żywności, tj.: gwarantowanych tradycyjnych specjalności, chronionych nazw pochodzenia, chronionych oznaczeń geograficznych, rolnictwa ekologicznego, ochrony oznaczeń geograficznych napojów spirytusowych, ochrony oznaczeń geograficznych aromatyzowanych produktów sektora wina, ochrony nazw pochodzenia i oznaczeń geograficznych wyrobów winiarskich oraz krajowych systemów jakości żywności (tj.: „Jakość Tradycja”, „Quality Meat Program”, „Quality Assurance for Food Products” – „Tuszki, elementy i mięso z kurczaka, indyka i młodej polskiej gęsi owsianej”, „Quality Assurance for Food Products” – „Kulinarne mięso wieprzowe”, „Quality Assurance for Food Products” – „Wędliny”).

Do zadań KOWR w zakresie przedmiotowego poddziałania należały: ocena materiałów informacyjno-promocyjnych i reklamowych, rozpatrywanie wniosków o płatność, nadzór nad realizacją zawartych umów, zawieranie umów oraz aneksów do umów, przeprowadzanie kontroli, sporządzanie zleceń płatności, weryfikacja wniosków o przyznanie pomocy, sporządzanie prognoz wydatków oraz sprawozdań z realizacji poddziałania.

W 2024 r. kontynuowano obsługę **37 umów o przyznaniu pomocy**, zawartych na kwotę 49 765,75 tys. zł (z tego: 31 665,95 tys. zł z budżetu środków europejskich i 18 099,8 tys. zł z budżetu państwa) w ramach **drugiego naboru wniosków o przyznanie pomocy** (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.).

W ramach **trzeciego naboru wniosków o przyznanie pomocy** w zakresie poddziałania 3.2., trwającego od 4 lipca do 1 września 2022 r., wpłynęły **54 wnioski o przyznanie**

⁷⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005, z późn. zm.

pomocy na łączną kwotę **78 563,62 tys. zł**. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. w ramach trzeciego naboru wniosków obsługiwano **42 umowy** zawarte na **59 385,24 tys. zł** (z tego: 37 786,82 tys. zł z budżetu środków europejskich i 21 598,42 tys. zł z budżetu państwa). Do końca 2024 r. wpłynęły **104 wnioski o płatność** na łączną kwotę **41 885,72 tys. zł**.

W 2024 r. wydano **78 zleceń skutkujących płatnością** na **31 585,32 tys. zł** (z tego: 20 097,74 tys. zł z budżetu środków europejskich i 11 487,58 tys. zł z budżetu państwa).

W zakresie **informowania o wdrażanych przez KOWR poddziałaniach PROW 2014–2020** w 2024 r., zgodnie z zaplanowanymi działaniami informacyjno-promocyjnymi, rozpowszechniano informacje o poddziałaniu 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” poprzez **publikację artykułu w prasie o zasięgu krajowym** (w nakładzie 270 tys. egzemplarzy w wersji papierowej oraz 1,5 mln prenumerat cyfrowych). KOWR realizował również działania informacyjne i promocyjne poprzez: **stronę internetową, infolinię oraz punkty informacyjne w OT KOWR**.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/promocja-ze-srodkow-prow> (odczyt - maj 2025 r.).

7. REALIZACJA DZIAŁAŃ ROZWOJOWYCH I INWESTYCYJNYCH W ZAKRESIE INNOWACYJNOŚCI W SEKTORZE ROLNO-SPOŻYWCZYM

W „Strategii zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030” (SZRWiR 2030), która jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki rolnej i rozwoju obszarów wiejskich państwa, zostały zaprezentowane cele, kierunki interwencji oraz działania, jakie powinny zostać podjęte w perspektywie roku 2030 również dla **rozwoju innowacji w sektorze rolno-spożywczym**⁷⁷. **Cel szczegółowy nr I „Wzmocnienie bezpieczeństwa żywnościowego i odporności na kryzysy”** ma zostać osiągnięty m.in. dzięki realizacji **kierunku interwencji I.1. „Zwiększanie opłacalności produkcji rolnej, rybackiej i przetwórstwa rolno-spożywczego”** oraz następujących działań:

- 1.1.13. tworzenie warunków dla rozwoju, upowszechniania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań, produktów i procesów w rolnictwie, rybactwie i sektorze rolno-spożywczym (w tym odpowiadających także na potrzeby wynikające z procesów demograficznych),
- 1.1.23. cyfryzacja wdrażania instrumentów polityki rolnej i rybackiej,
- 1.1.24. tworzenie, wdrożenie i rozwijanie innowacyjnych aplikacji oraz otwartych platform ICT wspierających producentów rolnych,
- 1.1.32. promocja i implementacja nowoczesnych technologii w zakresie zwiększenia efektywności produkcji i upowszechnienia standardów uczciwej konkurencji.

Wszystkie wymienione działania **celu szczegółowego nr I SZRWiR 2030** wymagają **realizacji oraz wsparcia prorozwojowych działań i projektów innowacyjnych w sektorze rolno-spożywczym**.

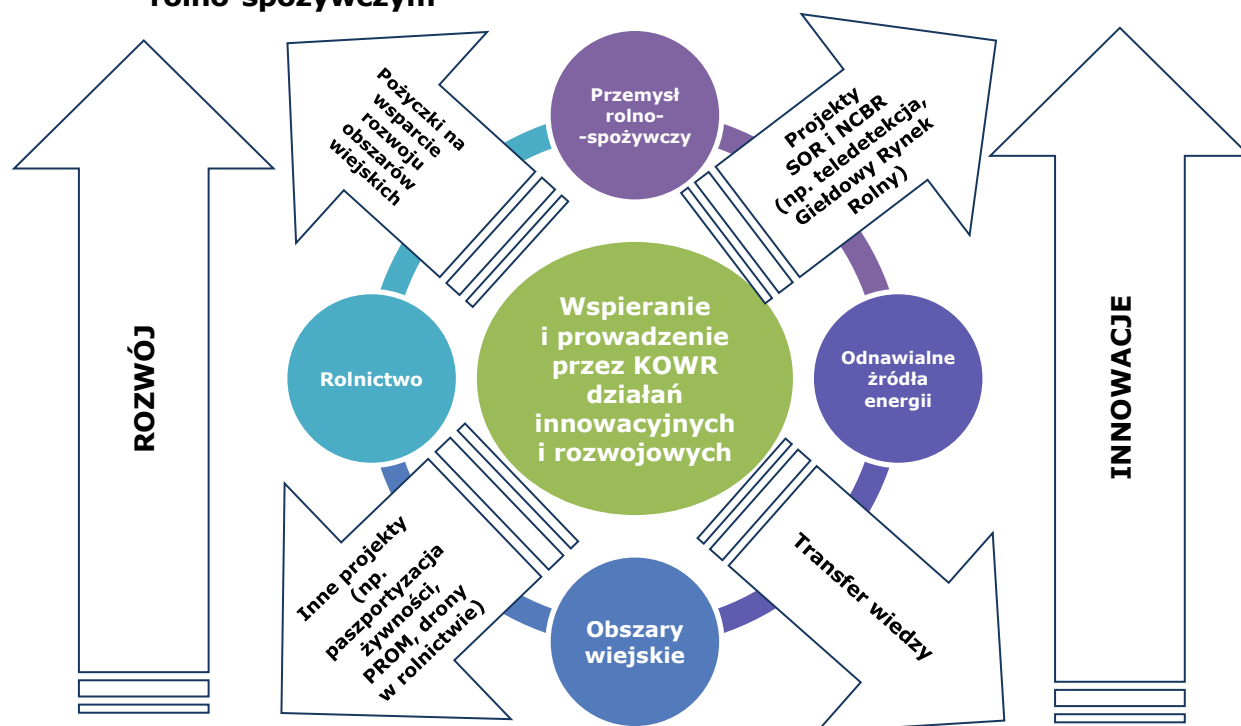
Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 24 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR **realizuje działania rozwojowe i inwestycyjne w zakresie innowacyjności w sektorze rolno-spożywczym**⁷⁸.

⁷⁷ <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/strategia-zrownowazonego-rozwoju-wsi-rolnictwa-i-rybactwa3> (data odczytu – marzec 2025 r.).

⁷⁸ Na mocy § 2 załącznika do rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 kwietnia 2017 r. w sprawie nadania statutu Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 408) w Centrali KOWR wydzielono pion innowacji i rozwoju, który podejmuje działania dotyczące wdrażania innowacji w rolnictwie oraz sektorze rolno-spożywczym.

KOWR ma za zadanie pełnić funkcje prorozwojowe, stanowiąc skuteczne zaplecze instytucjonalne do realizacji działań wspierających polskie rolnictwo i poprawiających jakość życia na obszarach wiejskich⁷⁹. Wartość dodana ma być realizowana przez **wspieranie i wdrażanie innowacji w rolnictwie**, które będą ukierunkowane na poprawę konkurencyjności i dochodowości gospodarstw rolnych, integrację producentów i skracanie łańcucha żywnościowego oraz bardziej sprawiedliwy podział wartości w tym łańcuchu.

Wykres 35. **Wsparcie przez KOWR działań innowacyjnych i rozwojowych w sektorze rolno-spożywczym**

Źródło: opracowano w KOWR.

W związku z powyższym zadaniem KOWR jest zarówno **wsparcie, jak i prowadzenie działań innowacyjnych zorientowanych na rozwój następujących dziedzin: rolnictwo, przemysł spożywczy, odnawialne źródła energii oraz obszary wiejskie.**

W 2024 r. KOWR realizował następujące projekty i podejmował poniższe działania innowacyjno-rozwojowe:

7.1. System Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych (S2MUR)

W 2024 r. w ramach projektu S2MUR – obejmującego zaprojektowanie i budowę systemu IT wykorzystującego dane satelitarne, meteorologiczne, glebowe i statystyczne w celu monitorowania upraw rolnych na terenie kraju – **kontynuowano współpracę z doradcą technicznym i doradcą prawnym w zakresie przygotowania dokumentacji**, a także **prowadzono nadzór** nad wykonawcą systemu oraz innymi zadaniami w zakresie

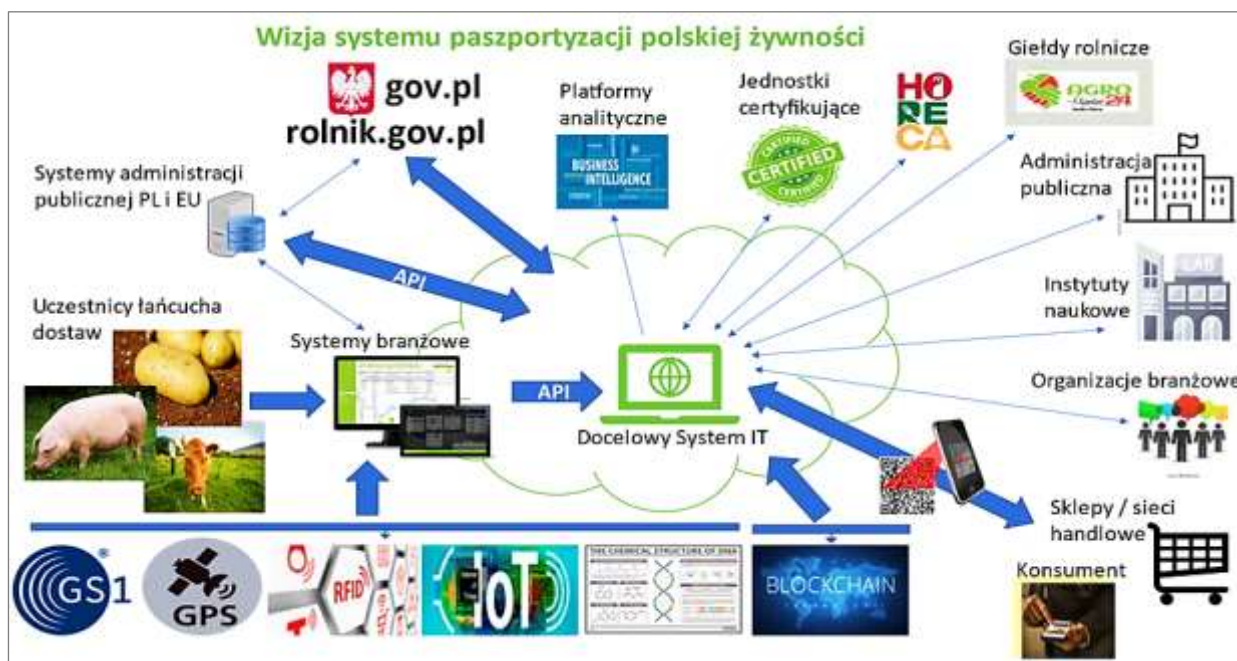
⁷⁹ Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa KOWR realizuje zadania wynikające z polityki państwa, w szczególności w zakresie wdrażania i stosowania instrumentów wsparcia rolnictwa, aktywnej polityki rolnej oraz rozwoju obszarów wiejskich.

realizacji projektu. **Pozyskano wysokorozdzielcze zobrażenia satelitarne** w ramach prowadzonego monitoringu zobrażeń w rozdzielczości VHR 2, a także **prowadzono uzgodnienia z dysponentami danych źródłowych**. Przygotowano **przegląd istniejących rozwiązań i modeli matematycznych**, a także zorganizowano **dwa posiedzenia Komitetu Sterującego**. W 2024 r. na realizację projektu S2MUR KOWR wydatkował **2 631,52 tys. zł**.

7.2. Paszportyzacja polskiej żywności

Projekt „Paszportyzacja polskiej żywności” dotyczy **budowy systemu informatycznego zapewniającego identyfikowanie żywności** (*food traceability and food authenticity*) na kluczowych etapach łańcucha dostaw „od pola do stołu”. Realizacja projektu została podzielona na **dwie fazy**:

- FAZA I obejmowała **przeprowadzenie pilotażu na rynkach: wołowiny, wieprzowiny i ziemniaka**,
- FAZA II przewiduje podjęcie działań zmierzających do **zbudowania i wdrożenia systemu docelowego**, który udostępni w określonym zakresie informacje wszystkim uczestnikom łańcucha dostaw żywności, w tym konsumentom.

Źródło: schemat KOWR.

W latach 2021–2023 przeprowadzono **pilotaż projektu**, którego realizację powierzono Naukowej i Akademickiej Sieci Komputerowej – Państwowemu Instytutowi Badawczemu (NASK–PIB), na podstawie decyzji Prezesa Rady Ministrów wydanej w oparciu o art. 10c ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów (Dz. U. z 2024 r. poz. 1050, z późn. zm.).

Pilotaż okazał się cennym doświadczeniem dla projektu, w tym dla sformułowania rekomendacji dotyczących budowy docelowego systemu IT. W wyniku przeprowadzonych badań i analiz uzyskano potwierdzenie, że przedsięwzięcie (projekt) polegające na

budowie i wdrożeniu ww. systemu IT – jako jednego wspólnego systemu dla wielu rynków i produktów – jest wykonalne. Pilotaż potwierdził, że przy zastosowaniu narzędzia, jakim jest pilotażowy system IT, istnieje możliwość wygenerowania pełnego zakresu „**paszportu**” dla mięsa wołowego, wieprzowego oraz ziemniaków. Tym samym zyskano pewność, że udostępnienie uczestnikom rynku informacji potwierdzających autentyczność, jakość i bezpieczeństwo żywności jest możliwe do realizacji.

W 2024 r. KOWR prowadził **działania przygotowawcze mające na celu kontynuację II fazy projektu** zmierzającej do budowy i wdrożenia systemu IT monitorującego proces produkcji żywności w Polsce. Przeprowadzono m.in. **cykl spotkań z organizacjami branżowymi** z rynków objętych pilotażem projektu, tj. z rynku:

- wołowiny (Polskie Zrzeszenie Producentów Bydła Mięsnego, Polski Związek Hodowców i Producentów Bydła Mięsnego, Związek Hodowców Polskiego Bydła Czerwonego, Polska Federacja Hodowców Bydła i Producentów Mleka),
- wieprzowiny (Unia Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego),
- ziemniaka (Polska Federacja Ziemniaka).

Przedstawiciele tych organizacji potwierdzili, że paszportyzacja żywności przyniesie szereg korzyści dla ich rynków, w tym: zwiększy bezpieczeństwo i jakość ich produktów, ograniczy fałszerstwa, wzmocni pozycję konkurencyjną na rynku, a także poprawi zaufanie konsumentów oraz partnerów handlowych. Pomoże również w spełnianiu rygorystycznych wymogów prawnych, co będzie sprzyjać rozwijaniu eksportu i wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań w sektorze spożywczym.

Ponadto KOWR przeprowadził **spotkania z podmiotami administracji publicznej**, które brały udział w pilotażu projektu, tj. z: Głównym Inspektoratem Weterynarii, NASK-PIB oraz ARiMR.

Na podstawie powyższych konsultacji KOWR opracował **propozycję formuły realizacji projektu w podziale na etapy z zastosowaniem podejścia kaskadowego**. Podstawą tej metody jest ściśle uzależnienie każdego kolejnego etapu od wyników i postępów osiągniętych na etapach wcześniejszych. Dzięki temu możliwe będzie bieżące monitorowanie realizacji założeń oraz szybkie identyfikowanie potencjalnych ryzyk i konieczności wprowadzenia ewentualnych korekt. Zaproponowaną formułę realizacji projektu oraz wyniki uzyskane w trakcie pilotażu przekazano do MRiRW i jednocześnie zgłoszono propozycję kontynuacji projektu oraz gotowość KOWR do jego realizacji.

7.3. Standaryzacja wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych

W 2024 r. KOWR monitorował działania dotyczące wykorzystywania dronów w rolnictwie. Wykonywanie zdjęć, pomiarów czy wideofilmowanie z powietrza, to tylko niektóre z wielu możliwości oferowanych przez **bezzałogowe statki powietrzne (BSP)**. Intensywny rozwój technologiczny pozwala na wykorzystanie BSP do wielu celów, bardzo ważnych

np. z punktu widzenia bezpieczeństwa. Drony nadal są najtańszym, najbardziej efektywnym i najprostszym sposobem obserwowania powierzchni ziemi i tego, co się na niej znajduje.

Administracja publiczna wykorzystuje BSP do realizacji zadań, takich jak: monitorowanie terenu na potrzeby zapewnienia porządku publicznego, aktualizacja map, monitorowanie powietrza, składowisk odpadów, koryt rzek czy innych miejsc, do których dostęp jest ograniczony lub utrudniony.

W 2024 r. KOWR kontynuował realizację **projektu pilotażowego pn. „Standaryzacja wykorzystania bezzałogowych statków powietrznych”**. Projekt jest realizowany przez Centralę oraz OT KOWR we Wrocławiu i w Warszawie, we współpracy z Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Warszawie. Głównym celem pilotażu jest potwierdzenie przydatności i ocena wykorzystania BSP w KOWR oraz opracowanie propozycji jednolitych i optymalnych standardów oraz reguł (kryteriów i wytycznych) postępowania dotyczących statków powietrznych i ich użytkowania.

Aby osiągnąć cel projektu, w 2024 r. **kontynuowano realizację testów wykorzystania BSP przy realizacji zadań OT KOWR** związanych z: nadzorem i zarządzaniem nieruchomościami będącymi w Zasobie WRSP, podejmowaniem decyzji o realizacji prawa pierwokupu nieruchomości rolnych oraz oceną stanu nieruchomości.

Testy były realizowane według **sześciu scenariuszy testowych** zgodnie z zatwierdzonym w 2023 r. **„Planem testów”**. Łącznie w 2024 r. zrealizowano **26 testów** i tym samym zakończono ich prowadzenie. W 2025 r. zostanie opracowany raport końcowy i propozycja standardów wykorzystania BSP, w tym instrukcja użytkowania oraz rekomendacja ewentualnego zakupu najbardziej odpowiednich BSP do realizacji zadań OT KOWR.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/standaryzacja-wykorzystania-bezzałogowych-statkow-powietrznych2> (odczyt – kwiecień 2025 r.).

8. DZIAŁANIA W ZAKRESIE ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII

8.1. Wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 10 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) do zadań KOWR należy prowadzenie **działań ukierunkowanych na wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie.**

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – marzec 2025 r.).

W 2024 r. KOWR kontynuował działania **informacyjno-promocyjne i edukacyjne** rozpowszechniające tematykę odnawialnych źródeł energii (OZE) z wykorzystaniem spójnej, jednolitej i powtarzalnej komunikacji wizualnej gwarantującej rozpoznawalność oraz budującej zaufanie interesariuszy. Wszystkie działania były opatrzone **hasłem „Energia z rolnictwa”** i **znakiem graficznym „Agro OZE”**, a także relacjonowane na tematycznej stronie internetowej **www.energiazrolnictwa.pl** oraz na **kanałach społecznościowych KOWR.**

W ramach zrealizowanych działań KOWR upowszechniał wiedzę dotyczącą możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii, nowoczesnych technologii opartych na tych źródłach, ze szczególnym uwzględnieniem rozwiązań sprzyjających samowystarczalności energetycznej obszarów wiejskich i zmniejszających wpływ działalności rolniczej na jakość życia na obszarach wiejskich. Podejmowane działania kierowane były w szczególności do: **przedstawicieli samorządów terytorialnych, lokalnych przedsiębiorców, rolników zainteresowanych inwestycjami OZE, liderów społecznych, stowarzyszeń lokalnych oraz mieszkańców gmin wiejskich i miejsko-wiejskich.**

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – styczeń 2025 r.).

W 2024 r. KOWR przeprowadził **5 działań edukacyjnych**, w ramach których zrealizował **25 spotkań szkoleniowych** (w tym dotyczących: **mikrobiogazowni, biogazowni rolniczych, biogazu rolniczego, certyfikacji biogazowni rolniczych, spółdzielni energetycznych**). Łącznie przeszkolono około **1,4 osób**. Wiodącą grupą docelową działań byli m.in.: rolnicy, przedsiębiorcy z sektora rolno-spożywczego, przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego, liderzy społeczni i po raz pierwszy – uczniowie szkół rolniczych. Przeszkolono **221 uczniów z 8 szkół** znajdujących się w wykazie **szkół rolniczych** prowadzonym przez MRiRW. W szkoleniach dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego z zakresu biogazowni rolniczych wzięli udział przedstawiciele ponad **50 gmin**.

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – styczeń 2025 r.).

W okresie wrzesień–listopad 2024 r. KOWR przeprowadził **dwie ogólnopolskie kampanie informacyjno-promocyjne** w internecie i telewizji. Istotą **banerowej kampanii internetowej** było zbudowanie zainteresowania społecznego działaniami realizowanymi przez KOWR pod hasłem „Energia z rolnictwa”.

Kreacje reklamowe wykorzystane w projekcie przez 6 tygodni odsyłały internautów do informacji oraz materiałów opracowanych w ramach innych realizowanych projektów OZE, tj. dostępnej **oferty szkoleniowej** oraz **filmów informacyjno-promocyjnych** udostępnionych na stronie www.energiazrolnictwa.pl.

Kampania banerowa była obecna w **7 portalach informacyjnych o zasięgu ogólnopolskim**, **16 serwisach informacyjnych o zasięgu regionalnym** oraz **8 portalach branżowych** dotyczących tematyki OZE oraz treści samorządowych i wygenerowała ponad **600 mln wyświetleń** oraz CTR na poziomie 0,0415%⁸⁰.

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – styczeń 2025 r.).

Działania prowadzone w telewizji ogólnopolskiej (TVP S.A.) objęły **emisję dwóch spotów informacyjnych na temat biogazowni rolniczych** oraz **jednego spotu na temat spółdzielni energetycznych**. Plan emisji uwzględniał preferencje programowe grup docelowych, w szczególności: grupę rolników, inwestorów, przedstawicieli samorządów, liderów społecznych, mieszkańców terenów wiejskich i miejsko-wiejskich. Uzyskano wyniki GRP na poziomie (A7-74) 132,63% oraz (A4+) 155,89%⁸¹.

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – styczeń 2025 r.).

⁸⁰ Współczynnik klikalności (CTR) – współczynnik pokazujący, jak często użytkownicy klikają na daną reklamę lub bezpłatne informacje.

⁸¹ GRP (*gross rating point*) to wskaźnik stosowany w marketingu do pomiaru skali oddziaływania reklamy. GRP mierzy, ile razy komunikat reklamowy pojawił się w różnych mediach i jaka część grupy docelowej go zobaczyła.

KOWR zrealizował także projekt specjalny – **edukacyjną grę planszową „Energia z rolnictwa. Biogazownie rolnicze.”**, którą oficjalnie zaprezentowano w grudniu 2024 r. podczas największej w Polsce branżowej konferencji sektora biogazu, tj. **9. Kongresie Biogazu**. Forma budowania zainteresowania społecznego tematyką OZE (na przykładzie biogazowni rolniczych) poprzez zabawę, to rozwiązanie dające szansę na upowszechnienie wiedzy wśród różnych grup społecznych, przede wszystkim wśród mieszkańców terenów wiejskich i miejsko-wiejskich.

W 2024 r. przygotowano również:

– **dwa poradniki**, tj.:

- poradnik dla samorządowców z zakresu biogazu rolniczego,
- poradnik dotyczący certyfikacji biogazowni rolniczych i biometanowni na zgodność z kryteriami zrównoważonego rozwoju (KZR),

– **27 artykułów** na stronę www.energiazrolnictwa.pl oraz **4 sponsorowane publikacje w prasie branżowej** o łącznym nakładzie ponad **100 tys. egzemplarzy**.

Źródło: <https://www.energiazrolnictwa.pl/> (odczyt – styczeń 2025 r.).

KOWR promował OZE także na **wydarzeniach branżowych**, w tym podczas **szkolenia „Praktyczne aspekty organizacji i funkcjonowania spółdzielni energetycznych na przykładzie Łądeckiej Spółdzielni Energetycznej”** zorganizowanego przez gminę Łądek-Zdrój oraz podczas **9. Kongresu Biogazu** w Warszawie.

W 2024 r. prowadzono również działania z zakresu **marketingu bezpośredniego**, w tym **dystrybuując ulotki** na temat działań KOWR w zakresie wsparcia OZE i spółdzielni energetycznych.

Podsumowując, w 2024 r. KOWR zrealizował ogółem 121 przedsięwzięć/aktywności w zakresie wsparcia działań promocyjno-informacyjnych na rzecz odnawialnych źródeł energii w rolnictwie, na które wydatkował z budżetu krajowego **2 499,75 tys. zł**.

8.2. Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. b ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 4, art. 12a, art. 13, art. 28k, art. 28q ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o biokomponentach i biopaliwach ciekłych (Dz. U. z 2024 r. poz. 20, z późn. zm.) do zadań KOWR w 2024 r. należało kontynuowanie działań związanych z **monitorowaniem rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych**. Dyrektor Generalny KOWR, jako organ rejestrowy wskazany w ustawie o biokomponentach i biopaliwach ciekłych, był odpowiedzialny za prowadzenie następujących rejestrów:

- **wytwórców** – przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biokomponentów, a następnie rozporządzenia nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów lub przeznaczenia ich do wytworzenia przez siebie paliw,
- **podmiotów sprowadzających** – przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów dokonanego samodzielnie lub za pośrednictwem innego podmiotu, a następnie rozporządzenia tymi biokomponentami przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów,
- **administratorów systemów certyfikacji** – przedsiębiorców, którzy posiadają tytuł prawny do dysponowania uznanym systemem certyfikacji i wykonują działalność gospodarczą w zakresie udzielania zgody na korzystanie z tego systemu,
- **jednostek certyfikujących** – przedsiębiorców, którzy działając w ramach uznanego systemu certyfikacji, mają prawo wydawania certyfikatów podmiotom certyfikowanym,
- **rolników** wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek.

8.2.1. Rejestr wytwórców

W rejestrze wytwórców, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., było ujętych **20 przedsiębiorców**⁸². W 2024 r. wydano **trzy zaświadczenia** aktualizujące wpis i **dwie decyzje** o wykreśleniu wpisu z rejestru wytwórców.

Wytwórcy, którzy w danym kwartale wytworzyli biokomponenty, a następnie rozporządzali nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów lub przeznaczyli je do wytworzenia paliw, byli zobowiązani do składania (w terminie 45 dni po zakończeniu kwartału) sprawozdań kwartalnych zawierających informacje dotyczące m.in. rodzajów i ilości wykorzystanych surowców oraz wytworzonych biokomponentów. Wytwórcy, którzy nie wykonywali ww. czynności, byli zobowiązani do złożenia oświadczeń o niewykonywaniu tych czynności. W 2024 r. wpłynęło **139 sprawozdań kwartalnych i oświadczeń** (w tym 52 korekty).

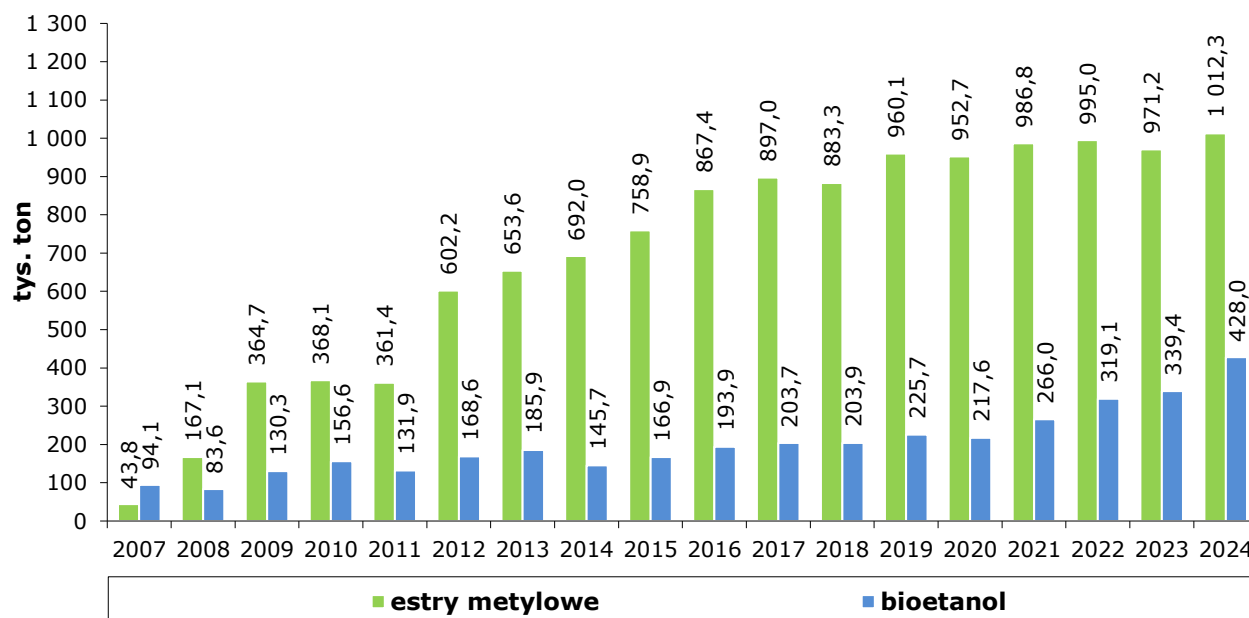
⁸² Z tego: 7 przedsiębiorców było uprawnionych do produkcji estrów metylowych, 10 – bioetanolu, jeden – biowęglowodorów ciekłych, jeden – biowęglowodorów ciekłych i bio propanu-butanu oraz jeden – biowęglowodorów ciekłych i bio propanu.

Ze sprawozdań kwartalnych złożonych przez wytwórców za 2024 r. wynikało, że:

- **7 przedsiębiorców** wytworzyło **1 012,300 tys. ton estrów metylowych** (w tym 36,760 tys. ton estrów stanowiły biokomponenty uprawniające do podwójnego zaliczenia do realizacji Narodowego Celu Wskaźnikowego – NCW⁸³), do których produkcji wykorzystano oleje roślinne (89% ogółu surowców wykorzystanych do produkcji estrów metylowych), zużyte oleje kuchenne i posmażalnicze (7%) oraz glicerynę surową, oleje syntezowane, kwasy tłuszczowe i tłuszcze zwierzęce (4%);
- **8 przedsiębiorców** wytworzyło **427,950 tys. ton bioetanolu** (w tym 31,388 tys. ton bioetanolu stanowiły biokomponenty uprawniające do podwójnego zaliczenia do realizacji NCW), do którego produkcji wykorzystano kukurydzę (54% ogółu wykorzystanych surowców), zawieszinę skrobi odpadowej o kodzie odpadu 02 03 80 (37%), pozostałości produkcyjne skrobi z przetwórstwa pszenicy (4%), odpady⁸⁴ i melasę buraczaną (2%), destylaty z kukurydzy, melasy buraczanej, odpadów i pozostałości (2%) oraz porektyfikaty (1%);
- **2 przedsiębiorców** wytworzyło **9,448 tys. ton biowęglowodorów ciekłych** (w tym 6,396 tys. ton biowęglowodorów ciekłych stanowiły biokomponenty uprawniające do podwójnego zaliczenia do realizacji NCW), do których produkcji wykorzystano alkohole i destylaty odpadowe (45% ogółu wykorzystanych surowców) zużyty olej kuchenny (34%) oraz olej roślinny (21%).

Wszystkie wytworzone biokomponenty spełniały kryteria zrównoważonego rozwoju.

Wykres 36. **Produkcja głównych biokomponentów w Polsce**

Źródło: dane KOWR.

⁸³ Narodowy Cel Wskaźnikowy – minimalny udział innych paliw odnawialnych i biokomponentów zawartych w paliwach stosowanych we wszystkich rodzajach transportu w ogólnej ilości paliw ciekłych i biopaliw ciekłych zużywanych w ciągu roku kalendarzowego w transporcie drogowym i kolejowym, liczony według wartości opałowej.

⁸⁴ Odpady o kodach: 02 03 04, 02 03 80, 02 04 99, 02 06 01, 02 06 99, 16 03 80, 02 07 02, 19 12 12.

W latach 2007–2024 ilość wytworzonych estrów metylowych zwiększyła się **23-krotnie**, a bioetanolu – **5-krotnie**.

Od 2012 r. podmioty realizujące NCW zostały uprawnione do skorzystania z obniżenia NCW. Warunkiem skorzystania z tej preferencji było udokumentowanie wykorzystania nie mniej niż 70% biokomponentów wytworzonych przez wytwórców wykonujących działalność w zakresie wytwarzania biokomponentów z:

- surowców rolniczych pozyskiwanych z gospodarstwa rolnego położonego na obszarze co najmniej jednego z państw członkowskich Unii Europejskiej, w Republice Turcji albo w państwie członkowskim Europejskiego Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – stronie umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym na podstawie umowy kontraktacji zawartej między producentem rolnym prowadzącym to gospodarstwo a wytwórcą, przetwórcą albo pośrednikiem, lub
- biomasy pozyskiwanej na podstawie umowy dostawy zawartej między wytwórcą a pośrednikiem albo przetwórcą, lub
- surowców rolniczych pozyskiwanych z produkcji własnej wytwórców, lub biomasy otrzymanej przez wytwórców w prowadzonych przez nich procesach wytwarzania surowców rolniczych, lub biomasy na cele inne niż paliwowe.

W związku z ww. preferencją wytwórcy biokomponentów zostali zobowiązani do składania w KOWR informacji o biokomponentach, które zostały wytworzone przez wytwórcę, a następnie rozporządzone przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów.

W 2024 r. wpłynęło łącznie **120 informacji** (w tym 40 korekt). Dodatkowo wytwórcy oraz inne podmioty biorące udział w obrocie biokomponentami zostali zobowiązani do przekazywania nabywcom biokomponentów pisemnych informacji zawierających dane dotyczące rodzajów i ilości poszczególnych surowców, które zostały zużyte do ich wytworzenia.

W ramach administrowania rejestrem wytwórców w 2024 r. KOWR przeprowadził ogółem **19 kontroli** w zakresie:

- weryfikacji danych zawartych w sprawozdaniach kwartalnych wytwórcy,
- weryfikacji danych zawartych w informacjach o biokomponentach, które zostały wytworzone przez wytwórcę, a następnie rozporządzone poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej.

Sporządzono **4 zbiorcze raporty kwartalne** dotyczące wytworzonych oraz importowanych lub nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów, odpowiednio za IV kwartał 2023 r. oraz I, II i III kwartał 2024 r. (na podstawie sprawozdań kwartalnych wytwórców, podmiotów sprowadzających oraz podmiotów realizujących NCW). Przedmiotowe raporty zostały przekazane ministrom właściwym do spraw: finansów publicznych, energii, klimatu, rynków rolnych oraz środowiska. W uzasadnionych przypadkach KOWR nakładał kary finansowe lub administracyjne na wytwórców naruszających przepisy.

8.2.2. Rejestr podmiotów sprowadzających

W rejestrze podmiotów sprowadzających, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., było ujętych **26 podmiotów** prowadzących działalność gospodarczą w zakresie importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów dokonanego samodzielnie, lub za pośrednictwem innego podmiotu, a następnie rozporządzania tymi biokomponentami przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej, lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów. W 2024 r. wydano **jedno zaświadczenie** o dokonaniu wpisu, **jedno zaświadczenie** aktualizujące wpis oraz **jedną decyzję** o wykreśleniu wpisu z rejestru.

Podmioty sprowadzające, które w danym kwartale dokonały samodzielnie lub za pośrednictwem innego podmiotu importu, lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, a następnie rozporządziły nimi przez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej, lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się tych biokomponentów, były zobowiązane do składania (w terminie 45 dni po zakończeniu kwartału) sprawozdań kwartalnych zawierających informacje dotyczące m.in. rodzajów i ilości importowanych lub nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów. Podmioty sprowadzające, które nie wykonywały ww. czynności, były zobowiązane do złożenia oświadczeń o niewykonywaniu tych czynności.

W 2024 r. wpłynęło łącznie **108 sprawozdań kwartalnych i oświadczeń** (w tym 15 korekt). Z przekazanych przez podmioty sprowadzające sprawozdań kwartalnych wynikało, że w 2024 r.:

- **jeden przedsiębiorca** nabył wewnątrzwspólnotowo **12,99 tys. ton bioetanolu** nieuprawniającego do podwójnego zaliczenia do realizacji NCW,
- **dwóch przedsiębiorców** nabyło wewnątrzwspólnotowo **1,71 tys. ton biowęglowodorów ciekłych**, w tym 0,51 tys. ton biowęglowodorów stanowiły biokomponenty uprawniające do podwójnego zaliczenia do realizacji NCW,
- **dwóch przedsiębiorców** nabyło wewnątrzwspólnotowo **0,65 tys. ton estrów metylowych**, w tym 0,21 tys. ton estrów stanowiły biokomponenty niespełniające kryteriów zrównoważonego rozwoju.

Do uprawnień KOWR należało także przeprowadzanie kontroli działalności gospodarczej objętej wpisem i nakładanie w uzasadnionych przypadkach kar finansowych lub administracyjnych na podmioty naruszające przepisy prawa. KOWR przeprowadził 4 kontrole podmiotów sprowadzających.

8.2.3. Rejestr administratorów systemów certyfikacji

W rejestrze administratorów systemów certyfikacji, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., było ujętych **4 przedsiębiorców** dysponujących uznanymi przez Komisję Europejską systemami certyfikacji. W 2024 r. wydano **jedno zaświadczenie** aktualizujące wpis w rejestrze.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru administratorów systemów certyfikacji zostali zobowiązani do złożenia (w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego) sprawozdań rocznych zawierających m.in. wykaz przeprowadzonych kontroli jednostek

certyfikujących w ramach uznanych systemów certyfikacji. W 2024 r. wpłynęło łącznie **5 sprawozdań rocznych** (w tym jedna korekta).

Do uprawnień KOWR należało także przeprowadzanie kontroli działalności gospodarczej objętej wpisem, przyjmowanie informacji o cofnięciu jednostce certyfikującej zgody na korzystanie z uznanego systemu certyfikacji oraz nakładanie w uzasadnionych przypadkach kar finansowych lub administracyjnych na podmioty naruszające przepisy prawa. KOWR przeprowadził jedną kontrolę administratora systemu certyfikacji.

8.2.4. Rejestr jednostek certyfikujących

W rejestrze jednostek certyfikujących na 31 grudnia 2024 r. było ujętych **12 przedsiębiorców** prowadzących działalność gospodarczą w zakresie wydawania certyfikatów podmiotom certyfikowanym. W 2024 r. wydano **trzy zaświadczenia** o aktualizacji wpisu.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru jednostek certyfikujących byli zobowiązani do składania sprawozdań miesięcznych zawierających informacje o wydanych lub cofniętych certyfikatach podmiotom certyfikowanym. W 2024 r. do KOWR wpłynęły łącznie **163 sprawozdania miesięczne i oświadczenia** (w tym 17 korekt). Przedmiotowe informacje potwierdziły wydanie **949 certyfikatów**.

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru jednostek certyfikujących zostali zobowiązani do złożenia (w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego) sprawozdań rocznych zawierających m.in. listę podmiotów certyfikowanych, którym jednostka certyfikująca wydała certyfikat, oraz wykaz przeprowadzonych przez jednostkę certyfikującą kontroli podmiotów certyfikowanych wraz z ich wynikami. W 2024 r. wpłynęło łącznie **14 sprawozdań rocznych** (w tym jedna korekta).

Do uprawnień KOWR należało także przeprowadzanie kontroli działalności gospodarczej objętej wpisem i nakładanie w uzasadnionych przypadkach kar finansowych lub administracyjnych na podmioty naruszające przepisy prawa. KOWR w 2024 r. skontrolował dwie jednostki certyfikujące.

8.2.5. Rejestr rolników wytwarzających biopaliwa ciekłe na własny użytek

W rejestrze rolników, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., nie był ujęty żaden rolnik wytwarzający biopaliwa ciekłe na własny użytek.

Do 13 grudnia 2024 r. uprawnionym do wytwarzania biopaliwa ciekłego na własny użytek był **jeden podmiot**. Dopuszczalny roczny limit produkcji biopaliw ustalony dla ww. podmiotu wynosił 4,7 tys. litrów estrów metylowych.

Podmiot wpisany do rejestru rolników był zobowiązany do złożenia (w terminie do 45 dni po zakończeniu roku kalendarzowego) sprawozdania rocznego zawierającego m.in. informacje o ilości wytworzonych i zużytych na własny użytek paliw ciekłych. Z rocznego sprawozdania wynikało, że w 2024 r. ww. rolnik nie produkował biopaliw ciekłych na własny użytek.

8.2.6. Podmioty realizujące Narodowy Cel Wskaźnikowy⁸⁵

Na podstawie przepisów ustawy o biokomponentach i biopaliwach ciekłych podmioty realizujące NCW, które w danym kwartale dokonały samodzielnie lub za pośrednictwem innego podmiotu importu, lub nabycia wewnątrzwspólnotowego biokomponentów, w tym biokomponentów zawartych w paliwach, lub dokonały rozporządzenia tymi biokomponentami, lub zużyły je na potrzeby własne, zostały zobowiązane do złożenia w KOWR, w terminie 45 dni od zakończenia kwartału, sprawozdań kwartalnych albo oświadczeń o niewykonywaniu ww. działalności. W 2024 r. wpłynęło łącznie **101 sprawozdań i oświadczeń** (w tym 22 korekty).

Z przekazanych sprawozdań kwartalnych złożonych za 2024 r. wynikało, że podmioty realizujące NCW nabyły wewnątrzwspólnotowo **508,710 tys. ton biokomponentów** oraz **189,648 tys. ton biokomponentów** zawartych w paliwach.

Tabela 18. **Ilość i rodzaj nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów oraz biokomponentów zawartych w paliwach w 2024 r.**

Lp.	Rodzaj biokomponentu	Ilość nabytych wewnątrzwspólnotowo	
		Biokomponentów (tys. ton)	Biokomponentów zawartych w paliwach ciekłych i biopaliwach ciekłych (tys. ton)
1.	Bioetanol	78,403	108,188
2.	Estry	419,756	81,460
3.	Biowęglowodory ciekłe	10,551	0,000
Ogółem		508,710	189,648

Źródło: dane KOWR.

Z otrzymanych sprawozdań kwartalnych wynikało, że podmioty realizujące NCW w 2024 r. nie dokonały importu biokomponentów oraz biokomponentów zawartych w paliwach.

Podsumowując, w 2024 r. KOWR rozpatrzył oraz wydał ogółem 943 decyzje i inne dokumenty w zakresie monitorowania rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych.

8.3. Monitorowanie produkcji biopłynów

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. c ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 34 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, z późn. zm.)

⁸⁵ Podmiot realizujący NCW – każdy podmiot, w tym mający siedzibę lub miejsce zamieszkania poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej – dokonujący samodzielnie lub za pośrednictwem innego podmiotu – wytwarzania, importu lub nabycia wewnątrzwspólnotowego paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych, który:

- rozporządza nimi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej poprzez dokonanie jakiegokolwiek czynności prawnej lub faktycznej skutkującej trwałym wyzbyciem się paliw ciekłych lub biopaliw ciekłych lub
- zużywa je na potrzeby własne na tym terytorium, z wyłączeniem przywozu paliw ciekłych przeznaczonych do użycia podczas transportu i przywożonych w standardowych zbiornikach, o których mowa w art. 33 ust. 1 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym.

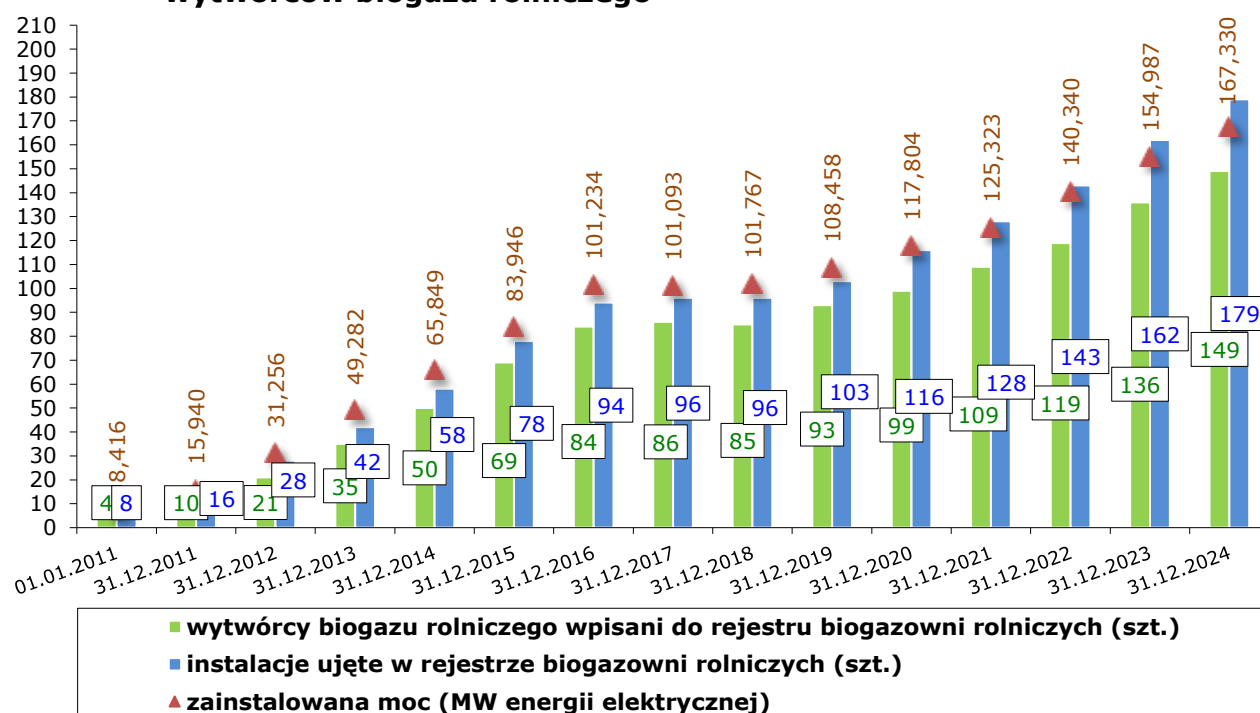
KOWR był odpowiedzialny za **monitorowanie produkcji biopłynów**, w tym **prowadzenie rejestru wytwórców biopłynów**. W 2024 r. w przedmiotowym rejestrze nie był ujęty żaden przedsiębiorca.

8.4. Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego i biometanu

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. a ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 24 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, z późn. zm.) w 2024 r. KOWR kontynuował działania związane z **monitorowaniem produkcji biogazu rolniczego i biometanu**. Dyrektor Generalny KOWR, jako organ rejestrowy, był odpowiedzialny za prowadzenie rejestru wytwórców biogazu rolniczego, tj. przedsiębiorców wykonujących działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania biogazu rolniczego, wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego lub wytwarzania biometanu z biogazu rolniczego.

W rejestrze wytwórców biogazu rolniczego, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., było ujętych **179 biogazowni rolniczych** należących do 149 podmiotów gospodarczych. W 2024 r. wydano: **14 zaświadczeń** o dokonaniu wpisu do rejestru, **25 zaświadczeń** aktualizujących wpis oraz **jedną decyzję** o zakazie wykonywania działalności gospodarczej.

Wykres 37. **Liczba wytwórców biogazu rolniczego i instalacji wpisanych do rejestru wytwórców biogazu rolniczego**

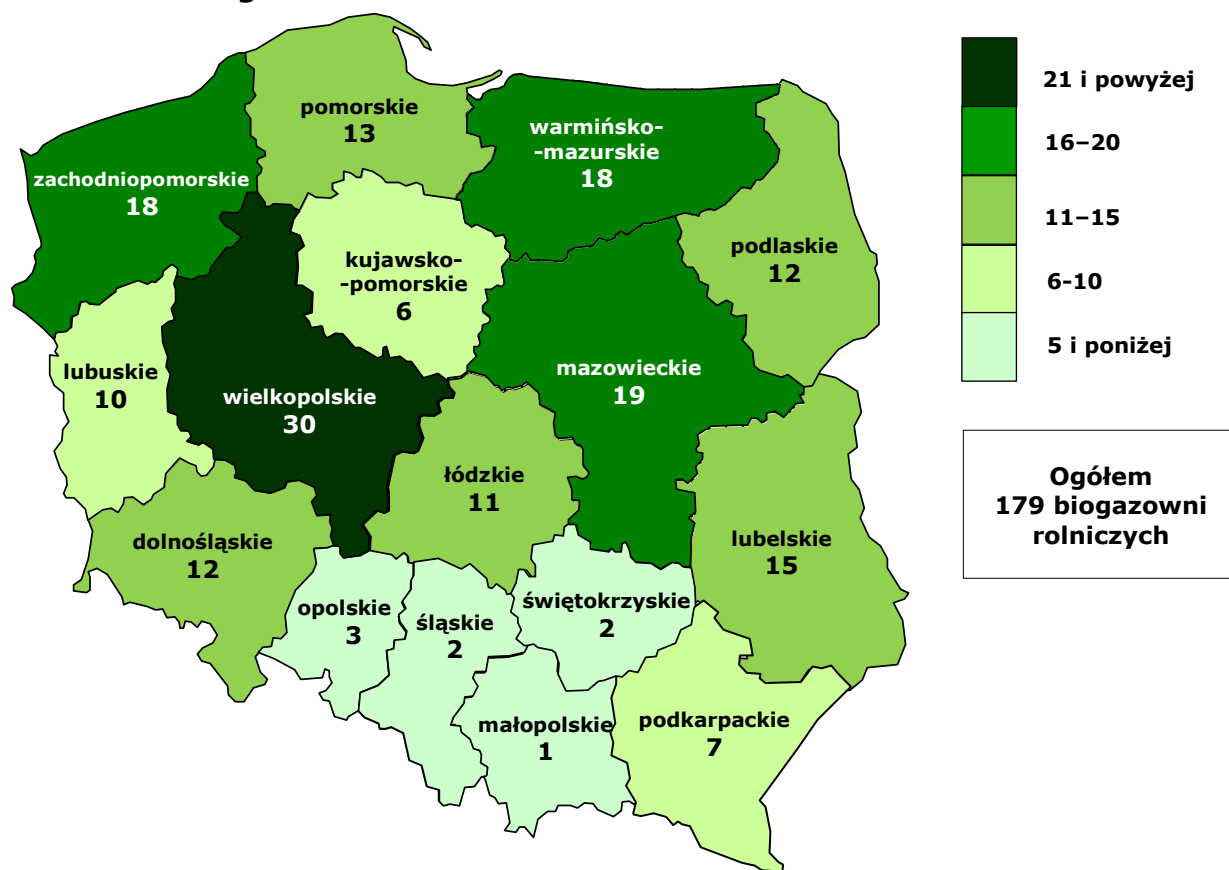
Źródło: dane KOWR.

Łączna zainstalowana moc elektryczna ww. biogazowni wynosiła **167,330 MW energii elektrycznej**. Wpisani do rejestru wytwórcy biogazu rolniczego wykonywali działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z biogazu rolniczego oraz wytwarzania biogazu rolniczego w celu wykorzystania go w inny sposób (np. spalania w kotle gazowym lub parowym) albo sprzedaży innemu wytwórcy.

Najwięcej biogazowni rolniczych znajdowało się w województwie wielkopolskim (30 instalacji; 16,8% zarejestrowanych biogazowni rolniczych w kraju), a następnie: mazowieckim (19 instalacji; 10,6%), warmińsko-mazurskim oraz zachodniopomorskim (po 18 instalacji; 10,1%), lubelskim (15 instalacji; 8,4%) i pomorskim (13 instalacji; 7,3%).

Przedsiębiorcy wpisani do rejestru wytwórców biogazu rolniczego byli zobowiązani do składania (w terminie 45 dni od dnia zakończenia kwartału) sprawozdań kwartalnych zawierających m.in. informacje dotyczące ilości oraz rodzaju surowców wykorzystanych do wytworzenia biogazu rolniczego, ilości wytworzonego biogazu rolniczego, biometanu z biogazu rolniczego, energii elektrycznej z biogazu rolniczego, produktu ubocznego powstałego w wyniku wytworzenia biogazu rolniczego oraz zakupionego i sprzedanego biogazu rolniczego.

Wykres 38. **Rozmieszczenie terytorialne biogazowni rolniczych wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. do KOWR wpłynęło **861 sprawozdań kwartalnych** (w tym 294 korekty). Ze sprawozdań kwartalnych złożonych za 2024 r. wynikało, że do wytworzenia biogazu rolniczego zostało zużytych ponad **7,55 mln ton surowców**, w tym największy udział miał wywar pogorzelniany (20,17%), a następnie pozostałości z owoców i warzyw (16,13%) oraz gnojowica (15,80%).

Odpady stanowiły ponad 91,5% surowców zużytych do wytworzenia biogazu rolniczego, a uprawy celowe – około 8,5%.

Tabela 19. **Wykaz substratów zużytych do produkcji biogazu rolniczego w 2024 r.**

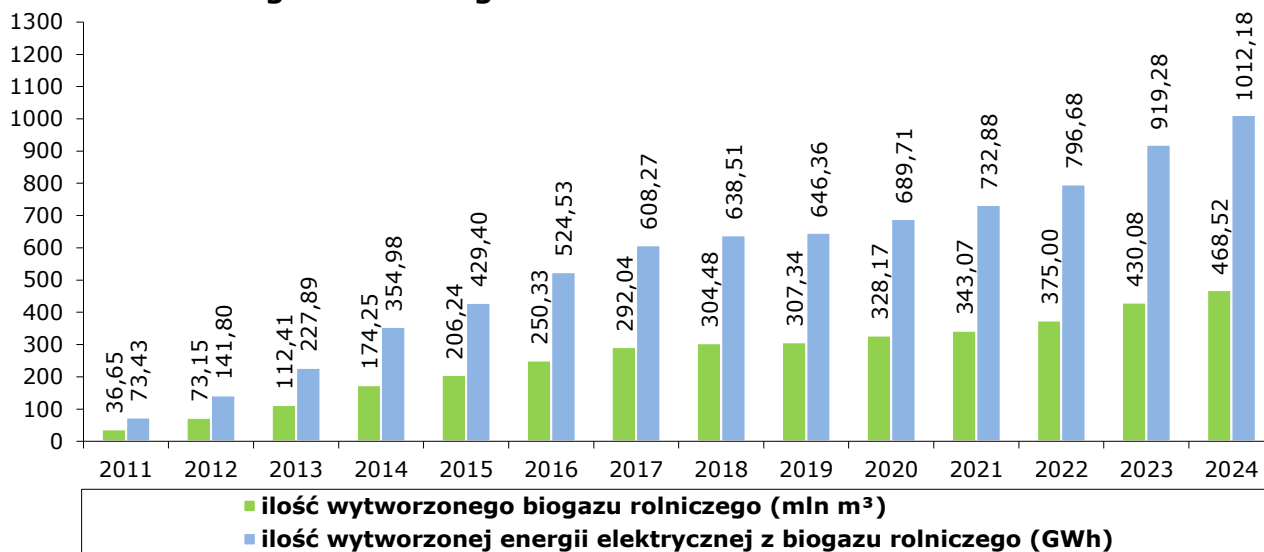
Lp.	Rodzaj substratu	Ilość substratu zużytego do produkcji biogazu rolniczego (tony)
1.	Wywar pogorzelniany	1 523 236,934
2.	Pozostałości z owoców i warzyw	1 217 709,640
3.	Gnojowica	1 193 131,508
4.	Odpady z przetwórstwa spożywczego	1 010 413,079
5.	Kiszonka z kukurydzy	576 744,680
6.	Osady technologiczne z przemysłu rolno-spożywczego	370 795,278
7.	Odpady z przemysłu mleczarskiego	336 933,042
8.	Wysłodki buraczane	283 152,753
9.	Przeterminowana żywność	172 972,721
10.	Obornik	132 527,621
11.	Odpady poubojowe	119 059,144
12.	Owoce i warzywa	106 004,420
13.	Odpadowa masa roślinna	99 715,602
14.	Tłuszcze	66 046,629
15.	Zboże, odpad zbożowy	60 839,564
16.	Pomiot ptasi	60 468,175
17.	Treści żołądkowe	41 779,860
18.	Zielonka	32 915,840
19.	Osady z przetwórstwa produktów roślinnych	30 473,738
20.	Kiszonka z traw i zbóż	26 053,869
21.	Popłuczyny	19 068,860
22.	Odpady białkowe, tłuszczowe	12 811,839
23.	Gliceryna	11 499,269
24.	Oleje roślinne	9 472,810
25.	Odpady z produkcji oleju roślinnego	8 377,038
26.	Poferment	8 348,140
27.	Pasza	8 325,283
28.	Osady tłuszczowe	4 817,321
29.	Słoma	3 083,100
30.	Szlamy białkowe, tłuszczowe	1 391,140
31.	Płynne resztki pszenne	1 270,262
32.	Mieszanina lecytyny i mydeł	697,764
33.	Wytłoki poekstrakcyjne z produkcji farmaceutyków ziołowych	677,220
34.	Kawa	237,463
Ogółem		7 551 051,606

Źródło: dane KOWR.

Ze wskazanej powyżej ilości surowców wytwórcy biogazu rolniczego w procesie fermentacji metanowej wytworzyli łącznie ponad **468,517 mln m³ biogazu rolniczego**, z którego wyprodukowano blisko **1 012,183 GWh energii elektrycznej**.

W 2024 r. żaden podmiot nie zadeklarował wytwarzania biometanu z biogazu rolniczego.

Wykres 39. **Produkcja biogazu rolniczego i energii elektrycznej wytworzonej z biogazu rolniczego**

Źródło: dane KOWR.

W ramach administrowania rejestrem wytwórców biogazu rolniczego w 2024 r. przeprowadzono **52 kontrole** dotyczące weryfikacji spełnienia warunków wymaganych do wykonywania działalności objętej wpisem oraz danych zawartych w sprawozdaniach kwartalnych wytwórców biogazu rolniczego.

Do uprawnień KOWR należało także m.in.: sporządzenie zbiorczego raportu rocznego za 2023 r. (przekazanego ministrom właściwym do spraw: energii, rynków rolnych, klimatu, gospodarki oraz Prezesowi Urzędu Regulacji Energetyki), sporządzenie sprawozdania dotyczącego liczby i wysokości kar pieniężnych wymierzonych w 2023 r. (przekazanego ministrowi do spraw klimatu) oraz sporządzenie informacji dotyczących zmian dokonanych w rejestrze wytwórców biogazu rolniczego (przekazanych Prezesowi URE). W uzasadnionych przypadkach KOWR nakładał kary pieniężne podmiotom naruszającym przepisy prawa.

W 2024 r. KOWR rozpatrzył i wydał ogółem 1 256 decyzji oraz innych dokumentów w zakresie monitorowania produkcji biogazu rolniczego.

Od kilku lat obserwowany jest w Polsce sukcesywny wzrost liczby instalacji wpisanych do rejestru wytwórców biogazu rolniczego, produkcji biogazu rolniczego i energii elektrycznej z tego biogazu. W latach 2011–2024 **liczba biogazowni rolniczych** zwiększyła się ponad **22-krotnie**, **produkcja biogazu rolniczego** – blisko **13-krotnie**, a **energii elektrycznej** wytworzonej z biogazu rolniczego – około **14-krotnie**.

8.5. Ewidencja mikroinstalacji biogazu rolniczego

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. a ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 22 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, z późn. zm.) KOWR w 2024 r. był uprawniony do przyjmowania od operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych albo operatorów systemów dystrybucyjnych gazowych sprawozdań półrocznych zawierających informacje dotyczące odpowiednio:

- ilości energii elektrycznej z biogazu rolniczego wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej należącej do operatora tej sieci przez poszczególnych wytwórców energii elektrycznej w mikroinstalacji,
- ilości biogazu rolniczego wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej gazowej należącej do operatora tej sieci przez poszczególnych wytwórców biogazu rolniczego w mikroinstalacji biogazu rolniczego,
- wykazu wytwórców energii elektrycznej w mikroinstalacji albo wytwórców biogazu rolniczego w mikroinstalacji biogazu rolniczego,
- lokalizacji i rodzaju mikroinstalacji i jej mocy zainstalowanej elektrycznej albo rocznej wydajności instalacji odnawialnego źródła energii, przyłączonych do jego sieci.

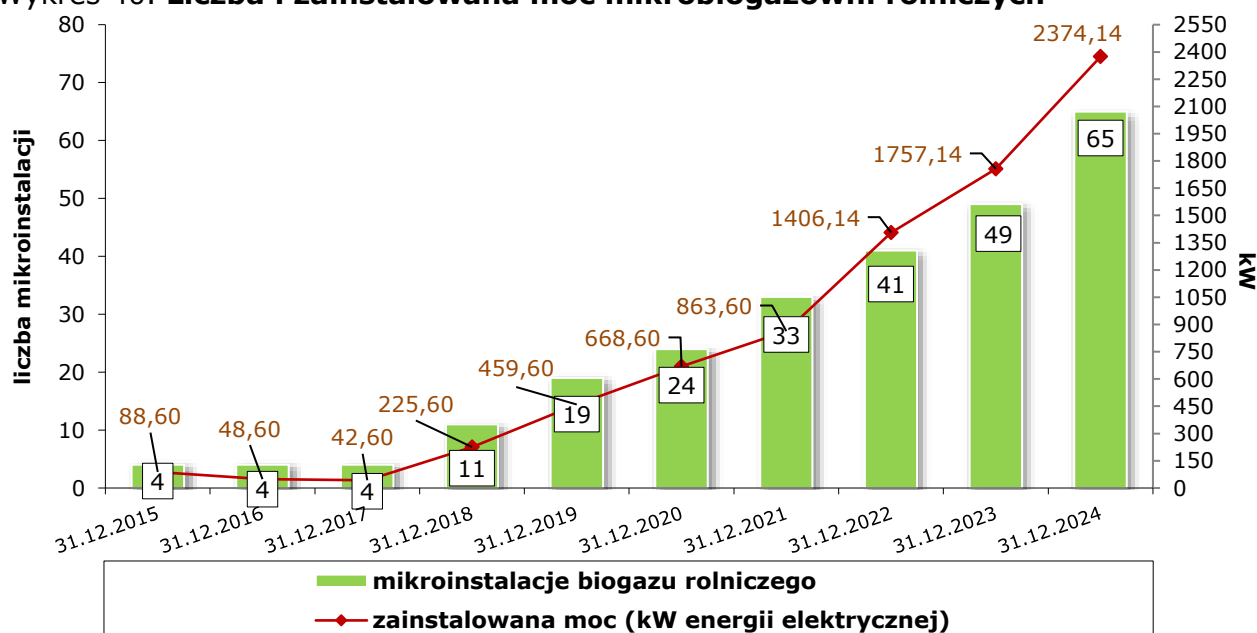
Na podstawie ww. sprawozdań KOWR w 2024 r. sporządził zbiorczy raport półroczny za drugie półrocze 2023 r. oraz zbiorczy raport półroczny za pierwsze półrocze 2024 r., które dotyczyły:

- wytwórców energii elektrycznej w mikroinstalacji,
- wytwórców biogazu rolniczego w mikroinstalacji biogazu rolniczego.

Raporty zamieszczono na stronie internetowej Biuletynu Informacji Publicznej KOWR⁸⁶.

Ze sprawozdań operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych wynikało, że na 31 grudnia 2024 r. do sieci przyłączono **65 mikroinstalacji** o łącznej zainstalowanej mocy elektrycznej wynoszącej **2 374,135 kW**.

Wykres 40. **Liczba i zainstalowana moc mikrobiogazowni rolniczych**

Źródło: dane KOWR.

Od kilku lat obserwowany jest w Polsce sukcesywny wzrost liczby mikrobiogazowni rolniczych oraz zainstalowanej mocy elektrycznej w tych mikroinstalacjach. W latach 2015–2024 liczba mikrobiogazowni rolniczych zwiększyła się ponad **16-krotnie**, a zainstalowanej mocy elektrycznej – blisko **27-krotnie**.

⁸⁶ <https://www.gov.pl/web/kowr/mapa-strony?show-bip=true> (odczyt – kwiecień 2025 r.).

W 2024 r. do KOWR wpłynęło **11 sprawozdań półrocznych** (w tym jedna korekta) złożonych przez operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych. Ze sprawozdań złożonych za 2024 r. wynikało, że łączna ilość energii elektrycznej z biogazu rolniczego wprowadzona przez mikroinstalacje do sieci dystrybucyjnej elektroenergetycznej wyniosła ponad **4,22 GWh**.

W ramach weryfikacji przestrzegania i spełnienia koniecznych warunków wynikających z ustawy o odnawialnych źródłach energii dotyczących wytwórców energii elektrycznej w mikroinstalacji posiadających zaświadczenie o możliwości sprzedaży niewykorzystanej energii elektrycznej KOWR w 2024 r. przeprowadził **2 kontrole**.

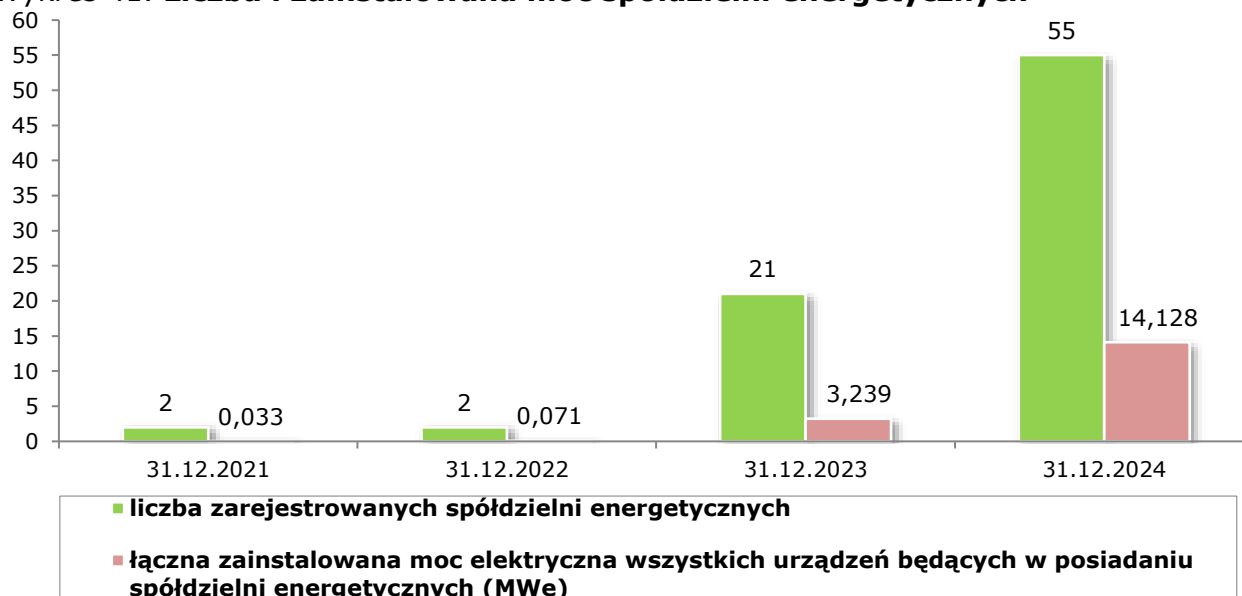
Do uprawnień KOWR należało także nakładanie, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych na wytwórców energii elektrycznej w mikroinstalacji oraz operatorów systemów dystrybucyjnych elektroenergetycznych i gazowych, naruszających przepisy.

W 2024 r. KOWR rozpatrzył i wydał ogółem 23 decyzje oraz inne dokumenty w zakresie prowadzenia ewidencji mikroinstalacji biogazu rolniczego.

8.6. Monitorowanie działalności spółdzielni energetycznych

Zgodnie z art. 9 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) i art. 38f ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii (Dz. U. z 2024 r. poz. 1361, z późn. zm.) w 2024 r. Dyrektor Generalny KOWR był uprawniony do prowadzenia **wykazu spółdzielni energetycznych**⁸⁷.

Wykres 41. **Liczba i zainstalowana moc spółdzielni energetycznych**

Źródło: dane KOWR.

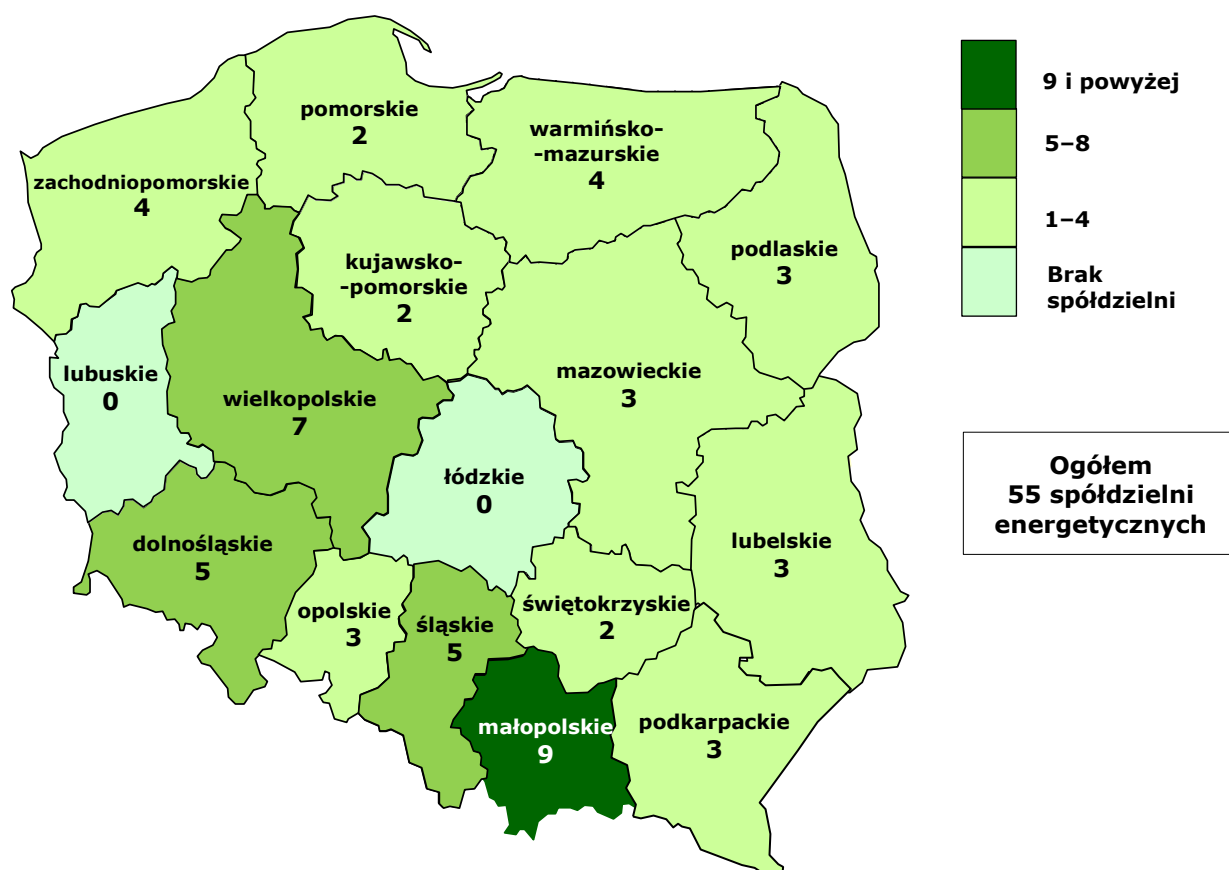
⁸⁷ Spółdzielnia energetyczna – spółdzielnia w rozumieniu ustawy z dnia 16 września 1982 r. – Prawo spółdzielcze albo spółdzielnia rolników w rozumieniu ustawy z dnia 4 października 2018 r. o spółdzielniach rolników, której przedmiotem działalności jest wytwarzanie energii (energii elektrycznej, ciepła, biogazu, biogazu rolniczego i biometanu) w instalacjach odnawialnego źródła energii, obrót nią i jej magazynowanie, dokonywane w ramach działalności prowadzonej wyłącznie na rzecz spółdzielni i jej członków.

W wykazie spółdzielni energetycznych, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., ujętych było **55 spółdzielni energetycznych** (34 więcej niż przed rokiem) zrzeszających łącznie **184 członków**. W 2024 r. KOWR wydał **35 zaświadczeń** o zamieszczeniu danych w wykazie spółdzielni energetycznych, **30 zaświadczeń** aktualizujących wpis, **jedną decyzję** o wykreśleniu wpisu z wykazu oraz **6 decyzji** o umorzeniu postępowania.

Spółdzielnie wpisane do przedmiotowego wykazu zadeklarowały prowadzenie działalności w zakresie wytwarzania energii elektrycznej z wykorzystaniem łącznie **252 instalacji fotowoltaicznych i jednej elektrowni wiatrowej**. Łączna zainstalowana moc elektryczna wszystkich urządzeń będących w posiadaniu ww. spółdzielni na 31 grudnia 2024 r. wyniosła **14,128 MWe** (10,9 MWe więcej niż rok wcześniej).

Najwięcej zarejestrowanych spółdzielni energetycznych znajdowało się w województwie małopolskim (9 spółdzielni), a następnie – wielkopolskim (7 spółdzielni).

Wykres 42. **Rozmieszczenie terytorialne spółdzielni energetycznych wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Spółdzielnie energetyczne zarejestrowane w wykazie spółdzielni energetycznych są zobowiązane do przekazywania Dyrektorowi Generalnemu KOWR sprawozdań rocznych w ujęciu miesięcznym, zawierających informacje dotyczące ilości energii (elektrycznej, biogazu lub ciepła) wytworzonej i zużytej przez członków spółdzielni energetycznej, w terminie 60 dni po zakończeniu roku kalendarzowego.

Ze sprawozdań rocznych spółdzielni energetycznych złożonych za 2024 r. wynika, że wytworzyły one łącznie **5 071 MWh energii elektrycznej**.

Do uprawnień KOWR należało także przeprowadzanie kontroli działalności spółdzielni energetycznych objętych wpisem, sporządzenie sprawozdania dotyczącego liczby i wysokości kar pieniężnych oraz nakładanie, w uzasadnionych przypadkach, kar finansowych lub administracyjnych na podmioty naruszające przepisy prawa.

W 2024 r. KOWR rozpatrzył i wydał ogółem 171 decyzji oraz innych dokumentów w zakresie monitorowania działalności spółdzielni energetycznych.

9. MONITOROWANIE RYNKÓW ROLNYCH, DZIAŁANIA KONTROLUJĄCE UPRAWY I ZADANIA W ZAKRESIE PROWADZENIA REJESTRÓW DZIAŁALNOŚCI REGULOWANEJ

9.1. Monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych

Zgodnie z art. 38q ust. 1 ustawy o organizacji niektórych rynków rolnych⁸⁸ **każde dostarczenie produktów rolnych** należących do sektorów, o których mowa w art. 1 ust. 2 lit. a, lit. c (wyłącznie w zakresie buraków cukrowych), lit. f, h, i, n, o, lit. p (wyłącznie w zakresie mleka surowego), lit. q, r, s oraz t rozporządzenia nr 1308/2013⁸⁹ (z **wyłączeniem dostaw bezpośrednich i rolniczego handlu detalicznego**⁹⁰ oraz **sprzedaży bezpośredniej**⁹¹), **przez producenta będącego rolnikiem**⁹², którego gospodarstwo rolne jest położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, **do pierwszego nabywcy, będącego przetwórcą lub dystrybutorem**, który nie zbywa tych produktów rolnych bezpośrednio konsumentom finalnym, **wymaga zawarcia umowy** spełniającej warunki określone w ww. rozporządzeniu.

Warunek zawarcia pisemnej umowy jest spełniony w przypadku zawarcia umowy **w formie dokumentowej lub elektronicznej**.

Obowiązek zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych został wprowadzony w celu: **wyeliminowania nieuczciwych praktyk handlowych, wzmocnienia pozycji i wzrostu konkurencyjności producenta rolnego w łańcuchu dostaw żywności oraz poprawy funkcjonowania współpracy i relacji producent rolny–nabywca na rynku produktów rolnych**.

⁸⁸ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502).

⁸⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

⁹⁰ W rozumieniu przepisów ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r. poz. 1448).

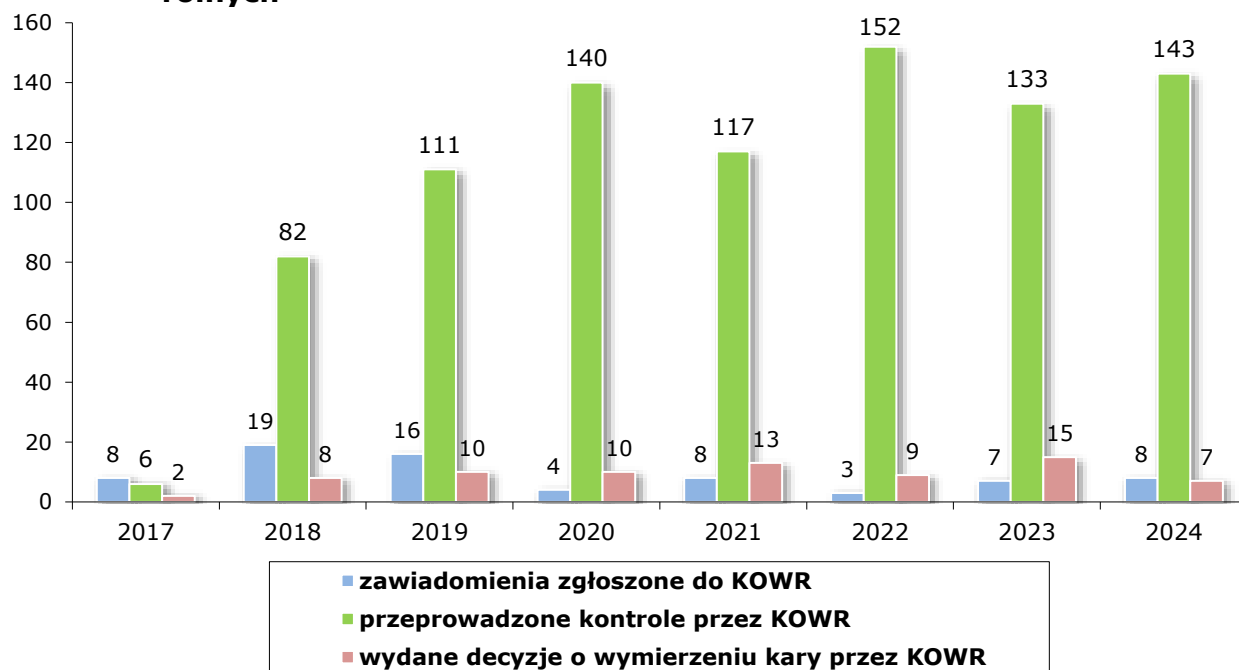
⁹¹ W rozumieniu ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o produktach pochodzenia zwierzęcego (Dz. U. z 2023 r. poz. 872).

⁹² W rozumieniu przepisów art. 3 pkt 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiającego przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, z późn. zm.

Zgodnie z art. 38q ust. 3a i art. 40j ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502) do kompetencji dyrektorów OT KOWR właściwych ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę nabywcy należy **przeprowadzanie kontroli sprawdzających spełnianie obowiązku zawierania umów i wymierzanie ewentualnych kar pieniężnych** za nabywanie produktów rolnych bez umowy lub na podstawie umowy niespełniającej warunków określonych w przepisach wspólnotowych i krajowych. Egzekucja nałożonych kar pieniężnych następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. **Monitorowanie umów odbywa się na podstawie zawiadomienia zgłoszonego do OT KOWR oraz w oparciu o analizę rynku.**

W 2024 r. do KOWR wpłynęło **8 zawiadomień** o podejrzeniu naruszenia przepisów dotyczących obowiązku zawierania umów. Dyrektorzy OT KOWR wydali **7 decyzji w sprawie wymierzenia kary pieniężnej** z tytułu nabycia produktów rolnych bez umowy lub na podstawie wadliwej umowy i **3 decyzje o odstąpieniu od wymierzenia kary pieniężnej** (pouczając stronę, co do wymogu zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych).

Wykres 43. **Monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych**

Źródło: dane KOWR.

W związku z koniecznością zapewnienia prawidłowego funkcjonowania mechanizmu monitorowania obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych KOWR w 2024 r. wytypował do kontroli **41 podmiotów** zajmujących się obrotem drobiem, **56 podmiotów** nabywających owoce miękkie (malina, truskawka, aronia, porzeczka, borówka wysoka i wiśnia) oraz **35 podmiotów** działających na rynku jabłek. Ogółem w 2024 r. KOWR przeprowadził **143 kontrole** w zakresie realizacji mechanizmu.

W latach 2017-2024 OT KOWR przeprowadziły ogółem **884 kontrole**.

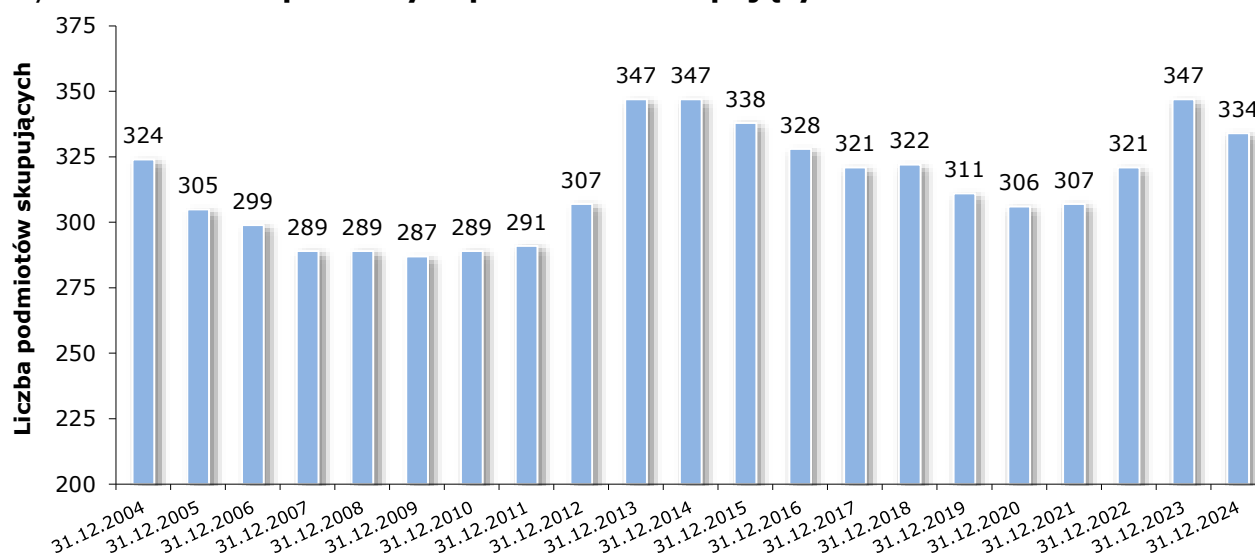
Do Dyrektora Generalnego KOWR wpłynęły **2 odwołania** od decyzji dyrektorów OT KOWR. W 2024 r. KOWR wydał ogółem 194 decyzje i inne dokumenty w zakresie administrowania mechanizmem monitorowania obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych⁹³.

9.2. Rejestr pierwszych podmiotów skupujących i monitorowanie wielkości skupu mleka

Do zadań KOWR należy **monitorowanie skupu mleka w kraju** oraz **prowadzenie rejestru pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie**, w związku z art. 151 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 oraz zgodnie z art. 2a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1228).

Pierwsze podmioty skupujące mleko krowie były zobowiązane do przekazywania informacji o ilości skupionego mleka w terminie do 15 dnia każdego miesiąca następującego po miesiącu, którego informacja dotyczyła, dyrektorowi OT KOWR właściwemu ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę podmiotu.

Wykres 44. **Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie w Polsce**

Źródło: dane KOWR.

Dyrektor Generalny KOWR prowadził rejestr pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie oraz przekazywał do Komisji Europejskiej (za pośrednictwem systemu ISAMM⁹⁴) informacje (w terminie do 25 dnia każdego miesiąca za poprzedni miesiąc) o łącznej ilości

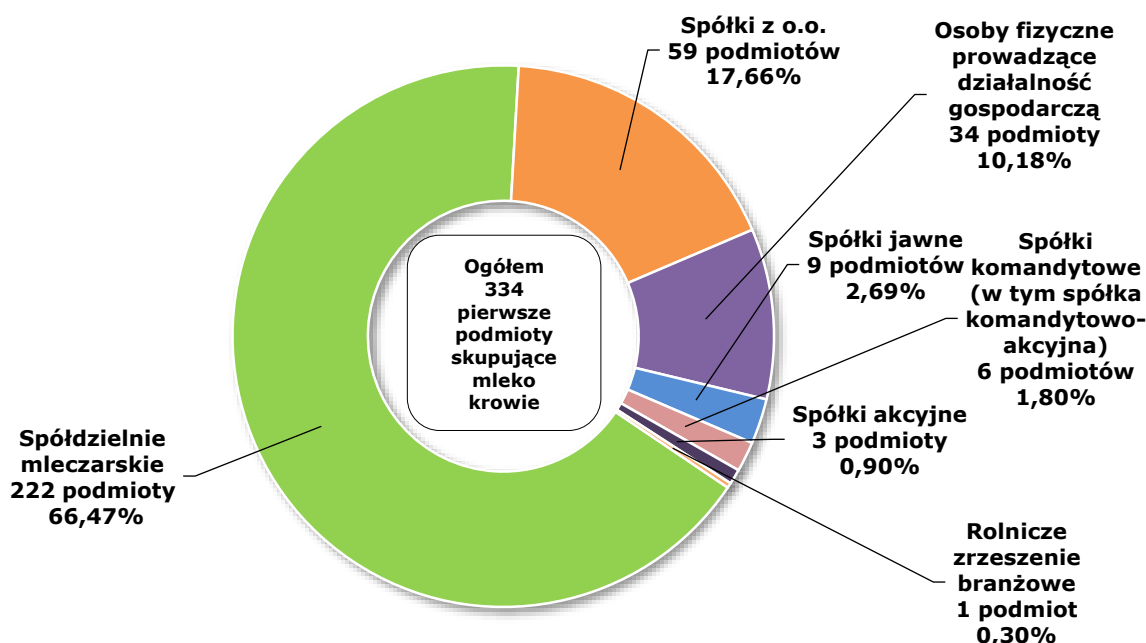
⁹³ „Liczba wydanych decyzji w zakresie administrowanych mechanizmów” – liczba wydanych dokumentów finalnych (skutkujących i nieskutkujących płatnościami), którymi mogą być: decyzja pozytywna, decyzja odmowna, pozwolenie, umowa, deklaracja, przedsięwzięcie, projekt, rozstrzygnięcie. Jeden z mierników stosowanych przez KOWR m.in. przy sporządzaniu planu finansowego w układzie zadaniowym i w procesie kontroli zarządczej.

⁹⁴ Informatyczny System Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym opracowany przez KE w celu automatyzacji sprawozdawczości w ramach mechanizmów wspólnej polityki rolnej w państwach członkowskich Unii Europejskiej.

mleka surowego, którą dostarczono do pierwszych podmiotów skupujących. Przykładowo w styczniu 2025 r. KE została poinformowana: o łącznej ilości mleka surowego dostarczonego w grudniu 2024 r. do pierwszych podmiotów skupujących (tj. **1 110,3 tys. ton**), o parametrach mleka (tj. zawartości tłuszczu **4,18%** i zawartości białka **3,50%**) oraz o łącznej ilości ekologicznego mleka surowego (**1,0 tys. ton**).

W 2024 r. pierwszym podmiotom skupującym dostarczono ogółem **13 382,9 tys. ton mleka surowego krowiego** (w tym **15,9 tys. ton ekologicznego mleka surowego**).

Wykres 45. **Struktura pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)**

Źródło: dane KOWR.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. do prowadzonego przez KOWR rejestru były wpisane **334 podmioty**, z tego: 222 spółdzielnie mleczarskie (najwięcej – 66,5% ogółu podmiotów), 59 spółek z o.o., 34 osoby fizyczne prowadzące działalność w zakresie skupu mleka, 9 spółek jawnych, 6 spółek komandytowych (w tym spółka komandytowo-akcyjna), 3 spółki akcyjne oraz jedno rolnicze zrzeszenie branżowe. W 2024 r. Dyrektor Generalny KOWR zarejestrował **6 nowych** podmiotów skupujących i wykreślił z rejestru **19 podmiotów**.

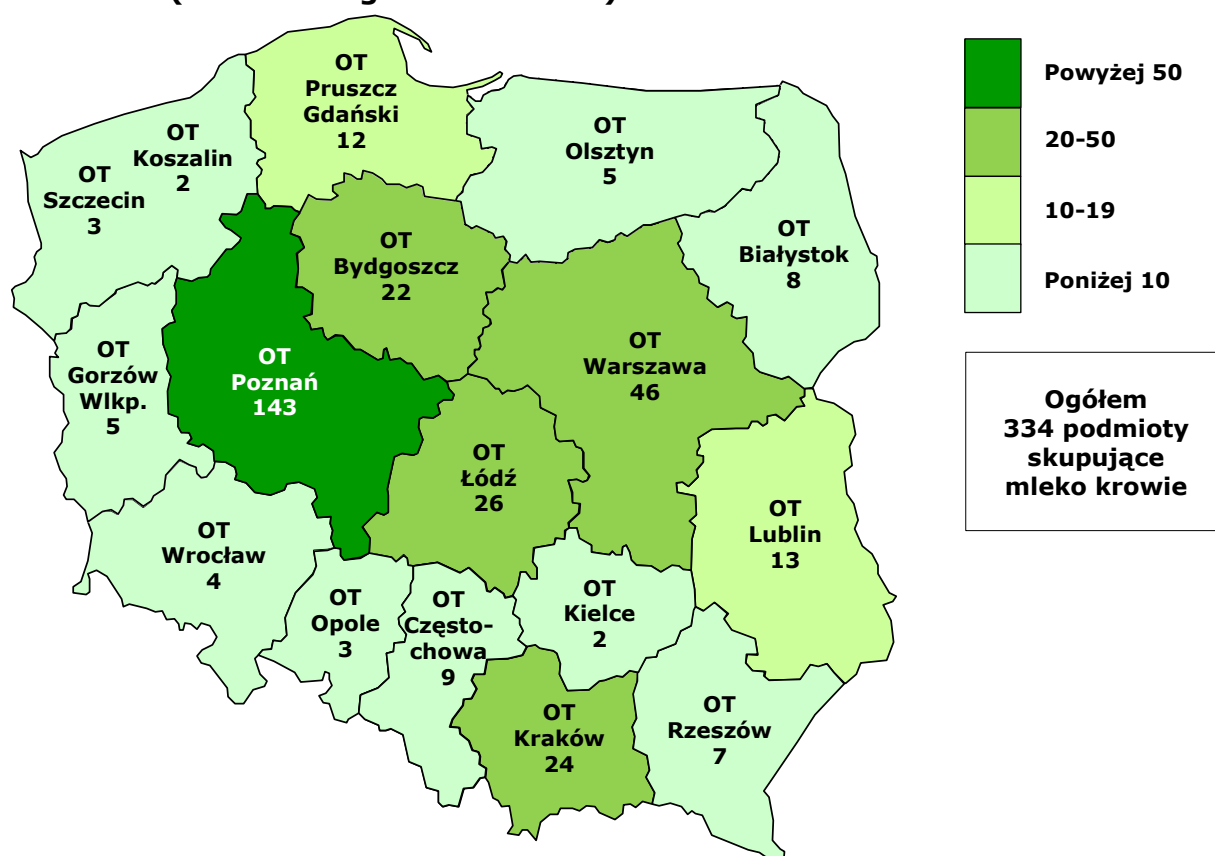
Najwięcej podmiotów skupujących mleko posiadało siedzibę w województwie wielkopolskim (143 podmioty; 42,8% ogółu zarejestrowanych), mazowieckim (46 podmiotów; 13,8%), łódzkim (26 podmiotów; 7,8%), małopolskim (24 podmioty; 7,2%) i kujawsko-pomorskim (22 podmioty; 6,6%). Najmniej podmiotów posiadało siedzibę w województwie świętokrzyskim (2 podmioty; 0,6%).

W 2024 r. KOWR objął kontrolą **63 podmioty skupujące mleko krowie** w celu zbadania zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w informacjach miesięcznych przekazywanych dyrektorom OT KOWR. W 57 przypadkach kontrole zakończyły się wynikiem pozytywnym, zaś w 4 przypadkach stwierdzono rozbieżności i w związku z tym

podmioty złożyły korekty danych. Kontrole 2 podmiotów z obszaru województwa dolnośląskiego (dotkniętego skutkami powodzi) zostały zawieszone.

Dyrektorzy OT KOWR wydali 28 decyzji w sprawie wymierzenia kar pieniężnych skierowanych do pierwszych podmiotów skupujących mleko. Do Dyrektora Generalnego KOWR wpłynęło 12 odwołań od decyzji Dyrektorów OT KOWR i 10 skarg do WSA na decyzje Organu II instancji. Po zakończeniu 11 postępowań odwoławczych Dyrektor Generalny KOWR utrzymał w mocy 10 decyzji organu I instancji oraz uchylił jedną decyzję Dyrektora OT KOWR w całości i umorzył postępowanie w pierwszej instancji w całości.

Wykres 46. Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg OT KOWR (stan na 31 grudnia 2024 r.)

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. w zakresie monitorowania rynku mleka KOWR wydał ogółem 4 680 decyzji i innych dokumentów.

9.3. Rozliczenie roku kwotowego 2013/2014 i 2014/2015 na rynku mleka

Do zadań KOWR na rynku mleka i przetworów mlecznych należało w 2024 r. kontynuowanie działań związanych z końcowym rozliczeniem roku kwotowego 2013/2014 i 2014/2015, zgodnie z art. 54 oraz art. 59a ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. – Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. poz. 624, z późn. zm.).

Opłata, którą Polska była zobowiązana uiścić za przekroczenie kwoty krajowej (za nadprodukcję mleka) w roku kwotowym 2014/2015, wyniosła ponad 161,5 mln EUR (659,8 mln zł),

z tego: I rata opłaty (płatna do 30 września 2015 r.) – 275,7 mln zł, II rata (płatna do 30 września 2016 r.) – 193,6 mln zł, a III rata (płatna do 30 września 2017 r.) – 190,5 mln zł.

W ramach rozliczenia roku kwotowego 2005/2006 do odzyskania pozostaje kwota ponad 17 tys. zł należności głównej i kwota odsetek naliczonych z tytułu niedokonania wpłaty w terminie. W ramach rozliczenia roku kwotowego 2013/2014 do odzyskania pozostaje ponad 92 tys. zł należności głównej oraz kwota odsetek naliczonych z tytułu niedokonania wpłaty w terminie, natomiast w ramach rozliczenia roku kwotowego 2014/2015 do odzyskania pozostaje około 2,7 mln zł należności głównej oraz kwota odsetek naliczonych z tytułu niedokonania wpłaty w terminie. W 2024 r. odzyskano łączną kwotę zobowiązania w wysokości około **32 tys. zł**.

W ramach rozliczenia roku kwotowego 2014/2015 przed NSA toczy się jedna sprawa związana ze zwrotem nadpłaty na kwotę ponad 28 tys. zł, natomiast przed WSA toczą się dwie sprawy (na skutek uchylecia przez NSA wyroku WSA i przekazania do ponownego rozpatrzenia), w których łączne zobowiązania wynoszą ponad 33 tys. zł.

Ponadto w 2024 r. KOWR przygotował informację dotyczącą kwot mlecznych poczynszy od roku 2004 do momentu ich zniesienia oraz dokonał zwrotu błędnie wpłaconej kwoty na rachunek dedykowany rozliczeniu należnej opłaty.

W 2024 r. KOWR wydał 11 dokumentów w zakresie rozliczania kwotowania na rynku mleka.

9.4. Monitorowanie produkcji na rynku cukru

Rok gospodarczy na rynku cukru trwa od 1 października danego roku do 30 września następnego roku. Od 1 października 2017 r. (tj. od roku gospodarczego 2017/2018) w UE został zniesiony system kwotowania produkcji cukru.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.) administrowanie mechanizmem WPR „Monitorowanie produkcji na rynku cukru” w systemie bezkwotowym jest **zadaniem delegowanym** do KOWR z agencji płatniczej (ARiMR)⁹⁵. Mechanizm jest realizowany przez KOWR również na podstawie art. 30a ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502).

Uczestnikami mechanizmu są producenci cukru i izoglukozy. W 2024 r. cukier był wytwarzany przez **4 producentów** (przerób buraków cukrowych odbywał się w **17 zakładach produkcyjnych**), z kolei izoglukozę wytwarzał **jeden producent**.

Monitorowanie produkcji cukru i izoglukozy w 2024 r. odbywało się na podstawie **sprawozdań przekazywanych do KOWR przez producentów cukru i izoglukozy za rok gospodarczy 2023/2024 oraz wyników z przeprowadzanych kontroli**. Dane przekazywane były w formie: sprawozdań miesięcznych dotyczących produkcji, stanu zapasów oraz obrotu cukrem i izoglukożą (60 sprawozdań), sprawozdań rocznych (wstępnych

⁹⁵ KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

i końcowych) z wielkości produkcji, sprawozdań z wykorzystania cukru (14 sprawozdań, w tym 2 korekty), a także sprawozdań z wielkości produkcji i powierzchni zasiewów zakontraktowanych buraków cukrowych (9 sprawozdań, w tym jedna korekta).

Z informacji złożonych do KOWR wynikało m.in., że w roku gospodarczym 2023/2024: produkcja końcowa cukru wyniosła **2 338,4 tys. ton**, powierzchnia uprawy buraków cukrowych – **266 tys. ha**, a produkcja buraków cukrowych – **16,940 mln ton**.

Łączny stan zapasów cukru w Polsce na koniec sezonu 2023/2024 (tj. na koniec września 2024 r.) wynosił **694,4 tys. ton**, natomiast na koniec 2024 r. wynosił **1,8 mln ton**.

Ponadto producenci cukru przekazali informacje o zawartych porozumieniach branżowych i aneksach do nich oraz o braku zawarcia porozumienia branżowego), a także sprawozdania dotyczące porozumień w ramach handlu cukrem (ogółem 6 sprawozdań w tym jedna korekta).

Producenci cukru przekazali także do KOWR informacje o średnich miesięcznych cenach sprzedaży cukru i odpowiadających im ilościach sprzedanych oraz o średnich cenach sprzedaży cukru w ramach umów krótkoterminowych (51 informacji, w tym 3 korekty), a także o średnich rocznych cenach zakupu buraków cukrowych oraz odpowiadających im ilościach (4 informacje). Na podstawie otrzymanych danych KOWR wyliczył miesięczne krajowe średnie ważone ceny sprzedaży cukru, łączne sprzedane ilości cukru, roczne ważone ceny zakupu buraków cukrowych, łączne ilości zakupu buraków cukrowych, a także inne informacje wymagane przez Komisję Europejską.

KOWR, na podstawie danych uzyskanych ze sprawozdań producentów cukru i izoglukozy, przekazał Komisji Europejskiej **47 następujących informacji**:

- miesięczne informacje o stanach zapasów cukru (12 informacji) i produkcji izoglukozy (12 informacji),
- roczne informacje o: wstępnej produkcji cukru, ostatecznej produkcji cukru, melasy i bioetanolu, wykorzystaniu cukru, porozumieniach w ramach handlu, ostatecznej produkcji izoglukozy, produkcji buraków cukrowych, stanie zapasów izoglukozy na ostatni dzień roku gospodarczego (ogółem 7 informacji),
- średnie krajowe ważone ceny sprzedaży cukru oraz łączne ilości sprzedanego cukru (15 informacji, w tym 3 korekty),
- średnie ważone ceny zakupu buraków cukrowych i łączne ilości zakupionych buraków cukrowych (jedna informacja).

Ponadto KOWR przygotował i przekazał:

- agencjom płatniczym w innych państwach członkowskich UE – informacje o przechowywaniu cukru przez polskich producentów w magazynach zlokalizowanych na ich terytorium (jedna informacja),
- GUS – dane o powierzchni uprawy (265 661,56 ha) oraz zbiorach buraków cukrowych (16 940 269,96 ton) przeznaczonych do produkcji cukru za 2023 r.

W 2024 r. w zakresie monitorowania produkcji na rynku cukru KOWR wydał ogółem 289 decyzji i innych dokumentów.

9.5. Administrowanie potencjałem produkcyjnym produktów sektora wina

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 21 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR realizuje mechanizm WPR „**Administrowanie potencjałem produkcyjnym produktów sektora wina**”, jako zadanie własne. KOWR w zakresie **monitorowania rynku wina w Polsce**:

- **prowodzi ewidencję winnic**, z których można pozyskiwać winogrona przeznaczone do wyrobu wina,
- **pozyskuje informacje od producentów wina**, którzy zamierzają wyrabiać wino w danym roku winiarskim,
- **ustala** na podstawie deklaracji składanych przez uczestników mechanizmu:
 - **wielkość zbiorów winogron** pochodzących z terytorium Polski,
 - **wielkość produkcji wina**,
 - **wielkość zapasów wina** na 31 lipca każdego roku winiarskiego⁹⁶ posiadanych przez producentów wina.

Ustawa o wyrobach winiarskich wprowadziła wytyczne dotyczące prowadzenia **ewidencji winnic**, do której wpisywane są wyłącznie uprawy winorośli położone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Prowadzenie przez KOWR ewidencji winnic ma na celu pozyskiwanie danych o wszystkich działkach, na których uprawiana jest **winorośl**, z której wyrabiane jest **wino**. Wpis do ewidencji winnic dokonywany jest **jednorazowo, na wniosek plantatora winorośli**. Informacje zawarte w ewidencji winnic zamieszczane są na stronie internetowej KOWR. Dane te zapewnią producentom wina nieposiadającym upraw winorośli możliwość uzyskania informacji o uprawach, z których można pozyskać krajowe winogrona.

Plantatorzy winorośli i producenci wina zobowiązani są do składania **danych statystycznych** dotyczących: wielkości zbiorów winogron, produkcji wina oraz posiadanych zapasów win i moszczów winogronowych na 31 lipca poprzedniego roku winiarskiego.

Producent wina zamierzający wyrabiać wino z winogron w danym roku winiarskim zobowiązany jest poinformować KOWR o tym zamiarze **nie później niż na dwa tygodnie przed rozpoczęciem produkcji wina, lecz nie później niż do 15 września danego roku winiarskiego**. Rejestr producentów wina zamierzających wyrabiać wino w danym roku winiarskim umieszczany jest na stronie internetowej KOWR⁹⁷.

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 2 grudnia 2021 r. o wyrobach winiarskich na KOWR został nałożony obowiązek gromadzenia danych w **systemie teleinformatycznym**, do którego KOWR zapewnia nieodpłatny dostęp:

- Głównemu Inspektorowi Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych i Wojewódzkim Inspektorom Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych,
- Głównemu Inspektorowi Ochrony Roślin i Nasiennictwa oraz Wojewódzkim Inspektorom Ochrony Roślin i Nasiennictwa,

⁹⁶ Rok winiarski trwa od 1 sierpnia danego roku do 31 lipca następnego roku kalendarzowego.

⁹⁷ <https://www.gov.pl/web/kowr/wykazy--rejestry> (odczyt - marzec 2025 r.).

- ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych.

KOWR stworzył również funkcjonalność na **platformie eRolnik**, dzięki której plantatorzy winorośli oraz producenci wina mogą składać dokumenty w formie elektronicznej (tj. wniosek o wpis do ewidencji winnic, informację o zamiarze wyrobu wina oraz deklarację)⁹⁸.

KOWR prowadzi również wykaz **przedsiębiorców posiadających zezwolenie na obrót hurtowy napojami alkoholowymi o zawartości powyżej 4,5% do 18% alkoholu** (z wyjątkiem piwa), których dane przekazywane są do KOWR przez Marszałków Województw, w terminie do 10 czerwca każdego roku.

9.5.1. Rok winiarski 2023/2024

Do **ewidencji winnic** do 31 lipca 2024 r. wpisanych zostało **73 plantatorów winorośli**. Ponadto wydano **64 zaświadczenia** o zmianie wpisu w ewidencji winnic, **14 informacji** o wykreśleniu z ewidencji winnic, **4 informacje** o pozostawieniu wniosku bez rozpoznania oraz **12 decyzji** o umorzeniu postępowania w sprawie wpisu do ewidencji winnic. Na dzień 31 lipca 2024 r. do ewidencji winnic wpisano **626 plantatorów winorośli**, zaś powierzchnia upraw winorośli wynosiła **951,02 ha**.

Do **rejestru producentów wina** zamierzających wyrabiać wino w roku winiarskim 2024/2025 do 31 lipca 2024 r. wpisano **132 producentów wina**. Dokonano **13 aktualizacji informacji** o zamiarze wyrobu wina w rejestrze producentów wina w roku winiarskim 2023/2024. Na rok winiarski 2023/2024 do rejestru producentów wina zostało wpisanych **461 producentów wina**.

Do 31 lipca 2024 r. wpłynęło **945 dokumentów** od uczestników mechanizmu, tj.:

- „Deklaracji o zbiorach winogron w danym roku winiarskim” od plantatorów winorośli,
- „Deklaracji o produkcji wina w danym roku winiarskim” oraz „Deklaracji o zapasach wina i moszczów winogronowych” od producentów wina.

KOWR wystosował **131 wezwań** do plantatorów/producentów wina, którzy nie złożyli deklaracji w ustawowym terminie. W dniu 13 lutego 2024 r. KOWR przekazał do MRiRW i GUS zbiorcze zestawienia dotyczące wielkości zbiorów winogron i produkcji wina w roku winiarskim 2023/2024 sporządzone na podstawie deklaracji złożonych przez plantatorów oraz producentów wina.

W roku winiarskim 2023/2024 wystawiono **trzy polecenia kontroli na miejscu** dotyczące:

- plantatora wpisanego do ewidencji winnic mającej na celu potwierdzenie poprawności sporządzenia i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych we wniosku o wpis do ewidencji winnic oraz w deklaracji o zbiorach winogron w danym roku winiarskim, a także w ich korektach,
- dwóch producentów wina wpisanych do rejestru producentów wina mających na celu potwierdzenie poprawności sporządzenia i zgodności ze stanem faktycznym danych

⁹⁸ <https://erolnik.gov.pl/#/uslugi/wino> (odczyt - marzec 2025 r.).

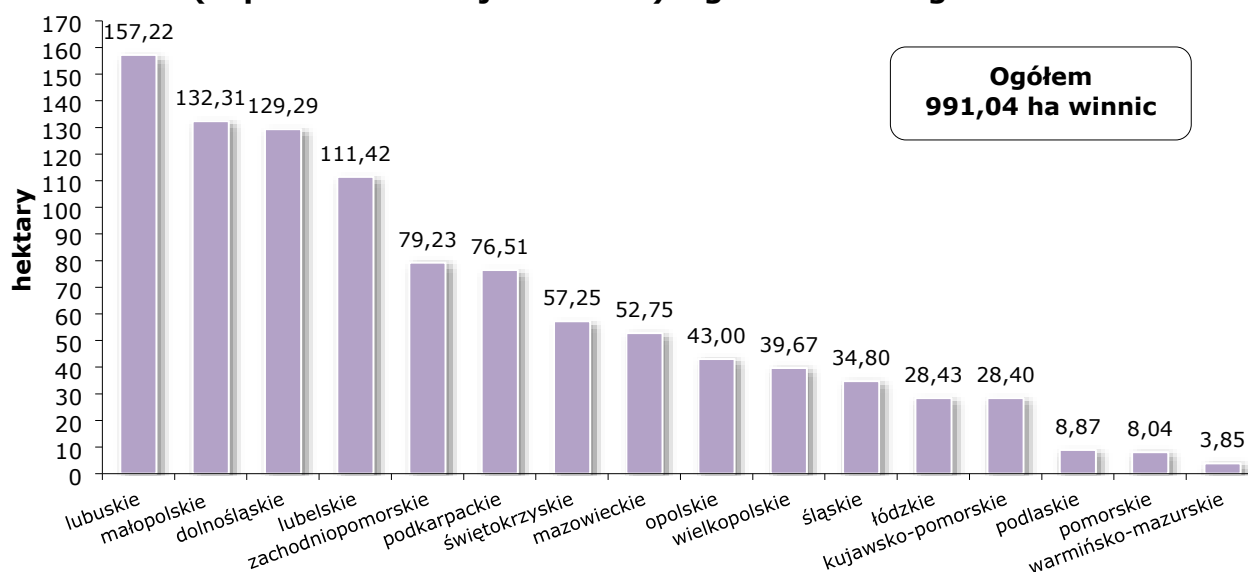
zawartych w informacjach o zamiarze wyrobu wina oraz w złożonych deklaracjach o produkcji win i moszczów winogronowych oraz o zapasach win i moszczów winogronowych, a w przypadku niezłożenia deklaracji przez producenta – pozyskanie brakujących danych.

9.5.2. Rok winiarski 2024/2025

Do ewidencji winnic do 31 grudnia 2024 r. wpisanych zostało **39 plantatorów winorośli**. Ponadto wydanych zostało **56 zaświadczeń** o zmianie wpisu w ewidencji winnic, **6 informacji** o wykreśleniu z ewidencji winnic i **10 decyzji** o umorzeniu postępowania w sprawie wpisu do ewidencji winnic.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. do ewidencji winnic wpisano **659 plantatorów winorośli**, zaś **powierzchnia upraw winorośli** wynosiła **991,04 ha**. Do rejestru producentów wina zamierzających wyrabiać wino **w roku winiarskim 2024/2025** (do 31 grudnia 2024 r.) wpisanych zostało **369 producentów wina**. Dokonano **10 aktualizacji informacji** o zamiarze wyrobu wina w rejestrze producentów wina w roku winiarskim 2024/2025.

Wykres 47. **Powierzchnia uprawy winorośli ze względu na położenie działki (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Do 31 grudnia 2024 r. wpłynęło **565 dokumentów** od uczestników mechanizmu, tj.:

- „Deklaracji o zbiorach winogron w danym roku winiarskim” od plantatorów winorośli,
- „Deklaracji o produkcji wina w danym roku winiarskim” oraz „Deklaracji o zapasach wina i moszczów winogronowych” od producentów wina.

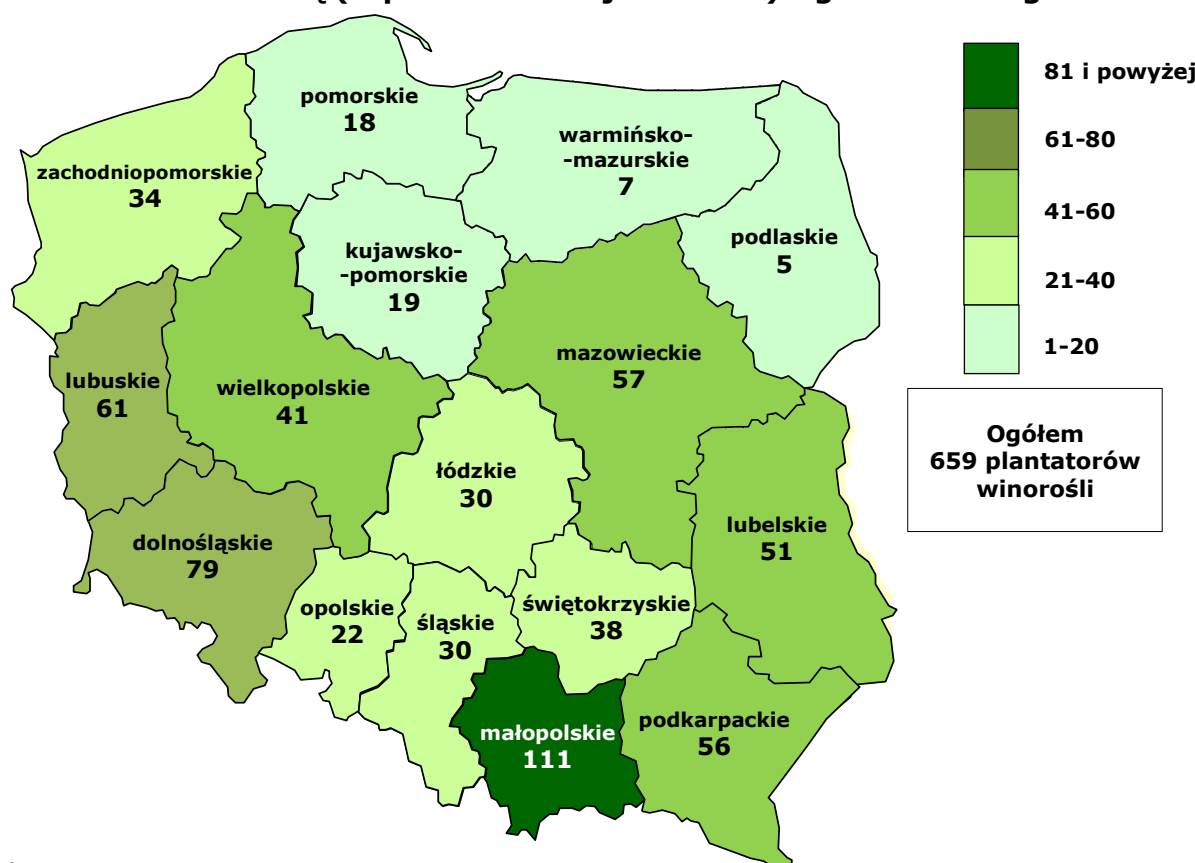
W dniu 30 września 2024 r. KOWR przekazał do MRiRW i GUS zbiorcze zestawienie dotyczące wielkości zapasów win i moszczów winogronowych posiadanych w dniu 31 lipca poprzedniego roku winiarskiego (2023/2024).

W roku winiarskim 2024/2025 wystawiono **25 poleceń kontroli na miejscu** dotyczących:

- 12 plantatorów wpisanych do ewidencji winnic mających na celu potwierdzenie poprawności sporządzenia i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych we wnioskach o wpis

- do ewidencji winnic oraz w deklaracjach o zbiorach winogron w danym roku winiarskim, a także w ich korektach,
- 13 producentów wina wpisanych do rejestru producentów wina mających na celu potwierdzenie poprawności sporządzenia i zgodności ze stanem faktycznym danych zawartych w informacjach o zamiarze wyrobu wina oraz w złożonych deklaracjach o produkcji win i moszczów winogronowych oraz o zapasach win i moszczów winogronowych, a w przypadku niezłożenia deklaracji przez producenta – pozyskanie brakujących danych.

Wykres 48. **Liczba plantatorów winorośli wpisanych do ewidencji winnic ze względu na siedzibę (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

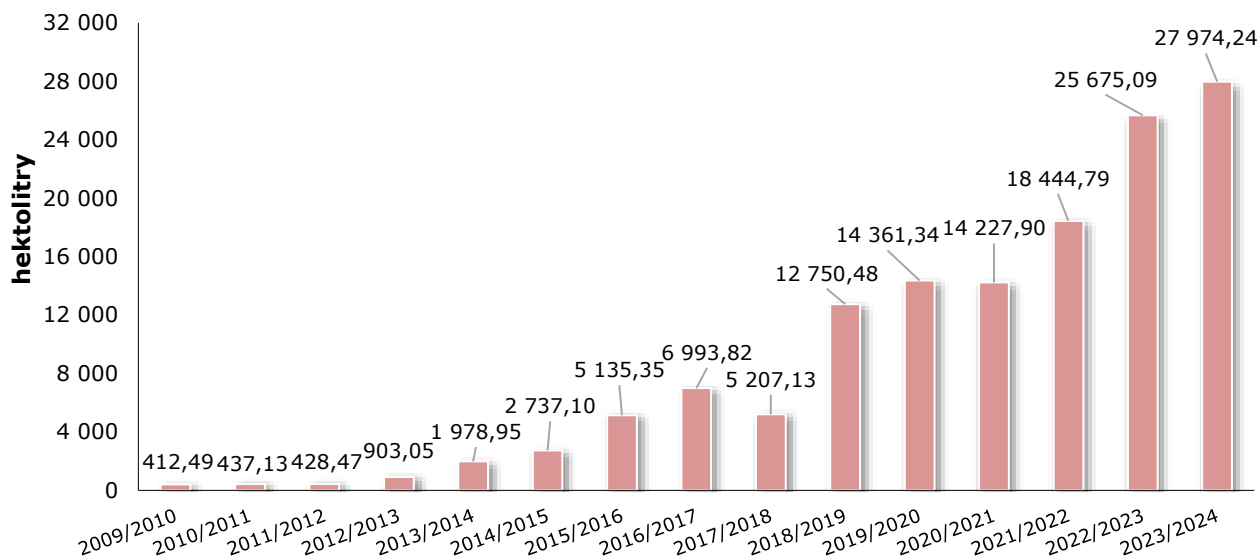
Źródło: dane KOWR.

Uprawa winorośli w kraju (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.) była prowadzona na powierzchni **991,04 ha**. Winnice posiadały areał od kilkunastu arów do kilkunastu hektarów upraw winorośli. Największą powierzchnię upraw winorośli ze względu na położenie działki odnotowano w województwie lubuskim (157,22 ha; 15,9%), a następnie w: małopolskim (132,31 ha; 13,4%), dolnośląskim (129,29 ha; 13%), lubelskim (111,42 ha; 11,2%), zachodniopomorskim (79,23 ha; 8%) i podkarpackim (76,51 ha; 7,7%).

W roku winiarskim 2023/2024 **zbiory winogron**, na podstawie deklaracji złożonych do KOWR przez plantatorów winorośli, wyniosły **43 775,35 kwintali** z powierzchni **739,51 ha** uprawy winorośli wykorzystanej do wyrobu produktów sektora wina (stan na 31.12.2024 r.).

W roku winiarskim 2023/2024 produkcja wina z upraw winorośli uprawianych na terenie Polski wyniosła **27 974,24 hektolitrow** (stan na 31.12.2024 r.) i była o 9% wyższa w stosunku do poprzedniego roku winiarskiego.

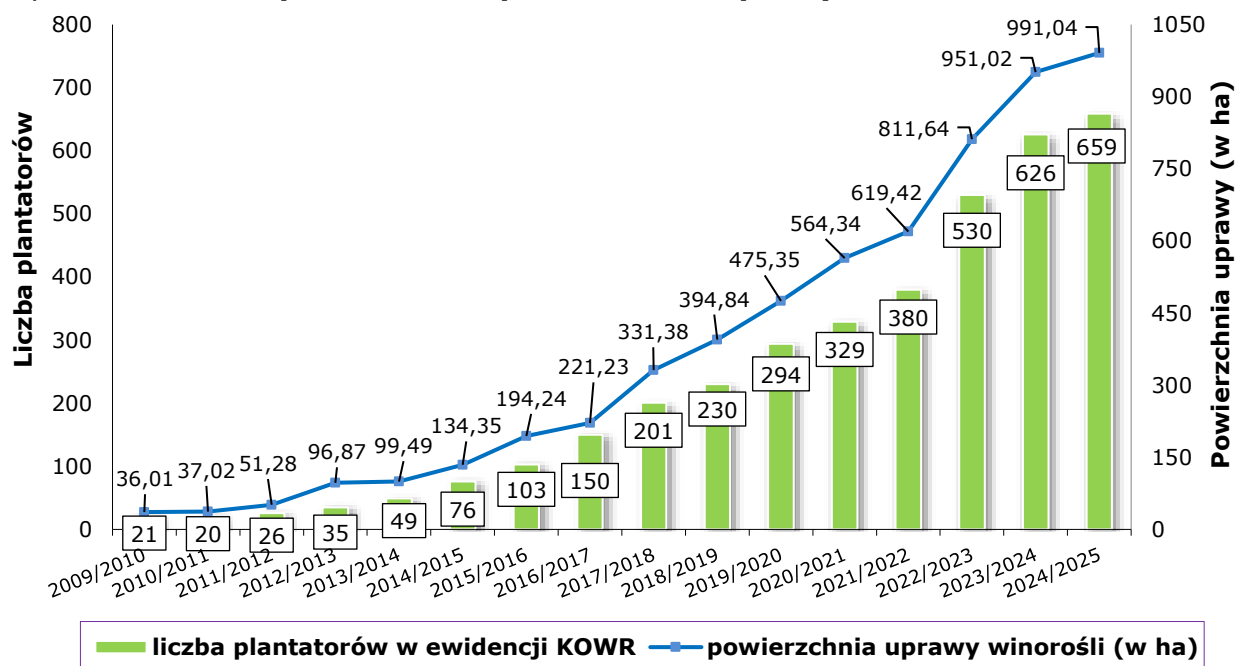
Wykres 49. **Produkcja wina w Polsce w roku winiarskim**

Źródło: dane KOWR.

Podsumowując, w 2024 r. KOWR w zakresie administrowania potencjałem produkcyjnym sektora wina wydał ogółem 2 498 decyzji i innych dokumentów.

Wykres 50. **Liczba plantatorów i powierzchnia uprawy winorośli w Polsce***

* Według stanu na 31 lipca (ostatni dzień roku winiarskiego) w latach 2009/2010–2023/2024, a dla roku winiarskiego 2024/2025 wg stanu na 31 grudnia 2024 r.

Źródło: dane KOWR.

Z roku na rok obserwuje się coraz większe zainteresowanie uprawą winorośli w Polsce, co przekłada się na zwiększenie areału powierzchni winnic oraz produkcję wina. W latach 2009–2024 liczba plantatorów winorośli zarejestrowanych w ewidencji KOWR zwiększyła się ponad **31-krotnie**, a powierzchnia uprawy winorośli – około **28-krotnie**. Produkcja wina w latach 2009–2024 wzrosła blisko **68-krotnie**.

9.6. Prowadzenie rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 22 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR realizuje mechanizm „**Prowadzenie rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich**”.

KOWR w ramach monitorowania produkcji wyrobów winiarskich w Polsce:

- prowadzi **rejestr przedsiębiorców** wykonujących działalność w zakresie **wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich**,
- **gromadzi dane o zapasach wina** od przedsiębiorców wpisanych do rejestru, którzy rozlewają wino, którego nie wyrobili,
- **nadaje kody** przedsiębiorcom, jako podmiotom butelkującym wina, producentom, importerom oraz dostawcom (zgodnie z obowiązującym prawem Unii Europejskiej) i **prowadzi rejestr kodów**.

Działalność gospodarcza w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich jest **działalnością regulowaną** – o której mowa w przepisach ustawy z dnia 6 marca 2018 r. Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn.zm.) – i wymaga uzyskania wpisu do rejestru prowadzonego przez Dyrektora Generalnego KOWR. W celu uzyskania wpisu do rejestru, przedsiębiorca zobowiązany jest: spełnić warunki wykonywania działalności gospodarczej w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich, zgromadzić dokumenty potwierdzające spełnienie tych warunków i złożyć w KOWR **wniosek o wpis/ zmianę wpisu do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich**.

Przedsiębiorca wpisany do rejestru, będący producentem wina, a także inny niż producent wina dokonujący wyłącznie rozlewu wina, którego nie wyrobił, jest zobowiązany przekazywać **do 31 sierpnia każdego roku** do Dyrektora Generalnego KOWR, **deklarację o zapasach win i moszczów winogronowych posiadanych na dzień 31 lipca poprzedniego roku winiarskiego**.

W celu **uzyskania kodu**, o który mogą się ubiegać **podmiot butelkujący wino, producent wina, dostawca wina** oraz **importer wina**, należy złożyć do Dyrektora Generalnego KOWR **wniosek o nadanie kodu**.

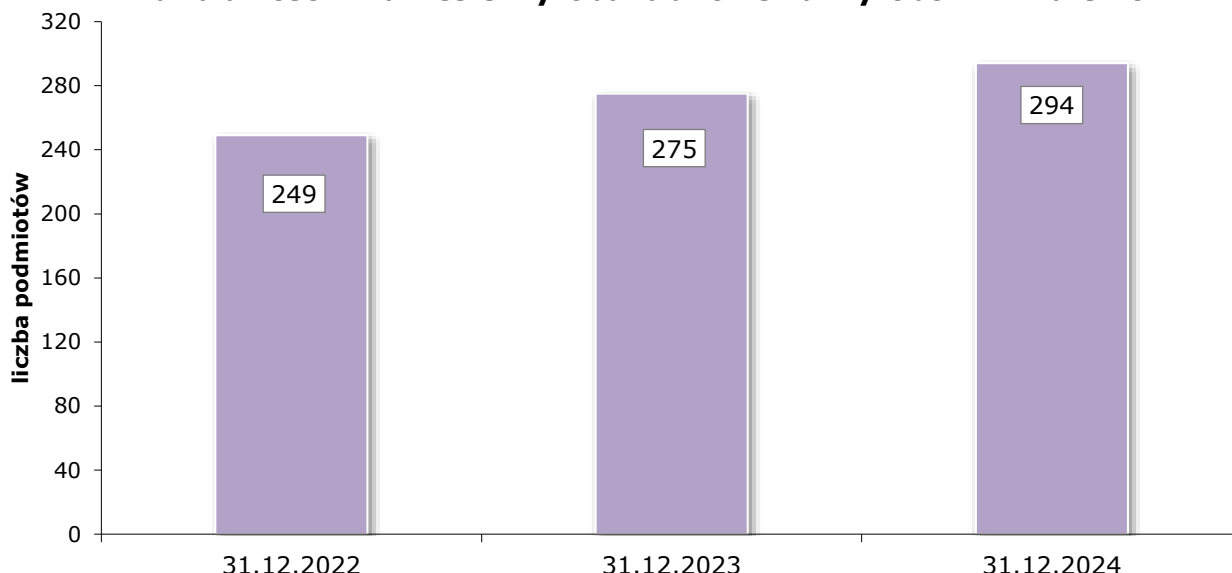
Do 31 grudnia 2024 r. KOWR wydał:

- **25 zaświadczeń** o wpisie do rejestru przedsiębiorców,
- **6 zaświadczeń** o zmianie wpisu w rejestrze przedsiębiorców,
- **informację** o wykreśleniu z rejestru przedsiębiorców na wniosek,
- **4 decyzje** o umorzeniu postępowania o wpis do rejestru na wniosek strony.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. w rejestrze przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich wpisanych było **294 przedsiębiorców** posiadających uprawnienia do wykonywania działalności (**19 podmiotów więcej** niż na koniec 2023 r.).

W latach 2022–2024 liczba przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich **zwiększyła się o 45 podmiotów**.

Wykres 51. **Liczba podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich**

Źródło: dane KOWR.

Podsumowując, w 2024 r. w zakresie prowadzenia rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich KOWR wydał ogółem 42 zaświadczenia i inne dokumenty.

9.7. Prowadzenie rejestru działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 26 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR prowadzi **rejestr działalności regulowanej w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych**.

Do rejestru powinni wpisać się przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie:

- **wyrobu** napojów spirytusowych (w tym rozlewu wyrobionych napojów spirytusowych) lub
- **rozlewu** napojów spirytusowych wyrobionych przez innego przedsiębiorcę.

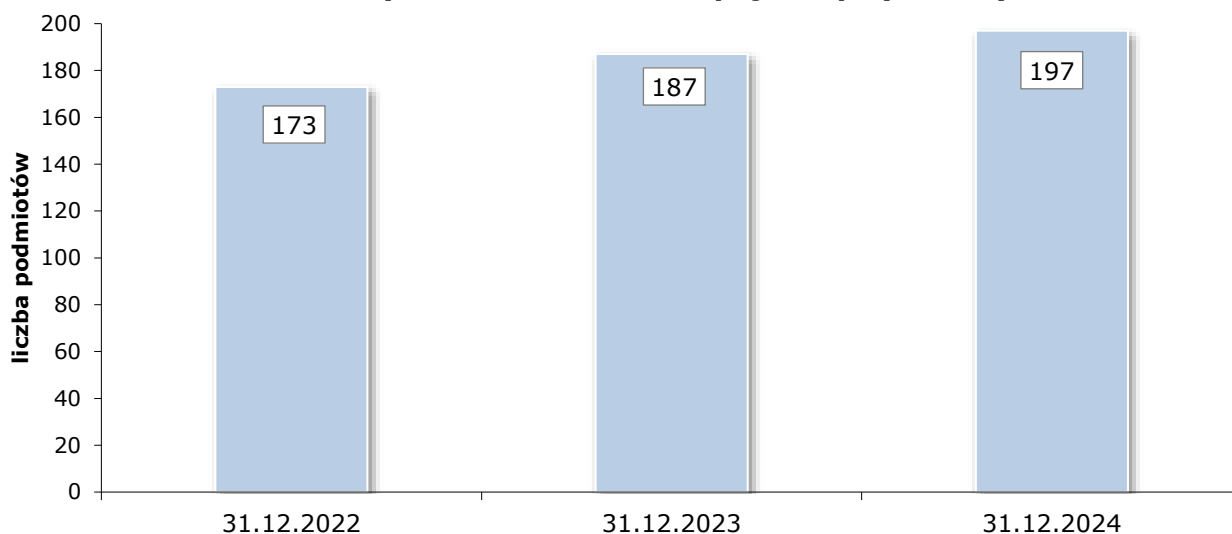
Organem prowadzącym rejestr jest Dyrektor Generalny KOWR. Rejestr jest jawny oraz publikowany na stronie internetowej KOWR⁹⁹.

W 2024 r. KOWR dokonał **15 nowych wpisów, 9 zmian i 6 wykreśleń** (2 na wniosek przedsiębiorcy i 4 z urzędu) w rejestrze działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. uprawnienia do wykonywania działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych posiadało **197 podmiotów (10 podmiotów więcej niż na koniec 2023 r.)**.

W latach 2022–2024 liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych **zwiększyła się o 24 podmioty**.

⁹⁹ <https://www.gov.pl/web/kowr/rejestr> (odczyt - marzec 2025 r.).

Wykres 52. **Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych**

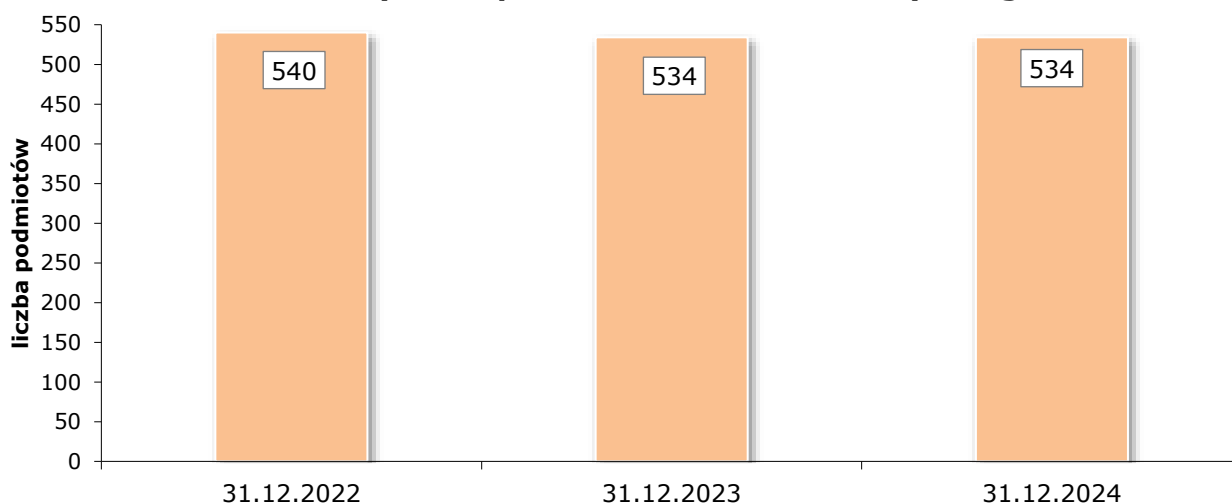
Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. w ramach prowadzenia rejestru działalności w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych KOWR wydał ogółem 36 dokumentów.

9.8. Prowadzenie rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 25 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR prowadzi **rejestr działalności regulowanej w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego**.

Wykres 53. **Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego**

Źródło: dane KOWR.

Do rejestru powinni wpisać się przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie:

- **wyrobu** alkoholu etylowego,
- **oczyszczania** alkoholu etylowego,
- **skażania** alkoholu etylowego,
- **odwadniania** alkoholu etylowego.

Organem prowadzącym rejestr jest Dyrektor Generalny KOWR. Rejestr jest jawny i publikowany na stronie internetowej KOWR¹⁰⁰.

W 2024 r. KOWR dokonał **7 nowych wpisów, 6 zmian** oraz **7 wykreśleń** (4 na wniosek przedsiębiorcy i 3 z urzędu) w rejestrze podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego. Według stanu na dzień 31 grudnia 2024 r. uprawnienia do wykonywania działalności w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego posiadały, tak jak rok wcześniej, **534 podmioty**.

W 2024 r. w ramach prowadzenia rejestru podmiotów wykonujących działalność w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego KOWR wydał ogółem 47 dokumentów.

9.9. Monitorowanie i nadzór nad uprawą tytoniu oraz produkcją i zbyciem surowca tytoniowego

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje zadania w zakresie **monitorowania krajowej uprawy tytoniu** oraz **produkcji i zbycia surowca tytoniowego**, a także **sprawuje nadzór nad tymi uprawami**. Zgodnie z art. 40ha–40hi i art. 40k–40l ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502), KOWR jest odpowiedzialny za:

- **prorowadzenie „Rejestru producentów surowca tytoniowego”,**
- **gromadzenie danych z rynku**, m.in. dotyczących powierzchni uprawy tytoniu oraz produkcji i zbycia surowca tytoniowego.

Warunkiem prowadzenia przez **producenta rolnego** działalności w zakresie uprawy tytoniu, produkcji lub zbycia surowca tytoniowego jest **uzyskanie wpisu do „Rejestru producentów surowca tytoniowego”** prowadzonego przez dyrektora OT KOWR właściwego ze względu na miejsce zamieszkania i adres albo siedzibę oraz adres producenta rolnego.

Mechanizm ma na celu m.in. **wyeliminowanie dopływu surowca tytoniowego krajowej produkcji do nielegalnych wytwórni wyrobów tytoniowych nieodprowadzających podatków do budżetu państwa**.

Ustawa o organizacji niektórych rynków rolnych nakłada także na **producenta surowca tytoniowego** obowiązek przekazywania **do 15 maja każdego roku** dyrektorowi OT KOWR, który wydał decyzję w sprawie wpisu do „Rejestru producentów surowca tytoniowego”, **informacji** dotyczących m.in.:

- powierzchni i lokalizacji uprawy poszczególnych grup odmian tytoniu,
- zawartych umów zbycia surowca tytoniowego ze wskazaniem masy surowca tytoniowego objętego umowami,
- masy wyprodukowanego surowca tytoniowego,
- masy surowca tytoniowego dostarczonego nabywcy w podziale na zawarte umowy,
- stanu magazynowego.

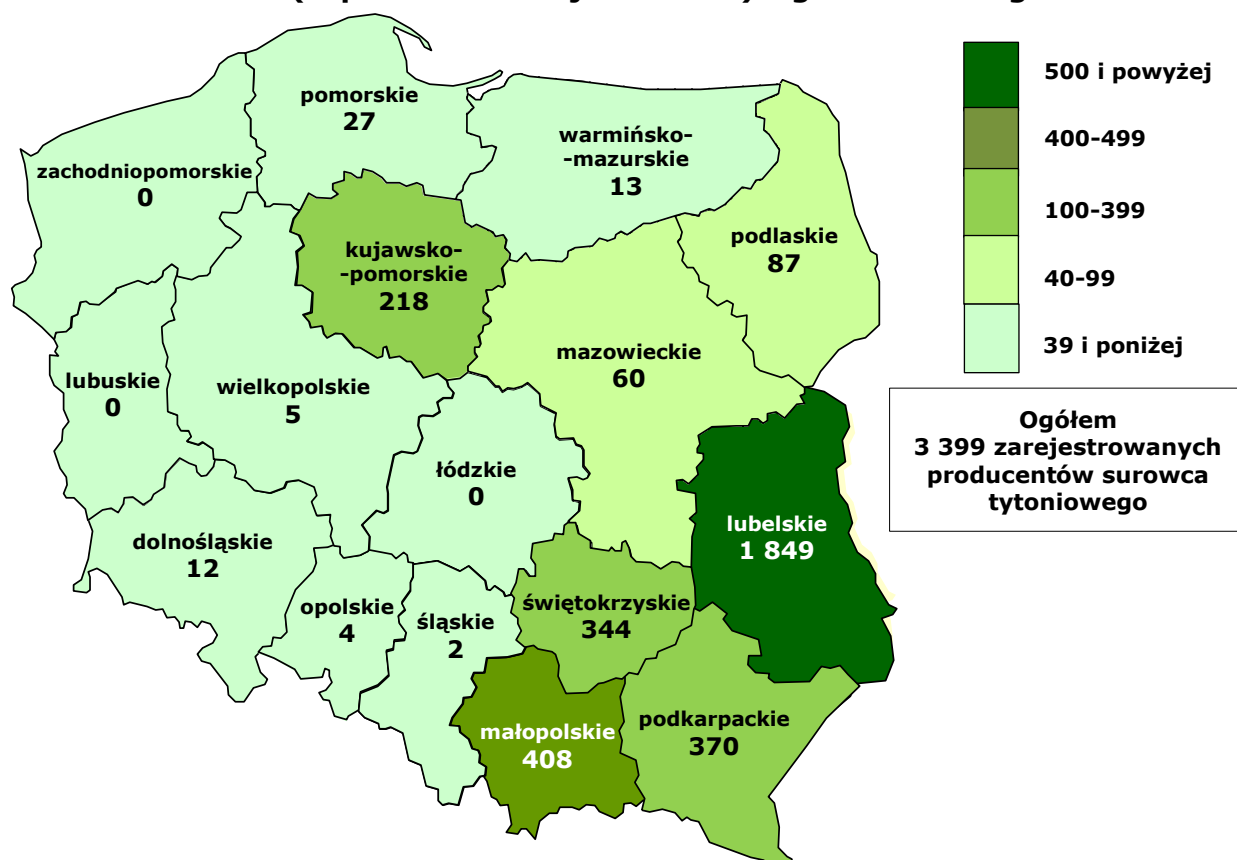
¹⁰⁰ <https://www.gov.pl/web/kowr/rejestr2> (odczyt - marzec 2025 r.).

Zgodnie z art. 9b ust. 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2008 r. o podatku akcyzowym (Dz. U. z 2023 r. poz. 1542, z późn. zm.) do 30 czerwca każdego roku kalendarzowego **nabywcy surowca tytoniowego** mają obowiązek przekazywania Dyrektorowi Generalnemu KOWR informacji o masie suszu tytoniowego pochodzącego z poprzedniego roku zbiorów skupionego od producentów surowca tytoniowego (wraz z wykazem tych producentów) albo informacji o nieprzeprowadzeniu skupu suszu tytoniowego.

KOWR prowadzi również **rejestr informacji o nabyciu surowca tytoniowego** oraz weryfikuje i analizuje informacje składane przez **pośredniczące podmioty tytoniowe**. Ponadto – na wnioski m.in. urzędów celno-skarbowych, Straży Granicznej i urzędów gmin – udostępnia dane znajdujące się w „Rejestrze producentów surowca tytoniowego” oraz udziela wszelkich informacji i wyjaśnień producentom surowca tytoniowego, a także innym podmiotom uczestniczącym w mechanizmie.

Zgodnie z art. 40he ust. 1 pkt 1) ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych, KOWR prowadzi rejestr producentów surowca tytoniowego w systemie teleinformatycznym.

Wykres 54. **Liczba producentów surowca tytoniowego wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

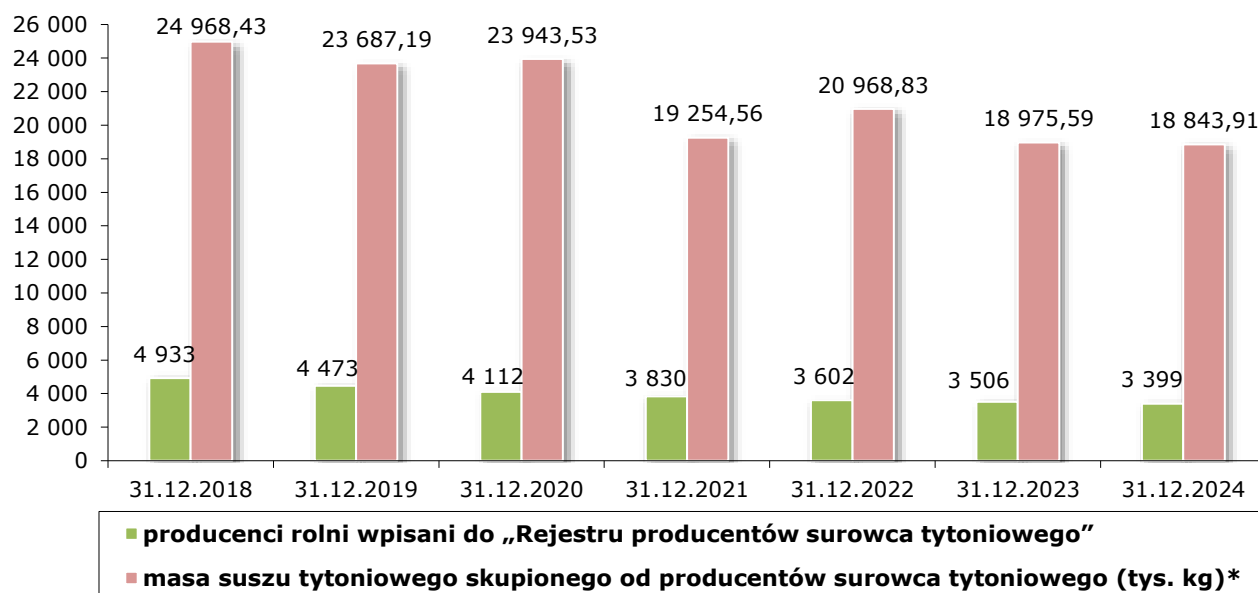
Do końca grudnia 2024 r. OT KOWR przeanalizowały około **5,4 tys. informacji rocznych**, w tym 4,7 tys. dotyczyło roku sprawozdawczego 2023/2024, a pozostałe – poprzednich lat sprawozdawczych.

W 2024 r. wystawiono: **212 poleceń kontroli** u producentów surowca tytoniowego (OT KOWR przeprowadzają kontrole co najmniej 5% producentów wpisanych do rejestru), **3 polecenia kontroli dodatkowej**, **4 nadzory nad zniszczeniem surowca tytoniowego** oraz **jeden nadzór nad zniszczeniem uprawy tytoniu**. Kontrole dotyczyły roku sprawozdawczego 2023/2024.

Na dzień 31 grudnia 2024 r. w rejestrze producentów surowca tytoniowego było wpisanych **3 399 producentów tytoniu (107 producentów mniej niż przed rokiem)**. Do końca 2024 r. z rejestru wykreślono 2 233 producentów surowca tytoniowego (1 708 – na wniosek strony i 525 – z urzędu). Najwięcej producentów surowca tytoniowego zarejestrowano w województwie lubelskim (1 849 producentów; 54,4% ogółu zarejestrowanych), a następnie: małopolskim (408 producentów; 12%), podkarpackim (370 producentów; 10,9%) i świętokrzyskim (344 producentów; 10,1%).

KOWR również prowadził **rejestr informacji o nabyciu surowca tytoniowego** oraz weryfikował i analizował **informacje składane przez pośredniczące podmioty tytoniowe**. Do 31 grudnia 2024 r. wpłynęło **18 informacji** od pośredniczących podmiotów tytoniowych (w tym dwie korekty). Masa surowca tytoniowego skupionego od producentów w 2024 r. (pochodząca ze zbiorów z 2023 r.) wyniosła **18 843,91 tys. kg**.

Wykres 55. **Liczba producentów wpisanych do „Rejestru producentów surowca tytoniowego” oraz masa suszu tytoniowego skupionego od producentów surowca tytoniowego**

* Dane z informacji złożonych w danym roku ze zbiorów za rok poprzedni.
Źródło: dane KOWR.

W latach 2018–2024 liczba producentów wpisanych do „Rejestru producentów surowca tytoniowego” zmniejszyła się o ponad **31%**, a masa suszu tytoniowego skupionego od producentów surowca tytoniowego – blisko **25%**.

Podsumowując, w 2024 r. w zakresie administrowania mechanizmem KOWR wydał ogółem 5 833 decyzje i inne dokumenty.

9.10. Prowadzenie rejestru producentów wyrobów tytoniowych

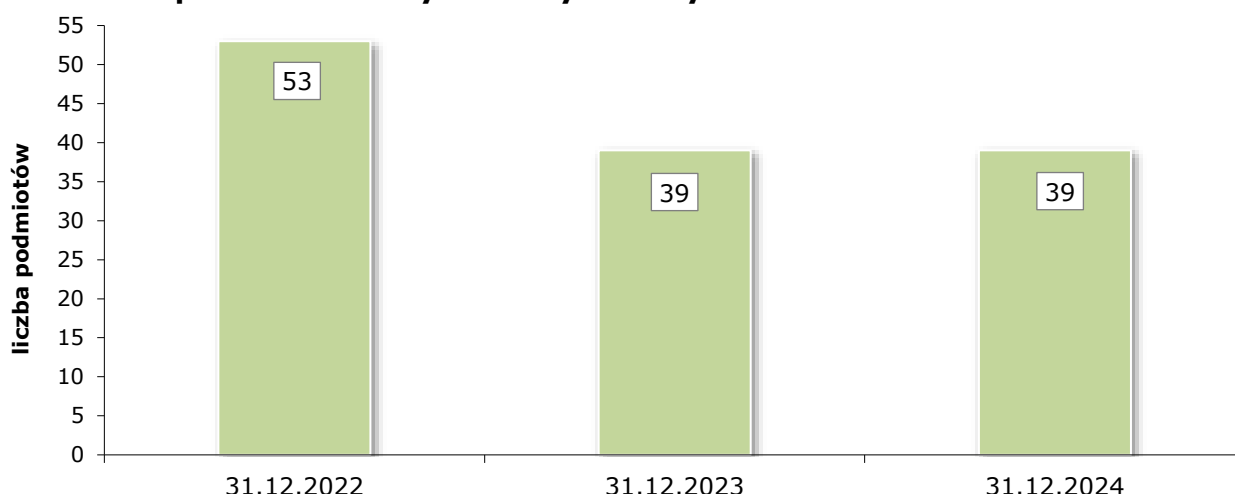
Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 25 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR prowadzi **rejestr działalności regulowanej producentów wyrobów tytoniowych**.

Do rejestru powinni wpisać się przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie następujących wyrobów tytoniowych określonych w ustawie z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1162):

- **nowatorski wyrób tytoniowy** (w rozumieniu art. 2 pkt 11 ww. ustawy),
- **tytoń do nosa** (w rozumieniu art. 2 pkt 38 ww. ustawy),
- **wyrób tytoniowy do palenia** (w rozumieniu art. 2 pkt 47 ww. ustawy).

Organem prowadzącym rejestr jest Dyrektor Generalny KOWR. Rejestr jest jawny i publikowany na stronie internetowej KOWR¹⁰¹.

Wykres 56. **Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej producentów wyrobów tytoniowych**

Źródło: dane KOWR.

KOWR w 2024 r. dokonał w rejestrze producentów wyrobów tytoniowych **jednego nowego wpisu, 2 zmian** oraz **jednego wykreślenia** (z urzędu). Według stanu na 31 grudnia 2024 r. uprawnienia do wykonywania działalności w zakresie wytwarzania wyrobów tytoniowych posiadało, tak jak rok wcześniej, **39 podmiotów**.

W 2024 r. w ramach obsługi rejestru producentów wyrobów tytoniowych KOWR wydał ogółem 8 dokumentów.

9.11. Monitorowanie rynku maku

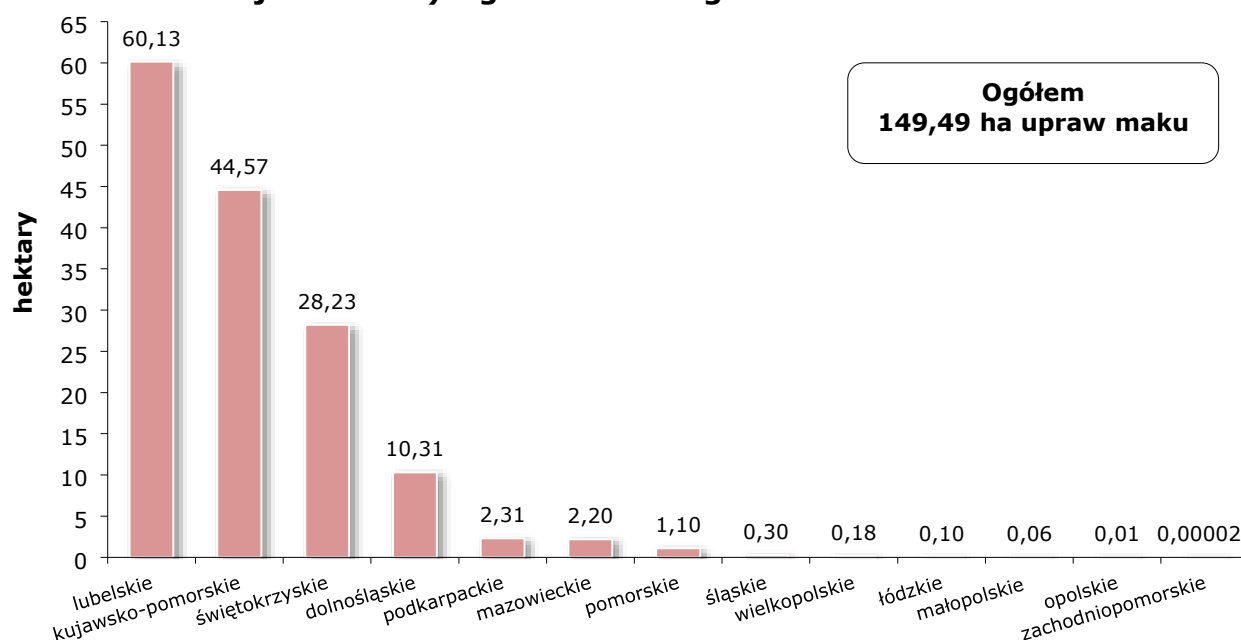
Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. d ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR realizuje mechanizm „Monitorowanie rynku maku”, którego podstawowym celem jest **wsparcie rozwoju upraw maku z uwzględnieniem celu nadrzędnego, czyli przeciwdziałania narkomanii**.

¹⁰¹ <https://www.gov.pl/web/kowr/prowadzenie-rejestru-producentow-wyrobow-tytoniowych> (odczyt - marzec 2025 r.)

Zgodnie z art. 47e ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) KOWR prowadzi rejestr maku w systemie teleinformatycznym. KOWR utworzył również funkcjonalność na **platformie eRolnik**, dzięki której producenci i podmioty skupujące mak mogą składać dokumenty w formie elektronicznej (wniosek o wpis producenta oraz wniosek o wpis podmiotu skupującego)¹⁰².

Na 31 grudnia 2024 r. w rejestrze producentów maku było wpisanych **79 producentów (33 więcej niż przed rokiem)**, a do rejestru podmiotów skupujących mak – **7 podmiotów skupujących** (tj. trzy podmioty z woj. kujawsko-pomorskiego, dwa z woj. lubelskiego oraz po jednym z woj. mazowieckiego i śląskiego). Uprawa maku, wg stanu na 31 grudnia 2024 r., była prowadzona na powierzchni **149,49 ha (59,06 ha większej niż przed rokiem)**.

Wykres 58. **Powierzchnia uprawy maku ze względu na położenie działki (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

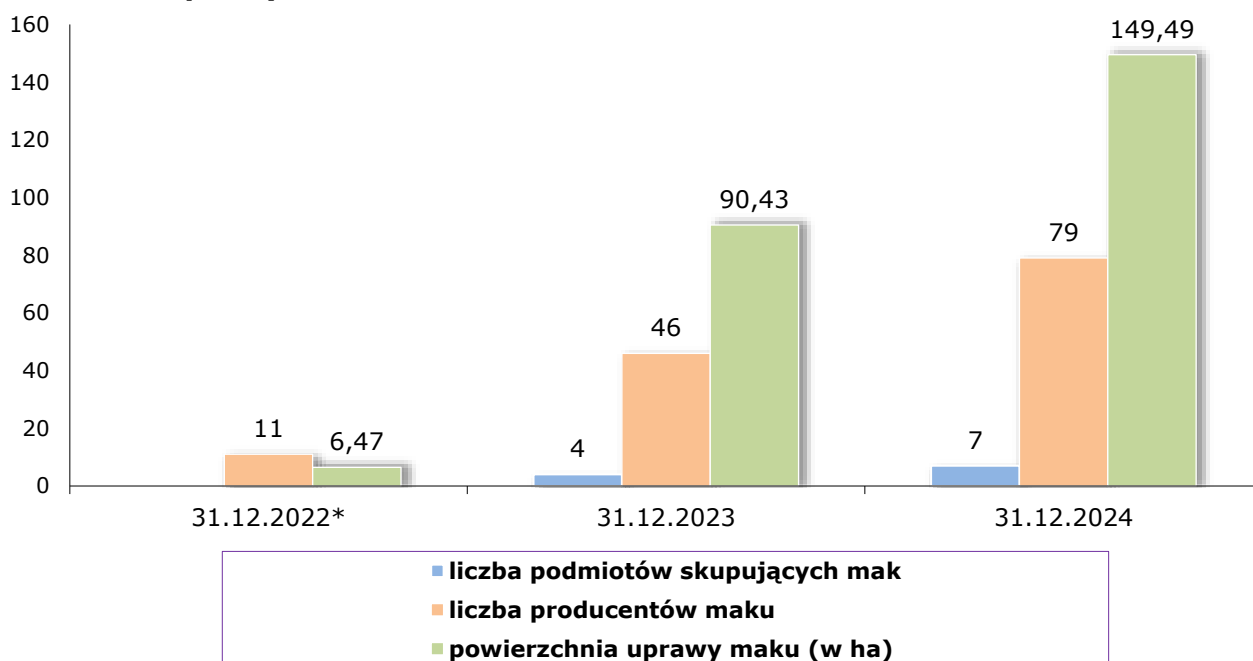
Najwięcej producentów maku zarejestrowano w województwie lubelskim (34 producentów, 43% ogółu zarejestrowanych), a następnie w kujawsko-pomorskim (10 producentów, 12,7%) i świętokrzyskim (9 producentów, 11,4%).

W 2024 r. wystawiono **16 poleceń kontroli** producentów maku (OT KOWR przeprowadzają kontrole co najmniej 10% producentów maku wpisanych do rejestru) oraz **3 polecenia kontroli dodatkowej**. Ponadto wystawiono **3 polecenia kontroli podmiotów skupujących mak** (OT KOWR przeprowadzają kontrole co najmniej 10% podmiotów skupujących mak wpisanych do rejestru maku).

W latach 2022–2024 liczba producentów maku wpisanych do rejestru KOWR zwiększyła się ponad **7-krotnie**, a powierzchnia uprawy maku – około **23-krotnie**.

¹⁰² <https://erolnik.gov.pl/#/uslugi/mak> (odczyt - marzec 2025 r.).

Wykres 59. **Liczba producentów i podmiotów skupujących mak oraz powierzchnia uprawy maku w Polsce**

* Na dzień 31 grudnia 2022 r. do rejestru podmiotów skupujących mak nie wpisał się żaden podmiot.
Źródło: dane KOWR.

KOWR w 2024 r. w zakresie monitorowania rynku maku wydał ogółem 167 zaświadczeń i innych dokumentów.

9.12. Monitorowanie rynku konopi włóknistych

Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 11 lit. e ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) KOWR realizuje mechanizm „Monitorowanie rynku konopi włóknistych”, którego podstawowym celem jest **wsparcie rozwoju upraw konopi włóknistych z uwzględnieniem celu nadrzędnego, czyli przeciwdziałania narkomanii**.

KOWR w zakresie **monitorowania rynku konopi włóknistych** m.in.:

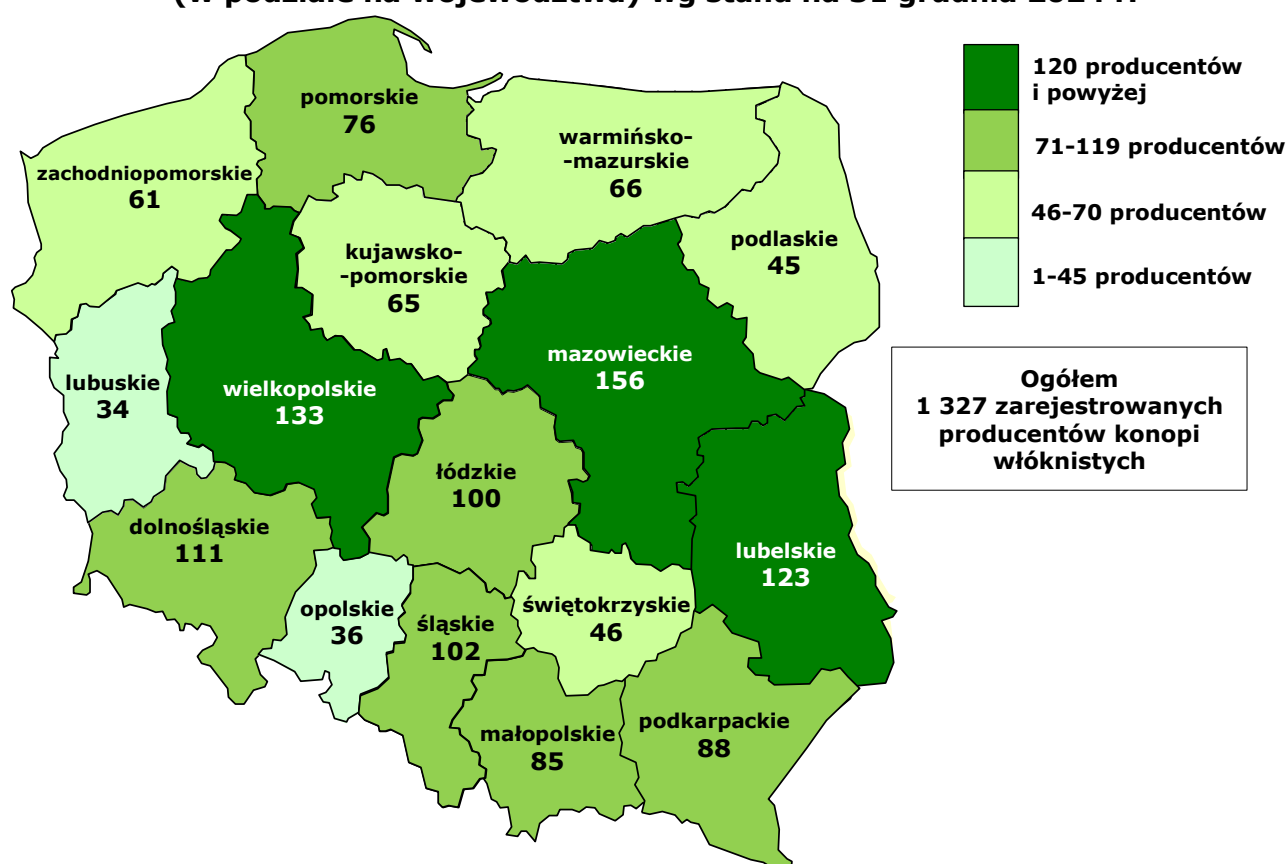
- **prowadzi rejestr producentów i podmiotów skupujących konopie włókniste,**
- **gromadzi dane od producentów konopi włóknistych,**
- **gromadzi dane od podmiotów skupujących konopie włókniste.**

Warunkiem prowadzenia działalności w zakresie uprawy lub skupu konopi włóknistych jest uzyskanie **wpisu do rejestru konopi włóknistych** prowadzonego przez właściwego dyrektora OT KOWR ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę podmiotu zamierzającego uprawiać bądź skupować konopie włókniste. W celu uzyskania wpisu do rejestru konopi włóknistych podmiot zamierzający prowadzić działalność w zakresie uprawy konopi włóknistych zobowiązany jest złożyć **wniosek o wpis producenta do rejestru konopi włóknistych**, a podmiot zamierzający prowadzić działalność w zakresie skupu konopi włóknistych – **wniosek o wpis podmiotu skupującego do rejestru konopi włóknistych**, do właściwego dyrektora OT KOWR ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę podmiotu, który zamierza uprawiać lub skupować konopie włókniste.

KOWR utworzył funkcjonalność na **platformie eRolnik**, dzięki której producenci i podmioty skupujące konopie włókniste mogą składać dokumenty w formie elektronicznej (wniosek o wpis producenta oraz wniosek o wpis podmiotu skupującego)¹⁰³. Zgodnie z art. 47e ust. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r. poz. 1939) KOWR prowadzi rejestr konopi włóknistych w systemie teleinformatycznym.

Podmiot prowadzący działalność w zakresie skupu konopi włóknistych jest zobowiązany do przekazywania właściwemu dyrektorowi OT KOWR, **do końca lipca** bieżącego roku kalendarzowego, **informacji o zawartych umowach na dostarczanie konopi włóknistych według stanu na dzień 15 lipca bieżącego roku kalendarzowego**, która obejmuje: imiona i nazwiska albo nazwy oraz miejsca zamieszkania i adresy, albo siedziby i adresy producentów konopi włóknistych.

Wykres 60. **Liczba producentów konopi włóknistych wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

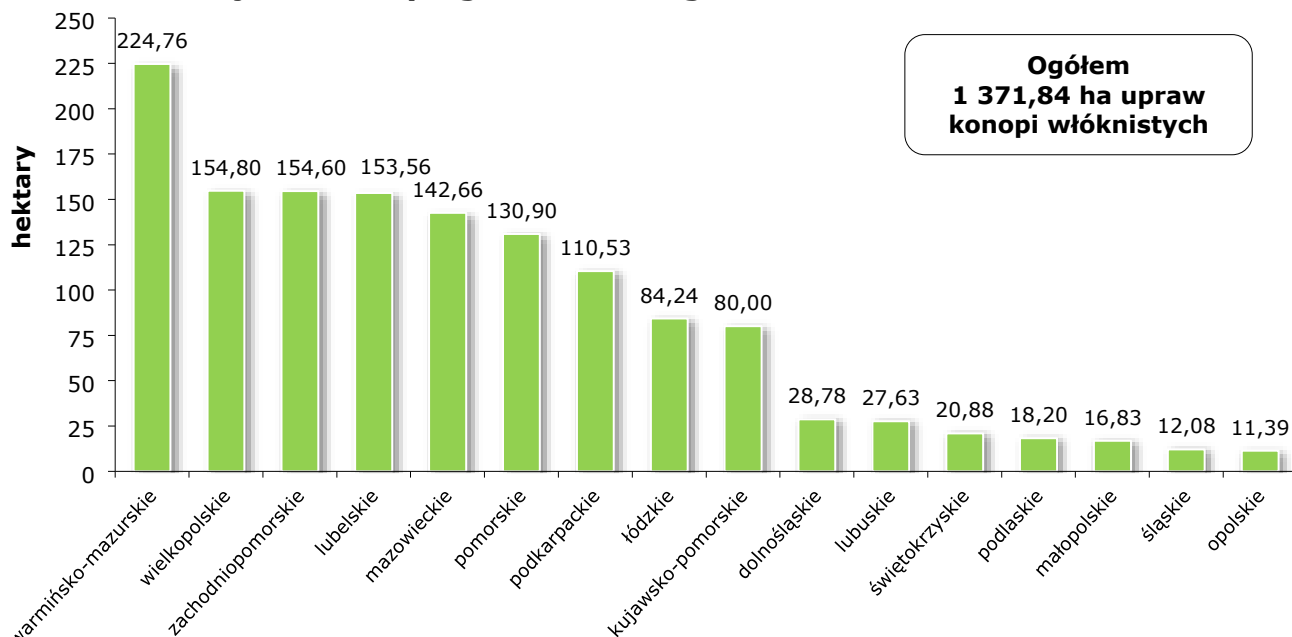

Źródło: dane KOWR.

Na 31 grudnia 2024 r. w rejestrze producentów konopi włóknistych było wpisanych **1 327 producentów (188 więcej niż na koniec 2023 r.)**, a uprawę prowadzono na powierzchni **1 371,84 ha (98,03 ha więcej niż przed rokiem)**, natomiast do rejestru podmiotów skupujących konopie włókniste wpisano **87 podmiotów**. Do końca 2024 r. z rejestru wykreślono 133 producentów oraz 10 podmiotów skupujących.

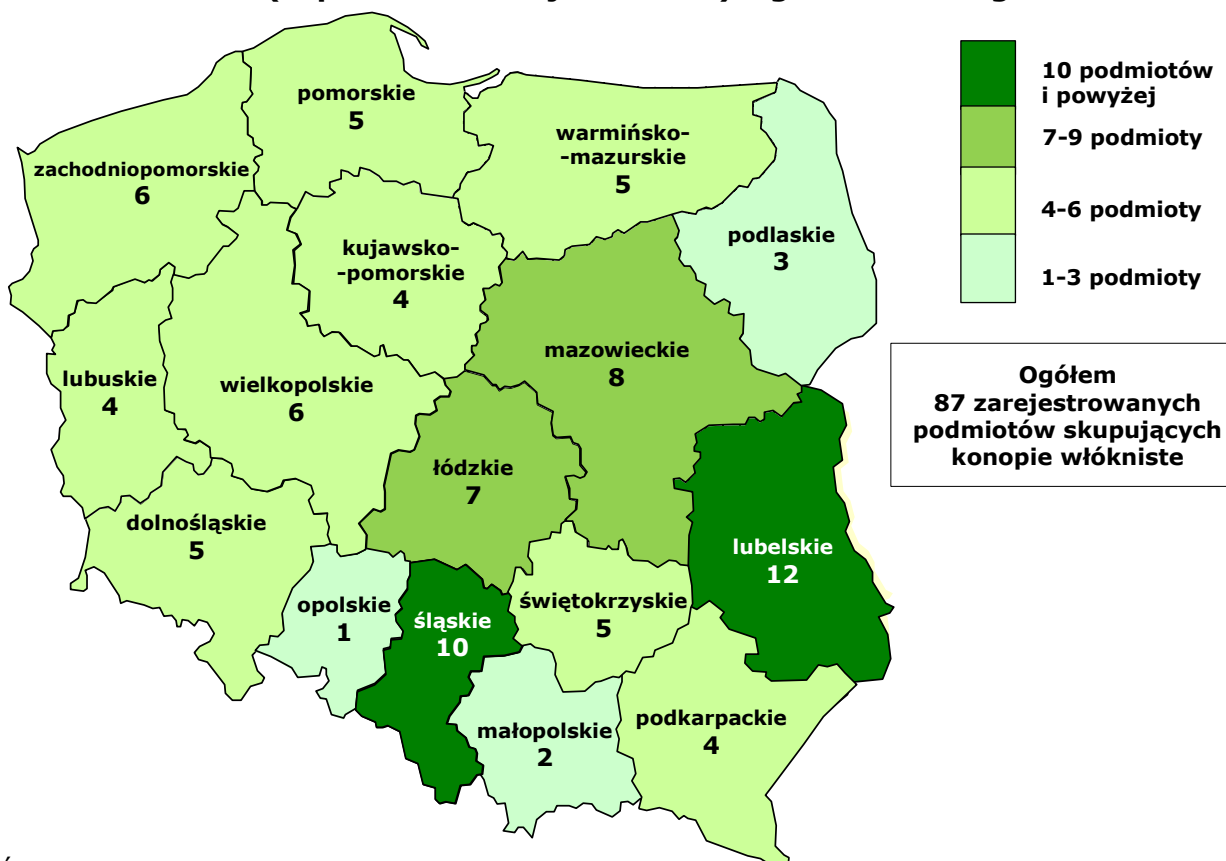
¹⁰³ <https://erolnik.gov.pl/#/uslugi/konopie> (odczyt - marzec 2025 r.).

Wykres 61. **Powierzchnia uprawy (w ha) konopi włóknistych (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

Wykres 62. **Liczba podmiotów skupujących konopie włókniste wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.**

Źródło: dane KOWR.

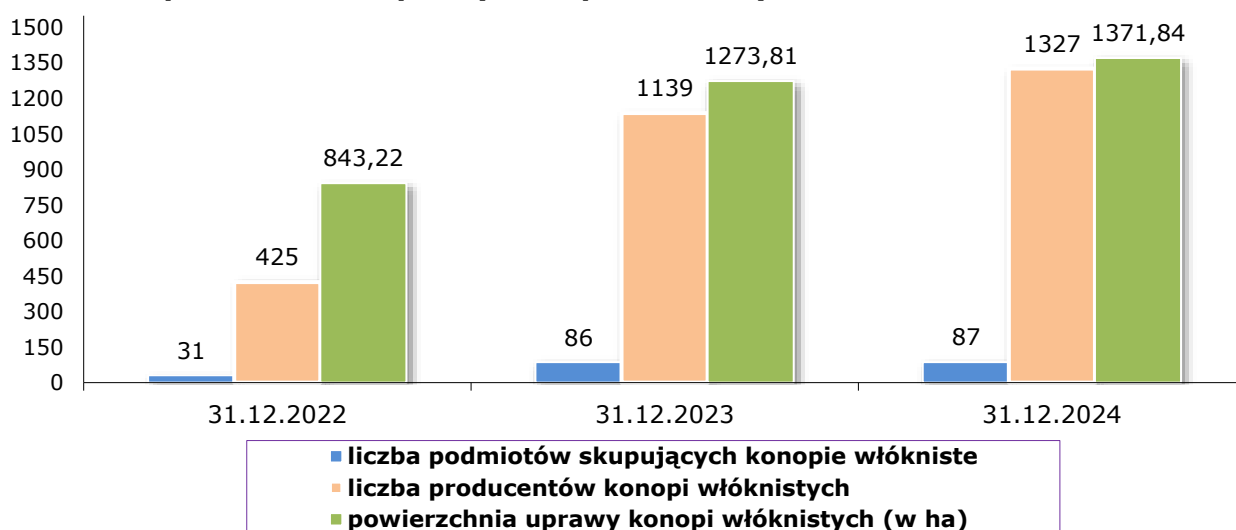
Najwięcej **producentów konopi włóknistych** zarejestrowano w województwie mazowieckim (156 producentów, 11,8% ogółu zarejestrowanych), a następnie: wielkopolskim (133 producentów, 10%) i lubelskim (123 producentów, 9,3%). Największa **powierzchnia**

uprawy konopi włóknistych znajdowała się w woj. warmińsko-mazurskim (224,76 ha, 16,4% ogółu powierzchni konopi włóknistych w Polsce), a następnie wielkopolskim (154,80 ha, 11,3%) i zachodniopomorskim (154,60 ha, 11,3%).

Najwięcej **podmiotów skupujących** konopie włókniste zarejestrowano w województwie lubelskim (12 podmiotów, 13,8% ogółu zarejestrowanych) oraz śląskim (10 podmiotów, 11,5% ogółu zarejestrowanych).

W 2024 r. wystawiono **157 poleceń kontroli** producentów konopi włóknistych (OT KOWR przeprowadzają kontrole co najmniej 10% producentów wpisanych do rejestru), **dwa polecenia kontroli dodatkowej** oraz **jedno polecenie nadzoru** nad zniszczeniem uprawy/plonu z uprawy konopi włóknistych. Ponadto wystawiono **21 poleceń kontroli podmiotów skupujących konopie włókniste** (OT KOWR przeprowadzają kontrole co najmniej 10% podmiotów wpisanych do rejestru).

Wykres 63. **Liczba producentów i podmiotów skupujących konopie włókniste oraz powierzchnia uprawy konopi włóknistych w Polsce**

Źródło: dane KOWR.

W związku z obowiązkiem udostępnienia przez KOWR danych zgodnie z § 3b ust. 1 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 21 stycznia 2004 r. w sprawie warunków oraz trybu udostępniania danych przechowywanych w rejestrach i ewidencjach prowadzonych na podstawie odrębnych przepisów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2618), w dniu 29 sierpnia 2024 r. KOWR udostępnił (wg stanu na 28 sierpnia 2024 r.) wykaz producentów wpisanych do rejestru producentów konopi włóknistych oraz podmiotów prowadzących działalność w zakresie skupu konopi włóknistych, o którym mowa w art. 47a ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2023 r. poz. 1939), będących producentami konopi włóknistych. Na podstawie ww. danych ARiMR w 2024 r. przyznawała **płatność do konopi włóknistych**.

W latach 2022–2024 liczba producentów konopi włóknistych wpisanych do rejestru KOWR zwiększyła się blisko **3-krotnie**, a powierzchnia konopi włóknistych – o **63%**.

W 2024 r. w zakresie monitorowania rynku konopi włóknistych KOWR wydał ogółem 1 304 zaświadczenia i inne dokumenty.

9.13. Zbieranie, przetwarzanie i przekazywanie do MRiRW danych o wielkości skupu zbóż

W dniu 19 maja 2023 r. **Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zlecił KOWR¹⁰⁴ zbieranie, przetwarzanie i systematyczne przekazywanie do MRiRW danych o wielkości skupu bezpośrednio od producentów artykułów rolno-spożywczych (tj. jęczmienia, kukurydzy, owsa, pszenicy, pszenżyta i żyta)** wymienionych w sekcji III ust. 1 załącznika do rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 8 marca 2021 r. w sprawie zbieranych danych rynkowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2498, z późn. zm.). W dniu 27 maja 2024 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi poinformował KOWR o **uchyleniu zlecenia realizacji ww. zadania**.

MRiRW nałożyło obowiązek raportowania na **1 749 podmiotów skupujących**, z czego 369 zostało zwolnionych przez MRiRW z tego obowiązku. Od **12 czerwca 2023 r. do 31 maja 2024 r.** podmioty skupowe realizowały nałożony przez MRiRW **obowiązek sprawozdawczy**, przekazując dane do KOWR za pomocą **interaktywnego formularza sprawozdawczego**. W okresie zbierania danych codzienne dane rynkowe były przesyłane średnio przez **206 użytkowników**.

Tabela 20. **Dane rynkowe dotyczące wielkości skupu ziarna zbóż – ilości zaraportowane przez przedsiębiorców w okresie sprawozdawczym (tj. od 12 czerwca 2023 r. do 31 maja 2024 r.)**

Lp.	Rodzaj zboża	Ilość (w tonach)
1.	Jęczmień	348 591,35
2.	Kukurydza	936 921,25
3.	Owies	23 077,74
4.	Pszenica	2 351 426,98
5.	Pszenżyto	318 936,81
6.	Żyto	285 485,15

Źródło: dane KOWR.

¹⁰⁴ Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa minister właściwy do spraw rozwoju wsi może powierzać KOWR realizację zadań dla niego określonych, zapewniając KOWR na ten cel odpowiednie środki finansowe.

10. MECHANIZMY WPR W RAMACH REGULACJI HANDLU ZAGRANICZNEGO Z KRAJAMI SPOZA UNII EUROPEJSKIEJ

10.1. Działania KOWR w ramach administrowania obrotem towarowym z krajami pozaunijnymi

W Polsce od przystąpienia do Unii Europejskiej realizowane są mechanizmy WPR regulujące zgodnie z zasadami prawodawstwa unijnego handel zagraniczny towarami rolno-spożywczymi, co umożliwia przedsiębiorcom uczestniczenie w międzynarodowym obrocie tymi towarami.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.) od 1 września 2017 r. administrowanie obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach wspólnej polityki rolnej oraz towarami przetworzonymi nieobjętymi załącznikiem I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej jest **zadaniem delegowanym** do KOWR z agencji płatniczej (ARiMR)¹⁰⁵.

Główne działania KOWR w 2024 r. w ramach administrowania obrotem towarowym z zagranicą dotyczyły: **weryfikowania składanych przez przedsiębiorców wniosków o wydanie pozwoleń (bez preferencji, z preferencją, w ramach kontyngentów taryfowych) na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów trzecich, wydawania pozwoleń/wyciągów z pozwoleń i ich rozliczania**, a także **weryfikowania wpisów służb celnych w pozwoleniach i dokumentów** potwierdzających, że towar opuścił obszar celny UE w wymaganym terminie. **Weryfikowane również były dokumenty celne, transportowe i importowe z krajów trzecich**. Powyższe działania pozwalały na bieżące monitorowanie, we współpracy z agencjami płatniczymi innych państw członkowskich UE, wolumenu towarów przywożonych i wywożonych na/z terytorium Unii Europejskiej.

W ramach obsługi importu towarów rolno-spożywczych z krajów trzecich KOWR m.in. **administrował kontyngentami taryfowymi** (np. w zależności od kraju importu, jakości produktów czy ich kodów nomenklatury scalonej CN¹⁰⁶) i **przywozem preferencyjnym**.

W przypadku kontyngentów weryfikowano dokumenty potwierdzające, że dany przedsiębiorca zajmował się handlem zagranicznym produktami objętymi wspólną organizacją rynku

¹⁰⁵ KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

¹⁰⁶ Nomenklatura scalona (ang. *Combined Nomenclature*, CN) – nomenklatura taryfowa i statystyczna unii celnej, podstawowy element wspólnej taryfy celnej Unii Europejskiej.

w dwóch dwunastomiesięcznych okresach poprzedzających datę złożenia wniosku o pozwolenie na przywóz, a także inne dokumenty (np. pozwolenie na wywóz z kraju importu). Niezależnie od rynku wydane pozwolenia na przywóz były rozliczane, a wniesione przez przedsiębiorców zabezpieczenia – zwalniane po spełnieniu warunków zawartych w pozwoleniach. W odniesieniu do każdego kontyngentu, w ramach systemu zarządzania kontyngentami AMIS QUOTA¹⁰⁷, były wysyłane do Komisji Europejskiej komunikaty o: liczbie złożonych wniosków o wydanie pozwolenia, liczbie wydanych, wycofanych i niewykorzystanych pozwoleń oraz o ilości przywiezionych towarów.

W zakresie obsługi handlu z krajami spoza Unii Europejskiej KOWR w 2024 r. administrował następującymi mechanizmami WPR:

1. „Handel zagraniczny na rynku mleka i przetworów mlecznych”,
2. „Handel zagraniczny na rynku drobiu i jaj oraz na rynku albumin”,
3. „Handel zagraniczny na rynku cukru”,
4. „Handel zagraniczny na rynku ryżu”,
5. „Handel zagraniczny na rynku zbóż”,
6. „Handel zagraniczny na rynku wieprzowiny”,
7. „Handel zagraniczny w zakresie produktów przetworzonych non-aneks I”,
8. „Handel zagraniczny na rynku wołowiny i cielęciny”,
9. „Handel zagraniczny na rynku świeżych owoców i warzyw”,
10. „Handel zagraniczny na rynku przetworzonych owoców i warzyw”,
11. „Handel zagraniczny na rynku lnu i konopi”,
12. „Handel zagraniczny na rynku olejów i tłuszczów”,
13. „Handel zagraniczny na rynku alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego”,
14. „Handel zagraniczny na rynku baraniny i koziny”,
15. „Handel zagraniczny na rynku wina”,
16. „Handel zagraniczny na rynku bananów”,
17. „Handel zagraniczny na rynku nasion”.

W 2024 r. KOWR w ramach **obsługi eksportu** towarów rolno-spożywczych do krajów trzecich **wydawał i rozliczał pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na wywóz bez refundacji**: ryżu i serów do Kanady (w ramach umów zawartych pomiędzy UE a Kanadą) oraz serów do USA (w ramach niektórych kontyngentów GATT¹⁰⁸). Wydawał także **zaświadczenia P2** na wywóz makaronów do USA.

W ramach **obsługi importu** towarów rolno-spożywczych z krajów trzecich KOWR **administrował kontyngentami taryfowymi i przywozem preferencyjnym** oraz wydawał i rozliczał **pozwolenia na przywóz bez preferencji** na rynkach: **zbóż, ryżu, cukru, olejów i tłuszczów, lnu i konopi, alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego, świeżych owoców i warzyw, przetworzonych owoców i warzyw, mleka i przetworów**

¹⁰⁷ Elektroniczny system komunikacji, który przyczynia się do lepszego zarządzania kontyngentami taryfowymi na import po preferencyjnych stawkach, zarządzanych przez Dyрекję Generalną ds. Rolnictwa i Rozwoju Obszarów Wiejskich (DG AGRI) Komisji Europejskiej.

¹⁰⁸ Układ Ogólny w Sprawie Taryf Celnych i Handlu (ang. *General Agreement on Tariffs and Trade*).

mlecznych, wołowiny i cielęciny, wieprzowiny oraz drobiu, jaj i albumin. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. KOWR administrował **przywozem preferencyjnym na rynku ryżu i 138 kontyngentami taryfowymi na ww. rynkach.**

W 2024 r. KOWR przesłał do Komisji Europejskiej **2 027 komunikatów** w ramach systemu zarządzania kontyngentami ISAMM–TRQ. Dodatkowo za pośrednictwem Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM), służącego do przesyłania dokumentów określonych w prawodawstwie UE w zakresie obsługi mechanizmów handlu zagranicznego WPR, przekazano do Komisji Europejskiej **469 komunikatów**. Ponadto przekazano **dwa komunikaty** w systemie LORI (moduł przeznaczony do rejestracji importerów ze wszystkich państw członkowskich UE, ubiegających się o pozwolenia na przywóz w ramach wybranych kontyngentów taryfowych).

10.2. Pozwolenia na przywóz/wywóz i kontyngenty taryfowe

W 2024 r. KOWR w ramach regulacji handlu zagranicznego **wydał** ogółem **790 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych** (z tego: **776 na przywóz i 14 na wywóz**) w ramach:

- przywozu bez preferencji – 592 pozwolenia,
- kontyngentów przywozowych – 146 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń,
- przywozu preferencyjnego (po obniżonych stawkach celnych) – 38 pozwoleń,
- kontyngentu wywozowego – 14 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń.

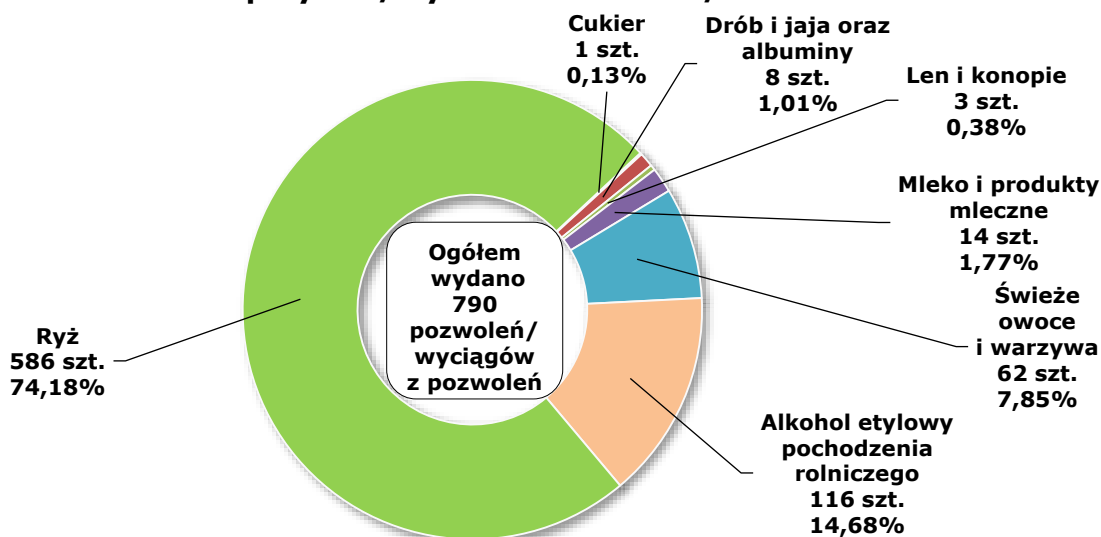
Tabela 21. **Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz towarów wydane oraz rozliczone przez KOWR w 2024 r.**

Lp.	Towary rolno-spożywcze	Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz produktów rolno-spożywczych					
		Na przywóz		Na wywóz		Ogółem	
		Wydane	Rozliczone	Wydane	Rozliczone	Wydane	Rozliczone
1.	Ryż	586	613	0	0	586	613
2.	Świeże owoce i warzywa	62	63	0	0	62	63
3.	Zboża	0	2	0	0	0	2
4.	Cukier	1	1	0	0	1	1
5.	Alkohol etylowy pochodzenia rolniczego	116	112	0	0	116	112
6.	Len i konopie	3	6	0	0	3	6
7.	Mleko i produkty mleczne	0	0	14	10	14	10
8.	Drób i jaja oraz albuminy	8	5	0	0	8	5
9.	Wieprzowina	0	0	0	0	0	0
Ogółem		776	802	14	10	790	812

Źródło: dane KOWR.

Najwięcej pozwoleń/wyciągów z pozwoleń wydano na rynku ryżu – 586 (74,2% wszystkich wydanych pozwoleń/wyciągów z pozwoleń), a następnie alkoholu etylowego pochodzenia rolniczego – 116 (14,7%) oraz świeżych owoców i warzyw – 62 (7,8%).

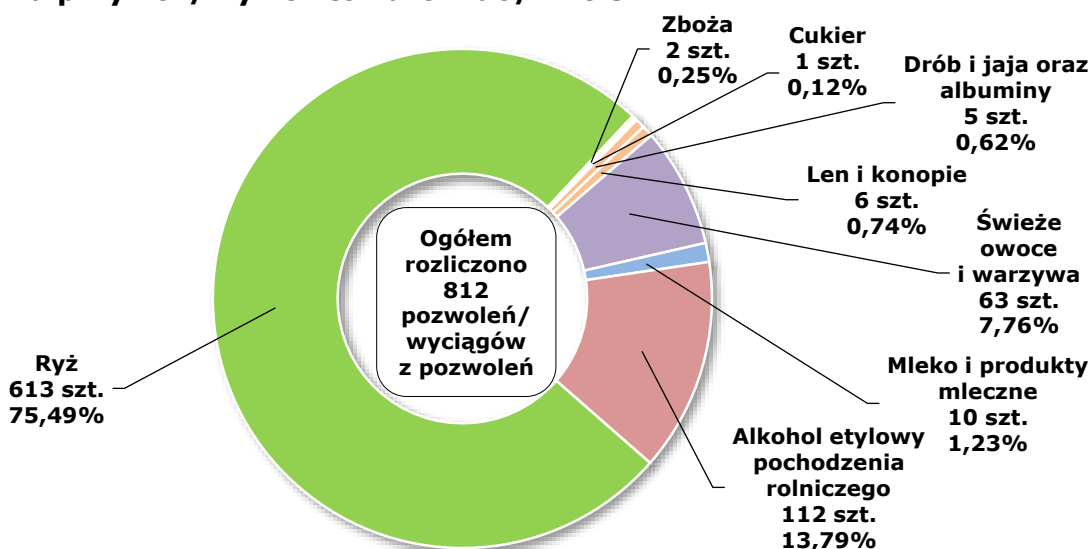
Wykres 64. **Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń wydanych przez KOWR w 2024 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski**

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. KOWR **rozliczył** ogółem **812 pozwoleń/wyciągów z pozwoleń** na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych (z tego: 802 pozwolenia/wyciągi na przywóz i 10 pozwoleń/wyciągów na wywóz towarów).

Wykres 65. **Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń rozliczonych ogółem w 2024 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski**

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. KOWR wydał również **310 zaświadczeń P2** na wywóz **789 ton** netto makaronów do Stanów Zjednoczonych Ameryki.

W 2024 r., w ramach obsługi handlu zagranicznego z krajami spoza UE, KOWR wydał ogółem 1 312 decyzji (pozwoleń i innych dokumentów).

Od akcesji Polski do UE do końca 2024 r. w ramach obrotu towarowego z zagranicą wydano ogółem **64,3 tys. pozwoleń/wyciągów z pozwoleń** na przywóz/wywóz produktów rolno-spożywczych z/do krajów pozaunijnych, a także **4,4 tys. zaświadczeń P2** na wywóz makaronów do Stanów Zjednoczonych Ameryki.

11. DZIAŁANIA INTERWENCYJNE WPR W CELU STABILIZACJI RYNKÓW ROLNYCH

W celu przeciwdziałania niestabilnej sytuacji na rynkach rolnych w państwach członkowskich UE (w tym zapewnienia stabilizacji cen rynkowych), zgodnie z częścią II, rozdziałem I rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013¹⁰⁹, stosowana jest **interwencja rynkowa**, w tym: **interwencja publiczna** (właściwe organy państw członkowskich skupują i przechowują zgromadzone w magazynach interwencyjnych produkty aż do momentu ich zbycia) oraz **dopłaty do prywatnego przechowywania towarów rolno-żywnościowych** (przyznawane do przechowywania produktów przez podmioty prywatne).

Interwencja publiczna i dopłaty do prywatnego przechowywania są elementem tzw. **rynkowej siatki bezpieczeństwa**, w której skład wchodzi również dodatkowe **środki wyjątkowe** określone przepisami regulującymi postępowanie przeciwdziałania zakłóceniom i szczególnym problemom w sytuacjach kryzysowych na rynkach rolno-żywnościowych (zgodnie z art. 219–222 ww. rozporządzenia).

Zgodnie z art. 13 ww. rozporządzenia **interwencja publiczna** jest otwarta dla pszenicy zwyczajnej, masła i odtłuszczonego mleka w proszku (OMP). Dla pozostałych kwalifikujących się towarów ma charakter fakultatywny (może zostać otwarta przez Komisję – w drodze aktów wykonawczych – jeżeli wymaga tego sytuacja na rynku)¹¹⁰.

Możliwość stosowania **dopłat do prywatnego przechowywania towarów rolno-żywnościowych** przewiduje art. 17 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013. Od 2014 r. dopłaty są **uruchamiane przez KE** na podstawie aktów wykonawczych po zaistnieniu warunków rynkowych wymaganych przepisami unijnymi (tj. uwzględniając średnie ceny rynkowe notowane w UE, progi referencyjne i koszty produkcji danych produktów lub potrzebę zareagowania we właściwym czasie na szczególnie trudną sytuację na rynku albo na zmiany sytuacji gospodarczej, które mają znaczący negatywny wpływ na marże w sektorze). Celem mechanizmu jest czasowe zmagazynowanie nadwyżki towarów, które nie trafią na rynek, co ogranicza destabilizację cen. W ramach tego mechanizmu zakłady przetwórcze bądź firmy handlowe, które zmagazynują dany towar

¹⁰⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

¹¹⁰ Pszenica durum, jęczmień, kukurydza, ryż niełuskany, świeża lub schłodzona wołowina i cielęcina objęte kodami CN 0201 10 00 oraz od 0201 20 20 do 0201 20 50.

i wprowadzą go na rynek w korzystniejszym dla sektora czasie, otrzymają dopłatę, mającą na celu zrekompensowanie kosztów przechowywania. Dopłaty do prywatnego przechowywania mogą być przyznawane w UE w odniesieniu do: masła (wyprodukowanego ze śmietanki uzyskanej bezpośrednio i wyłącznie z mleka krowiego), odtłuszczonego mleka w proszku (wyprodukowanego z mleka krowiego), serów [objętych chronioną nazwą pochodzenia lub chronionym oznaczeniem geograficznym na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1143¹¹¹], wieprzowiny, świeżego lub schłodzonego mięsa z bydła w wieku ośmiu miesięcy i więcej, mięsa baraniego i koziego, cukru białego, włókna lnianego, oliwy z oliwek i oliwek stołowych.

Zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, z późn. zm.) zakup oraz sprzedaż produktów zgromadzonych w magazynach interwencyjnych oraz dopłaty do prywatnego przechowywania towarów rolno-żywnościowych są od 1 września 2017 r. **zadaniami delegowanymi** do KOWR z agencji płatniczej (ARiMR)¹¹².

11.1. Dopłaty do prywatnego przechowywania produktów rolno-spożywczych

Dopłaty są uruchamiane przez Komisję Europejską na podstawie aktów wykonawczych po zaistnieniu warunków rynkowych wymaganych przepisami unijnymi. W związku z tym, że **KE nie uruchomiła ww. mechanizmu WPR z powodu sytuacji rynkowej**, w 2024 r. nie realizowano dopłat do prywatnego przechowywania produktów rolno-spożywczych, natomiast KOWR był organizacyjnie przygotowany do ich realizacji, podobnie jak to miało miejsce w latach poprzednich.

W **2017 r. i 2020 r.** KOWR realizował **dopłaty do prywatnego przechowywania masła, serów, OMP, mięsa baraniego i koziego oraz wołowego** – przyjął do realizacji ogółem **41 umów** i wystawił zlecenia płatności dla agencji płatniczej (ARiMR) na kwotę **1,5 mln zł**. Ponadto w **2022 r.** KOWR zawarł **47 umów** na dopłaty do prywatnego przechowywania **5,2 tys. ton wieprzowiny**. Na podstawie dokumentów płatniczych wystawionych przez KOWR, agencja płatnicza wypłaciła przedsiębiorcom **9,2 mln zł**.

11.2. Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku

Zgodnie z art. 12 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013, zakupy interwencyjne OMP mogą być prowadzone od 1 lutego do 30 września¹¹³ danego

¹¹¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1143 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie oznaczeń geograficznych w odniesieniu do wina, napojów spirytusowych i produktów rolnych oraz gwarantowanych tradycyjnych specjalności i określić jakościowych stosowanych fakultatywnie w odniesieniu do produktów rolnych, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1308/2013, (UE) 2019/787 i (UE) 2019/1753 oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1151/2012.

¹¹² KOWR, wg zapisów art. 9 ust. 3 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa, wykonuje również zadania inne niż wymienione w ww. ustawie, w szczególności zadania delegowane, jeżeli odrębne przepisy tak stanowią.

¹¹³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólną organizację rynków produktów rolnych oraz uchylające rozporządzenia Rady (EWG) nr 922/72, (EWG) nr 234/79, (WE) nr 1037/2001 i (WE) nr 1234/2007, z późn. zm.

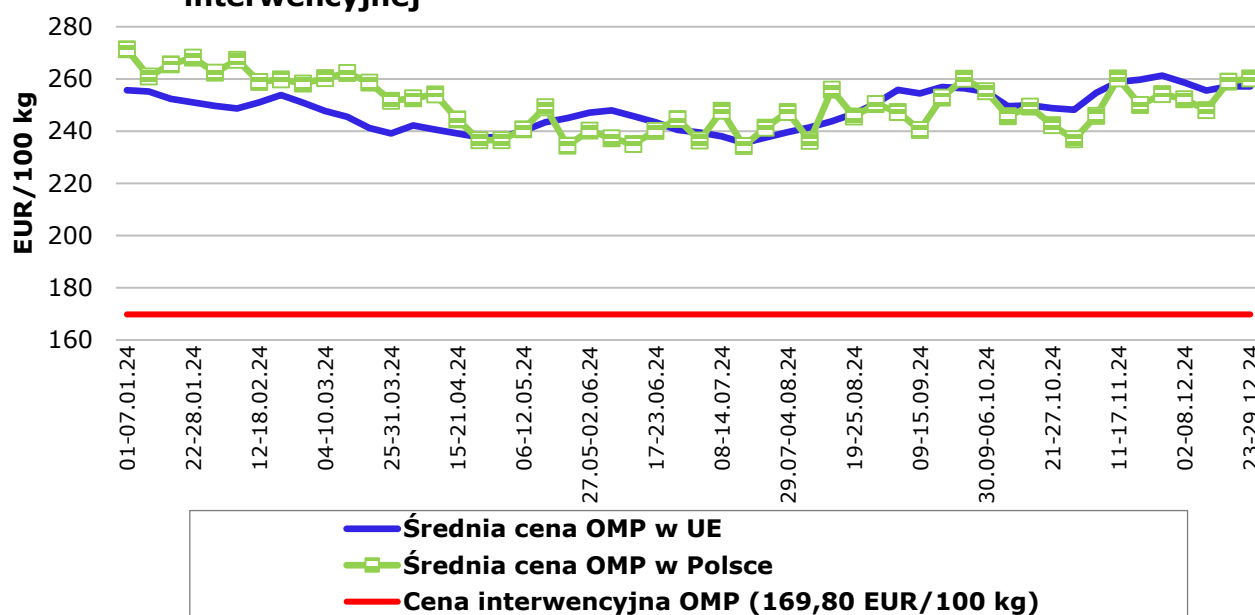
roku w ramach ustalonego przez KE ograniczenia ilościowego dla całej UE, które – według art. 3 ust. 1 lit. c) rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013¹¹⁴ – wynosi 109 tys. ton. Zakupy OMP w ramach ww. ograniczenia mogą odbywać się po cenie interwencyjnej równej progowi referencyjnemu wynoszącemu 169,80 EUR/100 kg. Po wykorzystaniu ograniczenia ilościowego zakupy interwencyjne mogą być realizowane w drodze procedury przetargowej.

Sprzedaż OMP zakupionego w ramach interwencji jest uruchamiana rozporządzeniem KE poprzez procedurę przetargową. Istnieje również możliwość zbywania produktów zakupionych w ramach interwencji publicznej przez ich udostępnienie w zakresie programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących w UE (w Polsce od 2023 r. – program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową) określonego w odpowiednim unijnym akcie prawnym¹¹⁵.

Mechanizm WPR „Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku” jest realizowany przez KOWR również na podstawie art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1228).

W 2024 r. przedsiębiorcy z terenu Unii Europejskiej nie oferowali w Polsce OMP do interwencyjnego zakupu z powodu sytuacji rynkowej oraz poziomu cen interwencyjnych. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. KOWR nie posiadał w magazynach OMP pochodzącego z zakupu na zapasy interwencyjne.

Wykres 66. Średnie ceny zbytu OMP w UE i w Polsce w 2024 r. na tle ceny interwencyjnej*

* Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. a) rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013 cena interwencyjna OMP jest równa progowi referencyjnemu 169,80 EUR/100 kg, określonego w art. 7 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1308/2013.

Źródło: dane KOWR.

¹¹⁴ Rozporządzenie Rady (UE) nr 1370/2013 z dnia 16 grudnia 2013 r. określające środki dotyczące ustalania niektórych dopłat i refundacji związanych ze wspólną organizacją rynków produktów rolnych, z późn. zm.

¹¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013.

KOWR był przygotowany do prowadzenia takich zakupów. Pomimo braku zainteresowania mechanizmem ze strony przedsiębiorców KOWR zobowiązany był zapewnić powierzchnię magazynową przeznaczoną na składowanie ewentualnych zapasów OMP pochodzących z zakupów interwencyjnych. W 2023 r. KOWR zawarł **6 umów** na świadczenie usług przechowalniczych na łączną pojemność **13,7 tys. ton** OMP. Wobec tego w 2024 r. KOWR dysponował powierzchnią magazynową zlokalizowaną w **6 magazynach** w kraju, przeznaczoną na ewentualne przechowywanie ww. wolumenu OMP pochodzącego z zakupu na zapasy interwencyjne. W razie potrzeby powierzchnia magazynowa mogła zostać uzupełniona poprzez zorganizowanie przetargu na świadczenie usług przechowalniczych.

Zgodnie z wymogami unijnymi KOWR był zobligowany do przeprowadzania kontroli spełniania warunków autoryzacji przez zakłady produkcyjne OMP (co najmniej raz na rok) i magazyny (przed ogłoszeniem przetargu na wybór magazynów świadczących usługi przechowalnicze). Na podstawie zweryfikowanych raportów ze zleconych kontroli podejmowano decyzje dotyczące utrzymania bądź cofnięcia autoryzacji. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. autoryzację posiadało **31 zakładów produkujących OMP i 27 magazynów**.

Od akcesji Polski do UE zakupiono ogółem 60,3 tys. ton odtłuszczonego mleka w proszku: w 2009 r. (20,6 tys. ton), 2015 r. (4,1 tys. ton), 2016 r. (31,7 tys. ton) oraz 2017 r. (3,9 tys. ton). KOWR w **2017 r.** wystawił zlecenia płatności dla agencji płatniczej (ARiMR) za zakupione OMP na kwotę **29,7 mln zł** oraz w latach **2017-2018** sprzedał interwencyjnie **39,1 tys. ton OMP** zakupionego w latach wcześniejszych.

11.3. Interwencyjny zakup i sprzedaż masła

Zgodnie z art. 12 lit. e rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 zakupy interwencyjne masła mogą być prowadzone od 1 lutego do 30 września danego roku w ramach ustalonego przez KE ograniczenia ilościowego dla całej UE, które – według art. 3 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013 – wynosi 50 tys. ton.

Zakupy masła w ramach ww. ograniczenia mogą się odbywać po cenie interwencyjnej 221,75 EUR/100 kg, stanowiącej 90% progu referencyjnego (wynoszącego 246,39 EUR/100 kg). Po wykorzystaniu ograniczenia ilościowego zakupy interwencyjne mogą być realizowane w drodze procedury przetargowej.

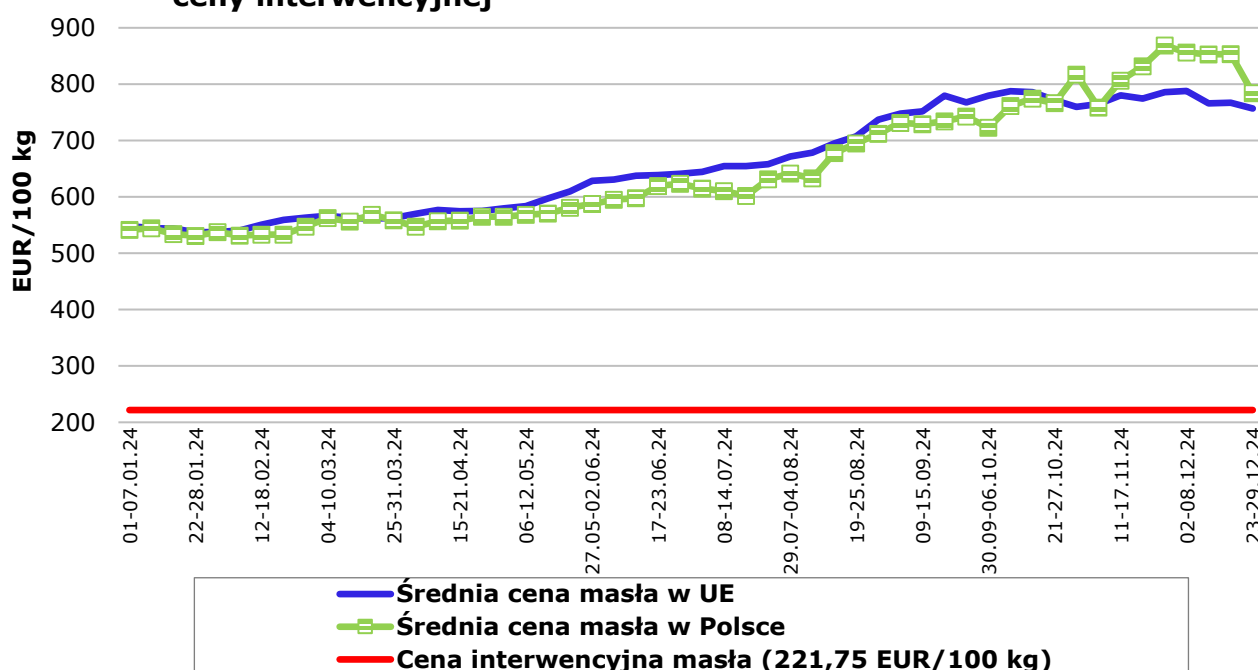
Sprzedaż masła zakupionego w ramach interwencji jest uruchamiana rozporządzeniem KE w drodze procedury przetargowej. Istnieje również możliwość zbywania produktów zakupionych w ramach interwencji publicznej przez ich udostępnienie w zakresie programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących w UE (w Polsce od 2023 r. – FEPŻ) określonego w odpowiednim unijnym akcie prawnym¹¹⁶.

¹¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013.

Mechanizm WPR „Interwencyjny zakup i sprzedaż masła” jest realizowany przez KOWR również na podstawie art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o organizacji rynku mleka i przetworów mlecznych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1228).

KOWR w 2024 r. nie posiadał w magazynach interwencyjnych masła pochodzącego z zakupu na zapasy interwencyjne UE. Unijni przedsiębiorcy nie oferowali w Polsce masła do interwencyjnego zakupu z powodu sytuacji rynkowej oraz poziomu cen interwencyjnych.

Wykres 67. Średnie ceny zbytu masła w blokach w UE i w Polsce w 2024 r. na tle ceny interwencyjnej*

* Zgodnie z art. 2 ust. 1 lit. b) rozporządzenia Rady (UE) nr 1370/2013 cena interwencyjna masła jest równa 90% progu referencyjnego 246,39 EUR/100 kg, określonego w art. 7 ust. 1 lit. e) rozporządzenia (UE) nr 1308/2013 i wynosi 221,75 EUR/100 kg.

Źródło: dane KOWR.

KOWR był przygotowany do prowadzenia takich zakupów. Zgodnie z wymogami unijnymi KOWR był zobligowany do przeprowadzania kontroli spełniania warunków autoryzacji przez zakłady produkcyjne masła (co najmniej raz na rok) i chłodnie (przed ogłoszeniem przetargu na wybór chłodni świadczących usługi przechowalnicze). Na podstawie zweryfikowanych raportów ze zleconych kontroli podejmowano decyzje dotyczące utrzymania bądź cofnięcia autoryzacji. Według stanu na 31 grudnia 2024 r. autoryzację posiadało **21 zakładów produkcyjnych masła i 25 chłodni**.

Po akcesji Polski do UE zakupiono ogółem 6,5 tys. ton masła, z tego 4,6 tys. ton w latach 2005–2006 oraz 1,9 tys. ton w 2009 r.

11.4. Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż

Zgodnie z art. 12 lit. a i b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1308/2013 interwencja publiczna w przypadku zakupów pszenicy zwyczajnej jest dostępna od 1 października do 31 maja następnego roku, ale jeżeli wymagałaby tego sytuacja na

rynku zbóż (spadek cen rynkowych poniżej ceny interwencyjnej), może zostać otwarta (przez cały rok) przez Komisję Europejską również dla pszenicy durum, jęczmienia i kukurydzy.

Interwencyjny zakup pszenicy zwyczajnej może odbywać się w zakresie ograniczenia ilościowego wynoszącego 3 mln ton w roku gospodarczym, ustalonego przez KE dla wszystkich krajów członkowskich UE. W ramach tego ograniczenia zakup pszenicy zwyczajnej może być dokonywany po cenie interwencyjnej (równej progowi referencyjnemu) wynoszącej 101,31 EUR/tonę. Dla pozostałych zbóż (pszenicy durum, kukurydzy, jęczmienia) ograniczenie ilościowe zakupów interwencyjnych ustalono na poziomie zerowym. Gdyby wymagała tego sytuacja rynkowa (w szczególności spadek cen rynkowych), KE może podjąć decyzję o kontynuowaniu interwencji powyżej ograniczenia ilościowego w przypadku pszenicy zwyczajnej i/lub rozpoczęciu zakupów pszenicy durum, kukurydzy i jęczmienia w ramach procedury przetargowej.

Sprzedaż zboża zakupionego w ramach interwencji jest uruchamiana rozporządzeniem KE w drodze procedury przetargowej. Istnieje również możliwość zbywania produktów zakupionych w ramach interwencji publicznej przez ich udostępnienie w zakresie programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących w UE (w Polsce od 2023 r. – FEPŻ) określonego w odpowiednim unijnym akcie prawnym¹¹⁷.

Mechanizm WPR „Interwencyjny zakup i sprzedaż zbóż” jest realizowany przez KOWR również na podstawie art. 38h i 38ha ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 1502).

W 2024 r. KOWR nie posiadał w magazynach interwencyjnych zbóż pochodzących z zakupu na zapasy interwencyjne UE. Z uwagi na sytuację rynkową (poziom średniej ceny rynkowej pszenicy przekraczał poziom ceny interwencyjnej) przedsiębiorcy nie oferowali pszenicy do sprzedaży na zapasy interwencyjne UE.

KOWR był przygotowany do prowadzenia takich zakupów. W ramach usług przechowalniczych zbóż w roku gospodarczym 2023/2024 do 31 grudnia 2024 r. do OT KOWR nie wpłynęła żadna oferta, natomiast **10 podmiotów** złożyło deklarację przystąpienia do mechanizmu w momencie uruchomienia interwencyjnych zakupów zbóż i udostępnienia powierzchni łącznie na ponad **85 tys. ton** ziarna zbóż.

Po akcesji Polski do UE, w ramach działań interwencyjnych prowadzonych w latach 2004–2006 i 2009–2010, zakupiono ogółem 2 136,6 tys. ton zbóż, z tego: 1 297,2 tys. ton pszenicy (60,7% ogółu zakupionych zbóż), 586,5 tys. ton jęczmienia (27,5%) i 252,9 tys. ton kukurydzy (11,8%).

¹¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013.

12. WSPARCIE PRODUCENTÓW ROLNYCH ORAZ INNYCH PODMIOTÓW Z SEKTORA ROLNO-SPOŻYWCZEGO, W TYM BĘDĄCYCH W TRUDNEJ SYTUACJI EKONOMICZNEJ

12.1. Obsługa Funduszu Ochrony Rolnictwa

Od 1 lipca 2023 r. weszły w życie przepisy ustawy z dnia 9 maja 2023 r. o Funduszu Ochrony Rolnictwa (Dz. U. poz. 1130, z późn. zm.), której celem jest **stworzenie możliwości prawnych gwarantujących producentom rolnym rekompensatę z tytułu utraty przychodów z prowadzonej przez nich działalności rolniczej w przypadku niewypłacalności nabywców produktów rolnych**.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ww. ustawy Fundusz Ochrony Rolnictwa stanowi **wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje KOWR**. Ponadto KOWR m.in.:

- zapewnia obsługę merytoryczną, organizacyjno-prawną, techniczną i kancelaryjno-biurową funduszu,
- ustala plan finansowy i opracowuje sprawozdanie z wykonania planu finansowego funduszu,
- przedstawia ministrowi właściwemu do spraw rynków rolnych zestawienie wniosków od producentów rolnych,
- prowadzi postępowania w sprawie dochodzenia wierzytelności,
- prowadzi postępowania w sprawie dochodzenia kar pieniężnych.

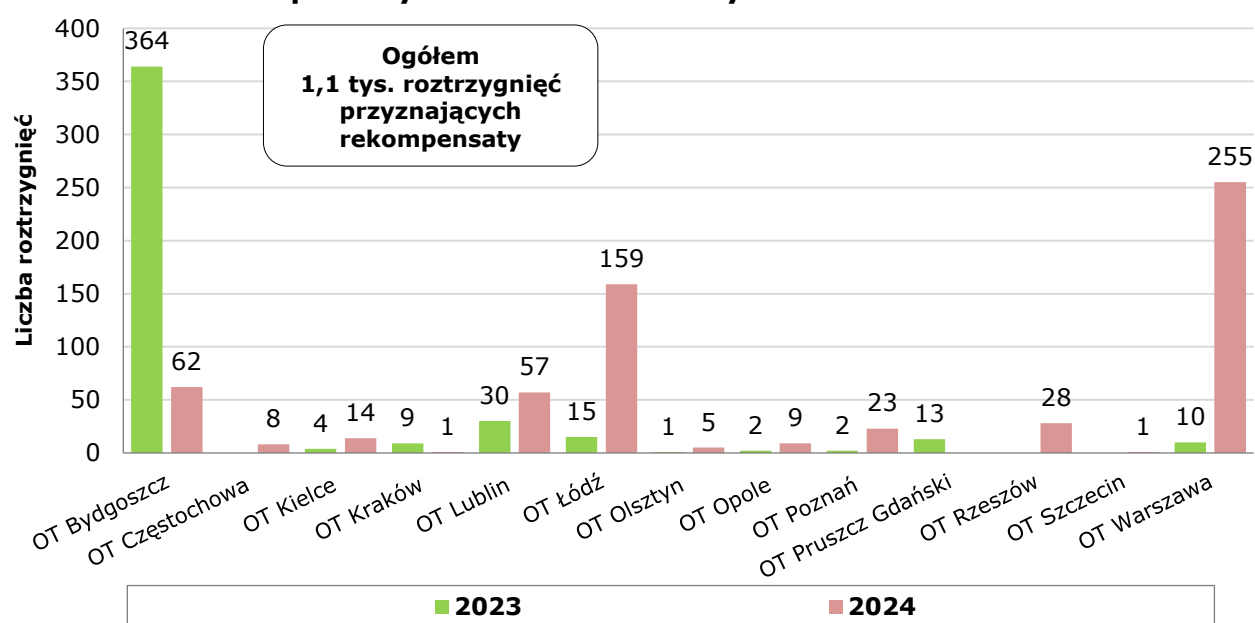
Do **wpłat na fundusz** zobowiązane są **podmioty prowadzące skup, przechowywanie, obróbkę lub przetwórstwo produktów rolnych** do ostatniego dnia roboczego miesiąca następującego po zakończeniu danego kwartału. Wpłaty są naliczane kwartalnie w wysokości **0,125% wartości produktów rolnych** bez podatku od towarów i usług, określonych w załączniku I do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, nabytych od producentów rolnych w rozumieniu ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności (Dz. U. z 2023 r. poz. 885, z późn. zm.).

Każdy podmiot skupujący ma obowiązek składać do OT KOWR właściwego miejscowo dla siedziby przedsiębiorcy **deklaracje o wysokości naliczonych wpłat na Fundusz Ochrony Rolnictwa**.

Pierwsze wpłaty na fundusz (na wskazany w deklaracji rachunek bankowy) były dokonywane od II kwartału 2024 r., za okres od 1 stycznia do 31 marca 2024 r. W 2024 r. w OT KOWR zarejestrowano ponad **30 tys. deklaracji** i dokonano wpłat na rachunek funduszu w wysokości **110 525 tys. zł**.

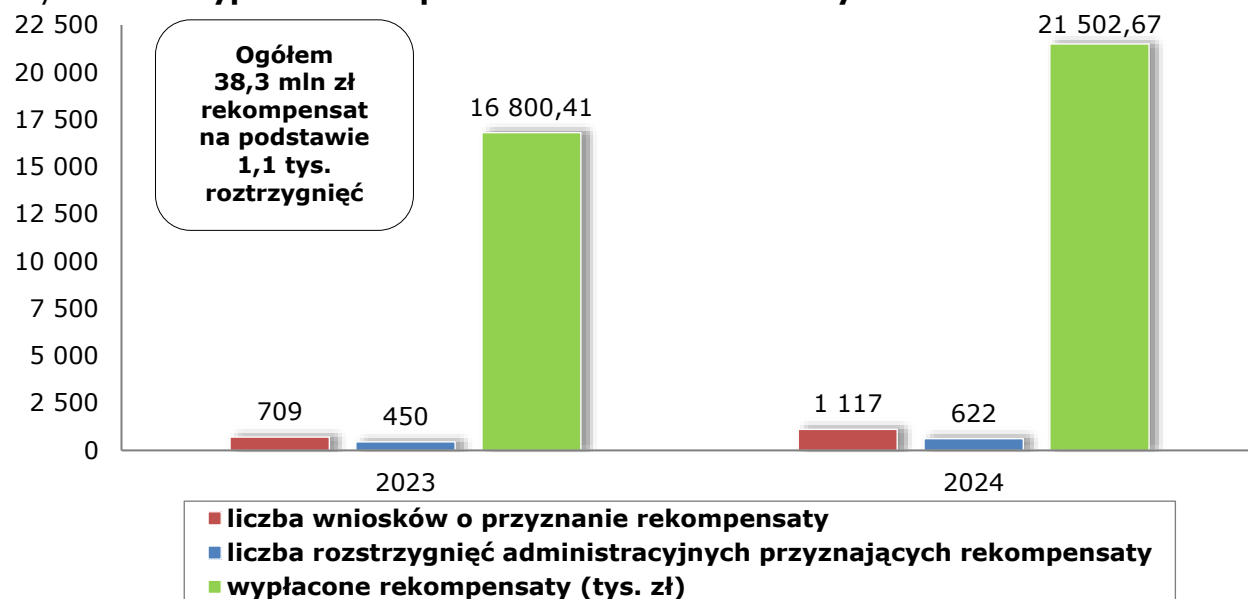
Rekompensatę przyznaje się i wypłaca producentowi rolnemu, który nie otrzymał zapłaty za produkty rolne zbyte przez niego podmiotowi, który stał się niewypłacalny **w roku poprzedzającym złożenie wniosku o przyznanie rekompensaty lub dwa lata wcześniej**. Jest ona przyznawana **na wniosek producenta rolnego, w drodze decyzji administracyjnej**, wydanej przez dyrektora OT KOWR właściwego ze względu na miejsce zamieszkania albo siedzibę tego producenta rolnego, w terminie do 30 czerwca danego roku. **Wysokość rekompensaty** ustala się, jako iloczyn procentowej stawki ustalonej przez ministra właściwego do spraw rynków rolnych i kwoty wierzytelności netto za zbyte produkty rolne.

Wykres 68. **Liczba rozstrzygnięć administracyjnych OT KOWR przyznających rekompensaty z Funduszu Ochrony Rolnictwa**

Źródło: dane KOWR.

Wykres 69. **Wypłata rekompensat z Funduszu Ochrony Rolnictwa**

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r. były przyznawane i wypłacane rekompensaty producentowi rolnemu, który nie otrzymał zapłaty za produkty rolne zbyte podmiotowi skupującemu, który stał się niewypłacalny w 2023 r. Do OT KOWR wpłynęło **1 117 wniosków** o przyznanie rekompensaty na kwotę **66 699,26 tys. zł.** W 2024 r. KOWR dokonał wypłat z tytułu **622 rozstrzygnięć administracyjnych** przyznających rekompensaty na kwotę **21 502,67 tys. zł.**

Ogółem w **latach 2023–2024** KOWR dokonał wypłat z tytułu **1,1 tys. rozstrzygnięć administracyjnych** przyznających rekompensaty na kwotę **38,3 mln zł.**

12.2. Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne

Zgodnie z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne (Dz. U. z 2019 r. poz. 33) przewidziano 4 formy pomocy dla zadłużonych gospodarstw rolnych, w tym na podstawie art. 3 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy – **przejęcie przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne, powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej, pod warunkiem przeniesienia własności całości albo części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa.**

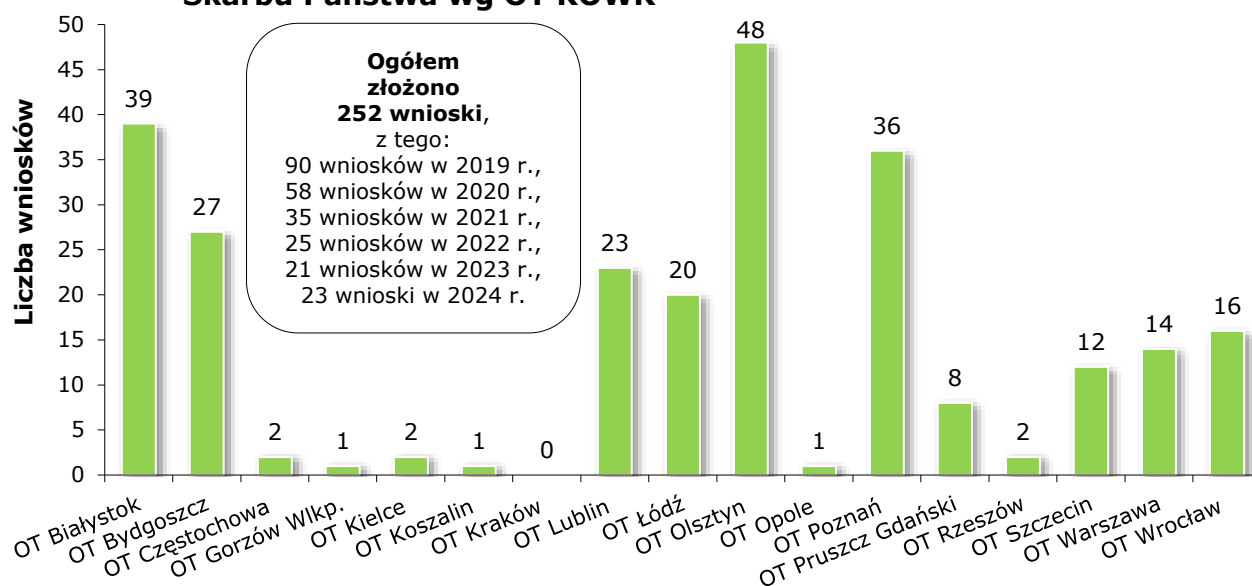
Przejęcie długu przez KOWR następuje za zgodą wierzycieli, pod warunkiem przeniesienia przez ten podmiot własności całości albo części nieruchomości rolnej wchodzącej w skład gospodarstwa rolnego prowadzonego przez ten podmiot, na rzecz Skarbu Państwa. Przejęcie długu następuje na **wniosek podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne.** Przejęty przez KOWR dług nie może przekroczyć wartości nieruchomości rolnej, której własność jest przenoszona na rzecz Skarbu Państwa, pomniejszonej o wysokość sumy hipoteki ustanowionej na tej nieruchomości.

Celem pomocy jest rozwiązanie problemu zadłużenia gospodarstw rolnych, wynikającego m.in. z powtarzających się szkód powstałych w wyniku niekorzystnych zjawisk atmosferycznych lub sytuacji kryzysowych na rynkach rolnych, uniemożliwiających dalsze prowadzenie produkcji rolnej.

KOWR W 2024 r. wpłynęły do OT KOWR **23 wnioski dotyczące przejęcia długu** podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne, powstałego w związku z prowadzeniem działalności rolniczej, pod warunkiem przeniesienia własności całości albo części nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa (w latach 2019–2024 wpłynęło łącznie **252 ww. wnioski**).

KOWR, rozpatrując wnioski złożone w 2024 r. i 2023 r., wydał 10 decyzji dotyczących pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia lub jego negatywnego rozpatrzenia (z uwagi na niespełnienie wymogów ustawowych) i 3 decyzje o przejęciu długu. Na koniec 2024 r., wg OT KOWR, w trakcie rozpatrywania pozostawały 3 wnioski o przejęcie długu w zamian za przeniesienie własności nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa.

Wykres 70. **Złożone do KOWR w latach 2019–2024 wnioski o przejęcie długu w zamian za przeniesienie własności nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa wg OT KOWR**

Źródło: dane KOWR.

W 2024 r., po uwzględnieniu dokonanych przez wierzycieli umorzeń, dokonał spłaty przejętych zobowiązań w łącznej kwocie **3 459,13 tys. zł** i nabył do Zasobu WRSP **65,1 ha** na podstawie **3 umów**, natomiast rozdysonował poprzez dzierżawę dotychczasowemu właścicielowi **75,2 ha** (w tym 10,1 ha nabyte w 2023 r.) na podstawie **5 umów**. W 2024 r. wszystkie nieruchomości nabyto do Zasobu WRSP w OT KOWR w Białymstoku (65,1 ha).

Tabela 22. **Nabycie i zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokólnie do Zasobu WRSP w 2024 r. wg OT KOWR**

Lp.	OT KOWR	Nabycie nieruchomości do Zasobu WRSP		Zagospodarowanie nieruchomości nabytych do Zasobu WRSP		Pozostaje do zagospodarowania
				Dzierżawa dotychczasowemu właścicielowi		
		Liczba umów	Powierzchnia wymieniona w aktach notarialnych (ha)	Liczba umów	Powierzchnia (ha)	
1.	OT Białystok	3	65,1	3	65,1	0,0
2.	OT Łódź	0	0,0	2	10,1	0,0
Ogółem		3	65,1	5	75,2	0,0

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
 Źródło: dane KOWR.

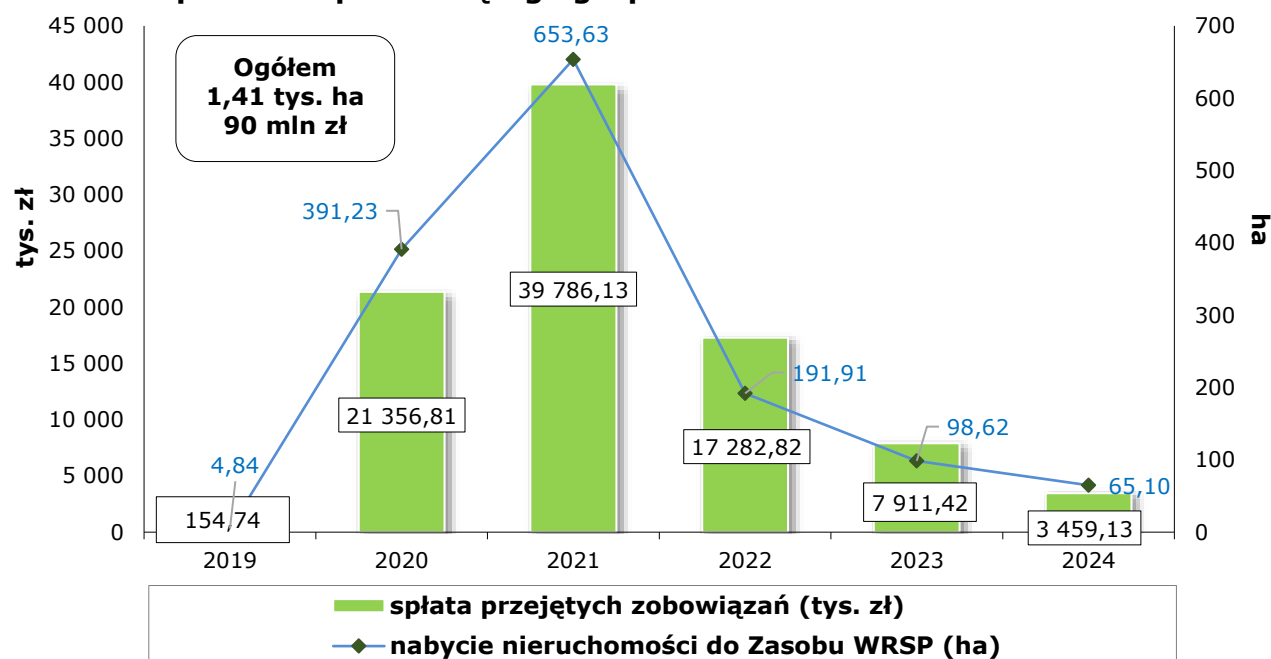
Podsumowując, od 2019 r. do 31 grudnia 2024 r. KOWR przejął do Zasobu WRSP **1 405,33 ha** na podstawie **35 umów**, najwięcej przez OT KOWR w Olsztynie – 740,57 ha (52,6%), a następnie w: Białymstoku – 423,06 ha (30,1%), Szczecinie – 87,5 ha (6,2%) i Poznaniu – 74,4 ha (5,3%). W latach 2019–2024 spłata przejętych zobowiązań wyniosła ogółem **90 mln zł**.

Tabela 23. **Nabycie i zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokolarnie do Zasobu WRSP w latach 2019–2024 wg OT KOWR**

Lp.	OT KOWR	Nabycie nieruchomości do Zasobu WRSP		Zagospodarowanie nieruchomości nabytych do Zasobu WRSP		Pozostaje do zagospodarowania
				Dzierżawa dotychczasowemu właścicielowi		
		Liczba umów	Powierzchnia wymieniona w aktach notarialnych (ha)	Liczba umów	Powierzchnia (ha)	
1.	OT Białystok	16	423,06	16	423,06	0
2.	OT Bydgoszcz	1	15,94	1	15,94	0
2.	OT Lublin	3	20,68	3	20,68	0
3.	OT Łódź	3	17,34	3	17,34	0
4.	OT Olsztyn	5	740,57	5	740,57	0
5.	OT Poznań	4	74,40	4	74,40	0
6.	OT Pruszcz Gdański	2	25,84	2	25,84	0
7.	OT Szczecin	1	87,50	1	87,50	0
Ogółem		35	1 405,33	35	1 405,33	0

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

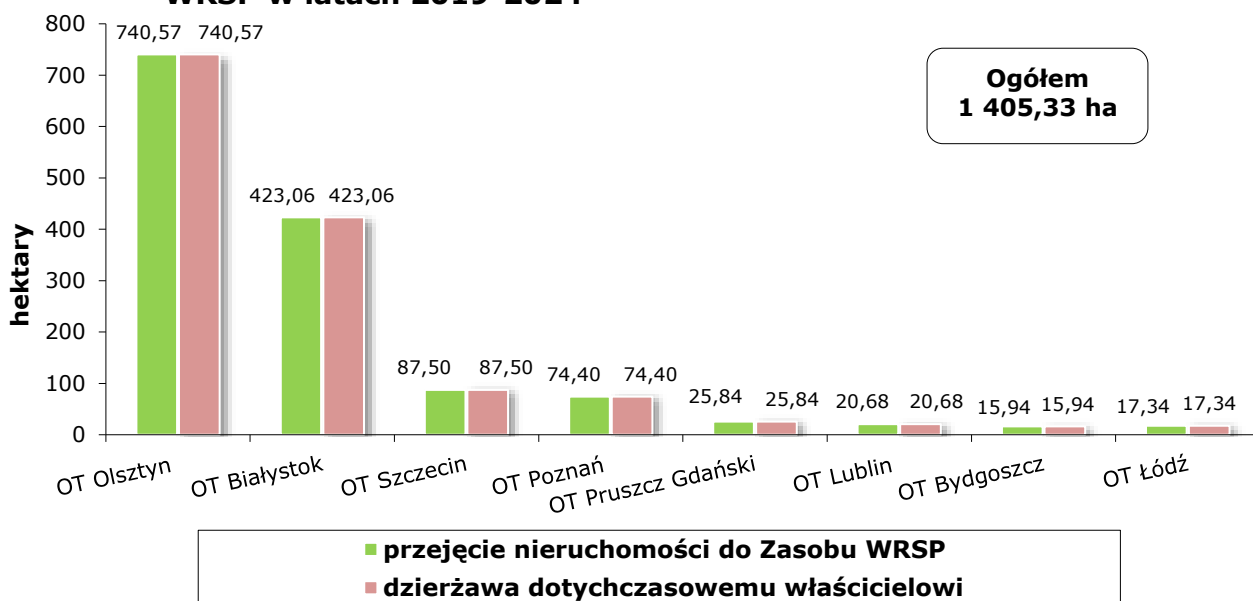
Wykres 71. **Nabycie nieruchomości do Zasobu WRSP w ramach przejęcia długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne w latach 2019-2024**

Źródło: dane KOWR.

W latach 2019-2024 wszystkie przejęte grunty zostały rozdysponowane poprzez dzierżawę dotychczasowemu właścicielowi, tj. 1 405,33 na podstawie 35 umów.

Wykres 72. **Zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokolarnie do Zasobu WRSP w latach 2019-2024**

Źródło: dane KOWR.

12.3. Pożyczki udzielane przez KOWR

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje zadania, o których mowa w art. 24 ust. 10 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.), m.in. w formie udzielania **pożyczek** finansowanych ze środków uzyskanych z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP, zgodnie z art. 24 ust. 11 ww. ustawy.

W 2024 r. KOWR udzielał **trzech rodzajów pożyczek**, tj.:

- 1) pożyczek na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich (tzw. pożyczek innowacyjnych),
- 2) pożyczek pomocowych Linia POM2023.
- 3) pożyczek dla przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowywaniem i przetwarzaniem owoców miękkich Linia OWOCE2024.

Wnioski o udzielenie pożyczek można było składać w OT KOWR właściwym miejscowo ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę wnioskodawcy. Nabór wniosków o udzielenie pożyczek był ciągły i prowadzony do czasu wyczerpania puli środków finansowych przeznaczonych na ten cel.

W latach 2018–2024 do KOWR wpłynęło łącznie **126 wniosków o udzielenie pożyczki**, podpisano z beneficjentami **40 umów** o udzielenie pożyczek i wypłacono ogółem **10 mln zł** (m.in. na: zakup gruntów rolnych, maszyn rolniczych, środków oraz maszyn i urządzeń do produkcji szkółkarskiej, pasz, bydła, nawozów, środków ochrony roślin, materiału siewnego oraz spłatę bieżących rat pożyczek, kredytów i leasingu).

12.3.1. Pożyczki na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich (tzw. pożyczki innowacyjne)

Zgodnie z art. 24 ust. 10 i 11 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.) w 2024 r. KOWR kontynuował **udzielanie pożyczek** ze środków uzyskanych z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP z przeznaczeniem środków na finansowanie działań dotyczących **skupu, przechowywania lub przetwarzania produktów rolnych**, a także **działań innowacyjnych i rozwojowych związanych z rozwojem w zakresie produkcji roślinnej, zwierzęcej, przetwórstwa rolno-spożywczego lub modernizacji i powiększenia gospodarstw rolnych**. Beneficjentami pożyczek mogli być:

- rolnicy indywidualni w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, prowadzący gospodarstwa rodzinne w rozumieniu ww. ustawy,
- osoby fizyczne lub osoby prawne mające miejsce zamieszkania/siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, które od co najmniej 5 lat prowadzą działalność gospodarczą w rolnictwie w zakresie produkcji roślinnej, zwierzęcej, skupu, przechowywania lub przetwórstwa rolno-spożywczego.

Maksymalna kwota pożyczki wynosiła 500 tys. zł, a w przypadku zadań związanych z zakupem nieruchomości – 3,5 mln zł. Oprocentowanie pożyczek innowacyjnych jest zmienne i w stosunku rocznym stanowiło równowartość stopy bazowej ogłaszanej w komunikacie Komisji Europejskiej powiększonej co najmniej o 1 punkt procentowy. Od 1 stycznia 2024 r. oprocentowanie pożyczek wynosiło co najmniej 6,68%. Maksymalny okres spłaty pożyczki określono na 6 lat (z możliwością wydłużenia do 10 lat). Z tytułu udzielonej pożyczki pobierana była opłata prowizyjna w wysokości 1% od kwoty udzielonej pożyczki.

W 2024 r. do KOWR wpłynęły **4 wnioski** o udzielenie pożyczek, z czego 3 dotyczyły pożyczek na zakup gruntów rolnych. Z ogólnej puli złożonych wniosków 3 wnioski zostały rozpatrzone negatywnie, a w jednym przypadku wniosek zakończył się podpisaniem umowy pożyczki z wnioskodawcą na kwotę **644 tys. zł**.

12.3.2. Pożyczki pomocowe Linia POM2023

Zgodnie z art. 24 ust. 10 i 11 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.) KOWR w 2024 r. kontynuował udzielanie pożyczek w ramach linii POM2023 (tzw. pożyczek pomocowych) finansowanych ze środków uzyskanych z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP. Celem tych pożyczek było **podtrzymanie płynności gospodarstwa rolnego poprzez pozyskanie środków na spłatę bieżących zobowiązań lub pokrycie kosztów bieżącej działalności rolniczej**. Ze środków pożyczki mogły być finansowane **nieopłacone wydatki** m.in. na: **zakup nawozów, środków ochrony roślin i materiału siewnego, zakup pasz do produkcji zwierzęcej, odbudowanie produkcji po wystąpieniu chorób zakaźnych zwierząt lub chorób roślin** czy **spłata bieżących rat kredytów i leasingów**.

Beneficjentem pożyczek mógł zostać rolnik indywidualny w rozumieniu ustawy z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego, który wykazał, że na skutek **wystąpienia nadzwyczajnych zjawisk gospodarczych** w istotny sposób wystąpiły chwilowo lub w najbliższym czasie mogły wystąpić w gospodarstwie problemy z płynnością finansową.

Maksymalna kwota pożyczki mogła wynieść nie więcej niż 300 tys. zł, a okres kredytowania nie mógł przekroczyć 5 lat. Brak opłaty prowizyjnej oraz oprocentowania w ramach niewykorzystanego limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie wzbudziły zainteresowanie tym rodzajem pożyczek. W sierpniu 2024 r. krajowy limit pomocy *de minimis* w rolnictwie został wykorzystany, co wpłynęło na zmniejszenie dalszego zainteresowania tym mechanizmem.

W 2024 r. do KOWR wpłynęło **14 wniosków**, z czego: w 11 przypadkach podjęto decyzję o zawarciu umowy, a 3 wnioski rozpatrzono negatywnie. W ramach zawartych umów o pożyczki pomocowe KOWR wypłacił kwotę **3 095 tys. zł** na finansowanie m.in.: zakupu warchlaków, paszy, nawozów, środków ochrony roślin i materiału siewnego oraz spłaty bieżących rat pożyczek, kredytów, leasingu i bieżących zobowiązań publiczno-prawnych.

12.3.3. Pożyczki dla przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich Linia OWOCE2024

W lipcu 2024 r. KOWR ponownie poszerzył dostępne mechanizmy pożyczkowe – zgodnie z art. 24 ust. 10 i 11 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.) finansowane ze środków uzyskanych z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP – o **pożyczki dla przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowywaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich** realizowane w ramach programu pomocowego przewidującego udzielenie pomocy *de minimis*. Program zakłada udzielenie pożyczek przedsiębiorcom zajmującym się skupem, przechowywaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich mających okresowe **problemy z płynnością na skutek wystąpienia nadzwyczajnych zjawisk gospodarczych lub losowych**, celem podtrzymania bieżącej płynności przedsiębiorstwa skupowego poprzez pozyskanie środków na spłatę bieżących zobowiązań lub pokrycie kosztów bieżącej działalności rolniczej.

Beneficjentami pożyczek z Linii OWOCE2024 mógł zostać przedsiębiorca prowadzący działalność w zakresie skupu, przechowywania lub przetwarzania owoców miękkich, który spełniał łącznie następujące warunki:

- był osobą fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, osobą prawną albo jednostką organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej, której właściwa ustawa przyznawała zdolność prawną,
- posiadał miejsce zamieszkania lub siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- wykonywał działalność na terenie Rzeczypospolitej Polskiej,
- od co najmniej 3 lat prowadził działalność gospodarczą w zakresie skupu, przechowywania lub przetwarzania owoców miękkich.

Kwota pożyczki, o którą mogli ubiegać się beneficjenci wynosiła maksymalnie 5 mln zł, a okres spłaty zaciągniętej pożyczki nie mógł przekraczać 60 miesięcy.

W 2024 r. do KOWR wpłynęły **4 wnioski**, z czego 3 wnioski zostały rozpatrzone negatywnie, a jeden wniosek pozostał do rozparzenia w 2025 r.

12.4. Szacowanie strat spowodowanych wystąpieniem wirusa grypy ptaków na terenie Polski

Wystąpienie w Polsce wysoce zjadliwej **grypy ptaków (HPAI)** spowodowało konieczność wprowadzenia nakazów, zakazów i ograniczeń niezbędnych do jej zatrzymania. W związku z poniesionymi przez **rolników utrzymujących drób** stratami rynkowymi z tytułu wystąpienia grypy ptaków w Polsce w **latach 2021–2023**, MRiRW podjęło prace nad sporządzeniem **wniosku Polski do Komisji Europejskiej w sprawie zastosowania nadzwyczajnych środków wsparcia dla krajowego sektora drobiarskiego**, zgodnie z **art. 220 ust. 1 lit. a** rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr **1308/2013**.

Mając na uwadze dotychczasowe doświadczenie i współpracę przy szacowaniu strat rynkowych z tytułu wystąpienia grypy ptaków w Polsce w latach 2019–2021, kolejny proces szacowania strat **MRiRW ponownie powierzyło KOWR**¹¹⁸, jako instytucji wiodącej, przy udziale: ARiMR, Głównego Inspektoratu Weterynarii (GIW) oraz Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego (IERiGŻ–PIB). Wobec tego Dyrektor Generalny KOWR powołał **zespół ds. sporządzenia szacunków strat w sektorze drobiarstwa w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków u drobiu w latach 2021–2023**, w którego skład weszli członkowie wskazani przez kierownictwo poszczególnych instytucji zaangażowanych w jego prace.

Uzyskanie wsparcia dla krajowego sektora drobiarskiego z tytułu wystąpienia wysoce zjadliwej grypy ptaków u drobiu w latach 2021–2023 wymaga złożenia do KE wniosku zawierającego precyzyjne **oszacowanie i udokumentowanie strat** poniesionych przez gospodarstwa utrzymujące drób. W latach 2023–2024 odbyło się **5 posiedzeń** zespołu ds. sporządzenia szacunków strat w sektorze drobiarstwa w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) u drobiu w latach 2021–2023, które doprowadziły do opracowania **„Deklaracji strat w związku z wystąpieniem w Polsce wysoce zjadliwej grypy ptaków”** oraz **instrukcji** jej wypełnienia przez poszkodowanych producentów drobiu.

W 2024 r. KOWR wysłał ww. deklarację, posługując się bazą danych zawierającą adresy **2 814 siedzib stad producentów drobiu** prowadzących działalność na terenach, na których stwierdzono ogniska wysoce zjadliwej grypy ptaków u drobiu w latach 2021–2023. Producenci drobiu złożyli **686 wypełnionych deklaracji strat w OT KOWR** właściwych ze względu na adres lokalizacji stada. Po dokonaniu weryfikacji KOWR **przekazał zagregowane dane do MRiRW**.

¹¹⁸ Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa minister właściwy do spraw rozwoju wsi może powierzać KOWR realizację zadań dla niego określonych, zapewniając KOWR na ten cel odpowiednie środki finansowe.

Proces ubiegania się o wsparcie przez poszkodowanych producentów drobiu, będzie mógł być uruchomiony po ustanowieniu **nadzwyczajnych środków wsparcia dla sektora drobiu w Polsce w drodze stosownego rozporządzenia KE.**

12.5. Bezzwrotna pomoc finansowa

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizuje zadania, o których mowa w art. 24 ust. 10 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.) m.in. w formie udzielania **bezzwrotnej pomocy finansowej**, zgodnie z art. 24 ust. 11 ww. ustawy. Udzielana przez KOWR bezzwrotna pomoc finansowa może dotyczyć:

- **budowy, remontu oraz przebudowy budynków i lokali, obiektów infrastruktury technicznej oraz innego majątku** przekazanych na podstawie art. 43 ust. 2 i art. 44 ugnrSP bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego (art. 24 ust. 12 pkt 1 ugnrSP),
- **działalności wydawniczej, prowadzenia badań naukowych, szkoleń, konferencji, seminariów i konkursów w zakresie zadań KOWR** (art. 24 ust. 12 pkt 2 ugnrSP),
- **budowy, remontu oraz przebudowy urządzeń, obiektów i sieci energetycznych, wodnokanalizacyjnych, ciepłowniczych oraz telekomunikacyjnych** przekazanych na podstawie art. 24 ust. 6 ugnrSP bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego (art. 24 ust. 12 pkt 3 ugnrSP),
- **budowy, remontu oraz przebudowy dróg na nieruchomościach** przekazanych przez KOWR na rzecz jednostek samorządu terytorialnego, bez uprzedniego doprowadzenia ich do należytego stanu technicznego (art. 24 ust. 12 pkt 3a ugnrSP),
- **przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i turystycznych realizowanych na obszarach wiejskich oraz działalności z zakresu kultury fizycznej i zdrowia publicznego na obszarach wiejskich** (art. 24 ust. 12 pkt 4 ugnrSP),
- **wsparcia działalności podmiotów realizujących zadania w obszarze umacniania i doskonalenia hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich, ochrony środowiska, a także zapobiegania pożarom, klęskom żywiołowym i innym miejscowym zagrożeniom na obszarach wiejskich** (art. 24 ust. 12 pkt 5 ugnrSP).

W 2024 r. KOWR zawarł 231 umów na przyznanie bezzwrotnej pomocy finansowej w łącznej wysokości 26 699,95 tys. zł, natomiast wypłacił ogółem **21 793,65 tys. zł** na podstawie **222 decyzji**, z tego:

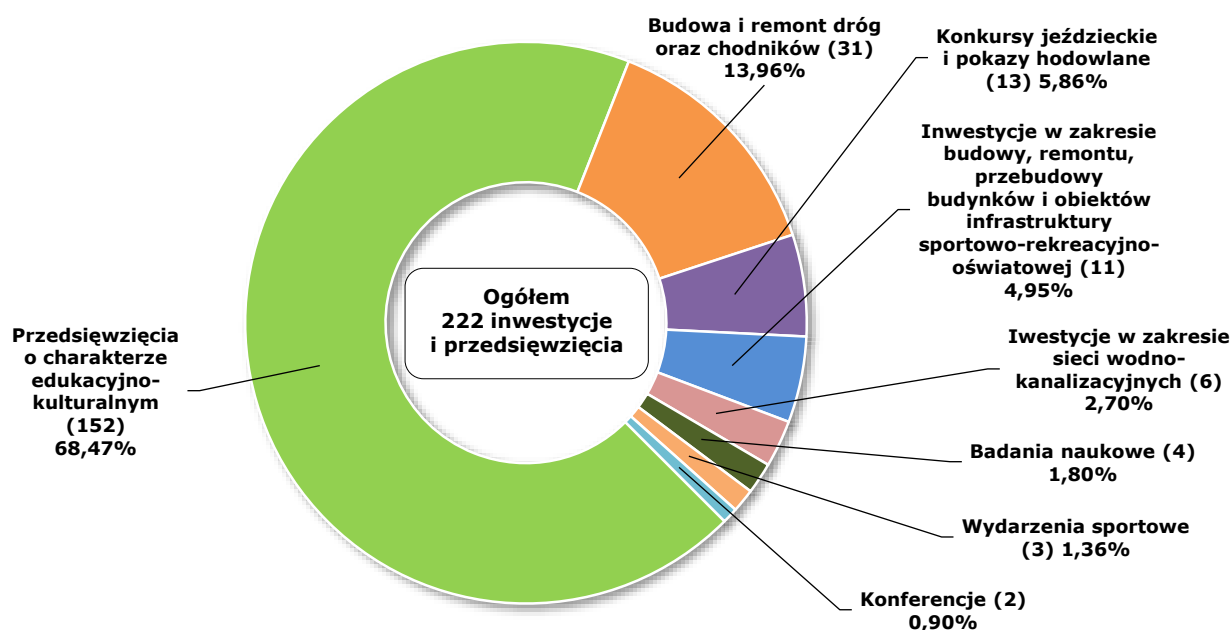
- 17 103,16 tys. zł wypłacono na podstawie 208 decyzji wydanych w 2024 r.,
- 4 690,49 tys. zł wypłacono na podstawie 14 decyzji wydanych w 2023 r.

Bezzwrotna pomoc finansowa wypłacona przez KOWR w 2024 r. została przeznaczona na **refinansowanie kosztów 222 inwestycji i przedsięwzięć**, tj.:

- organizacji 152 przedsięwzięć o charakterze edukacyjno-kulturalnym (2 290,95 tys. zł),
- 31 inwestycji w zakresie budowy i remontu dróg oraz chodników (13 447,70 tys. zł),
- organizacji 13 konkursów jeździeckich i pokazów hodowlanych (528,00 tys. zł),

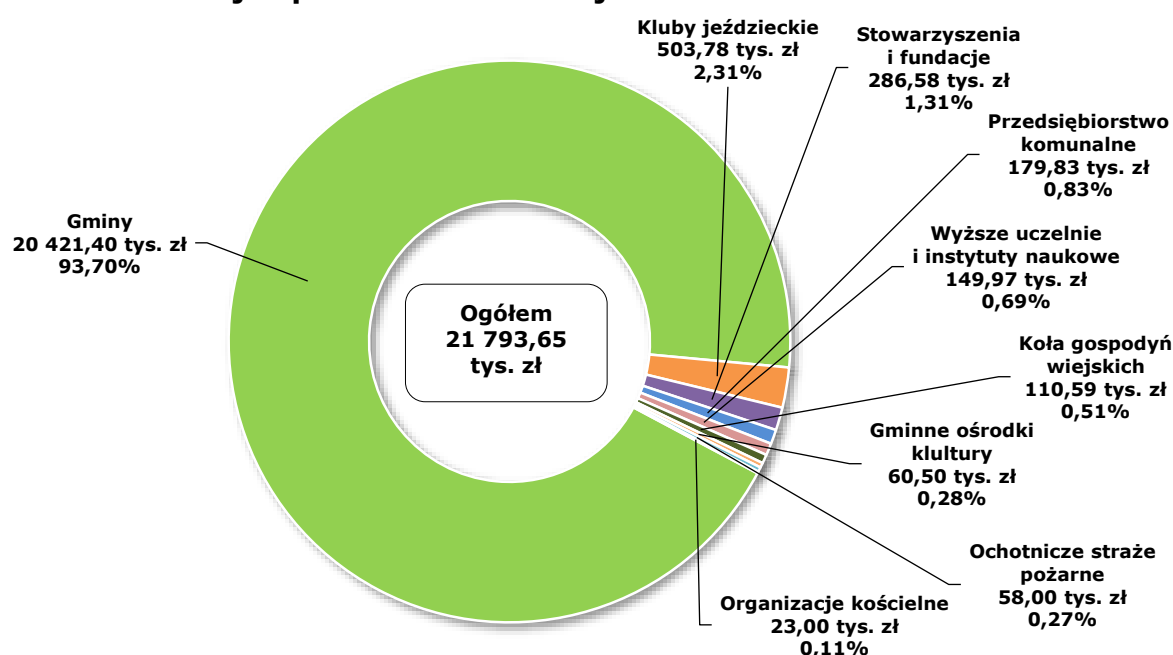
- 11 inwestycji w zakresie budowy, remontu, przebudowy budynków i obiektów infrastruktury sportowo-rekreacyjno-oświatowej (1 597,13 tys. zł),
- 6 inwestycji w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej (3 724,88 tys. zł),
- przeprowadzenia 4 badań naukowych (149,97 tys. zł),
- organizacji 3 wydarzeń sportowych (23,00 tys. zł),
- organizacji 2 konferencji (32,02 tys. zł).

Wykres 73. **Struktura inwestycji i przedsięwzięć, do których realizacji została wypłacona przez KOWR w 2024 r. bezzwrotna pomoc finansowa**

Źródło: dane KOWR.

Wykres 74. **Struktura wypłaconej w 2024 r. przez KOWR bezzwrotnej pomocy finansowej w podziale na beneficjentów**

Źródło: dane KOWR.

Beneficjentami wypłaconej w 2024 r. bezzwrotnej pomocy finansowej były:

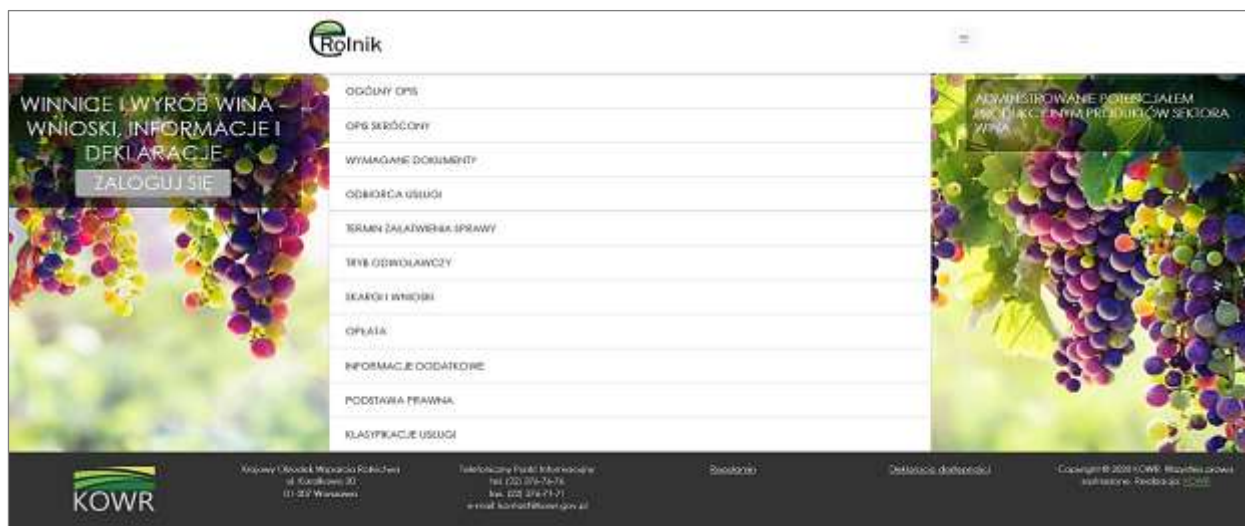
- gminy (20 421,40 tys. zł),
- kluby jeździeckie (503,78 tys. zł),
- stowarzyszenia i fundacje (286,58 tys. zł),
- przedsiębiorstwo komunalne (179,83 tys. zł),
- wyższe uczelnie oraz instytuty naukowe (149,97 tys. zł),
- Koła Gospodyń Wiejskich (110,59 tys. zł),
- Gminne Ośrodki Kultury (60,50 tys. zł),
- Ochotnicze Straże Pożarne (58,00 tys. zł),
- organizacje kościelne (23,00 zł).

Ogółem w latach 2017–2024 KOWR wypłacił ze środków pochodzących z gospodarowania nieruchomościami rolnymi Zasobu WRSP bezzwrotną pomoc finansową na podstawie **1,6 tys. umów** na łączną kwotę **177,1 mln zł**. Najwięcej środków finansowych wypłacono gminom na inwestycje w zakresie budowy i remontu dróg oraz chodników, a także infrastruktury gospodarki wodno-ściekowej (sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, oczyszczalni ścieków, stacji uzdatniania wody).

12.6. Portal eRolnik

KOWR dostarcza nowoczesne rozwiązania IT dla sektora rolnego, w tym przez rozbudowę **platformy eRolnik**. Platforma upraszcza załatwianie spraw urzędowych poprzez internet oraz zapewnia miejsce wspólnej komunikacji wszystkim zainteresowanym grupom odbiorców związanym z sektorem rolno-spożywczym. Platforma eRolnik jest dostępna pod adresem <https://erolnik.gov.pl/#/>.

Za pośrednictwem platformy można **obsłużyć**: wnioski w ramach mechanizmów monitorowania **rynku tytoniu, wina, cukru, maku, konopi włóknistych i mleka**, wnioski dotyczące obsługi **handlu zagranicznego z krajami pozaunijnymi**, a także formularze w ramach obsługi **funduszy promocji produktów rolno-spożywczych i monitorowania produkcji biogazu rolniczego**.

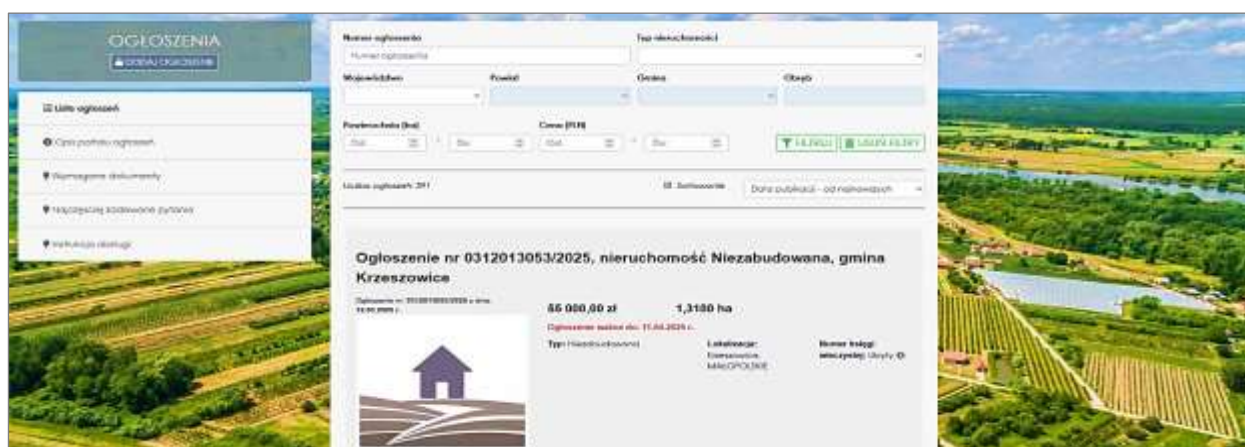

Źródło: <https://erolnik.gov.pl/#/uslugi/mleko> (odczyt – marzec 2025 r.).

KOWR pracował nad poszerzeniem funkcjonalności platformy eRolnik. W sierpniu 2024 r. uruchomił obsługę deklaracji o zapasach win i moszczów winogronowych, a w grudniu 2024 r. – deklaracji o zbiorach winogron w danym roku winiarskim i deklaracji o produkcji wina w danym roku winiarskim.

Zgodnie z art. 2a ust. 4a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego publikowane są tam także nieodpłatnie **ogłoszenia o sprzedaży nieruchomości rolnych na rynku prywatnym**, na które potencjalni nabywcy – za pomocą platformy – mogą składać swoje odpowiedzi.

Usługa umożliwia zbywcom nieruchomości rolnych publikację ogłoszenia o zamiarze sprzedaży nieruchomości rolnej o powierzchni nie mniejszej niż 1 ha, a rolnikom indywidualnym ułatwia składanie odpowiedzi na opublikowane ogłoszenia, przez co mają możliwość nabycia nieruchomości rolnych w pierwszej kolejności.

Źródło: <https://erolnik.gov.pl/#/ogloszenia/opublikowane/lista> (odczyt – marzec 2025 r.).

Na platformie eRolnik również funkcjonuje **przeglądarka nieruchomości Zasobu WRSP** wraz z **wizualizacją działek w formie warstwy na mapach portalu geoportal.gov.pl**. Przeglądarka pozwala dokonać przeglądu i przefiltrowania działek według: położenia (województwo, powiat, gmina, obręb), form zagospodarowania i działek do rozdysponowania. Informacje są sukcesywnie aktualizowane i publikowane według stanu na dany dzień (data jest podana w tytule na początku strony przeglądarki).

POKAZ FILTR									
DZIAŁKI ZASOBU WRSP Z DNIA 31.01.2025 R.									
#	MIKRO	WOJEWÓDZTWO	POWIAT	GMINA	OBREB	DZIAŁKA	POWIERZCHNIA	WŁASNOŚĆ WSPÓŁWLASNOŚĆ	FORMA ROZDYSPONOWANIA
1	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	99	1,3700	Własność	do rozdysponowania
2	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	94	1,9400	Własność	do rozdysponowania
3	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	82/4	0,1100	Własność	do rozdysponowania
4	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	5/2	0,0200	Własność	do rozdysponowania
5	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	228	0,0800	Własność	do rozdysponowania
6	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	227	0,1100	Własność	do rozdysponowania
7	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	225	0,0800	Własność	do rozdysponowania
8	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	224	0,0800	Własność	do rozdysponowania
9	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	100/1	1,0000	Własność	do rozdysponowania
10	WROCLAW	śląskie	stokajski	Złotoryja	Wysocko	145/2	0,2800	Własność	do rozdysponowania

Źródło: <https://erolnik.gov.pl/#/dzialki> (odczyt – styczeń 2025 r.).

Źródło: <https://erolnik.gov.pl/#/dzialki> (odczyt – marzec 2025 r.).

12.7. Działania pomocowe KOWR i nadzorowanych spółek dla rolników poszkodowanych w wyniku powodzi, przymrozków, deszczy nawalnych, suszy oraz gradobicia

- 1) W dniu 27 września 2024 r. zarządzeniem nr 51/2024/W Dyrektora Generalnego KOWR został powołany **zespół zadaniowy do spraw zagadnień związanych z udzielaniem pomocy rolnikom i producentom rolnym na terenach dotkniętych powodzią**.
- 2) OT KOWR i spółki nadzorowane przez KOWR udzielały pomocy dla poszkodowanych rolników w postaci przekazania: **pasz, siana, materiału siewnego i innych produktów rolnych**. Podjęły współpracę ze sztabami kryzysowymi, Ośrodkami Doradztwa Rolniczego, Izbami Rolniczymi oraz samorządami i na bieżąco **przekazywały pomoc rzeczową** w postaci: **wody, narzędzi, środków sanitarnych, środków czystości, preparatów do dezynfekcji, osuszaczy powietrza** itp. Spółki również partycypowały w **kosztach transportu** produktów rolnych. Spółki, wraz z OT KOWR, uruchomiły **magazyny** i udzielały pomocy poprzez uruchomienie punktów przyjęcia i rozdysponowania pomocy w **10 centrach logistycznych** (tj. magazynach do składowania pasz i sprzętu rolniczego itp.).
- 3) KOWR zachęcał dzierżawców Zasobu WRSP do wsparcia poszkodowanych rolników poprzez specjalnie utworzoną w tym celu **skrzynkę pocztową**, gdzie sukcesywnie służyły informacje o możliwości udzielenia wsparcia w formie pomocy rzeczowej potrzebującym.
- 4) KOWR wraz z Fundacją Krajowej Grupy Spożywczej S.A. pn. „Pomaganie Krzepi” zawarły **umowę o współpracy**, mającą na celu wsparcie poszkodowanych producentów rolnych zamieszkujących na terenie gmin województwa opolskiego i dolnośląskiego poprzez przekazywanie w formie **darowizn: pasz, materiału siewnego oraz innych środków do produkcji rolnej**.
- 5) KOWR wdrażał rozwiązania mające na celu ułatwienie dzierżawcom korzystania z majątku Zasobu WRSP, zwolnienia z tytułu czynszu dzierżawnego poszkodowanym i innych propozycji systemowych rozwiązań mających na celu wsparcie poszkodowanych rolników, w tym na podstawie **art. 700 Kodeksu cywilnego stosował obniżenie czynszu**

dzierżawnego w związku z wystąpieniem niekorzystnych zjawisk przyrodniczych i poniesieniem strat z tego tytułu przez dzierżawców. Ulgi z tego tytułu udzielone w 2024 r. wyniosły **57 147 tys. zł** (miały one charakter pomocy *de minimis* w rolnictwie). Ponadto odroczenie terminu płatności wyniosło **8 327 tys. zł**, rozłożenie należności na raty – **22 514 tys. zł**, a umorzenie należności – **12 562 tys. zł**.

Tabela 24. Ulgi w spłacie należności z tytułu rozdysponowania mienia Zasobu WRSP udzielone w 2024 r. w ramach limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie (w tys. zł)

Lp.	Wyszczególnienie*	Obniżenie na podstawie art. 700 Kc	Odroczenie terminu płatności	Rozłożenie należności na raty	Umorzenie należności
1.	Czynsz dzierżawny	57 147	3 457	3 948	5 956
2.	Należności z tytułu sprzedaży mienia ZWRSP	-	4 870	12 747	816
3.	Należności z tytułu bezumownego użytkowania nieruchomości ZWRSP	-	0	5 819	5 765
4.	Należności z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości ZWRSP	-	0	0	25
Ogółem		57 147	8 327	22 514	12 562

* Podstawa prawna:

- art. 23a ust. 1 oraz 1a ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa,
- rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2017 r. w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności KOWR oraz postępowania w tych sprawach,
- art. 700 Kodeksu cywilnego.

Źródło: dane KOWR.

13. REALIZACJA ZADAŃ W RAMACH PROGRAMÓW POMOCY ŻYWNOŚCIOWEJ

Fundusze Europejskie
na Pomoc Żywnościową

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

13.1. Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)

Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 został ustanowiony **Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+)**¹¹⁹. Fundusz wspiera i uzupełnia polityki państw członkowskich oraz wnosi wartość dodaną w te polityki w celu zapewnienia równych szans, równego dostępu do rynku pracy, sprawiedliwych i wysokiej jakości warunków pracy, ochrony socjalnej i włączenia społecznego, w szczególności z naciskiem na wysokiej jakości włączające kształcenie i szkolenie, uczenie się przez całe życie, inwestycje w dzieci i ludzi młodych oraz dostęp do podstawowych usług.

W dniu 12 grudnia 2022 r. Komisja Europejska wydała decyzję wykonawczą C(2022) 9063 zatwierdzającą w Polsce **program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (FEPŻ)** do wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus¹²⁰. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 jest finansowany w 90% ze środków EFS+, a w 10% – ze środków krajowych.

13.2. Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027

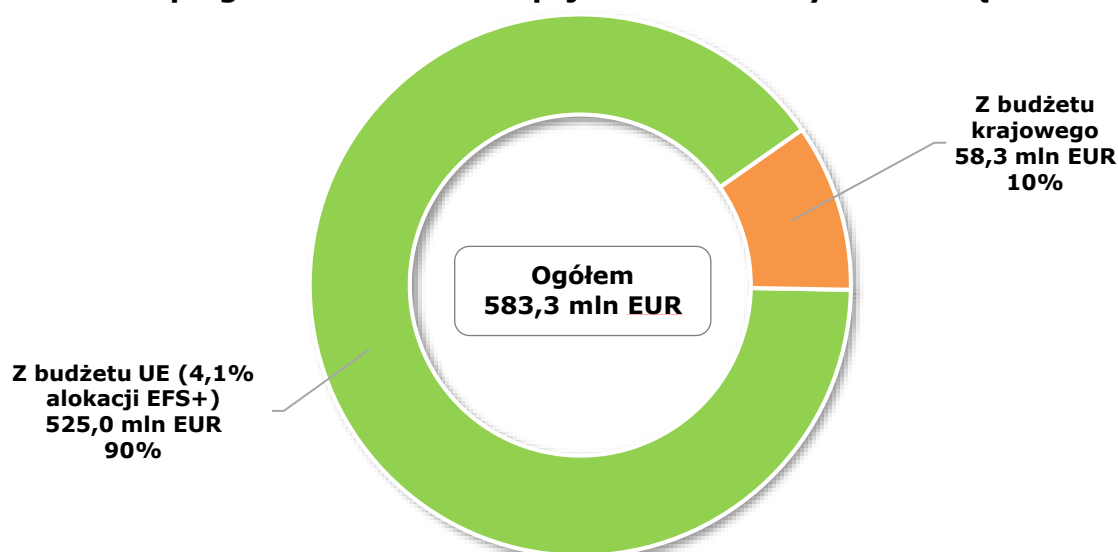
Celem programu FEPŻ jest **przeciwdziałanie deprivacji materialnej przez udzielanie pomocy żywnościowej lub podstawowej pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym (w tym dzieciom) oraz zapewnianie środków towarzyszących wspierających ich włączenie społeczne**. Ponadto w ramach programu będzie udostępniana dodatkowa żywność pochodząca z darowizn. Szacuje się, że na FEPŻ będzie

¹¹⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1057 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+) oraz uchylające rozporządzenie (UE) nr 1296/2013.

¹²⁰ Decyzja wykonawcza Komisji z dnia 12.12.2022 r. zatwierdzająca w Polsce program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 do wsparcia z Europejskiego Funduszu Społecznego Plus [C(2022) 9063].

przeznaczone ogółem około **583,3 mln EUR**, z tego: 525 mln EUR z UE (90%, tj. 4,1% alokacji EFS+) i 58,3 mln EUR z budżetu krajowego (10%).

Wykres 75. **Budżet programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027**

Źródło: dane KOWR.

Program realizowany jest w **trzech kluczowych obszarach**:

- 1) **zakup żywności** w procedurze zamówień publicznych i **dostarczenie jej do magazynów** organizacji partnerskich przez wykonawców wybranych w drodze przetargu (**Operacja I**),
- 2) **dystrybucja żywności** wśród osób najbardziej potrzebujących i **działania towarzyszące** mające na celu włączenie społeczne oraz wzmacnianie samodzielności i kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego (**Operacja II**),
- 3) **dodatkowe wsparcie** osób najbardziej potrzebujących w postaci dystrybucji żywności pozyskiwanej przez organizacje partnerskie **z darowizn** (**Operacja IIa**).

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa, zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 23 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) oraz art. 134o. ust. 1, 2, 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.), uczestniczy w programie FEPŻ, jako instytucja pośrednicząca i beneficjent. Jako beneficjent jest odpowiedzialny za przygotowanie i przeprowadzanie przetargów na dostawy artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich, natomiast jako instytucja pośrednicząca odpowiada za nadzór nad dostawami żywności przez wykonawców oraz nad dystrybucją żywności i działaniami na rzecz włączenia społecznego realizowanymi przez organizacje partnerskie.

13.2.1. Realizacja Podprogramu 2023 w ramach FEPŻ 2021–2027 w 2024 r.

Zgodnie z wytycznymi instytucji zarządzającej na realizację Podprogramu 2023 przeznaczono **423,4 mln zł**, z tego **361,9 mln zł** na zakup żywności i **61,5 mln zł** na dofinansowanie projektów **5 organizacji partnerskich** (Federacji Polskich Banków Żywności, Caritas Polska, Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, Polskiego Czerwonego Krzyża i Kościoła Starokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej) z tytułu kosztów administracyjnych,

transportu i magazynowania, z tytułu kosztów środków towarzyszących i z tytułu kosztów dystrybucji żywności z darowizn. Do magazynów organizacji partnerskich dostarczono **17 rodzajów artykułów spożywczych**.

W okresie styczeń – październik 2024 r. KOWR kontynuował realizację zadań w ramach Podprogramu 2023. Wykonawcy dostarczyli do magazynów organizacji partnerskich łącznie **43 tys. ton¹²¹ 17 rodzajów artykułów spożywczych** o wartości **268,7 mln zł** (tj.: groszek z marchewką, makaron jajeczny świderki, kawę zbożową rozpuszczalną, mleko UHT, szproty w oleju, fasolkę po bretońsku, mąkę pszenną, herbatniki maślane, ser podpuszczkowy dojrzewający, pasztet wieprzowy, olej rzepakowy, dżem truskawkowy, kaszę jęczmienną, płatki owsiane, szynkę wieprzową mieloną, szynkę drobiową, cukier biały).

Dystrybucja pomocy żywnościowej trwała **od czerwca 2024 r. do końca stycznia 2025 r.**, a realizacja działań towarzyszących – od dnia podpisania umów z organizacjami partnerskimi **do końca stycznia 2025 r.** W związku z wydłużeniem terminu dystrybucji, organizacje partnerskie złożą w 2025 r. wnioski o płatność końcową oraz sprawozdania końcowe z realizacji dystrybucji i działań w ramach środków towarzyszących.

W 2024 r. z tytułu realizacji Podprogramu 2023 FEPŻ (Operacji I i II) KOWR wypłacił ogółem **303 643,20 tys. zł** (bez kosztów administracyjnych KOWR), z tego:

- **268 783,09 tys. zł** wykonawcom za artykuły spożywcze dostarczone od czerwca do października 2024 r. do magazynów organizacji partnerskich o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym (OPO) – w ramach Operacji I,
- **34 860,11 tys. zł** na rzecz OPO (tj. 17 430,055 tys. zł z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz 17 430,055 tys. zł z tytułu kosztów środków towarzyszących) – w ramach Operacji II.

Z budżetu unijnego wypłacono 273 278,88 tys. zł (90% wydatków), a z budżetu krajowego – 30 364,32 tys. zł (10%).

Ogółem w ramach realizacji Podprogramu 2023 FEPŻ OPO przeprowadziły dystrybucję pomocy żywnościowej za pośrednictwem **102 organizacji partnerskich regionalnych (OPR)** i **2,5 tys. organizacji partnerskich lokalnych (OPL)**. Odbiorcom końcowym przekazano około **43 tys. ton** artykułów spożywczych w postaci paczek żywnościowych i posiłków (łącznie rozdysponowano **3 316,5 tys. paczek** oraz **1 691,9 tys. posiłków**), a pomoc żywnościową otrzymało **984,2 tys. osób**. W zakresie środków towarzyszących odbiorcom pomocy żywnościowej była oferowana możliwość uczestniczenia w działaniach mających na celu ich włączenie społeczne. OPO przeprowadziły łącznie **8,1 tys. działań** w ramach środków towarzyszących, obejmując nimi **105,6 tys. odbiorców końcowych**.

13.2.2. Realizacja Podprogramu 2024 w ramach FEPŻ 2021–2027 w 2024 r.

W 2024 r. rozpoczęto realizację Podprogramu 2024. Zgodnie z wytycznymi instytucji zarządzającej na realizację Podprogramu 2024 przeznaczono **437 mln zł**, z tego **372 mln zł**

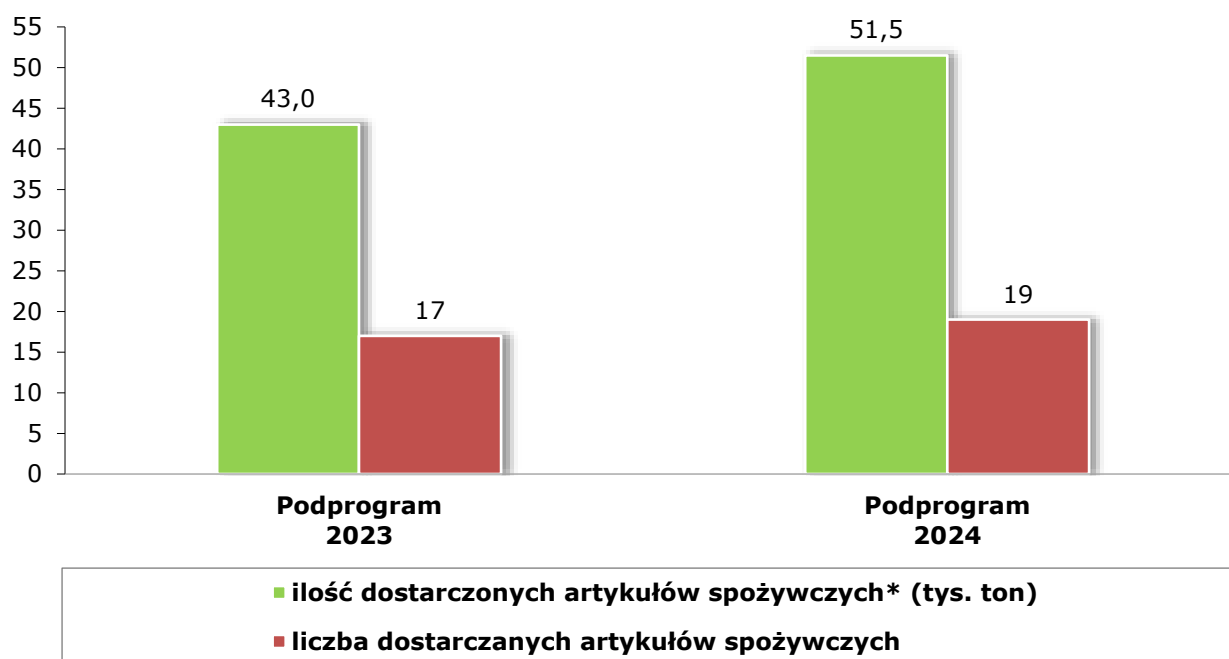
¹²¹ Przeliczając m.in. litry mleka UHT i oleju rzepakowego na kg.

na zakup żywności i **65 mln zł** na dofinansowanie projektów **5 organizacji partnerskich** (Federacji Polskich Banków Żywności, Caritas Polska, Polskiego Komitetu Pomocy Społecznej, Polskiego Czerwonego Krzyża i Kościoła Starokatolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej) z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, z tytułu kosztów środków towarzyszących i z tytułu kosztów dystrybucji żywności z darowizn. Do magazynów organizacji partnerskich planowane jest dostarczenie **19 rodzajów artykułów spożywczych**.

W ramach Podprogramu 2024 KOWR w lipcu 2024 r. opublikował ogłoszenie o zamówieniu publicznym na dostawy około **51,5 tys. ton** artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich o wartości około **345 mln zł** (tj.: groszku z marchewką, koncentratu pomidorowego, dżemu truskawkowego, makaronu jajecznego świderki, mąki pszennej, kaszy jęczmiennej, płatków owsianych, herbatników maślanych, kawy zbożowej rozpuszczalnej, mleka UHT, sera podpuszczkowego dojrzewającego, szynki wieprzowej mielonej, szynki drobiowej, pasztetu wieprzowego, szprotów w oleju, cukru białego, miodu nektarowego wielokwiatowego, oleju rzepakowego, fasolki po bretońsku).

Realizacja dostaw artykułów spożywczych planowana jest w okresie **od lutego do sierpnia 2025 r.**, natomiast dystrybucja – **od lutego do września 2025 r.**

Wykres 76. **Ilość i liczba artykułów spożywczych w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027**

Źródło: dane KOWR.

Ponadto w 2024 r. w ramach prowadzenia **działań informacyjnych i promocyjnych** zrealizowano produkcję **30 sekundowego spotu** animowanego oraz zakupiono czas antenowy w celu emisji **478 spotów animowanych**, która odbyła się od 1 października do 15 listopada 2024 r. Celem tych działań było propagowanie w społeczeństwie i wśród beneficjentów informacji o programie FEPŻ, w tym dotarcie do osób najbardziej potrzebujących oraz zachęcanie ich do udziału w programie.

14. FUNKCJA INFORMACYJNA I TRANSFER WIEDZY

Wysoki stopień uzależnienia sektora rolno-spożywczego od **kryzysów zewnętrznych i wewnętrznych** (ekonomicznych, środowiskowo-klimatycznych i geopolitycznych), **głównie na skutek przyrodniczego charakteru produkcji i globalizacji rynków rolnych, wymaga stałego monitorowania sytuacji na poszczególnych rynkach rolnych.** Tym samym zasadniczego znaczenia dla funkcjonowania rolnictwa i przemysłu spożywczego na jednolitym rynku unijnym oraz rynku światowym nabierają **informacje** (w tym **rynkowe**), które są **szczególnie cenioną wartością**. Brak przejrzystości rynku i asymetria w dostępie do informacji mogą prowadzić do powstania nieefektywnych rynków oraz zapewniać nieproporcjonalną przewagę podmiotom, które mają dostęp do dokładnych i rzetelnych danych.

14.1. Opracowania KOWR w ramach upowszechniania informacji rynkowej

W 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa realizował działania w oparciu o art. 9 ust. 2 pkt 14 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) w zakresie: **gromadzenia, analizy, przetwarzania i udostępniania informacji dotyczących rynków produktów rolnych i żywnościowych.**

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/analizy>

KOWR sporządzał **cykliczne i doraźne analizy** oraz **informacje** w zakresie: sytuacji podaży-popytu i cenowej na rynkach rolno-żywnościowych, handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi oraz monitoringu zagranicznych rynków rolnych. Część opracowań udostępniano na stronie internetowej KOWR w zakładce „**O KOWR/Analizy**” w celu dystrybucji bieżącej informacji rynkowej jak najszerszej grupie odbiorców zewnętrznych.

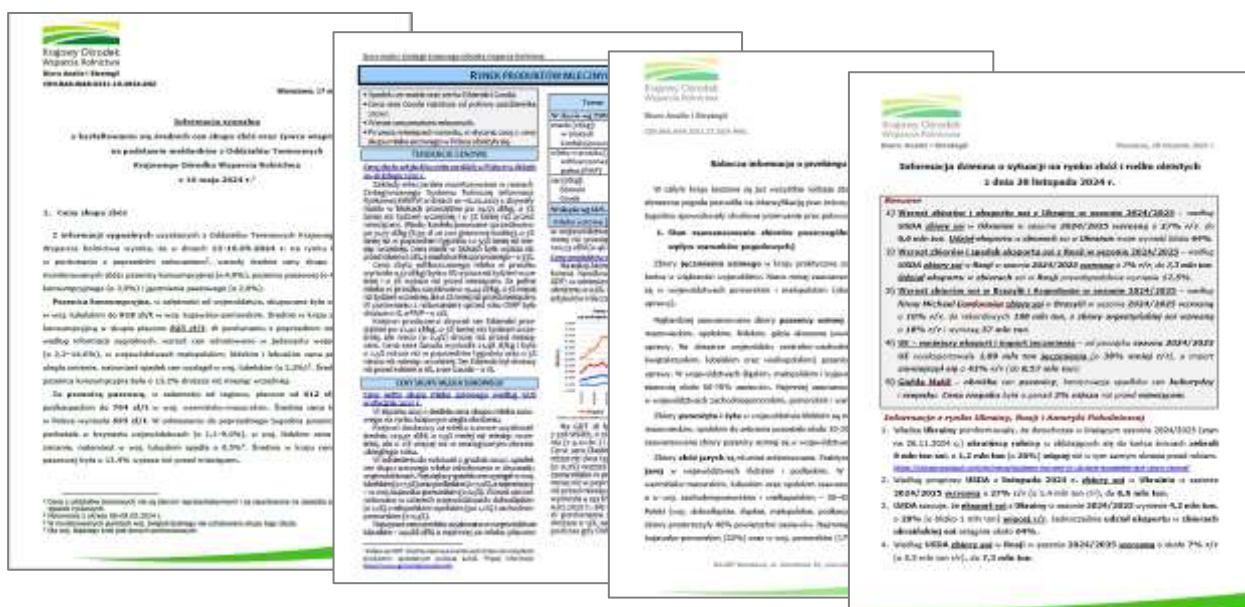
W 2024 r. przygotowano szereg prezentacji, materiałów тезовых, analiz i innych opracowań informacyjnych na potrzeby **wystąpień przedstawicieli KOWR i MRiRW na konferencjach, panelach dyskusyjnych, forach, kongresach i podczas wywiadów.**

14.1.1. Raporty rynkowe

Raporty rynkowe są przygotowywane cyklicznie i posiadają charakter informacyjno-analityczny. Analitycy KOWR w 2024 r. przygotowali w cyklu tygodniowym **48 edycji opracowania** pn. „**Sytuacja na rynku podstawowych produktów rolno-żywnościowych**”.

W **raportach tygodniowych** prezentowano bieżącą sytuację cenową na rynku zbóż, mięsa i produktów mlecznych w różnych ogniwach łańcucha żywnościowego oraz kanałach dystrybucji (skup, zbył, giełdy). Dla porównania przedstawiano zarówno ceny w Polsce, jak i w innych krajach UE, a w przypadku zbóż i mleka – również na wybranych giełdach światowych. Doraźnie w raportach publikowano najbardziej aktualne informacje o wielkości skupu, szacunkach zbiorów zbóż oraz stanie pogłowia zwierząt gospodarskich, a także dane dotyczące handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi.

W **cyklu cotygodniowym** opracowano **50 raportów** pn. „**Informacja sygnalna o kształtowaniu się cen skupu zbóż oraz żywca wieprzowego na podstawie meldunków z OT KOWR**”. W raportach przedstawiono w ujęciu regionalnym sytuację cenową na krajowym rynku: pszenicy konsumpcyjnej i paszowej, jęczmienia paszowego, żyta konsumpcyjnego oraz żywca wieprzowego.

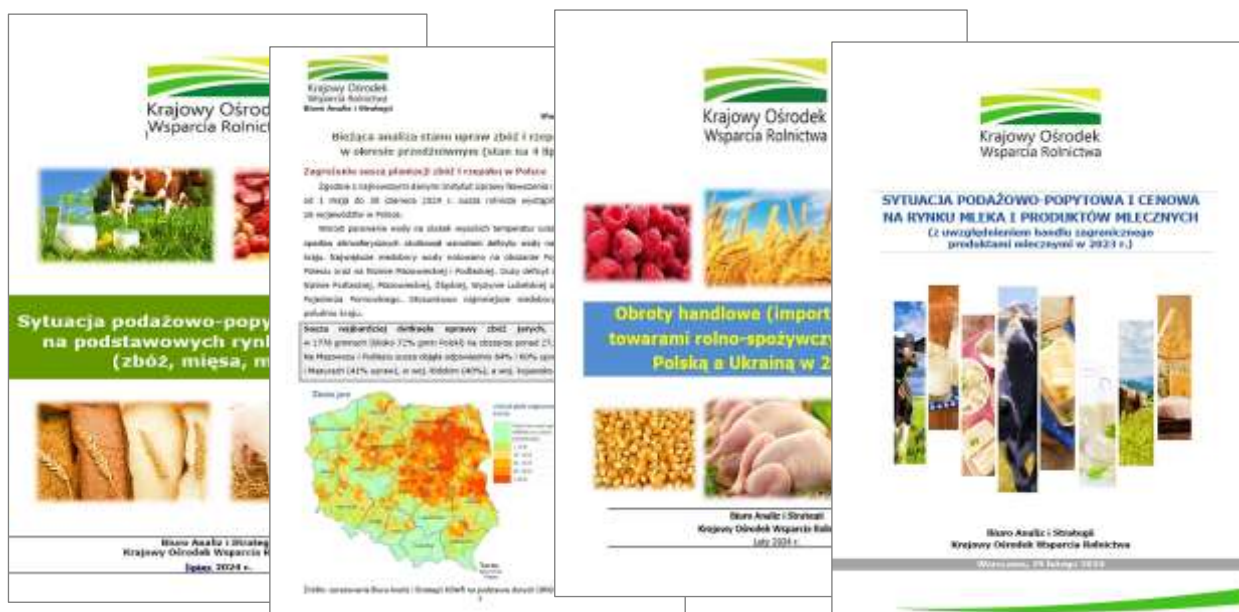
Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/analizy>

Na podstawie informacji z OT KOWR w okresie żniw, w celu **monitoringu zbiorów zbóż i rzepaku w Polsce**, przygotowano **raporty o przebiegu żniw**. W opracowaniach w ujęciu regionalnym przedstawiano informacje dotyczące zaawansowania żniw poszczególnych zbóż i rzepaku na terenie kraju (w zależności od warunków pogodowych) oraz na temat jakości dostarczanego do skupu ziarna.

W 2024 r., z uwagi na niestabilną sytuację na krajowym i międzynarodowym rynku zbóż, na potrzeby informacyjne kierownictwa resortu rolnictwa i KOWR przygotowano **239 codziennych opracowań** pn. **„Informacja dzienna o sytuacji na rynku zbóż”**, w których przedstawiano najważniejsze, aktualne informacje ze światowego i krajowego rynku **pszenicy, kukurydzy i roślin oleistych** oraz aktualną sytuację cenową w oparciu o zewnętrzne źródła informacyjne i ceny na giełdzie Matif w Paryżu.

14.1.2. Doraźne opracowania analityczne

KOWR w 2024 r. przygotowywał **14 pogłębionych opracowań analitycznych** dotyczących sytuacji na rynkach rolnych i w przemyśle rolno-spożywczym, które miały charakter doraźny i były przygotowywane na bieżące potrzeby KOWR i MRiRW oraz innych instytucji zewnętrznych.

W ramach realizacji zadań związanych z udostępnianiem informacji dotyczącej rynków produktów rolnych i żywnościowych przygotowano cykliczne **opracowania** pn. **„Sytuacja na rynkach rolnych”** wydane oraz opublikowane w 2024 r. w „Biuletynie Informacyjnym KOWR”. W artykułach przedstawiono sytuację podaży i popytu oraz cenową z elementami prognozy na rynkach: **zbóż, mięsa, mleka i produktów mlecznych**.

14.1.3. Monitoring zagranicznych rynków rolnych

W IV kwartale 2024 r. KOWR rozpoczął monitoring zagranicznych rynków rolnych w celu obserwacji najważniejszych zdarzeń na rynkach światowych i na rynku Unii Europejskiej, które mają wpływ na sytuację na głównych rynkach rolnych. W 2024 r. monitoringiem został objęty rynek: **mleka, mięsa i roślin oleistych**.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/analizy>

14.1.4. Opracowania z zakresu polskiego handlu zagranicznego produktami rolno-spożywczymi

W 2024 r. KOWR **monitorował i analizował sytuację w handlu zagranicznym artykułami rolno-spożywczymi**, w tym: zmiany wolumenu, wartość oraz kierunki eksportu i importu poszczególnych towarów lub grup towarowych. Przygotowane opracowania były wykorzystywane w pracach MRiRW i udostępniane na stronie internetowej KOWR oraz publikowane w „Biuletynie Informacyjnym KOWR”.

Sporządzono m.in. pogłębione opracowanie pn. **„Wyniki eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski w 2023 r.”** i **„Wyniki eksportu produktów rolno-spożywczych z Polski w pierwszym półroczu 2024 r.”**, omawiające wymianę handlową Polski poszczególnymi grupami towarów rolno-żywnościowych.

Na potrzeby komórek organizacyjnych KOWR i MRiRW przygotowano **42 doraźne informacje** dotyczące handlu zagranicznego towarami rolno-spożywczymi Polski z wybranymi krajami UE oraz państwami pozaunijnymi.

14.2. Upowszechnianie informacji o mechanizmach polityki rolnej

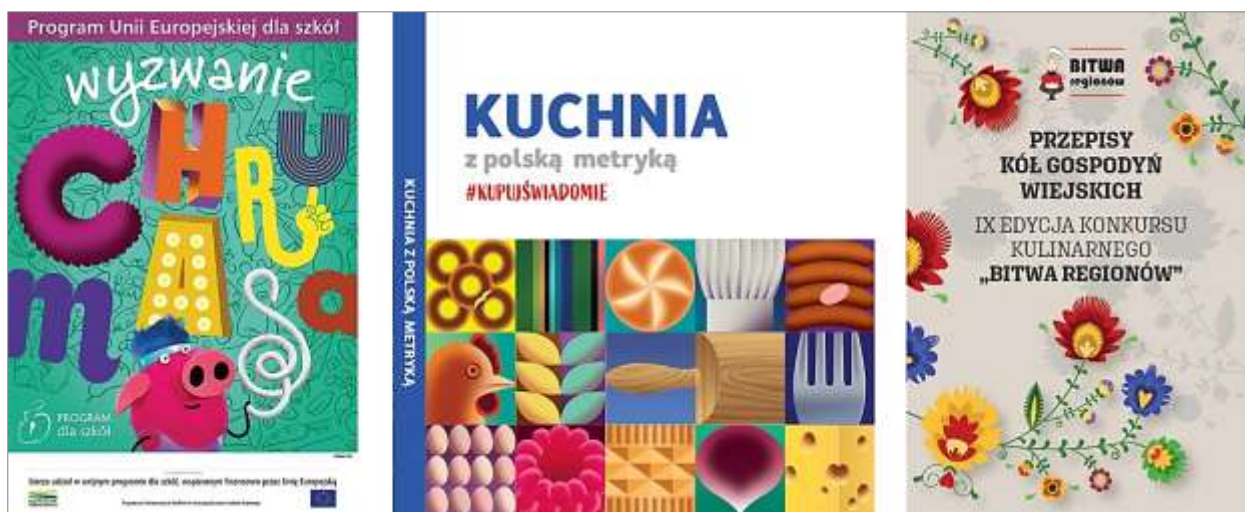
Zgodnie z art. 9 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz. 294) jednym z działań KOWR w 2024 r. było **opracowywanie i upowszechnianie informacji związanych z realizacją mechanizmów aktywnej polityki rolnej na rynkach produktów rolnych oraz żywnościowych**.

Upowszechnianie informacji służyło jak najlepszemu przygotowaniu beneficjentów i innych kontrahentów do wykorzystania środków unijnych oraz krajowych oferowanych w ramach realizowanych mechanizmów, a także do uczestnictwa w zadaniach administrowanych przez KOWR. Działania informacyjne polegały głównie na upowszechnianiu informacji o realizowanych zadaniach oraz o wymaganiach formalnych, które musieli spełniać uczestnicy mechanizmów.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/biuletyn-informacyjny>

W procesie informowania uczestników rynku rolno-spożywczego oraz zainteresowanych środowisk o mechanizmach i działaniach unijnej oraz krajowej polityki rolnej prowadzonych przez KOWR **wykorzystywane były różne narzędzia komunikacji**, tj.: **spotkania informacyjne na targach, wystawach i konferencjach, audycje radiowe i telewizyjne, artykuły prasowe, strony internetowe, media społecznościowe, działalność wydawnicza (w tym „Biuletyn Informacyjny KOWR”), a także działania informacyjne i promocyjne w prasie, radiu oraz telewizji w ramach „Programu dla szkół” oraz PROW 2014–2020.**

Źródło: <https://bitwaregionow.pl/przepisy/>; <https://www.kupujswiadomie.gov.pl/ksiazka/>

W 2024 r. – w ramach zawartych umów – wydano: **3 numery „Biuletynu Informacyjnego KOWR”, książkę „Kuchnia z polską metryką #KupujŚwiadomie” i ulotkę o znakach jakości żywności, certyfikatach i oznaczeniach.** Online ukazała się również **publikacja z przepisami kulinarnymi kół gospodyń wiejskich i stowarzyszeń**, które rywalizowały w finale IX edycji „Bitwy Regionów”. Nakładem KOWR wydano także **plakat** dotyczący **„Programu dla szkół”** (24 tys. egzemplarzy).

W celu upowszechnienia informacji o mechanizmach polityki rolnej, KOWR na bieżąco prowadził obsługę informacyjną beneficjentów. **Telefoniczny Punkt Informacyjny** działający w Centrali KOWR w 2024 r. obsłużył **13,6 tys. połączeń telefonicznych**. Pytania dotyczyły przede wszystkim aspektów związanych z:

- obrotem nieruchomościami na rynku prywatnym zgodnie z ustawą z dnia 11 kwietnia 2003 r. o kształtowaniu ustroju rolnego,
- Funduszem Ochrony Rolnictwa,
- obrotem nieruchomościami rolnymi Zasobu WRSP,
- funduszami promocji produktów rolno-spożywczych,
- odnawialnymi źródłami energii,
- administrowaniem potencjałem produkcyjnym winorośli i wina,
- monitorowaniem rynku konopi włóknistych,
- handlem zagranicznym towarami rolno-spożywczymi z krajami pozaunijnymi.

14.3. Działania informacyjne

Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa prowadził działania mające na celu **udostępnianie obiektywnej informacji o stanie realizacji zadań** oraz **popularyzowanie swojej działalności w środkach masowego przekazu**.

W 2024 r. KOWR był aktywny w mediach i docierał z informacjami do szerokiej grupy odbiorców na terenie całego kraju. Informował m.in. o: gospodarowaniu Zasobem WRSP, realizacji zadań wynikających z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego, nadzorze właścicielskim nad spółkami o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, działaniach monitorujących rynki rolne, wspieraniu konsumpcji i propagowaniu zdrowych nawyków żywieniowych, promocji produktów rolno-spożywczych w kraju i za granicą, wsparciu działań innowacyjnych w sektorze rolno-spożywczym oraz współpracy międzynarodowej.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/aktualnosci> (odczyt – marzec 2025 r.).

W zakresie polityki informacyjnej KOWR, realizowano następujące działania:

- udzielano odpowiedzi na pytania dziennikarzy w formie pisemnej i telefonicznej,
- przygotowywano materiały informacyjne dla stacji telewizyjnych i rozgłośni radiowych, w oparciu o które powstawały oraz zostały wyemitowane audycje,

- przygotowywano i wysyłało informacje prasowe do: redakcji gazet codziennych, tygodników, miesięczników, pism branżowych, wydawnictw okazjonalnych i portali branżowych,
- redagowano i zamieszczano informacje na stronie internetowej w zakładce „Aktualności” oraz na portalach społecznościowych,
- przygotowano i przeprowadzono konferencje oraz briefingi prasowe dla dziennikarzy.

W 2024 r. KOWR zrealizował umowy dotyczące zamieszczania i emisji materiałów informacyjnych o działalności instytucji z: ogólnopolskimi i branżowymi tytułami prasowymi, portalami internetowymi (agropolska.pl, kalendarzrolnikow.pl, topagrar.pl, farmer.pl) oraz rozgłośniami radiowymi (Polskie Radio, RMF FM). Współpracowano także z TVP S.A. przy realizacji audycji poświęconych działalności KOWR oraz przy prezentowaniu bieżących wydarzeń z udziałem instytucji.

Podejmowano również inne działania związane z udostępnianiem informacji na temat realizowanych zadań KOWR, tj. zapewniano obsługę prasową szeregu wydarzeń branżowych (targów, konferencji, pokazów i konkursów) odbywających się na terenie całego kraju, w których udział wzięli przedstawiciele Centrali KOWR, poczynając od wydarzeń o charakterze lokalnym, po kluczowe wydarzenia o zasięgu ogólnopolskim (m.in.: **Cavaliada Tour 2024, Dni Konia Arabskiego**).

W 2024 r. koncentrowano się na rozwoju kanałów KOWR w mediach społecznościowych, zwłaszcza na Facebooku.

Źródło: <https://www.gov.pl/web/kowr/podstawowe-informacje> (odczyt – maj 2025 r.).

15. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W 2024 r. KOWR prowadził **bieżącą współpracę międzynarodową z podmiotami zagranicznymi rangi agencji rządowych, ministerstw i placówkami dyplomatycznymi oraz z przedstawicielami sektora biznesu**, a także z **polskimi placówkami za granicą i Zagranicznymi Biurami Handlowymi PAIH**. Regularne kontakty służyły m.in. pozyskiwaniu materiałów dotyczących uwarunkowań rynków trzecich i możliwości współpracy handlowej w sektorze rolno-spożywczym, które po analizie wykorzystywano do współpracy z krajowymi przedsiębiorcami. Realizowana współpraca międzynarodowa miała głównie na celu **upowszechnianie pozytywnego wizerunku polskiego rolnictwa i promocję krajowych produktów rolno-spożywczych na rynkach zagranicznych**.

Współpraca służyła także wsparciu realizacji działań ustawowych KOWR, jak również rozwojowi instytucji przez **wymianę wiedzy i pozyskiwanie informacji, nawiązywanie i rozwój relacji eksperckich oraz budowę wizerunku instytucji, jako kompetentnego partnera w środowisku międzynarodowym**.

15.1. Organizacja wizyt delegacji zagranicznych oraz udział przedstawicieli KOWR w spotkaniach międzynarodowych

W 2024 r. KOWR zorganizował wizyty delegacji zagranicznych lub przedstawiciele instytucji brali udział m.in. w następujących spotkaniach międzynarodowych:

- 15 lutego 2024 r. w KOWR odbyło się **spotkanie z Ambasadorem Republiki Albanii**, podczas którego omówiono działania realizowane przez KOWR oraz potencjał polskiego sektora rolno-spożywczego. Wskazano na możliwości współpracy w zakresie wymiany handlowej towarami rolno-spożywczymi pomiędzy Polską a Albanią oraz w ramach innych obszarów sektora rolno-żywnościowego,
- 21 lutego 2024 r. przedstawiciel KOWR uczestniczył w **Mazowiecko-Uzbeckim Forum Gospodarczym** z udziałem reprezentantów uzbeckiego biznesu oraz Izby Handlowo-Przemysłowej Uzbekistanu. W trakcie forum została wygłoszona prezentacja „Możliwości eksportowe polskiego sektora rolno-spożywczego”,
- 17 kwietnia 2024 r. zorganizowano spotkanie Kierownictwa KOWR z grupą kilkunastu **uczestników aplikacji dyplomatyczno-konsularnej Akademii Dyplomatycznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych**, którzy w ramach przygotowań do służby na placówkach za granicą zapoznawali się z funkcjonowaniem polskich instytucji publicznych, z którymi będą współpracować w przyszłości,

- 17 kwietnia 2024 r. w KOWR odbyło się **spotkanie z Ambasadorem Królestwa Danii oraz Regionalnym Liderem Zespołu w Europie Środkowo-Wschodniej ds. Żywności i Rolnictwa**. Podczas spotkania omówiono różne zagadnienia rolne, a także obszary dotychczasowej współpracy dotyczące biogazu rolniczego,
- 10 maja 2024 r. przedstawiciel KOWR brał udział w spotkaniu w MRiRW z **Szefem Mienia Państwowego Ukrainy**, podczas którego omówiono działalność spółek hodowlanych KOWR o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej i przekazano informacje o gospodarowaniu Zasobem WRSP,
- 23 maja 2024 r. w Centrali KOWR odbyło się spotkanie z uczestnikami **amerykańskiego programu TALL** realizowanego przez **uniwersytet Texas A&M University**. Podczas spotkania omówiono potencjał produkcyjny i eksportowy polskiego sektora rolno-spożywczego, możliwości współpracy handlowej oraz zadania KOWR,
- 16 lipca 2024 r. przedstawiciele KOWR brali udział w spotkaniu w MRiRW z **Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Środowiska, Wody i Rolnictwa Królestwa Arabii Saudyjskiej**. Spotkanie miało formę wideokonferencji. Podczas spotkania omówiono możliwości współpracy pomiędzy Polską i Królestwem Arabii Saudyjskiej w zakresie wymiany handlowej (w tym eksportu polskiej wołowiny i produktów przetworzonych) oraz przedstawiono polskie innowacyjne rozwiązania dla sektora rolno-spożywczego,
- 18–24 sierpnia 2024 r. w Krakowie (Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie, Oddział w Krakowie) z inicjatywy Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi zrealizowano **projekt „Szkoła letnia”** dla przedstawicieli administracji oraz innych instytucji z **Ukrainy i Mołdawii** zaangażowanych w **proces przedakcesyjny**. Reprezentant KOWR wystąpił jako prelegent w ramach projektu, a także zorganizowano i sfinansowano ustne tłumaczenie polsko-angielskie dla uczestników wydarzenia,
- 23 września 2024 r. przedstawiciel KOWR wziął udział w spotkaniu w MRiRW zorganizowanym z inicjatywy Unii Producentów i Pracodawców Przemysłu Mięsnego (UPEMI) z **koreańskimi importerami mięsa**, na którym zaprezentował potencjał eksportowy mięsa na rynek koreański,
- 3 października 2024 r. przedstawiciel KOWR wziął udział w spotkaniu z reprezentantami **Amerykańskiej Izby Handlowej**,
- 9 października 2024 r. miało miejsce spotkanie w Centrali KOWR z **delegacją z Kataru**, w której skład weszli przedstawiciele **Qatar Investment Authority** (w tym Dyrektor Regionu Europy, Rosji i Turcji), przedstawiciel firmy Hasad oraz Ambasady Kataru w Warszawie. Podczas spotkania zaprezentowano polską ofertę eksportową, omówiono możliwości współpracy i zapoznano się z propozycjami inwestycyjnymi strony katarskiej,
- 25 października 2024 r. odbyło się spotkanie Kierownictwa KOWR z reprezentantami **Departamentu Rolnictwa i Spraw Rolnych prowincji Zhejiang** oraz **Biura Rolnictwa i Spraw Rolnych miasta Ningbo**. W spotkaniu uczestniczył przedstawiciel Krajowej Rady Drobiarstwa – Izby Gospodarczej. Chińska delegacja odwiedziła również podwarszawski zakład produkcji drobiu,

- 31 października 2024 r. przedstawiciel KOWR wziął udział w spotkaniu w MRiRW z **delegacją wietnamskiej prowincji Nam Dinh**, podczas którego przedstawił potencjał polskiego sektora rolno-spożywczego oraz polską ofertę eksportową,
- 20 listopada 2024 r. odbyło się spotkanie w MRiRW z **delegacją przedsiębiorców z Królestwa Arabii Saudyjskiej** (w tym z przewodniczącym **Federacji Saudyjskich Izb Handlowych**), w którym uczestniczył przedstawiciel KOWR. Tematem spotkania były możliwości współpracy handlowej i inwestycyjnej,
- 26 listopada 2024 r. przedstawiciel KOWR uczestniczył w zorganizowanym w MRiRW międzyresortowym spotkaniu dotyczącym współpracy ze **Stanami Zjednoczonymi Ameryki** w sektorze rolno-spożywczym.

Ponadto przedstawiciele KOWR uczestniczyli w charakterze prelegentów w licznych **spotkaniach, webinarium, wideokonferencjach i debatach** istotnych z punktu widzenia rozwoju polskiego eksportu rolno-spożywczego, w tym m.in.:

- 11 stycznia 2024 r. przedstawiciel KOWR wystąpił w **seminarium**, natomiast 6 lutego 2024 r. w **webinarium** pt. „**Szansa na rozwój Twojego biznesu w Japonii – Expo 2025 Osaka, Kansai. Branża rolno-spożywcza**” zorganizowanych przez Polską Agencję Inwestycji i Handlu. KOWR był partnerem wydarzenia w dniu 6 lutego,
- 2 października 2024 r. przedstawiciel KOWR wziął udział w **panelu „Wyzwania dla polskich eksporterów z branży FMCG i HoReCa w Europie Środkowo-Wschodniej”** podczas **PAIH Forum Biznesu 2024**,
- 10 października 2024 r. przedstawiciel KOWR wystąpił w roli prelegenta w **warsztatach** organizowanych przez Ministerstwo Rozwoju i Technologii w ramach kolejnej edycji **akceleratora branżowego**. Warsztaty dotyczyły wsparcia instytucjonalnego rozwoju eksportu oraz ekspansji inwestycyjnej w polskich firmach branży spożywczej,
- 27 listopada 2024 r. przedstawiciel KOWR wziął udział w **panelu** poświęconym programom wsparcia finansowego i instytucjonalnego rozwoju polskiego eksportu podczas **XXI Kongresu Eksporterów Polskich**, który zorganizowało Stowarzyszenie Eksporterów Polskich pod honorowym patronatem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Ministra Spraw Zagranicznych,
- 2 grudnia 2024 r. przedstawiciel KOWR uczestniczył w **konferencji prasowej w Kairze w Egipcie** zorganizowanej przez Związek Sadowników RP w ramach programu informacyjno-promocyjnego „Czas na jabłka z Europy”.

KOWR także przekazał **materiały informacyjne**, które były prezentowane podczas spotkań i konferencji organizowanych przez inne instytucje, w tym dla **Ambasad RP** w: **Wellington, Belgradzie, Bogocie, Buenos Aires, Meksyku, Limie** oraz **Caracas**.

W ramach bieżącej współpracy przedstawiciele KOWR uczestniczyli w szeregu spotkań online z **przedstawicielami Ambasad RP** oraz z **przedstawicielami Zagranicznych Biur Handlowych PAIH** (online lub w formie bezpośredniej).

15.2. Udział KOWR w pracach związanych z działaniami międzyresortowych zespołów i komisji ds. współpracy z krajami trzecimi

W 2024 r. przedstawiciele KOWR uczestniczyli w następujących pracach międzyresortowych zespołów i komisji ds. współpracy z krajami trzecimi:

- 27 listopada 2024 r. w **III posiedzeniu polsko–wietnamskiej grupy roboczej ds. współpracy w dziedzinie rolnictwa**, które odbyło się w **Hanoi w Wietnamie**,
- 9 grudnia 2024 r. w **spotkaniu eksperckim** w siedzibie MRiT z udziałem przedstawicieli polskich resortów i instytucji z **egipskimi** odpowiednikami poprzedzającym **I posiedzenie polsko-egipskiej Wspólnej Komisji ds. współpracy gospodarczej**.

W związku z realizowanymi przez MRiRW spotkaniami dwustronnymi, udziałem w pracach międzyrządowych komisji ds. współpracy gospodarczej i grup roboczych ds. współpracy w dziedzinie rolnictwa, a także realizowanymi dwustronnymi konsultacjami gospodarczymi, w KOWR opracowywano i przekazywano **wkłady do materiałów informacyjno-tezowych**. Ogółem w 2024 r. KOWR przekazał ponad **100 wkładów** do materiałów informacyjno-tezowych MRiRW na temat problematyki dotyczącej współpracy handlowej (w tym kwestii i postulatów zgłaszanych do KOWR przez krajowych przedsiębiorców sektora rolno-spożywczego), a także dotyczących zagranicznych rynków rolno-spożywczych oraz prowadzonych na nich działań promocyjnych i informacyjnych.

Analizowano również dokumenty przekazywane w związku z pracami **Komitetu Doradczego przy DG Trade ds. Dostępu do Rynku (MAAC)**, w zakresie barier dla produktów sektora rolno-spożywczego.

15.3. Udział KOWR w pracach związanych ze stanowieniem prawa Unii Europejskiej

Udział w pracach organów UE oraz w unijnym procesie decyzyjnym

W ramach udziału w procesie decyzyjnym UE Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa aktywnie uczestniczył w pracach organów przygotowawczych Komisji Europejskiej oraz Rady UE, na których forum omawiane były zagadnienia dotyczące mechanizmów WPR administrowanych przez KOWR w ramach zadań delegowanych. W 2024 r. były to m.in.:

- **Komitet ds. Wspólnej Organizacji Rynków Rolnych** (sekcje: produktów zwierzęcych, upraw polowych, win i alkoholi, promocji produktów rolnych oraz zagadnień horyzontalnych),
- **Grupa Ekspertów ds. Rynków Rolnych w zakresie zagadnień podlegających rozporządzeniu o jednolitej wspólnej organizacji rynku** (sekcje: produktów zwierzęcych, upraw polowych, win i alkoholi),
- **Grupa Ekspertów ds. Horyzontalnych Zagadnień dotyczących WPR**,
- **Komitet ds. Wspólnej Polityki Rolnej** (w ramach rozporządzenia o planach strategicznych),
- **Specjalny Komitet ds. Rolnictwa (SCA)**,
- **Grupa Robocza ds. Zjednoczonego Królestwa**.

Udział KOWR w pracach ww. organów przygotowawczych UE obejmował pozyskiwanie, analizę oraz opiniowanie projektów unijnych aktów prawnych i dokumentów roboczych w zakresie zadań delegowanych, jak również okresowy udział przedstawicieli KOWR w posiedzeniach ww. gremiów w charakterze ekspertów współpracujących.

W 2024 r. pracownicy KOWR pozyskali i poddali analizie około **950 dokumentów roboczych** (projektów aktów prawnych, prezentacji rynkowych, instrukcji oraz sprawozdań) związanych z **106 posiedzeniami** organów przygotowawczych Komisji Europejskiej i Rady UE. Przedstawiciele KOWR uczestniczyli w **21 posiedzeniach**, na których omawiane były zagadnienia związane z działalnością KOWR. Prace organów przygotowawczych KE, w które zaangażowani byli eksperci KOWR, koncentrowały się na opracowywaniu i wdrażaniu przepisów delegowanych oraz wykonawczych regulujących funkcjonowanie mechanizmów wspólnej organizacji rynków rolnych (w tym m.in. zasad administrowania kontyngentami taryfowymi, programu szkolnego oraz przekazywania powiadomień do KE). Dotyczyły one również sytuacji na poszczególnych rynkach rolnych, mechanizmów wprowadzanych przez KE w związku z zakłóceniami spowodowanymi wojną w Ukrainie oraz niekorzystnymi warunkami pogodowymi, a także kwestii technicznych będących konsekwencją wyjścia Wielkiej Brytanii z Unii Europejskiej.

Sprawozdawczość do Komisji Europejskiej przy wykorzystaniu ISAMM

Zgodnie z prawodawstwem unijnym państwa członkowskie są zobowiązane do bieżącej sprawozdawczości dotyczącej sytuacji oraz działań i mechanizmów WPR realizowanych na wybranych rynkach rolnych. Powiadomienia na temat mechanizmów WPR realizowanych w ramach zadań delegowanych z agencji płatniczej (ARiMR) są przekazywane do Komisji Europejskiej przy pomocy **Informatycznego Systemu Monitoringu i Zarządzania Rynkiem Rolnym (ISAMM)**.

16. SYSTEM KONTROLI

16.1. Audyt wewnętrzny

W 2024 r. w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa realizowano zadania i czynności audytowe na podstawie „**Planu audytu na rok 2024 w KOWR**” zatwierdzonego przez Dyrektora Generalnego KOWR zgodnie z ustawą o finansach publicznych¹²². Przeprowadzone **zadania audytowe zapewniające** obejmowały następujące obszary:

- uczciwość, wartości etyczne, konflikt interesów oraz przeciwdziałanie korupcji,
- prowadzenie rejestrów działalności regulowanej w zakresie: wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych, wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego, wytwarzania wyrobów tytoniowych,
- wyrażanie zgody na nabycie nieruchomości w trybie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego,
- podróże służbowe pracowników KOWR,
- ochrona danych osobowych,
- bezpieczeństwo fizyczne i środowiskowe,
- funkcjonowanie kluczowych elementów systemu kontroli zarządczej oraz skuteczności i efektywności działań podjętych dla zapewnienia realizacji celów i zadań (audyt wewnętrzny zlecony),
- nieodpłatne przekazywanie na własność nieruchomości wchodzących w skład Zasobu WRSP jednostkom samorządu terytorialnego,
- tryb postępowania KOWR z odszkodowaniami za nieruchomości, które zostały przeznaczone na inwestycje drogowe.

Badania audytowe w ramach ww. obszarów zostały przeprowadzone w różnym stopniu we wszystkich biurach/departamentach Centrali oraz OT KOWR.

W zakresie audytu wewnętrznego zrealizowano również **64 czynności doradcze** dotyczące m.in.: koordynacji audytów zewnętrznych przeprowadzanych w KOWR, koordynacji umów delegowania zadań z ARiMR do KOWR (obszar mechanizmów WPR), Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020, programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową

¹²² Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

2021–2027, opiniowania projektów aktów normatywnych wewnętrznych i zewnętrznych oraz analizy zaprojektowanych rozwiązań przez właścicieli procesów.

W zakresie monitorowania stopnia wdrożenia zaleceń audytowych przeprowadzono czynności monitorująco-sprawdzające w odniesieniu do zaleceń sformułowanych w ramach **14 zadań audytowych zapewniających**, zrealizowanych w latach 2022–2024.

Wyniki pracy audytu wewnętrznego przedstawiano audytowanym komórkom/jednostkom organizacyjnym KOWR oraz Dyrektorowi Generalnemu KOWR w postaci sprawozdań, notatek oraz informacji z czynności sprawdzających.

Przeprowadzone audyty wewnętrzne potwierdziły spełnianie przez KOWR kryteriów akredytacji dla agencji płatniczych określonych w załączniku I do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 907/2014 oraz w załączniku I do rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 127/2022 z dnia 7 grudnia 2021 r., do których przestrzegania jest zobligowany na mocy umów delegowania, zawartych z ARiMR.

W 2024 r. przeprowadzone zostały zarówno w Centrali, jak i OT KOWR audyty zewnętrzne obejmujące szeroki zakres działalności KOWR, w tym: realizację zadań delegowanych przez ARiMR (mechanizmy WPR) oraz powierzonych przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014–2020), jak również audyt środków publicznych wydatkowanych przez KOWR. Audyty wszczęto na podstawie upoważnień wydanych do wykonywania czynności audytowych przez wyspecjalizowane służby Ministerstwa Finansów, Izby Administracji Skarbowej oraz ARiMR:

- 1) Certyfikacja 2024: Audyt gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w roku finansowym kończącym się 15 października 2024 r. [audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 128/2022 oraz audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014] – wydano zalecenia dla KOWR.
- 2) Audyt operacji w zakresie prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014–2020 [audyt z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej, oraz art. 34. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym] – nie wydano zaleceń dla KOWR.
- 3) Audyt operacji w zakresie prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014–2020 [audyt z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz art. 34. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym] – stwierdzono ustalenia o charakterze formalnym.
- 4) Audyt systemu w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 [z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej

- Administracji Skarbowej w związku z art. 77 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz na potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej] – ocena w kategorii „System funkcjonuje. Potrzebne są pewne usprawnienia”, wydano rekomendację dla KOWR.
- 5) Audyt operacji dotyczących projektów o wartości ujemnej w instytucji pośredniczącej: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w zakresie prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014–2020 [audyt z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz art. 34. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym] – nie stwierdzono nieprawidłowości.
 - 6) Audyt operacji w instytucji pośredniczącej: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa w zakresie prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014–2020 [audyt z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz art. 34. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym] – nie stwierdzono nieprawidłowości.
 - 7) Audyt operacji w instytucji zarządzającej: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w zakresie prawidłowego funkcjonowania systemu zarządzania i kontroli Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa na lata 2014–2020 [audyt z art. 95 ust. 1 pkt 1 i 1a ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej oraz art. 34. ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 223/2014 z dnia 11 marca 2014 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym] – nie stwierdzono nieprawidłowości.
 - 8) Certyfikacja 2025: Audyt gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji oraz Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w roku finansowym kończącym się 15 października 2025 r. [audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 128/2022 oraz audyt z art. 5 rozporządzenia Komisji (UE) nr 908/2014] – w momencie sporządzania sprawozdania audyt był w toku.
 - 9) Gospodarowanie środkami publicznymi w 2023 r. (Izba Administracji Skarbowej w Białymstoku) – w momencie sporządzania sprawozdania audyt był w toku.
 - 10) Audyt prawidłowości udzielania i rozliczania pomocy finansowej w ramach mechanizmu WPR „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów

rolnych” (Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa) – ocena na poziomie 3 (w pięciostopniowej skali) – wydano zalecenia dla KOWR.

16.2. Kontrola zarządcza w KOWR

Od 1 stycznia 2010 r. obowiązują przepisy ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych wprowadzające obowiązek zapewnienia kontroli zarządczej w jednostkach sektora finansów publicznych. W KOWR obowiązek ten został wprowadzony zarządzeniem Dyrektora Generalnego KOWR w sprawie ustalenia „Zasad wykonywania kontroli zarządczej w Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa”.

Kontrolę zarządczą w KOWR stanowi ogół działań podejmowanych przez Dyrektora Generalnego KOWR, zastępców Dyrektora Generalnego, dyrektorów departamentów i biur w Centrali KOWR oraz dyrektorów OT KOWR dla zapewnienia realizacji celów i zadań w sposób zgodny z prawem, efektywny, oszczędny i terminowy. Corocznie w KOWR przeprowadzana jest również samoocena kontroli zarządczej. Na podstawie oceny funkcjonowania kontroli zarządczej, w tym wyników ww. samooceny, Dyrektor Generalny KOWR składa Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi „Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej w KOWR” za poprzedni rok kalendarzowy.

Dyrektor Generalny KOWR złożył Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi **„Oświadczenie o stanie kontroli zarządczej w KOWR” za 2024 r., deklarując, że w KOWR w wystarczającym stopniu funkcjonowała adekwatna, skuteczna i efektywna kontrola zarządcza.**

16.3. Kontrola wewnętrzna

W 2024 r. zadania i czynności kontrolne realizowane były w oparciu o zaakceptowany przez Dyrektora Generalnego KOWR **„Plan kontroli wewnętrznej na 2024 r.”** oraz **złożone wnioski o przeprowadzenie kontroli doraźnej**. Łącznie przeprowadzono/wszczęto **19 kontroli planowych w OT KOWR** (w Białymstoku – 2, Bydgoszczy – 1, Gorzowie Wielkopolskim – 1, Kielcach – 2, Koszalinie – 1, Krakowie – 1, Łodzi – 2, Olsztynie – 1, Opolu – 1, Poznaniu – 1, Pruszczu Gdańskim – 2, Rzeszowie – 1, Szczecinie – 1, Warszawie – 1 oraz we Wrocławiu – 1).

W ramach realizacji „Planu kontroli wewnętrznej na 2024 r.” skontrolowano poniższe zagadnienia:

- użytkowanie i usuwanie wyrobów zawierających azbest znajdujących się w Zasobie WRSP,
- zagospodarowanie nierozdysponowanych gruntów rolnych Zasobu WRSP,
- gospodarowanie Zakładowym Funduszem Świadczeń Socjalnych,
- realizację przez OT KOWR przysługującego KOWR na podstawie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego prawa pierwokupu oraz prawa nabycia udziałów/akcji w spółkach kapitałowych będących właścicielami lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości rolnych o powierzchni do 10 ha,

- wykonanie zaleceń pokontrolnych wydanych w wyniku kontroli wewnętrznych przeprowadzonych w 2023 r.

Przeprowadzono również **9 kontroli doraźnych**, z tego: 8 kontroli w OT KOWR (w Bydgoszczy – 1, Częstochowie – 1, Łodzi – 1, Olsztynie – 1, Rzeszowie – 1, Szczecinie – 1 i we Wrocławiu – 2), a także jedną kontrolę doraźną w Centrali KOWR (w Biurze Dyrektora Generalnego). Kontroli poddano następujące tematy/obszary:

- weryfikację wybranych aspektów funkcjonowania OT KOWR,
- sprawowanie przez OT KOWR nadzoru właścicielskiego nad realizacją przez dzierżawcę obowiązków wynikających z zawartej umowy dzierżawy,
- postępowanie z należnościami powstałymi z tytułu bezumownego użytkowania nieruchomości Zasobu WRSP,
- gospodarowanie przez OT KOWR Zasobem WRSP,
- udzielanie bezzwrotnej pomocy finansowej na przedsięwzięcia o charakterze niebudowlanym.

16.4. Kontrole na miejscu

Wdrożony system kontroli na miejscu z jednej strony ma na celu zapewnienie, że środki finansowe wypłacane przez państwo członkowskie UE otrzymają beneficjenci, którym to wsparcie się należy, z drugiej strony służy weryfikacji spełniania przez beneficjentów i kontrahentów warunków oraz zobowiązań wynikających z przepisów prawa w ramach zadań nałożonych na KOWR. Wyniki przeprowadzonych kontroli na miejscu dostarczają istotnych informacji niezbędnych do prawidłowego administrowania procesami związanymi z realizacją zadań przez poszczególne jednostki organizacyjne KOWR.

Kontrole na miejscu realizowane przez KOWR w ramach obsługiwanych mechanizmów/działań/programów są wykonywane w **dwóch obszarach**:

- **kontrole własne realizowane na podstawie ustawy o KOWR oraz innych ustaw krajowych**, w tym kontrole realizowane w ramach POPŻ oraz w ramach programu FEPŻ 2021–2027 na podstawie ustawy o pomocy społecznej (KOWR, jako instytucja pośrednicząca i beneficjent),
- **kontrole delegowane z ARiMR**:
 - kontrole realizowane w ramach zadań rynkowych WPR (przeprowadzane na podstawie umowy z dnia 1.09.2017 r., z późn. zm.),
 - kontrole realizowane w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020 (przeprowadzane na podstawie umowy 17/2015_DDD-UM17 z dnia 28.05.2015 r., z późn. zm.).

W 2024 r. kontrolerzy KOWR przeprowadzili ogółem **2 059 kontroli na miejscu**, z tego:

- **1 361 kontroli własnych** (66,1% ogółu przeprowadzonych kontroli), w tym 376 kontroli w ramach programu FEPŻ 2021–2027 oraz 26 kontroli w ramach POPŻ 2014–2020,
- 698 kontroli delegowanych (33,9%), w tym 74 kontrole w zakresie PROW 2014–2020.

Najwięcej kontroli przeprowadzono w ramach „Programu dla szkół” (501 kontroli; 24,3%), a następnie w zakresie: realizacji zadań w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (376 kontroli; 18,3%), monitorowania i nadzoru nad uprawą tytoniu oraz produkcją i zbyciem surowca tytoniowego (220 kontroli; 10,7%) oraz obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych (219 kontroli; 10,6%).

Tabela 25. **Kontrole na miejscu przeprowadzone przez KOWR w 2024 r.**

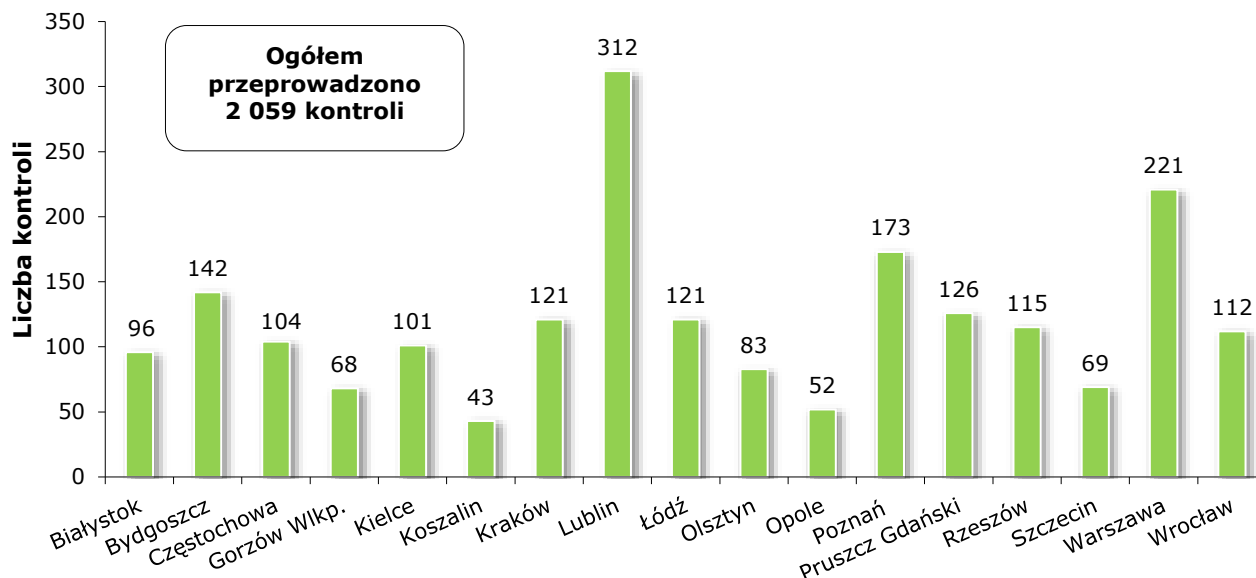
Lp.	Nazwa mechanizmu/działania/programu	Liczba kontroli	Udział (w %)
1.	„Program dla szkół”	501	24,3
2.	Realizacja zadań w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027	376	18,3
3.	Monitorowanie i nadzór nad uprawą tytoniu oraz produkcją i zbyciem surowca tytoniowego	220	10,7
4.	Obsługa funduszy promocji produktów rolno-spożywczych	219	10,6
5.	Monitorowanie rynku konopi włóknistych	179	8,7
6.	Monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych	143	6,9
7.	Działanie 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” w ramach PROW na lata 2014–2020	74	3,6
8.	Rejestr pierwszych podmiotów skupujących i monitorowanie wielkości skupu mleka	61	3,0
9.	Monitorowanie produkcji biogazu rolniczego i biometanu	54	2,6
10.	Monitorowanie produkcji na rynku cukru	38	1,8
11.	Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku	32	1,6
12.	Monitorowanie rynku biokomponentów i biopaliw ciekłych	28	1,4
13.	Administrowanie potencjałem produkcyjnym produktów sektora wina	27	1,3
14.	Realizacja zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020	26	1,3
15.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych	25	1,2
16.	Interwencyjny zakup i sprzedaż masła	22	1,1
17.	Monitorowanie rynku maku	22	1,1
18.	Handel zagraniczny	6	0,3
19.	Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne	4	0,2
20.	Prowadzenie rejestru działalności regulowanej w zakresie: wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych, wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego, wytwarzania wyrobów tytoniowych	2	0,1
Ogółem		2 059	100,0

Źródło: dane KOWR.

Liczba kontroli na miejscu przeprowadzonych w 2024 r. przez poszczególne OT KOWR była zróżnicowana i zależała m.in. od: aktywności i liczby beneficjentów uczestniczących w administrowanych mechanizmach/działaniach/programach, specyfiki danego regionu oraz sytuacji rynkowej. Najwięcej kontroli na miejscu przeprowadzono w OT KOWR

w Lublinie (312 kontroli; 15,2%), a następnie OT w: Warszawie (221 kontroli; 10,7%), Poznaniu (173 kontrole; 8,4%) oraz Bydgoszczy (142 kontrole; 6,9%).

Wykres 77. **Liczba kontroli na miejscu przeprowadzonych w 2024 r. przez OT KOWR**

Źródło: dane KOWR.

16.5. Inne zagadnienia

Współpraca z organami ścigania i koordynacja kontroli zewnętrznych

W 2024 r. współpracowano z organami ścigania w zakresie 55 spraw dotyczących postępowań wyjaśniających związanych z działaniami nadzorowanymi przez KOWR, prowadzonych przez: policję, prokuraturę, Najwyższą Izbę Kontroli (NIK), MRiRW, Urząd Skarbowy oraz Centralne Biuro Antykorupcyjne.

Prowadzono również koordynację kontroli przeprowadzonych w Centrali KOWR przez instytucje zewnętrzne polegającą na udzielaniu kontrolującym odpowiedzi i wyjaśnień, współpracy z komórkami Centrali w tym zakresie, koordynacji składania zastrzeżeń oraz monitorowaniu realizacji zaleceń pokontrolnych. Kontrole przeprowadzone przez instytucje zewnętrzne dotyczyły następujących obszarów:

- wykonania budżetu państwa w 2023 r., wykonania planów finansowych KOWR i Zasobu WRSP oraz realizacji zadań finansowanych z udziałem środków z budżetu UE (NIK),
- realizacji porozumienia zawartego w dniu 17 września 2014 r. (z późn. zm.) o powierzeniu Agencji Rynku Rolnego zadań w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014–2020 – Operacja I, Podprogram 2021 Plus (MRPIPS),
- funkcjonowania spółek z większościovym udziałem KOWR oraz nadzoru nad ich działalnością (NIK),
- nieodpłatnego przekazywania nieruchomości rolnych Zasobu WRSP (NIK),
- wykorzystania biogazu rolniczego dla celów wytwarzania energii (NIK),

- finansowania kościołów i innych związków wyznaniowych oraz niektórych związanych z nimi podmiotów przez wybrane jednostki publiczne (NIK),
- nadzoru w zakresie prawidłowości przeprowadzania czynności kontrolnych przez pracowników OT KOWR z województwa lubelskiego i mazowieckiego [działanie 3.1. oraz 3.2. PROW 2014–2020] (ARiMR),
- nadzoru w zakresie prawidłowości przeprowadzania czynności kontrolnych przez pracowników OT KOWR w Poznaniu w ramach mechanizmu „Monitorowanie produkcji oraz opłaty na rynku cukru” (ARiMR),
- nadzoru w zakresie prawidłowości przeprowadzania czynności kontrolnych przez pracowników OT KOWR w ramach mechanizmu „Interwencyjny zakup i sprzedaż masła” i „Interwencyjny zakup i sprzedaż odtłuszczonego mleka w proszku” (ARiMR),
- nadzoru nad mechanizmem „Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych” oraz „Programem dla szkół” (ARiMR),
- nadzoru nad przestrzeganiem przyjętych procedur w ramach PROW 2014–2020 [poddziałanie 3.1. w woj. podlaskim i podziałanie 3.2. w woj. mazowieckim] (ARiMR),
- kontroli dokumentów dotyczących wydatków zadeklarowanych we wniosku o płatność nr 3/2021 Plus w ramach Podprogramu 2021 Plus za okres 1.09.–30.10.2023 r. (Ministerstwo Finansów).

Ponadto, w zakresie współpracy z organami ścigania i koordynacji kontroli zewnętrznych, prowadzono monitorowanie kontroli zewnętrznych w OT KOWR przeprowadzanych m.in. przez NIK i Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, a także dotyczących zadań delegowanych – przeprowadzanych przez ARiMR. Prowadzono również rejestry dotyczące działalności Centrali KOWR, tworzone procedury, analizowano projekty wytycznych oraz prowadzono sprawozdawczość.

Zarządzanie informacjami o nieprawidłowościach

W 2024 r. realizowano zadania w ramach systemu kontroli wewnętrznej związane z zarządzaniem informacjami o nieprawidłowościach, w tym m.in.: współpracowano z agencją płatniczą (ARiMR) i służbami kontrolnymi w zakresie przeprowadzania kontroli transakcji (*ex-post*) oraz koordynowano przeprowadzanie przez komórki merytoryczne KOWR analizy ustaleń tych kontroli. Do KOWR wpłynęło łącznie 6 protokołów kontroli transakcji (*ex-post*) przeprowadzonych przez Krajową Administrację Skarbową w celu wypełnienia postanowień art. 77 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2021/2116.

W ramach zadań delegowanych wspólnej polityki rolnej KOWR realizował również działania dotyczące przekazywania do ARiMR informacji o zidentyfikowanych nieprawidłowościach oraz o pozostałych zdarzeniach wymagających raportowania.

W 2024 r. realizowano także zadania dotyczące raportowania nieprawidłowości w ramach programu POPŻ 2014–2020, w tym prowadzono sprawozdawczość do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Informacja dotycząca skarg, wniosków i petycji

W 2024 r. do KOWR wpłynęło łącznie 77 skarg i wniosków, z tego:

- 40 skarg i wniosków (52%) do Centrali KOWR (wszystkie załatwiono we własnym zakresie),
- 37 skarg i wniosków (48%) do OT KOWR, z czego: 33 załatwiono we własnym zakresie, natomiast 4 przekazano według właściwości (tj.: 3 do Centrali KOWR i jedną do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie).

Problematyka rozpatrywanych skarg i wniosków dotyczyła m.in.: funkcjonowania OT oraz Centrali KOWR, rozliczeń nabywców i dzierżawców, spraw pracowniczych, a także przebiegu i rozstrzygnięcia przetargów, przyczyn i trybu rozwiązywania umów z KOWR oraz rozliczeń z tego tytułu.

Najczęstszymi przyczynami skarg i wniosków były:

- udzielanie przez KOWR zainteresowanym niesatysfakcjonujących odpowiedzi, zgodnych z obowiązującymi przepisami prawa,
- zbyt długi, zdaniem skarżących, okres załatwiania spraw kierowanych do OT KOWR,
- brak odpowiedzi na wpływające pisma,
- niepodejmowanie działań zgodnych z oczekiwaniami autorów pism kierowanych do OT,
- nieznajomość oraz mylna interpretacja przepisów prawa i procedur KOWR.

W 2024 r. negatywnie rozpatrzono dwie petycje, które wpłynęły do KOWR w 2023 r.

17. ZAGADNIENIA ORGANIZACYJNE

17.1. Systemy zarządzania bezpieczeństwem informacji w KOWR

Wdrożony w KOWR **System Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji** (oparty na wymaganiach **normy PN-EN ISO/IEC 27001**), zgodnie z wymaganiami określonymi w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 21 maja 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 773), zapewnia właściwy poziom bezpieczeństwa informacji poprzez zapewnienie poufności, dostępności i integralności przetwarzanych zasobów informacyjnych, skuteczne zarządzanie ryzykiem, uwzględnienie bezpieczeństwa informacji na etapie projektowania realizacji nowych zadań, systemów informacyjnych i zabezpieczeń.

Organizacja bezpieczeństwa informacji zapewnia właściwy poziom ochrony danych osobowych i spełnienie wymagań rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólnego rozporządzenia o ochronie danych).

Udostępnianie informacji publicznej i informacji sektora publicznego pozwala realizować ustawowe prawa związane z dostępem do informacji.

17.2. Teleinformatyka

W celu zapewnienia sprawnej realizacji zadań statutowych oraz działalności bieżącej i administracyjnej KOWR, służby informatyczne stale rozwijają i utrzymują oprogramowanie dziedzinowe oraz zapewniają stały i bezpieczny dostęp do zasobów teleinformatycznych. Administrują siecią komputerową, serwerami i ich systemami operacyjnymi, usługami świadczonymi w sieci, systemami zabezpieczeń, wykrywania nieuprawnionych działań oraz silnego uwierzytelniania, komputerami, serwerami baz danych i serwerami aplikacji (w tym monitorują i optymalizują działania serwerów oraz aplikacji).

Stale współpracują z administratorami jednostek terenowych KOWR oraz Pełnomocnikiem ds. Ochrony Informacji Niejawnych i Inspektorem Ochrony Danych Osobowych w zakresie

bezpieczeństwa informacji w systemach informatycznych KOWR. Monitorują zagrożenia bezpieczeństwa sieci/aplikacji i podejmują działania zabezpieczające w przypadku prób naruszenia bezpieczeństwa oraz wykrycia luk w bezpieczeństwie systemów informatycznych KOWR. Służby informatyczne realizują również działania zapobiegawcze przewidziane dla wprowadzanych stopni alarmowych CRP.

W 2024 r. zrealizowano **wiele projektów informatycznych**, m.in.:

- liczne modyfikacje systemów dziedzinowych, dostosowując je do zmieniających się przepisów prawa oraz wewnętrznych regulacji,
- wdrożenie Modułu Rozliczeń Funduszy (MRF) w ramach obsługi Funduszu Ochrony Rolnictwa,
- kontynuowanie prac nad MRF w zakresie obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych,
- zakup i wymiana 80 komputerów, 90 monitorów, 3 macierzy (w tym dwie dla systemu backupowego oraz jedna dla systemu produkcyjnego, bibliotekę taśmową dla systemu backupowego długotrwałego),
- prace naprawcze środowiska serwerowego, które pozwalają na bezpieczne przenoszenie systemów pomiędzy Centrum Podstawowym a Centrum Zapasowym, przy wykorzystaniu posiadanych przez KOWR licencji Oracle,
- uruchomienie dodatkowych systemów bezpieczeństwa dla serwerów w postaci systemu klasy XDR,
- kontynuowanie prac nad systemami wspomagającymi obsługę „Monitorowania rynku konopi włóknistych”, „Monitorowania rynku maku” i „Monitorowania rynku wina”,
- budowa i rozbudowa stron internetowych utrzymywanych przez KOWR,
- przygotowanie licznych raportów w ramach sprawozdawczości KOWR na potrzeby biur i departamentów,
- aktualizacja słowników centralnych Zintegrowanego Systemu Informatycznego KOWR,
- rozwój i utrzymanie usług udostępnianych na platformie eRolnik,
- udział w posiedzeniach Grupy Ekspertów ds. Horyzontalnych Zagadnień dotyczących WPR,
- utrzymanie aplikacji „Program dla szkół” oraz systemu informatycznego do obsługi mechanizmu „Program Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027”,
- wsparcie systemu obsługi Funduszu Ochrony Rolnictwa w zakresie wypłat rekompensat,
- realizacja porozumienia z NASK w zakresie usługi ADDOS umożliwiającej ochronę serwisów internetowych, które KOWR wystawia do internetu,
- integracja systemu EZD z ePUAP oraz e-Doręczeniami,
- bieżąca współpraca w zakresie reagowania na incydenty bezpieczeństwa komputerowego z CERT NASK i CISRT GOV.

17.3. Zarządzanie kadrami

Nabór kandydatów na wolne stanowiska pracy w KOWR był prowadzony zgodnie z ustawą z dnia 10 lutego 2017 r. o Krajowym Ośrodku Wsparcia Rolnictwa (Dz. U. z 2025 r. poz.

294) oraz zasadami ustalonymi w regulaminie określającym zasady i tryb zatrudniania pracowników w KOWR. Informacje o wolnych stanowiskach pracy były powszechnie dostępne w siedzibach jednostek organizacyjnych prowadzących nabór oraz w Biuletynie Informacji Publicznej KOWR.

W 2024 r. przeprowadzono 270 procesów rekrutacyjnych. Zatrudniono 239 pracowników (z tego: 40 osób w Centrali i 199 osób w OT KOWR). Stosunek pracy został rozwiązany z 207 pracownikami (42 osobami w Centrali i 165 osobami w OT KOWR).

Średnioroczne zatrudnienie w 2024 r. w KOWR wyniosło 2 144,23 etatu (z tego: 488,27 etatu w Centrali i 1 655,96 etatu w siedemnastu OT KOWR). Kobiety stanowiły 63% pracowników, natomiast mężczyźni – 37% pracowników. Z orzeczoną niepełnosprawnością było zatrudnionych 79 osób (z tego: 21 osób z niepełnosprawnością w stopniu lekkim, 57 z niepełnosprawnością w stopniu umiarkowanym i jedna osoba z niepełnosprawnością w stopniu znacznym).

Proces poszerzania wiedzy i umiejętności pracowników Centrali KOWR realizowano z uwzględnieniem potrzeb instytucji. Ze środków przeznaczonych na podnoszenie kwalifikacji zrealizowano łącznie 65 szkoleń indywidualnych i grupowych (w tym kursy językowe oraz szkolenia dotyczące PROW i programu FEPŻ 2021–2027). Tematyka szkoleń obejmowała w szczególności zagadnienia z zakresu: prawa, finansów, podatków, informatyki, zarządzania, audytu, kontroli, gospodarowania nieruchomościami i warunków organizacyjno-ekonomicznych prowadzenia winnic. Zawarto 4 umowy na dokształcanie w ramach studiów podyplomowych oraz przeprowadzono obligatoryjne szkolenia okresowe w dziedzinie bezpieczeństwa i higieny pracy.

17.4. Zamówienia publiczne

W 2024 r. komórki organizacyjne Centrali KOWR złożyły łącznie **484 wnioski** o wszczęcie postępowań o udzielenie zamówienia na podstawie przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz o udzielenie zamówień zwolnionych ze stosowania tej ustawy.

Łączna wartość zamówień publicznych w 2024 r. wyniosła około **449,5 mln zł** (bez podatku od towarów i usług), w tym **421,1 mln zł** udzielanych w trybie ustawy – Prawo zamówień publicznych i **28,4 mln zł** udzielanych z wyłączeniem stosowania tej ustawy. Na podstawie przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych przygotowano i wszczęto **79 postępowań** o udzielenie zamówienia.

W ramach realizacji Podprogramu 2024 programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 wszczęto postępowanie o udzielenie zamówienia publicznego na dostawę artykułów spożywczych do magazynów organizacji partnerskich. Przedmiot zamówienia obejmował **19 rodzajów artykułów spożywczych**, a sumaryczna wartość szacunkowa tego zamówienia wynosiła około **328,3 mln zł**.

Na potrzeby organizacji polskich stoisk informacyjno-promocyjnych na zagranicznych targach rolno-spożywczych w 2024 r. zostało przygotowanych i przeprowadzonych **16 postępowań** o udzielenie zamówienia na usługi wykonania zabudowy powierzchni

wystawienniczej oraz **8 postępowań** o udzielenie zamówienia na usługi przeprowadzenia pokazów kulinarnych promujących potrawy tradycyjnej kuchni polskiej podczas targów.

W 2024 r. istotnymi z punktu widzenia prawidłowego wykonywania zadań KOWR było także **25 postępowań** o udzielenie zamówienia na dostawy i usługi z branży IT przeprowadzonych na podstawie przepisów ustawy – Prawo zamówień publicznych. Ich przedmiotem były usługi zapewnienia wsparcia technicznego dla sprzętu informatycznego i oprogramowania oraz dostawy urządzeń informatycznych i licencji do oprogramowania.

17.5. Obsługa administracyjna

W 2024 r. zrealizowano zadania mające na celu **zapewnienie optymalnych warunków lokalowych** w siedzibach poszczególnych jednostek terenowych KOWR (wizytacje i bieżące opiniowanie zmian lokali, w tym zadań inwestycyjnych i/lub remontowych w lokalach stanowiących siedziby jednostek) oraz **zapewnienie towarów (urządzeń, materiałów) i usług** potrzebnych do realizacji zadań statutowych w Centrali KOWR.

Przeprowadzono postępowania i zamówienia m.in. w zakresie: usług telefonii komórkowej wraz z aparatami, zakupu materiałów biurowych, artykułów spożywczych, prasy, kalendarzy, samochodów na potrzeby floty KOWR oraz usługi ich monitoringu GPS, świadczenia usług dodatkowych dotyczących utrzymania floty samochodowej (tj. napraw, przeglądów, myjni i opłat za przejazdy autostradami), dostępu do list sankcyjnych odnośnie przeciwdziałania wspierania agresji Rosji na Ukrainę, zakupu drukujących urządzeń wielofunkcyjnych wraz z materiałami eksploatacyjnymi i utrzymania ich w sprawności.

Zrealizowano zadania związane z **identyfikacją podmiotów** uczestniczących w mechanizmach współfinansowanych i finansowanych ze środków UE w oparciu o dane z rejestru Ewidencji Producentów (EP) prowadzonego przez ARiMR w związku z zaangażowaniem KOWR w realizację mechanizmów/zadań WPR delegowanych z agencji płatniczej. W 2024 r. w systemie elektronicznym zarejestrowano **59,6 tys. wniosków merytorycznych** złożonych przez **21,5 tys. podmiotów**, dokonując jednocześnie weryfikacji (wpisu, aktualizacji) danych identyfikacyjnych podmiotów będących uczestnikami mechanizmów krajowych oraz zadań delegowanych (w tym związanych i niezwiązanych z płatnościami).

KOWR przechowuje i prowadzi obsługę dokumentacji własnej oraz przejętej po Agencji Nieruchomości Rolnych (ANR) i Agencji Rynku Rolnego (ARR), a także po zlikwidowanych państwowych przedsiębiorstwach gospodarki rolnej (ppgr).

Ogółem w archiwach KOWR zgromadzono około **55 tys. metrów** bieżącej dokumentacji, w tym ponad **2,1 mln akt osobowych byłych pracowników ppgr**. W 2024 r. do KOWR wpłynęło ponad **13,2 tys. wniosków** w ramach obsługi przechowywanej dokumentacji, w wyniku czego OT KOWR wystawiły ponad **12,3 tys. zaświadczeń** (w tym m.in.: ponad **4 tys. zaświadczeń Rp-7** do uzyskania emerytury lub renty, ponad **2,1 tys. świadectw pracy**, prawie **1,9 tys. kserokopii** posiadanych dokumentów i około **1,6 tys. zaświadczeń Rp-7** do naliczenia kapitału początkowego).

18. GOSPODARKA FINANSOWA

18.1. Gospodarka finansowa Zasobu WRSP w 2024 r.

Zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa (Dz. U. z 2024 r. poz. 589, z późn. zm.) prowadzono odrębnie własną gospodarkę finansową KOWR oraz gospodarkę finansową Zasobu WRSP. Wydatki związane z wykonywaniem zadań wynikających z ugnrSP i ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego pokrywane były z wpływów uzyskiwanych z rozdysponowania mienia Zasobu WRSP oraz gospodarowania nim.

18.1.1. Wpływy i wydatki związane z gospodarowaniem mieniem Zasobu WRSP w 2024 r.

Wpływy z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP w 2024 r. wyniosły 1 995 284 tys. zł. Główną pozycję stanowiły wpływy ze sprzedaży mienia Zasobu WRSP, które wyniosły 1 139 427 tys. zł (tj. 57,1% wpływów z gospodarowania mieniem Zasobu WRSP), a następnie wpływy z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu WRSP w kwocie 766 339 tys. zł (38,4%). Wpływy z odsetek od środków na rachunkach bankowych wyniosły 74 666 tys. zł. Pozostałymi wpływami w kwocie 14 852 tys. zł były wpływy z innych źródeł (np. odsetki za zwłokę w zakresie wpływów z rozdysponowania mienia Zasobu WRSP, wadia przepadające na rzecz Zasobu WRSP, kary i odszkodowania oraz zwrot nadpłat m.in. z tytułu podatków).

Wydatki ogółem w 2024 r. wyniosły 2 999 283 tys. zł, z tego:

- **1 842 708 tys. zł** stanowiły przekazy zewnętrzne w 2024 r. (61,4% wydatków ogółem), tj.:
 - 1 721 486 tys. zł – zrealizowane w 2024 r. przekazy do budżetu państwa, z tego:
 - 1 701 486 tys. zł było różnicą między wysokością zobowiązania wobec budżetu ustaloną za 2023 r. i kwotą odprowadzonych zaliczek za ten rok,
 - 20 000 tys. zł – zaliczkowe wpłaty do budżetu tytułem nadwyżki środków finansowych Zasobu WRSP za 2024 r.,
 - 121 222 tys. zł – środki, które KOWR przekazał do Funduszu Rekompensacyjnego (łącznie od 2006 r. do 31 grudnia 2024 r. Fundusz Rekompensacyjny zasilono kwotą 6 838 273 tys. zł),
- **638 368 tys. zł** – wydatki na koszty funkcjonowania KOWR (21,3%),

- **410 960 tys. zł** – wydatki związane z działalnością w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu WRSP (13,7%),
- **107 247 tys. zł** – wydatki na realizację zadań, tj. wydatki na bezzwrotną pomoc finansową oraz realizację zadań z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (3,6%).

Tabela 26. **Gospodarka finansowa Zasobu WRSP w 2024 r.**

Lp.	Wyszczególnienie	tys. zł
I.	Wpływy ogółem związane z gospodarowaniem mieniem Zasobu WRSP, tego:	1 995 284
1.	Wpływy ze sprzedaży mienia Zasobu WRSP	1 139 427
2.	Wpływy z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu WRSP	766 339
3.	Inne wpływy z działalności w zakresie gospodarowania i rozporządzania mieniem Zasobu WRSP	89 518
II.	Wydatki ogółem, z tego:	2 999 283
1.	Przekazy zewnętrzne	1 842 708
-	<i>przekaz do budżetu państwa</i>	1 721 486
-	<i>zasilenie Funduszu Rekompensacyjnego</i>	121 222
2.	Środki na koszty funkcjonowania KOWR	638 368
3.	Wydatki w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu WRSP, z tego:	410 960
-	<i>inwestycje, remonty i rozbiórki dotyczące mienia Zasobu WRSP</i>	191 313
-	<i>utrzymanie mienia niezagospodarowanego</i>	65 459
-	<i>wydatki związane z rozdysponowaniem mienia Zasobu WRSP</i>	16 672
-	<i>wpłaty do urzędu skarbowego z tytułu VAT</i>	77 655
-	<i>pozostałe wydatki</i>	59 861
4.	Wydatki na realizację zadań	107 247
-	<i>bezzwrotna pomoc finansowa</i>	21 794
-	<i>realizacja ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego</i>	85 453

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

18.1.2. Spłacalność należności bieżących z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia Zasobu WRSP

Należności bieżące z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży, których termin płatności przypadał w 2024 r., wynosiły 1 810 026 tys. zł. Na podstawie art. 700 Kodeksu cywilnego obniżono czynsz dzierżawny na kwotę 27 959 tys. zł, co stanowiło 1,54% ogólnych należności. Dzierżawcy i nabywcy nieruchomości zobowiązani byli do zapłaty 1 782 067 tys. zł, w tym w terminie uregulowano 1 668 269 tys. zł. Odroczone płatności należności na kwotę 8 331 tys. zł, rozłożono do spłaty w ratach należności na kwotę 5 065 tys. zł oraz umorzono 272 tys. zł¹²³. Ogółem kontrahenci nie uregulowali w terminie 100 130 tys. zł, co stanowiło 5,62% wymagalnych bieżących należności ogółem.

¹²³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 31 października 2017 r. w sprawie szczegółowych przesłanek odroczenia, rozłożenia na raty lub umorzenia należności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa oraz trybu postępowania w tych sprawach (Dz. U. poz. 2116).

Tabela 27. **Wskaźniki spłacalności należności bieżących (w %)**

Wyszczególnienie	Spłaty należności	Odroczenia	Rozłożenia na raty	Umorzenia
- z tytułu dzierżawy	90,10%	0,48%	0,39%	0,03%
- z tytułu sprzedaży nieruchomości	96,09%	0,46%	0,14%	0,002%
- z tytułu sprzedaży ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego	97,39%	0,00%	0,00%	0,02%
Ogółem	93,61%	0,47%	0,28%	0,02%

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

W 2024 r. wskaźnik spłacalności należności bieżących z tytułu czynszu dzierżawnego, sprzedaży nieruchomości oraz ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego wyniósł 93,61%. Wskaźnik spłacalności należności bieżących z tytułu dzierżawy wyniósł 90,10%, a wskaźnik spłacalności należności bieżących z tytułu sprzedaży nieruchomości Zasobu WRSP – 96,09%.

18.1.3. Windykacja należności zaległych z tytułu umów dzierżawy i sprzedaży mienia Zasobu WRSP

Zaległe należności, których termin płatności przypadał w poprzednich okresach sprawozdawczych (tj. przed 1 stycznia 2024 r.) wynosiły 1 459 767 tys. zł, z czego na podstawie art. 700 k.c. obniżono należności z tytułu czynszu dzierżawnego o kwotę 29 188 tys. zł¹²⁴(2%). Dzierżawcy i nabywcy mienia Zasobu WRSP zobowiązani byli do uregulowania 1 430 579 tys. zł zaległych należności. W 2024 r. spłacono 159 431 tys. zł należności wymagalnych, a na raty rozłożono 11 630 tys. zł. W stosunku do 6 860 tys. zł należności nieściągalnych podjęto decyzję o umorzeniu. Ogółem dłużnicy KOWR nie uregulowali zaległości w kwocie 1 252 658 tys. zł, co stanowiło 87,56% wymagalnych należności zaległych.

Tabela 28. **Wskaźniki windykacji należności zaległych (w %)**

Wyszczególnienie	Spłaty należności	Odroczenia	Rozłożenia na raty	Umorzenia
- z tytułu dzierżawy	11,65%	0,48%	0,13%	0,03%
- z tytułu sprzedaży nieruchomości	19,30%	0,00%	1,84%	0,17%
- z tytułu sprzedaży ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego	0,16%	0,00%	0,00%	0,10%
Ogółem	11,14%	0,00%	0,81%	0,48%

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

Z kwoty 1 430 579 tys. zł wymagalnych w 2024 r. należności zaległych ogółem:

- 173 652 tys. zł (12,14%) stanowiły zaległe należności w czynnych umowach,
- 1 256 927 tys. zł (87,86%) stanowiły zaległe należności w rozwiązanych umowach dzierżawy i umowach sprzedaży, w których wypowiedziano warunki rozłożenia ceny sprzedaży na raty.

¹²⁴ W związku z wyczerpaniem skumulowanego krajowego limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie w październiku 2023 r. udzielenie ulgi w spłacie należności w formie obniżenia czynszu dzierżawnego na podstawie art. 700 k.c., w stosunku do płatności przypadających w drugiej połowie roku, możliwe było dopiero w 2024 r. w ramach nowego limitu pomocy *de minimis* w rolnictwie.

W 2024 r. wskaźnik windykacji należności zaległych z tytułu czynszu dzierżawnego, sprzedaży nieruchomości oraz ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego wyniósł 11,14% i był niższy w stosunku do analogicznego okresu roku poprzedniego o 0,42 p.p.

Tabela 29. **Należności zaległe wg stanu prawnego umowy**

Wyszczególnienie	Wymagalne w 2024 r. (tys. zł)	Uregulowane w 2024 r. (tys. zł)	Wskaźnik windykacji (%)
- w umowach czynnych	173 652	104 854	60,38%
- w umowach rozwiązanych i wypowiedzianych	1 256 927	54 577	4,34%
Ogółem	1 430 579	159 431	11,14%

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

W 2024 r. wskaźnik windykacji należności zaległych z tytułu czynszu dzierżawnego, sprzedaży nieruchomości oraz ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego wyniósł 11,14%, przy czym wskaźnik windykacji zaległości w umowach czynnych oscylował na poziomie 60,38%, natomiast w umowach rozwiązanych i wypowiedzianych wyniósł 4,34%.

18.1.4. Windykacja należności z tytułu użytkowania nieruchomości Zasobu WRSP bez tytułu prawnego

Począwszy od czerwca 2019 r. opłaty z tytułu bezumownego użytkowania naliczane są w wysokości 30-krotności wywoławczego czynszu dzierżawnego, który byłby należny od danej nieruchomości, gdyby była ona przedmiotem umowy dzierżawy po przeprowadzeniu przetargu. W 2024 r. wymagalne należności z tytułu bezumownego użytkowania, powstałe w związku z użytkowaniem nieruchomości Zasobu WRSP bez tytułu prawnego przez osoby trzecie wynosiły 1 243 460 tys. zł. Bezumowni użytkownicy uregulowali łącznie 11 058 tys. zł należności wymagalnych. Rozłożono na raty należności w kwocie 5 820 tys. zł, a w stosunku do należności nieściągalnych w kwocie 5 765 tys. zł podjęto decyzję o umorzeniu.

Tabela 30. **Wskaźniki windykacji wg okresów zapadalności należności**

Wyszczególnienie	Wymagalne w 2024 r. (tys. zł)	Uregulowane w 2024 r. (tys. zł)	Wskaźnik windykacji (%)
- należności bieżące – zapadłe w okresie sprawozdawczym (tj. w 2024 r.)	184 447	6 229	3,38%
- należności zaległe – zapadłe w okresach poprzednich (tj. przed 1 stycznia 2024 r.)	1 059 013	4 829	0,46%
Ogółem	1 243 460	11 058	0,89%

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

Wskaźnik windykacji należności z tytułu bezumownego użytkowania nieruchomości w 2024 r. wyniósł 0,89%, przy czym wskaźnik windykacji należności bieżących ukształtował się na poziomie 3,38%, natomiast należności zaległych 0,46%.

18.1.5. Windykacja należności z tytułu wieczystego użytkowania nieruchomości

Zgodnie z art. 17b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa opłaty z tytułu użytkowania wieczystego gruntów powinny być wpłacane na rachunek KOWR bez uprzedniego wezwania. Należności te są wpłacane przez użytkowników wieczystych do 31 marca każdego roku za poprzedni rok kalendarzowy.

Należności z tytułu wieczystego użytkowania wymagalne w 2024 r. wynosiły 441 908 tys. zł, z tego: 51 143 tys. zł (11,57%) stanowiły należności bieżące, a 390 765 tys. zł (88,43%) należności zaległe. Użytkownicy spłacili łącznie kwotę 31 013 tys. zł wymagalnych należności, a należności w kwocie 25 tys. zł zostały umorzone.

Tabela 31. **Wskaźniki windykacji wg okresu zapadalności należności**

Wyszczególnienie	Wymagalne w 2024 r. (tys. zł)	Uregulowane w 2024 r. (tys. zł)	Wskaźnik windykacji
- należności bieżące - zapadłe w okresie sprawozdawczym (tj. w 2024 r.)	51 143	27 587	53,94%
- należności zaległe - zapadłe w okresach poprzednich (tj. przed 1 stycznia 2024 r.)	390 765	3 425	0,88%
Ogółem	441 908	31 012	7,02%

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

Wskaźnik windykacji należności z tytułu wieczystego użytkowania w 2024 r. wyniósł 7,02% i w porównaniu do 2023 r. uległ spadkowi o 2,05 p.p.

18.2. Gospodarka finansowa Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r.

Dochody KOWR w 2024 r. wyniosły łącznie **664 392 tys. zł**. Głównymi dochodami były środki na koszty funkcjonowania KOWR przekazane z Zasobu WRSP, które wyniosły 638 368 tys. zł (96,1% wszystkich dochodów KOWR). Innymi dochodami były m.in. dotacje budżetu państwa, które wyniosły 11 634 tys. zł (1,8%), z tego na realizację:

- pomocy technicznej w ramach programu FEPŻ 2021–2027 – 7 072 tys. zł,
- pomocy technicznej PROW 2014–2020 – 4 562 tys. zł,

Wydatki KOWR w 2024 r. wyniosły łącznie **609 085 tys. zł**, w tym na:

- funkcjonowanie (dotyczące m.in.: materiałów i energii, remontów i innych usług obcych, wynagrodzeń, składek na ubezpieczenia społeczne i Fundusz Pracy oraz podatków i opłat) – 433 504 tys. zł (71,17% ogółu wydatków),
- realizację zadań (m.in. mechanizmów krajowych) – 44 989 tys. zł (7,39%),
- wydatki majątkowe – 30 839 tys. zł (5,06%).

Pozostałe wydatki w kwocie 99 753 tys. zł (16,38%) wyniosła nadwyżka środków finansowych odprowadzona do MRiRW.

Wykonanie planu finansowego KOWR (w układzie memoriałowym) w 2024 r. zamieszczono w **aneksie nr 8**.

18.3. Podsumowanie wydatków w ramach realizacji mechanizmów WPR, krajowych, programu pomocy żywnościowej i innych działań

W 2024 r. w ramach **realizacji zadań krajowych z ustawy o KOWR** wypłacono łącznie **44 988,94 tys. zł**, w tym najwięcej (47,2%) na wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą.

W związku z realizacją zadań programu **Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 (Podprogramu 2023)** wydatkowano (z EFS+ i budżetu krajowego) ogółem **303 643,20 tys. zł** za dostarczone artykuły spożywcze oraz jako dofinansowanie projektów organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących.

Dodatkowo z **funduszy promocji produktów rolno-spożywczych** KOWR wypłacił **113 913,84 tys. zł**, a na rekompensaty dla producentów rolnych z **Funduszu Ochrony Rolnictwa – 21 502,67 tys. zł**.

Ze środków pochodzących z wpływów w ramach gospodarowania Zasobem WRSP KOWR w 2024 r. m.in. wypłacił **21 793,65 tys. zł** na bezzwrotną pomoc finansową oraz **3 739,00 tys. zł** na pożyczki pomocowe (Linia POM2023 i na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich).

Ponadto w ramach wdrażania projektu System Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych (S2MUR) wypłacono **2 631,52 tys. zł** (środki pochodziły z wpływów w ramach gospodarowania Zasobem WRSP), z kolei w zakresie realizacji sektorowego programu promocji sektora spożywczego (w ramach FENG finansowanego z EFRR) wydatkowano **664,14 tys. zł**.

Tabela 32. **Wydatki Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r. w ramach mechanizmów krajowych i innych zadań w podziale na źródła finansowania**

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
1.	Prowadzenie i wsparcie działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących produktów rolnych i żywnościowych, metod ich produkcji, a także systemów jakości produktów rolnych i żywnościowych (art. 9 ust. 2 pkt 16a ustawy o KOWR)	13 467,92
2.	Prowadzenie i wsparcie działań promocyjnych, informacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych (w tym w formie wystaw, pokazów oraz konkursów), w szczególności dotyczących upowszechniania postępu biologicznego w rolnictwie w zakresie hodowli roślin uprawnych oraz zwierząt gospodarskich (art. 9 ust. 2 pkt 16b ustawy o KOWR)	4 310,38
3.	Wsparcie działań na rzecz odnawialnych źródeł energii, w szczególności w rolnictwie (art. 9 ust. 2 pkt 10 ustawy o KOWR)	2 499,75
4.	Wspieranie rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą (art. 9 ust. 2 pkt 17 ustawy o KOWR)	21 251,76
5.	Restrukturyzacja zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne (art. 9 ust. 3 ustawy o KOWR oraz art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 listopada 2018 r. o restrukturyzacji zadłużenia podmiotów prowadzących gospodarstwa rolne)	3 459,13

Lp.	Wyszczególnienie	Wydatki (tys. zł)
6.	Wyплаты za dostarczone artykuły spożywcze, dofinansowanie projektów organizacji partnerskich z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania oraz z tytułu kosztów środków towarzyszących w ramach programu FEPŻ (ogółem Operacje I i II, bez kosztów administracyjnych KOWR) – art. 9 ust. 2 pkt 20 ustawy o KOWR	303 643,20
	z tego:	
-	z budżetu UE z EFS+ (90%)	273 278,88
-	z budżetu krajowego (10%)	30 364,32
	z tego:	
-	wykonawcom za artykuły spożywcze dostarczone do magazynów organizacji partnerskich o zasięgu ogólnopolskim lub ponadregionalnym (OPO) – w ramach Operacji I	268 783,09
-	na rzecz OPO z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania i z tytułu kosztów środków towarzyszących – w ramach Operacji II	34 860,11
Ogółem wydatki na realizację zadań KOWR		348 632,14
1.	Wyплаты z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych (środki branżowe)*	113 913,84
2.	Fundusz Ochrony Rolnictwa (środki branżowe)**	21 502,67
3.	Sektorowy program promocji sektora spożywczego (w ramach FENG finansowanego z EFRR)	664,14
4.	System Satelitarnego Monitorowania Upraw Rolnych - S2MUR (środki pochodzące z wpływów w ramach gospodarowania Zasobem WRSP)	2 631,52
5.	Pożyczki pomocowe (udzielane zgodnie z art. 24 ust. 10-11 ugnrSP), z tego:	3 739,00
-	pożyczki na wsparcie przedsięwzięć mających na celu rozwój obszarów wiejskich (w tym na innowacje)	644,00
-	pożyczki pomocowe Linia POM2023	3 095,00
6.	Bezwrotna pomoc finansowa (udzielana zgodnie z art. 24 ust. 10-11 ugnrSP)	21 793,65
Ogółem wydatki na realizację innych zadań		164 244,82
Ogółem wydatki		512 876,96

* Wydatki nie uwzględniają kosztów związanych z obsługą funduszy promocji i z obsługą komisji zarządzających przez KOWR (tj. 3,5% rocznych wpływów na poszczególne fundusze promocji) oraz pozostałych kosztów niezwiązanych z bezpośrednimi działaniami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o funduszach promocji produktów rolno-spożywczych. Dane Departamentu Rozwoju Rynku KOWR.

** Wydatki nie uwzględniają kosztów związanych z obsługą Funduszu Ochrony Rolnictwa (tj. kosztów związanych z realizacją przez KOWR zadań, o których mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o Funduszu Ochrony Rolnictwa pokrywanych z jego środków w ryczałtowej wysokości 2,5% sumy wpłat na fundusz w danym roku). Dane Departamentu Interwencji Rynkowych KOWR.

Źródło: dane Biura Finansowo-Księgowego KOWR.

Z tytułu realizacji zadań delegowanych KOWR **wystawił ARiMR w 2024 r. dokumenty płatnicze** na kwotę **303 706,82 tys. zł**, najwięcej w ramach realizacji „Programu dla szkół” (256 842,16 tys. zł; 84,6% wartości wszystkich wystawionych dokumentów), a następnie w zakresie wdrażania dwóch poddziałań (3.1. i 3.2.) w ramach działania 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020 (32 023,92 tys. zł; 10,5%) oraz obsługi mechanizmu WPR wsparcia działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych (14 840,74 tys. zł; 4,9%).

Tabela 33. Kwoty w 2024 r. wynikające z wystawionych ARiMR przez KOWR dokumentów płatniczych z tytułu realizacji zadań delegowanych WPR

Lp.	Wyszczególnienie	tys. zł
1.	Program dla szkół (brutto), z tego:	256 842,16
	z budżetu UE z EFRG	118 191,05
	z budżetu krajowego (w tym VAT)	138 651,11
	z tego:	
1.1.	Dostarczanie produktów	251 054,69
-	z budżetu UE z EFRG	113 048,32
-	z budżetu krajowego (w tym podatek VAT)	138 006,37
1.2.	Środki towarzyszące o charakterze edukacyjnym	4 430,43
-	z budżetu UE z EFRG	3 892,60
-	z budżetu krajowego (podatek VAT)	537,83
1.3.	Działania promocyjne w ramach programu	1 357,04
-	z budżetu UE z EFRG	1 250,13
-	z budżetu krajowego (podatek VAT)	106,91
2.	Działanie 3. „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020, z tego:	32 023,92
-	z budżetu UE z EFFROW (63,63%)	20 376,82
-	z budżetu krajowego (36,37%)	11 647,10
2.1.	Poddziałanie 3.1. „Wsparcie na przystępowanie do systemów jakości” w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020, z tego:	438,60
-	z budżetu UE z EFFROW (63,63%)	279,08
-	z budżetu krajowego (36,37%)	159,52
2.2.	Poddziałanie 3.2. „Wsparcie działań informacyjnych i promocyjnych realizowanych przez grupy producentów na rynku wewnętrznym” w ramach działania „Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych” PROW 2014–2020, z tego:	31 585,32
-	z budżetu UE z EFFROW (63,63%)	20 097,74
-	z budżetu krajowego (36,37%)	11 487,58
3.	Wsparcie działań promocyjnych i informacyjnych na rynkach wybranych produktów rolnych (z budżetu UE z EFRG)	14 840,74
Ogółem, z tego:		303 706,82
-	z budżetu UE	153 408,61
-	z budżetu krajowego	150 298,21

Źródło: dane z departamentów merytorycznych KOWR i Departament Finansowy ARiMR.

„Sprawozdanie z działalności Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 roku” opracowano w Biurze Analiz i Strategii m.in. na podstawie materiałów otrzymanych z komórek organizacyjnych KOWR.

SPIS TABEL

Tabela 1.	Powierzchnia gruntów sprzedanych z Zasobu WRSP wg grup obszarowych	27
Tabela 2.	Liczba umów zawartych na sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP wg grup obszarowych	29
Tabela 3.	Nieodpłatne przekazywanie gruntów z Zasobu WRSP	34
Tabela 4.	Powierzchnia gruntów wydierżawionych z Zasobu WRSP wg grup obszarowych..	40
Tabela 5.	Liczba umów zawartych na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP wg grup obszarowych	41
Tabela 6.	Powierzchnia gruntów Zasobu WRSP w dzierżawie wg grup obszarowych, w podziale na osoby fizyczne i prawne (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)	43
Tabela 7.	Liczba umów dzierżawy gruntów Zasobu WRSP w dzierżawie wg grup obszarowych, w podziale na osoby fizyczne i osoby prawne (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)	43
Tabela 8.	Struktura obszarowa umów dzierżawy zawartych, zakończonych i aktualnych	44
Tabela 9.	Stan zagospodarowania gruntów Zasobu WRSP od początku działalności (tj. od 1992 r.) do 31 grudnia 2024 r.	45
Tabela 10.	Wnioski o wyrażenie zgody na nabycie nieruchomości rolnej na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR	65
Tabela 11.	Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnej na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR	66
Tabela 12.	Prawo pierwokupu nieruchomości rolnych przysługujące KOWR (zgodnie z art. 3 ust. 4 ukur) – dane dotyczące warunkowych umów sprzedaży nieruchomości rolnych w 2024 r. wg OT KOWR	69
Tabela 13.	Dane dotyczące zawiadomień w zakresie przysługującego KOWR prawa nabycia nieruchomości rolnych (zgodnie z art. 4 ust. 1 ukur) w 2024 r. wg OT KOWR	70
Tabela 14.	Wydarzenia informacyjno-promocyjne w 2024 r. mające na celu m.in. promocję i prezentację efektów pracy hodowlanej spółek nadzorowanych przez KOWR	91
Tabela 15.	Wykaz spółek, w których KOWR posiadał udziały w 2024 r.	94
Tabela 16.	Wpływy na fundusze promocji produktów rolno-spożywczych w 2024 r.	138
Tabela 17.	Wydatki z funduszy promocji produktów rolno-spożywczych w 2024 r. na zrealizowane zadania	139
Tabela 18.	Ilość i rodzaj nabytych wewnątrzwspólnotowo biokomponentów oraz biokomponentów zawartych w paliwach w 2024 r.	158
Tabela 19.	Wykaz substratów zużytych do produkcji biogazu rolniczego w 2024 r.	161
Tabela 20.	Dane rynkowe dotyczące wielkości skupu ziarna zbóż – ilości zaraportowane przez przedsiębiorców w okresie sprawozdawczym (tj. od 12 czerwca do 31 maja 2024 r.).....	192
Tabela 21.	Pozwolenia/wyciągi z pozwoleń na przywóz i wywóz towarów wydane oraz rozliczone przez KOWR w 2024 r.	195
Tabela 22.	Nabycie i zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokolarnie do Zasobu WRSP w 2024 r. wg OT KOWR.....	206
Tabela 23.	Nabycie i zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokolarnie do Zasobu WRSP w latach 2019–2024 wg OT KOWR.....	207

Tabela 24. Ulgi w spłacie należności z tytułu rozdysponowania mienia Zasobu WRSP udzielone w 2024 r. w ramach limitu pomocy de minimis w rolnictwie	217
Tabela 25. Kontrole na miejscu przeprowadzone przez KOWR w 2024 r.....	239
Tabela 26. Gospodarka finansowa Zasobu WRSP w 2024 r.	248
Tabela 27. Wskaźniki spłacalności należności bieżących (w %)	249
Tabela 28. Wskaźniki windykacji należności zaległych (w %)	249
Tabela 29. Należności zaległe wg stanu prawnego umowy	250
Tabela 30. Wskaźniki windykacji wg okresów zapadalności należności	250
Tabela 31. Wskaźniki windykacji wg okresu zapadalności należności	251
Tabela 32. Wydatki Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r. w ramach mechanizmów krajowych i innych zadań w podziale na źródła finansowania	252
Tabela 33. Kwoty w 2024 r. wynikające z wystawionych ARiMR przez KOWR dokumentów płatniczych z tytułu realizacji zadań delegowanych WPR	254

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1.	Oddziały terenowe i sekcje zamiejscowe OT KOWR	8
Wykres 2.	Zakres działań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa	10
Wykres 3.	Grupy zadań Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w 2024 r.....	11
Wykres 4.	Odpowiedzi udzielone na pytanie „Jak ocenia Pan(i) jakość obsługi w jednostkach KOWR w 2024 r.”	17
Wykres 5.	Grunty Skarbu Państwa przejęte do Zasobu od 1992 r. wg stanu na 31 grudnia 2024 r. w podziale na województwa (w tys. ha)	21
Wykres 6.	Sprzedaż gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024 (w tys. ha)	28
Wykres 7.	Średnie ceny sprzedaży gruntów rolnych z Zasobu WRSP w 2024 r. (w zł/ha)	30
Wykres 8.	Ceny gruntów rolnych uzyskiwane przez ANR/KOWR i ceny gruntów ornych w obrocie prywatnym wg GUS	31
Wykres 9.	Dzierżawa gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024	39
Wykres 10.	Średnia wysokość czynszu dzierżawnego uzyskanego w 2024 r. (dt pszenicy/ha) w poszczególnych województwach	42
Wykres 11.	Grunty pozostające w Zasobie WRSP na 31 grudnia 2024 r. (w ha)	46
Wykres 12.	Powierzchnia Zasobu WRSP (stan na 31 grudnia 2024 r.)	47
Wykres 13.	Rozdysponowanie gruntów Zasobu WRSP w latach 1992–2024 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	47
Wykres 14.	Rozdysponowanie mieszkań Zasobu WRSP wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	48
Wykres 15.	Sprzedaż mieszkań z Zasobu WRSP w latach 1992–2024	49
Wykres 16.	Grunty Zasobu WRSP pozostające do rozdysponowania oraz szacunkowa ocena możliwości ich zagospodarowania według kierunków (stan na 31 grudnia 2024 r.)	50
Wykres 17.	Wnioski i decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR	62
Wykres 18.	Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane w 2024 r. na podstawie art. 2a ust. 4 ukur	62
Wykres 19.	Powierzchnia wynikająca z wniosków i wydanych decyzji administracyjnych na nabycie nieruchomości rolnych na podstawie art. 2a ust. 4 ukur w 2024 r. wg OT KOWR	63
Wykres 20.	Decyzje administracyjne na nabycie nieruchomości rolnych wydane na podstawie art. 2a ust. 4 ukur oraz powierzchnia wynikająca z wydanych decyzji administracyjnych w latach 2017–2024	63
Wykres 21.	Spółki hodowlane, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	79
Wykres 22.	Spółka hodowli roślin, nad którą KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	81
Wykres 23.	Ośrodki hodowli zarodkowej, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	83
Wykres 24.	Stadniny koni i stada ogierów, nad którymi KOWR sprawował nadzór właścicielski, wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	87
Wykres 25.	Przydział środków unijnych dla państw członkowskich UE na realizację „Programu dla szkół”.....	97
Wykres 26.	Ostateczny całkowity budżet „Programu dla szkół” w Polsce	98
Wykres 27.	Liczba dzieci uczestniczących w „Programie dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024 w podziale na województwa	100

Wykres 28.	Liczba szkół uczestniczących w „Programie dla szkół” w II semestrze roku szkolnego 2023/2024 w podziale na województwa	100
Wykres 29.	Liczba dzieci uczestniczących w „Programie dla szkół” w I semestrze roku szkolnego 2024/2025 w podziale na województwa	101
Wykres 30.	Budżety polskich programów branżowych i/lub międzybranżowych w okresie maj 2004 r. – grudzień 2024 r. wg grup produktów	112
Wykres 31.	Liczba realizowanych polskich programów branżowych i/lub międzybranżowych w latach 2010–2024 i ich budżety ogółem	113
Wykres 32.	Polski handel zagraniczny produktami rolno-spożywczymi	114
Wykres 33.	Główne obszary działań w zakresie wspierania rozwoju współpracy handlowej sektora rolno-spożywczego z zagranicą	115
Wykres 34.	Fundusze promocji produktów rolno-spożywczych – wpływy i wydatki	139
Wykres 35.	Wsparcie przez KOWR działań innowacyjnych i rozwojowych w sektorze rolno-spożywczym	145
Wykres 36.	Produkcja głównych biokomponentów w Polsce	154
Wykres 37.	Liczba wytwórców biogazu rolniczego i instalacji wpisanych do rejestru wytwórców biogazu rolniczego	159
Wykres 38.	Rozmieszczenie terytorialne biogazowni rolniczych wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	160
Wykres 39.	Produkcja biogazu rolniczego i energii elektrycznej wytworzonej z biogazu rolniczego	162
Wykres 40.	Liczba i zainstalowana moc mikrobiogazowni rolniczych	163
Wykres 41.	Liczba i zainstalowana moc spółdzielni energetycznych	164
Wykres 42.	Rozmieszczenie terytorialne spółdzielni energetycznych wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	165
Wykres 43.	Monitorowanie obowiązku zawierania umów na dostarczanie produktów rolnych ...	168
Wykres 44.	Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie w Polsce	169
Wykres 45.	Struktura pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie (wg stanu na 31 grudnia 2024 r.)	170
Wykres 46.	Liczba pierwszych podmiotów skupujących mleko krowie wg OT KOWR (stan na 31 grudnia 2024 r.)	171
Wykres 47.	Powierzchnia uprawy winorośli ze względu na położenie działki (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	176
Wykres 48.	Liczba plantatorów winorośli wpisanych do ewidencji winnic ze względu na siedzibę (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	177
Wykres 49.	Produkcja wina w Polsce w roku winiarskim	178
Wykres 50.	Liczba plantatorów i powierzchnia uprawy winorośli w Polsce	178
Wykres 51.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru przedsiębiorców wykonujących działalność w zakresie wyrobu lub rozlewu wyrobów winiarskich	180
Wykres 52.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie wyrobu lub rozlewu napojów spirytusowych	181
Wykres 53.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej w zakresie wyrobu i przetwarzania alkoholu etylowego	181
Wykres 54.	Liczba producentów surowca tytoniowego wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	183
Wykres 55.	Liczba producentów wpisanych do „Rejestru producentów surowca tytoniowego” oraz masa suszu tytoniowego skupionego od producentów surowca tytoniowego	184

Wykres 56.	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru działalności regulowanej producentów wyrobów tytoniowych	185
Wykres 57.	Liczba producentów maku wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	186
Wykres 58.	Powierzchnia uprawy maku ze względu na położenie działki (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	187
Wykres 59.	Liczba producentów i podmiotów skupujących mak oraz powierzchnia uprawy maku w Polsce	188
Wykres 60.	Liczba producentów konopi włóknistych wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	189
Wykres 61.	Powierzchnia uprawy (w ha) konopi włóknistych (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	190
Wykres 62.	Liczba podmiotów skupujących konopie włókniste wpisanych do rejestru KOWR (w podziale na województwa) wg stanu na 31 grudnia 2024 r.	190
Wykres 63.	Liczba producentów i podmiotów skupujących konopie włókniste oraz powierzchnia uprawy konopi włóknistych w Polsce	191
Wykres 64.	Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń wydanych przez KOWR w 2024 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski	196
Wykres 65.	Struktura pozwoleń/wyciągów z pozwoleń rozliczonych ogółem w 2024 r. na przywóz/wywóz towarów do/z Polski	196
Wykres 66.	Średnie ceny zbytu OMP w UE i w Polsce w 2024 r. na tle ceny interwencyjnej.....	199
Wykres 67.	Średnie ceny zbytu masła w blokach w UE i w Polsce w 2024 r. na tle ceny interwencyjnej.....	201
Wykres 68.	Liczba rozstrzygnięć administracyjnych OT KOWR przyznających rekompensaty z Funduszu Ochrony Rolnictwa	204
Wykres 69.	Wyplata rekompensat z Funduszu Ochrony Rolnictwa.....	204
Wykres 70.	Złożone do KOWR w latach 2019–2024 wnioski o przejęcie długu w zamian za przeniesienie własności nieruchomości rolnej na rzecz Skarbu Państwa wg OT KOWR	206
Wykres 71.	Nabycie nieruchomości do Zasobu WRSP w ramach przejęcia długu podmiotu prowadzącego gospodarstwo rolne w latach 2019-2024	207
Wykres 72.	Zagospodarowanie nieruchomości przejętych protokolarnie do Zasobu WRSP w latach 2019-2024	208
Wykres 73.	Struktura inwestycji i przedsięwzięć, do których realizacji została wypłacona przez KOWR w 2024 r. bezzwrotna pomoc finansowa.....	213
Wykres 74.	Struktura wypłaconej w 2024 r. przez KOWR bezzwrotnej pomocy finansowej w podziale na beneficjentów.....	213
Wykres 75.	Budżet programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027	219
Wykres 76.	Ilość i liczba artykułów spożywczych w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021-2027.....	221
Wykres 77.	Liczba kontroli na miejscu przeprowadzonych w 2024 r. przez OT KOWR	240

ANEKSY

1. Dane kontaktowe jednostek organizacyjnych Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa
2. Schemat organizacyjny Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (stan na 31 grudnia 2024 r.)
3. Schemat organizacyjny oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (stan na 31 grudnia 2024 r.)
4. Zarządzenia Dyrektora Generalnego dotyczące działalności KOWR w 2024 r. skierowane do podmiotów zewnętrznych
5. Tabele dotyczące gospodarowania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa
6. Realizacja niektórych zadań wynikających z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego w latach 2017–2024
7. Wykaz jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, w których prawa z udziałów albo akcji wykonywał w 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa
8. Wykonanie planu finansowego KOWR w 2024 r. (układ memoriałowy)

**Dane kontaktowe jednostek organizacyjnych
Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa**

Centrala Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa

ul. Karolkowa 30
01-207 Warszawa

Telefoniczny Punkt Informacyjny

+48 (22) 376 76 76

www.gov.pl/kowr

kontakt@kowr.gov.pl

Oddziały terenowe KOWR

OT w Białymstoku

ul. Gen. Gustawa Orlicz-
Dreszera 1 lok. 1
15-797 Białystok
(85) 664 31 50

OT w Bydgoszczy

ul. Hetmańska 38
85-039 Bydgoszcz
(52) 525 08 01

OT w Częstochowie

ul. Jana III Sobieskiego 7
42-200 Częstochowa
(34) 378 20 36

OT w Gorzowie Wlkp.

ul. Myśliborska 32
66-400 Gorzów Wlkp.
(95) 714 61 00

OT w Kielcach

ul. Piaskowa 18
25-323 Kielce
(41) 343 31 90

OT w Koszalinie

ul. Partyzantów 15a
75-411 Koszalin
(94) 347 31 00

OT w Krakowie

ul. Zbożowa 4
30-002 Kraków
(12) 314 99 00

OT w Lublinie

ul. Witolda
Chodźki 10A
20-093 Lublin
(81) 532 21 12

OT w Łodzi

ul. Północna 27/29
91-420 Łódź
(42) 636 53 26

OT w Olsztynie

ul. Głowackiego 6
10-448 Olsztyn
(89) 524 88 01

OT w Opolu

ul. 1-go Maja 6
45-068 Opole
(77) 400 09 39

OT w Poznaniu

ul. Fredry 12
61-701 Poznań
(61) 856 06 01

OT w Pruszczu Gdańskim

ul. Powstańców Warszawy 28
83-000 Pruszcz Gdański
(58) 342 96 00

OT w Rzeszowie

ul. Asnyka 7
35-001 Rzeszów
(17) 853 78 00

OT w Szczecinie

ul. Bronowicka 41
71-012 Szczecin
(91) 814 42 00

OT w Warszawie

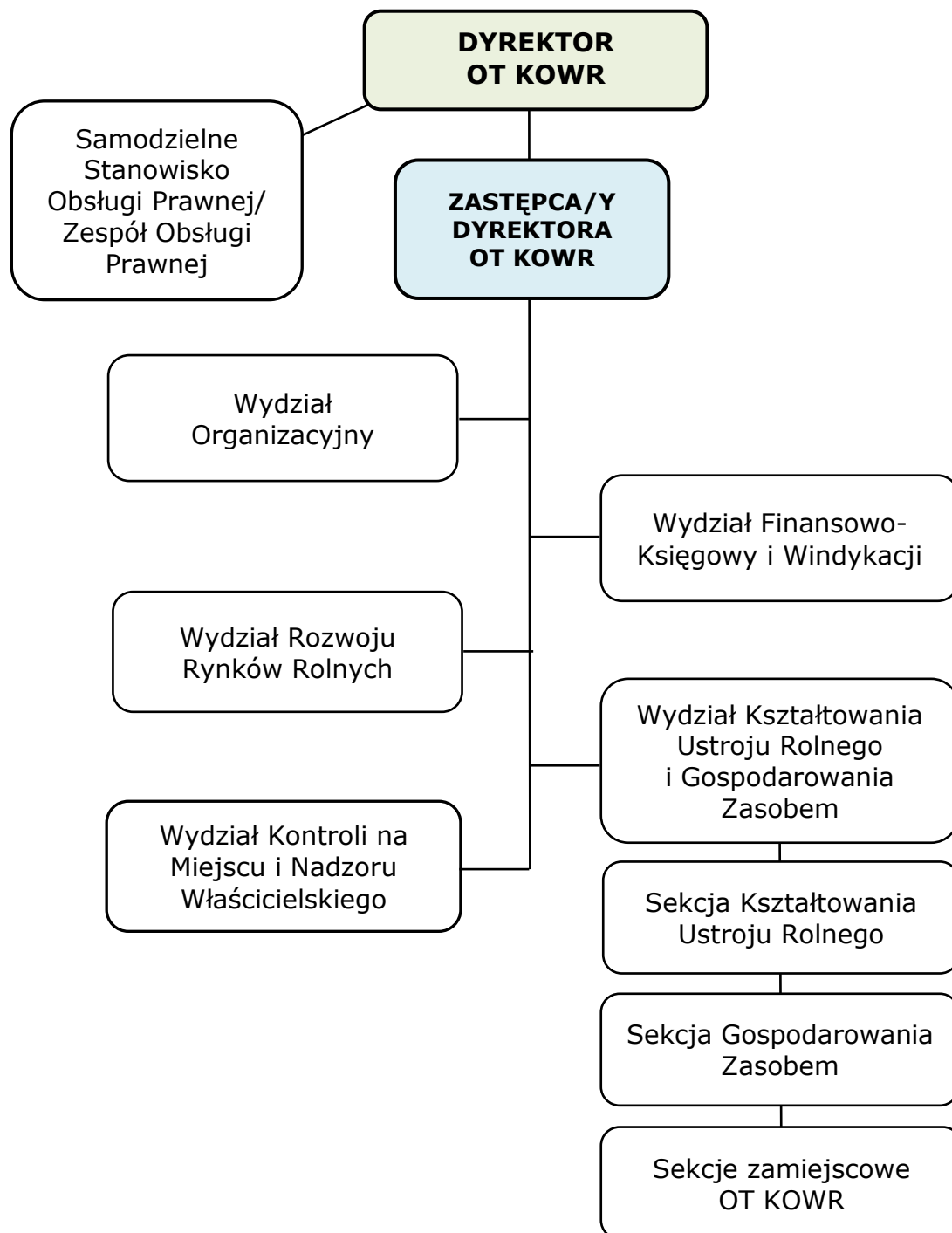
Plac Bankowy 2
00-095 Warszawa
(22) 635 10 00

OT we Wrocławiu

ul. Mińska 60
54-610 Wrocław
(71) 356 39 19

Aneks nr 3

Schemat organizacyjny oddziału terenowego Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa (stan na 31 grudnia 2024 r.)

Aneks nr 4

Zarządzenia Dyrektora Generalnego dotyczące działalności KOWR w 2024 r. skierowane do podmiotów zewnętrznych

1. Zarządzenie nr 01/2024/Z w sprawie wprowadzenia wzorów formularzy do stosowania przez producenta rolnego oraz podmiot skupujący w ramach mechanizmu „Obsługa Funduszu Ochrony Rolnictwa”.
2. Zarządzenie nr 05/2024/Z zmieniające Zarządzenie nr 142/2022/Z w sprawie powołania Zespołu ds. sporządzenia szacunków strat w sektorze drobiarstwa w związku z wystąpieniem wysoce zjadliwej grypy ptaków (HPAI) u drobiu w latach 2021–2023.
3. Zarządzenie nr 11/2024/Z w sprawie wprowadzenia „Warunków uzyskania wpisu do rejestru wytwórców biogazu rolniczego oraz zasad wykonywania działalności objętej wpisem”.
4. Zarządzenie nr 13/2024/Z w sprawie wprowadzenia dokumentacji dotyczącej dofinansowania z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, z tytułu kosztów środków towarzyszących oraz z tytułu kosztów dystrybucji żywności z darowizn w ramach Programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – Podprogram 2023.
5. Zarządzenie nr 17/2024/Z w sprawie określenia stawek opłat za wykonanie badań w tym badań odwoławczych w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027.
6. Zarządzenie nr 18/2024/Z zmieniające Zarządzenie nr 104/2023/Z w sprawie wprowadzenia „Wytycznych w sprawie wykonywania umowy dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”.
7. Zarządzenie nr 28/2024/Z w sprawie zasad udzielania pożyczek dla przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowywaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich (Linia OWOCE2024) (zmienione zarządzeniem nr 34/2024/Z).
8. Zarządzenie nr 33/2024/Z w sprawie ustalenia „Zasad obsługi funduszy promocji produktów rolno-spożywczych”.
9. Zarządzenie nr 34/2024/Z zmieniające zarządzenie nr 28/2024/Z w sprawie zasad udzielania pożyczek dla Przedsiębiorców zajmujących się skupem, przechowywaniem oraz przetwarzaniem owoców miękkich (Linia OWOCE2024).
10. Zarządzenie nr 54/2024/Z zmieniające Zarządzenie nr 104/2023/Z w sprawie wprowadzenia „Wytycznych w sprawie wykonywania umowy dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”.
11. Zarządzenie nr 68/2024/Z w sprawie wprowadzenia „Zasad nabywania na własność Skarbu Państwa nieruchomości rolnych w trybie art. 32b ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa”.
12. Zarządzenie nr 74/2024/Z zmieniające zarządzenie nr 104/2023/Z w sprawie wprowadzenia „Wytycznych w sprawie wykonywania umowy dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa”.

13. Zarządzenie nr 76/2024/Z zmieniające zarządzenie nr 07/2023/Z w sprawie utworzenia przy Dyrekturze Generalnym Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa Rady Społecznej ds. gospodarowania gruntami rolnymi Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.
14. Zarządzenie nr 78/2024/Z w sprawie wprowadzenia dokumentacji dotyczącej dofinansowania z tytułu kosztów administracyjnych, transportu i magazynowania, z tytułu kosztów środków towarzyszących oraz z tytułu kosztów dystrybucji żywności z darowizn w ramach programu Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową 2021–2027 – Podprogram 2024.
15. Zarządzenie nr 86/2024/Z w sprawie wprowadzenia regulaminu przyjmowania zgłoszeń zewnętrznych naruszenia prawa.

Aneks nr 5

Tabele dotyczące gospodarowania Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

- I. Powierzchnia gruntów przejętych do Zasobu WRSP (w ha)
- II. Niektóre dane o przetargach ogółem na nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.
- III. Informacja o przetargach ograniczonych, w tym pisemnych ofert na sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.
- IV. Informacja o przetargach ograniczonych, w tym pisemnych ofert na dzierżawę nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.
- V. Sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP (w ha)
- VI. Grunty sprzedane z Zasobu WRSP w 2024 r. wg grup obszarowych (w ha)
- VII. Liczba umów zawartych na sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP w 2024 r. wg grup obszarowych
- VIII. Ceny sprzedaży gruntów Zasobu WRSP w 2024 r. wg grup obszarowych (w zł/ha)
- IX. Grunty sprzedane z Zasobu WRSP Zabuzanom (w ha)
- X. Grunty wydzierżawione z Zasobu WRSP w 2024 r. wg województw (w ha)
- XI. Liczba umów zawartych na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP w 2024 r. wg województw
- XII. Czynnosc za grunty wydzierżawione z Zasobu WRSP w 2024 r. wg województw (w dt pszenicy/ha)
- XIII. Grunty Zasobu WRSP w dzierżawie – stan na 31.12.2024 r. wg województw (w ha)
- XIV. Liczba umów na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg województw
- XV. Zagospodarowanie gruntów Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg jednostek organizacyjnych KOWR (w ha)
- XVI. Zagospodarowanie gruntów Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg województw (w ha)
- XVII. Grunty Zasobu WRSP pozostające do rozdysponowania oraz szacunkowa ocena możliwości ich zagospodarowania według kierunków – stan na 31.12.2024 r. (w ha)
- XVIII. Zagospodarowanie obiektów rolno-przemysłowych, usługowych i zabytków Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r.
- XIX. Liczba mieszkań przejętych do Zasobu WRSP i ich rozdysponowanie – stan na 31.12.2024 r.
- XX. Wykonanie planu finansowego Zasobu WRSP w 2024 r. (układ memoriałowy)
- XXI. Wpływy Zasobu WRSP w 2024 r. (w tys. zł)
- XXII. Wydatki Zasobu WRSP w 2024 r. (w tys. zł)

I. Powierzchnia gruntów przejętych do Zasobu WRSP (w ha)

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Przejęto do Zasobu WRSP do 31.12.2024 r.	W tym z UKUR* w 2024 r.
1.	OT Białystok	341 606	34
2.	OT Bydgoszcz	261 664	-
3.	OT Częstochowa	33 472	-
4.	OT Gorzów Wlkp.	352 523	44
5.	OT Kielce	10 115	34
6.	OT Koszalin	331 132	144
7.	OT Kraków	11 595	31
8.	OT Lublin	188 189	150
9.	OT Łódź	95 910	11
10.	OT Olsztyn	602 010	675
11.	OT Opole	238 854	97
12.	OT Poznań	461 690	23
13.	OT Pruszcz Gdański	429 129	141
14.	OT Rzeszów	195 617	84
15.	OT Szczecin	470 916	118
16.	OT Warszawa	240 449	13
17.	OT Wrocław	497 157	244
Ogółem		4 762 030	1 843

* Powierzchnia przejęta protokołami zdawczo-odbiorczymi w trybie ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego (ukur). Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone. Źródło: dane KOWR.

II. Niektóre dane o przetargach ogółem na nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Liczba przeprowadzonych przetargów ogółem				Powierzchnia nieruchomości Zasobu zaoferowana w przetargach ogółem			
		Ogółem		W tym rozstrzygniętych		Ogółem		W tym rozstrzygniętych	
		Na sprzedaż	Na dzierżawę	Na sprzedaż	Na dzierżawę	Na sprzedaż	Na dzierżawę	Na sprzedaż	Na dzierżawę
1.	OT Białystok	173	140	47	134	104	466	24	458
2.	OT Bydgoszcz	535	325	211	212	413	2 745	294	1 972
3.	OT Częstochowa	215	209	64	129	244	745	61	605
4.	OT Gorzów Wlkp.	1 301	121	332	114	1 292	1 277	350	1 210
5.	OT Kielce	1 297	39	220	27	465	190	78	158
6.	OT Koszalin	1 679	298	300	175	873	4 755	193	2 649
7.	OT Kraków	233	190	85	131	93	438	39	370
8.	OT Lublin	712	880	155	397	410	1 966	96	1 376
9.	OT Łódź	954	92	147	86	304	1 039	57	1 028
10.	OT Olsztyn	1 539	404	498	339	1 224	6 415	487	5 819
11.	OT Opole	292	273	125	247	137	4 297	64	3 677
12.	OT Poznań	718	414	241	400	589	6 304	307	6 247
13.	OT Pruszcz Gdański	849	211	220	187	931	3 600	189	3 400
14.	OT Rzeszów	2 366	380	471	246	710	1 193	188	983
15.	OT Szczecin	1 933	504	453	454	1 340	8 437	223	7 898
16.	OT Warszawa	1 313	52	225	42	645	663	161	505
17.	OT Wrocław	1 088	790	253	364	945	8 805	164	3 386
Ogółem		17 197	5 322	4 047	3 684	10 719	53 334	2 975	41 743

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości w ha podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

III. Informacja o przetargach ograniczonych, w tym pisemnych ofert na sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.

Lp.	Województwo	Przeprowadzone przetargi ograniczone na sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP				Rozstrzygnięte przetargi ograniczone na sprzedaż nieruchomości Zasobu WRSP				Przeprowadzone przetargi ograniczone ofert pisemnych				Rozstrzygnięte przetargi ograniczone ofert pisemnych			
		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne	
		Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)
1.	Dolnośląskie	46	101	46	101	27	41	27	41	-	-	-	-	-	-	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	12	248	12	248	7	242	7	242	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Lubelskie	58	87	58	87	14	27	14	27	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Lubuskie	51	191	51	191	11	51	11	51	-	-	-	-	-	-	-	-
5.	Łódzkie	13	27	13	27	3	12	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Małopolskie	8	17	8	17	4	12	4	12	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Mazowieckie	21	23	21	23	1	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Opolskie	12	16	12	16	7	10	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Podkarpackie	9	125	9	125	2	77	2	77	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Podlaskie	16	23	16	23	6	8	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Pomorskie	32	126	32	126	16	77	16	77	-	-	-	-	-	-	-	-
12.	Śląskie	11	16	11	16	7	10	7	10	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Świętokrzyskie	15	24	15	24	4	10	4	10	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	72	292	72	292	24	168	24	168	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Wielkopolskie	34	258	34	258	24	238	24	238	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Zachodniopomorskie	199	413	199	413	51	138	51	138	-	-	-	-	-	-	-	-
Ogółem		609	1 987	609	1 987	208	1 122	208	1 122	-	-	-	-	-	-	-	-

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

IV. Informacja o przetargach ograniczonych, w tym pisemnych ofert na dzierżawę nieruchomości Zasobu WRSP w 2024 r.

Lp.	Województwo	Przeprowadzone przetargi ograniczone na dzierżawę nieruchomości Zasobu WRSP				Rozstrzygnięte przetargi ograniczone na dzierżawę nieruchomości Zasobu WRSP				Przeprowadzone przetargi ograniczone ofert pisemnych				Rozstrzygnięte przetargi ograniczone ofert pisemnych			
		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne		Ogółem		W tym na rzecz rolników indywidualnych powiększających gospodarstwo rodzinne	
		Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)	Liczba	Pow. nieruchom. (w ha)
1.	Dolnośląskie	288	4 387	288	4 387	178	2 273	178	2 273	128	2 589	128	2 589	19	343	19	343
2.	Kujawsko-pomorskie	216	2 242	216	2 242	114	1 274	114	1 274	135	1 629	135	1 629	84	1 070	84	1 070
3.	Lubelskie	243	1 304	243	1 304	154	1 008	154	1 008	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Lubuskie	108	1 301	108	1 301	103	1 244	103	1 244	18	348	18	348	18	348	18	348
5.	Łódzkie	86	1 027	86	1 027	83	1 021	83	1 021	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Małopolskie	43	333	43	333	26	295	26	295	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Mazowieckie	27	253	27	253	20	231	20	231	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Opolskie	247	3 677	247	3 677	247	3 677	247	3 677	182	2 791	182	2 791	182	2 791	182	2 791
9.	Podkarpackie	94	1 044	94	1 044	76	883	76	883	-	-	-	-	-	-	-	-
10.	Podlaskie	115	422	115	422	112	416	112	416	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Pomorskie	162	2 682	161	2 676	155	2 640	154	2 634	9	122	9	122	9	122	9	122
12.	Śląskie	84	434	84	434	58	373	58	373	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Świętokrzyskie	28	176	28	176	23	150	23	150	-	-	-	-	-	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	298	5 556	298	5 556	254	5 149	254	5 149	17	387	17	387	17	387	17	387
15.	Wielkopolskie	360	5 412	360	5 412	349	5 356	349	5 356	-	-	-	-	-	-	-	-
16.	Zachodniopomorskie	752	12 859	752	12 859	649	11 037	649	11 037	440	8 949	440	8 949	386	7 814	386	7 814
Ogółem		3 151	43 109	3 150	43 103	2 601	37 027	2 600	37 021	929	16 816	929	16 816	715	12 876	715	12 876

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

V. Sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP* (w ha)

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Sprzedano ogółem do 31.12.2024 r.	W tym w 2024 r.
1.	OT Białystok	210 897	40
2.	OT Bydgoszcz	133 451	261
3.	OT Częstochowa	775	68
4.	OT Gorzów Wlkp.	219 047	410
5.	OT Kielce	900	81
6.	OT Koszalin	186 861	341
7.	OT Kraków	502	49
8.	OT Lublin	135 492	314
9.	OT Łódź	74 764	74
10.	OT Olsztyn	360 212	630
11.	OT Opole	161 789	120
12.	OT Poznań	234 493	373
13.	OT Pruszcz Gdański	279 763	175
14.	OT Rzeszów	142 058	113
15.	OT Szczecin	250 505	334
16.	OT Warszawa	85 972	392
17.	OT Wrocław	262 377	494
Ogółem		2 739 857	4 268

* Dotyczy sprzedaży i odpłatnego przekazania nieruchomości: odpłatnego przekazania gruntów (z urządzeniami, obiektami i sieciami) niezbędnych dla prowadzenia działalności przez określone jednostki na rzecz tych jednostek, odpłatnego przekształcenia prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności, odpłatnego przekazania na rzecz samoistnego posiadacza gruntu, który w dobrej wierze wznosił na powierzchni budynek, odpłatnego przekazania na rzecz jednostek samorządowych. Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.
Źródło: dane KOWR.

VI. Grunty sprzedane z Zasobu WRSP w 2024 r.* wg grup obszarowych (w ha)

Lp.	Województwo	Powierzchnia gruntów sprzedanych (w ha)					
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej				
			do 2,00	2,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	423	126	59	237	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	247	71	36	139	-	-
3.	Lubelskie	307	75	17	-	215	-
4.	Lubuskie	370	130	43	89	107	-
5.	Łódzkie	54	47	7	-	-	-
6.	Małopolskie	39	28	11	-	-	-
7.	Mazowieckie	335	68	19	119	129	-
8.	Opolskie	102	60	2	40	-	-
9.	Podkarpackie	100	100	-	-	-	-
10.	Podlaskie	38	31	7	-	-	-
11.	Pomorskie	130	61	13	57	-	-
12.	Śląskie	21	21	-	-	-	-
13.	Świętokrzyskie	72	66	7	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	473	153	42	97	181	-
15.	Wielkopolskie	343	70	111	162	-	-
16.	Zachodniopomorskie	623	218	58	347	-	-
Ogółem		3 677	1 325	431	1 288	632	-

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami), a także grunty nierolne. Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone. Źródło: dane KOWR.

VII. Liczba umów zawartych na sprzedaż gruntów z Zasobu WRSP* w 2024 r. wg grup obszarowych

Lp.	Województwo	Liczba umów					
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej				
			do 2,00	2,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	238	212	13	13	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	182	168	7	7	-	-
3.	Lubelskie	140	135	4	-	1	-
4.	Lubuskie	246	235	8	2	1	-
5.	Łódzkie	115	112	3	-	-	-
6.	Małopolskie	66	64	2	-	-	-
7.	Mazowieckie	143	131	7	4	1	-
8.	Opolskie	125	123	1	1	-	-
9.	Podkarpackie	424	424	-	-	-	-
10.	Podlaskie	55	53	2	-	-	-
11.	Pomorskie	106	98	3	5	-	-
12.	Śląskie	40	40	-	-	-	-
13.	Świętokrzyskie	132	130	2	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	342	325	11	5	1	-
15.	Wielkopolskie	151	122	20	9	-	-
16.	Zachodniopomorskie	569	546	14	9	-	-
Ogółem		3 074	2 918	97	55	4	-

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.
Źródło: dane KOWR.

VIII. Ceny sprzedaży gruntów Zasobu WRSP w 2024 r.* wg grup obszarowych (w zł/ha)

Lp.	Województwo	Ceny gruntów sprzedanych (w zł/ha)					
		Średnio	W tym w grupie obszarowej				
			do 2,00	2,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	67 436	96 454	68 117	51 789	-	-
2.	Kujawsko-pomorskie	54 034	69 951	46 753	47 802	-	-
3.	Lubelskie	24 829	38 151	47 125	-	18 425	-
4.	Lubuskie	48 803	58 584	39 810	33 072	53 629	-
5.	Łódzkie	40 111	40 486	37 511	-	-	-
6.	Małopolskie	57 127	60 616	48 318	-	-	-
7.	Mazowieckie	42 938	41 222	30 011	72 182	18 642	-
8.	Opolskie	56 609	63 294	36 546	47 519	-	-
9.	Podkarpackie	74 777	74 777	-	-	-	-
10.	Podlaskie	56 256	56 108	56 871	-	-	-
11.	Pomorskie	84 893	69 549	57 019	107 545	-	-
12.	Śląskie	60 460	60 460	-	-	-	-
13.	Świętokrzyskie	38 162	37 597	43 798	-	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	60 966	88 368	45 217	50 275	47 177	-
15.	Wielkopolskie	70 147	68 329	62 655	76 046	-	-
16.	Zachodniopomorskie	51 536	73 276	37 745	40 195	-	-
Średnio		54 873	67 383	51 285	54 089	32 683	-

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.

Zródło: dane KOWR.

IX. Grunty sprzedane z Zasobu WRSP Zabuzanom (w ha)*

Lp.	Jednostka organizacyjna ANR/KOWR	Liczba przetargów, w których uczestniczyły osoby z uprawnieniami zabuzańskimi		Liczba przetargów wygranych przez osoby z uprawnieniami zabuzańskimi		Liczba umów podpisanych z Zabuzanami		Powierzchnia nieruchomości sprzedana zabuzanom na własność lub współwłasność (w ha)		Cena nieruchomości nabytych przez zabuzan na własność lub współwłasność w przetargach (w tys. zł)		Kwota zapłacona przez zabuzan uprawnieniami (w tys. zł)	
		W 2024 r.	Stan na 31-12-2024	W 2024 r.	Stan na 31-12-2024	W 2024 r.	Stan na 31-12-2024	W 2024 r.	Stan na 31-12-2024	W 2024 r.	Stan na 31-12-2024	W 2024 r.	Stan na 31-12-2024
1.	OT Białystok	-	6	-	6	-	6	-	51,69	-	281	-	252
2.	OT Bydgoszcz	-	3	-	2	-	2	-	23,99	-	195	-	170
3.	OT Częstochowa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	OT Gorzów Wlkp.	-	48	-	38	-	22	-	73,11	-	1 200	-	987
5.	OT Kielce	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	OT Koszalin	-	201	-	173	-	56	-	846,49	-	16 428	-	15 905
7.	OT Kraków	-	-	-	-	-	2	-	2,13	-	22 411	-	22 410
8.	OT Lublin	-	6	-	5	-	4	-	14,91	-	96	-	76
9.	OT Łódź	-	88	-	88	1	22	0,1	103,48	133,5	1 341	80,5	1 260
10.	OT Olsztyn	-	208	-	183	-	121	-	1 374,92	-	15 655	-	13 019
11.	OT Opole	-	120	-	117	-	71	-	177,02	-	3 475	-	2 809
12.	OT Poznań	-	57	-	57	-	40	-	101,87	-	2 201	-	2 047
13.	OT Pruszcz Gdański	-	83	-	78	-	40	-	602,40	-	7 645	-	7 641
14.	OT Rzeszów	-	168	-	166	-	41	-	291,44	-	2 990	-	2 606
15.	OT Szczecin	-	342	-	340	-	104	-	843,56	-	15 889	-	15 138
16.	OT Warszawa	-	161	-	145	-	532	-	168,72	-	2 251	-	2 111
17.	OT Wrocław	-	330	-	330	-	178	-	822,09	-	10 907	-	10 827
Ogółem		-	1 821	-	1 728	1	1 241	0,1	5 498	133,5	102 964	80,5	97 257

* Różnice w porównaniu z poprzednim sprawozdaniem wynikają z dokonanych korekt lat ubiegłych oraz z dokonanych zaokrągleń.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

X. Grunty wydierżawione z Zasobu WRSP w 2024 r.* wg województw (w ha)

Lp.	Województwo	Powierzchnia gruntów wydierżawionych (w ha)					
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej				
			do 1,00	1,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	4 386	88	708	3 128	462	-
2.	Kujawsko-pomorskie	2 980	37	885	2 058	-	-
3.	Lubelskie	1 124	85	398	473	168	-
4.	Lubuskie	1 169	2	312	855	-	-
5.	Łódzkie	1 088	1	221	867	-	-
6.	Małopolskie	361	50	111	12	188	-
7.	Mazowieckie	402	5	85	180	132	-
8.	Opolskie	4 308	12	356	3 381	559	-
9.	Podkarpackie	780	71	185	312	212	-
10.	Podlaskie	567	13	443	110	-	-
11.	Pomorskie	2 452	5	330	2 118	-	-
12.	Śląskie	357	23	144	189	-	-
13.	Świętokrzyskie	161	1	27	133	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	4 905	8	688	3 722	487	-
15.	Wielkopolskie	6 214	9	605	3 760	1 223	617
16.	Zachodniopomorskie	11 779	21	649	10 541	569	-
Ogółem		43 033	431	6 145	31 840	4 000	617

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne. Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone. Źródło: dane KOWR.

XI. Liczba umów zawartych na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP w 2024 r. wg województw*

Lp.	Województwo	Liczba umów					
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej				
			do 1,00	1,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	516	164	198	151	3	-
2.	Kujawsko-pomorskie	350	57	158	135	-	-
3.	Lubelskie	308	151	142	14	1	-
4.	Lubuskie	114	13	62	39	-	-
5.	Łódzkie	81	2	33	46	-	-
6.	Małopolskie	125	94	29	1	1	-
7.	Mazowieckie	35	7	20	7	1	-
8.	Opolskie	257	19	53	182	3	-
9.	Podkarpackie	254	185	47	21	1	-
10.	Podlaskie	154	20	128	6	-	-
11.	Pomorskie	176	15	67	94	-	-
12.	Śląskie	101	50	37	14	-	-
13.	Świętokrzyskie	15	1	9	5	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	296	12	141	140	3	-
15.	Wielkopolskie	326	12	99	208	6	1
16.	Zachodniopomorskie	664	45	145	470	4	-
Ogółem		3 772	847	1 368	1 533	23	1

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.
Zródło: dane KOWR.

XII. Czynnosc za grunty wydzierzawione z Zasobu WRSP w 2024 r.* wg województw (w dt pszenicy/ha)

Lp.	Województwo	Czynosc za grunty wydzierzawione (w dt pszenicy/ha)					
		Średnio	W tym w grupie obszarowej				
			do 1,00	1,01 - 9,99	10,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	13,8	15,4	8,7	13,6	22,4	-
2.	Kujawsko-pomorskie	11,0	13,8	12,1	10,5	-	-
3.	Lubelskie	10,9	8,8	10,3	14,8	2,7	-
4.	Lubuskie	7,3	7,1	9,7	6,4	-	-
5.	Łódzkie	29,5	4,5	27,3	30,1	-	-
6.	Małopolskie	10,5	12,6	16,4	4,1	6,8	-
7.	Mazowieckie	11,2	4,9	14,2	8,2	13,7	-
8.	Opolskie	11,0	16,1	14,0	11,4	6,7	-
9.	Podkarpackie	9,5	9,4	9,2	14,8	1,8	-
10.	Podlaskie	7,6	11,8	8,1	5,1	-	-
11.	Pomorskie	7,9	10,2	8,6	7,8	-	-
12.	Śląskie	20,0	13,9	8,4	29,6	-	-
13.	Świętokrzyskie	3,6	7,3	11,9	1,9	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	14,3	7,2	8,8	14,5	20,9	-
15.	Wielkopolskie	28,7	6,9	30,7	33,9	25,0	2,9
16.	Zachodniopomorskie	6,4	13,6	9,7	6,2	6,9	-
Średnio		13,1	11,8	12,8	13,1	15,7	2,9

* Bez transakcji obejmujących grunty pod budynkami, również mieszkalnymi, wyodrębnionymi obiektami, grunty o specyficznym charakterze (np. ze złożami kopalin, pod wodami) oraz grunty nierolne.
Źródło: dane KOWR.

XIII. Grunty Zasobu WRSP w dzierżawie – stan na 31.12.2024 r. wg województw (w ha)

Lp.	Województwo	Powierzchnia gruntów w dzierżawie (w ha)											
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej										
			do 1,00	1,01 - 1,99	2,00 - 4,99	5,00 - 9,99	10,00 - 19,99	20,00 - 49,99	50,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00 - 499,99	500,00 - 999,99	1000,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	151 139	1 286	2 016	6 412	8 069	25 875	21 646	13 323	28 051	20 212	10 009	14 240
2.	Kujawsko-pomorskie	65 766	607	870	2 705	5 605	11 074	5 474	4 109	9 385	9 014	1 172	15 750
3.	Lubelskie	25 126	1 815	2 379	4 107	2 332	2 028	2 275	1 673	2 759	2 821	1 366	1 572
4.	Lubuskie	73 833	381	807	3 807	5 435	10 073	16 632	7 901	12 866	5 603	3 153	7 174
5.	Łódzkie	12 102	44	131	370	473	1 394	1 001	521	3 042	1 721	976	2 431
6.	Małopolskie	7 523	387	324	486	401	492	327	897	1 483	-	897	1 830
7.	Mazowieckie	16 041	198	378	785	979	1 472	2 116	2 085	4 161	1 510	2 008	350
8.	Opolskie	52 811	642	589	1 115	1 700	5 770	5 135	1 563	7 280	5 409	3 871	19 736
9.	Podkarpackie	16 615	608	461	815	1 220	2 106	2 393	2 832	4 806	391	524	459
10.	Podlaskie	23 078	662	1 398	3 674	3 839	2 718	2 587	1 650	3 808	1 835	908	-
11.	Pomorskie	71 721	129	433	2 077	3 466	8 007	11 806	5 964	13 149	13 151	10 403	3 136
12.	Śląskie	19 796	448	692	1 489	1 461	2 188	2 578	2 245	4 473	2 228	-	1 993
13.	Świętokrzyskie	5 276	77	188	484	382	606	824	515	1 289	397	514	-
14.	Warmińsko-mazurskie	126 046	385	1 144	4 930	8 376	13 968	31 081	13 974	24 056	12 996	5 177	9 958
15.	Wielkopolskie	161 274	289	583	2 449	8 065	26 180	14 686	9 558	26 201	17 015	12 953	43 296
16.	Zachodniopomorskie	216 605	594	1 456	7 755	12 339	43 846	65 913	20 697	29 934	12 415	5 849	15 807
Ogółem		1 044 752	8 551	13 849	43 461	64 142	157 797	186 475	89 509	176 742	106 718	59 779	137 732

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

XIV. Liczba umów na dzierżawę gruntów z Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg województw

Lp.	Województwo	Liczba umów dzierżawy											
		Ogółem	W tym w grupie obszarowej										
			do 1,00	1,01 - 1,99	2,00 - 4,99	5,00 - 9,99	10,00 - 19,99	20,00 - 49,99	50,00 - 99,99	100,00 - 299,99	300,00- 499,99	500,00 - 999,99	1000,00 i więcej
1.	Dolnośląskie	10 253	2 736	1 403	2 030	1 118	1 775	769	193	154	53	14	8
2.	Kujawsko-pomorskie	4 735	1 372	609	840	750	826	190	58	57	24	2	7
3.	Lubelskie	7 340	3 670	1 692	1 367	344	144	71	24	17	8	2	1
4.	Lubuskie	4 840	852	554	1 195	758	692	580	114	73	15	4	3
5.	Łódzkie	530	87	90	119	67	102	35	7	16	5	1	1
6.	Małopolskie	1 301	779	235	159	56	35	12	12	9	-	2	2
7.	Mazowieckie	1 269	375	261	260	136	106	68	31	25	4	3	-
8.	Opolskie	3 065	1 376	421	359	229	401	190	23	41	14	6	5
9.	Podkarpackie	2 415	1 348	330	266	169	155	77	40	28	1	1	-
10.	Podlaskie	4 221	1 186	971	1 185	533	206	87	23	24	4	2	-
11.	Pomorskie	2 932	360	300	635	473	545	408	87	72	35	15	2
12.	Śląskie	2 390	901	492	486	205	160	80	32	27	6	-	1
13.	Świętokrzyskie	576	145	129	159	55	45	27	7	8	1	-	-
14.	Warmińsko-mazurskie	6 574	724	771	1 504	1 176	971	1 041	207	133	34	8	5
15.	Wielkopolskie	5 596	623	411	737	1 068	1 884	503	138	146	44	20	22
16.	Zachodniopomorskie	12 221	1 274	1 004	2 407	1 721	2 954	2 327	301	182	34	9	8
Ogółem		70 258	17 808	9 673	13 708	8 858	11 001	6 465	1 297	1 012	282	89	65

Źródło: dane KOWR.

XV. Zagospodarowanie gruntów Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg jednostek organizacyjnych KOWR (w ha)

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Przejęte do Zasobu WRSP od początku działalności	Grunty rozdysponowane trwale								Grunty pozostające w Zasobie WRSP							
			Sprzedane ogółem	Przekazane nieodpłatnie				Pod wodami przekazane do RZGW lub Marszałka Wojew.	Wniesione jako aport do spółek	Rozdysponowane trwale w pozostałych formach	Ogółem	Z tego						
				Jednostkom samorządu terytorialnego	Lasom Państwowym	Kościelnym osobom prawnym	Innym podmiotom					W dzierżawie	W użytkow. wieczyst.	W trwałym zarządzie	W administrowaniu produk.	W innym zagospodarowaniu*	Pozostaje do rozdysponowania	Obce grunty w Zasobie**
1.	OT Białystok	341 606	210 897	4 303	11 757	2 135	4 767	69 900	52	7 225	30 569	22 503	1 438	30	-	283	6 049	266
2.	OT Bydgoszcz	261 664	133 451	3 589	9 181	15 159	5 568	23 821	303	1 588	69 005	55 017	3 306	1 331	-	135	4 839	4 377
3.	OT Częstochowa	33 472	775	125	3	15	178	514	217	16	31 630	17 456	2 161	57	-	1 866	9 874	216
4.	OT Gorzów Wlkp.	352 523	219 047	5 197	12 944	3 965	8 614	13 318	2	428	89 006	68 960	1 451	805	-	1 807	14 530	1 454
5.	OT Kielce	10 115	900	28	-	-	304	0,3	0,2	29	8 853	4 532	16	164	-	2	4 052	87
6.	OT Koszalin	331 132	186 861	3 022	18 614	2 823	1 871	25 550	133	383	91 875	78 882	1 477	293	-	523	10 222	480
7.	OT Kraków	11 595	502	19	-	-	27	0,02	-	204	10 843	4 796	3 027	25	-	11	2 878	105
8.	OT Lublin	188 189	135 492	2 357	3 369	4 430	5 727	1 242	-	3 093	32 479	22 532	971	1 220	-	10	7 747	-
9.	OT Łódź	95 910	74 764	2 339	1 242	53	1 747	383	211	1 110	14 061	8 196	1 651	18	-	72	3 866	258
10.	OT Olsztyn	602 010	360 212	5 844	23 558	7 151	3 369	49 655	507	5 478	146 238	121 311	4 404	1 838	-	3 283	14 735	666
11.	OT Opole	238 854	161 789	5 048	4 778	10 579	3 159	101	87	1 388	51 925	38 918	1 691	134	-	125	11 018	39
12.	OT Poznań	461 690	234 493	5 764	9 877	16 103	11 847	7 896	3 317	4 934	167 459	128 781	9 017	434	-	492	14 444	14 292
13.	OT Pruszcz Gdański	429 129	279 763	6 563	13 811	7 650	2 535	32 671	267	999	84 869	66 816	4 644	106	-	193	11 157	1 953
14.	OT Rzeszów	195 617	142 058	4 459	11 161	2 095	7 920	118	79	2 460	25 267	16 156	2 234	1 593	-	53	5 210	21
15.	OT Szczecin	470 916	250 505	3 904	18 510	4 932	2 600	25 860	156	1 743	162 706	127 339	5 014	7 374	-	640	21 897	443
16.	OT Warszawa	240 449	85 972	3 543	1 965	2 168	4 042	33	9 768	2 487	130 472	119 813	3 577	442	-	12	6 510	118
17.	OT Wrocław	497 157	262 377	5 348	15 868	11 135	5 035	181	9 720	4 725	182 769	142 744	6 019	990	-	2 829	29 322	865
Ogółem		4 762 030	2 739 857	61 451	156 637	90 394	69 311	251 243	24 820	38 289	1 330 027	1 044 752	52 097	16 855	-	12 335	178 350	25 639

* W dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu.

** Grunty pod wodami płynącymi, pozostające w ewidencji Zasobu, dla których prawa rybackiego użytkowania przeszły z dniem 1 stycznia 2006 r. do RZGW, grunty należące do uczelni publicznych, grunty należące do jednostek samorządowych.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

XVI. Zagospodarowanie gruntów Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r. wg województw (w ha)

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Przejęte do Zasobu WRSP od początku działalności	Grunty rozdysponowane trwałe								Grunty pozostające w Zasobie WRSP							
			Sprzedane ogółem	Przekazane nieodpłatnie				Pod wodami przekazane do RZGW lub Marszałka Wojew.	Wniesione jako aport do spółek	rozdysponowane trwałe w pozostałych formach	Ogółem	Z tego						
				Jednostkom samorządu terytorialnego	Lasom Państwowym	Kościelnym osobom prawnym	Innym podmiotom					W dzierżawie	W użytkow. wieczyst.	W trwałym zarządzie	W administrowaniu produk.	W innym zagospodarowaniu*	Pozostaje do rozdysponowania	Obce grunty w Zasobie**
1.	Dolnośląskie	509 952	265 002	5 617	15 888	11 136	5 584	182	10 688	4 725	191 130	151 139	6 019	990	-	2 829	29 288	865
2.	Kujawsko-pomorskie	276 401	134 863	3 632	9 275	15 372	5 587	25 410	1 198	1 590	79 474	65 766	3 291	1 331	-	135	4 840	4 112
3.	Lubelskie	190 278	134 704	2 366	3 408	4 442	5 728	1 243	213	3 093	35 081	25 126	971	1 220	-	10	7 755	-
4.	Lubuskie	355 320	218 401	5 146	13 327	4 022	8 621	11 138	352	428	93 883	73 833	1 451	805	-	1 807	14 533	1 454
5.	Łódzkie	79 998	56 399	1 631	923	10	1 452	2	505	1 107	17 969	12 102	1 651	18	-	72	3 867	258
6.	Małopolskie	39 592	19 313	1 638	872	1 322	1 465	5	569	838	13 570	7 523	3 027	25	-	11	2 878	105
7.	Mazowieckie	119 237	80 458	3 422	1 664	674	2 951	390	635	2 445	26 598	16 041	3 577	419	-	11	6 491	60
8.	Opolskie	182 004	104 541	2 164	3 436	3 618	1 072	98	599	660	65 817	52 811	1 691	134	-	125	11 018	39
9.	Podkarpackie	155 304	105 328	2 920	10 960	2 054	6 502	101	258	1 455	25 726	16 615	2 234	1 593	-	53	5 210	21
10.	Podlaskie	129 706	66 463	2 275	7 673	891	4 243	11 225	113	5 678	31 145	23 078	1 438	30	-	283	6 049	266
11.	Pomorskie	432 460	280 260	6 617	13 892	7 834	2 533	29 631	1 041	996	89 655	71 721	4 659	106	-	193	11 150	1 825
12.	Śląskie	87 156	42 106	1 630	661	6 026	1 283	519	423	538	33 970	19 796	2 161	57	-	1 866	9 875	216
13.	Świętokrzyskie	50 952	37 689	1 419	195	42	1 300	13	57	640	9 597	5 276	16	164	-	2	4 052	87
14.	Warmińsko-mazurskie	828 023	511 767	7 906	27 679	8 436	4 191	108 259	1 748	7 031	151 007	126 046	4 404	1 838	-	3 283	14 739	697
15.	Wielkopolskie	501 983	237 120	5 969	10 091	16 349	12 274	9 325	5 479	4 939	200 438	161 274	9 017	456	-	492	14 487	14 712
16.	Zachodniopomorskie	823 664	445 445	7 100	36 692	8 166	4 523	53 703	943	2 126	264 966	216 605	6 491	7 667	-	1 162	32 119	922
Ogółem		4 762 030	2 739 857	61 451	156 637	90 394	69 311	251 243	24 820	38 289	1 330 027	1 044 752	52 097	16 855	-	12 335	178 350	25 639

* W dożywotnim użytkowaniu, w bezumownym użytkowaniu i w użyczeniu.

** Grunty pod wodami płynącymi, pozostające w ewidencji Zasobu, dla których prawa rybackiego użytkowania przeszły z dniem 1 stycznia 2006 r. do RZGW, grunty należące do uczelni publicznych, grunty należące do jednostek samorządowych.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

XVII. Grunty Zasobu WRSP pozostające do rozdysponowania oraz szacunkowa ocena możliwości ich zagospodarowania według kierunków – stan na 31.12.2024 r. (w ha)

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Powierzchnia pozostająca do rozdysponow. ogółem	Możliwe kierunki zagospodarowania gruntów do rozdysponowania					Pozostałe grunty *
			Na cele rolnicze		Na cele nierolnicze			
			Ogółem	W tym wieloletnie odłogi	Pod zalesienia	Pod budownictwo i działalność usługową	Na inne cele (rekreacja, ochrona przyrody itp.)	
1.	OT Białystok	6 049	5 951	-	-	5	0	92
2.	OT Bydgoszcz	4 839	3 511	-	188	95	119	927
3.	OT Częstochowa	9 874	8 486	600	400	199	33	756
4.	OT Gorzów	14 530	10 920	1 471	597	293	2 149	571
5.	OT Kielce	4 052	2 946	-	-	412	14	680
6.	OT Koszalin	10 222	6 124	-	634	1 200	1 450	814
7.	OT Kraków	2 878	2 600	-	30	60	4	184
8.	OT Lublin	7 747	6 228	3 104	62	203	88	1 166
9.	OT Łódź	3 866	3 316	230	200	150	100	100
10.	OT Olsztyn	14 735	13 317	275	273	251	799	96
11.	OT Opole	11 018	10 978	170	-	40	-	-
12.	OT Poznań	14 444	10 111	2 022	303	1 537	182	2 311
13.	OT Pruszcz Gdański	11 157	9 447	274	629	91	2	988
14.	OT Rzeszów	5 210	4 168		-	25	5	1 012
15.	OT Szczecin	21 897	18 267	11 447	739	83	55	2 753
16.	OT Warszawa	6 510	3 874	935	1 333	413	452	439
17.	OT Wrocław	29 322	13 973	3 894	7 503	974	2 348	4 524
Ogółem		178 350	134 216	24 423	12 891	6 030	7 801	17 413

* Grunty, co do których nie zdefiniowano szczegółowych kierunków przeznaczenia.

Powierzchnia liczona z dokładnością do 1 m², natomiast wartości podane w tabeli zostały zaokrąglone.

Źródło: dane KOWR.

XVIII. Zagospodarowanie obiektów rolno-przemysłowych, usługowych i zabytków Zasobu WRSP – stan na 31.12.2024 r.

Wyszczególnienie	Przejęto do Zasobu wg protokołów zdawczo-odbiorczych	Stan ewidencyjny na 31.12.2024 r. obiektów przejętych do Zasobu*	Rozdysponowano do 31.12.2024 r.				Obiekty w Zasobie WRSP według stanu na 31.12.2024 r.			
			Ogółem	Z tego			Ogółem	Z tego		
				Sprzedano	Wniesiono do jednoosob. spółek	Rozdysponow. w innych formach		Przekazane		Do rozdysponow.
								W dzierżawę	W zarząd i użytkowanie wieczyste	
Gorzelnie, winiarnie, browary	858	839	691	622	51	18	148	120	3	25
Masarnie i rzeźnie	213	212	168	151	14	3	44	42	-	2
Mleczarnie	12	11	8	2	2	4	3	3	-	-
Przetwórnictwo owoców i warzyw	15	17	12	7	2	3	5	4	-	1
Młyny i kaskarnie	31	36	30	22	4	4	6	6	-	-
Suszarnie zbóż i zielonek	898	880	637	586	40	11	242	234	-	8
Mieszalnice pasz	717	616	474	394	66	14	142	138	-	4
Cegielnie	10	8	8	7	-	1	-	-	-	-
Tartaki	67	59	56	50	1	5	3	2	-	1
Chłodnie	75	65	50	44	4	2	15	14	-	1
Hotele i zajazdy	107	88	86	58	21	7	2	1	-	1
Restauracje i bary	40	34	33	28	2	3	1	-	-	1
Sklepy	415	368	363	303	43	17	5	4	-	1
Obiekty socjalne, kulturalne i sportowe	672	751	724	214	176	334	27	22	3	2
Zespoły dworskie i pałacowo-parkowe	2 136	2 398	2 023	1 522	132	369	375	267	6	102

* W Zasobie WRSP dokonuje się weryfikacji przejętych obiektów, a w miarę potrzeby - zmiany ich kwalifikacji, przeznaczenia lub funkcji. Przejęte zespoły dworskie i pałacowo-parkowe podlegają przeglądom przy udziale wojewódzkich służb konserwacji zabytków, w wyniku których weryfikowany jest m.in. status i zakres rzeczowy obiektów tworzących „zespół”, jak również wprowadzane są do ewidencji nowe zespoły dworskie i pałacowo-parkowe, uznane przez służbę ochrony zabytków za obiekty zabytkowe.

Źródło: dane KOWR.

XIX. Liczba mieszkań przejętych do Zasobu WRSP i ich rozdysponowanie – stan na 31.12.2024 r.

Lp.	Jednostka organizacyjna KOWR	Przejęte do Zasobu		Sprzedano		Przekazano nieodpłatnie						Zlikwidowano		Pozostaje w Zasobie na 31.12.2024 r.
						Ogółem		W tym						
		Stan na 31.12.2024 r.	W 2024 r.	Stan na 31.12.2024 r.	W 2024 r.			Stan na 31.12.2024 r.	W 2024 r.	Samorządom	Spółdzielniom mieszkaniowym	Stan na 31.12.2024 r.	W 2024 r.	
1.	OT Białystok	14 259	1	13 563	-	441	-	135	-	282	-	88	1	19
2.	OT Bydgoszcz	25 326	5	23 024	25	1 483	18	329	6	1 036	-	298	-	524
3.	OT Częstochowa	-	-	21	5	3	-	-	-	-	-	3	-	228
4.	OT Gorzów Wlkp.	21 540	-	19 256	-	2 037	-	1 555	-	471	-	238	-	9
5.	OT Kielce	17	1	22	1	12	-	7	-	-	-	1	-	16
6.	OT Koszalin	21 436	-	20 513	2	761	-	697	-	56	-	125	-	39
7.	OT Kraków	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	29
8.	OT Lublin	9 071	-2	8 566	-	456	-	262	-	188	-	37	-	12
9.	OT Łódź	7 890	-	7 188	4	468	-	344	-	45	-	10	-	148
10.	OT Olsztyn	35 444	-	32 757	24	2 055	-	2 028	-	4	-	186	-	594
11.	OT Opole	25 319	-	23 119	-	1 315	-	618	-	620	-	518	-	112
12.	OT Poznań	49 671	-	45 670	19	1 613	8	591	1	765	-	631	12	1 754
13.	OT Pruszcz Gdański	34 656	-	32 972	2	1 324	-	1 294	-	14	-	98	-	262
14.	OT Rzeszów	9 504	-	9 217	1	124	-	92	-	9	-	84	-	10
15.	OT Szczecin	31 355	-1	29 267	2	1 889	3	1 188	1	685	-	110	-	87
16.	OT Warszawa	10 918	1	8 479	22	2 046	3	230	-	28	-	33	2	436
17.	OT Wrocław	41 101	-	35 378	15	2 590	-	2 167	-	276	-	2 035	30	1 098
Ogółem		337 507	5	309 018	124	18 617	32	11 537	8	4 479	-	4 495	45	5 377

Źródło: dane KOWR.

XX. Wykonanie planu finansowego Zasobu WRSP w 2024 r. (układ memoriałowy)

Lp.	Wyszczególnienie	2024		
		Plan *	Wykonanie **	4:3
		w tys. zł.		w %
1.	2.	3.	4.	5.
I.	Przychody ogółem	1 587 297	1 840 960	116%
1.	z tego przychody ze sprzedaży mienia Zasobu	553 720	535 579	97%
2.	przychody z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu	693 104	886 912	128%
3.	przychody finansowe	256 155	334 254	130%
3.1	w tym odsetki	252 199	327 656	130%
3.2	dywidendy	1 956	1 956	100%
3.3	inne	2 000	4 642	232%
4.	inne przychody z gospodarowania mieniem Zasobu	84 318	84 215	100%
II.	Koszty ogółem	1 620 539	1 535 457	95%
1.	Zasilenie Funduszu Rekompensacyjnego	192 390	180 438	94%
2.	Środki na koszty funkcjonowania KOWR	638 368	638 368	100%
3.	Koszty gospodarowania mieniem Zasobu	754 781	694 621	92%
3.1	z tego: amortyzacja	30 000	28 487	95%
3.2	materiały i energia	6 200	3 130	50%
3.3	usługi obce	95 000	69 570	73%
3.4	podatki i opłaty	90 000	72 670	81%
3.5	pozostałe koszty	533 581	520 764	98%
3.6	płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań	0	-	-
4.	Koszty realizacji zadań	35 000	22 030	63%
4.1	z tego: bezzwrotna pomoc finansowa	35 000	22 030	63%
III.	Wynik (I-II)	-33 242	305 503	-919%
IV.	OBOWIAZKOWE OBCIĄŻENIA WYNIKU FINANSOWEGO	30 000	632 733	2109%
1.	Nadwyżka środków finansowych	30 000	632 733	2109%
V.	LIMITY PORĘCZEŃ I GWARANCJI	20 000		0%
VI.	ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE (realizacja ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego)	178 668	85 453	48%

* Plan finansowy Zasobu WRSP na 2024 r. zamieszczony w załączniku nr 11 do ustawy budżetowej na rok 2024, uwzględniający zmiany zatwierdzone przez MRiRW.

** Dane na podstawie sprawozdania budżetowego za rok 2024.

Źródło: dane KOWR.

XXI. Wpływy Zasobu WRSP w 2024 r. (w tys. zł)

Lp.	OT KOWR	Wpływy Zasobu WRSP ogółem*				
		ogółem	z tego:			
			ze sprzedaży mienia Zasobu	z odpłatnego korzystania z mienia Zasobu	inne wpływy z zagospodarowania i rozporządzania mieniem Zasobu	w tym: <i>odsetki od środków na rachunkach bankowych</i>
1.	OT Białystok	21 151	7 812	11 872	1 467	80
2.	OT Bydgoszcz	131 436	76 845	54 390	201	110
3.	OT Częstochowa	58 998	39 242	18 823	933	87
4.	OT Gorzów Wlkp.	114 273	76 166	37 188	919	312
5.	OT Kielce	12 158	8 689	3 351	118	33
6.	OT Koszalin	88 669	52 788	35 436	445	234
7.	OT Kraków	25 266	18 593	6 540	133	55
8.	OT Lublin	38 055	21 282	16 260	513	57
9.	OT Łódź	27 458	14 153	12 799	506	80
10.	OT Olsztyn	223 778	138 255	84 282	1 241	255
11.	OT Opole	74 438	38 796	34 829	813	204
12.	OT Poznań	214 018	93 707	119 628	683	172
13.	OT Pruszcz Gdański	164 510	109 447	52 694	2 369	210
14.	OT Rzeszów	43 197	28 362	14 452	383	114
15.	OT Szczecin	176 194	94 185	81 150	859	465
16.	OT Warszawa	231 688	164 017	66 484	1 187	224
17.	OT Wrocław	276 041	157 088	116 161	2 792	540
18.	Centrala KOWR	73 956	0	0	73 956	71 434
Ogółem		1 995 284	1 139 427	766 339	89 518	74 666

* Dane na podstawie sprawozdania budżetowego za rok 2024.
Źródło: dane KOWR.

XXII. Wydatki Zasobu WRSP w 2024 r. (w tys. zł)

Lp.	OT KOWR	Wydatki Zasobu WRSP ogółem*										
		ogółem	z tego:									
			przekazy zewnętrzne **	środki na koszty funkcjonowania KOWR	wydatki w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu	z tego:				wydatki na realizację zadań	z tego:	
						inwestycje, remonty i rozbiórki dotyczące mienia Zasobu	utrzymanie mienia niezagospodaro- wanego	wydatki związane z rozdysponowa- niem mienia	pozostałe wydatki		bezzwrotna pomoc finansowa	realizacja ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego
1.	OT Białystok	11 623	0	8 869	1 498	499	573	160	266	1 256	0	1 256
2.	OT Bydgoszcz	12 231	0	3 147	3 305	109	1 596	942	658	5 779	2 991	2 788
3.	OT Częstochowa	34 387	0	2 913	31 474	1 385	1 945	347	27 797	0	0	0
4.	OT Gorzów Wlkp.	11 478	0	3 572	5 579	194	3 729	1 138	518	2 327	735	1 592
5.	OT Kielce	20 191	0	17 725	1 063	41	586	287	149	1 403	0	1 403
6.	OT Koszalin	21 888	0	3 144	13 128	2 400	6 288	2 222	2 218	5 616	1 433	4 183
7.	OT Kraków	6 684	0	3 194	1 028	18	809	104	97	2 462	0	2 462
8.	OT Lublin	12 790	0	5 639	1 603	75	826	361	341	5 548	0	5 548
9.	OT Łódź	6 740	0	2 286	2 970	1 518	510	407	535	1 484	943	541
10.	OT Olsztyn	53 322	0	6 981	13 647	3 082	6 551	2 379	1 635	32 694	5 170	27 524
11.	OT Opole	18 244	0	2 701	9 247	1 675	5 661	743	1 168	6 296	464	5 832
12.	OT Poznań	39 186	0	6 581	30 904	10 828	9 627	975	9 474	1 701	0	1 701
13.	OT Pruszcz Gdański	19 992	0	4 537	6 665	1 443	3 130	1 106	986	8 790	879	7 911
14.	OT Rzeszów	12 211	0	2 802	2 538	19	921	765	833	6 871	3 161	3 710
15.	OT Szczecin	27 476	0	3 762	16 940	2 776	8 157	2 723	3 284	6 774	2 778	3 996
16.	OT Warszawa	14 874	0	5 971	6 206	547	1 582	631	3 446	2 697	2 309	388
17.	OT Wrocław	45 777	0	6 871	23 861	5 839	12 968	1 364	3 690	15 045	427	14 618
18.	Centrala KOWR	2 630 189	1 842 708	547 673	239 304	158 865	0	18	80 421	504	504	0
Ogółem		2 999 283	1 842 708	638 368	410 960	191 313	65 459	16 672	137 516	107 247	21 794	85 453

* Dane na podstawie sprawozdania budżetowego za rok 2024.

** W tym wydatki z tytułu wpłat na Fundusz Rekompensacyjny (121 222 tys. zł).

Źródło: dane KOWR.

Aneks nr 6. Realizacja niektórych zadań wynikających z ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego w latach 2017–2024*

Lp.	Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017 r. (ANR)	2017 r. (KOWR)	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
1	Decyzje administracyjne dotyczące zgody na nabycie nieruchomości rolnych wydane na podstawie art. 2a ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Liczba wydanych decyzji administracyjnych (szt.)	9 348	5 828	15 176	18 581	13 870	8 848	10 760	8 062	6 434	6 723
		Powierzchnia nieruchomości (tys. ha)	28,8	15,6	44,4	50,8	49,3	44,9	52,9	39,1	33,9	30,0
2	Nabywanie nieruchomości rolnej przez KOWR na podstawie art. 2a ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne dotyczące nabycia nieruchomości rolnej przez KOWR (szt.)	27	12	39	11	10	6	0	2	0	2
		Powierzchnia nieruchomości (ha)	101,0	975,0	1 076,0	145,0	529,2	302,6	0,0	17,9	0,0	13,9
3	Decyzje administracyjne dotyczące zgody na zbycie lub oddanie w posiadanie innym podmiotom nieruchomości rolnej wydane na podstawie art. 2b ust. 3 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Liczba wydanych decyzji administracyjnych (szt.)**	nd	nd	nd	nd	386	1 850	2 744	3 156	4 342	3 129
4	Prawo pierwokupu nieruchomości rolnej przysługujące KOWR na podstawie art. 3 ust. 4 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa pierwokupu (szt.)	1	3	4	28	60	110	171	129	102	127
		Powierzchnia nieruchomości (ha)	6,9	82,1	89,0	674,7	2 514,9	1 506,7	2 386,9	1 019,0	1 167,6	1 237,2
5	Prawo nabycia nieruchomości rolnej przysługujące KOWR na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa nabycia (szt.)	0	0	0	0	0	2	13	32	22	22
		Powierzchnia nieruchomości (ha)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	8,1	501,0	434,5	294,8	521,7
6	Nabywanie nieruchomości rolnej przez KOWR na podstawie art. 4b ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne, na podstawie których KOWR kupił nieruchomości rolne (szt.)	0	0	0	0	3	3	4	2	6	15
		Powierzchnia nieruchomości (ha)	0,0	0,0	0,0	0,0	747,3	40,7	33,6	42,9	89,7	127,3
7	Prawo pierwokupu udziałów/akcji przysługujące KOWR na podstawie art. 3a ust. 1 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa pierwokupu udziałów/akcji (szt.)	2	136	138	926	9	1	6	22	133	36
		Liczba udziałów objętych oświadczeniami (szt.)	nd	0	0	510	2 435	44	488	5 372	66 881	467
		Liczba udziałów objętych oświadczeniami (szt.)	nd	422 607	422 607	2 940 760	0	0	0	0	0	251 847
		Liczba udziałów i akcji objętych oświadczeniami (szt.)	51 481 348	nd	51 481 348	nd	nd	nd	nd	nd	nd	nd
8	Prawo nabycia udziałów/akcji przysługujące KOWR na podstawie art. 4 ust. 6 ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Akty notarialne, w których KOWR oświadczył wolę skorzystania z prawa nabycia udziałów/akcji (szt.)	0	1	1	0	2	0	0	0	0	0
		Liczba udziałów objętych oświadczeniami (szt.)	0	2 000	2 000	0	374	0	0	0	0	0
		Liczba akcji objętych oświadczeniami (szt.)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	Sprawowanie nadzoru nad spełnianiem przez nabywców zobowiązań określonych w art. 8a ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego	Liczba przeprowadzonych kontroli	ponad 200			967	1 448	1 686	905	879	1 655	1 567

* Dane wg stanu na dzień 31 grudnia danego roku.

** Od 26.06.2019 r.

Źródło: dane KOWR.

Wykaz jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej, w których prawa z udziałów albo akcji wykonywał w 2024 r. Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa¹²⁵

I. Spółki hodowli roślin uprawnych:

- 1) **„PlantiCo – Hodowla i Nasiennictwo Ogrodnicze Zielonki” sp. z o.o.**, ul. Parkowa 1A, Zielonki Parcele, 05-082 Stare Babice.

II. Spółki hodowli zwierząt gospodarskich:

- 2) **Ośrodek Hodowli Zarodowej Osięciny sp. z o.o.**, ul. Włocławska 2, 88-220 Osięciny,
- 3) **Ośrodek Hodowli Zarodowej „Głogówek” sp. z o.o.**, ul. Fabryczna 2 lok. B, 48-250 Głogówek,
- 4) **Hodowla Zwierząt Zarodowych Osowa Sień sp. z o.o.**, Przyczyna Górna 1, 67-400 Wschowa,
- 5) **Ośrodek Hodowli Zarodowej „Gajewo” sp. z o.o.**, Kałdowo 2, 82-200 Malbork,
- 6) **„Mścice” Ośrodek Hodowli Zarodowej sp. z o.o.**, ul. Koszalińska 85, 76-031 Mścice,
- 7) **Hodowla Zarodowa Zwierząt „Żołędnica” sp. z o.o.**, Żołędnica 41, 63-911 Rawicz,
- 8) **Ośrodek Hodowli Zarodowej w Kamieńcu Ząbkowickim sp. z o.o.**, pl. Kościelny 1, 57-230 Kamieniec Ząbkowicki,
- 9) **Ośrodek Hodowli Zarodowej Dębołęka sp. z o.o.**, Dębołęka 72, 98-275 Brzeźnio,
- 10) **Ośrodek Hodowli Zarodowej „Garzyn” sp. z o.o.**, ul. Leszczyńska 34, Garzyn, 64-120 Krzemieniewo,
- 11) **Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osieku sp. z o.o.**, ul. Zamkowa 3, 32-608 Osiek,
- 12) **Ośrodek Hodowli Zarodowej Lubiana sp. z o.o.**, Lubiana 8, 73-260 Pełczyce,
- 13) **Ośrodek Hodowli Zwierząt Zarodowych sp. z o.o.**, Chodeczek, 87-860 Chodecz,
- 14) **Ośrodek Hodowli Zarodowej Bobrowniki sp. z o.o.**, Bobrowniki 6A, 76-231 Damnica,
- 15) **Gospodarstwo Rolno-Hodowlane Żydowo sp. z o.o.**, ul. Kościuszki 41, 62-241 Żydowo,
- 16) **Ośrodek Hodowli Zarodowej „Przerzeczyn Zdrój” sp. z o.o.**, Gilów 120A, 58-230 Niemcza,

¹²⁵ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 25 lipca 2018 r. w sprawie wykazu jednoosobowych spółek hodowli roślin uprawnych lub hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. poz. 1525, z późn. zm.).

- 17) **„Przedsiębiorstwo Rolniczo-Hodowlane Gałopol” sp. z o.o.**, ul. Wierzbowa 10, Gałowo, 64-500 Szamotuły,
- 18) **Przedsiębiorstwo Rolne Długie Stare sp. z o.o.**, ul. Wiosenna 5, Długie Stare, 64-100 Leszno,
- 19) **„Stadnina Koni Janów Podlaski” sp. z o.o.**, Wygoda 3, 21-505 Janów Podlaski,
- 20) **Stadnina Koni Michałów sp. z o.o.**, 28-411 Michałów,
- 21) **Stadnina Koni „Racot” sp. z o.o.**, ul. Dworcowa 5, Racot, 64-000 Kościan,
- 22) **Stadnina Koni „Krasne” sp. z o.o.**, ul. Mickiewicza 36, 06-408 Krasne,
- 23) **Stadnina Koni Liski sp. z o.o.**, Liski 19 lok. 1, 11-210 Sępólno,
- 24) **Stado Ogierów Starogard Gdański sp. z o.o.**, Rieczna, 14-400 Pasłęk,
- 25) **Stadnina Koni „Nowe Jankowice” sp. z o.o.**, Nowe Jankowice 17, 86-320 Łasin,
- 26) **Stadnina Koni w Dobrzyniewie sp. z o.o.**, Dobrzyniewo 23, 89-311 Falmierowo,
- 27) **Stadnina Koni „Pępowo” sp. z o.o.**, Gogolewo 71, 63-840 Krobia,
- 28) **Stadnina Koni „Iwno” sp. z o.o.**, ul. Park Mielżyńskich 1 lok. 1, Iwno, 62-025 Kostrzyn,
- 29) **Stadnina Koni Prudnik sp. z o.o.**, ul. Poniatowskiego 3A, 48-200 Prudnik,
- 30) **Stadnina Koni Nowielice sp. z o.o.**, Nowielice, 72-320 Trzebiatów,
- 31) **Stado Ogierów w Łącku sp. z o.o.**, ul. Płocka 12 lok. 1, 09-520 Łąck.

Aneks nr 8. Wykonanie planu finansowego KOWR w 2024 r. (układ memoriałowy)

Poz.	Wyszczególnienie	Wykonanie 2023	2024			
			Plan wg ustawy budżetowej	Plan po zmianach	Wykonanie*	6:5
						tys. zł
1	2	3	4	5	6	7
I	STAN NA POZĄTEK ROKU	0				
1	Środki obrotowe, w tym:	109 916	8 168	107 921	112 226	104%
1.1	Środki pieniężne	106 005	8 000	107 753	104 809	97%
1.2	Należności krótkoterminowe:	519	161	161	448	278%
1.3	Zapasy	227	7	7	435	6214%
2	Należności długoterminowe:	123			124	
2.1	z tytułu udzielonych pożyczek					
2.2	od jednostek sektora finansów publicznych					
3	Zobowiązania:	108 301	19 885	19 885	106 822	537%
II	PRZYCHODY OGÓŁEM	582 377	639 087	660 805	665 971	101%
1	Przychody z prowadzonej działalności, z tego:	14 063	4 984	4 984	7 938	159%
1.1	Pozostałe	14 063	4 984	4 984	7 938	159%
2	Dotacje i subwencje z budżetu państwa	26 405	13 593	13 909	11 634	84%
3	Pozostałe przychody, w tym:	541 909	620 510	641 842	646 329	101%
3.1	Odsetki (np. z tytułu udzielonych pożyczek), w tym:	5 057	800	800	4 652	582%
3.1.1	Odsetki od depozytów u Ministra Finansów lub z tytułu skarbowych papierów wartościowych	4 656	800	800	4 288	536%
3.2	Równowartość odpisów amortyzacyjnych	282	250	250	254	102%
3.3	Środki na koszty funkcjonowania KOWR	534 411	617 036	638 368	638 368	100%
3.4	Pozostałe	2 159	2 424	2 424	3 055	126%
4	Środki otrzymane z Unii Europejskiej			70	70	100%
III	KOSZTY OGÓŁEM	667 638	617 671	639 389	504 434	79%
1	Koszty funkcjonowania	593 093	480 981	500 699	449 685	90%
1.1	Amortyzacja	14 142	20 015	19 015	14 359	76%
1.2	Materiały i energia	16 336	29 079	29 079	14 337	49%
1.3	Usługi obce	64 974	84 459	80 759	65 070	81%
1.4	Wynagrodzenia, z tego:	234 802	263 008	280 984	279 591	100%
1.4.1	osobowe	232 101	259 561	277 537	276 321	100%
1.4.2	bezosobowe	2 701	3 447	3 447	3 270	95%
1.5	Świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 499	4 185	4 185	1 653	39%
1.6	Składki, z tego na:	45 637	61 002	64 916	54 763	84%
1.6.1	ubezpieczenie społeczne	39 081	44 619	47 669	45 923	96%
1.6.2	Fundusz Pracy oraz Fundusz Solidarnościowy	4 594	6 359	6 788	5 404	80%
1.6.3	Fundusz Emerytur Pomostowych					
1.6.4	Wpłaty na pracownicze plany kapitałowe	1 962	10 024	10 459	3 436	33%
1.7	Podatki i opłaty, w tym:	2 572	3 882	3 882	2 629	68%
1.7.1	podatek od towarów i usług (VAT)	66	1 000	1 000	119	12%
1.7.2	opłaty na rzecz budżetów jednostek samorządu terytorialnego	189	250	250	196	78%
1.7.3	podatki stanowiące źródło dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego	560	653	653	605	93%
1.7.4	opłaty na rzecz budżetu państwa	0	1	1	0	12%
1.8	Pozostałe koszty funkcjonowania	213 131	15 351	17 879	17 283	97%
2	Koszty realizacji zadań, w tym:	68 832	129 690	129 690	44 013	34%
3	Pozostałe koszty, w tym:	5 713	7 000	9 000	10 736	119%
3.1	Pozostałe	5 713	7 000	9 000	10 736	119%
IV	WYNIK BRUTTO (II-III)	-85 261	21 416	21 416	161 537	754%
V	OBOWIĄZKOWE OBCIĄŻENIA WYNIKU FINANSOWEGO	99 753	0	0	155 341	
1	Podatek dochodowy od osób prawnych	0			0	
2	Pozostałe obciążenia wyniku finansowego, w tym:	99 753			155 341	
2.1	Wpłata do budżetu państwa (np. z zysku, nadwyżki środków finansowych)	99 753			155 341	
VI	WYNIK NETTO (IV-V)	-185 014	21 416	21 416	6 196	29%
VII	DOTACJE I SUBWENCJE Z BUDŻETU PAŃSTWA					
1	Dotacje i subwencje ogółem, z tego:	26 405	13 593	13 909	11 634	84%
1.1	- podmiotowa					
1.2	- przedmiotowa					
1.3	- celowa	16 800				
1.4	- celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - bieżące	9 605	13 593	13 909	11 634	84%
1.4.1	w tym: na współfinansowanie	2 349	4 430	2 986	2 366	79%
1.5	- celowa na finansowanie projektów z udziałem środków UE - majątkowe					
1.5.1	w tym: na współfinansowanie					
1.6	- subwencje					
1.7	- na inwestycje i zakupy inwestycyjne					
VIII	ŚRODKI NA WYDATKI MAJĄTKOWE	23 961	50 000	50 000	30 839	62%
IX	ŚRODKI PRZYZNANE INNYM PODMIOTOM					
X	STAN NA KONIEC ROKU:					
1	Środki obrotowe, w tym:	112 226	8 158	8 158	165 481	2028%
1.1	Środki pieniężne	104 809	8 000	8 000	160 116	2001%
1.2	Należności krótkoterminowe:	448	151	151	137	91%
1.3	Zapasy	435	7	7	361	5157%
2	Należności długoterminowe:	124	77	77	126	164%
3	Zobowiązania:	106 822	20 086	20 086	162 201	808%

* Dane na podstawie sprawozdania budżetowego za rok obrotowy 2024.

Źródło: dane KOWR.

#KUPUJŚWIADOMIE

www.kupujswiadomie.gov.pl

*Poland
tastes good*

Krajowy Ośrodek
Wsparcia Rolnictwa

ul. Karolkowa 30,
01-207 Warszawa
www.gov.pl/kowr

© KOWR maj 2025 r.